



Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

Miracula E duobus codicibus Mss. Græcis, altero bibliothecæ Vaticanæ
821, altero olim Mazarinæo, nunc regio Parisiensi 1517, accepta,
Interprete Cornelio Byeo

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72229)

A. SYMEO-
NE META-
PHRASTE.

l Cum Metaphrastes, qui hoc scribit, seculo decimo primum floruerit, templumque, quod D Sancto nostro Leontius Thessalonicae castruacerat, aliunde, quod isti, fortassis jam destructo collapse, substitutum fuerat, seculo septimo, uti in Commentario praevio num. 92 jam docui, fuerit exaratum, sane Sancti nostri templum, quod Metaphrastes aetate seu seculo decimo media in urbe Thessalonicensi adhuc cernebatur, nequit fuisse illud ipsum, quod a Leontio ibidem fuerat erectum.

m Occidentali nimirum: adi Annotata Passionis praecedentis cap. 2 ad lit. g subneva. Eo porro, quod bene notandum, non reversus, ut Lipomani interpretatio habet, sed iturus fuisse Leontius in Graeco Metaphrastes textu asseritur.

n Ut Leontius Thessalonica Sirmium peteret, Ister ei seu Danubius trajiciendus haud fuit, idque nihilominus ei faciendum fuisse, a Metaphraste hic indicatur, et recte sane: Leontius enim, antequam Sirmium adiret, sese primum in Daciam, quae ad sinistram Danubii ripam sita erat contulisse narratur; inde autem Sirmium petiituro necessario erat trajiciendus Danubius.

o Isthoc Sancti miraculum, apparitioneque, Leontio oblata, quae id praevit, a solo Metaphraste, anonymoque, qui ei praevit, Sancti biographo narrantur; quare quid tum de hac, tum de illo sentiendum sit, statues ex iis, quae mox ad lit. k dicta sunt.

p Tempore illo, quo Leontius, Illyrici praefectus supra memoratus, floruit, seu seculo quinto ineunte vere Sirmii coestitisse ecclesiam, S. Anastasiae sacram, utcumque confirmatur ex iis, quae Commentarii praevisi num. 133 in medium adduxi.

q Fides quantum ad miracula ista curationesque stet penes auctorem, qui interim praeter anonymum Sancti nostri biographum, e quo sua deprompsit, nullum prorsus scriptorem alium sibi suffragantem habet.

B

MIRACULA

E

E duobus codicibus Mss. Graecis, altero bibliothecae Vaticanae 821, altero olim Mazarinæo, nunc regio Parisiensi 1517, accepta,

INTERPRETE CORNELIO BYEO

LIBER I

Auctore Joanne, Thessalonicensi archiepiscopo a,

CAPUT I.

De Mariano Illyrici praefecto, gravissima aegritudine afflictato, sanitatque per S. Demetrium restituto b.

Marianum
Illyrici praefectum, Deo
placentem,
invidiam
ingluviei,

Marianus, vir quidam genere et divitiis illustri c, unusque e senatu apud imperatores existens, jussus est ab eis et gentis Illyricae praefecturam administrare, cumque ad custoditam a Deo Thessalonicensium metropolim venisset, sancteque ac pie justitiae habenas moderaretur, Deo etiam placeret, atque a populis gratiarum actione celebraretur, a diabolo, bonis omnibus evidenti, odio habitus fuit. Ac primo quidem illi abs hoc ingluviei cogitationes, carnaliumque desideriorum affectus, interius animae ejus pacem ac tranquillitatem paulatim absumentes, fuere suggesti: atque hinc rursus, velut flamma, accensa est malorum, ut Apostolus dixit, radix avaritia, ejus rami passionum multitudo, fructusque secunda eorum, qui in ignis inextinguibilis lacum sunt conjecti mors.

avaritia, ira

2 Cum igitur magnus vir hic virtutes amaret, dignitatemque magis ornaret, quam ipse ornaretur ab ea, continentia carnem frenans voluptates ejus prorsus exstinxit. Exinde autem divitias rerumque necessariorum redundan-

Μαριανός τις άνήρ τών έν γένει και πλούτῳ λαμπρών, και εις τών τῆς συγκλήτου βουλῆς παρά βασιλευσιν υπάρχων, ἐκελεύθη παρ' αὐτῶν και τούς τών υπάρχων θρόνους κατά τῶ Ἰλλυρίων ἔθνος διέπειν, και δὴ φθάσας τὴν Θεσσαλονικίαν μητρόπολιν, και ἀγνώσ και εὐσεβῆς κυβερνῶν τὰς τῆς δικῆς ἰνίας, και εὐαρεστῶν τῷ Θεῷ, και παρά τῶν δήμων εὐχαριστούμενος, ἐβουλόθει παρά τῶ πάντων ἀγαθοῖς βασκαίνοντας διαβόλου· και πρώτου μὲν υπεβάλλοντο αὐτῷ παρ' ἐκείνου γαστριμαργίας λογισμοί, και φιλοσωμάτων παθῶν ἔρωτες ἀπρεπίεις, ἔνδον σμύχοντες αὐτῷ τῶ γλήκρον και σάφρον τῶ νοῦ. Κατέυθεν ὡς φλόξ ἐξενύπτετο πάλιν ἡ ῥίζα τῶν κακῶν, ὡς ὁ ἀπόστολος ἔφησεν, ἡ φιλαργυρία, ἧς οἱ κλάδοι τῶν παθῶν ὁ ἔσμός, και καρπὸς ὁ δεύτερος θάνατος ὁ τῶν εις τὴν λίμνην τῶ ἀσέβητου πυρὸς βαλλομένων.

2 Ἐπει οὖν ὁ μέγας ἐκεῖνος άνήρ τῶν ἀρετῶν φίλος ὦν, και τὴν ἀξίαν μάλλον κοσμοῦν, ἢ ταύτη κοσμούμενος, τῇ μὲν ὀλιγοδείᾳ τὴν σάρκα γαλιμαργιών, τὰς ἰδονὰς αὐτῆς τέλειον ἐξήφάνιζεν. Ἐτεύθεν δὲ πλουτῶν και περιτεύτων τῶν ἐπιτηδείων, τούς τῆς φιλαργυρίας

A. JOANNA
THESSAL.
ARCHIEP.

A γυρίας βρόχους, ὡς τὴ μίσημα καὶ ψυχροφρόνον ἄγγελος ἀπέσειτο. Κατανοήσας ὁ παμπόνηρος δαίμων τὰ τοιαῦτα τοῦ ἀνδρὸς προτερήματα, καὶ εἰδὼς τὸν παρορμιστὴν εἰρηκότα, ὅτι οἱ δυνάσται Συμῶδεις εἰσὶν εἰς ἔργα καὶ παρορμῶν, καὶ παρορμῶν αὐτῶν ἐπειράτο κατὰ τῶν ὑπάρχων, εἰ πῶς ἐντεῦθεν αὐτῶν ἀπαρῆσκοντα δεξέειεν τῷ Θεῷ, προσπεβάλλων αὐτῷ καὶ λύπην ἐκ τοῦ μὴ προβαίνειν δεῖν εἰς πέρας τὰ τῷ Συμῷ μελετώμενα. Ἀποτυχία γὰρ, φησὶν, ἀμύνης λύπην γενᾶ.

tiam, avaritiæ laqueos, non secus atque inquinamentum quoddam, animamque corrupens vas, abjecit. Perversissimus demon talia viri fortia facta considerans, proverbiorumque auctorem, viros potentes in iram esse proclives, dixisse cognoscens, ad iram furoremque etiam ipsum adversus eos, qui ei suberant, si quo modo inde Deo displicentem posset efficere, concitare conabatur, dolorem ipsi adjiciens, quod nempe, quæ animo meditatus erat, ad finem haud perducerentur: spei enim frustratio, dicebat, ultionis dolorem generat.

acedia, diffidentia.

3 Ὡς δὲ καὶ ἀνοφετέρως τοὺς βρόχους τοῦτους διέκοψεν τῇ πραύτητι, καὶ τῇ φιλοφροσύνῃ διὰ τοῦ γνώσκειν τὴν ταυτότητα τοῦ καθ' ἑαυτὸν, καὶ τοῦ τῶν ὑπάρχων φαρμάκτος, τῷ τῆς ἀκηδίας λοιπὸν ἐκτῆς κακίας βλαστήματι καθέσειτο· τοῦτον ὁ ἀλάστορ συνέτριβεν σατανᾶς, καὶ ὑπέβαλεν ὡς οὐδεὶς ἔσται τῶν κόπων τούτων μισθός, ὑποσπεῖρον τὴν ἀπιστείαν τῶν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπαγγελίων καὶ λήθη τῆς τῶν ἐπομένων ἀμνηστου δόξης ἐπιγυμνῶν ὥσπερ καὶ Σάπτων τὸν νοῦν· ἕνα δὲ καὶ ὑποτίθετο τοῖς λογισμοῖς τοῦ ἀρίστου ἐκείνου ἀνδρὸς, ὡς ὁ τῶν ἀρετῶν κάματος πολὺς, καὶ ἰδρῶς ψυχῆς οὐκ ἄλλος. Καὶ τοῦτον μόνον μισθὸν, καὶ ἀνάπαυαν τὴν ἐξ ἀνθρώπων εὐφημίαν· ἐντεῦθεν ἔλκων αὐτὸν εἰς τὸ σαλπίζειν τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ, καὶ φανῆ τὶ ἀν τῇ παρά τοῖς ὑπάρχουσιν εὐδοξίᾳ, καὶ τῷ ἐβδόμῳ τῶν πασῶν δαίμονι, λέγων δὴ τῷ τῆς κενοδοξίας, εὐάλωτον αὐτὸν μηχανόμενος καθίσταται.

3 Ut autem etiam duos hosce laqueos mansuetudine, ortaque ex eo, quod et sui ipsius et eorum, qui ei suberant, idem esse figmentum nosset, humanitate disciderat, tandem illum acedia, sexto malitiæ germine, scelestus afflixit, nullamque laborum illorum futuram mercedem suggestit, promissionum Servatoris nostri diffidentiam occulte seminans, mentemque perpetuæ futurorum gloriæ oblivione obruens ac velut sepeliens. Simul autem et viri illius optimi cogitationibus subiciebat, multum requiri ad virtutes animæ laborem sudoremque haud modicum, atque hunc solum hominumque ex fama quietem esse mercedem; hinc sese ad ejus decantandas virtutes convertens bonæ illum apud eos; qui ei parebant, nominis existimationi septimoque affectuum dæmoni, dicto autem, vanæ gloriæ, facile expugnato efficere est molitus.

F

4 Ἐπεὶ δὲ τῇ τοῦ Χριστοῦ βοηθειᾷ ἐκείνος οὐ τῶν ὑπάρχων τοσοῦτον, ὅσον ἑαυτοῦ κρατῶν ἀπεδείκνυτο, καὶ τῶν ἐπαγγελιῶν ἀγαθὸν παρὰ τοῦ Θεοῦ τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ κηκορουμενοῖς ἐκουσίως διὰ παντὸς μεμνημένος, καὶ τῶν ἠπειλημένων, αἰωνίων βασάνων τοῖς βλάβιμας ἐν τῷ παρόντι βίῳ διαγενομένοισι ἀδι-αλείπτως, ὥσπερ ποιούμενος τὴν μελέτην, τὴν μὲν ἀκηδίαν τῇ ὑπομονῇ διὰ τῆς σταθερᾶς πίστεως ἀπέσβεσε, τὴν δὲ κενοδοξίαν τῷ φόβῳ τῆς γεννῆς μαρτυρίῳ, εἰς ταπεινοφροσύνην μετέτρεπεν, ὡς λοιπὸν αὐτοῦ τοῖς ἐπὶ τῆς κακίας ὑπερβάντος λογισμοῖς, καὶ τὰς τούτων πάγας, ἀχρημάτας δίκην τῇ Χριστοῦ βοηθειᾷ καταπατήσοντας, τρίθειν κατ' αὐτοῦ τῶν ὀδόντας τῶν ἀντικειμένων, καὶ δὴ τὴν ἐπ' ὀμφαλοῦ γαστρός τὸ δὴ λεγόμενον ναυοπλία αὐτοῦ κινεῖ, τὴν ἐλέπτον τῶν λογισμῶν, τὸ πρωτόφρον τῆς κακίας βλάστημα, ἢ καὶ αὐτὸς ὁ ἀρχινακὸς ὄφις πρὸ πάντων ἑαυτὴν τῇ τῶν λογισμῶν διαστροφῇ περιέπειρον· ὁλο καὶ τῶν οὐρανῶν κατέπεσεν εἰς γῆν ἴψεις.

4 Cum autem ille Christi auxilio, non tam iis, qui ei suberant, quam sibi ipsi, imperare videretur, promissorumque a Deo iis, qui in hoc mundo ærumnas patienter ferunt, bonorum assidue memor, nec non æternorum, quæ desidiosam vitam hic ducentibus Deus minatur, suppliciorum meditationem absque intermissione quodammodo faciens, acediam quidem tolerantia per fidem firmam abegit, vanam autem gloriam gehennæ timore subigens eam in humilitatem convertit, ita ut tandem, septem malitiæ illius superatis suggestionibus, harumque decipulis, plearum acervi in modum, Christi ope conculcatis, dentibus contra ipsum inimicus strideret, suamque a ventris umbilico, ut aiunt, armaturam, animis expugnandis validissimum tormentum, malitiæ primogenitum germen, quo et ipse malorum ante omnes auctor serpens seipsum pravaram cogitationum distortionem transfixit, propter quod et cælis excidit, in terram conjectus.

vana gloria.

F

5 Τὶ δὲ τοῦτο ἐστίν; Ἡ τῆς ὑπερηφανείας, ἀγαπητοί, δυσίατος σπηδαῖον, ἡ κορυφή, καὶ κορώνη τῆς κακίας, ἡ πρώτη τῆς λογικῆς οὐσίας, καὶ ἐσχάτη νόσος· πρώτη μὲν διὰ τὸ ταύτη πρώτον, ὡς εἴρηται, περιπαρῆναι τὸν σατανᾶν ἐκόντι· ἐσχάτη δὲ, διὰ τὸ μὴ εἶναι πάθος ὑπερνηθῆσαι ταύτην τῷ κακῷ. Ταύτην ἐγείρει τοῖς λογισμοῖς τοῦ ἀνδρὸς τελευταίαν συμπλοκὴν, καὶ δυσκαταγνώστον ὁ τῆς κοινῆς φύσεως τῶν ἀνθρώπων ἐχθρὸς ὑποσπεῖρον αὐτῷ τοιαῦτα δὲ τινας ὑπονοίας· ἰδοὺ, φησὶν, κατηγορίσω τῇ ἐγχερατείᾳ σου, καὶ τῇ συνέσει τὰ πάθη τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, τῷ λογιστικῷ αὐτῆς μέρει σοφῆς καὶ νονεχῶς τὰ τοῦ Συμοῦ, καὶ τῆς ἐπιθυμίας αὐτῆς ἠνωχίσσας φροσῶματα, καὶ τὰς τῶν ἀπάντων δαιμόνων μηχανὰς εἰς ἀέρα διέλιπας, παρὰ σοῦ ἡ γαστριμαργία δεδάλωται, τὸ τῆς σαρκὸς ἀκρατεὶς τῆς φιλοδοξίας πάθος πεποδηται, ἡ φιλαργυρία πε-

5 Quid autem id est? Superbiæ, dilecti, incurabilis putredo, caput et corona malitiæ, primus rationalis substantiæ et supremus morbus: primus quidem, quia primum eo, ut aiunt, satanas voluntarie fuit confixus; supremus vero, quia nulla eam passio malitia vincit. Postremam hanc difficilemque pugnam suggestionibus suis adversus virum excitat communis hominum naturæ hostis, hujusmodi ei cogitationes occulte inserens: Ecce, ait, contentia tua prudentiaque animæ omnes corporisque affectus superasti, rationali illius parte scite ac prudenter animi, ipsiusquemet libidinis æstus refrænasti, omniumque dæmonum astus in aëra abire fecisti, a te ingluvies in servitum redacta est, carnis incontinentia, amoris

superbiaque

ris

A. JOANNES
TRESSAL.
ARCHIEP.

ris voluptatum passio, subacta est, avaritia conculcata est, iracundia mansuetudine absorpta est, tristitia de rebus mundanis spe incorruptibilitatis confrica est, virtutum neglectus per fidem, hujusque facultatem, patientiam dico, superatus est, vana gloria, seu, ut, quod res ipsa est, dicam, gloriae placendique hominibus cupiditas virtutum occultatione jacet devicta.

tentationibus frustrata

6 Hisce igitur omnibus, beatissime atque apud Deum et homines gloriosissime præfecte, superior factus, quomodo Sanctis, ipsiusmet animæ tuæ virtute, non cælesti auxilio (neque enim, si alieno fieret subsidio, corona tibi impenderet) magnus effectus, vicinus haud sis? Hæc scelestus consiliarius memorati beatissimi Mariani præfecti cogitationibus suggerens ad fastum excitabat virum, virtutesque, quas diximus, ipsum ex se, non autem ex Dei auxilio, habere, suadere ei conabatur, ut, si ipsum consilio ejus assentiri eveniret, ad iram Deus, utpote gratiarum actione debita haud accepta, provocatus, auxilio suo illum orbaret, solumque nactus scelestissimus suum omne, secundum quod scriptum est, desiderium in eo exsequeretur.

aggressus gravissimo cum percussio morbo,

7 Ut autem et in hoc a Christo devictus fuit Belial, beatissimo Mariano divinum auxilium implorante dicenteque, quia tu es Dens, qui doces hominem scientiam, animæ conditor corporisque creator, unionisque eorumdem compactor, ac disjunctionis, secundum quod convenit, dispensator, rursusque in mortuorum resurrectione refectionis, temperationisque haud confusæ ac æternæ in incorruptibilitate vitæ provisor, miraculorumque factor, aliisque pluribus similibus seipsum humiliante, Deoque omnem gloriam ac gratiarum actionem attribuyente, invidus dæmon, cum decipulam adversus ejus animam haud inveniret, sese tandem ad corpus ejus oppugnandum convertit, atque ipsum, non secus atque Job (neque enim nisi Deus concedat, vel contra porcos, uti Evangelium ostendit, nedum contra hominem, eumque pium, potestatem habet) examinans, percussit virum paralysis corporeæ plaga, ita ut omnia ejus membra in lecto jacerent præclusa, nec omnino ulli e corporis partibus moveri a seipsa daretur, sed et ori ejus cibus alienis manibus admoventi deberet.

cui sonando cum frustra omnia nihil vitæ fuisseat remedia,

8 Adhæc medicis, non civitatis tantum, sed et regionis totius propter personæ nobilitatem convocatis, totius artis medicæ specimen diversum in ipso est factum, exterius pharmacorum omnigenæ mixturæ artificia, duritiem externam corporis emollientia, potionum e multis commixtis per os donationes diversæ, interius constitutionem male affectam ac collapsentem conflicta contrario resuscitantes atque confortantes; inferius autem immittebantur mixta remisiva facilia, scitissime inventa, intestinorum flatus, exitum haud inventientes, facile solventia, illamque late sparsam atque ad ipsum cerebrum delatam atram materiem per partes inferiores abigentia. Atque hæc aliæque similia, cum circa virum facta fuissent, morbum corporis augebant, desperationemque animo injiciebant, adeo ut ex animi dejectione duplo majus fieret malum, nec ullam in omni humano auxilio spem vir haberet, iique, qui ei familiares erant, ad mortem ipsius spectantia pararent.

9 Tunc aliquis eorum, qui majori in eum

πάτηται, ὁ θυμὸς ὑπὸ τῆς προκίτης κατεπίδη, ἡ δὲ λύπη τῶν κοσμικῶν τῆ ἀφθαρσίας ἐλπίδι ἐρήσθη, ἡ ἀσθένεια τῶν ἀρετῶν διὰ τῆς πίστεως, καὶ τῆς εὐφροσύνης, λέγω δὲ τῆς ὑπομονῆς, ἐνευρώθη· ἡ κενωδία, ταυτὸν δὲ εἰπεῖν, φιλοδοξία, καὶ ἀνθρωπαρεσνία τῶ κρυφίῳ τῶν ἀρετῶν ἐξαπόλλων.

6 Τούτων οὖν ἀπάντων ὑπέρτερος γεγονώς, μακαριώτατε ἦπαρχε, καὶ ἐνδοξότατε παρὰ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, πῶς οὐκ ἐγγύς εἰ τῶν ἀγίων, τῆ ἀνδρεία τῆς ἐαυτοῦ ψυχῆς μεγαλυνθεῖς, οὐ γὰρ δὴ τῆ οὐρανῶδον βοήθειᾳ; Εἰ γὰρ εἴς ἄλλου ἢν ἡ ἀντίληψις, οὐ δὲ στεφανῶς σοι ἀπέκειτο. Ταῦτα ὁ μαρὸς σύμβουλος τοῖς λογισμοῖς ὑποβάλλων τοῦ μνημονευθέντος μακαριστάτου Μαριανοῦ τοῦ ἐπάρχου, εἰς ἔπαρτον προκαλεῖτο τὸν ἄνδρα, καὶ πείθει ἐπειράτω, οἰκοῦεν αὐτὸν κτήσασθαι τὰς ἀρετὰς, ἃς προσιπομεν, καὶ οὐ τῆ τοῦ Θεοῦ βοήθειᾳ, ἵνα εἰ συνέβη τούτου συνκαταδέσθαι τῆ βουλῇ, λυπηθεῖς ὁ Θεὸς ὡς ἀχαρισθηθεῖς, στερηθεῖ αὐτὸν τῆς ἐαυτοῦ βοήθειας, καὶ ἐρημον αὐτὸν λαβόμενος ὁ παμπήνηρος κατεργάσθαι ἐν αὐτῇ κατὰ τὸ γεγραμμένον πάσαν ἐπιθυμίαν.

7 Ὡς δὲ καὶ ἐν τούτῳ κατηγορήθη διὰ Χριστοῦ ὁ βελιάρ, τοῦ μακαριστάτου Μαριανοῦ τὴν ἐκ Θεοῦ βοήθειαν ἐπικαλουμένον, καὶ λέγοντος, ὅτι συ εἶ ὁ Θεὸς ὁ διδάσκων ἄνθρωπον γνώσει, ὁ τῆς ψυχῆς ποιητὴς καὶ τοῦ σώματος πλάστης, καὶ τῆς ἀρμονίας αὐτῶν συμπηκτωρ, καὶ τῆς διαζεύξεως αὐτῶν πρὸς τὸ συμφέρον οἰκονόμος, καὶ πάλιν τῆς ἀναπλάσεως τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐν τῇ ἀναστάσει καὶ τῆς ἀσυγκύτου συγκράσεως αὐτῶν, καὶ τῆς ἐν ἀφθαρσίᾳ ζωῆς αἰωνίου προνοητής, καὶ θαυματουργός, καὶ ἄλλοις πλείοσι τοιοῦτοις ταπεινοῦτος ἑαυτὸν, καὶ τῷ Θεῷ τὴν ἅπασαν δόξαν καὶ εὐχαριστίαν ἀπονέμεντος, μὴ εὐρίσκων ὁ βλάσφημος δαίμων πόνηρα τινὰ κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ἐστράφη λοιπὸν τῷ σώματι αὐτοῦ πολεμῶν. Καὶ ἐξετησίμενος αὐτὸν ὡσπερ τὸν Ἰωβ, (οὐ δὲ γὰρ κατὰ χεῖρον ἔχει ἐξουσίαν, εὖν εἰ μὴ Θεὸς συγγορεῖν, ὡς τὸ εὐαγγέλιον δεικνυσκν, μῆτι γε κατὰ ἀνθρώπου καὶ ταῦτα θεοσεβοῦς) ἐπληγε τὸν ἄνδρα πληγῇ παρέσεως σωματικῆς, ὡς πάντα αὐτοῦ τὰ μέλη συλλελημμένα κεισθαι ἐπὶ κλίνης, καὶ μὴδ' ὄλωσ κινεσθαι ἀφ' ἑαυτοῦ μηδενὶ τῶν τοῦ σώματος μερῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν τροφὴν δι' ἄλλοτρῶν χειρῶν τῷ σώματι τούτῳ προσάγεσθαι.

8 Εἶτα τῶν ἰατρῶν οὐ τῆς πόλεως μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς γύρας ἀπάσης διὰ τὸ τοῦ προσώπου ἐνδοξον συγγληθέντων, ὄλης εἰς αὐτὸν τῆς ἰατρικῆς παιδίας διάγορος ἐπίδειξε γέγονεν, ἀλιμάτων ἐξωθεν παμμιγεῖς εὐτεχνίαι, τὸ σκληρὸν τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος ἀσχηλῶς καταμαλᾶττουσαι, ποτῶν συγκεκραμένων παμποικίλοι διὰ στόματος δόσεις, τὸ κακόχυμον τῆς ἐνδον διαβήσεως καὶ νεκροπύου τῆ ἀντιδότῳ συμπλοκῇ ἀναζωπυροῦσαι τε καὶ ρωννίσουσαι· καὶ κάτωθεν δὲ ἀναπύματα παρεπέμποντο κράματα πανσόμες τετεχνημένα, τὸν τῶν ἐντέρων ἀδιεξόδευτον διευλυτοῦντα βορβορυγμὸν, καὶ τὴν ἀναδοτικὴν ἐκείνην δυσθυμίαν, καὶ μέχρις αὐτοῦ διακομιζομένην τοῦ ἐγκεφάλου ἐπὶ τὰ κάτω προτρέποντα, καὶ πάντα δὴ ταῦτα, καὶ τὰ τοιαῦτα γινόμενα περὶ τὸν ἄνδρα τὴν νόσον τοῦ σώματος ἤξανον, καὶ τὸν ἀπελπισμὸν ὑπέβαλλον τῇ ψυχῇ, ὡς ἐκ τῆς ἀθυμίας διαπλάσιος τρέφεσθαι τὸ κακόν, οὔτε δὲ πάσης ἀνθρωπίνης βοήθειας ἀπέπειν ὁ ἄνθρω, καὶ λοιπὸν τὰ περὶ τὸν θάνατον τούτου ἠτέρπειον οἱ προσήκοντες.

9 Τότε τις τῶν ἐννοστέρων αὐτῷ δοκούντων ὑπάρχων

A χεν, πρὸς τὸ οὗς ἴριμα ἔφησε προσελθὼν, ἔστιν τίς ἀνὴρ, ὃς εἰρηκέν μου δυνάσθαι σε, ὃ δέσποτα, ὑγιὴ καθίσταν, εἰ θελήσεις τὴν ἐγγεγραμμένην βεμβράνην, ἣν δίδωσίν σοι, ἀρᾶσαι κατὰ τοῦ σοῦ τραχήλου, καὶ φέρειν. Ὁ δὲ μακάριος Μαριανὸς ἀπεκρίνατο, καὶ τὴ ἐστίν, ὃ φησὶν ἐγγεγράφαι τῇ βεμβράνῃ· εἶπεν δὲ ὁ παῖς, ἐρωτήσαντός μου μικρὸν τι περιεργότερον διὰ τὴν ἀπατὸν μου περὶ σε, ὃ δέσποτα, ἀφροντίδα, οὐδὲ τοῦτό με ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ἔφη, τινὰς γραμμάς ἐκείσαι διαγράφειν, καὶ ἀστερισμούς, καὶ ἡμικύκλια, καὶ τινὰ ἕτερα σχήματα γράμμασιν ἑβραϊκοῖς, καὶ ὀνόμασιν ἀγνώστον τοῖς πολλοῖς, ἔσθαι δὲ καὶ ἔσθαι περιγεγραμμένα. Τί γὰρ χρεῖα καὶ τοῦ μαθεῖν τῶν ἐγγεγραμμένων τὴν δύναμιν καὶ τὰ σχήματα; εἰς ἡμῖν τοῖς δούλοις σου πάντιν σκοπὸς, τὸ σε τῆς ἡγίας τυχεῖν, καὶ μὴ πάντας ἡμᾶς, τάχα δὲ καὶ τὴν ἄληθην πλὴν διὰ τῆς σῆς στερησεως ζῶντας εἰς ἄθου χωσθῆναι.

10 Λάβε οὖν, ὃ δέσποτα, τὸ βραχὺ τοῦτο δέμα, καὶ φέρεσον, καὶ ὑγιᾶσθαι αὐτὸς, καὶ τοὺς παρὰ σοῦ πάντας τῆς φθοροποιῦ λύτης, καὶ τῆς περὶ σε ὀδύνης ἀπάλλασον· εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ πιστὸς ὄντως, καὶ κατὰ Θεὸν ἐνδοξότατος ὑπαρχὸς ἐστίν· εἰπὼν, πρῶτον μὲν, ὃ σαφῶτατε σύμβουλε καὶ ψυχροβλαβῆς, πόθεν μοι ὄλην ὡς φεῦξομαι τὴν νόσον φορέσας τὴν βεμβράνην, μᾶλλον δὲ, πῶς οὐ πρόδηλον μηδὲν ἀγαθὸν ἐν αὐτῇ διαγράφεται, τοῦ γεγραπτοῦ μὴ βουλομένου τὴν τῶν γεγραμμένων δύναμιν φανερωθῆναι; πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, φῶς ἐστίν, εἰ δὲ καὶ ὑπόθεσι μοι πάντως ὑγιαίνειν μετὰ τῆς περιεργείας ἐκείνης φορέσαντα γράμματα, οὐ βούλομαι τὸ σῶμα ρωσθῆναι, τὴν δὲ ψυχὴν μου ζημιωθῆναι, οὐδὲ τὸν κόσμον οὖν κερθῆσαι μοι προύκειτο. Ἀπαγε οὖν καὶ τοιοῦτος ἐμοὶ λόγους μηκέτι προσάξεις. Λέγει δὲ ὁ παῖς· ἔκρινας οὖν, ὃ τρέφῃς, σαυτὸν ἀπαλλᾶσαι τοῦ ζῆν, ἵνα καὶ ἡμᾶς πρὸ σοῦ θανατώσης.

11 Ὁ ἑπαρχὸς ἀπεκρίνατο· ἡμᾶς οὐ θανατῶ, ἀλλ' οὐδ' ἐμαυτὸν, εἰ καὶ τοῦ σώματος χωρισθῶ, τὴν δὲ ψυχὴν διὰ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, καὶ τὸ μὴ τεθελῆναι με περιεργία δαιμονικῆς χεῖρὸς εὐεργετηθῆναι, εἰμὶ καὶ θικνὴν τίσιν εὐεργεσίαν ὅλως ἀποκαλέσας τὴν τῆς ἀλλοτρίας συνάμεως παρασκευῆν. Πῶς γὰρ εὐεργετήσουσιν ποτὲ οἱ τῆς ἀληθοῦς προνοίας ἐαυτοῦς χωρήσαντες διὰ κακίας ὑπερβολῆν; οἷς γὰρ τὸ εὖ εἶναι μὴ πρόσσιν, πῶς ἑτέροις τοῦτο παρέξουσιν; Ἀπάτη οὖν ἡ ἐπαγγελία τούτων, καὶ οὐδὲν ἕτερον ἢ φαναισμός· προφανής. Τούτοις ἀποπεμφόμενος τὸν παῖδα τοῖς ῥήμασιν, ὑπνωσεν ἐκ πολλῆς ἀδολεσχίας, καὶ πόνου ψυχικοῦ καὶ σωματικοῦ. καὶ δὴ καθ' ὑπνους ὄρα Δημήτριον τινὰ τῶν γνωσίων αὐτοῦ φίλων, καὶ τὸν ἐν βασιλείᾳ αὐλαῖς τυγχάνοντα γνωριμώτατον ἑμα. καὶ περιφανῆ λέγοντα αὐτῷ. Τί δὴ ἔχεις, ὃ προσφιλέστατε, καὶ βαρῆως φέρεις, γνῶρισόν με τὸ τάχος· ἴσως καὶ τι τῶν ἀνησιφόρων συμβουλευσόμεί σοι. Ὁ δὲ ὑπαρχὸς καθ' ὑπνους ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτῷ.

12 Ἐγὼ γὰρ ἔχω τῶν ἐν ζῶσιν, τί δὲ τῶν ἐν τάφῳ κειμένων οὐκ ἔχω· κεφαλὴ μὲν γὰρ πάντα κεκακωμένη θείων, πάντα τὰ αἰσθητήρια μάτην κίεθται. οὕτε γὰρ ὀφθαλμοὺς ἔχω βλέποντας ἐναργῶς, οὕτε ἀκοὴν ἐπακούσασιν, πλὴν τῶν μεγίστων φόβου, ἀλλ' οὕτε ἡ ρίς διακρίνει σαφῶς τῶν ὀσφρανομένων τὴν ποιότητα, οὕτε παρὰ τῆ γλώττης μου διαφορῶν ἔχει τὰ γλῆκκα πρὸς τὰ πικρὰ· οὕτω γὰρ ἠλλοίεται τὸ πᾶν σῶμα, ὅτι καὶ τῶν θερμῶν ἀπτόμενος, ψύχεται δοκῶ, καὶ τοῖς

Octobris Tomus IV.

affectu ferri videbantur, accedens tacite ad aurem dixit: est vir aliquis, qui dixit mihi, sanum te, o here, fieri posse, si scriptam membranam, quam tibi do, e colle ferre volueris. Beatus autem Marianus respondit, dixitque, quid est, quod ait, membranæ esse inscriptum? Dixit autem famulus; curiosius me, ex mea erga te cura inquirentem, neque id latere voluit, sed dixit, litteras quasdam sese in ea scripsisse, atque asteriscos ac semicirculos, atque alias quasdam figuras Hebraicis litteris, multisque ignorantum nominibus interius atque exterius circumscriptas. Quid enim necesse est, inscriptorum discere virtutem figurasque? Unus nobis omnibus servis tuis scopus est, ut sanitatem consequare, et ne nos omnes totaque forte civitas ex obitu tuo vivi ad tumulum usque contristemur.

10 Hanc igitur, here, parvam membranam accipe et fer, atque ipse sanare, tuosque omnes noxio dolore conceptaque de te mæstitia libera. Vere autem fidelis ac apud Deum gloriosissimus præfectus torvo vultu dixit ei: Primum quidem, futilissime animæque perniciosissime consiliarie, unde mihi constat, fore ut membranam ferens morbum abigam, imo vero, scriptorum in ea vim non volente, qui ea scripsit, declarare, quomodo non manifestum sit, nihil in illa boni esse conscriptum? Lumen enim secundum Apostolum sese manifestat. Etsi autem, omnino me, superstitiosas illas litteras gestantem, consecuturum sanitatem asseveres, corpus recte valere, animam autem, neque si mundum universum lucrari mihi esset propositum, damnum pati haud volo. Apage igitur, nec similia amplius verba mihi proferas. Dixit autem servus: Delegisti ergo, domine, te ipsum vita orbare, ut et nos ante te occidas?

11 Præfectus respondit: Vos haud occido, nec etiam meipsum. Etiam si a corpore discessurus sim, animam tamen per fidem in Christum mihique diabolicæ fraudis superstitione beneficium conferri haud volendo servabo, beneficium a virtute peregrina paratum omnino aversans. Quomodo enim, qui per malitiam exuperantiam vera semetipsos benefaciendi voluntate exuunt, beneficium aliquando possint conferre? Quibus enim bene esse non suppetit, quomodo id aliis largiantur? Illusio igitur est illorum promissio, nec aliud quidquam quam impostura manifesta. Verbis hisce servo repulso, præ multo dolore animæque ac corporis fatigatione dormivit, viditque in somno quemdam, qui e germanis ejus amicis notissimusque simul atque conspicuus in aula imperiali erat, Demetrium sibi dicentem. Quid habes, amabilissime, graviterque fers? Cognosce me celeriter. Quid forte etiam eorum, quæ medelam afferant, suadere tibi poterō. Præfectus autem in somno respondens dixit ei.

12 Quid eorum, qui in vivis sunt, habeo, quid vero eorum, qui in sepulcro jacent, non habeo? Omni enim capite male affecto, frustra omnes sentiendi facultates possideo. Neque enim, qui clare videant, oculos habeo, neque auditum, qui præter maximos strepitus quidquam audiat; sed neque nasus eorum, quæ olfacit, qualitatem apte discernit, neque in lingua mea dulcicia ab amaris differunt. Ita

18 enim

A. JOANNE
TRASSAL, AR-
CHIEP.
nec vir pius,
ut supersti-
tiosa

medela sibi
applicata

curaretur,
vellet, S De-
metrius, ap-
parens in
somnia, eum,

d

F

de misero suo
statu modeste
conqueren-
tem.

A. JOANNE
THESSALONAR-
CHIEP.

enim totum permutatum est corpus, ut etiam tangens calida videar refrigerari, frigidisque admotus caleferi me existimem. Humeri porro et lacerti et manus a corpore dumtaxat dependant otiosa. Quocumque motus impellit, non quo volo, feror. Etsi enim velle mihi adsit, posse non suppetit. Idem etiam patior circa femora et genua et brachia ipsasque etiam pedum bases. Specie quidem mea esse illa videntur membra, operatione autem alterius cujuspiam, et non mea. Quid igitur, quod nobis, in tam malo morborum pelago demersis, suadeas aut facias, habes, o dilectum caput?

bono cum
animo esse
jubet,

13 Demetrius autem, genuinus videlicet, respondit: Primum quidem tibi suadeo, ut ad rerum omnium conditoris Dei providentiam respiciens bono sis animo nec tristitia, quæ animæ damnum affert, opprimaris. Nosti enim ipsemet, omnem morbum, provida Dei, qui nos creavit, potentia largiente, in ægrotantis utilitatem obvenire; si enim justus sit, ægrotare etiam datur, ne efferatur, potius autem, ut et magis velut aurum, quod igne in

B vase probatus est factum, splendescat; si peccator sit, conceditur et ægrotare, ut hic pro peccatis pœnas dans multa in futuro judicio a propheta Nahum. Non judicabit Dominus bis in idipsum in tribulatione. Reponit præfectus: si, qui adversa valetudine laborat, placide patiat, recte ais: si autem dolore pressus ad iram etiam accendatur, hincque verba, odio digna, proloquatur, duplex est malum; magis enim et corpus discruciat, peccataque peccatis animæ accumulat; quod in me factum cerno. Dicit ei amabilis nimirum Demetrius.

sanitatemque
in domo, sibi
dicat, con-
secutum,
monet.

14 Tuam accepi, gloriosissime in terris, humilitatem, quæ tibi in cœlis gloriam conciliat. Corporali igitur hoc morbo, Domino nostro ac servatore Jesu Christo potentiam ad id largiente, cito liberabere. Veni igitur in domum meam, opemque implora, atque ibi Dei Gloriam, tibi per me manifestatam, videbis. Cum autem beatus Marianus esset expergefactus, et quæ sibi in somno visa essent, adstantibus narrasset, lamentans dicebat: Et ubi nunc te vel domum tuam, mi domine ac sincerissime Demetri, inveniam, te quidem in civitate,

C

penes quam imperium est, commorante, me vero Thessalonicæ decumbente! Hei mihi misero! Quanto me gaudio, quod in somno vidi, exhilaravit, tanta, quod vigilans comperi, tristitia me depressit. Tunc unus adstantium, a Deo motus, respondit: Ego tibi, domine, ostendam patronum tuum germanumque amicum, ac post Deum dominum Demetrium, qui et in imperante civitate nunc commorans, hicque habitans, rerum omnium imperatori ibidem adstat, nec illum, qui hic est, derelinquit.

Quam
hæsit. Ma-
rianus a ser-
vo doctus,

15 Id autem carnem et sanguinem gestantum nulli possibile, sanctissimo autem ac præminenti Christi martyri Demetrio valde etiam facile. Sua enim immateriali anima fideque pura regiam, quæ sursum est, civitatem Jerusalem inhabitat, Thessalonicamque, quæ ipsum enutriit, haud relinquit. Habet itaque in ambabus civitatibus domos. Monuit autem te, dominum meum, ut ad domum ejus accedens sanitatem consequare. Dispiciamus igitur, num

ψυχρῶς κολώμενος, ὑπολαμβάνω θερμαίνεσθαι. Ὅμοι δὲ καὶ ἀγώνες καὶ χεῖρες ἀποκρίμανται μόνου τοῦ σώματος ἀέρεις. Ὁμη δ' ἂν ἡ κίνησις ἄγοι, φερόμαι, οὐχ ὅπη βούλησις ἐμῆ. Κἀν γὰρ τὸ θέλειν μοι παρῆ, τὸ δύνασθαι οὐ συντρέχει. Ταῦτον δὲ πάσχω καὶ περὶ τοὺς μῖκρους, καὶ τὰ γόνατα, καὶ τὰς ἀγκύλας, καὶ αὐτὰς τῶν ποδῶν τὰς βάσεις. Τῶ μὲν γὰρ φαίνεσθαι, ἐμὰ δοκοῦσιν εἶναι ταῦτα τὰ μέλη, τῶ δὲ ἐνεργεῖν, ἄλλου τινὸς καὶ οὐκ ἐμῶ. Τί οὖν ἔχεις ἡμῖν, ὦ φίλη κεφαλῆ, συμβουλεύσαι, ἢ ποιῆσαι, τασούτῳ κακῷ καὶ νοσημάτων πελάγει βεβυδισμένους;

13 Ὁ δὲ γνώσιος δῆδεν Δημήτριος ἀπεκρίνατο· πρῶτον μὲν, εὐθυμεῖν σοι παραίνῳ, καὶ μὴ καταχωνύσθαι λύπαις ψυχοφθόροις, εἰς τὴν πρόνοιαν ἀφορῶν τὴν τοῦ δημιουργοῦ τῶν ἀπάντων Θεοῦ. ὁσθα γὰρ καὶ αὐτὸς ὡς ἅπανα νόσος, τῆ προνοητικῆ δυνάμει τοῦ κτίσαντος ἡμᾶς συγχωρομένη προσγίνεσθαι, ἐπ' ὠφελεία τοῦ νοσούντος ἐγγίνεται· εἰ γὰρ δικαίως ἐστιν, καὶ συγχωρεῖται νοσεῖν, ἵνα μὴ ὑπεραίρηται, μᾶλλον δὲ ἵνα καὶ πλέον λαμπρύνεται, ὡς ἐν χῶνῃ χρυσὸς τῷ πυρὶ γινόμενος δοκιμώτερος· εἰ ἀμαρτωλὸς ἐστιν, καὶ παρεῖται ἀσθενεῖν, ἵνα ἐνταῦθα τῶν πλημμελημένων δούς τὰς εὐδύνας ἐν τῆ μελλούσῃ κρίσει πολλῆς ἐσθῆται τῆς φιλανθρωπίας, κατὰ τὸ εἰρημένον τῷ προφήτῃ Ναούμ· οὐκ ἐκδικήσει Κύριος δις ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν Σλίψει· λέγει ὁ ὑπαρχος· ἐὰν εὐχαρίστως φέροι ὁ νοσῶν, εὐ λέγει· εἰ δὲ ὑπὸ τοῦ πάθους συνεχόμενος ἐξάπτη τε καὶ εἰς θυμὸν ἀντέθεν ῥήματα προπέμπεται ἀποτρόπαια, διπλοῦν τὸ κακόν, καὶ τὸ σῶμα γὰρ πλέον ἀνίστα, καὶ τῆ ψυχῆ ἀμαρτίας ἐφ' ἀμαρτίας προστίθῃσιν, ὁ περὶ ἐμὲ γινόμενος θεορῶ· λέγει αὐτῷ ὁ προσφιλέ δῆδεν Δημήτριος.

14 Απεδείξαμν σου, ὡς ἐπὶ γῆς ἐνδοξώτατε, τὴν ταπεινώσιν, ἣ τις ἐν οὐρανῷ σοι τὴν δόξαν μνηστεύεται. Τοιγαροῦν καὶ τῆς σαματικῆς ταύτης νόσου Σάτταν ἀπαλλαγῆσαι, τῷ κυρίῳ καὶ σωτήρῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ δύνασθαι παρέχοντος· ἐλθέ οὖν εἰς τὸν οἶκον τὸν ἐμόν, καὶ ἀνακληθῆτι, κἀκεῖσε ὄψει τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ δι' ἐμοῦ σοι φανερούμενην. Ὁ δὲ μακάριος Μαρτιανὸς διπισθεῖς*, καὶ διηγησάμενος τοῖς πλησίον τὰ ὁραθέντα αὐτῷ ἐν οἴκῳ, ἔλεγεν ὀδυρόμενος· καὶ τοῦ εὐρομῆ σε νῦν, ἣ τὸν οἶκον, ὦ κύριε μου, καὶ γνωσιώτατε Δημήτριε, σοῦ μὲν κατὰ τὴν βασιλεύουσιν πόλιν διάγοντος, ἐμοῦ δὲ κατὰ Θεσσαλονικῆς κειμένου· οἱμοι τῷ ἀδελφῷ, πόση χαρὰ με ὁ δυνερός καταφαίδρυνε, καὶ πληκῆ Σλίψει τὸ ὑπαρ κατέχουσιν; Τότε εἰς τῶν παρεστῶτων νυγίς ὑπὸ Θεοῦ ἀπεκρίνατο· ἐγὼ σοι, δεσποτα, μνήσω τὸν προσάτην σου καὶ γνώσιον φίλον, καὶ μετὰ Θεοῦ δεσπότην Δημήτριον, τὸν καὶ ἐν τῆ βασιλευσῆ πόλει νῦν ὄντα, καὶ ἐνθάδε κατοικοῦντα, κἀκεῖσε τῷ βασιλεῖ τῶν ὅλων παριστάμενον, καὶ τὸν ἐνταῦθα μὴ ἀπολιπέμενον.

15 Τοῦτον δὲ τῶν σάρκα καὶ αἶμα φορούντων οὐδενὶ δυνατόν, τῶ δὲ παναγίῳ καὶ ἐξόχῳ μάρτυρι τοῦ Χριστοῦ Δημήτριῳ, καὶ μάλα ῥάδιον. Τῆ γὰρ ἀλλοῦ αὐτοῦ ψυχῆ, καὶ τῆ ἀβολώτῳ πίστει, καὶ τὴν ἀνω βασιλῖδα πόλιν Ἰερουσαλὴμ κατοικεῖ, καὶ τῆς θρησκείας αὐτὸν Θεσσαλονικῆς οὐκ ἀπολιμπάνεται· ἔχει οὖν ἐν ἀμφοτέραις ταῖς πόλεσιν οἴκους· προετρέψατο δὲ σε τὸν ἐμόν δεσπότην εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ γενόμενον τῆς ὑγίας τυχεῖν. σκεψόμεθα οὖν, εἰ δυνατόν σε ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ τῶ εἰς τὴν ἀνω Ἰερουσαλὴμ παραγενέσθαι σῶμα φοροῦντα.

A φοροῦντα· τοῦτο γὰρ καὶ τῆς νόσου ἀπαλλάξει ὑπέσχετο. Ἄλλὰ μὲν οὐ φρονῶν ἡμᾶς νῦν μετὰ γεώδους σκήνους τὰ ἐκείσε καταλαβεῖν· λείπεται τῶν περὶ τοῦ ἐν ταύτῃ τῇ Θεοφυλάκῃ τῶν Θεσσαλονικιῶν μητροπόλεως σεβασμίου οἴκου αὐτοῦ τὸν ἐν τῇ ὕπνῳ λαλήσαντά σοι σημάσθαι.

16 Τί σὺν μέλλομεν, ὦ δέσποτα, καὶ οὐκ ἄπιμεν, καὶ τὴν παρ' αὐτοῦ τραγωμένη ἐπισκοπὴν; Καὶ ταῦτα φήσας ὁ παῖς, ἤγειρε τῆς κλίνης τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, καὶ μεθ' ἑτέρων συνδούλων αὐτοῦ βασιτάσας ταῖς χερσίν, συμπλέγῃν ἐκατέρωθεν αὐτοφωρῆ καθέδραν αὐτῷ μηχανασάμενος (οὐ δὲ γὰρ ὑπὲρ εὐφώρας ἐποχεῖσθαι ἰδύνατο) ἤνεγκεν ἐν τῇ πανσέπτῃ νῆσῳ τοῦ πανεοδδίου μάρτυρος Δημητρίου. Ὁ δὲ εἰσελθὼν, καὶ ἰδὼν τὴν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου, καὶ τὴν ἐν αὐτῷ πνευματικὴν εὐωδίαν, τὴν τρέφουσαν τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν, ὡς ὁ παράδεισος τοῦ Θεοῦ, εἶπεν τοῖς βασιτάσῃσιν αὐτῶν οἰκέταις, βίψατέ με πλωτῶν εἰς τὸ ἕδαφος· οἱ δὲ οὐκ ἐβούλοντο μὲν διὰ τὸ παντὶ μέρει τοῦ σώματος ἀκίνητον αὐτὸν ὑπάρχειν· ἄλλ' ἐγκλιευσμένην σφοδρότερον ὑπῆκουσαν ἄκουτες. Ὁ δὲ ἄρχεις ἐπὶ τὴν μάρμαρον, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀναβλέψας μόνον, (οὐ δὲ γὰρ τὴν κεφαλὴν σαλεύσαι ἰδύνατο, τῶν τεύχων πάντῃ διαλελυμέναν,) ἤβητο οὕτως.

17 Ἄγε καὶ πανάγε ἀλοφῶρε, καὶ γνήσιε δούλε Χριστοῦ, ὁ τὴν ψυχὴν σου δοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ ψυχὰς πολλῶν κερθήσας, καὶ προσενέγκας αὐτῷ· ὁ τὸ σῶμα σου ταῖς λόγχαῖς τιτροσκύμενον θεωρήσας ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ μεγαλυνθεῖς, καὶ σώματα πολλῶν ἐν τῶν μυλῶν τοῦ λείοντος ἐξερουμένου μέρει νῦν, καὶ ἀφαργύζων πολιτεία σεμνῇ καὶ προσφύρων Θεῷ. Εἰ γὰρ καὶ αἰσθητῶς νῦν προσομιλεῖς ἡμῖν, ἀλλ' ἡ διδασκαλία σου καὶ ἡ χάρις κατὰ περιπολοῦσα τῆς χώρας, καὶ τῶν καρδιῶν ὡς ζωὰ φωνὴ δρασομένη περιμαλάττει, σαὶ ὕμνῃ, καὶ ἐπιστρέφει, καὶ πίστειας πλήρεις, καὶ πολιτείας σεμνομεύεας προσάγει Θεῷ, ἀλλὰ καὶ παντοδπάς νόσους ἀκίχσας, καὶ πεπίστευκα τὴν σὴν ἐπισκοπῆσιν ἐξορίσασαν· ἔπειθ' οὖν, δέσποτα μου μετὰ Θεοῦ καὶ ἐπ' ἐμὲ, καὶ τὴν δεδωρημένην σοι χάριν ὑπ' αὐτοῦ τῶν ἰαμάτων ἔχοντος εἰς ἐμὲ τὸν νέον παράλυτον, τὸν ἐν τῇ κολυμβήθρῃ τὸν σπλάγγων σου καταφυγόντα.

C 18 Εἰ γὰρ καὶ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη οὐκ ἔχω ἐν τῇ ἀσθενείᾳ, ἀλλὰ τρικοιτάκις ὀκτὼ τοῖς ἀλγῆμασιν ὑπερέβαλον ἐκείνου· διὰ τί δὲ; Πάντως ἐπεὶ καὶ ταῖς ἀμαρτίαις ὑπερῆκόντισα τοῦτον· ὡς οὖν εἰς πρῶτον καὶ τὸ ἀγαθόν, καὶ τὸ διδασκτικὸν ἐμιμήσω τὸν Θεόν σου Χριστόν, ζήλωσόν αὐτὸν καὶ εἰς τὸ εὐσπλαγγῶν καὶ φιλόφρονον, καὶ ζήλωσας ἔχοντος ἐπ' ἐμὲ τὴν ἐλεημοσύνην σου, καὶ τὰ οἰκτερόμενα σου ἰάματα. Ἐὰν γὰρ τὸ θέλει σου μὴ καλύσωμαι αἱ ἀμαρτίαι μου, τὸ ἐνεργεῖν καὶ δύνασθαι δέδωκέν σοι ὁ στεφανώσας σε· ὥσπερ οὖν ἐκεῖνος ὡς Θεὸς εἶπεν τὸ ἔγειρε, καὶ ἄρον τὸν κράβαττόν σου, καὶ περιπάτει, σὺνδρόμου ἔσχε τῷ ῥήματι τὴν ἐνεργεῖαν, οὕτω καὶ σὺ ὡς οἰκεῖος Θεοῦ, καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ χάριν ἠμφιεσμένους, ἀπ' οὐπερ ὑπὲρ αὐτοῦ τὸν καλλίνικον ἄθλον δινήσας, θέλησον καὶ ἐν ἐμοί, κατὰ τὸ πρακτικῶς ἐξηγήσομαι σου τὴν δύναμιν, ἐγερθήσομαι καὶ ἀλούμαι ὡς ἔλαφος ὁ χαλδῆς, καὶ βασιτάσω οὐ μόνον τὴν κλίνην μου, ὡς ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος παράλυτος, ἀλλὰ καὶ εὐχαριστήρια δῶρα μου, ἀ προσάξω τῷ οἴκῳ σου.

te corpus gestantem, domum ejus, quae in superna Jerusalem est, adire, sit possibile. Id enim etiam te morbo liberaturum promissit. Verum naturale haud est, nos modo cum terreno corpore, quae ibidem sunt, tenere. Restat ergo, ut, qui tibi in somno locutus est, de veneranda domo sua, quae in hac custodita a Deo Thessalonicensium metropoli est, fecerit sermonem.

16 Quid igitur cunctamur, here, nec abimus, faciendamque ab eo visitationem moramur? Atque, his dictis, dominum suum servus e lecto levavit, sublaturumque cum aliis conservis suis, sede ei, cujus latera utrimque erant in se conjuncta, extructa, manibus suis (neque enim equo facile veli poterat) in venerandum gloriosissimi Martyris templum portarunt. Cum autem esset ingressus, aedisque ornatum ac spiritualement illius, qui fidelium animas, velut Dei paradus, alit, odorem comperisset, iis, qui illum ferebant, domesticis dixit: In nudo pavimento me deponite. illi autem, quod omni corporis parte immobilis is esset, non volebant quidem, districtius tamen jubenti inviti paruerunt. Ille autem in marmoreum solum conjectus, oculisque dumtaxat (neque enim, nervis omnino dissolutis, caput movere poterat) sublatis, hunc in modum oravit.

17 Sancte ac beatissime certaminum victor, genuineque Christi serve, qui, anima tua pro ipso data, animas etiam multorum lucratus es, atque ad eum adduxisti; qui corpus tuum lanceis pro ipso vulneratum conspicuatus magnificatusque multorum etiam corpora e leonis dentibus usque nunc eripis, Deoque honesta vivendi ratione consecras ac offers. Etsi enim nunc nobiscum sensibiliter haud verseris, tua tamen doctrina benevolentiaeque omnem regionem pervadens, cordaque, velut vox viva, movens, ea et emollit, et sanat et convertit, fideque repleta ac recta vivendi ratione ornata ad Deum adducit, imo etiam tuam visitationem morbos multos abegisse, et audivi et credidi. Cum igitur, mi domine, post Deum supra me etiam sis, datam tibi ab illo sanationum gratiam supra me novum paralyticum, qui ad viscerum tuorum piscinam confugio, effunde.

18 Etsi enim tringinta et octo annos in infirmitate non habeam, trigiesis tamen et octies doloribus ipsum sum supergressus. Ut quid autem? Omnino quia et peccatis eum superavi. Ut igitur lenitate et bonitate et doctrinae exercitio Christum, Deum tuum, imitatus es, ipsum et in misericordia et in humanitate aemulare, aemulansque super me misericordiam tuam commiserantesque tuas sanationes effunde. Quod si enim voluntatem tuam non impediunt peccata mea, efficere et posse, qui te coronavit, tibi est largitus. Uti igitur ille, statim atque Deus dixit, surge et tolle grabbatum tuum et ambula, respondentem verbo potentiam est nactus, ita et tu, velut Dei domesticus gratiaque ejus ab eo tempore, quo pro ipso certamen, victoria coronatum, inivisti, indutus, in me etiam fieri velis. Atque ego potentiam tuam, effectu probatam, praedicabo. Suscitabor, atque, ut cervus claudus, apprehendar, tollamque non modo lectum

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

atque ad
eamdem de-
latus.

F

fusa, quae hic
recitatur.

F

ad Sanctum
protiza

A. JOANNE
THESSAL. AN
CHIEF.

oratione, ab
eo, sibi ite-
rum

lectum meum, uti antiquus ille paralyticus, sed etiam, quæ in gratiarum actionem domui tuæ offeram, dona.

19 Ita enim per te, misericordissime Domini Martyr, gloria et honor et adoratio ipsi et Patri et Spiritui Sancto dabitur ab iis, qui me modo vident meique deinceps recordabuntur, hominibus, supernisque potestatibus in secula seculorum. Amen. Atque cum hæc cum lacrymis, cunctis audientibus, dixisset, famulis in- junxit, ut eum tollerent, humique in parato ibidem strato ponerent. Ac positus statim præ corporis defatigatione animæque mæstitia somno correptus est; et ecce, interum illum, quem et ante vidit, omni virtute ornatum gloriosissimumque virum Demetrium in somno conspicatus est sibi dicentem: Recte obtemperans, recteque, quæ tibi a me dicta sunt considerans, recte veniste: atque ideo cum Deo, quæ tibi promissa sunt, implebo. Verum sanitati corpus tuum restituere, haud magnum quidem mihi est; sed animam tuam post corporis sanationem in eo, in quo nunc

B est, in bonum propenso statu manere, hoc difficile.

in somnis
apparere
loquentemque

20 Solent enim quodammodo animæ, adversitatibus quidem pressæ, e malorum dolorumque secundum quod scriptum est, tribulatione dominatum confiteri, seque ipsas precibus ac supplicationibus submittere secundum quod in Psalmis canitur: Cum interficeret illos, tunc querebant eum, seque convertebant ac vigilabant ad Deum; quietem autem noctæ, et prosperitate vitæque, merore vacua, et gloria et efferi, ut non tantum contra homines, sed et contra Deum injustitias loquantur. Rursus scriptum est: Et manducavit Jacob et saturatus est. Et recalcitavit dilectus, pinguis factus est, dilatatus est, et Deum, qui eum condidit, reliquit, et a Deo, servatore suo, recessit. Quod si igitur me per certam ac sinceram promissionem securum reddas, fore ut corpore sanatus animæ tuæ, quam nunc habes, sanitatem (humilitatem autem dico atque erga Deum et proximum charitatem) integram serves, paratum tibi per me est Christi auxilium. Cum autem, quoniam tu, sincerum tuum Marianum super-

C bia numquam fuisse elatum, nosti, dixisset, respondit virtutum omnium cultura ornatus, ille scilicet Demetrius.

sanitati su-
bito restituitur.

21 Nullum, dilectissime malum habes, ne animo respondeas, dextraque manu caput ejus demulcens ac cervicem erigens, humerosque cum pectore constringens ac totum corpus tangens hunc locutus est in modum: Christus Deus noster te sanat, qui erigit elisos; ac statim præfectus, voce adhuc ipsi velut insonante, expergefactus est, suaviterque præ lætitia lacrymans servis suis, quæ ei visa erant, narrare volebat. Ac ea quidem, quæ usque ad monitionem adhortationemque, ac factam a se cum lacrymis sponsonem acciderant, narrabat, sola lingua movebatur, corpore reliquo manente immoto; quando autem, qui viro dicente ei, quia Christus Deus noster te sanat, qui erigit elisos, statim, sermone nondum impleto, a semetipso erectus in strato humi lecto, in quo jacebat, sedisset, narrare incipiebat, nec factum (præ lætitia enim veluti extra se raptus erat) intelligeret, petebat, ut surgere, ac in publicum prodire posset. Illi autem magis, quam hic ipsemet,

19 Οὕτω γὰρ διὰ σου, φιλανθρωπότητε μάρτυς Κυρίου, δοθήσεται αὐτῷ δόξα καὶ τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν Πατρὶ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι παρὰ τῶν νῦν ρθόντων με ἀνθρώπων, καὶ εἰς ὑστερον μεμνημένων μου, καὶ παρὰ τῶν ἄνω δυνάμεων εἰς τοὺς ἅπαντας αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. Καὶ ταῦτα εἰπὼν μετὰ θαυρίου, πάντων ἀκούοντων, προστάξας τοῖς παισὶν ἄραι καὶ εἶναι αὐτὸν ἐπὶ τῇ χαμαὶ στρατῷ τῷ ἐτοιμασθέντι αὐτῷ ἐκεῖσε, καὶ τεθείς ἀφύπνωσεν εὐθέως ἐν καρπῷ σώματος, καὶ πόνου ψυχῆς. Καὶ ἰδοὺ πάλιν ὄρξασθ' ὑπνοῦς τὸν πανάριστον ἐκείνου ἄνδρα καὶ ἐνδοξότατον Δημήτριον, ὃν καὶ πρόσθεν ἶδεν, λέγοντα αὐτῷ. Καλῶς ἤλθες, καλῶς ὑπακούσας, καὶ καλῶς νοήσας τὰ παρ' ἐμοῦ σοὶ λεχθέντα. Διὸ κἀγὼ σὺν Θεῷ ἀποτελέσω τὰ ὑποσχθέντα σοὶ. Ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα σου ῥῶσαι, οὐ μέγα παρ' ἐμοῦ, τὸ δὲ, τὴν ψυχὴν σου διαμείναι μετὰ τὴν ῥῶσιν τοῦ σώματος ἐν τῇ νῦν αὐτῆς εὐκατανύκτῳ πρόβσει, τοῦτο δύσκολον.

20 Εἰδώσασί γρ πάως αἱ ψυχαὶ πιεζόμεναι μὲν κατὰ τὸ γεγραμμένον ἀπὸ ὀλίφως κακῶν, καὶ ὀδυρῶν ὁμολογεῖν τὴν δεσπότηταν, καὶ ταπεινοῦν ἑαυταῖς πρεσβείαις τε καὶ ἱκετηρίαις, κατὰ τὸ ψαλμικῶς ἀσθῆν, ὅτ' ἂν ἀπέκτενον αὐτοὺς, τότε ἐξεζήτουσιν αὐτὸν, καὶ ἐπίστρεφον, καὶ ἑθρῖζον πρὸς τὸν Θεόν· ἀνίστασθε δὲ ἀκούμεναι, καὶ εἰρημίας, καὶ ἀλόπου ζωῆς ἀλαζονεύεσθαι, καὶ ἐπαίρεσθαι, ὡς μὴ κατὰ ἀνθρώπων μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ Θεοῦ λαλεῖν ἀδικίαν· πάλιν γέγραπται, καὶ ἔφαγεν Ἰακώβ καὶ ἐνεπλήσθη, καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἠγαπημένος; ἐλιπαύθη, καὶ ἐγκατέλιπε Θεὸν τὸν ποιησαντα αὐτὸν, καὶ ἀπίστη ἀπὸ Θεοῦ σωτήρος αὐτοῦ. Εἰ οὖν ἀσφαλίσῃ με διὰ ἀφηνδούς, καὶ εὐκρινούς ὑποσχίσεως, ὡς ὑγιάνων σοματικῶς, φυλάσσει σου καὶ τὴν νῦν ὄσασιν τῆς ψυχῆς ὑγίαν, λέγω δὴ τὴν ταπεινώσασιν, καὶ τὴν περὶ Θεοῦ, καὶ τὸν πλησίον ἀγάπην, ἔτοιμος ἢ τοῦ Χριστοῦ δι' ἐμοῦ σοὶ βοήθεια. Τοῦ δὲ εἰρημῆτος, ὅτι σὺ γνώσκεις τὸν γνησίον σου Μαρτιανόν, μηδέποτε χαίροντα τῇ υπερηφανείᾳ, ἀπεκρίθη ὁ πανάριστος εὐκρίτως ὄθεν ὁ Δημήτριος.

21 Οὐδὲν κακὸν ἔχεις, ὦ φίλτατε, μὴ ἀθύμει, καὶ δὴ καταψήγων τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τῇ δεξιᾷ καὶ τὸν τένονα ὑπορθῶν, καὶ τοὺς ὤμους σὺν τῷ στήθει περισφιγγῶν, καὶ ὅλον τὸ σῶμα ταῖς χερσὶν ἀφώμενος οὕτως ἔλεγεν· Χριστὸς σε ῥύσσουσιν ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἀνορθῶν τοὺς κατεβραχμένους· καὶ εὐθέως ἐξυπνίσθη ὁ ὑπαρχῶς, ἔτι τῆς φωνῆς ὡσπερ ἐνηκούσης αὐτῷ, καὶ γλυκὴν θαυρίας τῇ χαρᾷ, ἐβούλετο διηγῆσασθαι τοῖς παισὶν τὰ ὁραθέντα αὐτῷ, καὶ μέχρι μὲν τὰ κατὰ τὴν νοῦθεσίαν καὶ παραγγελίαν ἐξηγεῖτο, καὶ τὴν αὐτοῦ ὁμολογίαν μετὰ θαυρίου· ἢ γλώττα μόνον ἐκνεῖτο, τοῦ ἄλλου παντὸς ἀκινήτου μένοντος σώματος. Ὅτε δὲ ἤρξατο λέγειν ὡς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῷ εἰρημῆτος ὅτι Χριστὸς σε ῥύσσουσιν, ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ἀνορθῶν τοὺς κατεβραχμένους, εὐθέως ἔτι τοῦ λόγου μὴ πληρωθέντος, ὀρθωθείς ἀπ' ἑαυτοῦ ἐκάρθησεν ἐπὶ τῆς χαμαιστρώτου εὐνῆς, ἐν ἣ κατέκειτο, καὶ μὴ συνείας τὸ γεγενημένον. τὴν γὰρ ὡσπερ ἐξεστηκὴς τῇ χαρᾷ, ἦτοι φορέσαι καὶ προελθεῖν. Οἱ δὲ αὐτοῦ πλέον ἐκείνου καταπλαγόντες τὸ θαῦμα, καὶ μὴ δὲ ἀποκριθῆναι δυνάμενοι, μόλις ἐν ἑαυτοῖς γενόμενοι, καὶ πρὸς τοὺς ἐγγύς οἰκούντας διαδραμόντες, διὰ τὸ μακρὰν ἀφειστηκέναι τὸ πραιτώριον τῶν ὑπάρχων, ἐχρήσαντο στιχάριον

A στιχάριον και ζώνην, και χλαίναν, και ὑποδήματα.

22 Οὐδὲν γὰρ τούτων ἔτυχον μεθ' ἑαυτῶν ἐκείσε βασιτάσαντες, διὰ τὸ μὴ δὲ ἐλπίζεν αὐτῶν δεσπότην ἀκίνητον καθεστῶτα. Ὁ δὲ φορέσας, καὶ μὴ δὲ παρά τινος ὑποστριζόμενος, ἄπεισι εἰς τὸ λεγόμενον κισθῶριον τὸ ἀργυροῦν τοῦ ἁγίου καὶ πανενδόξου μάρτυρος Δημητρίου, ἔνθα φασὶν τινες κείσθαι ὑπὸ γῆν τὸ πανάγιον αὐτοῦ λείψανον. Ἐκείσε τόνιν παραγενοῦς ὁ ἑπαρχος οἰκείως ποσὶν, καὶ ἀπειρισας τὸ πρόσωπον εἰς τὸ ὄν αὐτῷ, ὡς ἂν εἰ κραβᾶτιον ἐξ ἀργύρου, ἔνθα καὶ ἐνετύπεται τὸ θεοειδὲς προσωπίον τοῦ αὐτοῦ πανσέπτου ἀλλοφύρου, ἔλεγεν μετὰ κραυγῆς καὶ δακρύων, ἰδοὺ, πανάγιε Χριστοῦ μάρτυς Δημήτριε, ἃ μὲν αὐτὸς ἐπηγγείλα περι τὸ ἐμὸν σῶμα πεπλήρωκας, ἃ δὲ ἐγὼ φυλάττω ἀμολόγησα, λέγω δὴ τὴν περι λογισμοῦ ταπεινωσάντην, σὺν ἐστὶ χαρίσασθαι πάλιν διὰ πρεσβείας τῆς πρὸς Θεὸν· αἰδᾶς γὰρ ὅτι τρεπτὸς ὁ ἄνθρωπος καὶ σῶματι καὶ ψυχῇ, καὶ πολλῆς τῆς ἐκ Θεοῦ πάντοτε δέμενος βοηθείας.

23 Ἐγὼ δὲ τὰ πρὸς τὴν σὺν Σεραπειάν, καὶ ἄπερ ὑπεσχόμεν, δραμοῦμαι πράξων καὶ εὐθέως ἐξελθὼν τοῦ θεοφύρου ἐκείνου ναοῦ, καὶ μὴ δὲ ἵππου κατὰ τὸ τοῖς ἀρχουσιν σύνηθες ἐπιβαθῆσαι θελήσας, αὐτοπόδως κάτεισι εἰς τὸ πρατόριον αὐτοῦ, καὶ ἄρας ὄν ἔχρηζεν, ἀνεσι πάλιν εὐθύς, ἐπὶ τὸν σεβάσμιον οἶκον τοῦ μάρτυρος, καὶ προσκομίσας αὐτῷ χρυσοῦ τε, καὶ ἀργύρου εἶδη πολὺ τιμα καὶ πολλὰ, καὶ ἐν χρυσοῖς στατήρσιν οὐκ ὀλίγον ποσὸν, ἔξειαι μικρὸν τοῦ οἴκου, καὶ καθεσθῆεις ἐπὶ θρόνου, πάντας τοὺς δεομένους, καὶ ἐν ὅσοις ἐξεταζόμενος ἐκέλευσεν κηρύττειν διὰ τῆς πόλεως ἔρχεσθαι πρὸς αὐτὸν· καὶ ἀβροισθέντων πλειστον ὡς ἀριθμὸν ὑπερβαίνου, ἀπέλαθον πάντες τῶν τοῦ Θεοῦ δωρεῶν, καὶ τοῦ πανενδόξου μάρτυρος Δημητρίου διὰ τοῦ θαύλου αὐτοῦ Μαρικνοῦ τοῦ ἐπάρχου· Εἰ δὲ τις ψευδῆ με λέγειν ὑποπόσῳ, ἰστορεῖται τὴν ἐκ μουσείου συντεθειμένην ἐκείσε γραφὴν ἐξω τοῦ ναοῦ πρὸς τὸν ἀφρόντα τοίχον ἐπὶ τὸ τῆς πόλεως στάδιον, καὶ πληροφρηθεὶς πιστεύσει τοῖς προσηρμένους· τῷ δὲ Θεῷ ἡμῶν ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ, καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

miraculum mirantes, nihilque respondere valentes, vix ad se reversi, atque ad eos, qui in vicinia habitabant, quod praefectorum praetorium longe abesset, currentes, et tunicam et zonam et paludamentum et calceamenta acceperunt mutua.

22 Horum enim nihil, quod fore, ut talia domino suo, immoto existenti, necessaria aliquando essent, haud putassent, illuc attulerant. Ille autem progrediens nec ab aliquo suffulsus ad appellatum sancti ac gloriosissimi martyris Demetrii ciborium argenteum, ubi sub terra sacrosanctas ejus reliquias jacere quidam aiunt, sese contulit. Cum eo igitur praefectus propriis pedibus pervenisset, faciemque ad eum qui illie est, argenteum quodammodo lectulum, ubi et ejusdem venerandi certaminum victoris vultus, divini vultus speciem praefrens, depictus est, convertens cum clamore et lacrymis dixit: Ecce, sanctissime martyr Demetri, ipse quidem, quæ circa corpus meum promiseras, implevisti; quæ autem ego (animi in cogitationibus demissionem dico) servare proposui, tuum rursus est per tuam apud Deum intercessionem concedere. Nosti enim, hominem et corpore et auma esse mutabilem, semperque divini auxilii multum indigum.

23 Ego porro, quæ ad tuum cultum spectant, eaque, quæ promisi, opere adimplere festino; ac statim e divino illo templo egressus, nec equo, prout principibus mos est, insidere volens, propriis pedibus ad praetorium suum se contulit, iisque, quibus indigebat, captis, ad venerandum iterum Martyris adem reversus est, cumque ibidem aureaque et argentea dona pretiosa et multa, aureisque in stateribus quantitatem haud modicam deposuisset, aede paulisper exivit, sedensque in throno per civitatem denunciari jussit, ut omnes indigentes et quibuscumque necessitatibus pressi ad eum accederent, cumque plurimi, ita ut numerum excederent, essent congregati, omnes Dei et gloriosissimi martyris Demetrii donorum per hujus servum Marianum praefectum facti sunt participes. Si quis autem falsum me dicere suspicetur, scripturam e studiorum loco hic extra templum ad murum exteriorum prope civitatis stadium propositam evolvat, testimonioque convictus dictis fidem adhibebit. Deo nostro sit et gloria et honor et virtus in secula seculorum. Amen e.

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

summasque
de accepto
beneficio gra-
tias sancto
Martyri,

donis etiam
plurimis in
egenos distri-
buit, agit.

F

ANNOTATA.

a Quandonam hic praesul floruerit, et quam fidem in iis, quæ de S. Demetrio narrat, mereatur, in Commentario, tribus jam datis Sancti Passionibus praemisso, § 2 exposui. Licet porro aliquot Sancti nosti miracula, quæ primum hunc miraculorum, ab eo patratorem, librum constituunt, atque e Vaticanæ bibliothecæ codice Ms. 821 desumpta sunt, antistitis illius nomine in hoc non signentur, hic tamen a nobis tamquam ab eo conscripta eduntur, quod in codice antiquissimo olim Mazarinæo, nunc regio Parisiensis 1517, de quo videsis Commentarii prævii § 1, eidem illustri scriptori attribuantur.

b Miraculum, quod hoc cap. e bibliothecæ Vaticanæ codice 821 refertur, ob dicta ad lit. præced. Joanni Thessalonicensi tribuimus; in codice autem olim Mazarinæo, in quo a pag. 18 usque ad pag. 34 versam extenditur, hunc præfert titulum: περι τοῦ ἀπελπισθέντος ἐπάρχου, id est, De desperato praefecto. Quam porro nominatim fidem in hoc Joannes Thessalonicensis mereatur, statues ex iis, quæ Commentarii prævii num 75 in medium adduxi.

c Nihil alibi, quo perfectum hunc notiozem reddam, invenire quivi.

d Aliquid hic in textu Græco vel redundat vel deest; sensus tamen aut hanc aut certe non multum absimilem interpretationem requirere videtur.

e Hoc miraculum apud Mabillonium tom. 1 Analectorum pag. 71 et seq. compendio dumtaxat Octobris Tomus IV.

18a cat

A. JOANNE
THESSAL.
CHIEF.

cal traditur, nec hic, quod fastidiosa prolixitate laboret, integrum dedissem, nisi, ut id facerem, D
me impulsisset tum auctoris, qui, ut dictum, Joannes Thessalonicensis est, auctoritas, tum receptus
apud nos monumenta antiqua, dum commode fieri id potest, ipsis auctorum verbis, qualiacumque
etiam hæc sint, exhibendi mos.

CAPUT II.

De militiæ præfecto, ab immedicabili sanguinis fluxu per Sanctum
sanato a.

præfectus,
sanguinis
fluxu labo-
rans, ad
Sancti tem-
plum jussu
suo

Vir quidam genere illustris, fide autem
illustrior, spectabile eorum, qui sub
præfecti Illyrici principatu erant, agmen gu-
bernans **b**, intolerabilem ex ventre sangui-
nis fluxum patiebatur: cum autem viro, quod
et omnibus esset affabilis moribusque suavis,
universa pene civitas condoleret, omnisque in
eum ars scientiaque medica esset exhausta, ef-
fectusque expers, quod nihil omnino remitte-
B ret sanguinis fluxus, maneret, ita ut, viribus
morbi vehementia extenuatis, in extremis tan-
dem vir jaceret, inexpectato sublatis paulatim
oculis, servis suis dixit: Ad domum civitatis
nostræ protectoris sublatum me ferte. Illi au-
tem cum timore respondentes dicunt ei: Ad
cujus protectoris domum jubes nos te ferre?
Dicit eis, Primi; aiunt illi, cujusnam primi?
Die nobis nomen, here. Ille vero eos intui-
tus dicit: Esto: ego ob morbum minus sapi-
am, quomodo et vos, recte valentes, desipit-
tis? Nescitisne, multos apud Deum protectores
civitatem habere, unum autem per Christum
obtinuisse eorum primum **c**, qui animose sem-
per atque alacriter pro ea pugnat; quem ut mu-
rum inexpugnabilem non solum civitas, sed et om-
nis regio sortita est?

delatus, ubi-
dem a malo
quod nulla
arte pelli
poterat, pro-
digiosus sa-
natur.

25 Me igitur ad domum ejus deferte. Vel
enim visitans miserebitur mei, vel certe cum
ibidem obiero, animam meam suscipiet et
in futura horrendi tribunalis Christi præ-
sentia intercedens æterno me eripiet suppli-
cio. Illi, hisce auditis, de gloriosissimi mar-
tyris Demetrii templo, in quo dona a San-
cto solebant conferri, loqui eum intellexerunt,
celerimeque sublatum eo detulerunt. Qualis
modo lingua, Christi amantes fratres, miracu-
C li magnitudinem explicare poterit? Quæ ve-
re mens, vel cogitando etiam, multum mi-
sericordem Martyris virtutem dignis laudibus
poterit efferre? Quem enim non divitiæ, non
genus, non medicamina, non artis medicæ,
quæ sanationem afferre solent, adjumenta,
non, ut vocari solent, amuletorum (neque
enim consanguinei, qui omnia in eo experie-
bantur, hisce etiam, ut rem prohibitam se-
se facere noscentes, ob sanandi morbi difficul-
tatem desperationemque pepercere) multitudo
vel minimum etiam juvare potuit, hunc Domi-
ni sui imitator, civitatis vere servator, Christi-
que certaminum victor brevissimo temporis spa-
tio, non solum secundum corpus, sed etiam sec-
undum animam sanum ac salvum, viribusque
restitutum reddidit.

acceptoque
beneficio le-
tus in Dei
laudes pro-
liza,

26 Ita quippe intellectu per Martyris gra-
tiam vir repletus, omnibus percussis et quo-
dammodo præ inexpectata sanatione hujusque
celeritate extra se raptis, ore aperto laudem
Deo, rerum omnium Domino, alacriter at-
tribuens dixit adstantibus: Domini virtutes,

Aνὴρ τις τῶν ἐν γένει λαμπρῶς, τῇ δὲ πίστει λαμ-
πρότερος, τὴν ἐντιμὴν στρατείαν τῶν ὑπὸ τῆν τοῦ
Ἰλλυρικῆς ἑπαρχοῦ ἀρχῆν διαίκων, ὄσων αἵματος διὰ
γαστρὸς ἔπασχεν ἀφόρητον· εἶτα δὲ πάσης σχεδὸν τῆς
πόλεως ὑπεραλγούσης τοῦ ἀνδρὸς διὰ τὸ πᾶσαν εἶναι εὐ-
προσήγορον, καὶ καταθύμιον τοῖς τρόποις, καὶ πάσης
μηχανῆς καὶ ἐπιστήμης ἱατρικῆς εἰς αὐτὸν ἐγγυμασθείσης,
καὶ ἀπράκτου μεινῶσης διὰ τὸ μὴδὲδως ὑπευθύναι τὴν
φορὰν τοῦ αἵματος, ὡς λοιπὸν ἐν ταῖς τελευταίαις κεί-
σθαι τὸν ἀνδρα πνοαῖς τῆς τοῦ πάθους σφοδρότητος
καταγαλωσάσης τὴν δύναμιν, ἄφω τὸς ὀφθαλμοὺς
διάρως ἥρεμα λέγει τοῖς ἰδίοις· βασιτάσαντες ἀπαγάγετέ
με εἰς τὸν οἶκον τοῦ προστάτου τῆς πόλεως ἡμῶν. Οἱ δὲ
μετὰ φόβου ἀποκοιθίντες λέγουσιν αὐτῷ· εἰς ποῦο προ-
στάτου οἴκου κειλεύσῃς ἡμῖν ἀπαγάγει σε; λέγει αὐτοῖς·
τοῦ πρώτου· οἱ δὲ φασίν, πρώτου τίνου; εἰπέ ἡμῖν τὸ
ὄνομα, δέσποτα. Ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς λέγει· ἔστω
ἐγὼ διὰ τὴν νόσον ἔλαττον φρονῶ, πῶς καὶ ὑμεῖς ὑγιαί-
νοντες ἀφρονεῖτε; οἱ αὖ ἴστε, ὅτι πολλοὺς μὲν ἔχει προστά-
τας ἡ πόλις παρὰ Θεῶν; ἕνα δὲ τὸν πρώτον αὐτῶν διὰ Χρι-
στοῦ ἐκληρώσατο, τὸν καὶ ἐκθύμιος καὶ σερμῶς ὑπερμα-
χούοντα αὐτῆς εἰς αἶν, ὃν ὡς τεῖχος ἀκαταμάχητον, οὐ
μόνον ἡ πόλις, ἀλλὰ καὶ ἡ πᾶσα χώρα κεκληρώται.

25 Ἀπαγάγετέ με· ἵνα ἵσθαι εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ἡ
γὰρ ἐπισκεψάμενος ἐλεῆ με, ἡ καὶ τελευταῖός μου ἐκείσε
ἀποδέξεται μου τὴν πρόθεσιν, καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ παρα-
στάσει τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ παρεθύσας
ἐξελεῖται με τῆς αἰωνίου κολάσεως. Οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαν-
τες, συνήκαν ὅτι περὶ τοῦ ἀγιοδώρου ναοῦ λέγει τοῦ
πανενδόξου μάρτυρος Δημητρίου, καὶ τὴν ταχίστην ἄραν-
τες ἀπήγαγον αὐτὸν ἐκείσε. Ποῖα τοῦτον γλώσσα, φιλό-
χριστοι ἀδελφοί, ἐξισχύει τὸ μέγεθος διασαφῆσαι τοῦ
Θαύματος; ποῖος δὲ νοῦς ὄλος συνεπαρθῆναι καὶ ταις
ἐνοιαῖς δυνήσεται τῇ πολυσπλάγγῃ μεγαλοφῶνι τοῦ
μάρτυρος; Ὅν γὰρ οὐ πλοῦτος, οὐ γένος, οὐ βουητημάτων,
οἱ ἱατρικῆς ἐπιστήμης ἱαμασφόροι ἐπινοαί, οὐχὶ τῶν
λεγόμενων περιαιμάτων πλήθους ὀφελῆσαι καὶ τὶ βραχυ-
τατον ἴσχυον, οὐ δὲ γὰρ τοῦτον ἐφείσαντο πᾶσαν πεί-
ραν προσάγοντες αὐτῷ οἱ πρὸς γένος διὰ τὴν ἀπορίαν,
καὶ ἀπόγνωσιν τοῦ νοσήματος, καίτοι γνωσκόντες ὡς
ἀπηγορευομένην πράγματι ἐγχειροῦσιν, τοῦτον ὁ μιμητῆς
τοῦ οἰκεῖου δεσπότη, ὁ σωζοπολίτης ὄντως καὶ ὑπερένδοξος
ἀθλόφορος Χριστοῦ ἐν ἐλιγίστῳ πᾶν χαίρου διασπῆματι
ὑγιῆ καὶ αἰωνῷ, καὶ ἔρρωμένον παρέστησεν, οὐ μόνον σώ-
ματικῶς, ἀλλὰ καὶ ψυχικῶς.

26 Οὕτως καὶ συνέσεως πλησθεὶς ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς
τοῦ μάρτυρος χάριτος, πάντων ἐκπεπληγμένον, καὶ
τρόπον τινὰ ἐξεστηκένων ἐπὶ τῇ ἀπροσδοκίῃ αὐτοῦ
ὑγιᾶ, καὶ τῷ τάχει αὐτῆς, εἶπεν πρὸς τοὺς παρεστά-
τας, ἀναίξας τὸ στόμα εὐσταθῶς ἐξομολογούμενος τῷ τῶν
ἐλων δεσπότη Θεῷ· Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ Κυρίου,
φιλόθεοι

A φιλόθεοι καὶ ἀγαπητοὶ ἀδελφοί· ἢ τίς ἀκούσας ποιήσει πάσας τὰς αἰτήσεις αὐτοῦ; τίς γὰρ ὡς κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν, καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῆ, ὁ ἐνδοξάζομενος ἐν βουλῇ ἁγίῳν μέγας καὶ φοβερός ἐστίν; Ὅντως ἐν βουλῇ εὐθιῶν καὶ συναγωγῇ μεγάλα τὰ ἔργα Κυρίου, ἔπαισι, καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἰάσαντο. Ἐξάνεις ἐξ ἀναγκῶν ἐξέλκεται σε, εἶπεν τις τῷ Ἰωβ. ἐμὲ δὲ μυριάκις ἐκ πλημμελημάτων εἰς ἀφύκτους ἀνάγκας ἐμπειποκότα καὶ περιστάσεις, διὰ τοὺς ἀφάτους αὐτοῦ καὶ ἀνυπερβλήτους οὐκείρους ἐξέλετο· ἐν δὲ τῷ ἐβδόμῳ, φησίν, οὐ μὴ ἀληταί σου κακόν, τοῦτέστι ἐν τῷ κεφαλαίῳ, ἦγον τῷ πληρώματι τῆς ψυχῆς διορθώσεως. Πολλὰ τῆ περιφορᾷ τοῦ βίου πλέων ὁ ἄνθρωπος καὶ συγχωρούμενος ὑπὸ τῆς θείας προνοίας περιβάλλεσθαι διὰ τοῦ ἐχθροῦ περιστάσασιν, καὶ ἀνάγκας εἰς ἐπιστροφήν αὐτοῦ καὶ ὠφέλειαν.

27 Οὐδὲν γὰρ τῶν ὑπὸ Θεοῦ γινόμενων, ἢ συγχωρούμενων γίνεσθαι πέφυκεν ἀνοφελές· εἴτα τὴν ἀσθένειαν ἡμῶν γνωστούσης αὐτῆς θείας τῆς προνοίας καὶ ἀντιλαμβανομένης, καὶ κορυφώσης, καὶ ἐξαουριμένης τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῶν ἀναγκῶν, ὡς προεῖρηται, φυσικῇ πῶς ἀκολουθία καταναγκασιθήσεται ἡ νήφουσα ψυχὴ τὰ ἐαυτῆς πταίσματα λογιζομένη, καὶ τὸ πλήμυρον τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ εἰς διόρθωσιν βεβαῖαι, καὶ τὸν κτιστὴν διὰ πολιτείας σωφρονῶς ἀποθεραπεύσαι, ὅπερ ἐστίν, ὡς ἀνωτέρω λέλεκται, ὅτι ἐν τῷ ἐβδόμῳ οὐ μὴ ἀληταί σου κακόν· λοιπὸν γὰρ ὁ ἄνθρωπος εἰς ἐπίγνωσιν τρεπόμενος καὶ ἐπιστροφήν ἐκ τῆς ἀφάτου εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ σωφρονισθεὶς, καὶ πολιτευόμενος ὀρθῶς καὶ φιλοχρίστως· ἐνδύεται σχεδὸν εἰπεῖν αἰσθητῶς τὸ χάρισμα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἦγον τὴν αὐτοῦ ἐπιστάσαν, ὅτι καὶ ἡ ἁγία Τριάς ἐπιφοιτῶσα Πατὴρ, καὶ Υἱός, καὶ ἅγιον Πνεῦμα, μόνῃ παρ' αὐτοῦ ποιῆται. ὡς μηκέτι ἀπτεσθαι αὐτοῦ κακῶν φρουρούμενος θεοπροπῶς.

28 Ἐγὼ οὖν ὁ τάλας οὐχ ἐξάνεις τῷ ἀριθμῷ, ἀλλὰ καὶ πολλὰ πλεονάκις πέπωμα δι' ἁμαρτιῶν ἐν ἀνάγκαις, εἴτα ἐβρόσθη τοῦ ἀμετροῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ ὑπερβλήσαντος καὶ κατακλύσαντός μου τὰς ἁμαρτίας· ἢ δὲ οὖν περὶ ἐμὲ γεγεννημένη διὰ τοῦ ἀσλοφόρου ἐπίσκεψις οὐχ ὑπέλειπετο περιστάσιν μείζονα προγενομένην, οἶμαι δὲ οὔτε μέλλουσαν ἔσεσθαι· τίς γὰρ μείζονα ἀνάγκη τοῦ εἰς πυθμένα με ἄδου κατελθεῖν καὶ ψυχῇ καὶ σώματι, λέγω δὴ καὶ ἁμαρτίας καὶ ἀνιάτω νοσήματι, ὡς ἀνελθόντα με ἀπροσδοκίως κράζειν ἐμφανῶς τὰ τοῦ ἁγίου Δαυὶδ τῷ Θεῷ, ὅτι ἐβρύσω τὴν ψυχὴν μου ἐξ ἄδου κατοικητότου· καὶ πάλιν μετὰ τοῦ βασιλέως Ἐζεκίου, ὅτι εἶλω μου τὴν ψυχὴν, ἵνα μὴ ἀπώληται, καὶ ἀπέρριψας ὅπως μου πάσας τὰς ἁμαρτίας μου.

29 Πιστεύω γὰρ τῷ θαυματουργῆσαντι Θεῷ· διὰ τοῦ ἀσλοφόρου αὐτοῦ εἰς ἐμὲ, ὅτι ὡς τὴν ἀπληκτισμένην νόσον τοῦ σώματος ἐφυγάδευσεν, οὕτως καὶ τῆς ψυχῆς τὰ τραύματα θεραπεύσει, καὶ οὐ μόνον θεραπεύσει, ἀλλὰ καὶ φυλάξει τῆς εἰς τὸ πάλιν τοῦτον ἐπανόδου· φιλοπόστρατα* γὰρ τὰ τοιαῦτα νοσήματα τοῖς μὴ διὰ προσευχῆς καὶ πολιτείας ἀγνῆς τὴν ὑπὸ τοῦ κρείττουσος φυλακὴν κεκτῆμένους· καὶ ταῦτα εἰπόν, εὐζήμενος καθ' αὐτὸν ἐπὶ πολλὴ μετὰ θακρῶν, ἐξῆλθεν σὺν τοῖς αὐτοῦ χείρων καὶ εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ, καὶ τῷ μεσίτῃ τῆς χάριτος αὐτοῦ τῷ ἁγίῳ καὶ πανενδόξῳ μάρ-

Dei amantes ac dilecti fratres, quis loquetur? Vel quis omnes ejus laudes faciet auditas? Quis enim sicut Dominus Deus noster, qui in excelsis habitans humilia et in caelis et in terra respicit, qui honorificatus in concilio Sanctorum magnus et terribilis est? Vere in consilio et congregatione justorum magna opera Domini: percussit et manus ejus sanaverunt. Sexies te ex angustiis eripiet d. dicebat quidam e Job; me autem saepissime in angustiis aërumnasque inevitabiles peccatis prolapsam per ineffabiles suas incredibilesque miserationes liberavit. In septimo autem, dicit, non te tanget malum f, hoc est, in capite seu emendationis spiritualis complemento. Saepe homo, qui in vitæ fluctibus navigat, aërumnis etiam atque angustiis ab inimico circumdari in sui conversionem atque utilitatem a divina providentia permittitur.

27 Nihil enim eorum, quae a Deo fiunt aut conceduntur, irritum esse consuevit. Enimvero infirmitatem nostram noscentem eadem divina providentia, hominemque juvenile ac erigente, atque, ut ante dictum est, ex angustiis eripiente sapiens anima, delicta sua perpendens, naturali quodammodo congruentia cogetur et Dei misericordiae abundantiam in emendationem vertere, et conditorem recta vivendi ratione colere; quod est, ut supra dictum est, quia malum te in septimo non tanget. Tandem enim homo, ad agnitionem adductus, atque ex ineffabili Dei benignitate sapere, quae conversionis sunt, edoctus, ac recte vivens, et Christi charitate sensibiliter etiam fere, ut ita dicam, Spiritus sancti gratia, seu hujus obumbratione induitur, quando et accedens sancta Trinitas, Pater et Filius et Spiritus sanctus, mansionem apud eum facit, ne deinceps illum, a Deo convenienter custoditum, malum tangat.

28 Ego igitur miser, qui non sexies numero, sed et multo saepius per peccata in angustias incidi, postea, Dei infinita misericordia peccata mea excedente cooperientem, liberatus sum; quae vero circa me facta nunc est, certaminum Victoris visitatio incertum haud relinquit, majorem, quae hanc praevit, angustiam antea haud evenisse, existimoque nec eventuram. Quae enim major sit angustia, quam corpore et anima, peccatis dico atque immedicabili morbo, in inferorum profundum me descendere, ita ut, cum inexpectato ascenderem, palam illa sancti David ad Deum clamarem, quia animam meam e profundissimo inferno liberasti g; et rursus cum rege Ezechia, quia animam meam, ne periret, rapuisti, omniaque peccata mea post tergum meum adjecisti h.

29 Credo enim, Deum, uti per miraculum, quod in me per suum certaminum Victorem operatus est, morbum corporis desperatum fugavit, ita etiam animae vulnera curaturum, nec tantum curaturum, sed eorum etiam reditum impediturum. His enim, qui per orationem rectumque vitae institutum a Deo haud protegentur, redire solent morbi hujusmodi i. Atque cum haec, cum lacrymis intra se ferventissime orans, dixisset, cum suis exivit gaudens, gratiasque agens Deo, beneficiique sibi

A. JOANNE
THISSAL. AR-
CHIEP.

d
e

f

quæ hic in
medium

E

adducitur.
oratione ex-
currit,

F

g

h
eique et S.
Demetrio
gratias agit.

i

* col. Ma-
zaria, me-
lius philo-
póstropa

A. JOANNE
THESSAL. AR
CHIEP.

sibi collati conciliatori, sancto et gloriosissimo martyri Demetrio; quia illum decet omnis gloria, honor et adoratio nunc et semper etc.

τυρι Δημητρίω. Ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμή, καὶ προσκύνησις νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ANNOTATA.

a *Caput hoc, seu potius, quod in eo narratur, miraculum sequentem hunc in codice Ms. olim Mazarinæo, nunc regio Parisiensi, in quo a fol. 35 usque ad fol. 39 excurrit, præfert titulum: Ἐπεὶ τοῦ τῆν αἰμώρονων ἔχοντος ἐπάγου, id est, De præfecto, sanguinis fluxum passo. Porro quod miraculum illud non e laudato olim Mazarinæo, sed e bibliothecæ Vaticanæ codice Ms. 821 excerptum habemus, idcirco id hic editur e posteriori isthoc litterario monumento, in quo licet Joannis Thessalonicensis nomine non signetur, illustri tamen huic scriptori a nobis attribuitur ob rationes, quas in Annotatis, cap. præcedenti ad lit. a subnexis, adduci.*

b *Fuerit ergo præfectus, de quo hic agitur, militum, ut apparet, per Illyricum magister; quale autem id fuerit officium, apud Pancirolum in concinnato in imperii Orientalis Notitiam Commentario cap. 30 et 54 expositum invenies colligesque etiam ex iis, quæ horum capp. priori is scriptor affert, præfectum seu magistrum militum, de quo hic, præfecto prætorii Illyrici non paruisse, contra ac non nemo forte existimet, quod spectabile eorum, qui sub præfecti Illyrici principatu erant, agmen gubernasse, hic dicatur. Nec propterea tamen putandum est, cum Pancirolus Joannem Thessalonicensem hic pugnare; ita enim posterior hic scriptor potest intelligi ut milites, quorum agmini præfectum a se memoratum præfuisse ait, sub præfecti prætorii Illyrici principatu, non parendo, sed commorando dumtaxat, fuisse, significatum voluerit.*

c *Hinc collige, jam inde a Joannis Thessalonicensis ætate seu seculo septimo verosimillimeque etiam aliquanto citius, ac proin jam inde saltem a seculo sexto pro primario civitatis Thessalonicensis patrono habitum fuisse S. Demetrium, qui proinde etiam jam tum cultu ecclesiastico plane insigni fuerit indubie ibidem gavisus.*

d *Jobi cap. 5, v. 19 Græcis hæc, Ἐξάντις ἐξ ἀναγκῶν σε ἐξελείπει, textus sacri verbis, quæ ego hic, verbum verbo reddens, interpretatus sum, sexies ex angustiis te eripiet, sequentia isthæc in vulgata respondent: In sex tribulationibus liberabit te.*

e *Eliphaz nempe.*

f *Græcis verbis, mox ad lit. d recitatis, proxime hæc loco ibidem citato in Textu sacro subduntur: ἐν δὲ τῷ ἔθδημῳ οὐ μὴ ἄνηται σου κακόν, iis autem in Vulgata isthæc respondent: Et in septima non tanget te malum; Et sane cum ad feminini generis substantivum præcedens Tribulatio adjectivum numerale Septimus referendum videatur, Vulgata omnino hic standum apparet. Verum licet pariter feminini generis in textu Græco sit substantivum, ad quod adjectivum numerale ἔθδημῳ referendum videtur, hoc tamen in Græco sacræ Scripturæ textu, quod propterea et a me hic factum, masculino genere affertur, itaque acceptum discursui, quem Joannes hic subdit, materiam subministravit.*

g *Hæc ipsa Latine a me hic reddita Joannis Thessalonicensis verba ἐξῆυσα etc in Græco sacræ Scripturæ textu Psalmo 85, v. 13 habentur, usque in Vulgata respondent hæc: Eruiisti animam meam ex inferno inferiori.*

h *Ita fere Isaia 38, v. 17.*

i *Proliam hanc orationem a præfecto, de quo hic, cum sanitati fuisset prodigiose restitutus, prolatam fuisse, verisimile haud apparet. Quare via dubitandum est, quin huic illam Joannes, oratorum more loquens, pro arbitrio affinxerit. Apud Mabilonium, apud quem tom. I Analect. Vet. miraculum, hoc cap. relatum, pag. 73 et seq. ab Anastasio bibliothec. etiam refertur, nihil simile occurrit.*

CAPUT III.

C De gesta a Sancto prodigiosa pro Thessalonicensibus in peste cura a. F

Thessalonicensis, qui Sancti operis in morbis fuerit experti,

Marium arenam, dilecti fratres, pluvieque, secundum quod scriptum est, guttas numerare, aut facta in corporum morbis a Victoriis decorato gloriosissimoque martyre Demetrio miracula exponere, perinde est: nec de iis loquor, quæ antiquis aut etiam antiquissimis temporibus manifestata sunt, sed nec de iis, quæ sub nobis ipsis, utut peccatoribus, per ineffabilem ipsius patriumque erga cives amorem sunt gesta. Ad alia sermonem convertam, cum memoraro miraculum, nuper gestum, quod audientes omnes fere, recte novi, agnoscetis, testimoniumque simul veritati præbebitis. Ante annos enim paucissimos evenit, nec ullius ex omnibus, opinor, auditum fugit; multi autem etiam experientia Martyris in visitando misericordiam cognovere vel ipsimet beneficium experti, vel domesticos habentes, qui inexpectato mortem evasere. Quid vero moror,

Ἰσον, ἀδελφοὶ ἀγαπητοὶ, καθέστηκεν, ἄμμον θαλασσῶν καὶ σταγῶνας ὑετοῦ κατὰ τὸ γεγραμμένον ἀριθμεῖν, ἢ τὰς θαυματουργίας ἐν σωματικαῖς νόσοις γεγενημένας ἐπιθεσθαι τοῦ καλλινοῦ καὶ ὑπερευδύου μάρτυρος Δημητρίου, καὶ οὐδέποτε λέγω τὰς πάλαι ἢ πρόπαλαι κατὰ καιροὺς ἐμφανισθείσας, ἀλλ' οὐδὲ τὰς ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν, καὶ τὰ ἀμαρτωλῶν ὄντων ἐπιτελεσθείσας διὰ τὴν ἄφρατον αὐτοῦ καὶ πατρικὴν πρὸς τοὺς πολίτας φιλοστοργίαν. Τούτου καὶ τοῦ ἐναγχοῦ γεγενημένου θαυματουργήματος ἐπιμνησθεὶς ἐφ' ἕτερα τρέψω τὸν λόγον, ὅπερ ἀκούσαντες, εὐ εἶδα ὅτι σχεδὸν οἱ πάντες ἐπιγνώσθε, καὶ συμμαρτυρήσετε τῇ ἀληθείᾳ. Πρὸ γὰρ λίαν ὀλιγοστώων ἐτῶν γεγένηται, καὶ οὐδενὸς τῶν πάντων οἰμῶν τὴν ἀκοὴν διαπέφευγεν, οἱ δὲ πολλοὶ καὶ πείρα τὴν ἐπισκεπτικὴν τοῦ μάρτυρος φιλαυθοπρίαν ἐπέγνωσαν, ἢ αὐτοὶ τῆς εὐεργεσίας αἰσθόμενοι, ἢ οικείους ἐχόντες τοὺς ἐξ ἀπροσδοκίτου διαφυγόντας τὸν θάνατον· τί δὲ μέλλω καὶ οὐ ποῦδ' ἐπισημῶς καταφανὲς τὸ λεγόμενον, μάλιστα καὶ τὸ θαρρεῖν ἔχων ὡς οὐκ ἀπιστήσομαι πρὸς εἰδοτάς διαλεγόμενος;

A Ἰστε δῆπου, ἀγαπητοί, τὴν πρὸ τινὸς ὀλιγοστοῦ χρόνου Σεύλατου ἐπελθούσαν τῆ πόλει ὄργην, οὐ τῆ πόλει δὲ μόνου, ἀλλὰ καὶ τῆ χώρα πάση, λέγω δὴ τὸν λοιμὸν ἐκείνου τὸν παμφόρον καὶ παντοφόρον καὶ υπερμέτρον, τὸν υπερβάντα μὲν μεγέθει κακοῦ τὰς ἐκ Θεοῦ παιδείας τοῖς πόποτε καταπεμφθείσας, ἡτηθέντα δὲ μόνους τοῖς τῶν ἡμετέρων πράξεων παροργισμοῖς...

Ἀπὸ γὰρ βραχυτέρου μαστίγιον ἀρξάμενος, εἶτα καὶ εἰς τὰς μέσας ἐπαναβάς ὡς ἦδη ἡμῶν τὰ τραύματα τῆς ψυχῆς σκληρώσαντα καὶ ἀπεσκληρώτα, καὶ μὴ δὲ καταδέσμοις ἢ μαλᾶγμασιν εἶκοντα κατὰ τὸν Ἰσαίαν ἀναγκαίως ὡς ἀριστὸς τῶν ἀπηλιπισμένων ἰατρῶν καὶ τῶν ἀθεάτων γνώστης ἀκριβῆς, ἐπὶ τὰς ἄρας ὀρυμνισεν ἐπάγωγας· πρῶτον μὲν γὰρ χειραγωγία Θεοπρεπέι παιδεύον ἡμᾶς ὡς πατὴρ, οὐχ ἡμῶν, ἀλλὰ τοῖς ἐν γῆς καρποῖς, εἶτα καὶ τοῖς κτήνεσι ἡμῶν ἐπιθεῖν ἀφῆσι τὴν φθοράν.

B Ὡς δὲ μὴδὲν κρείττον ἡμᾶς γεγεννημένους εἶρα, τοῖς ὑπομασθίοις καὶ τοῖς κοιλίῃ παισὶν ἐκανεβίβασε τὴν πληγὴν. Ὡς δὲ καὶ ταύτῃ τῆ τομῇ μὴ ὑπεκινῶν διεύνοι τοῦ τῶν ψυχῶν ἡμῶν οἶδημα, τότε τὸν μέγαν καὶ ὀρμῖν καὶ ἀλύπιστον τοῦ λοιμοῦ καυτήρα δι' ἀγγέλων ἔντως πονηρῶν ἐπαχθῆναι τῆ πάση συνεχώρησε πόλει...

πάντες ἄρδην ἀπὸ νηπιῶν μέχρι ἀνδρῶν ἀνῆρπαζόντο, μόνου τῶν ἐν γῆρα βαθεῖ πεπεδημένον. Ἰνα μὴ τις εἴποι, φυσικὴν τινα γενομένην τοῦ ἀέρος δυσκασίαν τὴν φθορὰν τοῖς ζώων ἐπενεγκῆν, καὶ ὡς οὐχὶ Κυρίως ἐποίησε ταῦτα πάντα, τούτου χάριν τὸ νέου καὶ ἀνοῦθου τῆς ἡλικίας ἐφθείρετο, τὸ δὲ παλαιῶν καὶ ἐγγύς ἀφανισμοῦ διετρεῖτο....

C Ἐπει οὖν τούτων καὶ τῶν τοιούτων ἐνοχοὶ νοσημάτων εἰς τὸν ὑγιῶντα καὶ τὸν παύσασθαι κατέφυγον, ὡς εἴρηται, Μάρτυρος, τότε καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας τὸ μέγεθος, καὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἄβλοφύρου δυνάμειος τὸ κηδεμονικὸν ἐπεδείκνυτο. Ὅσους γὰρ αὐτὸς ἐφ' ἐκάστης νυκτὸς, ὡς φίλοις πατὴρ, ἐπισκέπτετο, εὐθὺς εἶδεν οὗτοι καὶ τροφῆς μετελάμβανον, καὶ ποσὶν οἰκείοις εἰς τούτο κατέσπευδον· οἱ πρὶν βρομάτων ἀνύρετοι, καὶ πάντων δυσάρεστοι, καὶ πάντῃ ἀκίνητοι τῇ μεγέθει τῶν νοσημάτων ὀρῶμενοι, καὶ ὀλιγοστών ἐν τῇσι ἡμερῶν ὑγιεῖς καὶ ἀρτίφρονες ἀτεχνῶς τοῖς ἰατρῶν οἴκους ἀπέτρεχον, ἀφοβοὶ ἐχέγγων ἀσφάλειαν ἔχοντες τοῦ μὴ τοῖς αὐτοῖς ἀλῶναι παθήμασι τὸ παρὰ τοῦ πανενδόξου Μάρτυρος τούτους ἀπολελύσθαι. Ὅσους δὲ κατὰ τὰς νύκτας ἐπισκεπτόμενος ἐπεβίβανεν, τούτους ἢ παραχρῆμα ὃ θάναθος ὑπεδέχετο, ἢ μακρονόσια κάμνοντας μέλις ὀψέποτε διὰ χρόνου ἢ ἀπαλλαγῆ τοῦ νοσήματος ἐφθανε, μᾶλλον δὲ οὐδὲ διὰ χρόνου, εἰ μὴ σπλαγγισθεῖς ὁ Μάρτυς εὐμενῶς ἐπειθε τὸν κάμνοντα.

34 Ἄλλ' ὀλιγοστοὶ μὲν ἦσαν οἱ αὐτόθι ὡς ἀνεπίσκοποι τελευτήσαντες, ὀλίγῳ δὲ πλείους τούτων οἱ πολυχρονήσαντες τοῖς παθήμασι. Εἶτα ἐπισκεφθέντες εἰς ἕστερον, οἱ δὲ ταχὺ ὑγιείας τυγχάνοντες ἀριθμῶν ἐπεβίβανον. Ἄλλὰ μὴ τις ἀδυναμίας ἢ ἀσπλαγγίας ἢ προσοπληθίας ἀσέβως τοῦ ἐπισημαζομένου καταψη-
Octobris Tomus IV.

nec narratione, quod dico, manifestum facio, maxime, cum verba ad eos, qui rem noscunt, faciens, fore confidam, ut fides mihi haud de-
negetur?

31 Nostis certe, dilecti, illam, quæ brevissimum quoddam ante tempus civitati *b*, non solum autem civitati, sed et regioni universæ obvenit, immissam a Deo pœnam, omnivoram autem illam, omniaque corrumpentem ac modum excedentem pestem dico, quæ mali quidem magnitudine omnibus umquam a Deo inmissis castigationibus fuit superior, solum autem actionum nostrarum indignitate fuit inferior *c*. . . . A minoribus enim pœnis exorsus, ac deinde ad medias progressus, ut animæ nostræ vulnera callum obducere atque indurescere vidit, nec alligaturis ullis phar-macisque cedere, secundum Isaiam, necessitate compulsus, uti optimus eorum, de quorum sanatione desperatur, medicus, eorumque, quæ non videntur, exquisitus inspector, ad supremos castigationis gradus prorupit. Primum quidem castigatione, quæ Deum decet, nos erudiens, velut pater, non nobis, sed terræ fructibus ac deinde etiam animalibus nostris corruptelam supervenire permisit.

32 Ut vero nos nihilo meliores factos vidit, pueris adhuc lactentibus, iisque, qui valde adhuc juvenes erant, plagam indidit. Ut autem nec huic incisioni cedere animarum nostrarum tumorem cognovit, tunc magnam et acrem et intolerabilem pestis cauterem per angelos vere malos supra totam civitatem induci permisit *d*. . . . Omnes prorsus, incipiendo ab iis, qui pueri adhuc erant, usque ad eos, qui virilis ætatis erant, rapiebantur, solis, qui senectutis provectæ facti jam erant, remanentibus. Ne enim quis diceret, naturalem quam-piam, quæ obvenisset, aëris intemperiem viventibus luem attulisse, nec Dominum hæc omnia fecisse, ideo, qui in ætatis juventute ac flore erant, peribant; qui vero senes mortique vicini erant, servabantur *e*. . . .

33 Posquam igitur his atque hujusmodi morbis restricti ad venerandi quam maxime, ut dictum est, Martyris templum, sanationes donare solum, confugerunt, tunc et Dei misericordiæ magnitudinem et efficacis certaminum Victoris potentie curam sunt experti. Quoscumque enim ipse, ut filiorum amans pater, noctibus singulis visitabat, ii ipsi statim mane et cibum capiebant, et propriis præterea pedibus incedebant: qui prius nutrimenta fastidientes, pessimeque affecti ac penitus præ morborum magnitudine immoti apparuerant, paucissimos etiam intra dies sani mentique restituti domos suas absque metu facile repe-tebant, securitatem, quod a Martyre liberati essent, fide dignam habentes, fore, ut iisdem morbis non corripentur. Quoscumque vero, cum noctu visitaret, præteribat, illos statim vel mors rapiebat, vel mali diuturnitate laborantes vix tandem per tempus quidem, nisi Martyr, misericordia motus, ægrotantem benigne respice-ret, morbi remissio occupabat.

34 Verum paucissimi illic, velut haud visitati, mortui sunt, multo autem pauciores, qui morborum diuturnitate confictati fuerunt. Qui poro visitati sanitatem postea statim obtinebant, numerum excessere. Verum ne quis impotentie vel immisericordiæ vel personarum
19 exceptionis

A. JOANNE THESSAL. ARCHIEP.

in dirissima etiam peste, a Deo in ipsos, b

cum levioribus penis nihilo meliores essent effecti, immissis, d

sanitati fuerunt, cum ad Demetrii templum confugerent, e

f magno numero restituti: id autem Sancti patrociniò,

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

exceptionis Martyrem visitantem impie damnet, eorum, qui tunc passi sunt atque ad illius templum confugere, actiones mente expendens, eaque, quæ germano Dei servo conveniunt ac congruunt, pie recogitans, invenies omnino, recte, atque ut Dei Providentiam decet, et illos, qui morbis statim liberati fuerunt, sanatos fuisse, et eos, qui, morbo diu protracto passi sunt, convenienter in hisce punitos fuisse, et eos, qui celerrime vitam amisere, fuisse id, quemadmodum decebat, passos, ut Martyris potentia efficacia et providentia et misericordia ubique innotesceret. Unde, aiunt, nobis, persuades, hæc fecisse gloriosissimum Demetrium? Eum enim magnum quidem et potentem apud Deum et civitatis amantem esse, fatemur et nos ipsi, neminem autem tunc ibidem decumbentium, sanitate tributa, eum visitasse, suspicamur, quod id, quod in civitate gestum, Dei in hanc vindicta, cum ei, si isthanc immississet, actionum nostrarum Defensor adversaturus haud fuisset, minime exstiterit.

non casu, factum, Joannes Thessalonicensis hic contentus,

35 Et qui, o boni atque dilecti, sanitatem intus decumbentium plures inexpectato sint consecuti, pauciores autem numero cum morbis conflictati diu fuerint, longeque etiam pauciores animam casu posuerint, factumque etiam sit, ut immissus morbus vel agrotantis virtute vinceretur? Verum primo quidem casu dicere fortuito bonorum quidquam factum esse, non Christianorum est, sed atheorum, qui administratricem unius Dei providentiam negant, omniaque absque alieno impulsu atque ut casus fert, evenire opinantur. Deinde vero mihi dicite, quomodo illi, qui extra sanctum templum in propriis domibus ægotarunt, omnes fere, paucis exceptis, mortui sint, ita ut, quemadmodum dictum est, multi manerent insepulti. illi vero, qui ad venerandum Martyris templum fugere, omnes fere, exceptis, qui poenæ a Providentia fuere subjecti, paucis, fuerint servati? Oportebat enim et hic, nisi congruam ille attulisset opem, savientem in civitatem pestem plurimos absumere paucissimosque facere residuos.

C
visioneque qua Sanctus agros visitare fuit conceptus, in medium adducta,

36 Id autem illis, qui in foris et domibus suis erant, factum esse, solis vero illis, qui in sanctissimo Martyris templo erant, non illud, sed etiam contrarium, obvenisse, argumentum est luculentum, illum domus Domini misericordis potentia suæ specimen dedisse. Ut porro nunc omnes etiam credamus, universa evenire Dei providentia, nec bonorum quidquam, uti aliqui nugantur, sponte sua progigni, Deus, hujusmodi malevoli suggestiones ex ipsis cordis nostri stirpibus volens excindere, unius ex ibidem tunc decumbentibus mentis oculos aperuit, noctisque tempore velut in ecstasi hic factus Sanctum chlamyde indutum, roseamque ac venustam faciem præferentem vidit, ut in populum, non ac consul quidam, accepta ab imperatoribus potestate, beneficia distribueret, advenientem, omnesque quidem, qui periclitabantur, respicientem, quibusdam vero manum impo-nentem, crucemque imprimere satagentem; quosdam autem subtristi etiam vultu dumtaxat intuentem, paucissimos vero multo dolore ac mœstitia prætereuntem, ita

φίσηται Μάρτυρος, τῶν δὲ τῆνικαῦτα πασχόντων καὶ D τῶ τούτου κατὰ προσφευγόντων τὰς πράξεις ἀναθρήσας τῶ νῆ, καὶ τὰ προσήκοντα, καὶ ἀρμόδια δούλω γησιφ Θεοῦ φιλευσεῖως λογισάμενος, εὐρήσει πάντως ἐπιφελῶς καὶ ὡς προνοία πρέπει Θεοῦ καὶ τοῖς εὐθὺς ἐλευθερωθέντας τῶν νοσημάτων ὑγιασθῆναι, καὶ τοὺς παρασπυρίτας ἐν τούτοις οἰκονομικῶς παιδευθῆναι, καὶ τοὺς τάχιστα τὸν βίον ἀποπλιπόντας συμφερόντως τούτο παθεῖν, ὡς πενταχθῆεν φαίνεσθαι τῆς ἐνεργείας τοῦ Μάρτυρος τὸ δυνατὸν καὶ προσωπικὸν καὶ φιλόφρονον. Πόθεν, φασί, ταῦτα πείθει ἡμᾶς τὸν υπερἐνδοξον πεπραχέναι Δημήτριον; Ὅτι μὲν γὰρ μέγας παρά Θεοῦ καὶ δυνατὸς, καὶ φιλόπολις, ἐμολογοῦμεν καὶ αὐτοί, ὑποποσάζομεν δὲ μηδένα τῆνικαῦτα τῶν ἐκείσε κειμένων λαμπρικῶς αὐτὸν ἐπισκέψασθαι, διὰ τὸ μὴ θεομηνίαν ἄντικρυς εἶναι τὸ κατὰ τὴν πλῆριν γινόμενον, καὶ τῶ μὴ προσκρούσαι τῶ ταύτην ἐκπεπομφότε Θεῶ τῶν ἡμετέρων πράξεων τιμῶρον.

35 Καὶ πῶς, ὦ ἀγαθοὶ καὶ ἀγαπῆτοί, τῆς ὑγείας ἐντὸς πλείους τῶν ἀνακειμένων ἀπροσδοκῆτως ἐγένοντο, E λίαν δὲ βραχείως τῶ ἀριθμῷ παρεσύρησαν τοὺς νοσήμασι, πολλῶ δὲ τούτων ἥττους οἱ τὴν ψυχὴν ἀπορρήξαντες ἐκ τοῦ παρατυχόντος, καὶ ὡς ἂν συνέβη τὸ ἐνσκήψαν πάθος ἢ κατακρατηθῆναι τῆ δυνάμει τοῦ κειμένου; Ἀλλὰ πρῶτον μὲν τὸ ἐκ τοῦ παρατυχόντος λέγειν τι γίνεσθαι τῶν καλῶν, οὐδὲ Χριστιανῶν ἐστίν, ἀλλὰ τῶν ἀθέων καὶ τὴν δικαιοκηνίαν τοῦ μόνου Θεοῦ πρόνοιαν ἀρνούμενων, καὶ αὐτομάτως, καὶ ὡς ἐτυχε, τὰ πάντα διεξοδεύεσθαι δόξαζόντων. Βίτα δὲ πῶς, εἰπατέ μοι, οἱ μὲν ἔξω τοῦ ἁγίου ναοῦ κατὰ τοὺς ἰδίους οἴκους νοσήσαντες, ὁ πάντες σχεδὸν διεφθάρησαν πλὴν ὀλίγων, ὡς καὶ ἀτάφους, ὡς εἶρηται, μείναι τοὺς πολλοὺς, ὁ δὲ τῶ πανσπέρτῳ τεμένει τοῦ Μάρτυρος προσφευγόντες ἅπαντες σχεδὸν διεσώθησαν, πλὴν ὀλίγων τῶν ἐκ προνοίας παιδεύθῆναι; Ἐθεὶ γὰρ κἀταῦτα, ἐπερ οὐκ αὐτὸ ἐξοθήσει καταλλήλως τῆ πόλει, τὸν λοιμὸν ἐπισηφάντα τούτων πλείους ἀπαλλάξαι, βραχυτάτους δὲ καταλιπεῖν.

36 Τὸ δὲ κατὰ μὲν τὰς ἀγορὰς καὶ τοὺς οἴκους F οὕτως γενέσθαι, μόνους δὲ τοῖς ἐν τῶ παναγίῳ τεμένει τοῦ Μάρτυρος μὴ τούτο συμβεῖναι, ἀλλὰ καὶ τουναντίον, ἐναργῆς ἀπόδειξις, τούτου δεσπότῃν τοῦ οἴκου τὴν αὐτοῦ φιλόφρονον ἐνεργεῖαν ἐπιδείξασθαι. Ἴνα δὲ καὶ νῦν πιστεύομεν ἅπαντες, ὡς προνοία Θεοῦ τὰ πάντα διαπιπτεῖν, καὶ οὐδὲν τῶν καλῶν ἑξαυτομάτου γίνεσθαι, ὡς τινεὶ ληρωδοῦσι, τὰς τοιαύτας τοῦ πονηροῦ ἐνοίας ἐκ πρέμων αὐτῶν τῆς ἡμῶν καρδίας ὁ Θεὸς ἐκκόψαι βουλόμενος, ἠνοιξεν ἐνὸς τῶν ἐκείσε τῆνικαῦτα κειμένων τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ νοῦ, καὶ κατὰ νίκτα ὡς ἐν ἐστάσει γινόμενος εἶρα τὸν Ἅγιον χλαμύδα ἡμφεσμένον καὶ εὐροδὸν καὶ χάριεν τὸ πρόσωπον ἔχοντα, ὡς τῶ ἵπατον παρά βασιλείας ἐξουσίαν λαθόντα διανεῖμαι τῶ δήμῳ τὰς χάριτας ἐρχόμενον καὶ πάντας μὲν ἐπιτέλιποντα τοὺς κινδυνεύοντας, τισὶ δὲ τὴν χεῖρα ἐπιτιθέντα, καὶ τὸν σταυρὸν κατασπαινεῖν περὶ φρονον. Τινὰς δὲ στυγρῶ προσώπῳ καὶ μόνον προσελέποντα, ὀλίγους δὲ πανὺ μετὰ πολλῆς κατηφείας καὶ συνθηρωπότητος ὑπερβαίνοντα, ὡς μὴ δὲ ἐνορᾶν αὐτοὺς εἶθελον διὰ τὸ πολὺ τῆς πρὸς αὐτοὺς λύπης.

A

37 Οἱτοὶ μὲν οὖν ἔωθεν ἡ μετὰ βραχὺ πάντη καὶ πάντως ἀπέδυσαν, οἱ δὲ καὶ στυγρῶ προσώπα, ὅμως δὲ καταξιαθέντες τῆς τοῦ Μάρτυρος σωτηριώδους εἰσεδέψεως, οὐ διεφθέροντο μὲν, ἐν δὲ τῷ πάθει ἐχρόνιζον, ἀλλ' εὐέλπιδες ἦσαν ἀκούσαντες παρὰ τοῦ ἰερακίτου, ὅτι ὅλως καὶ μετὰ λύπης ἐπισκοπῆς ἠξιώθησαν· ἐπίστευον δὲ τῷ λέγοντι ταῦτα ἐκ τοῦ τοῦς λεγομένου μὴ ἐπισκεφθῆναι παραχρῆμα τελευτῶν, καὶ πάλιν τοῦς ὑποδεικνυμένους ἐν ἰλαρότητι κατασπαργισθῆναι, ἔωθεν ἐνδὴ τὰ τῆς ὑγείας ἐπιφέρεισθαι σήμακτρα, ὡς μὴ δὲ τοῦς ἰατροῦς τολμᾶν τοῦς τοιοῦτους λοιπὸν προσεγγίζειν δεδιότας μετὰ τὴν σφραγίδα τοῦ Μάρτυρος ἀνθρωπίνης τέχνης προσαγγίγειν ἐσθνήματα.

B

38 Ἄυτος δὲ, ὁ ταῦτα καταξιαθεὶς ἰδεῖν, εἰς τὴν τῶν χρονισάντων ἐν τῷ νοσήματι, καὶ τὰς ἐκάστου τῶν εἰρημένων πραγμάτων ἐδέσσειε ἑώρα. Τοῖστε γὰρ εὐθὺς ἀπροσδοκῆτως ῥωννυμένοι συνέχαρι, τοῦστε παρ' εὐθὺ τὸν βίον ἀπολιμπάνοντας, εἰκαὶ ὀλίγοι τινὲς οἱ τοιοῦτοι ἦσαν διὰ τὸ τοῦ Μάρτυρος εὐμενῆς, ὅμως κατὰ τὸ πρόπου τῆ φύσει ἐδάκρυσε, τοῦστε σὺν αὐτῷ τοῦς πάθει ἐχρόνιζοντας τοῦς λόγους παρεμβέτο, τὴν ὑπομονὴν ἐντιθεὶς καὶ ἅμα σὺν αὐτοῦ κατακειμένος ἀξιοπιστάτους ἐφάνετο σύμβουλος, τοῦ δὲν μετ' εὐχαριστίας τὰ ἐπαγόμενα φέρειν· ἔλεγε γὰρ τοῦς συγκατακειμένους αὐτῷ· θαρρεῖτε, ἀδελφοί, πιστεύω γὰρ τῷ Θεῷ, ὅτι καὶ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμᾶς ἐλευθεροῖ διὰ τοῦ χρονισμοῦ τῶν νοσημάτων, καὶ βλέπων ὡς εὐχαρίστως καὶ μετὰ προθυμίας τὴν παιδείαν αὐτοῦ δεχόμεθα καὶ ἀγογγασί, οὐ βραδύνει τοῦ ἀναλαβεῖν τὰς ἀσθενείας ἡμῶν, καὶ βασιτάσαι τὰς νόσους ἡμῶν. Διατί οὖν, ἔχεις εἰπεῖν, ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ ἐνεχρόνιστε τῆ νόσῳ καὶ μέχρι πολλοῦ διέμεινε κατακειμένος ἐν τῷ πανσέπτῳ κῶδ, ὁ τοιοῦτος θεοπτίας ἄξιός φανεί, καὶ προφητείας σχεδὸν εἰπεῖν δεξάμενος χάρισμα; οὐδὲ γὰρ, εἰ ἀμαρτίας οὐτως ἐπεφύρτιστο, τοῦ πανευδόξου Μάρτυρος ἐγίνετο θεωρός.

C

39 Οὐ μέμνη τῶν εἰρημένων, ἀγαπητέ, ὡς οὐδὲν τῶν δεόντων ἐξ αὐτομάτου καθίσταται, ἀλλὰ προνοία Θεοῦ διοικεῖται τὸ πᾶν; Ἴνα οὖν, ὡς ἐφημὲν εἰπόντες, μὴ νομίσειεν τις, ὡς ἔτυχε, γεγενῆσθαι τὰ προειρημένα, λέγω δὴ τοῦστε διαφθέροντας ἑαττων θανεῖν, καὶ τοῦς ἰαθέντας εὐθὺς ἀναστήναι, καὶ τοῦς ἐχρόνιζοντας ταῖς νόσοις βασανισθῆναι τῷ διαστήματι, καὶ μὴ διὰ τῆς τοῦ Μάρτυρος ἐν διακρίσει ἐπισκοπῆς θεαρίστου οἰκονομηθῆναι τῆκαῦτα τὰ ἐκείσε γεγόμενα, τοῦτου χάριν ὁ λεγθεὶς ἀνὴρ ἐφυλάχθη τῆ νόσῳ, ἵνα τῆ παραμονῇ τὸ πᾶν θεωρήσας ἐξηγήσεται τοῦς μετ' ἐπειτα. Τοῦτο γὰρ καὶ αὐτὸς ἐχρόνιζον τῆ νόσῳ ἑδαύμαζε, πῶς τοῦτο πάσχει καὶ τοῦ σφραγιζόμενος ὑπο τῆς παναγίας ἐκείνης χείρος· μετὰ καὶ ἄλλων πολλῶν κἀκείνων αἰθωρῶν ὑγιαίνοντων, αὐτὸς ἔτι τῷ πάθει συνέχετο· οὐδὲ γὰρ ἰάσεως ἔτυχεν, εἰ μὴ πάντων εἶδε τὸ τέλος τῶντε ῥωννυμένων, τῶντε παραπεμπομένων εἰς θάνατον. Τίνα οὖν αἶνον δόμεν τῷ κηδεμόνι μετὰ θεοῦ τῶν ψυχῶν ἡμῶν τῶ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς δεδοξασμένῳ Μάρτυρι Δημητρίῳ, τῷ πᾶσιν, ὡς εἰπεῖν, τοῦς περιλειθεῖσιν ἐν τῇ πόλει καὶ διαφυγοῦσι τὴν δεήλατον ἐκείνην ὄργην αἰτίῳ τῆς σωτηρίας γεγεννημένῳ;

ut illos præ magno de iisdem mæore intueri haud vellet.

37 Hi igitur mane quidem aut brevi post omnino ac certo moriebantur, illi vero, qui subtristi quamvis vultu, salvifico tamen Martyris intuitu fuerant honorati, non interibant quidem, morbo tamen diu cruciabantur; verum, cum sese visitatione, utut cum mæore, conventos omnino fuisse, ex illo, qui visionem habuerat, intellexissent, spem bonam concepere; fidem autem hæc dicenti adhibuerunt ex eo, quod quos visitatos haud fuisse assereret, illico morerentur, rursumque quod quos in hilaritate signatos fuisse, mōneret, statim mane sanationis signa præferrent, ita ut ad tales accedere deinceps medici non auderent, timentes post impressum a martyre signum artis humanæ medelam adhibere.

38 Ille autem, qui videre ista dignus habitus fuerat, eorum, qui morbo diu cruciabantur, unus erat, atque uniuscujusque e prædictis rebus eventus videbat. Iis enim statim, qui sanitati inexpectato restituebantur, congaudebat, eosque, qui extemplo vita excedebant, etsi pauci quidam per Martyris benignitatem essent hujusmodi, naturæ tamen ut congruum erat, deplorabat, atque illos, qui secum morbi diuturnitate premebantur, sermonibus consolabatur patientiam suadens, cumque una cum illis decumberet, fide dignus videbatur, dum cum gratiarum actione ferenda esse immissa, suadebat. Iis enim, qui secum decumbebant, dicebat: Confidite, fratres; credo enim, fore ut Deus per morbi diuturnitatem peccatis nos liberet, vidensque, qui cum gratiarum actione animique alacritate ac sine murmuratione castigationem ejus accipiamus, infirmitates nostras sistere, morbosque auferre non tardabit. Ut quid igitur, repones, vir hujusmodi, qui talis visionis dignus apparuerat, donumque, ut ita dicam, prophetiæ acceperat, morbo diu fuit excruciat, atque ad longum tempus (neque enim, si peccatus fuisset onustus, gloriosissimum Martyrem vidisset) in templo maxime venerando mansit decumbens?

39 Dictorumne, dilecte, meministi, nihil scilicet eorum, quæ sunt, a seipsis esse, sed Dei providentia omnia gubernari? Ne igitur, ut supra diximus, quisquam existimet, facta esse, ut sors tulit, quæ supra exposuimus, illos, dico, qui mortui sunt, celerius discessisse, illosque, qui sanati sunt, statim surrexisse, et qui morbis immorabantur, per intervallum disruciatos fuisse, nec per Martyris discretam e Dei voluntate visitationem, quæ ibidem tunc evenere, ordinata fuisse; ideo vir prædictus morbo servatus fuit superstes, ut omnia conspicatus, posteris in vivis manens superstes narraret. Etenim etiam ipsemet, qui morbo diu immorabatur, stupebat, qui id, utut a sanctissima illa manu signatus, pateretur, ipseque adhuc, multis etiam illorum aliis illico sanatis, morbo detineretur. Sanitatem enim consecutus non est, nisi cum omnium et sanitati restitutorum et morte sublato finem vidisset. Quam igitur laudem demus animarum nostrarum post Deum curatori, in cælis et in terra glorificato martyri Demetrio, qui omnibus, ut ita dicam, qui in civitate manserunt superstes, illamque

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.
ac nonnullis
tam in hanc,

tum in vi-
rum, cui ea
fuit oblata,

E

observatis,
probare etiam
nitiatur, bre-
vique in San-
cti laudes, in-
de præcipue

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

petitas, ex-
cursionem
narrationem
claudit.

illamque a Deo immissam castigationem vitarunt, salutis causa exstitit f?

40 Neque enim loco vel tempore visitationem suam unquam circumscripsit, sed eorum etiam, qui patiuntur, domos adiens, sanitati illos, quibus id convenit, semper restituit, eosque, qui ad suum maxime venerandum templum cum fiducia accedunt, lætantes fideque adhuc magis quam corpore roboratos domesticis restituit. Sibi enim creditum a Deo doctrinæ talentum recte usque nunc, velut prudens ac fidelis servus administrans corporum sanatione animarum studet utilitati. Corpus enim sanans facit, ut beneficium anima sentiat, hincque moveatur, ut haud perfunctorie inquirat, quæ sit beneficium conferens potentia, experientiaque, solum Deum opere complere sui intercessionem Martyris, edoctam parat, ut naturaliter ad Dei cognitionis confessionem tandem trahatur; quod est animarum sanatio, e justitiæ illius solis, secundum quod scriptum est, alis emissa a Deo, quia ejus est gloria etc.

40 Οὐδὲ γὰρ τόπος ἢ χρόνος τὴν ἰατρικὴν ἐπίσκεψιν περιόρισε ποτε, ἀλλὰ καὶ κατ' ἑκαστὴν τῶν πασχόντων ἐπιφοιτῶν, τοὺς χρεῖαν ἔχοντας ἰάται, διαπαντός καὶ τοὺς ἐν τῇ πανσίπῳ αὐτοῦ κατὰ πίστει παρρηγινομένους χαιρόντας καὶ ῥωννυμένους τῇ πίστει μᾶλλον ὑπὲρ τὰ σώματα τοῖς οἰκείοις ἀποδίδωσι· τὸ γὰρ πιστεῦσθαι αὐτῷ παρὰ Θεοῦ τῆς διδασκαλίας τάλαντον, ὡς εὐγνώμων καὶ διαπυρῶς δούλος, μέχρι νῦν καλῶς ἐργαζόμενος τῶν ψυχῶν τῇ ὀφείλειαν διὰ τῆς τῶν σώματων ἰάσεως πραγματεύεται· ἀναξιοπυρῶν γὰρ τὸ σῶμα τὴν ψυχὴν ἀισθάνεσθαι ποιεῖ τῆς εὐεργεσίας, κἀντεῦθεν ἐκζητεῖν ἀνευδότης τρέπεσθαι, τίς ἢ δύναμις ἢ ἐνεργός, καὶ πέρα μαθοῦσα, ὡς ὁ μόνος Θεὸς ἐπίσταται ὁ τὰς τοῦ Μάρτυρος αὐτοῦ πρεσβείας ἔργῳ περατῶν, φυσικῶς ἔλκεσθαι λοιπὸν πρὸς τὴν Θεογνωσίαν λογισμὸν παρασκευάζει, ἕπερ ἐστὶν ἰαμα ψυχῶν ἐκ τῶν περὶ τὸν τῆς δικαιοσύνης ἡλίου κατὰ τὸ γέγραμμένον ἀκτιναβολούμενον θεοπροπίως, ὅτε αὐτοῦ ἐστὶν ἡ δόξα etc.

B

ANNOTATA.

E

a Hoc miraculum, aut, si mavis, caput præsens, quo id continetur, unum est ex iis, quorum dumtaxat (adi Commentarium prævium num. 19.) Fragmenta aliquot e codice olim Mazarinæo Græce descripta habemus; hæc adeo saltem, ut fidem in Commentario prævio loco mox cit. datam liberemus, Græce simul et Latine hic damus, narrationem reliquam, quæ locis, punctorum interpositione hic distinctis, in codice Mazarinæo Græce reperitur, in Annotata, cap. huic subjecta, compendio Latino, prout apud nos exstat, rejicientes, aut certe, quid illa contineatur, ibidem indicantes. Porro idem caput seu narratio, hoc contenta, in codice Mazarinæo a fol. 39 verso usque ad fol. 51. versum extenditur, sequentemque hunc præfert titulum: Περὶ τοῦ λοιμοῦ, id est, De peste.

b Cum auctor ad Thessalonicenses, uti ex orationis contextu satis liquet, sermonem dirigat, civitatem certe non aliam, quam Thessalonicensem, hic designat.

c Hic modo Joannes verbis Græcis in codice olim Mazarinæo de prava Thessalonicensium vita, gravissimæque, quæ ob hanc tandem illis obvenerit, meritisque tamen minor fuerit, divini Numinis vindicta nonnulla disserit, ac deinde, ut in illis puniendis Dei misericordiam mirandam simul ac laudandam ostendat, ea statim, quæ hic Græce punctorum interpositionem mox excipiunt, subjungit.

d Joannes hoc loco, punctis distincto, quam multas strages Thessalonicæ pestis miserandum in modum inflaxerit, quam innumera funera attulerit, fuse simul ac graphice exponit; ut autem plagam illam, non e causa naturali, sed e divina vindicta Thessalonicensibus obvenisse, ostendat, verbis prolucis, quibus illud facit, ea etiam, quæ punctis interpositis mox hic subduntur, interserit.

C

e Qui non morbis tantum, sed spectris etiam territi Thessalonicenses ad Sanctorum templa, ac præcipue ad ædem, S. Demetrio, sacram, e domibus suis fugerint, Joannes modo, nonnullis adhuc, quibus pestis gravitatem describere pergit, præmissis, hic explanat, ac deinde, qui illis tandem a Sancto fuerit succursus, per verba, quæ punctorum interpositionem mox hic excipiunt, enarrat.

f Ut Thessalonicensibus non paucis, peste correptis, sanitatem fuisse, sancto Demetrio pro iis apud Deum intercedente, prodigiose restitutam, ostendat, multum enimvero toto fere hoc capite huc usque laborat Joannes Thessalonicensis. Verum an sal felici successu? Erit sane, cur ita appareat, maxime si, quod sanationibus prodigiosis, ab illustri hoc scriptore assertis, fundamentum præcipuum præbet, quodque ego tamquam certo falsum rejicere non ausim, locum habuerit, nec vana, quod absit ut asseverem, illusio exstiterit, narrata abs illo nocturna apparitio, qua visitare ægros, prospero sanationis eventu visitationem proxime excipiente, viro cuidam probo Demetrius fuerit conspectus.

F



A. JOANNE
THISSAL-AR-
CHIEF.

CAPUT IV

De energumenis sancti patrocínio sanatis a.

Οὗ σωματων δὲ μόνον ἰάμασιν ὁ καλλίνικος οὗτος ἐναμφλύνηται Μάρτυς, ἀλλὰ καὶ δαίμονιν κταυμένας ψυχὰς, καὶ φρενῶν ἀλλοτρίας εἰς τὸ κατὰ φύσιν τῆ τοῦ ἁγίου Πνεύματος δωρεῇ καὶ πολλὰς καὶ πολλὰς ἀνεκαλέσασα, οὕτως ὡς μὴ δὲ τομῶν ρή-
ται φωνὴν τὰ δαιμόνια, τούτων τῶν σφοδρότητα κατ' αὐτῶν ἐξελαστικὴν ἢ τοῦ ἀλλοφρόου χάρις ἀποστίλβει. Καὶ γὰρ ὅσπερ ἕλκος ἐξαστράπτου καὶ τομῶς ἠκονη-
μένον τῆ σφοδρότητι τοῦ φύβου περιστοιχῶσαν τὸν κα-
τάριτον μέλλοντα κρούεσθαι, οὕτε τὰς εἰσθυσίας κη-
τερίας τῶν ἐν ἀνάγκαις ἐνδίδωσιν αὐτῷ ἀναπεμφα-
σθαι, οὕτως ἢ τοῦ Μάρτυρος οὐρανοποιῶτος χάρις ὑπερ-
λάμπουσα πνευματικῶς καὶ τῶν σελασφρόων ἡλιακῶν ἀκτί-
νων τὰς σφώδεις τοῦ διαβόλου δυνάμεις ἐτίφλω-
σεν, ὡς προαιρέσει τὴν σκότῳ ἐκληξαμένας, καὶ τοῦ
θεοῦ φωτὸς ἀποικισθεῖσας μακρότερον.

Non solum hic pulchris victoriis condecoratus
Martyr corporum sanationibus effulsit, sed
animas etiam, a daemonibus obsessas atque a
mente alienas et multas et sæpe ad naturalem
statum Spiritus sancti gratia revocavit, ita ut
nec verbum mutire demonia auderent; tantam
expultricem adversus eos vim certaminum Victoris
gratia emittebat. Uti enim etiam gladius fulgens
acutusque ad scindendum redditus damnatum,
qui ferendus est, præ metus vehementia caligine
occupans, neque ut solitas in angustiis suppli-
cationes faciat, permittit, ita etiam calitus
accepta Martyris gratia spiritualiter effulgens
solarium, qui lucem afferunt, radiorum adinstar
luminis quamdam speciem præferentes diaboli
potentias, veluti tenebras ex instituto diligentes,
longiusque a divino lumine remotas, caligine
involvit.

Sanctus, qui
nec paucos
demoniacos
nec raro sa-
navit.

B

41 Ἄλλ' ἐπειδὴ πολλὰ, καὶ σχεδὸν εἰπεῖν, ἀνα-
ρίστητα τῶν ἰαθέντων τὰ πρόσωπα, οἷς ὁ νοῦς ἐσωφρό-
νησεν, ἐλευθερωθεὶς τῆς τῶν δαιμόνων κατακρατήσεως
ὑπὸ τῆς τοῦ παμμακαρίστου καὶ θεοφόρου Μάρτυρος ἀο-
ράτου ἐπιστάσις, διὰ τὸ προσκορὸς τοῦ λόγου ταῦτα
παρέλθοιμεν, ἐφ' ἑτέρων κατασκευαστικῶν διήγησιν
σπεύδοντες· ἵνα δὲ μὴ πάντῃ τῆς τοιαύτης θαυματουργ-
γίας καταστῶμεν ἀμνήμονες, φέρε, τὸ νεωστὶ γεγονὸς
εἰς μέσον ἀγάγοιμεν, ὡς ἐξ ἄκρου τῆς ὥρας τὴν ὅλην τῆς
κρίσεως ὑπόστασιν τῆς ἀλλοφροῦνης παριστάμενες δυνάμει-
ας. Πλείους τινὲς στρατιώται γενναίους καὶ ἀνδρείου ἐνα-
τινὰ τῆς αὐτῆς λεγόμενος κατέγοντες ἀπὸ δύο μὲν ἐ-
κείνου χεῖρα τοῦ πάσχοντος ἐγκρατῶς περισφίγγου-
τες, δύο δὲ τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς ἀντελημμένοι τὸ δάκνειν
αὐτοὺς καθ' ὅσον οἰοῖτε ἦσαν ἀπειργοντες, ἄλλοι δὲ τῶν
μέσων ἀπρὶν λαβόντες καὶ συναδούοντες βραδίῃ ἐνάγκα-
ζου τὴν ἐπὶ τὸν ναῦν τοῦ πανεδῶτου Μάρτυρος ἀγον-
τες οὐκ εἰδὸτα ποῦ φέροιο, οὐδὲ τοὺς ὠδούοντας γνωρί-
ζοντα, καίτοι λίαν οὐκίσιος τυγχάνοντα, οὐδ' ὁλῶς τῶν
φρενῶν ἔχοντά τῃ υγιεί.

41 Sed cum personæ, quibus mēns, a dæmo-
num possessione per invisibilem beatissimi, divi-
nique Martyris curam liberata, rediit, multæ sint
atque fere, ut ita dicam, innumeræ, eas, ne
sermo fastidium creet, prætereamus, ad aliam,
quæ animos magis movere nata sit, narrationem
properantes. Ne tamen prodigiorum hujusmodi
omnino fiamus immemores, age, quod recens
factum est, in medium, tamquam in superiori
veste universum, quod intra latet, certaminum
victicis potentie argumentum exhibentes, addu-
camus. Milites quidam, numero plures, genero-
sique ac fortes, e legione sua quempiam apprehen-
sum, bini quidem ambas patientis manus
constringentes, bini autem, capite ejus correpto,
tantum, quantum poterant, ne eos morderet,
impedientes, alii vero, medium tenaciter te-
nentes trudentesque, ad gloriosissimi Martyris
templum ire compulerunt, ducentes eum,
qui nec, quo ferretur, sciebat, nec truden-
tes, utut sibi quam maxime familiares, no-
scebat, nec quidquam omnino sanæ mentis
habebat.

unum plane
insignem, in
xdem sibi sa-
crum

C

42 Οὕτως γὰρ ἢ τῶν πονηρῶν πνευμάτων ἐνοικη-
σις τὸν δειλιανὸν ἔστησε φροῦδον τοῦ λογισμοῦ, ὡς τοσοῦτον
ὑπερφέρειν αὐτοῦ τὰ ζῶα τὰ ἄλογα ταῖς αἰσθητικαῖς
ὁρμαῖς τὴν λογικὴν ἐκείνου νύκτα περιφορᾶν, ὅσον
οἱ σώφρονες ἄνδρες τῆ λογικῆ κυβερνήσει τὰς τῶν ἀλό-
γων ζῶων ἀσυγκρίτη διαίτην ὑπερβαλλοῦση καλλοῦν·
ἀγχοῖς δὲ μόλις καὶ ἀνάγκη πολλῇ τῶν ὀθύνοντων ὁ δει-
λαιος ἐπὶ τὸν ναῦν, οὐ συνεχωρεῖτο εἰσέρχεσθαι, τῶν
δαιμονίων ἐνισχυσάντων οὕτως αὐτῶν τῇ μανίᾳ, ὡς
ἅπαντας τοὺς ἐμπεπληγμένους αὐτῷ στρατιώτας πηρνεῖς
πρὸ τοῦ πυλῶνος σὺν ἑαυτῷ καταστρέψασθαι. Θεορύ-
βου δὲ γενομένου καὶ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ ἁγίου τεμένων
σὺν ἄλλοις πλείοσι συνθεδραμικῶσιν, βίᾳ πολλῇ δια-
βασάσαντες εἰσω φέρουσι, καὶ ρίπτουσι ἐπὶ τῆς ἐτοι-
μασθείσης αὐτῷ χαμαιστρώτου εὐνῆς πλείους ἢ ἐκτὸς
πάλιν αὐτῶν περισφίγγοντες.

42 Ita enim malevolorum spirituum inhabi-
tatio ratione destitutum effecerat miserum, ut
animalia irrationalia, profectis a sentiendi fa-
cultate motibus rationalem ipsius sese cir-
cumagendi rationem vincencia, tantum illum
superarent, quantum viri, mentis compotes,
inordinatam animalium irrationalium vivendi
rationem rationali gubernatione exsuperant. Cum
autem vix nec nisi magna trudentium vi ad
templum miser ductus fuisset, id ei ingredi
non dabatur, demonibus insania sua ita in-
valescentibus, ut ab eo milites omnes percussii
ante portam una cum eo proni in terram cade-
rent. Cum autem factum esset murmur, sacrique
templi famuli cum aliis pluribus accurrissent,
multa vi sublatum intro ferunt, atque in
humi stratum, qui paratus ei erat, lectum
conjiciunt, a pluribus iterum, quam ab octo,
constrictum.

videlatum,
qui dire a dæ-
monibus ve-
zabatur.

44 Τί τοίνυν ἀπετεύθεν Φαυράσω, τί δὲ δοξά-
σω τοῦ Μάρτυρος; Τό φιλόξενον; Ἄλλὰ τὸ ἀπλῶς φι-
λικῶς

44 Quid igitur hinc mirabor, aut quid Mar-
tyris laudabo? An hospitalitatem? An simpli-
citer

liberum abs
hisc

A. JONNE
THESAL.
CHRIST.

citer humanitatem? An promptam in exaudiendis, a quibus cum fide invocatur, facilitatem, seu potius neque etiam invocatum erga eos, qui in angustiis sunt, misericordiam? Hic enim ipse, de quo nunc sermo, neque, si voluisset, opem implorare poterat, quod lingua a morbo esset ligata seu potius quod præter rationem etiam ipsum velle a malevolis spiritibus ei erat sublatum. Verum ut Deus, Moysæ etiam, dum Israël et mare et Ægyptiorum exercitus in medio tenebant inclusum, silente, respondit tamen dicens ad eum: Quid clamas ad me?

nec a mis-
ericordibus

45 Sua enim, quæ corda novit, potentia conspexit prophætæ animam cælos versus volentem atque ante ipsum præ orta ex mari et inimicis desperatione in spiritu incidit. Ita ille, qui cognoscendi, quæ ad Deum spectant, gratiam proprio martyrii sui sanguine juste emit, silentes etiam audit, nec audiens spernit. Pro eorum enim impotentia sensuumve defectu animæ ipsi summet supplicat misericordia, quod et in nova illa legionis officina est factum. Nihil enim, quod deprecationem sonet, energumeno (cum posse enim, ut dictum est, etiam velle, quod mens ei sana non esset, amiserat) loquente, ipse Sanctus intra breve admodum tempus suis sanum militem restituit.

B
cunctis, qui
aderant,

46 Dæmonibus sic, ut dictum est, ex eo ejectis, ita ut nec, quemadmodum ab aliis fieri soluerat, in exeundo strepitum, nec clamorem ullum, eximia certaminis Victoris virtute id impediende, osque quodammodo iis præ immenso timore occultente, ediderint, mane iterum de more in patientem familiares, manus ejus et humeros et caput et genua constringentes, irruerunt: hic autem illos, non cruento, ut ante, turbatoque vultu, sed tranquillo admodum, animæque pacem manifestante intuitus, stuporem gaudii mixtum iis iniecit, adeo ut, cum maxima ex sibi in illo oblato spectaculo voluptate accepta, quidquam, quo eum interrogarent, proferre, solo etiam visu animos sufficienter oblectantes obliviscerentur, ipse prius illos Romana lingua inexpectato interrogavit.

C
obstupefactis,
prodigiose effectis.

47 Quid, inquit, me invadere, nec aliter, quam qui præ algoris vehementia in lecto contorti jacent, corporibusve in demoniaco spiritu distorquentur, continere conamini? Illi vero, interrogatione, utpote quæ sanæ esset mentis, obstupefacti, rei que veritatem dicere erubescerent, hunc responderunt in modum: Detinemus te, ut surgens vestiaris atque abeamus in domum tuam. Hic autem illis reponit: Ut quid vero, cum nec dies festus sit, nec aliud quidquam urgeat, huc nos (ita enim prius, ut dictum est, a mente alienatus erat, ut neque, quo, sese ægrotare, cognosceret, interstitium haberet) advenimus? Illi autem, qui prope illum erant, morbi vehementia obstupefacti, misericordemque, quæ divinum quid præferret, Martyris virtutem supra modum admirantes dixerunt ad eum: Quam quidem ob causam huc veneris, non oportet, te scire modo; gratias autem age Deo, sanctumque ejus Martyrem lauda, quod te, cur huc veneris, non noscentem, domum modo redire noscentem, dimittat deus. Deo nostro gloria etc.

λάθροπον, ἀλλὰ τὸ ταχὺ πρὸς τοὺς ἐπικαλου- D
μένους ἐν πίστει; Ἡ μᾶλλον τὸ μὴ δὲ καλοῦμενον ἐλε-
εῖν τοὺς ἐν ἀνάγκῃ; Οὕτως γὰρ δὴ οὗτος ὁ νῦν προ-
κείμενος τῷ λόγῳ οὐδὲ βουλούμενος ἐπιμαλεῖσθαι ἐδύ-
νατο διὰ τὸ δεδῆσθαι τὴν γλῶτταν ὑπὸ τοῦ πάθους,
μᾶλλον δὲ πρὸ τοῦ λόγου, καὶ αὐτὸ τὸ βούλεσθαι ὑπὸ τῶν
πουνηρῶν πνευμάτων ἀφηρημένος· ἀλλ' ὡς περ ὁ Θεὸς
καὶ σιωπῶντος τοῦ Μωϋσέως, ὅτε τὸν Ἰσραὴλ ἦτε θά-
λασσα καὶ ὁ στρατὸς τῶν Ἀγυπτίων εἰς μέσον συνέκλειον,
ὁμοίως ἀπεκρίθη λέγων πρὸς αὐτὸν, τί βοᾷς πρὸς μέ.

45 Ἐβλεπε γὰρ τῇ καρδιογνωτικῇ αὐτοῦ δυνάμει
τὴν τοῦ προφήτου ψυχὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνιπταμένην καὶ
προσπίπτουσαν αὐτῷ νοερώς διὰ τὴν ἐκ τῆς θαλάσσης
καὶ τῶν πολεμίων ἀπόγνωσιν. Οὕτως ὁ τὴν ἐκ Θεοῦ
γνωστικὴν χάριν τῷ οὐκ εἰς τῆς μαρτυρίας αἵματι δικαίως
ἐμπορευσάμενος καὶ σιωπῶντων ἀκούει, καὶ ἀκούων οὐ
καταμελεῖ· ὑπὲρ γὰρ τῆς ἐκείνων ἀδυναμίας ἡ ἀνα-
σθησίας ἢ φιλικὴν εὐνοίαν τὴν ἑαυτοῦ καθιέτευσεν ψυ-
χῆν, ὃ δὲ καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ νέῳ τοῦ λεγεώματος ἐργατη-
ρίῳ γεγένηται· μὴδὲν γὰρ τοῦ δαιμονιώδους πρεσβευ-
τικῶν φθεγγάμενον μετὰ γὰρ τοῦ δύνασθαι, ὡς εἴρη-
ται, ἀφῆρητο καὶ τὸ βούλεσθαι διὰ τὸ μὴ σῶμα εἶναι E
τὴν ἔννοιαν αὐτὸς ὁ ἅγιος εἰσω βραχυτάτου λίαν
καιροῦ σῶον τῶν στρατιωτῶν τοῖς ἰδίοις ἀπέδωκεν.

46 Οὕτως, ὡς εἴρηται, τῶν δαιμόνων ἀπελαθέν-
των αὐτοῦ, ὡς μὴ δὲ φόβον ἐν τῷ ἐξίεναι, μὴδὲ κραυ-
γὴν τινα πεποικημένοι, καθάπερ ἄλλοις εἰσώθεισαν,
τοῦτο τῆς ὑπερβαλλούσης δυνάμεως τοῦ ἀλοφύρου ἐμπονη-
σάσης, ὡς περ αὐτὰ τῷ ἀμέτρῳ φόβῳ· πρῶτῃ καὶ
πάλιν ἐπέπιπτον κατὰ τὸ εἰσῶθος οἱ οἰκείοι τῷ
πάσχοντι, χεῖρας αὐτοῦ καὶ ὤμους καὶ κεφαλὴν
καὶ τὰ γόνατα περισφίγγοντες· ὃ δὲ πρὸς αὐτοὺς
εἰσβλέψας, οὐχ' αἰματώδεις, καθὼς ἔμπροσθεν καὶ τε-
ταραχμῆν τῷ βλέμματι, ἀλλ' εὐσταθεῖ λίαν καὶ τὴν τῆς
ψυχῆς γαλήνην ἐμφανίζοντι, ἐκπλήξιν αὐτοῖς ἐνοεοῖ
χαρμονῇ μεμυγμένην· ὡς διέπειπολὺ καθυδυνόμενοι
τῇ ἴσῃ τῇ πρὸς αὐτὸν, τοῦ φθιγγασθαι τὴν πνευματικὴν
ἐπελάθοντο αὐτάρακως τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς διὰ τῆς
ὀράσεως καὶ μόνως εὐφραίνοντες, ἔσθασεν αὐτὸς τῇ ῥω-
μαϊκῇ γλῶττῃ ἐρωτῶν αὐτοὺς ἀπροσδοκῶς.

47 Τί, φησί, ἐπιπίπτει ἐπιχειρεῖτέ μοι καὶ κα-
τέχειν, ὡς περ τοὺς ἐν ψυχῇ σφοδρῶ φρενοδουμένους
ὑπὲρ τὴν κλίην, ἢ τοὺς ἐν πνεύματι δαιμονίῳ στρεβ-
λομένους τὰ σώματα; Οἱ δὲ καὶ τὴν ἐρώτησιν κατα-
πλαγέντες ὡς σώφρονα καὶ τὴν τοῦ πράγματος ἀλήθειαν
εἰπεῖν ἀσχυρῶν ἐπεκρίθησαν οὕτως· κατέχομεν
σε ὅπως ἀναστὰς ἐνδύσης, καὶ ἀπέλωμεν εἰς τὸν οἶκόν
σου· ὃ δὲ πρὸς αὐτοὺς· τίνας γὰρ χάριν ἐνταῦθα
παρεγενόμεθα, μίτη ἐορτῆς οὐσης, μίτη ἄλλου τυπῶς
κατεπήγοντος· οὕτως γὰρ, ὡς εἴρηται, ἠλλοιωμένος
ἐτύγχανε τὰς φρένας τὸ πρότερον, ὡς μὴ δὲ διάλειμμα
ἔχοντα διὰ γνῶναι κἂν ὅτι νοσεῖ. Οἱ δὲ περὶ αὐτὸν
ἐκπλαγέντες τὴν σφοδρότητα τοῦ πάθους καὶ ὑπερβαυ-
μάσαντες τὴν σοφίαν ἐνέργειαν τοῦ Μάρτυρος φι-
λάθροπον, εἶπον πρὸς αὐτὸν· διὰ τί μὲν ἡλθεῖς ἐν-
ταῦθα, οὐ χρεὶ σε νῦν μαθεῖν, εὐχαρίστητε δὲ τῷ Θεῷ
καὶ ὀρέξασθε τὸν ἅγιον αὐτοῦ Μάρτυρα, ὅτι σὲ μὴ γνῶντα
διὰ τὴν ἡλθεῖς ἐνταῦθα, νῦν ἀποστέλλει γινώσκοντα τὴν εἰς
τὸν οἶκόν ἐπάνοδον. Τῷ δὲ Θεῷ ἡμῶν ὁ δῶκε etc.

ANNOTATA.

a *Caput hoc e Ms., e quo et hic id damus, codice olim Mazarinæo, nunc regio Parisiensi, integrum descriptum habemus; in hoc autem a pag. 52 usque ad pag. 55 extenditur, sequentemque hunc præfert titulum: Περὶ τῶν δαιμονίων, id est, De dæmoniis seu possessis a dæmone.*

b *Cum miraculum, hic relatum, haud dudum tunc, cum hæc scriberet, accidisse, Joannes Thessalonicensis supra num. 42 indicet, non est sane, cur id revocetur in dubium, nec etiam ambigendum videtur, quin S. Demetrii virtute, uti idem scriptor asseverat, fuerit patratum.*

CAPUT V.

Qui Sancti reliquias postularit, easque tamen haud impetravit imperator Mauritius a.

A γαρητοί, ἔλθομεν, εἰ δοκεῖ, τὰ πολλὰ παραδρα-
μόντες, καὶ εἰς ὄψασις τοῦ μεγάλου καὶ Θεο-
φύρου Μάρτυρος, δεκνύοντες καὶ δι' αὐτῶν τὴν ὑπερ-
μεγέθη δόξαν τῆς μεγαλοπρεπείας αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνεκ-
φράστου δυνάμεως· ἐπειδὴ γὰρ φιλομάρτυρες ἀκριβεῖς τε
καὶ ἀσφαλίστατοι ἄει μὲν, μάλιστα δὲ οἱ κατὰ τὸν τῆς
εἰδωλομανίας καιρῶν, τὴν Θεοφιλή ταύτην Θεσσαλονί-
κην οἰκούντες Χριστιανοὶ καθεστῆκεσαν καὶ δεῖ τοῦ μὴ
τὰ τίμα σώματα τῶν μαρτυροῦντων ἁγίων τοῖς τῶν
εἰδωλοκρατῶν προδοῦναι θυμοῖς, ἐγεμνῶς ταῦτα καὶ
μυστηριωδῶς ἐν γῆ κατετίθεσαν, ὡς μὴ δὲ μέχρι νῦν
τηλευγῶς μηδενὸς τῶν ἐν αὐτῇ μαρτυροῦντων ἁγιο-
δόχου Σήκας γνωσθῆναι, ὅποι τυγχάνουσιν ἀποκείμενα
πλὴν τῆς σεμινοτάτης καὶ παναγίας παρθένου Ματρῶνης.

B 48 Ταῦτα μαθὼν ὁ τῆς εὐσεβοῦς λήξεως Μαυρίκιος
ὁ βασιλεὺς καὶ τοῦτο μὲν τὴν τῶν πολιτῶν περὶ τοὺς
μάρτυρας βουμένην ἀκριβεῖαν πειράσαι βουλόμενος, εἰ
πέφυκεν ἀληθῆς, τοῦτο δὲ καὶ Σεία ἐρωτῆ ἠληθελὸς τοῦ
πανευδόξου μάρτυρος Δημητρίου διὰ τὸ ἀκούειν κατα-
γεγράφθαι πολλὰ περὶ αὐτοῦ, ὡς φιλευσεβῆς βασιλεὺς
ἠτήσατο Σείας χρησάμενος κεραλαίαις πρὸς τὸν τρικαῦτα
τῶν χριστιανῶν λαὸν τῆς Θεσσαλονικέως ποιμαίνοντα
πόλεως, ὥστε πεμφθῆναι αὐτῷ λειψανόν τι τοῦ Χρι-
στοφύρου μάρτυρος Δημητρίου πιστεῖ τὴν ἐξ αὐτοῦ
C συμμαχίαν βουλομένην καρπώσασθαι· πρὸς ὃν ὁ μα-
κάριος ἀρχιερατεύσας Εὐσέβιος (αὐτὸς γὰρ ἦν ὁ τὴν
προλεχθεῖσαν τοῦ βασιλέως δεξάμενος αἴτησιν) τοιοσδε
τίσιν ἐχρήσατο γράμμασιν.

49 Οὐχ' οὕτως, ὦ βασιλεῦ, τῆς Θεοφιλοῦς Θεσσα-
λονικῆς τὰ θείματα, καθάπερ ἀμείλι κἀν ταῖς ἄλ-
λαις χώραις εἰδῆσαι τῶν μαρτυροῦντων ἁγίων ἀναφαν-
δῶν τίθεναι τὰ σώματα, ὡς ἀναισθητῶς καὶ συνεχῶς
τῇ θεᾷ τούτων καὶ τῇ ἀφῆ πρὸς εἰσέβειαν τὰς ψυχὰς
διεγείρωσιν· ἐκ δὲ τούναντι τὴν πίστιν νοερώς ἐν ταῖς
ἐαυτῶν καρδίαις ἰδρύσαντες, καὶ τὴν αἰσθητὴν τῶν τοιοῦ-
των θεῶν δι' ὑπερβάλλουσαν εὐλάβειαν ὀρθῶδοντες, ἀρ-
κεῖν μὲν αὐτοῖς εἰς Θεωρέσειαν τὸ εὐκρινὲς ἐνομήσθη
τῆς πίστεως· τὰ δὲ τῶν μαρτύρων λείψανα κατοκνήψαι
δεῖν ὠψῆσαν οὕτως, ὡς μηδενὶ τῶν πάντων τὸν τόπον
γνωσέσθαι, πλὴν ἐκείνων αὐτῶν τῶν τῆς ἁγίας κοινο-
νησάντων ταφῆς.

50 Ἀμέλει, βασιλεῦ, καὶ ὁ τῆς θείας λήξεως αυτοκράτωρ
ἡμῶν γενοῦντος Ἰουστινιανῶς ταῖς ὁμοίαις ἐχρήσατο συλλα-

Dilecti, ad magni etiam, si placet deiferique
Martyris, prætermisissis iis, quæ vulgaria sunt,
apparitiones, eximiam etiam per eas magnificæ
illius ineffabilisque potentie gloriam ostendentes,
veniamus. Quoniam enim semper quidem, maxi-
me autem idololatriæ tempore, qui civitatem hanc
Deo dilectam incoluerunt, Christiani accurati con-
stantissimique Martyrum amatores fuerint, præ-
metu, ne Sanctorum, martyrio coronatorum, cor-
pora idololatrarum furori committerentur, tacite
illa ac mysteriose in terra absconderunt, adeo ut
usque in præsens tempus ex iis, qui martyrium
in hac subierunt, nullius prorsus, præterquam
celeberrimæ ac sanctissimæ virginis Matronæ b,
sacrum conditorium, quo depositi fuerunt, certo
noscatur.

48 Cum hæc piæ memoriæ Mauritius impera-
tor c didicisset, ac partim quidem, verane esset,
quæ celebrabatur, civium erga Martyres sollici-
tudo, experiri vellet, partim autem divino glorio-
sissimi martyris Demetrii, quod multa de eo
scripta esse audivisset, amore esset correptus, ad
eum, qui tunc civitatis Thessalonicensis populum
pastor moderabatur, sacris usus apicibus, tanquam
pius imperator, petit, ut e Christiferi martyris
Demetrii reliquiis aliquid sibi, auxilium inde per
fidem in bello obtinere desideranti, mitteretur; ad
quem, qui archiepiscopalem cathedram feliciter
occupabat, Eusebius d (ipse enim prædictam im-
peratoris petitionem acceperat) hujusmodi usus
est litteris.

49 Non ita, imperator, quemadmodum certe in
aliis regionibus usuvenit, Deo dilectæ Thessalo-
nicæ alumni Sanctorum, qui martyrium subie-
runt, corpora palam, ut eorum aspectu et tactu
insensibiliter ac continuo ad pietatem animas ex-
citant, solent exponere; sed contra fidem in cor-
dibus suis intellectualiter servantes, rerumque
hujusmodi aspectum præ pietate eximia metuen-
tes, eis, ut Deo placeant, fidei sinceritas sufficere
existimata est; Martyrum autem ipsana ita sese
abscondere debere putarunt, ut nulli omnino præ-
terquam iis ipsis, qui sacræ sepulturæ participes
fuissent, locus, quo essent reconditæ, esset cogni-
tus.

50 Sane, imperator, beatæ recordationis Ju-
stinianus e, qui et ipse imperator noster fuit,
tales

Magna Thes-
salonicensium
in custodiendis
Martyrum
corporibus
cura.

E

Hac audita,
Mauritius
imperator
Demetrii re-
liquias postu-
lat.

Asi sese datis
ad eum litte-
ris Eusebius
archiepisco-
pus Thessalo-
nicensium
consuetudi-
nem

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

terribilen-
que, quæ, quo-
minis Sancti reliquæ
e terra ex-
traherentur,
sub Justinia-
no obstitit

tales etiam, quales modo ad nos potentia vestra, litteras misit ad eos, qui summi sacerdotii thronum tunc moderabantur. Ille enim etiam, æque ac vos, divino valde atque incenso erga gloriosissimum certaminum victorem amore ferebatur. Atque illi, cum imperatoriam Deoque placentem supplicationem revereri vellent, in quodam, in quo et sacras sese inventuros reliquias existimabant, venerandi templi loco fodientes, in terram, hymnis et canticis et lampadibus et thymiambus utentes, descendeabant, secum etiam aliis sacerdotibus Deo gratis assumptis. Cum autem illi fossæ partem absolvissent, alacriusque ingredi conarentur, ignem subito e locis anterioribus exeuntem ac contra se venientem vident. Audiverunt et vocem: Desistite ulterius tentare f.

f
visionem
causatus, ab
implenda
Mauritii vo-
luntate ex-
cusat.

51 Illi vero, metu ac tremore correpti, statim retrocessere; præ fidei autem præstantia, atque, ut imperatori suam obedientiam reique periculum probarent, sese inclinantes, in terra, antequam ignis adveniret, quantum potuerunt, accipere pulverem, qui ignis nidorem una cum fragrantia ineffabili contraxerat; quem et in magna nostræ ecclesiæ loco, sacris vasis custodiendis destinato, decenter deposuerunt, partem ejusdem ad illum, qui pie postularat, mittentes, eaque, quæ acciderant, significantes: quam is, non secus atque si ipsum Martyris accepisset corpus, cum omni lætitia suscepit. Et nos igitur exigui vobis, secundum imperium æqualibus, secundum pietatem autem majores superantibus, ex eodem benedicto sancti pulveris munere partem misimus. Amplius enim quid post tale etiam, ut predictum est, divinitus editum signum tentare, non solum inconsultum, sed et periculosum esse, cognovimus. Deo autem nostro gloria etc.

βαίς πρὸς τοὺς τηλικαῦτα τὸν τῆς ἀρχιερωσύνης θρόνον ἐνταῦθα διέποντας, αἷς καὶ νῦν πρὸς ἡμᾶς τὸ ὑμῖν κρείττον ἐπιπέσει· ἐπαμίλλας γὰρ ὑμῖν κἀκείνος πρὸς τὸν ὑπερένδοξον ἀθλοφόρον θεῖον κομιδῆ καὶ διαπύρην κατέχευτο ἔρωτι. Ὅτι καὶ βουλευθέντες τὴν βασιλικὴν καὶ θεάρεστον ἀποθεραπεύσαι ἱεραρχίαν ἐν τινὶ τοῦ πανσέπτου αὐτοῦ ναοῦ διαρρύζαντες τόπων, ἐν ᾧ καὶ τὸ πανόργιον εὐρίσκειν ὄντο λείψανον, ὑμῖνοι χροόμενοι καὶ λαμπάκι καὶ θυμιάμασι κατέισαν συμπαραλαβόντες καὶ ἄλλους ἱερεῖς ἀξιοθέτους. Ὡς δὲ μέρος ὅτι τοῦ διορύγματος ἦνυσαν καὶ προθυμότερον ἐπεχείρουν εἰσερχέσθαι, ἄρῳ πῦρ ἐν τῶν ἐμπροσθεν ὀρώσων ἐξῆν, καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτοὺς· ἤκουσαν δὲ καὶ φωνῆς· παύσασθε περαιτέρω πειράζοντες.

51 Οἱ δὲ φόβῳ καὶ τρόμῳ ληθόντες ὑπέστρεψαν ἐν τάχει· πίστει δὲ ὑπερβολῇ τοῦ παραστῆσαι τῇ βασιλεῖ τῆς τῆς οἰκίας ὑπακοῆς καὶ τοῦ πράγματος τὸ ἐπικινδύνου, κύψαντες, τὸν ἐν γῆ χροὸν πρὸ τοῦ φθάσαι τὸ πῦρ, ὅσον οἶόντε γεγόνασαν, ἀνεδέξαντο τοῦ πυρὸς τὴν ὄσμήν μετ' εὐωδίας ἀράτου συνεφεκόμενοι, ὅν καὶ ἐν τῇ ἀγίῳ σκευοφυλακίᾳ τῆς μεγάλης ἡμῶν ἐκκλησίας θεόντως ἀπέθεντο, μέρος ἕξ αὐτοῦ στείλαντες τῇ εὐσεβῶς αἰτησαμένῳ, καὶ τὰ συμβεβηκότα μηνύσαντες, ὅπερ πάσης ἀπέλαβε χάριτος, ὡς αὐτὸ τοῦ Μάρτυρος τὸ σῶμα δεξιόμενος· καὶ ἡμεῖς οὖν οἱ βραχέως τοῖς κατὰ τὴν βασιλείαν ἴσοις, κατὰ δὲ τὴν εὐσεβίαν ὑπερβάλλουσι τοὺς προγόνους ἐστείλαμεν ὑμῖν ἐκ τῆς αὐτῆς τοῦ ἀγίου χροῦς εὐλογίας· πειράσαι γὰρ τι πλέον καὶ μετὰ τὴν τοιαύτην, ὡς προλέλεκται, θεοσημεῖαν, οὐ μόνον ἄβουλον, ἀλλὰ καὶ κινδυνώδες ἐγνώκαμεν. Τῷ δὲ Θεῷ ἡμῶν ἡ δόξα.

ANNOTATA.

a Quod hoc capite narratur, aut, si mavis, hoc ipsum caput e Ms. pariter codice olim Mazarinæo, nunc regio Parisiensi, in quo a pag. 55 seu potius (his enim hæc per errorem in illo notatur) a pag. 56 usque ad. pag. 58 extenditur, integrum penes nos exstat exscriptum, sequenti in capite, quem et in dicto codice præfert, titulo insignitum: Περὶ τῆς αἰτίσεως τῶν λειψάνων τοῦ Μάρτυρος, De postulatione reliquiarum Martyris.

C b De hac sancta Martyre ad diem xv Martii, quo exstat Martyrologio Romano inscripta, actum apud nos jam est, ibidemque, virginem eam non fuisse, a Bollandi in historica, quam de eadem contexit. Sylloge tamquam probabilitus num. 8 fuit propositum; quod, nescio, an ab eo Operis nostri conditore factum fuisset, si luculentissimum, quod pro sanctæ illius virginitate hic occurrit, Joannis, Thessalonicensis seculo septimo archiepiscopi, testimonium habuisset perspectum.

c Hic ab anno 582 ad annum usque 602, uti inter eruditos modo convenit, imperii habenas moderatus est; ut, quod hic mox de postulatis per eum S. Demetrii reliquiis narratur, nec citius quam anno 582, nec serius quam anno 602 accidisse, necesse sit.

d Nihil uspiam, quo aditæ ab hoc Thessalonicensis cathedræ annum determinem, invenire hactenus licuit; hanc tamen illum, Mauritio imperante seu eo tempore, quod ab anno 582 ad annum usque 602 excurrit, re ipsa, uti hic Joannis narratio exigit, tenuisse, vel ex eo liquet, quod scripta ad illum, jam Thessalonicensem archiepiscopum, Gregorii Magni (adi Labbeum tom. 5 Concil. col. 1293) exstat epistola, Indictione 1 notata, quæ, ut calculos ineunti patebit, annum 598 designat.

e Cum hic, uti ex contextu liquet, de Justiniano, qui ante Mauritium imperavit, sermo sit, Justinianus, hujus nominis primus, indubie designatur: quare, cum hic ab anno 527 ad annum usque 565 imperio Romano præfuerit, consecrarium est, ut, quod hic de postulatis pariter per illum S. Demetrii reliquiis, prodigioque, quod ne has consequeretur, obstitit, mox subiungitur, certo inter annum 526 et annum 566 acciderit.

f Refert pariter in Ms., supra in Comment. prævio sæpius laudato, qui penes nos exstat, codice † Ms. 193 idem isthoc prodigium Joannes Stauracius, Thessalonicensis chartophylax; verum id scriptor iste auget adjunctis, e quibus consequitur, ut jam tum, cum illud accideret, e Thessalonicensi Sancti nostri tumulo unguentum seu oleum, morbis sanandis prodigiōse salutare, stillarit; qua de re quid censendum sit, in Commentario prævio § VIII invenies.

CAPUT

A

A. JOANNE
THISSAL. AR-
CHIEP.

CAPUT VI.

De argenteo, quem Sanctus ciborio suo exusto instaurando destrui
noluit, throno a.

Tού φιλαληθοῦς τούτου ἀρχιερέως ἀκηκόαμεν καὶ
τοῦτο διηγουμένου διὰ μεγίστην τοῦ ἀδελφοῦ προ-
νοίαν, καὶ κηδημονίαν τῆς πόλεως, ἣν Θεοῦ ἐουλήσει ἐν
τοῖς κατόπιν ἡμεῖς διασαφηνίσαι σπουδάσομεν. Συνέ-
βη, φησὶν, τὸ ἐν τῷ παναγίῳ αὐτοῦ τεμένει κιβώριον,
ὅλον ὑπάρχον ἐξ ἀργύρου λελαμψυμένον, ἐμπροσθη-
ναι νυκτὸς ὡς διαλυθῆναι πάντα τὸν ἀργυρὸν, καὶ τι μέρ-
ος αὐτοῦ μανθῆναι. Ὁ γοῦν εἰρημένος ἀρχιεπίσκο-
πος ὁσίωτατος σπεύδων ἐκ κινήσεως κατασκευάσαι τὸ
προλεχθέν ἅγιον κιβώριον, καὶ μὴ εὐρίσκων ἀναλογού-
σαν τὴν ὄλην τοῦ χυνοῦθέντος ἀργύρου πρὸς τὴν τοῦ
παντός ἔργου συμπλήρωσιν, ἐβουλεύετο τὸν ἐν τῷ αὐ-
τῷ πανσέπῳ κατ' ἀργύρου θρόνον λύσαι, καὶ ἀποτε-
λέσαι ὡς ἀναγκαϊότεραν τὴν τοῦ λεχθέντος κιβωρίου κα-
τασκευὴν, ὅστις καὶ τὸ ἡγιασμένον μνημεῖον τοῦ μάρ-
τυρος λέγεται περιέχειν, ἄλλως δὲ καὶ τοῦ παντός οἴκου
ἐτέγγανεν ὡς ἀληθῶς μεγίστην εὐπρέπειαν.

B

53 Καὶ δὴ ταύτην αὐτοῦ στήσαντος παρ' ἑαυτῷ,
μηδενὸς ἄλλου εἰδότες τὴν βουλήν (οὐδὲ γὰρ ἄλλη
πρόφασις ὑπῆν, ἔβεν τὸ λοιπὸν τοῦ ἀργύρου τὴν ἀνα-
πλήρωσιν δεῖξαι) φαίνεται κατ' ἕναρ ὁ πάντων ἡμῶν
ἀρωγός, ὁ μέγας τοῦ Χριστοῦ μάρτυς Δημήτριος ἀνδρί-
τιν καλλίστῳ τὸν βίον, καὶ τῆς τοῦ πρεσβυτέρου κατηξιω-
μένη τιμῆ, τὸνομα Δημητρίῳ, λέγων· ἄπελθε, λά-
λησον τῷ ἐπισκόπῳ τῆς πόλεως, μὴ τομμήσῃς λύσαι τὸν
θρόνον τοῦ οἴκου μου· καὶ δὴ τοῦτο πράξαντος τοῦ πρε-
σβυτέρου, πρῶτον μὲν ὁ ἀρχιερεὺς καταπλήρη, διὰ
τὸ φανερωθῆναι αὐτοῦ τὴν ἐνδύμνησιν· οὐδεὶς γὰρ, ὡς
εἶπεν, ἄλλος ἠπίστατο τὸ κρυπτῶς αὐτῷ βεβουλευμέ-
νον· εἶτα δὲ, δόξας κατὰ τινα ὑπόνοιαν ταῦτα τὸν
πρεσβύτερον πλάσασθαι· ἐτυγχάνει γὰρ καὶ διοικητῆς
τοῦ εἰρημένου πανσέπῳ κατ' ἀπέλυσεν αὐτὸν μικρὰ,
πῶς καὶ λελυπημένοις ῥήμασιν φάσας, τί γὰρ ἤκουσας
ἔνδοξοι μοι, ἀδελφεῖ.

C

54 Πάλιν δὲ μετ' ἡμέρας τινὰς πολλὰς ἐρευνησας,
καὶ μηδεμίαν εὐρίων, ἐξ ἧς τὸ λοιπὸν τοῦ ἔργου γενήσεται,
τῇ αὐτῇ συνεσχέθη βουλή τῇ περὶ τοῦ θρόνου, καὶ ὡς
ἐκέλευσεν κληθῆναι τὸν ἀργυροῦργον ἐπὶ τὸ ἐντεῖλασθαι
αὐτῷ λαβεῖν τὸν θρόνον, αὐθιχῶρον ἐμήνησέ τις λέγων·
Δημήτριος ὁ πρεσβύτερος εἰσελθεῖν ἀξιόι πρὸς τὴν
ἀγωσύνην σου, ὅς εἰσελθὼν εἶπεν αὐτῷ· ὁ σέπων ἡμᾶς
ἀδελφοί· ὡφειδὴ μοι πάλιν τῷ ἀμαρτωλῷ ἐν ἕτην
τρόπον τινὰ καὶ συνδρωπῶ τῷ προσώπῳ, καὶ προσέτα-
ξεν ἀναγγεῖλαι τῇ μακαριώτητι σου αὐταῖς λέξαι ταῦ-
τα, διὰ τὴν ἀγάπην μὴ λυπήσῃς με τῇ ἀφαιρέσει
τοῦ θρόνου. Ὅδε ἀκούσας, ἠχθίστη μὲν πρὸς τὸν πρε-
σβύτερον· ἰδοὺ γὰρ αὐτὸν πλάττεσθαι· ἀπέλυσεν δὲ
αὐτὸν αὐστηρώτερον, φανερώσας λοιπὸν, καὶ τὸν σκαπὸν
αὐτοῦ εἶπον· Καὶ πῶθεν κελεύεις δοθῆναι τὸ ἔλλειπον
τῇ ὄληϊ τοῦ ἀργύρου; Οἶδας ἔτι ὑπῆσται ἄλλος τρόπος;
εἰπέ· εἰ δὲ οὐ λέγεις, μὴ κατὰκρῖναι προπετῶς φιλο-
σοφῶν εἰς τὰς ἀλλοτρίας θλυψεί.

55 Ὁ δὲ ἀνήρ συγκεχυμένος ἐξῆλθεν· οὐπο γὰρ
ἦν αὐτῷ λαλῆσας ὁ ἅγιος τὸ τί δεῖ γενέσθαι, ἀλλὰ
μόνον τὸ λυθῆναι τὸν θρόνον ἀπέτρεπεν· κἀντέυθεν ὁ
Octobris Tomus IV.

Illum veritatis amantem archiepiscopum δ
Ietiam hoc de maxima certaminum Victoris
providentia civitatisque curatione, quam, Deo vo-
lente, in subsequentibus exponere conabimur c,
narrantem audivimus. Contigit, inquit, ut, quod
in sanctissimo ipsius templo erat, ciborium, to-
tum ex argento splendidum existens, noctu in-
cenderetur, ita ut omne dissolveretur argentum,
ac pars quedam ejusdem corrumperetur. Cum
ergo predictus sanctissimus archiepiscopus d de
novo extruere praefatum sacrum ciborium valde
cuperet, nec argenti fusi pondus, operi toti
perficiendo respondens, inveniret, thronum e ar-
genteum, qui in eodem templo maxime vene- E
rando est, solvere, dictique ciborii structuram,
utpote, quod id et sacramum Martyris monumen-
tum complecti dicitur, et maximum alioquin
totius domus ornamentum vere sit, necessariam
magis, perficere volebat.

Dam instau-
rando, quod
exustum erat,
ciborio de
throno Sancti
argenteo de-
struendo co-
gitatur,
b
c
d
e

53 Cum vero id apud se, nemine alio (neque
enim alterius, unde argenti reliquum supplere-
tur, materiae veniebat in mentem) consilium
noscente, statuisset, viro cuidam, vita probissi-
mo presbyterique dignitate digno habito, cui
Demetrio nomen erat, nostrum omnium auxilia-
tor, magnus Christi martyr Demetrius, in somno
apparet dicens : Abi, dic civitatis episcopo,
ne domus mea thronum solvere audeas. Atque
id faciente presbytero, primum quidem archie-
piscopus, quod cogitatio sua manifesta (neque
enim, ut dicebat, de quo apud semetipsum
occulte deliberasset, ullus alius norat) facta
esset, obstupuit ; deinde vero presbyterum
(predicti enim venerandi templi administrator
erat) e suspitione quapiam ista fluxisse ratus,
statim ipsum dimisit, verbis etiam quodammo-
do iratis dicens : Quid enim ex me audivisti,
frater ?

is, ne id fiat,
per appariti-
onem, qua
esse presbyte-
ro cuidam
senel.

54 Rursus autem post aliquot dies, cum mul-
ta esset scrutatus consilia, nec ullum, quo reli-
quum operis conficeretur, invenisset. in eodem, F
quod de throno habuerat, est confirmatus, cum-
que fabrum argentarium, quo ei, ut thronum
tolleret, in mandatis daret, advocari jussisset,
ea ipsa hora aliquis renunciavit dicens : Deme-
trius presbyter ad sanctitatem tuam ingredi de-
siderat : qui ingressus dixit ei : Certaminum Vic-
tor, qui nos tuetur, rursus mihi peccatori in
sommis vultu quodammodo tristi visus est, praec-
epitque, ut beatitudini tuae istaec nunciarem
verbis hisce : Propter charitatem me throni
ademptione me contristes. Ille audiens presbyte-
ro quidem (eum enim fingere existimabat) suc-
censuit ; ipsum autem austerius dimisit, tandem
etiam, intentione sua declarata, dicens : Et unde,
quod ponderi argenti deest, dari facias ?
Aliumne modum subesse nosti ? Dic : Si autem
non subesse reponas, ne temere, in alienas tri-
bulationes philosophatus, iudicium feras.

iterum,
F
ac tertio spe-
ctandum pra-
bet,

55 Vir autem confusus exivit : necdum enim,
quid fieri oporteret, Sanctus ei dixerat, sed
tantum thronum destrui prohibuerat, atque
20 hinc

A. JOANNE
THESSAL.
ARCHIEP.

hinc presbyter suasor censebatur fide indignus. Sanctum enim, ne thronus e loco tolleretur, imperare dicebat; unde autem ciborium perficeretur, dicere non habebat. Cum autem mensium circiter decem et octo dilatio in re facta fuisset, nec modus alius, qui suppleret quod deerat, apparet, archiepiscopus apud se tandem id, de quo deliberarat, omnino exsequi, nec totum templum ex eo, quod, quas ad id illius ornamentum spectarent, perfectionis defectus obscuraret, ita indecorum cernere, constituit. Tunc autem Dei benevolentia gloriosissimus etiam certaminum Victor manum abundantem aperuit, tertioque presbytero apparuit dicens: Abiens dic episcopo: Ne animum despondeas, magis mihi, quam tibi, domus mea et civitas cura est, nulla de re sis sollicitus.

impedimento
est, itaque
tandem

56 Hæc cum presbyter audisset, celeri simul cursu et multa letitia, cum archiepiscopo renunciatus fuisset, ei exposuit, edixitque, ut absque cura maneret. Lacrymans igitur archiepiscopus ac talem certaminum Victoris demissionem et curam admirans, totoque ex corde promissioni ejus, quam prius, ut majori, puto, animæ nostræ anxietate probarentur, palam haud fecerat, fidem adhibens, presbytero paulum egresso brevique tempore elapso, praesentibus, qui verba, a presbytero tunc dicta, audiverant, dixit: Expectemus paulisper, fratres; vera enim est certaminum Victoris promissio. Necdum autem fere sermonem absolverat, atque aliquis e domesticis ejus ait: Dominus Mennas infra stat, vestraque vestigia vult amplecti, affirmans, sese vobis sua quaedam velle offerre; ideo enim praesenti tempore (erat autem diei hora quinta) sese venisse.

e donis argenteis, sponte a nonnullis, agente Sancto,

57 Qui, cum ascendisset, dixit archiepiscopo: Cum gloriosissimo martyri Demetrio, qui me sæpe ex periculis atque ipsa morte eripuit, multa debeam, modicum quid e datis mihi a Deo facultatibus templo ejus quam maxime venerando offerre sæpe desideravi, atque aliquem velut ad animam, quoniam tempus opportunum non est, mihi dicentem sensi; hodie vero, beatissime pater, a mane usque ad hanc horam cogitationes me impellunt dicentes: quæ sæpe certaminum Victoris promisisti, quia nunc tempus acceptabile est, fer, donumque tuum in argento, nec in auro sit. Oro igitur sanctitatem tuam, ne avertas servum tuum, sed ut duos viduæ obolos, quod a me allatum est, accipe, nostraque post Deum civitatis Domini ciborio applica; id enim Martyri placere, omnino persuasum habeo. Atque, advocato famulo, septuaginta quinque argenti libras detulit, dicens: Sit tibi adversus Deum res, nisi ea illic impendas.

oblatis, novum pulcherrimi operis ciborium exstruitur.

58 Ille vero Dei providentiam diligentissimamque certaminum Victoris curam cognoscens respondit dicens: Dominus, fili, tibi benedicat, ita faciam, ut petisti; eumque dimisit. Cum autem brevi quodam tempore expectasset parumque, ut abiret, esset progressus, quemdam, qui alloquium petebat, Joannem antiquorum illustri Thessalonice causidicorum unum, similibus iis, quibus dominus Mennas usus erat, verbis utentem ac pro eadem sacri ciborii causa quadraginta argenti libras offerentem excipit; atque alii, quorum Deus spiritum excitavit, clam, nec, nisi ar-

presbyteros ἀναξίπιστος ἰδοιμᾶζετο σύμβουλος. Τὸ δὲ μὲν γὰρ μὴ ἀρθῆναι τὸν θρόνον ἐκ τοῦ τόπου, εἶπε κελεύειν τὸν ἅγιον πόθεν δὴ ἡ τοῦ κιβωρίου συμπλήρωσις γίνηται, οὐκ εἶχεν λέγειν: ὡς δὲ περίπου μηνῶν δέκα καὶ ὀκτὼ ὑπέροισι ἐν τῷ πράγματι γέγονεν, καὶ τρόπος ἄλλος οὐκ ἀνεφαίνετο ἀναπληρῶν τὸ ἔλλειπον, ἐστησεν λοιπὸν ὁ ἀρχιερεὺς παρ' ἑαυτῷ πάντως τὸ βεβουλευμένον ποιῆσαι, καὶ μὴ παραβλέπειν οὕτως ἀσχημον εἶναι τὸν ναόν, διὰ τὸ εἶναι τὰ τῆς αὐτοῦ εὐκοσμίας ἀπλήρωτον. Τότε δὲ λοιπὸν εὐδοκίᾳ Θεοῦ καὶ ὁ πανένδοξος ἀσλοφόρος ἤνοιξε τὴν χεῖρα τὴν ἀφθονοῦ, καὶ ὀπτεύεται τὸ τρίτον τῷ presbyterῷ λέγων: Ἄπελθὼν λάλησον τῷ ἐπισκόπῳ, μὴ ὑλιώρει, πλεον σου μέλει μοι περὶ τοῦ οἴκου μου καὶ τῆς πόλεως, μηδὲν μεριμνήσης.

56 Ταῦτα ὁ presbyterος ἀκούσας, δρόμῳ τάχει σὺν πολλῇ χαρᾷ μνησθεὶς, τῷ ἀρχιεπισκόπῳ ἀνήγγειλεν αὐτῷ, καὶ εὐηγγελίστα ἀμέριμον αὐτὸν διαμένειν διακρίσας οὖν ὁ ἀρχιεπίσκοπος, καὶ καταπλαγείς τὴν τρικαύτην τοῦ Ἀσλοφόρου συγκράτησιν τε καὶ πρόνοιαν, καὶ πιστεύσας ἐξ ὅλης καρδίας τῇ υποσχέσει αὐτοῦ, ἣν πρότερον οὐκ ἐφάνηρον, διὰ τὸ μείζονι οἰμα ἁγωνίᾳ τὰς ψυχὰς ἡμῶν δοιμᾶζεσθαι βραχὺ τι τοῦ presbyterοῦ ὑπέελθόντων, καὶ μικρὰς ὥρας περιπευσάσης, λέγει τοῖς πλησίον ἀκούσασιν τῶν τρικαύτων ῥηθέντων παρὰ τοῦ presbyterοῦ ῥημάτων: Μείνωμεν ὄλιγον ἀδελφοί, ἀφειδῆς γὰρ ἡ τοῦ Ἀσλοφόρου ὑπόσχεσις: οὕτω δὲ σχεδὸν τὸ ῥῆμα πληρώσει, καὶ τις τῶν αὐτοῦ ῥησίν: ὁ κύριος Μηνᾶς ἵσταται κάτω, καὶ τὰ ὑπέτερα ἵγνη καταπάσασθαι βούλεται, φάσκον ἰδία φέλειν προανοίσει ἡμῖν τινα: διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τῷ παρόντι καιρῷ ἐληλυθέναι, ἣν δὲ ὥρα πέμπτη τῆς ἡμέρας.

57 Ὁ δὲ ἀνελθὼν, λέγει τῷ ἀρχιεπισκόπῳ, ἐπειδὴ πολλὰ χρειστῶ τῷ πανένδοξῳ μαρτυρῶ Δημητρίῳ, πολλὰς μὲ ἐκινδύνων, καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου ῥυσσάμενῳ, πλεονάκις ὄρησα ἐκ τῆς ὑπὸ Θεοῦ δομηθείσης μοι περιουσίας μέτριον τί προσάγαμι τῷ πανσέπτῳ αὐτοῦ ναῷ, καὶ ἡσθάνημι κατὰ ψυχὴν ὡσπερ τινα συλλυπούμεναι μοι, ἐτι ἀνάμεινον οὐκ ἔστιν καιρὸς σήμερον δὲ, παμμακάριστε πάτερ, ἀπὸ προῖ μὲχρι ταύτης τῆς ὥρας οἱ λογισμοὶ με συνωθοῦσιν λέγοντες, ἐτι προσάγαμι ἔ πολλὰς ἐπηγγείλω τῷ ἀσλοφόρῳ, ὅ τι νῦν καιρὸς εἰσπρόσθετος, καὶ τὸ δῶρον ἐν ἀργύρῳ ἦτο, καὶ μὴ ἐν χρυσῷ: δέομαι οὖν τῆς ἀγιωσύνης σου, μὴ ἀποστρέψῃς τὸν παιδᾶ σου, ἀλλ' ὡς τὸ δωδύβολον τῆς χάριτος πρόσθεται τὸ νομισθὲν παρ' ἐμοῦ, καὶ εἰς τὸ κιβωρίου τοῦ μετὰ Θεῷ δεσπότη τοῦ τῆς πόλεως ἡμῶν πράμμενον. Τοῦτο γὰρ ἀκριβῶς πέπεισμαι θεραπεύειν τὸν μάρτυρα, καὶ φωνήσας τὸν παιδᾶ προσήγαγεν ἐβδομήκοντα πέντε λίτρας ἀργυροῦ φήσας, ἔστω σοι πρὸς τὸν Θεόν, εἰ μὴ ἐκεῖ αὐτὰ δαπανήσης.

58 Ὁ δὲ γνοὺς τὴν οικονομίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν τοῦ ἀσλοφόρου ταχίστην πρόνοιαν, ἀπεκρίνατο λέγων: ὁ κύριος, τέκνον, εὐλογῆσαι σε, οὕτως ποιήσω καθὼς ἤλθω, καὶ ἀπέλυσεν αὐτὸν βραχὺ δὲ τι μεταλάθων τῆς ὥρας ἐγούσης, καὶ μικρὸν διαστήσας πρὸ τοῦ ἐλθεῖν, δέχεται μηνιούτᾳ τινα ἰωάννην, ἕνα τῶν παλαιῶν διωλῶγων τῆς περιφανοῦς Θεσσαλονίκης τυγγάνοντα, παραπλησίως τῷ κυρίῳ Μηνᾷ ῥήμασιν κερχημένον, καὶ προσάχροντα ὑπὲρ τῆς αὐτῆς τοῦ ἡγιασμένου κιβωρίου αἰτίας ἀργύρου λίτρας τεσσαρακοντα, καὶ ἄλλοι δὲ ὡν ὁ Θεὸς ἤγειρεν τὸ πνεῦμα λεληθότως προσήγαγον, μὴ δὲ γνωσθέντες πλὴν τοῦ ἀρχιερέως, ἐξ ὧν παραρῥῆμα κατασκευάσθη τὸ περικαλλὲς τοῦτο καὶ νῦν φαινόμενον ἔργον

A ἔργον ὡς διαφημισθῆναι λοιπὸν κατὰ πάσης τῆς πόλεως τὴν ποικίλην τοῦ Ἀδελφοῦ κηδεμονίαν, καὶ τὴν Σεβέρεστον πρόνοιαν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν. Ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ ἀθανάτῳ πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

chiepiscopo, noti obtulerunt, ex quibus statim pulcherrimum illud, quod hodieque cernitur, opus fuit exstructum, ita ut tandem per omnem civitatem divulgaretur diversa certaminum Victoris cura providentiaque, Deo accepta in Christo Jesu domino nostro. Quia eidem convenit gloria, honor et adoratio cum Patre immortali et sanctissimo vivificanteque Spiritu nunc et semper et in secula seculorum. Amen.

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

ANNOTATA.

a Quæ hoc capite continentur, hicque e solo bibliothecæ Vaticanæ codice 821, quod e codice Ms, olim Mazarinæo, descripta penes nos non exsistent, traduntur, a folio 58 usque ad fol. 63 in litterario istoc monumento occurrunt, sequenti istoc, Ἐπὶ τοῦ ἀργυρίου θρόνου, de throno argenteo, titulo eis præfixo; hunc porro ego in alium, hic positum, qui, quid in subjecta narratione memoriæ prodatur, nonnihil distinctius exponat, mutavi, quod et ante pleræque alia, quæ conscriptos de Sancti miraculis libros constituunt, capita faciendum eodem ex fine duxi.

b Cum ex antecedentibus omnibus capp., eodem, quo in codice olim Mazarinæo, ordine hic a nobis exhibitis, unicum proxime præcedens archiepiscopi cuiuspiam meminerit, in eoque non de alio, quam de Eusebio, cathedram Thessalonicensem, Mauritio imperante, seu ante annum 602, quo hic obiit, moderato, sermo instituitur, consecrarium fit, ut per archiepiscopum illum, e quo quæ hic narrat, sese audivisse, Joannes ait, non alium, quam eundem Eusebium, Thessalonicensem archiepiscopum intelligat, licet interim id e nostro, in quo e dicto bibliothecæ Vaticanæ codice caput præsens descriptum tantummodo habemus, codice † Ms. 193 palam esse haud possit, quod hic nec omnia, quæ codex Mazarinæus, suppeditet, nec cum hoc conveniat in ordine, quo, quæ suppeditat, proponit.

c Altarium tegmina, quatuor columnis innixa atque in fastigiatam formam educta, sub quibus et Sanctorum corpora (adi Cangium in Glossario mediæ et infimæ Latinitatis ad vocabulum ciborium) recondi solerent, communiter quidem olim ciboria fuerunt; verum quale, quod in Thessalonicensi Sancti nostri templo erat exstructum, ciborium exstiterit, infra a Joanne cap. 10 graphice exponitur.

d Eusebius nempe, Mauritio imperante, Thessalonicensis archiepiscopus; neque enim de alio archiepiscopo antea locutus fuit Joannes.

e Per hoc vocabulum verosimillime hic intelligitur sedes seu cathedra, quam Thessalonicensis archiepiscopi, cum ædem, S. Demetrio Thessalonicæ sacram, adirent, occupare in hac solerent.

f Quidquid huc usque cap. præsentis Joannes narrat, totum id apud Mabillonium tom. 1 Veterum Analectorum pag. 74 et binis seqq. paulo contractius expositum invenies. Ut porro et de tempore, quo id evenerit, aliquid dicam, sub Eusebio, qui Thessalonicensem cathedram, Mauritio imperante, moderatus est, evenisse, ex iis, quæ mox ad litt. b et d annotari, manifestum est; ut proinde seculo sexto senescente verosimillime evenerit.

CAPUT VII.

Qui Onesiphorus templi custos in Sanctum peccarit, ab eoque idcirco fuerit punitus a.

C **A**λλ' οὐδ' ἐκεῖνο παραλεῖψαι χρεὶν ὑπὸ τοῦ προμνημονευθέντος δαιωτάτου ἀρχιερέως ἐπ' αὐτῆς ἀληθείας ἀφηγηθῆναι ἐνάγει γὰρ τὰς ψυχὰς τῶν μετὰ συνέσεως καὶ φόβου Θεοῦ κατακονούτων εἰς τὰ ἀνω φρονεῖν, καὶ μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλ' ὥστε καὶ τὴν ἄφατον τοῦ πανευδόξου Ἀδελφοῦ κηδεμονίαν παρῆσται, πῶς ποικίλως ἐργάζεται τὴν τῶν αὐτῶ δουλεύοντων σωτηρίαν δι' ἄκρας τῶν ἔργων παραφυλακῆς, μὴ δὲ τοῦλάχιστον προσκίπτειν αὐτοῖς συγχωρῶν. Ὀνησιφόρος ἐτίγχανεν παραμονάριος τοῦ ναοῦ τοῦ καλλινοῦ μάρτυρος Δημητρίου· οὗτος δὲ γίγμα τῆς εὐλαβείας αὐτοῦ καὶ τοῦτο ἐκέκτητο, τὸ φίλον εἶναι γνήσιον τοῦ προλεχθέντος δαιωτάτου ἀρχιεπισκόπου, τὴν καὶ αὐτὰ δὲ ἀναγνώστου τυγχάνοντος.

60 Μᾶλλον τῶν ἡμερῶν πορευθεὶς εἰς τὸν πανάγιον οἶκον τοῦ πανσέπτου Ἀδελφοῦ, εἶπεν τὸν εἰρημένον ἐμπροσθεν τῶν ἀργυρέων θυρῶν τοῦ ἐκείσε λεγομένου κιβωρίου, ἀγαθὴ καὶ σχεδὸν ἄπνου, καὶ τῶν νεκραθέντων

Sed nec illud, quodj a prædicto beatissimo Sarchiepiscopo in ipsa veritate narratum est, præteriri oportet b. Audientium enim cum intellectu Deique timore animas incitat, ut ea, quæ sursum sunt, et non quæ supra terram, sapiant. Cum vero etiam ineffabilem gloriosissimi certaminum Victoris curam commonstret, varie eorum, qui eidem serviunt, salutem, summa in opera animadversione proposita, certo modo operatur, ne minimum quidem eos offendere permittens. Onesiphorus quidam templi Demetrii martyris, pulchris victoriis decorati, erat custos. Hic pietatis suæ et illud habuerat signum, quod germanus prædicti beatissimi archiepiscopi, tunc autem lectoris, esset amicus.

60 Una igitur dierum, cum in sanctissimam certaminum Victoris, maxime venerandi, domum hic esset ingressus, prædictum invenit ante argenteas ibidem existentis, ut vocatur

F
Templi S. Demetrii custos, cum lectore, postea archiepiscopo, amicitia conjunctus, b

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

cum ab hoc
fere exanimis in eodem templo aliquando fuisset re-
pertus,

tur, ciborii januas mutum ac fere exanimem nihilque a mortuis differentem. Cum autem vir, amici commiserescens, deque re, quæ acciderat, dolens, esset turbatus, ægre admodum post plures horas Onesiphorus ad se reversus, lectoremque, ut genuinum amicum lamentantem lacrymisque fœdatum conspicatus dixit ad eum: Ob idne, quod mihi accidit, mi domine Eusebi, lacrymaris? Eidem autem capite (neque enim præ dolore loqui poterat) annuente dixit: Lacrymari haud debes, sed, si me ames, sepulcrum fode, vivumque me sepeli.

casum hunc,
quod in S.
Demetrium
peccasset,

61 Illo vero per mirum sermonem turbato tristisque vultu dicente: Cujusnam rei gratia, frater? Is respondit: Quia in delictum, quali mentem nec juveni aliquando fuisse conspurcatam credas, prolapsus sum, quo etiam certaminum Victorem magnopere irritavi, adeo ut frontem, quo templi ejus vestibulum aspiciam, nedum sanctum ejusdem ac sacratum ciborium attingam, de cetero haud habeam. Cum autem lector, magna ejus dejectione animi conturbationeque mitibus suis adhortatorisque verbis B tunc repressa, ei etiam, ut, quod acciderat, narraret, suasisset, ita dicere incepit: Consuetudinemne, amantissime, quia sacratum illud ciborium cereis intro illuminari oportet, nosti?

monitusque
ab eo in somnis, ut sese

62 Novi, ait. Nec illud, dixit Onesiphorus, ignoras, ut quisque, secundum quod habuerit propositum, parvos vel magnos cereos isthic offerat? Ac lector: Et. illud verum est. Ego igitur, inquit, ut templi custos, utilius quid et Sancto et mihi (vera enim, cum et Deo cuncta sint nota, predicabo) comparaturum me, ratus, majores quidem cereorum oblatorum statim extinxi, eorum autem loco tenues et parvos comburendos defixi. Mihi igitur peccatori Sanctus in somnis est visus, dulcique immensæ ejus demissionis voce dixit: Onesiphore frater, non placet mihi, quod operaris: neque enim, ut unius animæ salus, infinita auri pondera mihi placent; nescisne, rem, quæ offertur, quantum ministerio suo fungens visuique objecta manet, tantum Sanctos, ut pro eo, qui illam obtulit, intercedant, movere C?

emendaret,
in peccatum nihilominus fuisset re-
lapsus,

63 Cereos igitur, qui offeruntur, ardere sinas, donec alius accedat. Ego autem miser expurgatus meaque peccata recogitans, vanam me vidisse imaginem existimabam. Sanctus enim, aiunt, peccatori haud apparet. Postquam autem bis ac ter similem denunciationem in somno accepi, observare eam studui, quod et faciens usque in hodiernum diem mansi; nocte autem illa quispiam advenit maximos etiam afferens cereos; cum autem orasset, discessissetque vir, cereis, ut Achar Dei donario D, inhivi, cumque, ut eos tollerem ac exstinguerem minoresque eorumdem loco accenderem, gressum moverem, ipsemet Sanctus e sacro conditorio vocem quam maximam emisit, ita clamans ad me: Iterumne eadem?

sibi obvenerat, eidem lectori, postea archiepiscopo, narravit.

64 Ego autem miser vocis timore ita de terra ex agitatione sum levatus, ut extra fores fuerim conjectus, ubi et veniens me exanimem et mutum nullumque vitæ indicium habentem invenisti. Hæc quidem sese et vidisse et audivisse, beatus noster et pater et archiepiscopus narravit E; nos autem attendere debemus, quia iis, quæ Dei voluntate a Sanctis ejus precipiuntur, morem gerere nos oportet; si autem id non facimus, eos in propriam nostram jactu-

οὐδὲν διαφέροντα: ὡς δὲ τεθορύβητο περὶ τοῦ φίλου D ὁ ἀνὴρ συμπάσχων καὶ πενθῶν ἐπὶ τῷ συμβάντι, μάλα μάλιστα μετὰ πλείονας ὄρας εἰς ἑαυτὸν ἔλεῖν ὁ Ὀνησιφόρος, καὶ γνωρίσας τὸν ἀναγνώστην ὡς φίλον γνήσιον πειθούντα, καὶ περιφρονεῖν τοῖς δάκρυσιν, λέγει πρὸς αὐτὸν, διὰ τὸ συμβῆναι μοι, κύριε μου Εὐσέβιε, δακρύεις; τοῦ δὲ κατανεύσαντος οὐ δὲ γὰρ λαλῆσαι διὰ τὴν λύπην ἐξίσχυσεν, λέγει αὐτῷ, οὐκ ὀφείλεις δακρύνειν, ἀλλ' εἰ ἀγαπᾷς με, θρύξον μνηστῆρον, καὶ ζῶντά με κατέχασον.

61 Τοῦ δὲ διαταραχθέντος ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τοῦ λόγου, καὶ ἀκλυρώτως ἐρηκίτος, τίνας χάριν, ἀδελφεῖ; Ἐκείντος ἀπεκρίνατο, ὅτι περίεπτα σφάλματι, οἷον μὴ δὲ μετράειν δὴ ἡοῦν περιπεπωκέναι ποτὲ πιστεύεις ἂν, ὡς ὅς καὶ μεγάλως τὸν Ἀδελφόν σου παρόξυνε, ὡς μὴ δὲ πρόσποτον με τοῦ λοιποῦ ἔχειν τὰ πρόπυλα τοῦ ναοῦ αὐτοῦ θεωρήσει, μήτιγε τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ καὶ ἡγιασμένῳ κιβωρίῳ προσφάσαι. Τοῦ δὲ ἀναγνώστου τηλικαῦτα κατασειλάντος τὴν πολλὴν αὐτοῦ ἀθυρίαν καὶ σύγχυσιν διὰ τῶν πράξεων καὶ παρανεστιῶν αὐτοῦ ῥημάτων, καὶ πείσας ἀφηγήσασθαι τὸ συμβῆναι, οὕτως ἤρξατο λέγειν Οἰδα, προσφιλιστάτε, τὴν συνήθειαν, ὅπως δεῖ πάντως κηρὸς καταλάμπειν αὐτὸ ἔνδον τοῦ ἡγιασμένου σου κιβωρίου; E

62 Οἶδα, φησὶν· καὶ τοῦτο δὲ οὐκ ἀγνοεῖς, ὁ Ὀνησιφόρος ἔφη, ὡς ἕκαστος καθ' ὃ ἂν ἔχει πρόθεσιν, μικροῦς ἢ μεγάλους αὐτότι προσφέρει κηρούς. Καὶ ὁ ἀναγνώστης, ἀληθὲς καὶ τοῦτο· ἐγὼ οὖν, φησὶν, ὡς παραμυθῆριος νομίσας χρηματικώτερον περιποεῖν τι καὶ τῷ ἁγίῳ καὶ ἑμαυτῷ, τὰ ἀληθῆ γὰρ εἰρῶ, ἔπει καὶ ἅπαντα γνωστὰ τῷ Θεῷ, τοὺς μὲν μεγάλους τῶν προσφερομένων κηρῶν παραχρῆμα ἐσβέννουν, λεπτοὺς δὲ ἀντὶ αὐτῶν, καὶ μικροὺς ἐπίγρουν καίεσθαι. Ὁμοίῳ μοι οὖν ἐν ὕπνῳ ὁ ἅγιος τῷ ἀμαρτωλῷ καὶ φησὶν τῇ γλυκείᾳ φωνῇ τῆς ἀμείνου αὐτοῦ συγκραταβάσεως, ἀδελφεῖ Ὀνησιφόρε, οὐκ ἀρέσκει μοι ὁ ἐργάσις· οὐ δὲ γὰρ μυρίαὶ λυτράκι χρυσοῦ θεραπεύομαι, ὡς μιάς ψυχῆς σωτηρία· ἢ οὐκ οἶδας ὅτι τὸ προσφερόμενον πράγμα, ὅσον ἐπιμένει λειτουργοῦ καὶ φαινόμενον τοσοῦτον παρορμᾷ τοὺς ἁγίους πρεσβεῖν ὑπὲρ τοῦ προσεγγεῖαντος. F

63 Ἐὰ οὖν τὰ προσφερόμενα τῶν κηρῶν καίεσθαι ἀρχὴς ἂν ἄλλος προαιγάγοι· ἐγὼ δὲ ὁ τάλας δι-
υπνισθεῖς, καὶ λογιζόμενος τὰς ἑμαυτοῦ ἀμαρτίας, ἐνόμισα φαντασίαν ἐφορᾶναι, ἀμαρτωλῷ γὰρ φασιν, ἅγιος οὐ κατοπτάνεται: ἐπεὶ δὲ καὶ δις καὶ τρίς τὴν τοιαύτην παραγγελίαν καθ' ὕπνου ἐδεξάμην, ἔσπευσα ταύτην παραφυλάσσειν, ὅ καὶ ποῖον μεμνημένα μέχρι τῆς σήμερον: τῇ δὲ νυκτὶ ταύτῃ ἦν τις, καὶ μεγίστους λιβαν προσάγων κηρούς: μετὰ δὲ τὸ εὐχάσθαι καὶ ἀναχωρήσει τὸν ἄνδρα ἐνεδυμνήτην τῶν κηρῶν, ὡς ὁ Ἀχαρ τοῦ ἀναδμήματος, καὶ δὴ ὁρμήσαντός μου τοῦ ἐπάραι καὶ σβῆσαι αὐτούς, καὶ ἀντ' αὐτῶν ἀψαι μικροτέρους, αὐτὸς ὁ ἅγιος ἐκ τοῦ ἁγίου σιμιπποδος φωνῆν ἀφήκεν πᾶν μεγίστην, οὕτως βοήσας πρὸς με: Πάλιν αὐτά;

64 Ἐγὼ δὲ ὁ ἄσλιος φῆρα τῆς φωνῆς οὕτως ὑψώ-
σθη ἐκ τῆς γῆς τῷ παλμῷ, ὡς ἔξω τῶν θυρῶν ἐκρηφῆναι με, ἐνθα καὶ ἔλεῖν εὐρές με ἄπνουν καὶ ἀχαρῆν, καὶ μηδὲ μιάς ζωῆς ἔμψασιν ἔχοντα. Ταῦτα μὲν ἐξηγήσατο ἰδεῖν τε καὶ ἀκηκοῖναι ὁ μακάριος ἡμῶν πατὴρ τε, καὶ ἀρχιεπίσκοπος· ἡμεῖς δὲ προσέγειν ὀφείλομεν, ὅτι δεῖ παιδαργεῖν τοῖς εὐδοκίᾳ Θεοῦ παρὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ προσταττομένοις, εἰ δὲ μήγε, λυπούμεν αὐτούς ἐπὶ τῷ ἑαυτῶν ἄλλεθρῷ· ὁράτε γὰρ εἰς οἶαν ἔξαψιν ἐκίνησαν τὸ πράγμα τὸν ἅγιον, ὡς καὶ ἀναφανδὸν πράξει φωνῇ αἰσθητῇ

A αἰσθητῆ παρασταμένη τῷ παροργίσαντι; ἡμεῖς δὲ ὡς ἔσται ἡ ἀγαθὴ αὐτοῦ ὑπηρεσία καθιστάσα πάντοτε τοῖς αὐτοῦ φιλανθρώποις θελήμασιν, ἐν Χρῆ Ἰῷ τῷ Κυρίῳ, ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα τιμὴ καὶ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ram contristamus. Videtis enim, ad qualem sensum res Sanctum commoverit; ut etiam voce sensibili ad offendentem, cum praesens adstaret, manifeste clamaret; nobis autem propitia erit ejus bonitas, obediens nos omni ex parte faciens benignis ejus voluntatibus in Christo Jesu Domino, quia eum decet gloria, honor et virtus in secula seculorum. Amen.

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

ANNOTATA.

a *Caput hoc in codice olim Mazarinæ a fol. 63 usque ad fol. versum 66 suppeditatur sub brevi hoc titulo: Περὶ Ὀνησιφῶρος τοῦ παραμοναρίου, De Onesiphoro, templi custode; hic autem titulo paulo prolixiori insignitum e bibliothecæ Vaticanæ codice 821 a nobis exhibetur ob rationem, in Annotatis, cap. præcedenti ad lit. a subnexis, adductam.*

b *Non alium hic, qui, cum præsentis cap. narrata evenere, lector dumtaxat esset, archiepiscopum, quam Eusebium, in Annotatis cap. præcedenti subnexis memoratum, designari, facile ex ibidem dictis colliges, uti et ex narrationis serie hic subjecta, utpote in qua is ab Onesiphoro diserte appellatur Eusebius. Jam vero, cum res ita habeat, hinc certe ante seculi sexti finem ad sedem Thessalonicensem fuerit eVectus, ante ejusdem pariter seculi finem, quod hic de Onesiphoro refertur, evenisse necesse est.*

c *In magnis Græcorum Menæis, in quibus, quæ hic de Onesiphoro etiam narrantur, loco huic respondentia, quæ una cum adornata a me versione Latina huc transfero, sequentia ad XXXVI Octobris leguntur: Ἐπὶ πολὺ καὶ τῶν λαμπάδων ἡμέμων, ἐπὶ πλεόν ἱλεῶνται καὶ τὸ θεῖον τῷ προσάγοντι. Θαττον δὲ ἀφαιρουμένων, ὑπομένεται... ἐκείνου τὸν ἔλαιον* τὸ πρᾶγμα. Multis lampadibus accensis, Deus copiosius illi, qui eas offert, fit propitius; celerius autem ablatis, illius misericordiæ opus succiditur; Raderus autem in adornata a sese, quæ penes nos Ms. exstat, Latina Menæorum versione ita in hunc illorum locum, nec immerito, in margine observat: Non videtur hoc ex fide dictum. Deus enim acceptat oblata, prout ab offerentibus fiunt, quibus aliena malitia nihil potest nocere, etiamsi dona furto subducantur. Hinc, quid de Joannis textu, cujus occasione hæc observo, statuendum sit, facile colliges.*

d *Achar seu, ut communius scribitur, Acham e spoliis Jerichuntinis (adi libri Josue caput VII) contra Dei præceptum, qui et Jericho et quæcumque in ea fuerant, anathemate devotenda jusserat, nonnulla surripuit, hincque gravissime, mandante Deo, fuit punitus.*

e *Quidquid ad hunc usque cap. præsentis locum narratur, apud Mabillonium tom. I veterum Analectorum pag. 77 et binis seqq. narratione nonnihil contractiori etiam suppeditatur. Ceterum, cum ob cæcos, qui in S. Demetrii honorem accensi fuissent, extinctos atque ablatis punitus fuisse Onesiphorus hic narretur, idque certe, uti ex mox ad lit. b notatis liquet, ante seculi sexti finem acciderit, consecrarium et ex hoc de Sancti miraculis capite est, ut magno is in honore apud Thessalonicenses jam inde ab eodem seculo sexto exstiterit.*

E

* ἂν ἦν
τοῦ ἔλαιου?

CAPUT VIII.

De magna, qua Thessalonicensibus famis tempore Sanctus prodigiose succurrit, sollicitudine ac cura a.

C **Ο**τι δὲ οὐ μόνον ἰδίᾳ πολλοῖς, ἀλλὰ καὶ κοινῇ περὶ πᾶσαν ἡμῶν τὴν αὐτοῦ πόλιν τε καὶ χώραν ἐν διαφόροις καιροῖς ἀμετρον ἐν φιλοστοργίᾳ τὴν προστασίαν αὐτοῦ καὶ πρόνοιαν ὁ πανένδοξος Ἀβλοφῶρος Χριστοῦ ἐπέδειξατο, τὸ καὶ πάλιν ἐνδείκνυται· οὐδὲ γὰρ λήγει ποτὲ ἡ πρὸς ἡμᾶς αὐτοῦ εὐπλαγχνία, ὡς οὐδὲ ὁ πρὸς τοὺς μετανοῦντας ἁμαρτωλοὺς ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Διὰ βραχέων σαφηνίσω τῆς ἀληθείας ἔχων ἔτι μάρτυρας συνήλικας πολλοὺς· βαρβαρισμῶν γὰρ ἰδιῶνους ἀπάτου ποτὲ τῷ πλήθει τῆ θεοφυλάκτου ταύτης τῶν Θεσσαλονικαίων ἐπιβρίσαντος πόλει, περὶ οὗ σὺν Θεῷ φαναι εὐκαίρως ἐν τοῖς κατώπι διαληψόμεθα· κἀντεῦθεν μετὰ τὴν ἐκείνου ἀναχώρησιν ἀδρόου λιμοῦ τὴν πόλιν ἅμα καὶ τὴν ὅλην χώραν συνέχοντος διὰ τὸ πρῶτον μὲν τὴν ἰσχύλαμνον ἐκείνην τῶν βαρβαρισμῶν πληθύν ἀπαντα τὰ ἐκτὸς τῆς πόλεως καταδηκέναι, ὡς καὶ τὸν γόνυ ἐλῆξαι τῆς γῆς κατὰ τὸ γεγραμμένον· ἔπειτα δὲ καὶ φημισθέντος ἀπανταχοῦ, ὡς ἡ πόλις ἔλλω, μηδὲνα τῶν ἐν πλοίοις ἐμπορευμένων ἐνταῦθα κατάραι, κίνδυνος ἰσοπαλῆς τῷ πόλεμῳ μετὰ τὴν ἐκείνου διάσωσιν αὐδὲς ἐπήρητο, πάντων ὁ-

F **N**on solum enimvero privatim multis, sed et omni in commune suæ simul et civitati et regioni diversis temporibus suum ex charitate patrociniū providentiamque gloriosissimum certaminum Christi Victorem supra modum exhibuisse, illud, quod hic iterum (neque enim ejus aliquando erga nos, uti nec erga peccatores pœnitentes Dei misericordia, cessat benignitas) narandum occurrit, specimen præbet. Cum multos adhuc veritatis testes æquales habeam, paucis rem declarabo. Postquam in hanc custoditam a Deo Thessalonicensium civitatem impetum aliquid quando, qua de re, dante Deo, in subsequentibus suo tempore dicere instituemus, gens barbara, multitudine infinita fecisset ὁ; hincque post eorum discessum fames valida civitatem simul ac totam regionem premeret, primum quidem quod illa barbarorum multitudo, arenæ similis, quæ extra civitatem erant, omnia, ita ut nec terræ pulverem secundum quod scriptum est intactum

F
Sanctus
Thessalonicæ,
same post
bellum pres-
sæ.

A. JOANNE
TURSAL. AR-
CHIEP.

intactum reliquerit, devastasset, deinde vero, quod, cum ubique, civitatem captam esse, esset divulgatum, nemo eorum, qui navigiis mercaturam faciunt, huc respiceret, periculum bello æquale post obtentam ex hoc incolumitatem, omnibus simul fame et domi et publice fere pereuntibus, rursus impendebat.

per Step-
hanum nau-
clerum, cum
frumento,
quod vehe-
bat, Thessa-
lonicam

c

d

66 Verum, qui civitatis amans et misericors et omni bonitate plenus est, gloriosissimus certaminum Victor calamitati haud indormivit, nec nos servos suos, ut ut ob multitudinem eorum, quæ a nobis erant peccata, venia et commiseratione indignos, neglexit, ac Stephano cuidam nauclero, qui maximum frumenti onus vehebat, civitatumque reginam *c* versus navigabat, ad insulam Chii plagam *d*, habitu, quo in imaginibus pingitur, assumpto, clare in die apparet, cum is dextrum navis velum levaturus, Byzantiumque versus, ut dictum est, navigaturus esset. Adstans igitur in navi dicit Stephano: Audi me

B

et sinistrum leva velum, tranquilleque et velociter Thessalonicam naviga.

navigare in
apparitione,
qua et sese
spectandum
præbet jus-
sum,

67 Frumento enim indiget, facileque id facere potes, eo me simul præcedente te. Cum autem is mira Martyris visione veluti extra se raptus esset, ægreque illi dixisset, audivimus, Domine, civitatem illam a barbaris captam esse, et qui eo ire me jubes, certaminum Victor respondit: Vere apud homines capta est, at non apud Deum. Omnia enim Deo sunt possibilia. Illuc ergo naviga navibusque tibi occurrentibus nuncia, Thessalonicam Dei misericordia salvatam esse. Atque, his dictis, e navi in mare descendit, supra aquam dum ambulat, Stephano dicens: Ecce, eadem, qua me præeuntem vides, via naviga.

aliosque,
quos, ut idem
faciunt, e
Sancti præ-
cepto Step-
hanus movet,
succurrit.

68 Atque Stephanus statim surgens aliud navis velum levavit Thessalonicamque navigavit, gloriosissimum Martyrem diu supra mare euntem cernens. Sed et alios præternavigantes cum Stephanus vidisset, Thessalonicam Dei auxilio esse salvatam, iis secundum certaminum Victoris præceptum clamavit, utque ad illam, converso cursu, appellerent, suasit. Hæc ille, cum ante omnes advenisset, multis civitatis narravit, juramento ipsisque operibus narrationi fidem faciens *e*. Statim enim gloriosissimus Martyr benignissima sua cura civitatis luctum in gaudium convertit, multis intra paucos dies mercatoribus adnavigantibus, qui diversos afferebant cibos, legatorumque civitatis, qui ob famis calamitatem ad imperatorem iverant, reditum preveniebant. Unde et in vobis id recogitantes discite, quanta fuerit vehementia mali, ob quod etiam imperatoris aures per legationem civitas tunc turbarit. Deo nostro gloria etc.

C

e

μὴ τῷ λιμῷ σχεδὸν φθειρομένων οἴκοι τε καὶ δημοσίαι. D

66 Ἄλλ' ὁ φιλόπολις καὶ φιλόπλοος καὶ πάσης ἐμπλεὴς ἀγαθότητος ὁ ὑπερένδοξος ἀλλοφύρος οἴκῃ ἐνστάξεν ἐπὶ τῇ συμφορᾷ. οὐδὲ κατημέλησε τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ, καὶ τοὶ ἀναξίων ἔργων ἡμῶν διὰ τὸ πλῆθος τῶν πεπληρῶμενων ἡμῶν φειδοῦς, καὶ συμπαθείας, καὶ δὴ Στεφάνῳ τινὶ ναυκλήρῳ, φρόνον ἐπιφερομένῳ σίτου καὶ λίαν πολὺν καὶ ἐπὶ τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων πλέουσι ὀπτάναται κατὰ τὸ μέρος Χίου τῆς νήσου ἐν ἡμέρᾳ τηλαυγίᾳ, ἐν ᾗ καὶ γράφεται σχήματι ἐν ταῖς εἰκόσι, μέλλοντι τὴν δεξιάν τῆς νῆος ὁ Θεὸς ἀνέλκειν καὶ ἐπὶ τὸ Βυζάντιον, ὡς εἴρηται, πομπορεῖν. Παραστάς οὖν ἐν τῷ πλοίῳ φησὶ τῷ Στεφάνῳ ἄκουσόν μου καὶ τὸ ἀριστερὸν ὕψωσον ἄρμενον, καὶ πλεύσον εἰς Θεσσαλονικὴν ἀρχιμιάστως καὶ διὰ τάχους. E

67 Χρῆζει γὰρ τοῦ εἶδους καὶ καλῶς ἔχεις πράξει, ἅμα κήρῳ προλαμβάνοντός σε ἐκεῖ. Τοῦ δὲ ὡς ἐν ἐκστάσει γερονότος διὰ τὸ παράδοξον τῆς θείας τοῦ Μάρτυρος, καὶ μόλις πρὸς αὐτὸν φθειρομένου, ὅτι ἠκούσαμεν, δεσποτα, τὴν πόλιν ἐκείνην ὑπὸ βαρβάρων κατασχεθῆναι, καὶ πῶς ἐκεῖ με κελύεις γενέσθαι. ὁ ἀλλοφύρος ἀπεκρίνατο ἀληθῶς παρὰ ἀνθρώποις ἐλήφθη, ἀλλ' οὐ παρὰ Θεοῦ. Πάντα γὰρ δυνατὰ τῷ Θεῷ ἐκεῖ οὖν πλεύσον, καὶ ταῖς ἄλλαις ταῖς ὑπαντάσαις σοὶ μῆνυσον, ὅτι ταῖς εὐκτιρμοῖς τοῦ Θεοῦ Θεσσαλονικὴ σῶσεται· καὶ ταῦτα εἰπὼν κατήλθεν ἐκ τοῦ πλοίου εἰς τὴν θάλασσαν περιπατῶν ἐπὶ τοῦ ὕδατος λέγων τῷ Στεφάνῳ· ἰδοὺ ταύτην πλεύσον, ὡς ὅρας με προπορευόμενόν σου.

68 Καὶ δὴ παραχρῆμα ὁ Στέφανος διαναστάς τῆς ἄλλης ὀδῆν τοῦ πλοίου ἀνέλιυσε, καὶ ἐπλεύσεν ἐπὶ Θεσσαλονικὴν μέχρι πολλοῦ θεόμενος τὸν πανένδοξον Μάρτυρα κατὰ τοῦ πλάγους ὀδεύοντα. Ἄλλα καὶ ἄλλους πλείστους ἀναπλέοντας ὁ Στέφανος θεασάμενος ἔκραξεν αὐτοῖς κατὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ ἀλλοφύρου, ὡς ἡ πόλις συμμαχίᾳ Θεοῦ διασώσεται, καὶ ἔπειθε μεταστρέψαντας εἰς αὐτὴν καταῆραι. Αὐτὸς πρὸ πάντων ἐλθὼν ταῦτα πολλοῖς τῶν τῆς πόλεως ἐξηγήσατο, ὅρων καὶ αὐταῖς ἔργοις πιστευσάμενος τὸ διήγημα· εὐδὲς γὰρ ὁ πανένδοξος Μάρτυς τῇ φιλανθρωποπατῆρῳ αὐτοῦ κηδεμονίᾳ ἐστρεψε τὸν κοπιτὸν τῆς πόλεως εἰς χάραν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν πολλῶν προσπλευσάντων ἐμπόρων, φερόντων εἶδη διάφορα, καὶ προσφασάντων τὴν ἐπάνοδον τῶν πρὸς βασιλεῖα τῆς πόλεως πρεσβυτέρων περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ λιμοῦ φοιτησάντων. Ὅθεν καὶ συμβαλόντες ἐν αὐτοῖς καταμαρτυρεῖ, πόση ἡ σφοδρότης ἐτύγχανε τοῦ κακοῦ, ὅτι καὶ βασιλεὺς ἀκούσῃ ἡ πόλις τότε διὰ πρεσβείας ἠνυχλήσει. Τῷ δὲ Θεῷ ἡ δόξα, κ. τ. λ.

ANNOTATA.

a Eadem, quæ hic, in codice olim Mazarinæo, supra sæpissime laudato, u fol. verso 66 usque ad fol. 69 narrantur, brevemque hunc sequentem, cui paulo auctiorem ob rationes, in Annotatis, quæ duobus proxime prægressis capp. subnexui, adductas, hic substitui, titulum habent sibi præfixum: Περὶ τῆς ἐν λιμῷ πρόνοιαι τοῦ Μεγαλομάρτυρος. De magni Martyris in fame providentia.

b Dubitandum non apparet, quin hic Joannes de Avarum contra Thessalonicenses expeditione, de qua infra cap. 13 ex instituto tractat, sermonem faciat; quare, cum hæc, Mauritio imperante

A rante seu inter annum 582 et annum 603, uti in Annotatis cap. isti subdendis docebo, evenerit, quo tempore circiter, quæ hic mox narrantur dictamque expeditionem proxime exceperere, acciderint, quisque haud difficulter statuet.

A. JOANNE
THESSL. AR-
CHIEP.

c Per civitatum reginam apud scriptores Græcos Constantinopolis non raro intelligitur, idque hic nominatim apud Joannem fieri, ea iis, quæ mox subduntur, manifestum est.

d Insula hæc in mari Egeo, hodie Archipelago, haud procul ab Ionia sinuque Smyrnæo sila est, ita ut, qui inde Constantinopolim cogitat, dextram versus, qui vero Thessalonicam navigat, sinistram versus cursum debeat dirigere, quemadmodum Geographice insularum Archipelagi tabulis inspectis patescet. Hæc ad eorum, quæ mox hic subduntur, intelligentiam.

e Et hæc, quæ huc usque cap. præsentem narrantur, apud Mabilionium tom. i Analectorum Velerum pag. 79 et binis seqq. compendio ab Anastasio Bibliothecario exposita invenies.

CAPUT IX.

Qui Sanctus alio adhuc tempore Thessalonicæ fame pressæ prodigiose succurrerit a.

Αλλὰ πῶς ἔχομεν ἀπαρῶμεν τοῦ Μάρτυρος ἐπιστολῶν εὐεργετίας! Πῶς δὲ χρόνος ἀρκέσει τοῦ συγγράφειν τὰ τοιαῦτα δορήματα; Οὐκ οὖν μόνον τὸ πρὸ βραχίος ἀρετῆ γενόμενον διηγήσομαι, ἀλλὰ καὶ ἐπιπλέον ἐναργῶς παραστήσει τοῖς νήφουσι τῆς θεοφάνου προσίας τοῦ Μάρτυρος τὸ ἄνευσαι. Ἀπαντες ἴστε τὴν πρὸ βραχίος λίαν καιροῦ γενομένην τοῦ σίτου σπάνην, οὐ κατὰ ταύτην μόνον τὴν Θεσσαλονικητῶν πόλιν, ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ σκεδὴν, ὡς καὶ εἰς αὐτὴν φθάσαι τὸ κακὸν τὴν βασιλῖδα τῶν πόλεων, ὅπως πάντες ἐν ἀδυναμίᾳ δεινῇ κατετήκοντο, πάντων ἅμα καὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν συνακολουθησάντων ὡς περ τῷ ἁμωμάτι τῆς τοῦ σίτου στενωπῆς: ἔπερ καὶ κυρίως ἡμῶν οἱ ἀκαρβίστεροι ἰσχυρίζονται. Ὅτι ἂν γὰρ, τὸ βαρὺ καὶ τραυέλιον τῆς τοῦ σίτου σπάνους ἑτέραν εἰδῶν, ὡς εἰκὴς, ὑπέκταν, δυνατὸν εἶη κατὰ τὰς ἀγοράς μεταδύσασθαι, οὐκ εἶναι ἡμῶν τῶν τοιοῦτον τελεσπικιστῶν οἱ ἐχέροντες: εἰ δὲ μὴ εὐποροῦν ἔδοιτο, ὅτιν ἢ περὶ τῶν σίτου ἀνία μετῶρα τοῖς δόξει διοικονομεῖσθαι κατὰ τοὺς δῆμους, τότε τὸ ἀκαρβίον τοῦ μηδὲν ὑπεῖναι ἔργῳ καὶ δόματι κυρίως τῶν ἡμῶν ἀνεργάζεσθαι.

Quot alia similia Martyris beneficia enumeranda habemus! Quantum vero, ut hujusmodi munera litteris consignentur, tempus sufficiat? Solum igitur, nuper modo factum, quod per se, ut sanæ mentis hominibus jugem deiferi Martyris curam manifesto commonstret, sufficiens est, narrabo. Nostis omnes frumenti penuriam, quæ brevissimum ante tempus non solum in hac custodita a Deo civitate, sed et ubique fere fuit b, adeo ut et ad ipsam civitatum reginam malum sit progressum, utque omnes præ gravi animi dejectione contabescerent, aliis simul omnibus cibis veluti penuriæ in frumento similitudinem consecrantibus; quod et sagaciores famem proprie appellant. Quando enim, gravem animosque tabefacientem frumenti penuriam cibis aliis, ut par est, supplementibus, necessaria emere c in foris possibile est, famem proprie tunc non esse, cordati judicaverunt. Quod si autem in promptu haud fuerit, unde frumenti angustię methodo quadam in populis occurrı videatur, tunc ipsum illud nihil esse in promptu, quo id fiat, et opere et nomine proprie famem facit.

Fame proprie dicitur, cujus hic notitiam dat auctor, E

70 Τοιαύτη κακία τότε τῆς Θεσσαλονικιαίων πιεζομένης μεγαλόπολεως, καὶ μείζον κακὸν τοῦ παρόντος τότε ἡμῶν τὴν προσδοκωμένην ταραχὴν κατορθώσονται πάντων, ὁ καιρὸς τῆς χώρας ἀπάσης παρὰ Θεοῦ προσευχῆς ὁ φιλόπολις καὶ τῶν ἀκαρβίων ἡμῶν ἀνημῶν ὁ τοῦ ἀπάτους δικητοῦς τοῦ πολὺ εὐσπλάγχνου Θεοῦ καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ νοητῶς ἐκμαζεύωνος καὶ στήθη νοερά τῆς αὐτοῦ φιλανθρωπίας ἐναργῶς δεικνύμενος πᾶσι ὁ πανένδοξος Μάρτυς Δημήτριος νύμφατι δεῖω ἐκ πλείστον καὶ διαφόρων γαῶν ἰλιάδας ὑπερπερῶς μεμαστωμένως τῇ βραψυμένη ἀπίστευτε πικαίλων καρπῶν ὕργωντες καὶ ξηρῶν καὶ πάσης πρὸς ἀνδροπίην διαίταν ἀγαθωσύνης, ὡς εὐδύ τὴν ἐλπίδα μὲν τῶν ὅσων οὕτω προσδοκωμένων Σιβηριῶν διαβόησθαι, καίτοι χειμερίου καιροῦ πλησιάζοντος: εἰς ἕμους δὲ Θεοῦ τραπήναι τὴν πόλιν, ὡς οὐκ ἀνδροπίην προνοια διασωθεῖσθαι, μόνῃ δὲ κηδεμονίᾳ καὶ χάριτι πλείστη τοῦ Μάρτυρος.

70 Cum malo hujusmodi magna premeretur Thessalonicensium civitas, expectatumque, quod præsentem tunc fame majus malum erat, tumultum omnes timerent, communis regionis totius apud Deum intercessor, civitatis amans peccatorumque nostrorum immemor, qui ineffabiles misericordissimi Dei ac servatoris nostri Jesu Christi misericordias commiseratione exprimit, intellectuæque misericordię suæ pectus dilucide omnibus ostendit, gloriosissimus martyr Demetrius nutu divino e plurimis ac variis regionibus naves, diversis fructibus, et humidis et siccis, reque omni, quæ ad victum humanum conducit, præstanter repletas, civitati altrici d submitit, adeo ut tantum non expectatis afflictionibus spes quidem major, utut tempore hiemali instante, efficeretur statim, ad Dei autem laudes civitas, veluti non humana providentia, sola autem Martyris cura maximaque charitate servata, converteretur.

Thessalonicæ rursus pressus onustas commensu naves submitisse Sanctus narratur, F

71 Ἄλλὰ καὶ, φῆς, τὸ πρᾶγμα γεγενῆσθαι; φαμέν. οὐ γὰρ ἄπερ ὀφθαλμοῖς εἶδον, δυνάμεθα μὴ ὁμολογεῖν πῶς δὲ πισθῶμεν προνοίᾳ τοῦ ἀλλοφῶρου ταῦτα γεγενῆσθαι, μηδενὸς τῶν θνητικῶν προσπλευσάντων

71 Itane vero, ais, res facta fuerit? Ita affirmamus: non enim, quæ oculis vidimus, possumus non confiteri. Quomodo autem certaminum Victoris providentia, cum mercatorum,

idque vere ab eo prodigiose factum, ex oblata viro cuidam torum,

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

torum, qui tunc adnavigarunt, nemo, dum huc appulit, visionem sibi a Martyre fuisse oblatam, agnorit, facta esse illa, inducamus in animum? Verum, etsi quidem, ut dixisti, mercatoribus adnavigantibus dilucide sese Martyr spectandum haud dederit, in cordibus eorum intellectualiter loquens diviniore obumbratione, ut ad nos navigarent, suasit, reique, quod tunc omni cum veritate factum est, fidelem auditum convinct. Vir fidelis, qui magno Abydi e inserviebat comiti, Chiumque f insulam hujus jussu moderandam acceperat, de navium digressionem moraque dolens, ac animum ob navigantium raritatem despondens, in somno visionem habuit ac deinde etiam vigilans audivit vocem, quae visioni respondebat, haec ad illum dicentem.

visione, ener-
gumenorum

72 Dic, quid animum despondes, doloreque consumeris? Certo scito, Demetrium naves omnes, datis arhis, praeripere Thessalicamque mittere. Ille autem surgens, seque ad Isidori martyris g, pulchris victoriis decorati, aedem conferens, cum ab indigenis, quis iste esset Demetrius, exactius dicere vellet, simul autem et dicto sancto martyri cum laerymis supplicaret, ut sibi, ne ab eo, qui illum misisset, reprobis ac villis astimaretur, accuratam rei veritatem aperiret, audivit id rursus ex iis, qui ibidem a potentia majori patiebantur, loquentibus per eos daemionibus, inviteque veritatem ei manifestantibus. Exclamabant enim, Demetrium illum (exprobatum autem ei violentam, quam hasta subierat, necem, uti etiam olim sancto praecursori ac Baptistae Christi Joanni capitis abscissionem objiciebant, eum magno ac fidei imperatori Theodosio, contra Eugenium tyrannum bellum gerenti, auxiliator fuisset h) illum igitur, ut dictum est, exclamabant, lancea confossum vique occisum, proloato etiam sancto Martyris nomine, naves omnes in Thessalicam abduxisse.

dicitis, alii-
que, quae hic

73 Cum autem vir haec una cum eis, qui ei aderant, audisset, firmius quidem, somnium suum vocemque, quam audiverat, vera esse existimabat; veritatem autem non discernens, sed, Illyrici praefectos hominem suum, Demetrium, ut verosimile erat, nominatum, qui mercatores omnes occurrentes suasionem suam, vel etiam necessitate Thessalicam proficisci cogeret, misisse suspicatus, statim ad illum, qui tunc erat praefecti munere Illyrici principatum administrans, litteras dedit, injustitiam inclamans, nomenque illius, Demetrii nimirum, qui ab eo, ut naves cogeret, missus erat, adiciens. Nec hic quievit, sed et ad illum, qui eum in Chium miserat, Abydique principatum obtinebat, litteras, quibus Thessalicam praesides criminabatur, scripsit, ei etiam, quae ad astum et nomen missi Demetrii spectarent, nota faciens, quo is, ira commotus, imperatori ista significaret, rursusque imperator Christi amans increpatoria de iis mandata praesidibus daret.

in medium
adducti,

74 Tantum autem e Dei ordinatione hac in re fuit turbatum, ut Deo placens gloriosissimi certaminum victoris providentia misericorsque cura in finibus vulgaretur, universaque terra nosceret, neque parentem, filiorum amantem, ita aliquando genuinos filios curasse, ut multum misericors Deumque imitans Martyris clementia nobis peccatoribus ejusque servis post Deum prospexit, periculoque hujusmodi nec cogitantes evulsit. Haec ipsi nobis multisque aliis narra-

ἐμπόρων ὀπτασίαν τὰ κατὰ τοῦ Μάρτυρος αὐτοῦ γεγενημένην ὁμολογήσαντος ἐπὶ τῷ τὰ ἐνθάδε καταλαβείν. Ἄλλ' εἰ καὶ μὴ τοῖς προσπλεύσαντι, ὡς ἔφη, ἐμπόροις τῆλαυγῶς ὁ Μάρτυς ἑαυτὸν ἐνεφάνισεν, ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν νοητῶς συλλαλήσας θεοτερεῖ ἐπισκιάσει πρὸς ἡμᾶς ἐπίσειν στείλασθαι, καὶ τοῦτο πληροπορήσει τὴν πιστὴν ἀκοὴν τὸ γεγονός τότε σὺν ἀληθείᾳ πάσῃ. Ἄνθρω γὰρ πιστὸς τῷ κατὰ τὴν Ἄβυδου μεγαλοπρεπῆ ἐξυπηρετούμενος κήμητι, καὶ τὴν Χίον νῆσον αὐτοῦ κελύσει καταλαβών, ἐπὶ τῷ τῶν πλοίων προτροπῇ τε ἅμα καὶ κατεπίξει ἀσφάλλων καὶ λίαν ἀθυρῶν ἐπὶ τῷ σπᾶναι νῶν ἀναπλεύοντων, ὄρᾳ καὶ ὕπνου, ἐπειτα καὶ ἐργηγῆρος φωνῆν ἀκούει παρακλησίαν τοῖς δυνείφασαι, τοιαύτη πρὸς αὐτὸν φεγγεμένην.

72 Τί, φησὶ ἀθυμῆσαι καὶ ὀδύνη; ἀκριβῶς ἴσθι, ὡς ὁ Δημήτριος κἀκεῖται προσήκωνιζόμενος τὰς νῆσας ἰπᾶσας καὶ πέμπων εἰς Θεσσαλονικίην· ὁ δὲ διαναστάς καὶ πορευθεὶς ἐπὶ τὸ μαρτύριον τοῦ καλλινίκου μάρτυρος Ἰσιδώρου, ὁρεῖλων ἀκριβέστερον καταμαθεῖν ἀπὸ τῶν ἐγγχωρίων τίς ὁ Δημήτριος οὗτος· ἅμα δὲ καὶ τῷ κριτικῶς λεχθέντι ἄγιῳ μάρτυρι μετὰ θαυμάσιον εὐξέμενος φανερωθῆναι αὐτῷ τοῦ πράγματος τὴν ἀκριβείαν, ἵνα μὴ ἀδόκιμος παρὰ τῷ στείλαντι αὐτὸν δοκιμασθῆ καὶ ἀπίσθητος, ἀκούει πάλιν παρὰ τῶν ἐκείσε πασχόντων ὑπὸ τῆς κριτικῆς δυνάμεως διαλεγόμενων τῶν ἐν αὐτοῖς δαιμονίων, καὶ ἀκουστικῶς φανερούμενων αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν· ἐκραύγασεν γὰρ, ὅτι ὁ Δημήτριος ἐκεῖνος, ὠνειδίξεν δὲ αὐτῷ καὶ τὸν διὰ λόγους βίαιον θάνατον, ὥσπερ καὶ ποτε τῷ ἁγίῳ προδρόμῳ καὶ βαπτιστῇ τοῦ Χριστοῦ Ἰωάννῃ τὴν ἀποκοπὴν τῆς κεφαλῆς ἐπετάθαι, ἐπὶ βοήτῃς ἐγενήθη τῷ μεγάλῳ καὶ πιστῷ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ κα'. Εὐγενίου τοῦ τυράννου στρατευσαμένη πρὸς πόλεμον, κἀνταῦθα τοῖνον ἔβδων, ὡς εἴρηται, ὅτι ὁ λοχθὸπλῆκος καὶ βιαιοθάνατος ἐκεῖνος, προσβέντες καὶ τὸ ἄγιον τοῦ μάρτυρος ὄνομα, ἐκεῖνος, φασί, ἀπαντα τὰ πλοῖα εἰς Θεσσαλονικίην ἀπέστρεψεν.

73 Ὁ δὲ ἀνήρ τοῦτον ἀκούσας μετὰ καὶ τῶν συνόντων αὐτῷ ἐπισφράγισεν μὲν, ὡς ἀληθῆ τὸν νεῖρον αὐτοῦ καὶ ἠήκουσε φωνῆν, μὴ διακριθῆς δὲ τὸ ἀληθές, ἀλλ' ὑποποθῆσας τοὺς ὑπάρχοντες τοῦ Ἰλλυρικοῦ ἀνδροποῖδου στείλαι Δημήτριον ὡς εἰκὸς ὀνομαζόμενον, τοὺς προστυγχάνοντας ἐμπόρους πειθεῖ καὶ καὶ ἀνάγκῃ τὴν ἐπὶ Θεσσαλονικίην στείλασθαι βιαζόμενον, γράμματα παραχρῆμα κέχρηται πρὸς τὸν τῆνικαῦθα τὴν ἐπαρχὸν ἐγγεμισμένον ἀρχὴν τοῦ Ἰλλυρικοῦ καταβῶν τὴν ἀδύκταν, προσδεῖ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πεμφθέντος δῆθεν παρ' αὐτοῦ Δημητρίου ἐπὶ τῷ τῶν πλοίων ἀναγκαστικῇ προτροπῇ· οὐκ ἠμέλησεν δὲ, ἀλλὰ καὶ τῷ στείλαντι αὐτὸν ἐν Χίῳ, καὶ τῆς Ἄβυδου προκατημένην γεγράφηκε διαβήλλον τοὺς ἐπάρχους Θεσσαλονικίης, γνωρίζας αὐτῷ τὰ κατὰ λεπτον καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πεμφθέντος Δημητρίου, ὡς ἐκεῖνον κινήθητα θυμῷ βασιλεῖ ταῦτα προσανοίξει, καὶ βασιλεῖα πάλιν τὸν φιλόχριστον ἐπιπληκτικαῖς πρὸς τοὺς ἐπαρχοὺς κελύσει χρίσασθαι περὶ τούτων.

74 Ταῦτα δὲ ἐξ αἰκονομίας Θεοῦ ταραχὴν τοσαύτην ἐδέξαντο, ἵνα ἡ θεάρετος πρόνοια καὶ φιλόφρονος κηδεμονία τοῦ πανενδόξου Ἀελοφῆρου κηρυχθῆ ἐν τοῖς πέρασιν, καὶ γνῶ πάσα ἡ οἰκουμένη, ὅτι οὐδὲ τοκεὺς φιλόπαις τῶν γνησίων υἱὸν ἐπιμελήσατο οὕτως ποτὲ, ὡς ἡ πολυσπλαγγχος καὶ χριστομίμητος τοῦ Μάρτυρος φιλανθρωπία τῶν ἀμαρτωλῶν ἡμῶν καὶ δούλων αὐτοῦ μετὰ Θεοῦ προσένησε καὶ τηλοκίτου κινδύνου, μηδὲν ἡμῶν μεριμνησάντων ἀπέσπασεν· αὐτοὶ ἡμῖν ταῦτα καὶ ἐτέρους πολλοῖς οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοι διηφίσαντο πει-
σαντες

A πάντες μεθ' ὄρων, ἡμᾶς μὲν αὐτοψέει τὸν δὲ ἐν Χίῳ ἄνδρα διὰ γραμμάτων, καὶ αὐτὸν δὲ βασιλεῖα δι' ἀναφοράς προέουσης, ὡς εἴρηται, καὶ ἐνωμότου, ὡς οὐδεὶς πίμπραε τινα ἐπὶ τούτῳ, πλὴν ἐν μόνῃ Σικελίᾳ κατὰ κίλευσιν βασιλικήν· ὅς οὐδὲ ὑπέστρεψεν ἐτι, ἔφρασαν, Ἄλλ' οὐδὲ ὅλως ἔχει ἄνθρωπον αὐτῷ ἐξυπηρετούμενον Δημήτριον προσνομαζόμενον.

runt gloriosissimi praefecti juramento asseverantes, nobis quidem coram, viro autem, in insula Chio constituto, per litteras ipsique porro imperatori convenienti jurataque, ut dictum est, relatione, a nullo ad istud quemquam, praeterquam in solam Siciliam, qui nec adhuc, dicebant, reversus esset, sed nec omnino hominem, sibi ministrantem, qui Demetrius appellatus esset, haberet, e mandato imperatoris missum fuisse.

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

73 Ἄλλ' ἔτι ὁ δεσπότης μετὰ Θεοῦ τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης ὁ μάρτυς τοῦ Χριστοῦ Δημήτριος ὁ πάνθενος αὐτὸς λεηλατούμενην λιμῷ τὴν αὐτοῦ πόλιν Θεσσαλίαν κατηλέγεον, καὶ τὴν πρόνοιαν τοῦ μὴ πάντας ἀρῶν ἀποθανεῖν ἐποιήσατο. Ἄλλὰ τί περὶ τὰ μέγιστα σπεύδοντες τοῖς ἐλαχίστοις τοῖς ἐνδιατρίβουσι; Ὅτι μὲν γὰρ καὶ ταῦτα μεγάλα, καὶ θαυμαστά, προσάνε. Πῶς γὰρ οὐ μεγάλα τὸ κινδύνου καὶ θανάτου αὐτῶν ἀπροσδοκίως οὐχ ἔπαξ, οὐδὲ θίς, ἀλλὰ καὶ πάλιν καὶ πολλὰκις ἐρυσθῆναι πόλιν τε, καὶ χῶρον ἔθνους σὺν Θεῷ φάναι τοσούτου; Ἄλλὰ πρὸς τὰ μέλλοντα λέγεσθαι συγγραφομένην ταῦτα, λίαν ἐξευτέλλειν τὴν ὑπερφῶ δόξαν τοῦ μάρτυρος νομισθήσονται, ὅθεν δύο τινῶν κεφαλαίων ἐπιδρομῶν μνησθεῖς B ἐπὶ τὰ ἐπιγγελεμένα τρέψω τὸν λόγον ἐν Χῷ Ἰῶ τῷ Κῷ ἡμῶν, ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα, τιμὴ κ. τ. λ.

75 Ast ipsum civitatis Thessalonicensis post Deum dominum, gloriosissimum Christi martyrem Demetrium, cum civitatem suam fame afflictam vidisset, illius fuisse misertum, curaque sua, ne omnes penitus morerentur, effecisse i. Verum quid ad majora properantes minimis hisce inhæremus? Esse enimvero et illa magna et mira, manifestum est. Quomodo enim, periculis ipsaque morte inexpectato non semel, neque bis, sed et iteratis vicibus et saepe civitatemque et tam numerosam gentis regionem fuisse, Deo dante, liberatam, magna haud dicamus k? Verum si ad ea, quae dicenda sunt, comparentur, nimium attenuare eximiam Martyris gloriam videbuntur: quare, cum duo adhuc quæpiam capita cursim memoraro, ad ea, quae promisi l, convertam sermonem in Christo Jesu Domino nostro, quia ipsi convenit gloria et honor etc.

Joannes con-
tendit.

E

F

ANNOTATA.

a Caput hoc in codice olim Mazarinæo, e quo hic editur, pag. 69 et quinque seqq. recensetur, contractiori isthoc titulo insignitum: "Ἐτερον περὶ τῆς ἐν λιμῷ προνοίας τοῦ Μάρτυρος, Aliud, (miraculum nimirum) de Martyris in fame cura. Apud Mabillonium porro tom. i Veterum Analectorum pag. 81 et seq. exhibetur etiam compendio, per Anastasium Bibliothecarium concinnato.

b Licet ordinem, quo quæque gesta sunt, Joannes Thessalonicensis in narrando non accurate ubique observet, serius tamen, quæ hoc, quam quæ præcedenti cap. refert, accidisse reor, quod illa, at non item hæc, brevi admodum tempore, antequam ab eo litteris consignarentur, evenisse, tradat.

c Cum tam verbum Δεῦστα quam Δεῖστα egere seu necessariis carere significet, verbum Μεταδέεσται, quod frustra in Lexicis quæsi, idem hic, quod necessaria emere, seu comparare, verosimillime significare, modove certe haud multum absimili exponendum, spectato sensu, existimo.

d Cum Sanctus, uti in Commentario prævio § III docui, Thessalonicæ educatus fuerit, Græcumque verbum Ἐρέρειν idem, quod Latinum Educare seu alere, significet, adeo hic deductum ab hoc verbo aoristi primi participium medium ὁρψαμέν, in dativo positum, quod ei præterea vocem πόλι C subintellectam putem, Civitati altrici interpretatus sum.

e Hoc nomine olim fuit distincta, quæ hodie Δεο, Turcis Aidos, dicitur, urbs Thraciæ, in ora Bosphori Thracii sita, arceque valida, quæ una ex Dardanellis est, munita. Adi ad vocabulum Abydus Baudrandum in Dictionario geographico.

f Pro hujus insulæ quaticumque notitia videsis Annotata, cap. præcedenti ad lit. d subneta.

g De S. Isidoro, martyre in insula Chio, ad xxv Maii diem, quo in Martyrologio Romano annuntiat, actum apud nos est; is autem, uti ex ibidem in medium adductis liquet, ecclesiam nomini suo sacram in insula Chio habuit, ut certe hic ipse sanctus Isidorus martyr apud Joannem Thessalonicensem hoc loco memoretur. Verum num ecclesia mox dicta, alterave, in insula Chio pariter existens, ei simul et S. Victori martyri fuit sacrata? Est sane, cur ita ex Anastasii Bibliothecarii apud Mabillonium loco proxime citato existimes; ibi enim Anastasius, quæ Græcis hisce, Ὁ δὲ διαναστᾶς καὶ πορευθεὶς ἐπὶ τὸ μαρτύριον τοῦ καλλινοῦ μάρτυρος Ἰσιδώρου, Joannis verbis respondens, sequentia Latina suppeditat: Qui surgens perrexit ad ecclesiam sanctorum Victoris et Isidori; verum prava interpretatione usus hic est Anastasius. Adi Commentarium prævium num. 79.

h Ad xxiv Junii diem, quo S. Joannis Baptistæ nativitas in Martyrologio Romano celebratur, actum apud nos de hoc sancto præcursore Domini jam est; ex iis autem, quæ ibidem in concinnato de eo Commentario historico num. 106 et binis seqq. e Sozomene in medium adducta sunt, confirmantur, quæ hic apud Joannem narrantur de jactis a dæmone in Joannem Baptistam convitiis, quod hic Theodosius imperatori, adversus Eugenium tyrannum, quod anno 394 evenit, bellum gerenti, esset auxilio.

i Multum enimvero Joannes Thessalonicensis, ut prodigiose a Sancto Thessalonicensibus fame pressis iterum fuisse succursum, ostendat, hoc pariter capite ad hunc usque locum laborat, nec, ut apparet, infelici prorsus successu.

Octobris Tomus IV.

A. JOANNE
THESSAL. AB.
CHIEF.

k *Suppeditatus hoc loco a Joanne textus Græcus paulo videtur obscurior; ei tamen, quam hic videtur, interpretationem adaptandam, e sensus contextu existimavi; si quis interim meliorem attulerit, eam ego libenter amplectar.*

l *Sese in subsequentibus de bello, a gente barbara, multitudine infinita, adversus Thessalonicam gesto, acturum, Joannes supra cap. 8 sub initium promisit, reque ipsa infra, duobus adhuc, quibus res aliæ tractantur, præmissis capitibus, de eo agit; ut adeo, dum, duobus memoratis capitibus, sermonem ad promissa sese conversurum, hic dicit, de bello illo loqui existimandus sit.*

CAPUT X.

Qui Sanctus in bello intestino populique seditioibus Thessalonicæ
etiam succurrerit a.

Thessaloni-
ca intestino
bello popu-
lique seditio-
nibus

Non solum in peste et fame sæpissime etiam usque diem misericordiam erga regionem efficaciter exhibuit, sed et intestinorum bellorum, popularisque tempestatis fluctus diversis temporibus in ea dissipavit, commotorum animorum æstus b fiducia in Deum irrorans.

B Unum autem dumtaxat et de his singulim memorabo, corda vestra ad Dei laudem Martyrisque gloriam accendens; recta enim magnum ejus descriptionem promptaque commemoratione spiritualem vestram sitim excitare non desinam.

post Mauri-
tii imperium
misere, que-
madmodum
et aliis

77 Sub imperio, quod piæ recordationis Mauritium exceperit, omnes prope scitis, quanto in civitate tumultus diabolus excitavit c, charitatem refrigerans, mutuumque per Orientem universum, et Ciliciam et Asiam et Palestinam et omnes, quæ circa partes illas sitæ sunt, regiones ad ipsam usque urbium regionem odium disseminans, adeo ut populis contribulium sanguine in foro inebriari non solum non sufficeret, sed jam etiam in aedes mutuas irruerent, atque eos quidem, qui ibidem erant, miserabiliter occiderent, vel in altioribus domuum tabulatis viventes adhuc mulieresque et pueros et senes et juvenes, ut conjicere licet, infirmos, qui præ corporum imbecillitate cædem ascendendum effugere non poterant, in pavementum dejecerent; barbarorum autem in morem contubernales suos et notos, et, ut credere fas est, cognatos expoliarent, præterque hæc omnia ipsas domos incenderent, ut, quemadmodum conjicere licet, neque illi, qui attriti fuissent, victum etiam mendicando quærentes, lateret.

locis evenit,

78 Erant igitur, ut dictum est, omnia in tractibus illis loca dæmoniis illis credibus direptionibusque plena, et secundum quod scriptum est, speluncæ latronum. Uti autem loco quopiam incenso flammaque adversus eos, qui aqua ei resistunt, prævalente, ipsæ etiam domus circumjectæ, fumi vehementia calefactæ, titionis adinstar nigrescunt, atque, ut parva etiam quopiam causa eaque haud inexpectata actæ accendantur, paratissimæ evadunt, ita etiam omnes in Illyricæ civitates pervadens malorum Orientalium fuma aliquas quidem avaritiæ cupiditatibus obtenebravit, intestinasque in ipsis tribuum virgultis flammam accendit, deinde vero et custoditam a Martyribus Thessalonicensium metropolim finitiorum facinororum auris circumdabant, charitatisque fulgor,

Oὁ γὰρ μόνος ἐν λοιμοῖς καὶ λιμοῖς μυριάσις ὁ φιλόπολις οὗτος καὶ ὑπερένδοξος ἀδελφός ἐν παλαιῶν καὶ μέχρι τοῦ νῦν τῶ περι τὴν χώραν εὐστολαχρον πρακτικῶς ἐπέδειξτο, ἀλλὰ καὶ ἐμφυλίου πολέμου, καὶ δημόσιου ἐλλείψεως ἀναριθμητὰ κύματα κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐν αὐτῇ διεσκέδασεν τῇ πρὸς Θεὸν παρρησίᾳ τὰς βαينوμένων θυμῶν φλυκτῆρας ἐπιπροσέξων. Ἐκάστο τε ἐνὸς δὲ κατὰ τούτων καὶ μόνου μνησθήσομαι διηγῆματος ἀνακωπευθῶν τὰς καρδίας ὑμῶν πρὸς ἕμνον Θεοῦ, καὶ δόξαν τοῦ Μάρτυρος· τῷ γὰρ εὐπεριγράπτῳ, καὶ ταχυγράφῳ τῶν μεγαλιῶν αὐτοῦ τὴν πνευματικὴν ὑμῶν ἀναφλέγων δίδαξαι οὐ παύσομαι.

77 Ἐπὶ τῆς μετὰ Μαυρικίου τῶν τῆς εὐσεβοῦς λήξεως βασιλείας, ὅσα σχεδὸν ἅπαντες, οὓς κατὰ πόλιν ἤγειρεν κωνορτοὺς ὁ διάβολος, φέξας τὴν ἀγάπην, καὶ μεταλλήλιαν σπείρας κατὰ τὴν ἀνατολὴν πᾶσαν, καὶ Κιλικίαν, καὶ Ἀσίαν, καὶ Παλαιστίνην, καὶ πᾶσας τὰς ἀμφὶ τὰ ἐκείσε μέρη πατρίδας ἕως καὶ αὐτῆς τῆς βασιλείας τῶν πόλεων, οὕτως ὡς μὴ μόνον ἐξαργεῖν τοῖς ὄμοις τὸ κατ' ἀγορὰν αἵμασι ἐμφυλίου μεθυσκεσθαι, ἀλλ' ἤδη καὶ πρὸς τὰς ἀλλήλων οἰκίας ἐπεισπῆδαν, καὶ τοὺς αὐτοὶ μὲν ἀποσφάττειν ἐλεεινῶς, ἢ καὶ διὰ τῶν ὑψηλοτέρων δομάτων ἐπιζώντας ἀκούττειν ἐπὶ τὸ ἔδαφος γυναικὰ τε, καὶ παιδᾶς καὶ γέροντας, καὶ νέους ὡς εἰκὸς ἀσθενεῖς, ὅσοι διὰ ἀδρανίαν σαμάτων ἐκφυγεῖν τὰς τῶν ἀειθούτων μικρονομίας οἰκὸν ἴσχυσαν, λεηλατεῖν δὲ βαρβάρων θύκην τοὺς ἀνοδοῖτους, καὶ γροθίρους, καὶ ὡς εἰκὸς συγγενεῖς, καὶ καθάπαντα ταῦτα καὶ τὰς οἰκίας αὐτὰς πυροπολεῖν, ἵνα μὴ δὲ οἱ τριβέντες ὡς εἰκὸς, καὶ ἐν πτωχείᾳ τὴν ζωὴν περιζόμενοι διαλάθωσιν.

78 Ἦσαν μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, πάντες οἱ κατ' ἐκείνα τὰ κλίματα χώροι τῆς δαιμονικῆς ταύτης ἀνδροκτασίας, καὶ λεηλασίας ἀνάπλευσι, καὶ κατὰ τὸ γεγραμμένον σπήλαια ληστῶν ὁσπερ δὲ τινος πυροποληθέντος τοῦ, καὶ τῆς φλόγης κατακρατοῦσης τῶν ἀπομαχόμενων τῷ ὕδατι αἱ περὶ οἰκίας τῆ σφοδρότητι θερμαίνονται τοῦ καπνοῦ, αὐταὶ τε μελαινονται θαλοῦ θύκην, καὶ πρὸς ἀναψὴν ἐτοιμότερα γίνονται, μιᾶς τινος, καὶ βραχείας προσφάσεως, καὶ ταύτης προσδοκασίμου δρασασμέναι, οὕτως καὶ τὰς περὶ τὸ Ἰλλυρικὸν ἅπασας πόλεις ἢ τῶν ἀνατολικῶν σήμῃ διανεμηθεῖσα κακῶν. Τῶς μὲν κατέξωψε τοῖς τῆς φιλαργυρίας θυμοῖς καὶ τὰς ἐμφυλίου φλόγας ἐν αὐταῖς τοῖς φυνικίσι σφυγμένοις ἀνέψεν· ἤδη δὲ καὶ τὴν μαρτυροφύλακτον τῶν Θεσσαλονικαίων μητροπολιν ἀνεκύκλουν ταῖς αἰῶνας τὰ τῶν πλησιωγῶρων δραματουργήματα, καὶ τὸ τῆς ἀγάπης αὐτῶν τὴν αὐγὴν, ὃ καὶ ὁ Ἀπόστολος δι' ἐπιστολῶν ἐμακάριστεν, τῇ τοῦ φθόνου περυσίῳσι.

A παρεισθῦσαι κατακρατηθῆν ἐμελαίνετο.

79 Ἦν τε βλέπειν ἑλεεινῶς τρικαυτά, τὴν τῆς ἁμοφροσύνης μητρόπολιν Σάλασσαν διχονοίας γεγενημένην· οὐδεὶς λοιπὸν ὑγιᾶς τῷ πλησίον προσέβλεπεν, ὃ τοῦ ἀπροσδοκίτου κακοῦ! Ὅν δὲ συγγενεῖς δεσμεῖ τὴν ἐπισκήψασαν νόσον λατρεῖν ἐξίσχρων. Ἄλλ' ὥσπερ ἐν ἀχίρων σωρεία φλόξ κεκρυμμένη, μόνη διασπύγεται τῷ καπνῷ τυφρμένη, καὶ μικρὰς ἐπιθυμῆς διασκαλεύσας τῶν ἐπικριμένων ἀχίρων, εἰς τὴν αὐτῆς παμφᾶγον ὁρμὴν διεγείντασαν, πάντα διακαύσαι, καὶ κατατεφρώσαι τὰ περιεμένα, οὕτως ἡ πόλις ὑπὸ τοῦ δαιμονίου ὑποκίτος οὕτως ὄδινον τὴν κατ' ἀλλήλων διαφθορὰν καὶ μικρὰς ὡς ἐπὶ τοῦ παραδειγματος τῶν ἀχίρων εἶδετο προσάσας εἰς τὸ ἀνατίσσειν, καὶ κατὰ πάντων ἀστρέφειν τὴν ἀλλήλοφθορον μάχισαν.

80 Ἄλλ' οὖν οὕτως κακοῦ διακειμένης τῆς πόλεως, οὐδὲν τῶν ἐπιζοιμένων γενέσθαι ὁ πανένδοξος ἀδλοφόρος τοῦ Χριστοῦ συνεχώρησεν, ἀλλ' οὕτως ἐν τῷ βουλευέσθαι τὰ κατὰ τοὺς ὄνους συνεσκέδησαν οἱ θυμοί· Ἰκανὸν μὲν οὖν καὶ τὸ ἀπρόν τῆς ἀπροσδοκίτου τῶν ὄρων καταπαύσεως τοῖς νόον ἔχουσι παραστῆσαι, ὡς B εἶτα τις πρόνοια, καὶ ἅγιον ἄρρητος ἐπιστοίας τὸ κοινοῦτον κατόρθωσεν. Ὁ γὰρ πλάσας καταυμένας τὰς καρδίας, τρέπει ταύτας ὡς ὕδωρ ὅπου καὶ βούλεται. Ἴνα δὲ μὴ διαμφοδίζῃ τῶν περὶ ταῦτα βουλευομένων ὁ νοῦς, ἀκούσατε τὸ γεγόμενον, ἀκούσατε, παρακαλῶ, καὶ μὴ μόνον ἕως τοῦ θανάτου, καὶ δοξολογήσαι τὸν μάρτυρα, τὴν διάνοιαν διαγείρητε· ἀλλὰ τὸ αἰσθῆν, καὶ φίλον τῷ ἀδλοφόρῳ κατασκοπήσαντες ἀκριβῶς, αὐτὸ καὶ ὑμεῖς ἐξ ὅλης ψυχῆς, καὶ δυνάμει κατὰ τὴν ἔννοιαν περισφίξαντες, ὑψήσοι ἀκριβεῖς, καὶ διὰ τοῦτο γήσιοι φίλοι τῆς ἀγαθῶσύνης αὐτοῦ ἀναδείξῃτε.

81 Ἴνα γὰρ μὴ ἀμφοδίζῃ, ὡς εἴρηται, τῶν περὶ ταῦτα βουλευομένων ὁ νοῦς, πῆτερον αὐτομάτως ἢ τῶν τιλοκίτων κακῶν φορὰ, ὅσον οὕτω προσδοκιμῆν, κατεκοιμήσθῃ, ἢ τίνος προνοία τοῦτο γεγῆναι. Καὶ πάλιν, ἵνα μὴ διαμφοδίζῃται τῇ τίνος προσβία ἡ πόλις ἐκ τῶν πλῶν τοῦ θανάτου ἀνεσπῆσθῃ, ὡσπὴν τὴν καὶ ὕπνου νεωστὶ ἐκ τῆς Ἑλλάδος τῆ Θεσσαλονικῆς ἐπιδημήσαντι, ἀνδρὶ κοσμήτῃ, καὶ τῶν τρικαυτὰ τοῦ Ἰλλυρικοῦ ἐπάρχου συγγενεῖ, πρώτος τῇ πόλει, προσπλέσαντι, καὶ μὴδὲ τὰ κινούμενα ἐν αὐτῇ καὶ λαλούμενα ἀπογινώσκοντι, τοιαύτη τις ἔβρις ὄνειρων. Ἴδεν ἑαυτὸν ἀναβαίνοντα ἐπὶ τὴν πηγὴν τῶν ἰαμάτων, λέγου δὴ τὸ τοῦ Ἀδλοφόρου πάνσπετον τέμενος, ἐσθλάδι νόμῳ τῶν προσπλέοντων τῇ πόλει, ἅτε δὴ καὶ αὐτὸς πρώτως εἰσβαλὼν αὐτῇ.

82 εἶτα εἰσελθὼν ὄψεν ἐν τῷ ναφῷ, καὶ προσευξάμενος, ὅρα τὸ ἱερόσκενον ἐκεῖνο, καὶ περικαλλῆς δημοσύρημα κατὰ μέσον τοῦ ναοῦ πρὸς τοὺς λαίους πλευροῖς ἐφιδρυμένον ἑξαγώνῳ σχήματι, κίονιν ἐξ καὶ τοίχους ἰσαρίθμους, ἐξ ἀργύρου δοκίμου καὶ διαγεγλυμμένου μεμορφωμένον, καὶ τὴν ὄροφὴν ὡσαύτως, ἀπὸ τῶν ἑξαγώνων πλευρῶν κυκλοφορικῶς ἀνίσχουσαν καὶ εἰς μίαν στρογγύλην ὡς ἐκ ποδῶ ἀπολήγουσαν σύνδεσιν, σφαίραν τε ἀργύρεαν μεγέθους οὐ μικροῦ φέρουσαν ἀνασθεν, ὑφ' ἧν ὡς κρίνον βλαστοὶ θανάτου περὶέχονται, ὡν πάντων ἐπάνω τὸ κατὰ τοῦ θανάτου πεπηγὸς τρέπαιον ἀκτινοβολεῖ, τῷ μὲν ἀργυρέῳ δημοσυργήματι τὰς τοῦ σώματος ὕψεις παρασκευάζον ἐκπλήττεσθαι τῇ δὲ τοῦ Χριστοῦ νοήσει τοὺς τῆς διανοίας, ὀφθαλμοῦς τοῖς οὐρανίοις καταυγάζον χάρισμασιν ὁ ζωοποιός, φημι, καὶ τίμιος τοῦ Θεοῦ καὶ σωτήρ

quem Apostolus in Epistolis beatum vocavit, invidia ingressu repressus nigrescebat.

79 Miserandum in modum videre erat concordiae metropolim dissensionis mare tunc factam. Nemo in posterum amico vultu (o malum inexpectatum!) proximum intuebatur; morbum autem, qui irruerat, lux congenita sanare haud poterat. Verum quemadmodum abscondita in palearum acervo flamma solo praepedita fumo iners manet, parvaque palearum incumbentium, ut omnivora vis ejus excitata omnia adjacentia comburat atque in cinerem redigat, motione indiget, ita civitas, sub daemone abdita, mutuum interitum sic parturiebat, ut etiam ad palearum exemplum parva, quo caedes mutuas suscitaret, enseque, qui interitum utrimque afferret, adversus omnes emitteret, causa indigeret.

80 At vero, civitate ita male affecta, quod speratum haud fuerat, fieri gloriosissimum certaminum Christi Victor concessit, itaque dum mala molirentur populi, irae extinctae sunt. Cum itaque inexpectata irarum sedationis celorem adventum iis, qui mentis forent composites, comparare esset sufficiens, non secus ac divina quaedam providentia ineffabilisque Sanctorum obumbratio, id fecit. Qui enim solus corda creavit, eo, ut aquam, quo voluerit, inflectit. Ne vero eorum, qui de hisce consilia conferunt, dubius haereat animus, audite, quod factum est, audite, admoneo, nec solum ad admirandum, sed et ad laudandum usque Martyrem cogitationem excitate; quin imo quid gratum et acceptum certaminum Victori sit, diligenter examinantes, id ipsum et vos ex tota anima virtuteque amplectentes, ad amissum obediētes germanique per id bonitatis ejus amici apparatus.

81 Ne enim, ut dictum est, eorum, qui de iis deliberant, dubius haereat animus, malorum hujusmodi cursus, qui tantum non exspectatus obvenit, sponte sua, an cujuspiam providentia acciderit; ac denno ne dubitet, eujusnam intercessione e mortis portis civitas fuerit educta, cuidam in somno, qui Thessaloniam e Graecia recens advenerat, viro modesto eorumque, qui tunc Illyrici praefecti erant, cognato, cum primum ad civitatem appulisset, nec quae in ea turbata essent ac dicta, perspecta haberet, hujusmodi somniorum visio apparuit. Seipsum in curatorium fontem, dico autem in venerandum maxime certaminum Victoris templum, ex more eorum, qui civitati adnavigant, ingredientem (erat enim et ipse primum in hanc veniens) conspexit.

82 Deinde vero, cum in templum esset ingressus, orassetque, vidit sacrum illud pulcherrimumque opus, in medio templi ad sinistram figura sexangulari erectum, columnis sex totidemque lateribus e probato sculptoque argento formatum, similiterque et fastigium, sexangularibus in circuitu lateribus suffultum, et quasi a basi in rotundam colligaturam desinens, argenteamque magnitudinis haud parvae sphaeram superius ferens, sub qua mira, velut cucurbitae, germina continentur, supra quae omnia defixum adversus mortem tropaeum, vivifica, dico, ac veneranda Dei et Servatoris nostri crux, radios ejaculatur, argentea quidem structura corporis oculos percelli faciens, Christi autem consideratio

A. JOANNE THESSAL. ARCHIEP.

pax subito, dante Deo, rediit.

F

idque Sancti intercessione factum, e viro cuidam oblata.

F

qua is, De-metrii tem-plum ingres-sus,

ne

A. JOANNE
THESSAL.
ARCHIEP.
in ciborio,
sub quo hie
jacere cre-
debatur,

ne caelestibus gratis mentis oculos illumi-
nans.

83 Hoc autem divinitus datum artis opus,
quod sacrum apud nos ciborium vocatur, vir
in templo cum vidisset, eos, qui prope erant,
rogabat, quid illud, fratres, novum miran-
dum opus ad mediam templi (neque enim,
nisi magna causa subesset, locum illum ac-
cepisset) longitudinem est exstructum? Illis au-
tem dicentibus, quia ibidem gloriosissimum
certaminum victorem Demetrium, ut Sanctum
decet, jacere, e majoribus audivimus; deside-
rem, dixit vir, quae intra sunt, videre. Illi
autem famulum, qui ante argenteas januas
stabat, ei ostenderunt, quamquam ea, quae in-
tro sunt, obtinere absque illo posse negantes;
ad quem etiam vir accedens, sibi, adorare
praestitae a Deo monumenti gratia sanctificari
volenti, aperiri petebat.

sibi aperto
mulierem
Sancto assi-
dentem,

84 Cum autem is januas aperisset, vir
nondum ingressus vidit quidem, qui et a no-
bis visus fuit, quasi lectulum argenteum in
medio exstructum, hujus ad eam, quae ad
B caput est, partem thronum quempiam, auro
splendidum, preciosisque e lapidibus paratum,
ac gloriosissimum certaminum Christi victo-
rem Demetrium tali, quali in imaginibus de-
pingitur, habitu sedentem; ad eam autem,
quae ad lectuli pedes est, partem thronum al-
terum, splendidum quidem et illum, totum
autem ex argento solidum, in quo mulierem
quampiam decentissimam, visuque pulchram,
splendide nec superflue vestitam, sedentem
videbat fixisque oculis in Martyrem intuen-
tem. Vir haec conspicatus ingredi quodammo-
do timuit, Martyrem nimirum cum pia qua-
dam nobilique femina solitarium ibidem degere
suspiciatus.

atque ab eo,
ne civitatem
relinqueret,
retineri, vi-
disset, hanc-
que simul
Dei rectam

85 Cum autem ille, in animi consterna-
tione extra stans, maneret, mulieris Marty-
risque decore obstupefactus, loco surgens mul-
lier exire e ciborio conabatur, impetu autem
maximo surgens et martyri manu illam retinuit
retractamque in throno suo rursus loca-
vit, dicens: Per Dominum ne hinc ex eas re-
linquasque civitatem; ei enim semper quidem,
maxime autem praesenti tempore necessaria es.
C Cum autem haec vir audivisset, mulieremque
in throno suo rursus sedentem, similiterque
gloriosissimum certaminum Victorem in thro-
no aureo vidisset, exire vel quid proloqui au-
sus non est, sed, foris reverentia exhibita,
abivit, hoc solum ab adstante nimirum famu-
lo sciscitatus: Dic mihi per Deum: quoniam
illa mulier sola cum Sancto sedens? Ille au-
tem respondit: Tunc solus eam ignoras? Omnis
civitas eam novit, semperque etiam eandem
cum Martyre versari. Ille autem reponit: Ve-
rum ego, peregrinus cum sim, id ignoro. Pro-
pter charitatem ne invidias, sed et nomen mihi
edissere.

rerum or-
dinationem,
quam Demet-
rius e civi-
tate exire
non permit-
teret, esse
intellexisset,

86 Famulus autem respondit: Haec est recta
rerum per Dominum ordinatio d, quam Deus a
multo tempore certaminum Victori coramisit.
Hic autem illam custodit, nullo modo eam
hinc exire sinens, quemadmodum et tu vidi-
sti. Haec famulo nimirum loquente, expergef-
ctus est vir; eorum autem, quae sibi visa fue-
rant, quod quae in civitate mota essent, utpo-
te peregrinus existens, non nosset, nihil intel-
ligens, praefecto, qui sanguine ei, ut dictum
est, conjunctus erat, narravit. Cum autem nec

hμών σταυρός.

83 Τοῦτο δὴ τὸ Θεοδώρητον τέχνασμα κατὰ τοὺς
Ἰππους ὁ ἀνὴρ ἐν τῇ ναῷ θεασάμενος τὸ παρ' ἡμῶν
καλούμενον ἀγιασμένον κιβώριον, ἐπρωτὰ δὴδεν τοὺς
πλησίον, τί τοῦτο, ἀδελφοί, τὸ καινοπαύμαστον ποίημα,
κατὰ τὸ μήκος τοῦ ναοῦ μέσον ἐφιδρυται; οὐ γὰρ αὖ
ταύτην εἰλήφει τῆν κώραν, εἰ μὴ μεγάλης τινὸς ἤξιο-
το τῆς προφάσεως· τῶν δὲ φήσαντων, ὡς ἐκείσε παρὰ
τῶν πατέρων ἠκούσαμεν κείσθαι θεοπροπέως τὴν ὑπε-
ρένδοξον ἀσλοφόρον Δημήτριον, ἐπεθύμου, ἔφη, ὁ ἀνὴρ,
τῆς κατὰ τὸ ἔνδον ὁράσεως· οἱ δὲ ὑπεδείκνυσον αὐτῷ
τὸν πρὸς ταῖς ἀργυρέαις, θύραις ἰστάμενον ὑπὲρ τῆν μὴ
ἀνευ τούτου φάσκοντες, οἷόν τε εἶναι τινὰ τῶν ἔνδον τυ-
χεῖν. ὃ καὶ προσελθὼν ὁ ἀνὴρ, ἤξιο ἄνοιγθῆναι [αὐ-
τῷ], προσκυνῆσαι βουλομένῳ καὶ ἀγιασθῆναι τῇ Θεοπα-
ρχῶ τοῦ μηνιατος χάριτι.

84 Τοῦ δὲ διανοησαντος τὰς θύρας, μήπω εἰσελ-
θὼν ὁ ἀνὴρ, ἶδεν μὲν τὸ καὶ ἡμῶν ὁρώμενον ἀργύ-
ρειον κατὰ τὸ μέσον ἰδρῶμενον ὡς περ σιμπίδιον, οὐ
κατὰ τὸ πρὸς κεφαλῆς μέρος θρόνον τινὰ λαμπρὸν
ἐκ χρυσοῦ, καὶ λίθων πολυτελοῦ κατασκευασμένον,
καὶ τὸν πανένδοξον ἀσλοφόρον τοῦ Χριστοῦ Δημήτριον ἰφα-
ζόμενον, οὕτως ὑποφῶ σχήματι κατὰ τὰς εἰκόνας
εγγράφεται, κατὰ δὲ τὸ πρὸς τοὺς ποσὶν τοῦ κρα-
βάττου μέρος ἔταρον θρόνον λαμπρὸν μὲν καὶ αὐτὸν,
ἐξ ἀργύρου δὲ πάντα συγκείμενον, ἐφ' ᾧ καθήμε-
νην ὄρα γυναῖκα τινὰ εὐπροπεστάτην, καὶ κοσμίαν
ἰδέσθαι, σεμνοφανῆ καὶ ἀπερίττω ἡμφιεσμένην, καὶ
ἀτινὲς ποῖς τὸν μάρτυρα βλέπουσαν. Ταῦτα ἰδὼν ὁ
ἀνὴρ ἠλαβήθη ὡς περ εἰσελθεῖν ὑποτοπήσας τὸν μάρ-
τυρα μετὰ τινος δίδεν θεοσεβούς καὶ λαμπρῆς γυναι-
κὸς ἰδιάζειν.

85 Ὡς δὲ μεμνηκεν ἐν ἐκπλήξει ἐκείνος ἔξω
ἰστάμενος, τῇ εὐπροπέια τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ μάρτυρος
ἐκθαμβούμενος, ἀναστάσα δίδεν ἢ γυνὴ ἐπειράτω ἐξί-
ναι τοῦ κιβωρίου. Ὁρμῇ δὲ μεγίστη διαναστάς καὶ ὁ μάρτυς
κατέσχεν αὐτὴν τῆς χειρὸς, καὶ ἔλκυσας πάλιν ἐπὶ τὸν
θρόνον αὐτῆς καθέκει αὐτὴν εἰπὼν, διὰ τὸν Κύριον μὴ
ἐξέλθῃς ἔνθεν, μὴδὲ ἀφῆς τὴν πόλιν, χρεῖα γὰρ
σοῦ ἐστὶν αἰετὸν μάλιστα δὲ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ. Ὁ
δὲ ἀνὴρ ταῦτα ἀκούσας καὶ θεασάμενος καθέσθαι
πάλιν τὴν γυναῖκα ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτῆς, καὶ τὸν πανέν-
δοξον ἀσλοφόρον ἰούτως ἐν τῷ χρυσοῦ θρόνῳ, οὐκ
ἐτόλμησεν ἐξελθεῖν, ἢ φθέγγασθαι τι, ἀλλ' ἔξωθεν
προσκυνήσας ἀνεχώρει, τοῦτο μόνον ἐρωτήσας τὸν ἐπι-
στάμενον δίδεν ὑπὲρ τῆν. Ἐπέ μοι πρὸς τὸ Θεοῦ τίς
ἢ γυνὴ ἢ μετὰ τοῦ ἁγίου μόνη καθέσθαι; Ὁ δὲ ἀπεκρί-
θη· σύ μόνος ἀγνοεῖς αὐτήν; Πᾶσα ἡ πόλις αὐτὴν
ἐπίσταται, καὶ οἱ αἰετὸν μάρτυρι συνδιέγει· ὁ δὲ φη-
σιν, ἀλλ' ἐγὼ ξένος ὑπάρχων ἀγνοῶ. Διὰ τὴν ἀγά-
πην οὖν μὴ φθονέσῃς, ἀλλὰ κἄν τὸ ὄνομα φρά-
σον μοι.

86 Ὁ δὲ ὑπὲρ τῆς ἀπεκρίθη, αὕτη ἐστὶν ἡ κυρία
Εὐταξία, ἣν ὁ Θεὸς πρὸ πολλοῦ τῷ ἀσλοφόρῳ πα-
ρακατέθετο· αὐτὸς δὲ ταύτην διατηρεῖ, μὴ εἶναι αὐ-
τὴν ἔνθεν ἐξελθεῖν τὸ σύνολον, ὡς περ καὶ σύ εἰδέσθαι.
Ταῦτα τοῦ ὑπὲρ τῆν δίδεν λαλήσαντος, ὁ ἀνὴρ ἔξω-
νος γέγονεν· οὐδὲν δὲ συνέεις τῶν ὁφθέντων αὐτῷ,
διὰ τὸ μὴδὲ τὰ ἐν τῇ πόλει τνηκαῦτα κινούμενα
γινώσκειν, ἔτε ξένος τυγχάνων, δηγήσατο ταῦτα
τῷ ἐπαρχῷ συγγενεῖ αὐτοῦ καθέσθαι, ὡς εἰρηται· ὁ
δὲ μὴδὲ αὐτὸς ἀκριβῶς κατανοήσας τὸ ὄραδεν, λα-
βὼν αὐτὸν τὸν ἀνδρα τὸν θεασάμενον, ἀνεῖναι εἰς τινὰ

A μοναχὸν εἰλαβῆ συνήδη αὐτῷ τυγχάνοντα, καὶ δι-
γεῖται αὐτῷ τὰ τῷ ἀνδρὶ ἀποκαλυφθέντα, καὶ πρὸς
μεῖζονα τῆς ἀληθείας πίστιν, αὐτὸν τὸν ἰδόντα ἐνομήτως
ὁμολογούντα παρίστηεν. Λέγει αὐτοῖς ὁ μοναχὸς: Ἐυ-
λογητός ὁ Θεὸς καὶ ὁ δωρηθεὶς ἡμῖν παρ' αὐτοῦ πρε-
σβυτέρης καὶ κηδεμῶν ὁ πανάγιος μάρτυς Δημήτριος.

87 Πιστεύω γὰρ αὐτῷ τῷ ἀληθινῷ Θεῷ τῷ κυρίῳ
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, ὅτι οὐκ ἔτι φοβηθήσεται ἡ πόλις
τὸν ἐπιηρτήμενον τούτου, καὶ προσδοκώμενον τῆς ἐμφυλίου
στάσεως κινδύνου τοῦ ἀλλοφύρου τῆν κυρίαν Ἐυταξίαν
παρ' ἑαυτῷ κατασχόντος αὐτῇ τὸν ναὸν αὐτοῦ ἐξελθεῖν μὴ
δὲ τὴν πόλιν καταλιπεῖν. Ταῦτα ἀκούσας ὁ ἑπαρχος,
καὶ οἱ σὺν αὐτῷ συνήσαν καλῶς διακριθέντα τὸν θυερον,
καὶ διεφύμισαν τὸ πρᾶγμα ἐν τῇ πόλει, καὶ τῇ χάριτι
τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ, καὶ τοῦ πανευδόξου μάρτυρος Δημη-
τρίου ἀπειραστος ἡ πόλις τοῦ τοιαύτου κινδύνου μεμένη-
κεν, καίτοι ἐπὶ ἑτέρους δύο ἐνιαυτοὺς μυριάς ὄσας
προφάσεις ἀνασκαλεύσαντος (*) τοῦ ἐχθροῦ ἐπὶ τῇ τῆν
εὐταξίαν διακόνει τῆς πόλεως, ἥτις διέμενεν ἐρριζω-
μένη διὰ Χριστοῦ, ὡς ὑπὸ τῆς τοῦ μάρτυρος δεξιᾶς φυ-
λαττομένη τῇ πόλει. Τῷ δὲ Θεῷ ἡμῶν ἡ δόξα καὶ τὸ
κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

hic, quod visum fuerat, recte perciperet, ipsomet,
qui id viderat, vitam assumptum ad pium quem-
dam, qui familiaris ei erat, monachum adducit,
huicque, quæ viro revelata fuissent, exponit
atque ad majorem veritatis fidem, ut ipsemet,
qui visionem habuerat, jurejurando hanc confi-
teretur, effecit. Dicit eis monachus: Benedictus
sit Deus, datusque ab eo nobis intercessor ac curator
Sanctissimus martyr Demetrius.

87 Etenim, ut civitas, certaminum victore
rectam Dei ordinationem, ut nec templo suo
exeat nec civitatem relinquat, apud se reti-
nente, intestinis illud, quod impendit formida-
tumque fuit, seditionis periculum haud am-
plius timeat, futurum esse, ipsi veraci Deo,
domino nostro Jesu Christo credo. Præfectus,
cum hæc audiret, iique, qui cum eo erant, recte
esse expositum somnium, intellexerunt, remque
in civitate divulgant, Christique et Dei glo-
riosissimi martyris Demetrii charitate civitas peri-
culo hujusmodi, utut duobus annis aliis infinitas
prope, quo rectam Dei ordinationem, quæ civitati,
veluti per Martyris dextram custodita, irradiata
per Christum inhæsit, civitate expelleret, occasiones
inimico suscitante, intentata permansit e. Deo no-
stro sit gloria et virtus in secula seculorum.
Amen.

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.
visione Joan-
nes Thes-
salonicensis
probare hic
studet.

* cod. Ma-
zarin.
ἀνακινή-
σαντος

B

ANNOTATA.

a *Caput hoc, quod e bibliothecæ Vaticanæ codice 821 descriptum hic damus, in codice olim Mazarinæo a fol. verso 55 usque ad fol. versum 58 excurrit, tituloque sequenti afficitur: Περὶ τῆς κυρίαρχης Ἐυταξίας De recta rerum per Deum ordinatione; ego autem, quod is, quæ capite subjecto continentur, non satis exponat, alium iterum, quem hic vides, substitui.*

b *Ita substantivum Græcum φλυκτῖα, quod in nullis prorsus Leacis invenire licuit, interpretatus hic sum, tum quod id exigere sensus videatur, tum quod illud hic adhiberi videatur pro substantivo φλύκταινα, quod cum a verbo Græco φλυεῖν, idem etiam significante, quod Latine fervere seu bullire, deductum videri queat, non omnino, ut apparet, ineptie ad significandum idem, quod Latine æstus, adhiberi potest.*

c *Orientalis imperium, cum id, occiso imperatore Mauritio, Phocas anno 602 invasisset, miserrime internis etiam bellis seditionibusque, uti e Nicephoro Callisto, Cedreno aliisque Græcorum historicis, passim obvius, videre licet, ad annum usque 610, quo et ipse dictus Phocas interiit, fuit afflictum; Joannes autem, uti ea ipsis ejus verbis hic occurrentibus satis liquet, et hoc loco et in subsequentibus de misero illo imperii statu loquitur; quod cum ita sit, statuque rerum, de quo sermone facti, durante, visionem, cujus infra meminit, viro cuidam fuisse oblatam, haud obscure tradat, oportet sane, ut hæc non serius, quam anno 610 evenerit.*

d *Ἐυταξία Græce idem est, quod Latine rectus ordo; quare ego duas hasce voces Græcas Κυρίαρχη Ἐυταξία, periphrasi etiam quapiam claritatis ergo usus, Latine interpretatus sum Recta rerum per Dominum ordinatio.*

e *Hæc omnia Joannes, ut Thessalonicam intestinis etiam motibus Sancti patrocinio evasisse liberam, suadeat; verum cum omnia, quæ hunc in finem offeri, uni fere innitantur visioni, viro cuidam oblatæ, fierique queat, ut hæc, non vera apparitio, sed illusio dumtaxat, fuerit, studiosus lector, quidquid etiam hac in parte statuerit, haud facile me refragantem habebit.*



A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

CAPUT XI.

De Illyrici praefecto, qui Sanctum blasphemavit atque ab eo idcirco fuit punitus a.

Egre a se
ultum, quem
Sanctus pun-
ierit, fuisse
inventum.

b

c

Cum sane Petrus et Paulus, Apostolorum principes, non solum beneficiendo sanandoque, sed et castigatione dignos numenque spernentes, ut Ananiam quidem et Saphiram et Simonem Petrus b, Elymam autem magnum aliosque plures Paulus c, puniendo, Spiritus, quae eis inerat, gratiam manifestarint, agerunt et a maxime genuino Apostolorum alumno, gloriosissimo, inquam, Martyre, simile quid gestum sit, videamus. Etenim propter ineffabilem suam malorum tolerantiam, atque qua Deum imitatur, bonitatem simile quid de eo reperire nobis quaerentibus fuit difficile, cum multa omnibus, ut Deus mundo, delicta condonet.

B
Sanctorum-
que longani-
mitatem
contumelia
haud offi-
ciendam,
auctor pro-
fatus,

89 Verum cum quisque pro talentorum animi quantitate sibi credita et operatione a Deo rogetur, ac si implicioribus quidem venia ut plurimum concedatur, astutioribus autem in criminis deprehensione etiam vindicta quam saepissime obveniat, merito in virum, qui maximam mentis vim habere existimabatur, puerorum autem more peccabat, vindicta unica, hacque aegre, a certaminum victore fuisse animadvertendum, perdiscere valentes, piis vestris id auribus proponemus, hortantes simul atque admonentes, ne Sanctorum benignitate lactati, eorumdem, quae Deum imitatur, longanimitatem contumelia afficiamus, sed omni, secundum quod scriptum est, custodia servemus, primum quidem corda nostra; sin minus, ne ore saltem blasphemum quod insipiensve verbum proferamus.

90 Audite enim, ad quam irae magnitudinem gloriosissimum Martyrem dementiae verbum commoverit, ut statim, ingentia velut clementiae oblitus, ei, qui peccarat, vindictam infixisset. Vir quidam (quid enim quod nomen ei, in aeterno opprobrio manent, fuerit, dicere oporteat?) praefectorum gentis Illyricae principatum tenens, nihilominus quidem maxima sese pollere intelligentia glorians, supraque propinquos, veluti supra superfeturae partus, sese (id enim, cum et tentationes ut plurimum per superbiam nostram induci didicerimus, ei, opinor, et dementem in ore blasphemiam posuit) efferens, quibusdam ex iis, qui celeberrimae civitatis administrationi praerant, arcessitis, postulavit, ut quaedam ab iis ordinatio fieret.

C
praefectum
Illyrici, a
quo

91 Illis autem de praeepti gravitate dolentibus, seque id facere non posse cum lachrymis ad genua contestantibus, nullo modo is cessit, impossibilitatem ipsos, re facili, si vellent, existente, fingere asseverans. Illis autem dicentibus: Certe modus alius, ut magnificentiae tuae, nobis volentibus potentiam non suppetere, suadeamus, haud superest, nisi per terribilem incomparabilemque gloriosissimi martyris Demetrii potentiam praelarum thronum vestrum veritatis convincamus, inimicus per illum (neque enim ipse enormem blasphemiam, verbis expressam, proferre velim) vocem emisit: illis enim, veluti in verenda rei per juramentum

blasphemis
verbis pro-
latis irrita-
tus fuerat,

Eπειδή δὲ Πέτρος καὶ Παῦλος, οἱ τῶν ἀποστόλων ἀρχότατοι οὐκ εὐχρηστοῦντες μόνον καὶ ἰώμενοι τὴν ἐν αὐτοῖς ἐνεργήσαντος χάριν τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ καὶ τιμωροῦμενοι τοὺς ἀξίους κολάσεως, καὶ καταφροντικῶς περὶ τοῦ θεοῦ διαγιγνομένου, ὡς Πέτρος μετὰ Ἀνανίαν καὶ Σάφειραν καὶ Σίμονα, Ἐλύμαν δὲ Παῦλος τὸν μάγον καὶ πλείονας ἄλλοις, κῆρι τοῦ τῶν ἀποστόλων γρησιωτάτου θρέμματος, τοῦ πανενδόξου λέγω μάρτυρος ἰδόμεν, εἰ γέγονται τι ταυτοῦ διὰ γὰρ τὴν ἀφατον αὐτοῦ ἀνεξικακίαν καὶ τὴν θεομίμητον ἀγαθότητα δυσχερὲς ἡμῖν γέγονεν ὁμοιότροπον τὴν ζητήσασαι περὶ αὐτὸν ἐξευρεῖν, πᾶσιν αὐτοῦ συγγουρούτο, ὡς ὁ Θεὸς τῷ κόσμῳ, τὰ πολλὰ παραπτώματα.

89 Ἄλλ' ἵπὲρ ἑκάστος πρὸς τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῶ τῶν τῆς διανοίας ταλάντων ποσότητα, καὶ τὴν ἐργασίαν ἀπαιτεῖται παρὰ Θεοῦ, καὶ τοῖς μὲν ἀκρασιτέροις συγγνώμη πλείστη παρέχεται, τοῖς δὲ παροργιστέροις ἐπ' αὐτοφθόρῃ τῆς πλημμελείας ὡς τὰ πολλὰ καὶ ἡ ἐπεβέλευσις γίνεται, εἰκότως ἐπ' ἀνδρὶ μεγίστην ἔχει τῶν φρενῶν νομιζομένην τὴν δύναμιν, παραπλησίως δὲ νηπίος σφαλκετι, μίαν καὶ ταύτην μόλις παρὰ τοῦ ἀλλοφρόρου γενομένην ἐκδίκησιν δύνηντες καταμαθεῖν, ταῖς εὐλαβέσι ὑμῶν ἀκοαῖς παραδύσασμεν, προτρέποντες ἅμα καὶ παρεγγράντες, μὴ τῇ ἀγαθότητι τῶν ἁγίων ἐουκωλοῦμένους κατορχεῖσθαι τῆς αὐτῶν θεομίμητον μακροθυμίας ἀλλὰ πάση φυλακῇ τηρεῖν κατὰ τὸ γεγραμμένον, πρῶτον μὲν τὰς ἐκείνων καρδίας, εἰ δὲ μὴ καυχῶν τὸ διὰ γλώσσης ἐξευρεῖν τι βῆμα βλασφημίας ἢ ἀφροσύνης ἐχόμενον.

90 Ἀκούσατε γὰρ εἰς ὅσην ὑπερβολὴν θυμοῦ τὸν ὑπερῆδοξον μάρτυρα λόγος παραφροσύνης ἐκίνησεν, ὡς καὶ τῆς ἐμφύτου ἡμερότητας ὥσπερ ἐκλαθόμενον παραχρῆμα τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἡμαρτητικῶν προστρέψασθαι τὴν γὰρ τῶν ὑπάρχοντων τῶν Ἰλλυριῶν ἔθνους ἀρχὴν διὰ χειρὸς ἔχον ἀνὴρ τις, τί γὰρ καὶ τοῖντομα λέγειν ἐπονειδισμῶ ἀιωνίζοντι; πλὴν ἀλλὰ γούν φρόνησιν μεγίστην ἔχειν καυχώμενος, καὶ τῶν πέλας ὥσπερ ἐπικνωδάλων καταπαυρόμενος, τοῦτο γὰρ οἶμαι αὐτῶ, καὶ τῆς ἀφροσύνης ἐν γλώττῃ τὴν βλασφημίαν ἀπέτεκεν, ἐπεὶ καὶ τοὺς πειρασμοὺς ὡς τὰ πολλὰ διὰ τὴν ὑπερηφανίαν ἡμῶν ἐπάγεσθαι μεμαθήκαμεν, τινὰς τῶν τῆς πόλεως ρητῆς πραγματείας προϊσταμένων μεταστατελλόμενος ἀπῆτι τινὰ παρ' αὐτῶν γενέσθαι διοίκησιν.

91 Τῶν δὲ τὸ φορτικὸν τοῦ ἐπιτάγματος ἀποδυρομένων, καὶ μὴ ὄντων εἶναι τοῦτο πράττειν μετὰ θαυμάσιον γουνοπετούντων, οὐδ' ὅτι οὐν ἐκεῖνος ἐνεδίδου φάσκων πλάττεσθαι αὐτοὺς τὸ ἀδύνατον, εὐχεροῦς τοῦ πράγματος καθεστηκότος, εἴπερ ἐθέλοιεν. Τῶν δὲ φησάντων, ὡς οὐκ ἔστιν ἑτεροῦς πεισθῆναι ὑμῶν τὴν ἐνδοξότητα, ὅτι περ οὐ θέλουσιν ἡμῖν τὸ δύνασθαι πρόσσειν, εἰ μὴ πληροφροῦντων ἡμῶν τὸν ἐπὶ ἡμετέροις ὑμῶν θρόνον ἐπὶ τῆς φρικτῆς καὶ ἀπαραβλήτου δυνάμεως τοῦ πανενδόξου μάρτυρος Δημητρίου, ὁ ἔχθρὸς δὲ αὐτοῦ φωνὴν ἀφῆκεν οὐ γὰρ ἔχω λέγειν αὐτὸς ἀμτρον τὴν βλασφημίαν ἡμαρτησικῆν ἐκείνων γὰρ, ὡς ἐν ὑπερβαλλούσῃ ὀκει πληροφροῖα, τὸ φοβερόν τοῦ ἀλλοφρόρου παραγαγόντων εἰς μέσον, οὕτως ὁ ἑπαρχὸς ἀπεκρίνατο (ἀλλ' ὡς οὐκ ἔστιν ἑτεροῦς πεισθῆναι ὑμῶν τὴν ἐνδοξότητα, ὅτι περ οὐ θέλουσιν ἡμῖν τὸ δύνασθαι πρόσσειν, εἰ μὴ πληροφροῦντων ἡμῶν τὸν ἐπὶ ἡμετέροις ὑμῶν θρόνον ἐπὶ τῆς φρικτῆς καὶ ἀπαραβλήτου δυνάμεως τοῦ πανενδόξου μάρτυρος Δημητρίου, ὁ ἔχθρὸς δὲ αὐτοῦ φωνὴν ἀφῆκεν οὐ γὰρ ἔχω λέγειν αὐτὸς ἀμτρον τὴν βλασφημίαν ἡμαρτησικῆν ἐκείνων γὰρ, ὡς ἐν ὑπερβαλλούσῃ ὀκει πληροφροῖα, τὸ φοβερόν τοῦ ἀλλοφρόρου παραγαγόντων εἰς μέσον, οὕτως ὁ ἑπαρχὸς ἀπεκρίνατο) (ἀλλ' ὡς οὐκ ἔστιν ἑτεροῦς πεισθῆναι ὑμῶν τὴν ἐνδοξότητα, ὅτι περ οὐ θέλουσιν ἡμῖν τὸ δύνασθαι πρόσσειν, εἰ μὴ πληροφροῦντων ἡμῶν τὸν ἐπὶ ἡμετέροις ὑμῶν θρόνον ἐπὶ τῆς φρικτῆς καὶ ἀπαραβλήτου δυνάμεως τοῦ πανενδόξου μάρτυρος Δημητρίου, ὁ ἔχθρὸς δὲ αὐτοῦ φωνὴν ἀφῆκεν οὐ γὰρ ἔχω λέγειν αὐτὸς ἀμτρον τὴν βλασφημίαν ἡμαρτησικῆν ἐκείνων γὰρ, ὡς ἐν ὑπερβαλλούσῃ ὀκει πληροφροῖα, τὸ φοβερόν τοῦ ἀλλοφρόρου παραγαγόντων εἰς μέσον, οὕτως ὁ ἑπαρχὸς ἀπεκρίνατο)

D

E

F

μοι

A **Μ**αι γενού, φιλανθρωπώτατε Μάρτυρ Χριστού, οὐ φέρω γάρ, οὐ λέγω τοῖς χεῖλεσιν, ἀλλ' οὐδὲ γράμμασιν ἐγχαράξαι τῆς βλασφημίας τὸ μέγεθος· ἐτέρως δὲ πᾶς περιφράσαι δηλώσω τὴν ἔνοιαν;) Ἐλεγε γάρ συμπατριάν τινά τοῖς πολιταῖς αὐτοῦ συνεργεῖν τὸν ὑπερένδοξον μάρτυρα, κατ' αὐτοῦ πληροφοροῖν βουλομένοις τοῦ προστυγχάνοντος. Οἱ δὲ, τὸ ἄκρον τῆς βλασφημίας οὐχ ὑπομείναντες, βύσαντες τὰ ὄρα ἐξέησαν.

92 Μετὰ δὲ ἡμέρας δύο, τάχα δὲ οὐδὲ πλήρεις δύο, τὸ πᾶν σῶμα τοῦ ἀνδρός ἀπάνωθεν ὤμων ἕως ἄκρων ποδῶν νόσῳ δεινотάτῃ κατεσχέθη οὕτως, ὡς μὴδὲ διαγνωσθῆναι τὸ νόσημα παρὰ τῶν τῆς ἱατρικῆς ἐμπείρων καὶ μῆνας περίπου ἄκτῶ ἐν τῷ προλεχθέντι παμφάγῳ διατελέσας νόσῳ, τέλος πολλῶν ὄσων γενομένων, καὶ ῥῶον ὡσπερ ἐσχηκός αὐτοῦ, εἰς τοῦτο κατέληξε τὰ τῆς ὀργῆς, ὡς τὸ ἡμίση μέρος τοῦ θλου σώματος παρεστῆναι, ὡς ἔχειν μὲν αὐτὸν τῇ θέξ πάντα τὰ μέλη, τῇ δὲ ἐνεργείᾳ μίαν χεῖρα, καὶ ὤμων ἕνα, καὶ στήθος καὶ κοιλίας τὸ ἥμισυ, καὶ μῆρον ὡσαύτως ἕνα, καὶ γόνυ καὶ πόδα. Καὶ διαμεμενῆς οὕτως ἐπὶ μῆνας ἐτέρας τέσσαρας, ὡς πληρωθῆναι αὐτῷ τὴν ἐναντιότητα, οὐ πρότερον ἐπισκέψας τοῦ Ἀθλοφόρου κατηξιῶθη, καίτοι φιλανθρωπώτατος ὑπάρχοντος, πρὶν ἢ μετὰ διακρίων πολλῶν ἐν τῷ αὐτοῦ πανσέπτῳ ναφί πάσῃ δυνάμει ἐξωμολογήσατο ἑπτακίνας καὶ συνθήκας θεῖναι πρὸς αὐτὸν· ἐπερωκίνας μὲν τὴν αὐτοῦ ἀκαταφρόνιτον δύναμιν, μὴ τολμῆσαι δὲ τὸ λοιπὸν ἀφροσύνης ῥῆμα τοιοῦτον, μὴ δὲ κἄν διὰ γλιώττης, ἐξενεγκεῖν, τῷ δὲ Θεῷ, κ. τ. λ.

probatione, certaminum Victoris, timorem in medium adducentibus, ita praefectus respondit: (verum, misericordissime Christi Martyr, propitius mihi sis; blasphemiae enim magnitudinem, non dico labiis, sed nec litteris exprimi fero; aliter autem qui circumloquens cogitationem aperiatur?) Fraudem enim quamdam esse, dixit, gloriosissimum Martyrem civibus suis, per eum certam rei occurrentis fidem facere volentibus, adminiculari. Illi vero, blasphemiae magnitudinem non ferentes, obturatis auribus, exierunt.

92 Post duos vero dies, forte autem nec duos plenos, totum viri corpus ab humeris ad pedum usque extremitatem morbo gravissimo est correptum, ita ut nec ab artis medicae peritis morbus cognosceretur; cumque menses circiter octo in praedicto morbo omnivoro perdurasset, tandem, adhibitis quibuscumque medelis, meliusque ipso quodammodo habente, desit in id pena, ut media totius corporis parte esset debilitatus, ita ut specie quidem omnia membra, effectu autem manum unam et humerum unum, pectorisque et ventris dimidium, similiter et femur unum et genu et pedem dumtaxat haberet; cum porro quatuor menses alios, quo ei impleteretur annus, ita mansisset, non prius certaminum Victoris, utut misericordissimi, visitatione dignus est habitus, quam multis lacrymis in venerando quam maxime illius templo mente tota esset confessus, sese peccasse eique spondere, fore ut illius quidem non contemnendam potentiam agnosceret, insanum autem verbum huiusmodi deinceps, nec ore etiam, proferre auderet. Deo etc.

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

punitum ab
illo fuisse re-
fert.

ANNOTATA.

a *Caput hoc, quod hic, prout apud nos e codice olim Mazarinæo descriptum exstat, lectoris oculis subiicimus, a fol. 82 usque ad fol. versum 85 in monumento isto litterario recensetur, sequenti isthoc paulo breviori, quam hic noster sit, titulo affectum: Περὶ τοῦ βλασφημῆσαντος ἐπάργου, De praefecto, qui blasphemavit; exstat porro et apud Mabilonium tom. 1 Veterum Analect. pag. 82 et seq., per Anastasium Bibliothecarium compendio relatum.*

b *Adi Actus Apostolorum cap. 5 et 8.*

c *Vide eosdem Actus cap. 13.*

CAPUT XII.

Qui excitato ciborii incendio hostibus fuerit Thessalonica per Sancti providentiam liberata a.

Ἄλλ' ὁ πᾶς ἡμῶν χρόνος τὰ τοῦ μάρτυρος οὐκ ἐπαρκέσει διηγουμένοις θαύματα, καὶ δέδοικα μὴ τὸν φιλομάρτυρα πόδων ἡμῶν σπειδῶν ἀνάπτειν τοῖς διηγήμασι, τῷ πλῆθει τῆς γραφῆς τὸν κέρων ἐπάξωμαι, καὶ παραδώσω τὴν πρόδουμον ἀκοὴν ἀκυβερνήτῃ ναυτικῶν. Πάντα γάρ, ὡς λόγος, ὑποῖσι ἀνδρώπου φύσει, κέρων δὲ οὐδαμῶς. Εἰ καὶ οὗτοι κέρων τῶν θείων διηγημάτων οὐδὲς τοῖς ἐχέφροσι διὰ τὸ μάλλον τὴν διψαν τοῦ ἐγεμονικοῦ διακαίεσθαι, τῶν χανδῶν δι' ἀκοῆς τὰ τοιαῦτα ἐκπεποκτότων, πλὴν καὶ μὴ τιναν τὴν ἀπιστίαν ἐξαμαρτάνειν, φειδόμενοι δείξωμεν τῶν ἀμέτρων θαυματουργημάτων τοῦ μάρτυρος, καὶ τὸν κολοφῶνα τούτων ἑαυτοὺς ἀνατείναντες, τὰς ἐν πολέμοις αὐτοῦ προνοίας, καὶ βοηθείας συγγράψω-

Enimvero nobis, Sancti mirabilia narrantis, nec omne tempus sufficere, timeoque, ne vestrum erga Martyrem affectum narrando accendere student scripturae multitudine satietatem inducam auditumque alacrem nauseae immoderate tradam. Omnia enim, ut aiunt, natura humana sufferet, satietatem autem nequaquam. Etsi vero iis, qui sane mentis sunt, earum, quae de rebus sacris sunt, narrationum, quod animi sitim potius, avide talia, qui capaces sunt, per auditum imbibentibus, accendant, satietas nulla sit, tamen, ne etiam quorundam incredulitatem peccare faciamus, Martyris absque numero miracula parce commemoremus nosque

Auctor praeteritis, quae adhuc restant, Sancti miraculis,

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

duo tantum
adhuc, quæ
ad bellum
spectant, ca-
pitulum, quo
narraturum,
præfatur.

nosque ad horum finem extendentes, ejusdem in bellis curas, præstitaque auxilia conscribamus.

94 Verum si hæc rursus, quæ novimus atque audivimus, memorare institerimus, prolixitatem immodicam scriptioni tribuemus. Dum enim præterita ordine exponimus, gesta diebus singulis facinora occurrunt, seu potius, quæ gesta aliquando fuerunt, occurrere non desinent, etiamsi per vitam omnem nosque et qui post nos venturi sunt, scribere aggrediamur. Duobus igitur, iisque solis auxiliis, in bello lati, capitibus propositis, silebimus *b*. Narrationi enim inherentes propositum terminare haud possemus. Gaudeo autem, dilecti, quod grandia vobis gloriosissimi certaminum Victoris facta proponens, ipsos eorum, quæ gesta sunt, auditores testesque (spectatores enim illorum plurimi fuistis) nactus sim, ita ut, etiamsi eorum, quæ dicentur, magnitudo omnino et auditum et mentem percursura sit, laborare mihi, quo vobis audientibus fidem faciam, opus futurum non sit.

B
Sancti ciborium, fuso omni, quo splendebat, argento, comburitur, cumque, quo id acciderat,

95 Decorati illius pulchris victoriis civitatemque amantis martyris Demetrii festivitatem vigesima sexta Octobris die, ut consuevit, regio tota celebrabat, cumque omnes, utpote Domino servorum suorum desiderium implente gaudioque Martyris ampla in pace illos dignante, nec ullo tunc insonante in loco voce barbarica, spiritualiter lætarentur, secunda festivitatis die *c* subito nocte media e certaminum Victoris (ita enim me loqui rei exitus suasit) dispensatione sacrum illius argenteum ciborium, cujus superius sæpe meminimus *d*, igne incensum est. Hoc autem brevi per totam civitatem audito, omnes præcipue ætate juvenes, sommo expeditate per vigorem excusio, congregati sunt, adeo ut numero tam multi fuerint, ut templum maxime venerandum obstrueretur. Argentum omne, igne liquefactum, in pavimento, ut aqua, jacebat; fluminis autem in modum id circumluebat amphorarum multitudo, quibus et Dei providentia flammæ periculum superatum est.

incendium a turbis accurrentibus fuisse extinctum, luxque deinde a templo abire nollent.

96 Non enim animi dejectione in consilii inopiam ciborii incendium tantum immergebat, quantum metus, ne flamma ad templi lacunar progrediretur, spectantium corda torquebat. Quod cum etiam (timor enim, quem timebant, super eos, ut scriptum est, irruit) ex eo, quod, appensa e ciborii vertice catena ferrea, e qua quidam multum lucens argenteusque crater tunc dependebat, ignis per hunc smilacis in modum diffusus lacunar attigisset, redigereque in cinerem calathos ita dietos inceperat, factum fuisset, continuo tunc quidam per aera vasis pluribus aquiferis bene instructi in trabes currentes ignem, Deo cooperante, superarunt. Post hæc igitur, cum turbarum multitudo non exiret, sed intro maneret, iique, qui eam abigebant aut etiam per noctem intempestam discedere jubebant, suadere id populo non possent, quosdam templi maxime venerandi curatores, ne aliqui, quod et populi frequentia et nox adesset, haud noti argentum, non tantum, quod igne combustum erat, sed et omne, quod ob festivitatis decorem erat appensum, surripere studerent, timor subiit.

μεν.

94 Ἀλλὰ καὶ ταῦτα πάλιν, ὧν ἔγνωμεν καὶ ἠκούσαμεν, μνημονεῖσαι προδόμεθα, μικροῦ ἀφαιτοῦ τῆ γραφῆ περιδύσασθαι. Ἐν ᾧ γὰρ τὰ παρελθόντα συντάττομεν, καταλαμβάνουσιν ἐφ' ἐκάστης ἀνδραγαθίματα, καὶ μᾶλλον οὐ λήξουσιν ποτε προσγιγνώμενα, εἰ καὶ διὰ τοῦ παντός ἡμεῖς τε καὶ οἱ μεθ' ἡμᾶς συγγράφειν ἐλοιμέθα. Ὅμοιον δὲ καὶ μόνον κεφάλαιον πολεμικῆς ἐπιχειρίας προδέντες συγίσομεν. Ἐὶ διηγήσει γὰρ ἐπιμένοντες περατῶσαι τὸν σκοπὸν οὐκ ἰσχύσομεν. Καίρω δέ, ἀγοητοῦ, παρ' ἡμῶν τὰ τοῦ πανενδόξου ἀδελφοῦ προτιθεῖς κατορθώματα, τοὺς αὐτοὺς ἀκρατὰς τῶν γενομένων, καὶ μάρτυρας κεκτημένους, ὡς μὴ κόποι μοι δεῖν περὶ τὴν περὶ τῶν ἀκουόντων ἡμῶν θεαταὶ γὰρ τούτων οἱ πλείστοι γιγνώσκουσι εἰ καὶ τὸ μέγεθος τῶν ῥηθησομένων ἐκπλήξει πάντως καὶ τὴν ἀκοήν, καὶ τὴν ἔνοιαν.

95 Τοῦ καλλινίκου τούτου καὶ φιλοπόλιδος μάρτυρος Δημητρίου ἡγὼν ἑορτὴν ἡ χώρα πάσα, καθὼς εἰώθει, τῇ τοῦ ὁκτωβρίου μηνὸς εἰκαδὶ ἑκτῆ ἡμέρᾳ· καὶ δὴ πάντων εὐφαινομένων πνευματικῶς, ὡς πληρώσαντος τοῦ Κυρίου τὴν εὐχὴν τῶν δούλων αὐτοῦ, καὶ ἀξιόσαντος αὐτοὺς τῆς χαρᾶς τοῦ μάρτυρος ἐν εἰρήρῃ πλατείᾳ, καὶ βαρβαρικῆς ὁμοφῆς μηδύλας μηδαμοῦ τήνκαυτα κατχορυσμένης, τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς ἄφρονι μέσῃς νυκτὸς κατ' οἰκονομίαν τοῦ Ἀδελφοῦ (αὐτοῦ γὰρ με λέγειν τὸ πέρας τοῦ πράγματος ἐπίσειεν) ἀνήφθη πυρὶ τὸ ἅγιον αὐτοῦ κιβώριον τὸ ἀργύρεον, περὶ οὗ πολλὰκις ἀνωτέρω ἐμνημονεύσαμεν. Τούτου δὲ κατὰ πάσης τῆς πόλεως ἐν βραχείᾳ καιρῷ διακουθέντος, συνήχθη πᾶν τὸ γένος ὡς μάλιστα τῆς ἡλικίας, τὸ καὶ τὸν ἵππον εὐχερῶς δι' εὐσπένειαν ἀπόβαλλον, ὡς δὲ τοσοῦτοι γιγνώσκουσιν, ὡς ἀποβυσθῆναι τῷ πλήθει τὸ πανάγιον τέμνος. Ὁ μὲν ἀργύρεος αὐτοῦ τῷ πυρὶ ἦν ἄπας ἐπὶ ἐδάφους ὡς ὕδωρ, τὸ δὲ πλῆθος τῶν ἀμφορέων περιέκλυε τούτου ποταμίδιον, ὅφ' ὧν καὶ προνοίᾳ Θεοῦ νεκίητο τὸ τῆς φλογὸς ἐπικίνδυνον.

96 Οἱ τοσοῦτοι γὰρ τῇ ἀδύμῳ πάντας εἰς ἀμηχανίαν ἐβάπτισεν ἡ τοῦ κιβωρίου πυρπόλησις, ὅσον ἡ προσδοκία τοῦ φθανεῖν τὴν φλόγα παρὰ τὴν ὄρσην τοῦ ναοῦ τὰς καρτίας τῶν Θεομένων ἐξέτηκεν· ὅπερ καὶ γενομένου (φόβος γὰρ, ὅν ἐδεδοίκασαν, ἐπέληθεν αὐτοῖς κατὰ τὴν γέγραπται) ἐκ τοῦ διὰ τῆς κορυφῆς τοῦ κιβωρίου κρεμαμένης ἀλύσεως σιδήρα, ἔξ ἧς πολὺν τῶς τις ἀπεωρεῖτο καὶ ἀργύρεος τήνκαυτα κρατῆρ, δι' οὗ δίκην σμιλακος τὸ πῦρ ἀνανεμῆθεν φθάσει τὴν ὄρσην καὶ τοὺς καλουμένους καλὰθους ἀρξασθαι περὶ τῶν κατὰ τὴν ὄρσην καὶ τὸν ναὸν ἐπιπέσειν, ἀεροδρομήσαντες εὐσκέλιτος κατὰ τῶν δοκῶν σὺν ἀγγείαις πλείσιν ὑδατοφόροις, Θεοῦ συνεργείᾳ περιγεγόντο τοῦ φλογίου. Μετὰ γούν ταῦτα, τὸ πλῆθος τῶν ὄχλων οὐ διεκχωροῦντος, ἀλλ' ἐπιμένοντος ἔνδον, καὶ τῶν ἀποσπορόντων, ἡ καὶ ὑποχωρεῖν διὰ τὸ ἄσπον τῆς νυκτὸς κελαινόντων, οὐκ ἰσχυρόντων πεῖσαι τὴν πλῆθύν, θεὸς ὑπεσίγηθε τινας τῶν κηρομένων τοῦ πανσέπτου ναοῦ, μὴ τινας ἀγνώτους διάτε τὸ πλῆθος τοῦ ὄχλου, διάτε τὸ νύκτα τυγχάνειν, ἐπιχειρήσειεν εἰς ἄρπαγὴν τοῦ ἀργύρου, οὐ τοῦ καταφλεχθέντος μόνου τῷ πυρὶ, ἀλλὰ καὶ παντός τοῦ κρεμαμένου πρὸς εὐκοσμίαν τῆς ἑορτῆς.

97 Καὶ δὴ βουλευσάμενος τὰς ἀξιωμακλήτους ἀνὴρ, καὶ τὴν ἐντιμὸν στρατιάν τοῦ Δακικοῦ καλουμένου σκορπίου τῶν ὑπερλάμπρων ὑπάρχων τοῦ Ἰλλυρικοῦ στρατεύμενος, ὡς οὐκ ἔσται τρόπος ὁ δυνάμενος ἀλύπει, καὶ εὐπροσασίτως ἐξώδησαι τὸν ὄχλον ἐκ τοῦ ναοῦ, εἰ μὴ προσασίτοι τὰς ὀρμηδίαν βαρβάρων ἐπιδρομήν, τοῦ ἀλλοφόρου τὴν ἐκείνου καρδίαν εἰς τοῦτο κινήσαντος, ἤρξατο βοᾶν, Βάρβαροι περὶ τὸ τεῖχος, ὃ ἀνδρες πολῖται, ἀπροσδοκίως ἐβάνθησαν, ἀλλὰ σὺν ὅπλοις ἅπαντες ὑπὲρ τῆς πατρίδος ὀρμήσατε· καὶ ταῦτα μὲν ἐκείνος δῆθεν ἔδωκεν πλαττούμενος, καὶ μόνον γενόμενος τοῦ ἐξαγαγεῖν τοὺς ὄχλους ἐκ τοῦ ναοῦ, καὶ κατασφαιλίσαι τοὺς πύλωνας, ὡς ἂν μετ' ἡσυχίας ἡ συλλογὴ τοῦ γενουδέντος ἀργύρου προσένηται. τὸ δὲ προμηθεῖα καθεστῆκει τοῦ πανενδόξου Μάρτυρος εἰς τὸ μὴ νυκτῶν ὑπ' ἀγνοίας κινδυνεύσαι τὴν πόλιν· ὁ γὰρ δῆμος ἅπας, τῆς ἀπροσδοκίτης ταύτης βοῆς κατακούσαστες, ἔδραμον εἰς οἴκους, καὶ ὀπλισθέντες ἐπὶ τὰ τεῖχη ἀνήσαν.

98 Εἶτα καθορῶσιν ἐπὶ τὸ πεδίον τοῦ σεβασμίου ναοῦ τῆς Χριστοφόρου μάρτυρος Μαρτῶνης πληθύν βαρβαρικῆν οὐκ ἄγαν μὲν πολλὴν (ἄγρι γὰρ πεντηγιάδων παρ' ἡμῖν ἐλογίσθησαν) σφοδρὰν δὲ τῆ ἰσχύϊ διὰ τὸ ἐπιλείτους τε ἅπαντας, καὶ ἐμπεριπολιέμενος καθεστῆκναι οὐ γὰρ ἂν οὕτως ἀδρόα πόλει τηλικαύτη προσέβαλλον, εἰ μὴ βίωμη καὶ θάρσει τῶν πόσιτε κατ' αὐτοὺς στρατευσαμένους διενηροχότες ἐτύγγανον. Ὡς δὲ ἀνέκραξεν ἀπὸ τοῦ τεύχους ἡ πόλις αὐτοῦ τὸς ἀντιπύλους εἰσδέψασα (ἄρραρος γὰρ λοιπὸν ἦν, καὶ τὰ τῆς ἡμέρας ἐπέρωσκεν) οἱ πλείστοι κατελθόντες, καὶ τὰς πύλας ἀνοίξαντες, ἔβη τὴν συμπολὴν πρὸς ἐκείνους, τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἀλλοφόρου αὐτοὺς ἐναρχίσαντος, ἐποίησαντο ἤδη λοιπὸν φράσαστας τῆ μανίᾳ τῆς θρησκείας αὐτῶν καὶ μὲχρι τοῦ σεβασμίου τεμένους τῶν τριῶν ἁγίων μαρτύρων Χιόνης, Ἐιρήνης, καὶ Ἀγάπης, ὅπερ, ὡς ἴσται, βραχυτάτῳ διαστήματι τοῦ τῆς πόλεως τεύχους ἀφίστηεν.

99 Καὶ δὴ μὲχρι πολλοῦ τῆς ἡμέρας σφῆρηγνυμένων ἀμοστέραν ἀλλήλοισι, καὶ τὰς διώξεις καὶ τὰς ὑφέσεις ἐκινδυνύοντες οἱ τοῦ ἀλλοφόρου στρατοποισάμενοι διὰ τὸ πάντας τοῦ τῶν Σκλαβίνων ἔθνος τὸ ἐπίλεκτον ἄνθος, ὡς εἰρηται, τοὺς ἀντιπαρτασσόμενους καθεστῆκναι, τέλος αὐτῆς τοῦ μάρτυρος τῆς ἐπιστάσις ἐπιφανέσθαι, ἀπεδιώχθη τὸ βαρβαρικὸν αὐτῆς ἡμέρας, τῶν τῆδε μέρων οὐ παρ' ὀλίγους ὑποχωρήσαν, ἤπερ εἰσέβαλεν· καὶ τὰ μὲν τῆς τότε γεγεννημένης ἀπροσδοκίτης, καὶ τῆς ῥιόδους ἐπιδρομῆς οὕτω συνετελέσθη· ἐπανάλθωμεν δὲ τῆς λόγῳ πρὸς τὸν καιρὸν τῆς νυκτός, ὅτε τὸ πλῆθος ἅπαν τῆς πόλεως, τὸ ἅγιον τίμενος τοῦ πανενδόξου μάρτυρος, κατακλιπὸν ὄρμησεν ἐπὶ τὰ τεῖχη, τῷ κράξαντι πιστεύσαντες, ὡς οἱ βάρβαροι παρεγένοντο. Ἢ γὰρ ἀκολούθια τοῦ διηγήματος, καὶ τὴν τοῦ ἀλλοφόρου περὶ ἡμᾶς τοὺς ἀμαρτωλοὺς κηδεμονίαν ἀποδείξειεν, ἀναντίρροπον, καὶ τὰς ἡμετέρας ψυχὰς εἰς τὸν αὐτοῦ πόθον ἀναφλέξειεν τῆς πατρικῆς ὅσπερ ἀντιλήψεως ἀναμνησκουμένη ἐκείστω.

100 Ὁ γὰρ λαμπρὸς καὶ φιλομάχτος ἐκείνος ἀνὴρ ὁ βοήσας ἐν τῷ ναῷ, καὶ τὴν τῶν βαρβάρων δῆθεν πλασσόμενος ἀφίεν, ὡς ἶδεν ἅπαντας ἐξορμήσαντας, καὶ τὸν ναὸν τοῦ ἀλλοφόρου καθησυχάζαντα, μόνον τῶν τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ ἔθων ἀπομεινάτων, καὶ τινῶν ὀλίγων, καὶ γνησίων φίλων τοῦ προλεχθέντος ἀνδρός οὓς αὐτὸς ἐκοντὶ παρακατέσγεν, ὡς εἰδὸς τὸ γενόμενον, εἶπεν τοῖς ἐν τῷ ναῷ παραμένουσιν. Ἰδοὺ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ βοηθήσαντος, καὶ τοῦ πανενδόξου μάρτυρος συνεργήσαντος, καὶ τὸ πῦρ ἐσέσθη, καὶ οὐδὲν τῶν ἐντεῦθεν

97 Ac vir quidem aliquis memorari dignus, spectabilique, quo Dacico, ut vocatur, perillustrum Illyrici praefectorum scrinio praerat, munere fungens e, cum modum, quo absque animi aegritudine molestiaque, nisi quis subitanam barbarorum incursionem pratexeret, e templo expelli turba posset, nec suppetere consideraret, vociferari, certaminum Victore cor ejus ad hoc incitante, incepit, Barbari ad muros, o viri cives, inexpectato apparuerunt, sed omnes cum armis pro patria erumpite. Atque haec quidem fingens ille, tantumque e templo turbas exigere, portasque, quo fusi argenti quiete fieret collectio, firmiter occludere intendens, clamabat; id autem, nec noctium errore civitas periclitaretur, gloriosissimi Martyris providentia erat. Omnis enim populus, cum vocem hanc inexpectatam audivisset, ad aedes suas cucurrit, assumptisque armis, muros conscendit.

98 Tum in Christiferae martyris Matronae venerandi templi g area barbarum videt multitudinem, non admodum quidem (quinque enim millium dumtaxat apud nos existimati sunt) numerosam; robore autem, quod omnes essent et selecti et bellicae (neque enim, nisi robore animique audacia omnibus, qui cum eis umquam bellarant, praestitissent, civitatem tantam ita confestim invasissent) artis periti, vehementem. Ut porro, e muris sese suismet oculis (aurora enim tandem advenerat diesque illucescebat) inimicos conspicatam, civitas succlamavit, pluri descendentibus portasque aperientes foris adversus eos, jam tandem feritatis suae furore usque ad venerandum etiam, quod quemadmodum nostis, brevissimo intervallo a civitatis muro distat, trium sanctarum martyrum Chiones, Irenes et Agapes templum progressos h, conflictum, Christo ac certaminum Victore illos corroborante, commisere.

99 Cum vero et per magnam diei partem conflictu mutuo sese ambo attrivissent, iique, qui certaminum Victoris erant, majori cum periculo, quod qui adversus eos pugnabant, totius Sclavinorum gentis i selectus, ut dictum est, flos esset, et in inimicos irruerent, et eorum impetum exciperent, tandem ipsa Martyris sese manifestante cura, barbarorum exercitus, non paucis ea ipsa, qua irruerant, parte retrocedentibus, eadem die fuit fugatus. Atque ita quidem tunc inexpectata feraque, quae eventum, terminata fuit incursio; sermone autem ad noctis tempus, quando omnis civitatis multitudo, sacrum gloriosissimi Martyris templum relinquens, ad moenia, fide ei, qui barbaros advenisse clamabat, adhibita, cucurrit, revertamur. Narrationis enim ordo et manifesto certaminum Victoris de nobis peccatoribus curam ostendere, et paterni veluti subsidii memoriam frequenter reducens animas nostras ipsius amore incendere potest.

100 Praeclarus enim Martyrisque amans vir ille, qui, barbarorum nempe adventum simulans, in templo clamavit, cum omnes egrossos, certaminumque Victoris templum, solis iis, qui e ministerio ejus erant, paucisque etiam quibusdam predicti viri, quos ultro hic retinuerat, genuinis amicis intro remanentibus, quietum videret, iis, qui in templo supererant, utpote rem, quae acciderat, perspectam habens, dixit: Ecce, Christo ac Deo juvante gloriosissimoque

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.
a viro quo-
dam, ut id
faciant, con-
ficto ad mu-
ros barbaro-
rum accessu
inducuntur:

ast id, quod
is confusa-
rot, verum
comperitur:

hincque plu-
rimi, civitate
egressi, ma-
nus cum ho-
stibus conse-
runt.

cosque tan-
dem, Sancto
juvante, in
fugam ver-
tunt,



A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

simoque Martyre cooperante, et ignis exstinctus est, et nihil eorum, quæ ad locum hunc spectant, interit. Templi igitur portas claudentes quiete argentum, quod fustum est, colligite. Iterum enim, recte novi, loci hujus decor per sanctum Martyrem excitabitur; cum autem illi, obseratis portis, et argentum colligerent et ab exustione purgarent, barbarorum phalangis, civitatisque exercitus tumultuarie congregientium clamor gravis et qui procul audiretur, excitatus est.

quod cum
is, qui hos-
tium adven-
tum confite-
retur, ideo-
que hunc
non credens,

101 Cum vero, qui in templo erant, clamore essent turbati, eaque, quæ præ manibus habebant, negligerent, mirabilis vir ille dixit eis: Vos, fratres, opus vestrum facite, nullumque de barbaris sermonem habete. Ex eo enim, quod ego illud divulgarim, turbatum auditum habetis, editumque modo clamorem, qui unde factus sit, nescitis, barbarorum similiter esse, e præconcepta opinione existimatis. Non ita autem, non ita est. Ego enim, suggerente Martyre, barbarorum famam, ut hinc turbam abigerem, vosque, quæ ad templi cultum securitatemque spectarent, tranquille curaretis, confinxī. Sacre autem ædis ministri, virique, qui hæc dixerat, amici uno veluti ore dixerunt: Deus sancti gloriosissimique martyris Demetrii benedicat et in bonis producat vitam tuam, primum quidem quod sacra vasa templeque securitatem ut genuinus Christianus sedulo curaris, deinde vero quod animas nostras, fictione tua ex vero manifestata, veluti ex inferno ad lumen reduxeris.

ne si, qui
cum eo in
templo man-
serant, au-
dito clamore
turbarentur,
monestur,

102 Cum enim, vera te de barbaris clamare, existimarem, oculis (testis sit veritas) neque ea, quæ præ manibus erant, tota mente, quæ ad bellum existimatum spectabant, videbamus: nunc autem omnes iis, quibus studemus, manum alacriter admovebimus. Dum vero cum templi ministri et hi, qui cum eo erant, juvenes fida alacritate ad ea, quæ adusta erant, purganda, eaque, quæ in carbones redacta erant, efferenda operam suam conferrent, belli clamorem apertius percepere quædamque per assuetum auditum barbaricæ vociferationis signa cognovere. Ille autem, cum hos rursus turbatos videret, quid, ait, amentes statis, operis nullam curam habentes? Dixi vobis, templum curate nullumque de bello sermonem habete. Illud ego, ut ante dixi, fictione ultro, ut ædem a populo deseri facerem, abhibita, divulgavi; nunc igitur nihil solliciti, quæ præ manibus sunt, veluti certaminum Victoris servi, curate.

e certis tan-
dem aucto-
ribus audi-
visset,

103 Cum porro iterum verbis illis animum recipientes, quæ ad templum spectarent, colligere et purgare et comportare, aquaque pavementum mundare cœpissent, venerunt quidam, gratia Christi Dei nostri inimicos, qui in portas irrumpere ausi fuerant, esse fugatos, annunciantes; certaminum autem Victoris auxilium idque solum ad felicem exitum bellum perduxisse, primum quidem quod ad templum suum civitatis incolas, excitato incendio (non enim, nisi eos veneratio erga templum, cum consternatione conjuncta, excitasset, importuno noctis tempore festinanter e lectis surrexissent) coegerit; deinde vero, quod, cum eos veluti ad confictum congregasset parassetque, audacia impletos per unam hominis vocem more insolito e portis egredi fecerit, servosque suos, ab aurora nunc usque bis ter-

ὑπόλετο· κλείσαντες οὖν τοῦ ναοῦ τὰς θύρας, μεθ' ἡσυχίας τὸν χωνευθέντα συλλέξατε ἄργυρον· πάλιν γὰρ εὐοδα εἶη ἡ εὐπρέπεια τοῦ τόπου τούτου διὰ τοῦ ἁγίου μάρτυρος ἀναστήσεται· τῶν δὲ ἀσφαλισμένων τὰς θύρας, καὶ συλλεγόντων τὸν ἄργυρον, καὶ τὰ τῆς πυρκαϊᾶς διακαταϊρόντων, ἠγείρεται δεινὴ βοή καὶ μακράκουστος τῆς τῶν βαρβάρων φάλαγγος καὶ τοῦ στρατοῦ τῆς πόλεως ἑξαυτοσχεδίου συρρήνημένων.

101 Ὡς δὲ κατεβουβήθησαν οἱ ἐν τῷ ναῷ τῇ βοῇ καὶ τῶν ἐν χερσίν κατημέλησεν, λέγει αὐτοῖς ὁ θεομύσιος ἐκεῖνος ἀνὴρ· Ὑμεῖς, ἀδελφοί, τὸ ἔργον ὑμῶν ποιεῖτε, καὶ μηδένα λόγον ἔχετε περὶ βαρβάρων· ἐκ γὰρ τοῦ ἐμὲ τούτο διαβοῆσαι τετραραγμένῳ ἔχετε τὴν ἀκοήν, καὶ τὴν νῦν βοήν οὐκ οἴδατ' ἔδει γεννημένην εἰκότως διὰ τὴν πρόληψιν βαρβάρων εἶναι νομίζετε· οὐκ ἔστιν δὲ οὕτως, οὐκ ἔστιν ἐγὼ γὰρ, τοῦ ἁγίου μάρτυρος ὑποβαλόντος, τὴν τῶν βαρβάρων φήμην ἀνεπίκαστην, ὡς ἂν διασκεδάσω τὸν ὄχλον ἐντεύθεν, καὶ μεθ' ἡσυχίας ὑμεῖς τὰ περὶ τὴν κοσμησὴν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ ναοῦ μεριμνήσητε· οἱ δὲ τοῦ ἁγίου οἴκου λειτουργοί, καὶ οἱ φίλοι τοῦ ταῦτα εἰρηκότος ἀνδρὸς ὡς ἐξ ἐνδὸς στόματος εἶπον, ὁ θεὸς τοῦ ἁγίου καὶ πανευδόξου μάρτυρος Δημητρίου εὐλογῆσαι καὶ πληθύναι τὴν ζωὴν σου ἐν ἀγαθοῖς· πρῶτον μὲν ὅτι τῶν ἱερῶν σκευῶν, καὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ ναοῦ ὡς τέλειος Χριστιανὸς μεγάλως ἐφρόντισας, εἶτα δὲ ὅτι καὶ τὰς ἡμετέρας νῦν ψυχὰς ὡς ἐξ ἄδου εἰς φῶς ἀνέκώγρησας, μνησθῶν κατ' ἀληθείαν τῆς σῆς προσποιήσεως.

102 Νομίσαντες γὰρ ἀψευδῶς σε περὶ τῶν βαρβάρων διαβοῆσαι, μάρτυς ἡ ἀλήθεια, οὐδὲ τὰ ἐν χερσίν ἐωρῶμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὅλη τῇ νοί τὰ περὶ τὸν πόλεμον φαναζόμενον· καὶ νῦν δὲ μετὰ προθυμίας ἅπαντες τῶν ἐσπουδασμένων ἀντιληψόμεθα. ὡς δὲ σὺν τοῖς ὑπερέταις τοῦ ναοῦ καὶ οἱ μετ' ἐκείνου νεώτεροι πατῆρ προθυμία περὶ τὴν καθάρσιν τῶν κεικαμένων, καὶ τὴν ἐκβολὴν τῶν ἀπυθρακωμένων ἐπεσθῆθον, μειζόνως ἠσθάνοντο τῆς βοῆς τοῦ πολέμου, καὶ τινα τῆς βαρβαρικῆς κραυγῆς σημεῖα διὰ τῆς ἐξόδου ἀκοῆς ἐπεγίνωσκον· ὁ δὲ καὶ πάλιν αὐτοὺς δορυβομένους ἰδὼν, τί φησίν, ἴστασθε τοῦ ἔργου καὶ ταμελήσαντες ἐνεοί, εἰπον ὑμῖν, τοῦ ναοῦ φροντίσατε, καὶ περὶ τοῦ πολέμου μηδένα λόγον ἔχετε· ἐγὼ τούτου, ὡς προείρηκα, διεψήμησα, πλάσματος ἐκοντί διὰ τὸ ἠρεμῆσαι τοῦ ὄχλου τὸν οἶκον· νῦν οὖν ἀμεριμνοῦντες τῶν ἐν χερσίν ὡς δούλου τοῦ Ἀθλοφόρου φροντίσατε.

103 Ὡς δὲ ἤρξαντο πάλιν ἀναθαρσῆσαντες τοῦτοι τοῖς ῥήμασιν τὰ περὶ τὸν ναὸν συλλέγειν, καὶ καθαίρειν καὶ διασπάζειν, καὶ τὴν μεθ' ὕδατος γῆν διασαροῦν, ἦκου τινες ἀναγγέλλοντες, ὡς χάριτι Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐδιωχθήσαν οἱ πόλεμοι, τῶν πύλων καταθραυσθέντες ἐπιθραμῆν, ἡ δὲ συμμαχία τοῦ ἀθλοφόρου καὶ μόνῃ τὸ πᾶν τοῦ πολέμου κατέρβησεν, πρῶτον μὲν ὡς τὸν ναὸν αὐτοῦ συνάξασα τοὺς τῆς πόλεως, προβαλλομένη τὸν ἐμπρησμένον, οὐ γὰρ ἂν ἄλλως μετὰ σπουδῆς ἄκρι νικηθῆν ἐκ τῶν κλιῶν διηγέροντο, εἰ μὴ τὸ περὶ τὸν ναὸν σέβας μετ' ἐκπλήσεως αὐτοὺς διανέστησεν· εἶτα τε ὡς περὶ εἰς παράταξιν τούτους ἀθροίσασα τε, καὶ συσκευάσασα, ἐμπλήσασα θάρσους διὰ μιᾶς ἀνθρώπου φωνῆς ἔξω πύλων ὀρμήσασα καισοπρεπῶς παρεσκευάσεν, καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀπ' εἰσοφύρου δις καὶ τρίς καὶ πλεονάκις συγκρούσαντας νικητὰς διὰ τῆς μνήμης αὐτοῦ τῆς νῦν παρ' ἡμῖν ἐπιτελούμενης τοὺς ἰδίους δούλους ἀνεδείξεν.

A

104 Ὡς δὲ ταῦτα οἱ ἐξηγούμενοι αὐτοῖσι θεάσα-
σθαι διεμαρτύρουν τότε, καὶ διόμνυον, τὸν γὰρ ἐκόντι
ψευδόμενον ἄλλως οὐκ ἔπειθον, ὁ Σαυμάσιος ἐκείνος
ἀνὴρ, οὗ ἡ καρδία ἐψεύδετο, καὶ τὸ στόμα τὴν ἀλήθειαν
ἀπεφθέγγετο, δι' οὗ ὁ Θεὸς, ἐκείνου ἄλλα προσηγορι-
αῖς, ἕτερα τῆ πόλει σωτηρία ἐχαρίσθη, ὁ νέος Ἀ-
βραάμ ὁ ψευδόμενος τῆ πόλει τοὺς βαρβάρους, τὴν
δὲ σωτηρίαν ἔκων αὐτῆ προξενήσων διὰ τοῦ μάρτυρος
ὡς ἐκείνος τοὺς παῖδας ἐψεύδετο μετὰ τοῦ Ἰσαάκ ὑπο-
στρέφειν εὐδὴς ὑποσχόμενος, τῆ δὲ γλώττῃ αὐτοῦ χω-
ρὶς συνδύσεως τὸ γεννησόμενον προσήτευεν, οὗτος δὲ
ὁ ἀνὴρ ἀκούσας τὰ συμβάντα τῆ πόλει ἤρπασεν τῷ
Θεῷ καὶ τῷ Ἀβραάμ σὺν τοῖς παροῦσιν αὐτοῖσι λέ-
γων· Κύριε ὁ Θεὸς ὁ προαιώνιος, ὁ παντοκράτωρ,
ὁ τῶν κρείσσων γνάσθη, καὶ τῶν ἀδύλων ἐπιστήμων, ὁ
ἀνεξιχνίαστος ἐν εὐεργεσίαις, ἀκατάληπτος ἐν φιλα-
νθρωπίαις, οὗ ἡ βουλή ἔργον, καὶ τὸ νεῦμα πράγματος
ἀποτελεσμα, σὺ καλεῖς, καὶ πάντα ὑπάκουσιν σοὶ τρέ-
μα, διατι, ὅτι τὰ συμβάντα δοῦλα σά, ὁ καταμύ-
νας πλάσας τὰς καρδίας ἡμῶν, καὶ ποικίλλων αὐ-
τὰς πρὸς ὃ χρὴ τοῦ προκειμένου χάριν.

B

105 Εἰ γὰρ καὶ τὸ αὐτεξούσιον ἐχαρίσω αὐτοῖς,
ἀλλ' ἐν ταῖς οἰκονομίαις τῶν εὐεργεσιῶν σου πηδάλιου-
χεις αὐτὰς πρὸς τὸ συμφέρον, ὅποιον καὶ νῦν ἐπ' ἐμοὶ
τῷ νεῷ βαλαάμ, δέσποτα μου, εἰργάσω ἁμαρταλῶ καὶ
ἀπεριμερίμω κατ' ἐκείνου ὑπάρχοντι, διὰ τὴν μνήμην τοῦ
πανενδόξου μάρτυρος οἰκτιρήσας τὴν ταπεινότητα ἡμῶν,
καὶ τὴν ὀλην διασώσας πόλιν ἐξ ἀπροσδοκίτου, καὶ ἀγνο-
ουμένης αἰχμαλωσίας· ὥσπερ γὰρ ἐκείνου ἄλλα προ-
φῆραν διὰ γλώττης βουλόμενον ἕτερα προεῦχεσθαι καὶ
εὐλογεῖν τὸν λαόν σου διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος παρε-
κείσας, ὅπως καμὲ τὸν ἀνάξιον δοῦλον σου, ἄλλα βου-
λευσόμενον διὰ τῆς φήμης τῶν ἀλλογενῶν διαπράξα-
σθαι, μίζονα καθ' ὑπερβολὴν τὴν εὐεργεσίαν τῆ πό-
λει μνηστεύσασθαι προενήσας· πού γὰρ ἴσον ἀργυρον
ῥητὸν μὴ ἀπολέσθαι, καὶ πάλιν τηλικαύτην ἐκ δουλείας
καὶ αὐτοῦ θανάτου ῥυσθῆναι;

C

106 Ὡς τῆς προσβείας τοῦ Ἀβραάμ σου καὶ τῆς ἀ-
υπερβλήτου σου, Κύριε, ἀγαθότητος! Ὁ νοῦς μου τὸν
ἀργυρον διεφύλαττεν καὶ ἡ γλῶσσα μου τὴν πόλιν διέσωσεν,
μία ἡ προσφορά τοῦ λόγου, καὶ τὰς ἐνεργείας, εἰς δύο
εὐεργεσίας ἡ σὴ φιλανθρωπία διέσκησεν ἐψευδόμεν ἔκων
διὰ τὸν ναόν σου, καὶ ἡ ἀλήθεια τῶν λεγομένων, ἀγνούτος
ἐμοῦ, τὴν πόλιν διεφύλαξεν· ἐχαριστοῦμέν σοι, δέσποτα
ὁ Θεὸς, καὶ ἀξιόχρονόν τι προσενέγκαι σοὶ ἀπορούμεν
ἀλλ' ἐπειδὴ πάντων δεσπόζεις, καὶ οὐδὲν δέχη ὡς
καρδίας ἐν εὐδύτητι ἐχαριστοῦσας, ἰδοὺ ταύτας ἐκχέομεν
ἐνάπιόν σου κατὰ τὸ παράγγελμα τὸ ψαλμικόν ἔπος
σὺ εἶ καὶ μάλλον οἰκτιρήσας διαφυλάττης ἡμᾶς, οὐ
μόνον ἐκ τῶν ἀνθρωπομόρφων θηρίων τούτων, ἀλλὰ
πολύ πρότερον ἀπὸ τῶν νοητῶν πολεμίων τῶν τὰς ψυχὰς
ἡμῶν ἀεὶ βουλομένων αἰχμαλωτίζειν, ὅτι καὶ τῶν νοητῶν
καὶ αἰσθητῶν ἀπάντων δεσπόζεις, ὡς τῶν ὄλων ποιητῆς,
καὶ σοῦ ἐστὶν τὸ κράτος, καὶ ἡ ἐξουσία, καὶ τὸ βασιλεῖον τοῦ
πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος εἰς τοὺς
αἰῶνας. Ἀμήν. Οὕτω δὲ τοῦ ἀνδρός τὰ ἐχαριστήρια τῷ
Θεῷ καὶ τῷ μεγάλῳ ἡμῶν προσβεβητῇ τῷ πανενδόξῳ
προσανυμνήσας μάρτυρι, ἅπαντες εἰς οἶκον τὸν Θεοῦ
δοξάζοντες ἀνεχώρησαν, ὅτι αὐτοῦ ἐστὶν ἡ δόξα καὶ ἡ
τιμὴ καὶ τὸ βασιλεῖον νῦν καὶ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους
αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

que ac sepe cum hoste congressos, victores in sua,
quae apud nos nunc agitur, commemoratione effe-
cerit.

104 Cum autem, qui ea narrabant, suis-
met oculis isthaec sese vidisse, tunc testaren-
tur, atque etiam (neque enim illum, qui stu-
dio fuerat mentitus, aliter convincebant) ju-
rarent, mirabilis vir ille, cujus cor mentiebat-
ur osque veritatem proferebat, per quem
Deus, alia illo meditante, alia civitati sa-
lutaria largiebatur, novus Abraham civitati
barbaros mentitus, ei autem per martyrem
salutem nec cogitans concilisturus, uti ille,
sese statim cum Isaac reversurum promittens,
servos suos decipiebat, lingua autem, quod
futurum erat; nec sciens prophetabat, ille
itaque vir, cum quae civitati acciderant, audivisset,
una cum iis, qui ibidem aderant, Deum
certaminumque Victorem laudabat dicens: Do-
mine Deus, o aeterna, o omnipotens, o abscon-
ditorum cognitor occultorumque inspector, o in
beneficiis investigabilis, o in misericordia in-
comprehensibilis, cujus voluntas opus, nutus-
que rei effectus, tu vocas, omniaque tibi cum
tremore obediunt, propterea quod tibi, qui
solus creasti corda nostra eaque, prout fini
proposito convenit, immutas, omnia sint subje-
cta.

105 Etsi enim et liberum arbitrium iis sis
largitus, in tuorum tamen beneficiorum dispen-
satione eos, prout expedit, moderaris, sicuti
et nunc, mi Domine, in me novo Balaam,
peccatore nec res ad ejus exemplar consideran-
te, humilitatis nostrae propter gloriosissimi
Martyris memoriam misertus, civitatemque to-
tam ex inexpectata incognitaque captivitate
liberans, fecisti; uti enim illum, alia proferre
lingua volentem, alia precari populumque
tuum per Spiritum Sanctum benedicere coegisti
mi, ita me indignum servum tuum, alia per
alienigenarum denunciationem facere meditan-
tem, beneficium supra modum majus civitati
comparare providisti. Ubi enim, dictum argen-
tum non periisse, insignemque adeo civitatem
e servitute atque ipsa morte esse ereptam, aequale
sit?

106 O tui, certaminum Victoris intercessio,
tuaque, Domine, eximia benignitas! Animus
meus argentum custodiebat, lingua autem ci-
vitatem servabat, una erat verbi prolatio, ef-
fectusque in duo beneficia misericordia tua est
partita. De industria propter templum tuum
sum mentitus, dictorumque veritas civitatem,
ignorante me, servavit. Tibi, Domine Deus,
gratias agimus et quid tibi, quod donare di-
gnum sit, offeramus, dubii haeremus. Sed cum
rerum omnium dominus sis, nihilque, ut corda
debite grata, recipis, ecce, ea coram te se-
cundum quod in Psalmis praescribitur, effun-
dimus, ut tu, majori adhuc misericordia ex-
hibita, nos, non solum a feris illis, hominum
formam habentibus, sed multo potius a spiri-
tualibus hostibus, qui animas nostras in servi-
tutem redigere continuo student, custodias, quia
tu et spiritualium et sensibilibus omnium, utpo-
te cunctorum conditor, es dominus, atque ad
te virtus et potestas, nec non Patris et Filii
et Spiritus sancti regnum spectat in secula.
Amen n. Hunc in modum a viro actis Deo
magnaque nostro intercessori, gloriosissimo
Martyri, gratias, omnes, Deum laudantes
domum abierunt; quia ipsi convenit gloria et
honor

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

credereque,
una cum eis,
qui ei aderant,
proliza,

que hic re-
ciatur,

oratione gra-
tias Deo san-
ctoque Deme-
trio agit.

A. JOANNE THESALONICENSIS. honor et imperium nunc et in infinita secula seculorum. Amen.

D

ANNOTATA.

a Caput hoc, quod hic, prout in codice nostro † Ms. 193 e bibliothecæ Vaticanæ codice Ms. 821 descriptum exstat, lectori proponimus, in codice olim Mazarinæo a fol. verso 85 usque ad fol. 96 exhibetur, sequentemque, cui ego hic ob rationem supra plus semel jam memoratam, alium substitui, titulum hunc in capite præfert: Ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ κιβωρίῳ γενομένου ἐμπρησμοῦ, De facto in ciborio incendio.

b Potuisset sane Joannes, prout jam mox indicavit, plura quam duo a se hic memorata, quorum alterum præsentī, alterum seq. cap. seu potius, uti ex Annotatis, cap. huic posteriori subjungendis intelliges, duobus seqq. suppeditat, spectantia ad bellum capita, auxilioque, Thessalonicensibus a S. Demetrio prodigiose allato, illustrata, commemorare. Res ex iis, quæ infra in Annotatis, libri hujus, a Joanne de Sancti miraculis conscripti, cap. 15 et ultimo subdendis, in medium adducam, patescet.

c Liqueat ex hoc loco, Sancti festivitatem, cum ciborii Demetriani cap. præsentī memoratum incendium accidit, seu, quemadmodum ex iis, quæ ad lit. seq. notabo, patescet, seculo sexto senescente sequentisve initio, fuisse quotannis Thessalonicæ non per unum dumtaxat diem celebratam; ut Sanctum proinde jam tum in hac sua urbe natali insigni plane cultu gaudere contigerit. Adī Commentarium prævium § VIII.

d Nimirum cap. 7, 10 ac præsertim 6, quo etiam, ut dubitandum non apparet, de ciborii hujus eodem, de quo hic, incendio sermo fit; quare, cum hoc, uti in Annotatis, capiti isti subjectis, docui, seculo sexto senescente verosimillime, certeque sub Eusebio, qui Thessalonicensem cathedram forte etiam ad seculi usque sequentis initium moderatus est, evenerit, incendii, quod præsentī cap. memorat Joannes, epocha habetur sat prope comperta.

e Ut quo virum, de quo hic, apud Illyrici præfectos functum fuisse officio, intelligas, adī Pancirolium in suis in Imperii Orientalis Notitiarum Commentariis cap. 76 et aliquot seqq., uti etiam, ac præcipue quidem, cap. 23 et 93.

f Cum vir, qui barbaros, quo populum ad exeundum e templo induceret, ad civitatis muros inexpectato, uti mox subditur, advenisse, finxit, facere id absque mendacio haud potuerit, in fictione illa partem habuisse S. Demetrius non potest; ut hic benignè interpretatione Joannes Thessalonicensis indigeat, potiusque e populi, qui, Sancto agente, rem factam, crediderit, quam e sua opinione locutus esse existimandus sit.

g De hac sancta martyre videsis, quæ in Annotatis, cap. 5 subneaxis, ad lit. b observari.

h De tribus hisce sanctis martyribus ad tertiam Aprilis diem cum Martyrologio Romano jam egit Henschenius noster; templi tamen, hic memorati, quod Sanctæ istæ nomini suo sacratum prope Thessalonicam habuerunt, non meminit; quod indubie nihilominus fuisset factururus, si sacri illius ædificii in Joannis Thessalonicensis, quam modo edimus, lucubratione fieri mentionem, habuisset perspectum.

i Barbari ergo supra memorati, qui, cum incendium, de quo cap. præsentī tractatur, evenit, Thessalonicam inexpectato assultu occupare sunt mediati, Sclavi fuerunt: hæc autem natio certe non serius, quam seculo sexto, uti vel ex iis, quæ Procopius lib. 3 de Bello Gothico cap. 40 memoriæ prodit, manifestum fit, in Romani imperii ditiones, trajecto Istro, irrupit: variis autem deinceps cladibus longissimo annorum spatio imperium, subinde etiam ad muros longos, qui Byzantiæ dumtaxat diei itinere paulo amplius distabant, armis prolatis, attrivit, a depopulandis regionibus nondum etiam tunc omnino abstinens, cum in imperii terris, ut temporis lapsu factum, sedes ab imperatoribus obtinuissent. Res ex iis, quæ tum, ad duo capp. proxime sequentia, tum ad secundū miraculorum libri cap. 3 annotanda erunt, elucescet.

k Tum scilicet, cum incendium hoc cap. memoratum evenit, seu seculo sexto senescente sequentisve initio Thessalonicam usque Sclavi non raro jam excurrerant, editisque pro more, apud barbaros illos recepto, clamore celeberrimæ illius civitatis incolæ terruerant.

l Adī librum Genesis cap. 22.

m Videsis librum Numer. cap. 23 et seq.

n Nemo est, qui non videat, hanc prolixam admodum orationem, qua, qui hostium ad muros Thessalonicenses inexpectatum adventum finxerat, gratias Deo ac S. Demetrio una cum sibi præsentibus egerit, pro arbitrio a Joanne Thessalonicensi, oratorum in morem hic loquente, esse confictam; Verum quid de facto, quod veluti virtute superiori patratum, cap. præsentī a Joanne proponitur, censendum? Cum nihil omnino, quod naturæ vires cursumve excedat, complectatur, est, sane, cur non nemo, Sanctusne ad id prodigiose concurrerit, in dubium revocet, etsi interim raris admodum adjunctis sit vestitum.



A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

CAPUT XIII

Qui Avaribus improvise Thessalonicam agredientibus Sanctus restiterit, hæc-
que nihilominus deinde abs illis obsessa ad summam angustias fuerit redacta a.

Καιρός δὴ λοιπὸν, καὶ τοῦ κεφαλαιοδεστάτου τῶν θαυ-
μάτων ἄσασθαι τοῦ πανσπουτοῦ, καὶ φιλοπόλιδος
Μάρτυρος, λέγω δὴ τοῦ κατὰ τὸν μέγιστον τῶν πόποτε
γενομένου τῆ Θεσσαλονικῆ πολέμου περιφανῶς ἐπι-
λάμβαντος, καὶ τῆς κινδυνώδους ἐκείνης, καὶ ἀδιαφύ-
κτου πολιορκίας, ἀπροσδοκῆτος ἡμᾶς διασώσαντος,
καὶ σχεδὸν εἰπεῖν ἐκ νεκρῶν ἀναστήσαντος. Τοῦτο γὰρ
τὸ θαυμαστόν, καὶ ἀπιστοφανές, καὶ μέγα δῆγμα πα-
ραστήσει τῆ λαγωγῆς, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο προέλεκτο,
τοῦ Ἀσλοφῆρου τὴν ἀντιπέδλητον δύναμιν, καὶ τὸ
τῆς φιλευθραπίας αὐτοῦ Σεοριμητον, καὶ τὸ περὶ τὴν
πόλιν κηδεμονικόν.

Tempus sane tandem est, et venerandi maxime
civitatisque amantis Martyris miraculorum,
quod longe est præcipuum reliquorumque veluti
summarium, tangendi, illud autem dico, quod
in bellorum, quæ Thessalonice umquam obve-
nere, maximo dilucide effulsit, nosque a pericu-
losa illa inevitabili obsidione inexpectato
liberavit, atque, ut ita dicam, a mortuis fere
resuscitavit. Miranda enim illa, incredibilisque
ac magna narratio, etiamsi nihil aliud esset præ-
missum, eximiam certaminum Victoris potentiam
et illius, qua Deum imitatur, misericordiam cu-
ramque pro civitate b iaculenter ostendet.

Magnitudi-
nem miracu-
li, quod nar-
raturus est,
deprecatur.

E

b
scoripmque
suum auctor
exponit.

108 Τοῦ δὲ γὰρ χαρῆν καὶ τελευταίου τῆς συγγρα-
φῆς αὐτῶ συντάξα, ὡς ἂν ἀπερισπάστου τῆς ἀκοῆς
ἡμῶν διαφυλαχθείσης, καὶ τῆ μελέτῃ τῶν εἰρημένων
τῆς μνήμης ταῖς διανοίαις ἡμῶν περισωθείσης*, παρα-
σκευάσω τὰς καρδίας πάντων ἀνεξαιρέτους τὰς τῆς
εὐχαριστίας ὁμολογίας, οὐ μόνον ἐν σαρκί, ἀλλὰ καὶ
μετὰ τὴν ἕξοδον πρὸς τὸν ἀλεξίμανον, καὶ σωσῆπα-
τριν Ἀσλοφῆρου διαφυλάττειν, ὅπως τε καρπώσα-
σθαι ἡμᾶς, μὴ τὴν ἐν τῷ βίῳ τούτῳ προστασίαν
μόνον τοῦ μάρτυρος, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν τῷ φερόνῳ βή-
ματι τοῦ Χριστοῦ προσεδείας ὑπὲρ ἡμῶν παρ' αὐτοῦ
πρὸς τὸν ἀπαρλόγιστον γενησομένης κριτῆς, τὸν φιλοῦν-
τα παρὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ αἰτεῖσθαι, καὶ τὰς αὐτῶν ἀ-
ξιώσεις δεσπερπῶς χαρίζεσθαι.

108 Hunc autem in finem et hoc tandem
scriptionis composui, ut, auditu vestro non di-
stracto, dictorumque memoria cogitationibus ves-
tris per meditationem impressa, corda omnium,
quo assiduas grati animi confessiones non solum
in carne, sed et post obitum erga clementem,
patriæque servantem certaminum Victorem con-
servetis, parata efficiam, itaque vos, non solum
in hac vita Martyris patrocinium, sed et facien-
das ab eo apud iudicem, decipi non valentem, a
Sanctis suis interpellari amantem, precibusque
eorum, ut Deum decet, annuentem, in terri-
bili Christi tribunali pro nobis intercessionem
obtineatis.

Avarum dux,
repulsus, quan-
in postulatis
apud Mauri-
tium impera-
torem passus
erat, iratus.

F

d

e
ingentem con-
gregat exer-
citium,

109 Λέγεται περὶ τινος πράγματος ἤξικονέαι
τῶν τρικυατῶ τῶν Ἀβάρων ἡγούμενον στείλιαντα πρεσ-
βείας πρὸς τὸν τῆς εὐσεβοῦς λήξεως, καὶ τα σῆπτερα τῆς
Ῥωμαίων ἀρχῆς κατέγοντα τότε Μαυρίμου. Ὡς γὰρ
ἠστόχητο τῆς αἰτίσεως, ὀργῇ ἀκατασχέτῳ φλεγείης καὶ
τῷ παρακινδυνάσει μὴδὲν ποιῆσαι δύναμιος*, τρόπον
ἐπινοεῖ, δι' οὗ μάλιστα αὐτῷ ὀδυνῆσαι τὰ μέγιστα ὑπε-
τόπαζεν, ἕπερ ἦν καὶ πανάληθες σκοπήσεως γὰρ
ὡς ἀπάσης πόλεως κατὰ τε Θράκη, καὶ πᾶν τὸ Ἰλλυ-
ρικόν, ἢ Θεοφύλακτος τῶν Θεσσαλονικαίων μητρόπολις
C ὑπερβαλόντως ὑπερέχει πλοῦτῳ τε ποικίλῳ, καὶ ἐν-
δρώποις εὐδατέοις καὶ συνεταῖς, καὶ Χριστιανικωτάτοις,
καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν γνοῖς ὡς ἐν καρδίᾳ βασιλέως κείτου
ἢ προλεχθεῖσα μητρόπολις διὰ τὸ λάμπειν ἅπαντα-
χόθεν τοῖς προτερήμασι, καὶ ὅτι ταύτης τῶν
ἀπροσδοκῆτων τι παύσεως, οὐχ ἦττον τῆς τῶν τίκτων
σφαγῆς ὀδυνῆση τὸν τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος ἐναστεμμέ-
νον, καλεῖ πρὸς ἑαυτὸν τὴν ἅπασαν τῶν Σκλα-
βικῶν θρησκείαν, καὶ Σθηριῶδη φυλὴν, ὑπέκειντο γὰρ
αὐτῷ τὸ ἔθνος ἅπαν, καὶ προσμίξας αὐτοῖς καὶ ἄλλο-
γενεῖς τινὰς βαρβάρους στρατεύσαι πάντας κατὰ τῆς
Σεοφρουρήτου Θεσσαλονικῆς παρεκλεύσατο.

109 Hic, dilecti, eorum, qui nostris tem-
poribus exstiteret f, maximus fuit exercitus; hi
enim, illos supra armatorum virorum cen-
tum millia, illi vero, paulo pauciores, alii
etiam (veritate enim ob multitudinem non
deprehensa, eorum, qui viderunt, opiniones
sunt divise) multo etiam plures exstitisse, exi-
stimabant. Illum, velut novum Xerxis Æthio-
pumve

110 Μέγιστος οὗτος στρατὸς τῶν κατὰ τοὺς ἡμετέ-
ρους χρόνους ὄφθη, ἀγαπητοί· οἱ μὲν γὰρ αὐτοὺς ὑπὲρ
τὰς ἑκατὸν χιλιάδας ὀπλίτας ἀνδρας ἐδέξαζον· οἱ δὲ ὀλί-
γον ἦττον, ἄλλοι δὲ πολλῶ πλείους, τῆς γὰρ ἀληθείας
διὰ τὸ πλῆθος μὴ καταληθθεῖσης, αἱ δόξαι τῶν Σεορι-
μένων ἐσχίζοντο. Νέον Σέρου στρατὸν ἢ τῶν Αἰθιοπίων
καὶ Αἰθίου κατὰ Ἰουδαίων τὸ πρὶν ὀπλισάμενον, ἴδμεν
τούτων· καὶ ποταμοὺς γὰρ καὶ πηγὰς ἐκλείψαι ἠκούσα-

* cod. Ma-
zarin.
ἐνρίζωθει-
στος

* cod. Mazar.
δυνάμενος

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

pumve aut Libyorum, qui adversus Judæos an-
tea pugnavit, exercitium, conspeximus. Nam et
fluvios et torrentes, ad quos castrametatus con-
sedidit, defecisse audivimus, regionemque omnem,
per quam transit, velut solitudinem deserti sec-
undum Prophetam *g* fecit.

g
eumque in
Thessaloni-
cam ex im-
provisio
educit.

111 Ac tanta multitudo tanta celeritate iter
absolvere jussa erat, ut non nisi uno die ante
eorum nos adventum noverimus. Illis enim vi-
gesima secunda, quæ Dominica erat, mensis Se-
ptembris die *h* annunciatis, civitatisque, num
vel post quatuor aut etiam quinque dies huc
adventuri essent, dubitantibus incolis, hincque
in illa custodienda negligentibus versantibus, ipsa
nocte sabbatorum secunda incipiente *i*, sine stre-
pitu ad muros accesserunt, ac gloriosissimi qui-
dem martyris Demetrii in illis obsecandis nocte
ista, ac prope pulchris victoriis decorata marty-
ris Matronæ castrum, id civitatem esse existiman-
tibus, horas sufficientes detinendis, prima solli-
citudino fuit versata; ut autem tandem aurora
illuxit, civitatemque prope esse, cognoverunt, unan-
nimit in eam, ut leo rapiem et rugiens, move-
runt. Deinde vero cum et scalas (hæ enim para-
ratae abs illis ferebantur) ad murum (armigeri
enim eorum ascendere meditabantur) erexissent,
memorable illico magnumque sancti certaminum
Victoris factum est miraculum.

Verum, fa-
cta in mu-
ros subita-
ne impres-
sione S. De-
metrii ei
resisit;

112 Non amplius enim spirituali obumbratione,
sed cadente sub aspectum actione militis armati
habitu in muro apparuit. Primum per scalas ascen-
dentem, qui in murum pedem dextrum jam in-
tulerat, hasta e duarum pinnarum medio percus-
tens, versus partem exteriorem deturbavit
mortuum *k*; qui per scalas volutatus illos simul,
qui in eis erant, detraxit, ipse quidem mortuus
in terram cadens, sui autem sanguinis guttas inter
pinnas relinquens *l*, ut appareret, et quo descen-
disset et unde excidisset. Fuisse autem id certami-
num Victoris facinus, manifestum est ex eo,
quod nemo ad hoc usque tempus veritati con-
traire sit ausus, sibique, fingendi licet e vanæ
gloriæ cupiditate studiosus, illatæ barbaro audaci
neis facinus, utut iis, qui tunc civitatem sub
potestate sua tenebant, multum quaerentibus, eum-
que, qui barbarum occiderat, honoraturos sese pro-
mittentibus, adscripserit *m*.

m
cum autem
deinde ar-
ctissima ni-
hilominus ni
obsideione

113 Nemo igitur solius certaminum Victoris tam
magnum facinus fuisse, credere formidet, primum
quidem ex eo, quod et omnes, qui ibidem suffi-
cienti multitudine adfuerunt, barbari, immodico
timore illico correpti procul a muro recesserint;
deinde vero quod nec aliquot nocte illa in muro
fuerint civitatis viri, paucis exceptis, qui et ipsi
citissime abeuntes, ad matutinum usque tempus,
quod, ut dictum est, post aliquot dumtaxat dies
barbarorum multitudinem adfuturam putarent,
domi quieverunt. Adhæc maximum confertæ mul-
titudinis tumultum, ita ut omnes fere armati ad
morum cucurrerint, in civitate factum fuisse, a
divino esse nutu Sanctorumque obumbrationis ef-
ficacia, quis ambigat? Cum porro dies tandem
factus esset, ferè illæ omnem in circuitu murum,
ita ut neque, quemadmodum dicitur, avem portis
exire vel foris in civitatem ingredi permetterent,
tuta custodia circumdedere.

civitatem
cinxisset,

114 Continuo tunc innumera multitudo di-
luce fuit conspecta. Etenim a muri, ad mare
Orientalem versus plagam siti, extremitate us-

μην, οὗς ἂν στρατοπεδεύσαντες παρεκδήσαν, καὶ ὁ
τὴν ὄλην γῆν, δι' ἧς παρῴδουσιν, ὡς πεδίου ἀρα-
κισμοῦ κατὰ τὸν προφήτην κατέστησαν.

111 Καὶ ἡ τοσαύτη πλὴθὺς τοσούτῳ τάχει τὴν
ὁδὸν διανύσαι προσετόχῃσαν, ὡς μηδὲ γνῶναι ἡ-
μᾶς τὴν ἕλευσιν αὐτῶν πλὴν πρὸ μιᾶς ἡμέρας·
κυριακῆ γὰρ ἡμέρα μνηστῆτων τούτων, τῆ εἰκαδι-
δευτέρα τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός, καὶ τῶν τῆς πόλεως
ἀμφιβάλλωσι ἐχόντων, ὡς μετὰ τέσσαρας, ἢ καὶ πρὸς πέντε
ἡμέρας μάλιστα τὰ ἐνθάδε καταλαμβάνουσιν, κἀντεῦ-
θεν ἀμελλέστερον περὶ τὴν αὐτῆς φυλακὴν διαμεινάν-
των, αὐτῆ τῆ νυκτὶ δευτέρᾳ σαββάτων ἐπιφροσκούσῃ
ἐπὶ τὰ τεῖχος τῆς πόλεως ἐφάσαν ἀψοφῆτι καὶ πρώτῃ
εὐθὺς ἐπιστάσις τοῦ πανευδόξου μάρτυρος Δημητρίου,
γεγῆνται ἐν τῷ ἀμικραστῆναι ἐκείνου τῆ νυκτὶ ἐκείνῃ,
καὶ περὶ τοῦ φρουρίου τῆς καλλινίκου μάρτυρος Μα-
τρῶνης ὥραις ἰκαναῖς ἐνασχοληθῆναι, νομίσαντες ἐκεῖ-
νο τῆ πόλει * κατεστηκῆναι· ὡς δὲ λοιπὸν εἰσφόρος δι-
νήγασεν, καὶ πλησίον οὖσαν τὴν πόλιν ἐγνώρισαν, ὀρ-
μήσαν ἐπ' αὐτὴν ὄμοθυμαδὸν ὡς λέων ἀρπάξων, καὶ
ὠροῦόμενος. Εἶτα καὶ τῷ τείχῃ τὰς κλίμακας ἀνορθώ-
σαντες, αὐτὰ γὰρ αὐτοῖς προκατασκευασμέναι διε-
βαστάζοντο· ὀπλοφόροι γὰρ αὐτῶν ἀνέναντι παρεβουλεύ-
σαντο, τότε δὲ τότε τὸ ἐξέλαουσιν καὶ μίγα Σαῖμα τοῦ
ἁγίου Ἀθλοφόρου γεγῆνται.

E
rod. M.
saria.
τὴν πόλιν

112 Οὐκ ἔτι γὰρ νοσητῆ ἐπιστάσις, ἀλλ' ὀφ-
θαλμοφανῆ ἐνεργεῖα ἐν ὀπίτῳ σχήματι κατὰ
τὸ τεῖχος ὤφθη. Τὸν πρώτον ἀνίστα διὰ τῆς κλί-
μακος, ἦδη τὸν πόδα ἐπιβαλόντα τῷ τείχῃ τὸν
δεξιῶν, λόγχῃ πλήξας κατὰ τὸ μέσον τῶν δύο ἐ-
πάλλεσσιν ὥσπερ νεκρὸν ἐπὶ τὸ ἐκτός, ὡς διὰ τῆς
κλίμακος κλυιδόμενος τοὺς μετ' αὐτῶν συνκατα-
πασεν αὐτὸς μὲν εἰς γῆν καταπέσον νεκρὸς ἀμ-
φι τὰς ἐπάλλεξις καταλιπὼν, ἴνα δὲ φανούτο, ὅποτε
ἀνῆλθεν καὶ ὤσεν ἐξέπεσεν· ὅτι δὲ τοῦ Ἀθλοφόρου γέ-
γονεν τὸ κατόρθωμα δὴλον ἐκ τοῦ μηδένα μέχρι τοῦ
νῦν τολμησαι τῆς ἀληθείας κατέκτανσθῆναι, καὶ κἀν ἐ-
ρίσασθαι φιλοδοξία τιμὴ πλάσασθαι τῆς τοῦ τολμηροῦ βαρ-
βάρου σφαγῆς, καίτοι τῶν θνητῶν κρατοῦντων τῆς πό-
λεως πολλὰ ζητήσαντων, καὶ τιμῆσαι προεπιμένων τὸν
ἀνέλκοντα τὸν βάρβαρον.

F

113 Μηδεὶς τοίνυν ἀπιστεῖται μόνου τοῦ Ἀθλοφόρου
τοῦ τοιοῦτου γεγῆναι κατόρθωμα, πρώτον μὲν ἐκ τοῦ καὶ
πάντας τοὺς ἐκεῖσε παρατυχόντας βαρβάρους πλῆθος
ὄντας ἰκανὸν παραχρῆμα δειλία ληφθέντας ἀμέτρω
ἀποχωροῦσαι τοῦ τεύχους μακρὴν· εἶτα δὲ καὶ ἐκείνους
ὅτι τῶν ἀνδρῶν τῆς πόλεως ἦσαν τινες ἐπὶ τοῦ τεύχους,
πλὴν λίαν ὀλίγων, οἱ καὶ αὐτοὶ ταχύτερον κατελ-
θόντες κατὰ τὸν ὄρθρον οἰκοῖδι ἀναπαύοντο, διὰ τὸ
μετὰ τινας ἡμέρας, ὡς εἴρηται, τὴν πλὴθὺν οἰεσθαι
τῶν βαρβάρων ἐρίσασθαι. Τὸ δὲ καὶ παραχρῆν ἄδρόν
μεγίστην κατὰ τὴν πόλιν γενέσθαι, ὡς ἀπαντας ἀρ-
δῆν ὀπίτας ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναδραμεῖν, τίς ἂν ἀμ-
φιβάλλοι τῆς θείας εἶναι ῥοπῆς, καὶ ἁγίου ἐπιστάσεως
τὴν ἐνεργεῖαν· ὡς δὲ ἡμέρα λοιπὸν ἐγεγῆνοι οἱ Σῆρες
ἐκείνοι τὸ τεῖχος ἔπαν κίλημα περιέλειπον ἀσφαλῶς,
ὡς μηδὲ ὄρουσι τὸ δὴ λεγόμενον συγχαροῦσαι τῶν πυ-
λῶν ἐξελθεῖν ἢ ἐξωθεν εἰσελάσαι τῆ πόλει.

* in col.
Metaria.
additur.
κατ' ἐπι-
νύκτι

114 Τότε δὲ τότε ὤφθη τηλαυγῶς τὸ ἀνα-
ρίθμητον πλῆθος· ἀπὸ γὰρ τῆς ἀκρας τοῦ πρὸς
θάλασσαν τεύχους τοῦ πρὸς ἀνατολάς μέχρι τοῦ πέρα-
τος

A τος τοῦ δυτικοῦ πρὸς Σάλασσαν τείχους, ὡς περ στεφάνη θανατηφόρος περίσχοι τὴν πόλιν,* οὐδένος τόπου θεωρουμένου τῆς γῆς, ὃν ὁ βάρβαρος οὐκ ἐπάτει, ἀλλ' ἦν ἰδεῖν ἀντὶ γῆς, ἢ δένδρων, ἢ χλόης τὰς κεφαλὰς τῶν ἀντιπάλων, ἀλλ' ἐπ' ἀλλήλων ἔτι καὶ στενοχωρούμενων, καὶ τὸν εἰς τὴν αἴριον ἡμῖν ἐπισεινόντων ἀφικτον θάνατον· καὶ τὸ δὴ θαυμαστόν ὅτι τῆς ἡμέρας ἐκείνης οὐ μόνον περὶ τὸ τεῖχος ἐκυκλουν ὡσεὶ ἄμιος τὴν Σάλασσαν, ἀλλὰ καὶ πλείστοι λίαν ἐξ αὐτῶν τὰ περὶ τὴν πόλιν φρουρίαι τε καὶ προάστεια κατέλαβονον λειζόμενοι πάντα, καὶ κατεσθιόντες, καὶ λεπτινόντες, καὶ τὰ ὑπόλοιπα τοῖς ποσὶ καταπατούντες· οὐκ ἔχρηζον τότε χάρακα βαλεῖν περὶ τὴν πόλιν, ἢ πρόσχωμα· χάραξ γὰρ αὐτοῖς ἢ τῶν ἀσπίδων, ἀλλ' ἐπ' ἀλλήλων, καὶ ἀδιεξέδευτος συμπλοκῆ· πρόσχωμα δὲ τὸ ὑποκινῶν τῶν σωματῶν μμούμενα δίχτυα*.

* cod. Maz. habet ναστὸν μμούμενα δίχτυων

B 115 Τίς λόγος ὑμῖν ἀγαγεῖν ἐπ' ἔθνη δυσήσθηται τὴν ἐργασίαν καταλαβοῦσαν ἡμᾶς τότε περίστασι, οὐκ ἐξ αὐτομάτου, ἀλλ' ἐξ ἡμετέρων ὄντος ἁμαρτιῶν· καλὸν γὰρ, ἀδελφοί, τὸ ὁμολογεῖν τὴν ἀλήθειαν. Ἰσως πίσειται καὶ νῦν ὁ ἔλεος ἡμῶν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου· ἐάν γὰρ ὁμολογῶμεν, φησί, τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστός ἐστι καὶ δίκαιος, ἵνα ἀφήσῃ ἡμῶν τὰς ἁμαρτίας· τὸν δὲ ἄφατον φόβον τῆ πόλει τότε περιεποίησεν καὶ τὸ πρότως ἰδεῖν φάλαγγα βαρβαρικὴν, οὐδέπω γὰρ οὕτω πλησίον ὤφθησαν ποτὲ περικαθίσταντες οἱ πολεμιοὶ* τῶν πολιτῶν καὶ τῆς Σίας αὐτῶν, πλὴν τῶν ἐν στρατιωτικαῖς τεταγμένων καταλόγους. Ἦν οὖν ἡ καρδία τότε καὶ τῶν ἀνδρειοτέρων καὶ τῶν δειλοτέρων μία γεγεννημένη· τῷ γὰρ ἀνεπίστω τῆς σωτηρίας ἢ διαφορά τοῦτον* ἐγνωρίζετο, πάντων δὲ τὰ δόκρυα ποταμῶν ἐρρέει, κατ' ἕνα τε δεινὴ, καὶ ἀλλοίωσις τοῖς πάντα ἡμαύρωσεν, ὡς πληροῦσθαι τότε τὸ προφητικὸν λόγιον τὸ φάσκον, πᾶν πρόσσωπον ὡς πρὸς καύμα χύτρας.

* cod. Maz. addit: καὶ αὐτῶν ἦσαν οἱ πολλοὶ * in cod. Maz. additur: οὐκ

C 116 Τῶν οὐκ ἐνδεχομένων γὰρ εἶναι πάντες ἐνόμιζον τὸ δύνασθαι διασωθῆναι τὴν πόλιν, πάσης παρὰ ἀνθρώπους ἀνεπίστιας περὶ αὐτὴν τότε θεωρουμένης, πρώτον μὲν διὰ τὸν λοιπὸν φεβρόν* κατασχεῖν αὐτὴν, καὶ ἀνοχῆς τινος ἐξ φιλανθρωπίας Θεοῦ εὐδῆς καταφθάσαι τῶν βαρβάρων ἐκείνων τὴν ὄργην τὴν Σέγλατον, ὡς εὐρεθῆναι τοὺς ἐν τῇ πόλει καὶ βραχεῖς τῷ ἀριθμῷ καὶ νεκρωμένους τῇ προσφάτῳ λύπῃ τῶν τεθαμμένων· δεύτερον δὲ τὸ ἰσθλαμῶν ἐν ἀριθμῷ τῶν πολιορκούντων· εἰ γὰρ μὴ μόνον τοὺς Μακεδόνας ἔπαντας, ἀλλὰ καὶ Θεσσαλοὺς, καὶ Ἀχαιοὺς ὑποβιβάσειε σωρηδὸν ἐν Θεσσαλονικῇ τριηκῆντα συνθηραμένους, οὐ δὲ τὸ πολοστὸν μέρος τῶν ἐξωθεν περιτοιχησάντων τὴν πόλιν ἐτύγγανον· τρίτον δὲ, ὅ καὶ πλεον ἁπάντων τὴν ἀμυχανίαν ἡμῖν ἐποίησεν, ἐκεῖνο ἦν, ὅτι καὶ αὐτοῦ τοῦ περιλειφθέντος ἐκ τοῦ λοιμοῦ παγανατικοῦ τε, καὶ στρατιωτικοῦ, ὀλιγοστὸν πᾶν μέρος ταχα καὶ ἀχρηστον ἐν τῇ πόλει τριηκῆντα ἐτύγγανεν, τῶν πολλῶν μὲν ἔσω ἐν ἀγροῖς ἀποκλεισθέντων καὶ μὴ δυσνήδεντων εἰσβαλεῖν τῇ πόλει διὰ τὸ τρίτης εἶναι κείρου, καὶ ἀβρόως καὶ ἀπροσδοκίτως τοὺς πολεμίους ἐχέκολλα τῷ τείχει περικαθίστασι.

* cod. Maz. addit: τότε μέχρι τοῦ ἰουλίου μηνός

que ad muri, ad mare Occidentalem versus plagam siti, terminum, non secus ac corona lethifera, civitatem circumdabat. Nullus terræ locus, quem barbarus non obambulet, aspicietur, quin terræ vel arborum vel herbæ loco inimicorum, et quidem sese invicem adhuc prementium nobisque necem inevitabilem, brevi inferendam, minantium, capita erat videre. Atque hoc jam etiam mirandum, eos die illa mœnia non tantum, ut arena mare, circumdedit, verum etiam quam plurimos ex iis, quæ circum civitatem sita erant, et castella et suburbia, prædantes absumentesque ac comminantes omnia, eaque, quæ residua erant, pedibus conculcantes, occupasse. Vallum tunc aut aggerem circum civitatem exstruere, opus non habebant; clypeorum enim invicem innexorum mutua inextricabilisque conjunctio valli loco erat; aggeris autem densitatem retium imitans corporum frequentia.

A. JOANNE THESSAL. ARCHIEP.

115 Quis sermo vobis, quæ tunc nos, non casu, sed vere peccatis nostris re ipsa invasit, adversitatem ob oculos ponere poterit? Veritatem enim, fratres, fateri, pulchrum est. Fortassis et nunc coram Domino placebit nostrum commiseratio. Quod si enim, ait, peccata nostra confiteamur, fidelis est et justus, ut peccata nostra dimittat. Ineffabilem porro civitati metum tunc etiam incussit, quod primum (nondum enim civitatem aliquando circumsidentes inimici tam prope erant conspecti, nec ipse etiam horum aspectus civium vulgo, si eos, qui militaribus catalogis erant adlecti, exceperis, obtigerat) barbaricam phalangem intueretur. Erat igitur tunc et fortiorum et timidiorum cor factum unum. Horum enim præ salutis desperatione discrimen haud agnoscebatur, omnibus autem lacrymæ fluminis in modum effluebant, omnesque gravis mœror vultusque mutatio deformarat, ut tunc impleretur Prophetæ eloquium dicens: Omnis vultus quasi ad ardorem ollæ.

ad summas ilane.

116 E rebus enim, quæ evenire haud queunt, civitatem posse servari, universi existimabant, desperata apud homines hac omnino tunc apparente, primo quidem quod eam tunc pestis horrenda usque ad mensem Julium afflixisset, aliquantulaque dierum circiter quinquaginta remissione e Dei misericordia potitam illorum statim barbarorum, ita ut in civitate numero pauci, iique ex præfato sepultorum mœnore viribus effecti invenirentur, immisus a Deo furor vigesima secunda, ut dictum est, mensis Septembris die invasit; secundo autem, quod, qui civitatem obsidebant, multitudine arenarum numero (neque enim, si quis non tantum Macedones omnes, sed et Thessalos Achaïosque confertim tunc Thessalonice congregatos fuisse, adstruxerit, vel minima hi eorum, qui civitatem extrinsecus cingebant, pars fuissent) æquales extiterint; tertio autem, quod et omnium maxime consilii inopiam nobis attulit, illud erat, quod civium militumque, qui e peste supererant, pars longe minima, forteque etiam deterior in civitate tunc esset, multitudine interim, quod mensis tempus esset, inimicique confertim ac inexpectato mœnia custodia firma circumdedit, foris in agris exclusa, civitatemque ingredi haud valente.

paulo dumtaxat ante peste afflictam virisque fere.

A. JOANNE
THESSAL. AR
CHIEP.
a quibus de-
fenderetur,
varias ob
causas de-
stitutam.

117 Facilius enimvero, qui foras fugerent, quam qui civitatem repetere vellent, salvi evadabant. Pluribus autem et ex ipsis adolescentibus selectis, qui et ex ordine militari, et ex numero illorum, qui in praetorio maximo militabant, erant, una cum eo, qui praesidium praefecturam in manibus tunc habebat, in Graeciam publicorum negotiorum causa profectis, ipsorummet autem etiam reliquorum multitudo, qui et divitiis et prudentia et servis florebant, virisque belli peritis praestabant, praefectorumque Illyrici scripulis praerant o, versus civitatum reginam cum amicis multo pluribus omnique famulatio, quo acturi adversus eum, qui regionis hujus principatum tunc tenebat, imperatorem accederent, sese contulerant.

angustias
redigit.

118 Ita igitur modis diversis civitate ad viros paucos redacta, omnem salutis spem consilii inopia praeciderat. Ac ne quis me, periculi magnitudinem extollentem, carpat, magisque etiam, quam conveniat, rerum difficultatem (quis enim ita sufficiens, ut factorum magnitudini praedicandae par censeatur, sermo invenietur?) in altum sermonibus efferre arbitretur, certe ego, ne sermonis impotentia casus adversi acerbitatem extenuem, tempestivam etiam, quae praiceps sit, scriptionem formido. Utinam vero mihi ea esset verborum vis, linguaeque plures forent, ut iis, quae tunc gesta sunt, dicendis coequarer. Ita enim, calamitatis magnitudinem exhibente me, eximia etiam Dei misericordiae divitiae ostenderentur. Verum, etsi apud nos sermo deficiat, gratiarum actio apud vos invalescat, ac quanto minus periculorum illorum magnitudinem eloqui nos possumus, tanto magis Domini omnipotentiam vos credite, communemque patriae nostrae intercessorem laudate p.

117 Ἀριεὶ μάλλον οἱ πρὸς τὰ ἔξω μέρη διαφυγόντες ἐσώθησαν, ἢ περὶ οἱ εἰς τὴν πόλιν καταφυγεῖν βουλόμενοι· πλείονον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν ἐπιλέκτων νεανίων τότε στρατιωτικῶν, καὶ τῶν ἐν τῇ μεγίστῃ στρατευομένων πραιτορίῳ ἅμα τῇ τρικαῦτα τὴν ἐπόχῃ μετὰ χειρᾶς ἔχοντι ἀρχὴν κατὰ τὴν ἑλλήνων χώραν δημοσίων ἔνεκα χρεῖων ἀποδεδημηκότων, καὶ αὐτῶν δὲ τῶν ἀπομεινάντων τὸ πλῆθος, ὅσοι καὶ πλοῦτοι καὶ φρονῖσαι, καὶ δούλοι ἀκμάζοντες καὶ ἐμπειροπολέμοις ἐκαστοὶ ἔσαν, καὶ ἐν τοῖς σκηνίοις τῶν ὑπάρχων τοῦ Ἰλλυρικῶν πρώτοι ἐτιγγαγον, κατὰ τὴν βασιλῆα τῶν πόλεων ἀπαρantes ἦσαν σὺν φίλοις πολλῶν πλείοσι, καὶ τῇ θεραπείᾳ πάσῃ πρὸς ἔλευσιν βασιλεῖ κατὰ τοῦ τρικαῦτε τὴν ἀρχὴν δέοντος ποιησάμενοι.

118 Ὅστω γοῦν ἐξ ποικίλων τρόπων ὀλιγοδρωδεῖσθαι τῆς πόλεως ἢ ἀμνηστία πᾶσαν ἐλπίδα σωτηρίας ἀπέκοπεν. Καὶ με μὴ τίς κομῆσθαι μεγαλύνοντα τοῦ κινδύνου τὸ μέγεθος, μηδὲ λόγοις οἰσθῶ με πλεον τοῦ δέοντος τὴν ἀνάγκην ὑψοῦ ἐπαίρειν· ποῖος γὰρ λόγος οὕτως ἰκανῶς εὐρεθήσεται ὡς δοκίμασθῆναι αὐτὸν τοῦ τῶν γενημένων μεγέθους; Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ γραφὴν προπετείας εὐκαιροῦ δίδωμαι ὡς ἀδυναμία λόγου κατασφαιρῶν τὸ τῆς περιστάσεως ἄμετρον· εἶπε γὰρ ἦν μοι δύναμις ῥημάτων τοιαύτη, καὶ πλείονες γλώσσαι, ὡς τοῖς τότε γενημένοις συνεξισωθῆναι διαλεγόμενον· οὕτω γὰρ παραστήσαντός μου τῆς ἀνάγκης τὸ μέγεθος, συναπεδείκνυτο καὶ τὸ ὑπερβάλον πλοῦτος τῆς χρηστότητος τοῦ Θεοῦ. Ἄλλ' εἰ καὶ παρ' ἡμῖν ὁ λόγος ἀτονεῖ, παρ' ὑμῖν ἡ εὐχαριστεία μεγαληρότα, καὶ ὅσοι ἡμεῖς οὐ δυνάμεθα τῶν κινδύνων ἐκείνων ἐκφράσαι τὸ μέγεθος, τοσούτου ὑμεῖς τὸ παντοδύναμον τοῦ Κυρίου πιστεύσατε, καὶ τὸν κοινὸν προσβεβητὴν τῆς ἡμῶν πατριδος δόξασατε.

ANNOTATA.

a Caput hoc e codice nostro signato † Ms. 193, in quo e bibliotheca Vaticanae codice 197 descriptum exstat, lectori exhibemus; exstat et in codice olim Mazarinæo a fol. 96 usque ad fol. versum 104. Ambos hic hosce codices, quod, ni ratio, in Commentario prævio num. 28 allegata, obstilisset, quantum ad alia omnia jam data ac porro danda hujus a Joanne Thessalonicensi concinnatae lucubrationis capita haud dubie fecissem, sedulo contuli, eosque comperi in lectionibus invicem non raro diversos. Harum notatu magis dignas vel in Annotatis hic sequentibus, si longiores sint, vel, si breviusculæ tantum, in paginarum margine ob oculos pono. Atque id ita præsto, ut, si codicis olim Mazarinæi lectiones, quod et perumque sit, meliores sint, iis etiam versionem Latinam accommodem, Græco interim, qui huic respondet, codicis nostri † Ms. 193 textu, utut etiam subinde mendoso, integro relicto. Præsens porro caput in codice olim Mazarinæo, in quo, ut jam dixi, exstat, sequentem hunc brevem admodum præfert titulum: Περὶ τῆς πολιορκίας τῆς πόλεως, De civitatis obsidione; verum is, quid cap. subjecto memorie prodatur, haud satis, uti consideranti patebit, exponit, hincque ei alium, quem hic cernis, substituere est visum.

b Codex olim Mazarinæus hoc loco legit Καὶ τὸ τῆς περὶ τὴν πόλιν κηδεμονίας ἀσύγκριτον, adeo ut, cum verba hæc Latine sonent, Atque incomparabilem de civitate curam, Græco codicis nostri † Ms. 193 textui solummodo superaddat adjectivum ἀσύγκριτος, incomparabilis, constructione Græcis admodum familiari substantivæ acceptum, substantivo κηδεμονία, cura, quod abs eo afficitur, genitivi casu expresso.

c Cum Mauritius ab anno 582 ad annum usque 602, uti inter eruditos modo convenit, imperio præfuerit, consecrarium hinc simul et ex hoc capituli præsentis loco fit, ut Avarum, de qua hoc cap., contra Thessalonicam expedito, certo non serius quam anno 602, nec citius, quam anno 582 acciderit. Verum eventus illius epocham infra ad litt. h multo propius determinabimus.

d Etsi quidem Theophanes, Simocatta, Zonaras alique Græcorum Historici passim obvii ea in Mauritio suppeditent, ex quibus tunc Avarum duci seu regi, qui Chagani nomine, omnibus prorsus supremis gentis illius ducibus communi, distinguebatur, federatam fuisse, aut etiam ex parte subjectam Sclavorum nationem, non immerito colligas; hanc tamen totam ab Avarum

A *varum ducis imperio dependisse seu subditam ei tunc fuisse, nusquam edicunt; ut aucesi verosimilime hic usus sit Joannes, Thessalonicensis archiepiscopus.*

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

e *Ab Avarum duce seu Chagano arma in Thessalonicam, Mauritio imperii habenas moderante, nota fuisse, nec apud Theophanem nec apud Zonaram aliosve ullos historicos memoriae proditum invenio; verum cum sub Mauritio Avars ac Sclavi frequentissime, uti apud eosdem historicos videre licet, in imperii terras irruerint, nec, quin plurima, quae abs illis tunc gesta fuerent, silentio ab historicis omnibus sint praeterita, dubitandum sit, narrata hoc capite Avarum adversus Thessalonicam expeditio pro dubia commentitiave idcirco, quod a scriptoribus aliis haud commemoratur, haberi non debet, maxime cum dies septem, teste infra ipsomet Joanne, dumtaxat tenuerit, possitque adeo haud immerito accenseri momentaneis illis, ut vocantur, hostium incursionibus, quas apud historicos, majoris dumtaxat momenti res litteris commendare ut plurimum solitos, silentio invenias haud raro suppressas. Atque hinc etiam jam conclusas, nec pro dubia commentitiave habendam esse, quae cap. praecedenti a solo etiam Joanne, silentibus reliquis scriptoribus omnibus, narratur, factam a Sclavis, cum S. Demetrii ciborium incendi accidit, subitanam atque inexpectatam in loca Thessalonicae adjacentia irruptionem. Ut sit, quo tum haec, tum Avarum, de qua hic potissimum, expeditio indubitate existimetur, sola mihi Joannis Thessalonicensis auctoris certo gravis, narratisque a se rebus, quemalmodum ex infra notandis ipsemet loco non uno indicat, praeterea synchroni, sufficit auctoritas.*

f *Fuit igitur Joannes Avarum, quam hoc cap. refert, expeditioni aequalis; verum id ex iis, quae cap. seq. litteris mandat, multo luculentius patescet.*

g *In codice olim Mazarinæo propheta hic vocatur Joël; non alia autem de causa ipsum hic citari existimo, quam quod Prophetiae suae cap. 2 v. 3 habeat Post eum solitudo deserti; Hisce enim verbis in Græco sacrae Scripturae textu sequentia isthaec respondent: Καὶ τὰ ὄρη αὐτοῦ ὄσει πάλιν ἀρκαίου.*

B *h Relatam cap. praesenti Avarum, aut, si mavis, horum ducis seu chagani expeditionem anno 597 esse illigandam, ex hoc Joannis loco liquet. Haec enim, uti ex mox ad lit. c Annotatis palam est, certo inter annum 581 et annum 603 evenit; ex annis autem, qui hunc inter et illum intercessere, solo dicto anno 597 vigesima secunda Septembris dies fuit Dominica, uti cuique calculos ineunt manifestum evadet.*

i *Id est, Dierum hebdomadae nocte secunda incipiente; quod enim Joannes mox hic subjungit, accidisse nocte, quae Dominicam proximam excepit, e narrationis contextu liquet; hebdomadae autem et a nocte, quae Dominicam praecedit, inchoari queunt, et singuli illarum dies Sabbati nomine distingui, uti liquet vel e solo S. Marci cap. 16, v. 2, ubi habetur: Et valde mane una Sabbatorum veniunt ad monumentum, orto jam sole.*

k *En insigne enimvero patrum in Thessalonicensium gratiam a S. Demetrio prodigium; sitne autem ei fides certa atque indubitata adhibenda, statuat studiosus lector ex iis, quae mox Joannes subdit.*

l *Sequentia isthaec, quae latinis hisce verbis, sui autem sanguinis guttas inter pinnas relinquens, respondent, Græca verba, Πανίδας δὲ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τὰς ἐπιπέδους κατὰ τὸν ἄνθρωπον, in codice olim Mazarinæo leguntur, atque id quidem opportune admodum, cum codex noster † Ms. 193 hoc loco sit mutilus, sensumque dumtaxat imperfectum offerat, uti cuique linguae Græcae perito, rem consideranti, facile patescet.*

m *Post textus Græci, qui ultimæ huic periodo Latinae in codice nostro † Ms. 193 respondet, verbum Πλάσθαι sequentia isthaec, Καὶ τὴν ἀνδραγαδίαν ἐαυτῶ περιήνησι, in codice olim Mazarinæo ponuntur, idque iterum quam maxime opportune, cum dictus codex noster, a quo ea absumunt, non magis fere hic, quam loco ad lit. praeced. memorato, sensum perfectum suppeditet, uti iterum linguae Græcae perito, rem consideranti, perspicuum facillime evadet.*

n *Tribus istis, quibus haec Latina, E Dei misericordia, hic respondent, Græcicis codicis nostri † Ms. 193 sequentibus verbis, Ἐκ φιλανθρωπίας Θεοῦ, isthaec praeterea, Καταξωθεῖσθε ὡς ἄνθρωποι ἄχρι πενήκοντα εὐδὴς τῆ εὐαγγελίου δευτέρου, ὡς εἰρηται, τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός, in codice olim Mazarinæo adduntur, usque, quod auctoris sensui significatione sua magis congruere videantur, versionem Latinam accommodavi, licet interim dictus noster codex etiam absque illis sensum hoc loco generet omnino perfectum.*

o *Adi Pancirolium in suis in Imperii Orientalis Notitiam Commentariis cap. 23, ibique inveniens, praefectum praetorii Illyrici in Officio suo varios scriniarios habuisse; ut inde, quid hic per eos, qui inter scriniarios primi essent seu praefectorum Illyrici scriniis praessent, Joannes significatum velit, pronum sit eruere. Adi etiam Annotata, cap. 12 ad lit. e subnexa.*

p *Cum praesens caput De civitatis obsidione, ut jam supra docui, in codice, olim Mazarinæo inscribatur, potuisset illo, quæcumque gesta in hac sunt, et qui finem tandem acceperit, opportune Joannes narrare; verum id hic scriptor verosimillime non fecit, quod ea cap. seq., quo Thessalonicæ per Avars obsidionem, S. Demetrio prodigiose patrocinante, solutam fuisse, probare contendit, potissimum exponat, eademque bis lectori proponere, superracaneum esse, uti reipsa etiam fuisset, existimari.*



A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

D

CAPUT XIV.

Visio Eusebio archiepiscopo Thessalonicensi oblata, argumentaque, quibus, memoratam cap. præced. Thessalonicae obsidionem, prodigiose patrocinate S. Demetrio, solutam fuisse, Joannes contendit a.

Eusebio
Thessaloni-
censi archie-
piscopo, quo
Deum offen-
sum placet,

Quam fuerit enimvero, quod civitatem tunc circumdedit, et magna et intolerabilis calamitas malorumque tragedia, audite, qualem in somnis visionem Eusebius, tunc archiepiscopus, viderit, audite, admonet, atque in pietatem moveamini, Deumque, omnium regem, ob providentiam diversam admiramini. Neque enim alia de causa visionem illas archiepiscopo tunc apparuisse reor, quam ut futurorum malorum magnitudinem prænoscent per certaminum Victorem precibus continuis Deum placaret; quod et fecit, ab eo tempore, quo visionem viderat, usque ad illud, quo nostri miseratus est Deus, nec in inimicorum manus tradidit, ejulans atque lamentans.

visionem ex-
lestem.

120 Octo enim aut decem diebus, antequam adversus nos barbarici nimbi streperent, archiepiscopus in somno seipsam, in civitatis theatro, magna hujus multitudinis presente, sedentem vidit, ac, cum ejus rei gratia in loco, dignitati suæ adeo inconvenienti, sederet, dubius esset, surgensque abiret meditaretur, vidit tragedum in theatri, ut vocatur, logion ingredientem, sibi que dicentem: Exspecta, quia te et filiam tuam lamentari debeo. Huic autem dixit ille: Ne labores; ego enim nec filiam habeo, nec in me quidquam, quod lamentaris, habes. Ille autem respondit: Vere filiam habes, eamque multorum filiorum matrem, ac te etiam propter illam lamentari oportet. Tunc archiepiscopus, civitatem ab eo filiam suam dici, intellexit. Cum autem ille lamentari incepturus, esset, surgens e throno suo archiepiscopus voce elata ad eum clamavit: Per rerum sublimium Deum neque me lamentaris, neque, quam vocas, filiam meam. Cum autem ille, quod nimirum, ne inciperet, impediretur, esset turbatus, dixit ipsi.

qua obsidio-
nem Thessa-
lonicensem
præsignavit,
fuisse oblatam, auctor
præmittit;

121 Nonne, ut et te et filiam tuam lamentari, convenit? Cumque iterum, sese incipere, simularet, archiepiscopus elatiori voce exclamavit dicens ipsi: Per Deum, qui ex intemerata Deipara propter nostram salutem secundum carnem natus est, neque me, neque filiam meam lamentaris, itaque multis horis reponit, illo instante, seque lamentari habere, asserente: cumque eum archiepiscopus, ne id faceret, adjuraret, subito e logio avulsus est, disparuitque tragedus, propter juramenta lamentari non valens civitatem archiepiscopumque, qui, cum expurgatus esset, magnarumque calamitatum presagia fuisse lamenta, dijudicaret, nocte et die Deo, ut caelestem, quæ civitati impendebat, pœnam misericorditer averteret, cum lacrymis supplicabat, ac post paucos, ut dixi, dies immanis illa numerumque excedens natio custoditam a Deo Thessalonicam circumdedit, statimque luctum hunc presagisse tragedum, cognovit b.

Ὅτι γὰρ μεγάλη ἡ συμφορὰ, καὶ ἀνύπιστος, καὶ τραγωδία κακῶν τὸ τηρικαῦτα τὴν πόλιν περιεστοίχισεν, ἀκούσατε ὡς ὅσα ἔπασαν καθ' ὑπνοῦς ὁ τότε ἀρχιερεὺς Ἐυσεβίος ἐθεάσατο, ἀκούσατε, παρακαλῶ, καὶ κατανύχθητε πρὸς εὐλάβειαν, καὶ τὸν παμβασιλεῖα Θεοῦ τῆς παυκίλης προνοίας ὑπερβαυμάσατε· οὐδὲ γὰρ ἄλλου τοῦ χάριος τὰς ὕψεις ἐκείνας οἶμαι τῆ ἀρχιεπισκόπου τότε καταφανῆσαι, ἢ τοῦ προγινώτα τὸ μέγεθος τῶν ἐσομένων δεινῶν ἀδιαλείπτως προσευχῆς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ ἀβλοφῶρου ἐξιλεώσασθαι, ὑπερκαὶ πεποιθῆναι, κλαίον καὶ θυμωμένους ἀπ' οὐ τὸν θυερον ἐωράκει, ἕως οὗ οἰκτιρήσεν ἡμᾶς ὁ Θεός, καὶ οὐ παρέδωκεν εἰς χεῖρας ἐχθρῶν.

E

120 Πρὸ γὰρ ὀκτὴ ἢ δέκα ἡμερῶν τοῦ βραχύναι ἡμῖν τὰς βαρβαρικὰς ὑπάρδας, ὅρα ἑαυτὸν καθ' ὕπνου ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐν τῇ θεάτρῳ τῆς πόλεως καθέζομενον, ἐχθροῦ συνόντος αὐτοῦ πολλοῦ, καὶ δὴ ὡς διηπόρει τίνος χάριος ἐν οὕτῳ ἀναρμοδίῳ τόπῳ τῆς ἀξίας αὐτοῦ καθέζεσθαι, καὶ βουλεύεται ἀναστῆσαι ὑποχωρεῖν, ὅρα τραγωδῶν εἰσερχόμενον ἐπὶ τὸ καλούμενον τοῦ θεάτρου λόγιον καὶ λέγοντα αὐτῷ, μείνον ὅτι σὲ καὶ τὴν θυγατέρα σου ἔχω τραγωδήσαι· ὁ δὲ λέγει αὐτῷ, μὴ κωπαδῆς, ἐγὼ γὰρ οὔτε θυγατέρα ἔχω, οὔτε δὲ εἰς ἐμὲ ἔχεις τί τραγωδήσαι· ἀποκρίνεται δὲ ἐκεῖνος, ἀληθῶς θυγατέρα ἔχεις, καὶ πολὺτενον, καὶ δεῖ μετ' αὐτὴν καὶ σὲ τραγωδήσαι. Τότε συνῆκεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος, ὅτι τὴν πόλιν λέγει αὐτοῦ θυγατέρα· ὡς δὲ ἤμελλον ἐκεῖνος ἀρχεσθαι τοῦ τραγωδεῖν, ἀναστῆς ἐκ τοῦ θρόνου αὐτοῦ ὁ ἀρχιεπίσκοπος κράζει αὐτῷ φωνῇ, τὸν Θεὸν τῶν ὑψιστάτων μῆτε ἐμὲ τραγωδήσης, μῆτε τὴν λέγεις θυγατέρα μου· ὁ δὲ διαπονηθεὶς ὡς ἐμποδισθεὶς δῆδεν τοῦ ἀρχεσθαι, λέγει αὐτῷ.

F

121 Οὐκ ἐνδέχεται μὴ τραγωδήσαι με καὶ σε, καὶ τὴν θυγατέρα σου; Καὶ ὡς πάλιν ἀποκρίνεται ἀρχεσθαι, ὁ ἀρχιεπίσκοπος γενοστέρα τῇ φωνῇ προέκραξεν λέγοντα αὐτῷ· τὸν Θεὸν τὸν τεχνίτην ἐκ τῆς ἀρχάντου Θεοτόκου σαρκὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν μῆτε ἐμὲ τραγωδήσης, μῆτε τὴν θυγατέρα μου. Καὶ οὕτως ἐπὶ πολλὰς ψαῖς τὰς ὥρας, ἐκεῖνος ἐνσταμένους καὶ λέγοντος ὅτι τραγωδήσαι ἔχω, καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου κατορμιζόντος αὐτὸν μὴ τοῦτο ποιῆσαι, ἄφρων ἀνάσπαστος ἐκ τοῦ λόγιου γίνεται ὁ τραγωδῶν καὶ ἀφανῆς, μὴ ἰσχύσας διὰ τὰς ὄρους τραγωδήσαι τὴν πόλιν, καὶ τὸν ἀρχιεπίσκοπον, ὅς ἐξυπνισθεὶς καὶ διακρίνας ὡς συμφορῶν μεγάλων μνημόματα οἱ τραγωδοὶ καθέστηκασιν, ἡμέρας καὶ νυκτὸς τὸν Θεὸν σὺν δάκρυσιν ἐλιτάνευεν, παρακαλεῖν φιλανθρώπως τὴν ἐπερχομένην τῇ πόλει θεήλατον μάστιγα, καὶ δὴ μετ' ὀλίγου, ὡς ἔφη, ἡμέρας τὸ θηριώδες ἐκεῖνο φύλλον καὶ ἀριδρὸν ὑπερβαίνον τὴν Σεφοφούρητον Θεσσαλονικὴν περιεκίχλωσαν, καὶ εὐθὺς ἐγὼ τοῦτον τὸν θρηνητὴν μνημοῦσαι τὸν τραγωδῶν.

122 Πῶ:

A 122 Πώς οὐχ ὑπέμετρον κἀντεῦθεν εἶποιμι τὴν συμφορὰν, πῶς δὲ οὐκ ἀπειροπλάσιον τὸ παντοδύναμον τοῦ Θεοῦ; Ἡ γὰρ δύναμίς μου, φησὶν, ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται· ὥσπερ γὰρ ἐπὶ τοῦ Γεδεὼν μόνους τριακασίους ἐνεκελεύσατο ὁ Θεὸς εἰς τὴν παράταξιν ἐμβαλεῖν πρὸς μυριοπλάσιον λαὸν τῶν ἀντιτεταγμένων, ἵνα τοῦ Κυρίου δείξῃ περιφανῶς ἡ νίκη, καὶ μὴ εἴπωσι, ἡ γερὴ ἡμῶν ὑψηλή, καὶ οὐχὶ κύριος ἐποίησεν ταῦτα πάντα· οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ πολέμου τούτου συνέβη κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ ἐκ τῶν προφηθεῶν αἰτιῶν ὀλιγάνθρωπον καταλειφθῆναι τὴν πόλιν, ἵνα μὴ διαμυριβάλλοι τις ὡς οὐχὶ προσβείβαις τοῦ μετὰ Θεὸν δεσπότης αὐτῆς, λέγω δὲ τοῦ πανενδόξου μάρτυρος Δημητρίου, μόνος ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς ἡμῶν ἐρρύσατο αὐτὴν ἐξ ἄθου κατωτάτου· οὔτε γὰρ ὄπλα, οὔτε χρήματα ὑπέχου αὐτῆ, ἀλλὰ πάντα αὐτῆ ἡ δεξιὰ τοῦ ὑψίστου ἐγένετο.

122 Qua ratione modo calamitatem haud immodicam, Dei vero omnipotentiam haud infinitam pronuntiem? Virtus enim mea, inquit, in infirmitate perficitur. Uti quippe Deus sub Gedeon contra numerosissimum instructorum ex adverso ad pugnam populum solos trecentos, ut Domini esse victoriam, luculenter apparet, ac ne, Manus nostra excelsa est, hæcque omnia Dominus haud fecit, dicerent, ad prælium procedere jussit e, ita et in hoc bello civitatem paucorum dumtaxat virorum presidio fuisse relictam, e Dei dispensatione ob causas prædictas evenit, ne quis istam illius, qui ei post Deum dominus est, gloriosissimi autem, dico, martyris Demetrii intercessionibus a solo Christo ac Deo nostro e profundissimo inferno liberatam fuisse, revocaret in dubium. Neque enim arma, neque divitiæ illi erant, sed omnium ei loco fuit dextra Altissimi.

A. JOANNE
TIRISSAL. ARCHIEP.
MOX AUTEM
HANC PRODIGIOSE A S. DEMETRIO SOLUTAM FUISSE, CONTENDIT.

123 Ἐυθὺς γὰρ, τὸ μεμερισμένον τῶν ἀνδρῶν τῆς πόλεως τυχευάντων, ὄραν ἡμᾶς τὸ τεῖχος μεμερισμένον ἀγνώτων ἀνδρῶν, καὶ οὐδὲ οὐδεὶς πώποτε τῶν τῆς πόλεως ἐδεδέσατο, πῶς οὐ θεϊκῆς ἐπιστασίας εἶποι τις ἄν καὶ ἀντιλήψως τὸ κατόρθωμα; Ἄρα δὲ ἡμεῖς μὴ ἐφανταζόμεθα τοῦτο βλέπειν, ἢ οὐχὶ καὶ τοῖς βαρβάροις τὸ αὐτὸ κατεφαίνετο; πολλοὶ γὰρ αὐτῶν περὶ τὰς ὑστερον ἡμέρας ἀπελιπίσαντες νικᾶν προσρύντες τοῖς ἄρχουσιν τῆς πόλεως, ὁμιλοῦντες λέγοντες διεσπόμενος, ὅτιπερ ἀπὸ πλείονος ἀκριβώσας ὁ τῶν Ἀβάρων ἠσόμενος, ἴαν ἄλλους τὴν πόλιν ἔχειν τοὺς μαχητὰς διὰ τὸ καὶ λοιπὸν ἐνταῦθα πρὸ βραχέως γεγενῆσθαι καιροῦ, πέπομφεν ἡμᾶς φήσας, αὐθήμερον τὴν πόλιν ἐκπορεύειν, ἡμεῖς δὲ τοσούτους ἐν τῇ τείχῃ καὶ τοιούτους ἀπ' οὐ ἐληλύδαμεν, ἐορῶμεν τοὺς μαχητὰς, ὡς καὶ πλῆθει καὶ ἀνδρείᾳ πολὺ τὴν κατ' ἡμᾶς στασίαν ὑπερβαίνειν, κἀντεῦθεν ἀπελιπίσαντες ἡμεῖς τὴν ἡμῶν πόρῃσιν, μάλλον παρ' ἡμῶν γεγενῆσθαι ἡμῶν τὴν σωτηρίαν οὐκ ἀσκόπως ἐβουλεύσασθαι.

123 Statim enim, civitatis viris in varias partes distractis, mœnia viris ignotis, et quos civitatis nullus umquam vidisset, repleta nos vidisse, qui haud divina esse curæ opulatio-nisque facinus quis dicat? Anne id visum a nobis, soli nos imaginati sumus, vel an non idem et barbaris apparuit? Horum certe multi, cum de referenda victoria postremis diebus desperarent, ad civitatis principes transfugientes, confessi sunt diserte dicentes: Avarum dux, cum e pluribus, paucissimos civitatem, quod et pestis in ea parvum ante tempus fuisset d, propugnatores habere didicisset, misit nos dicens, fore ut illico civitatem expugnaremus; non autem a tempore, quo advenimus, tot ac tales in mœnibus propugnatores vidimus, ut et numero et fortitudine nostrum exercitum longe exsuperarent: atque hinc de vestra expugnatione desperantes, salutem apud vos querere satius esse, haud inconsiderate existimavimus.

primum quidem, quod in civitate, propugnatoribus fere destituta, viri ignoti, qui cum tulerantur, fuerint conspectis

124 Καὶ ταῦτα μὲν γενέσθαι συνέβη εἰς ὑστερον, τότε δὲ αὐτῆς ἡμέρας ἐλθόντων ἡμῶν περὶ τὰ ἕξω ἀπασχολήθησαν συνάγοντες βρώματα, καὶ αἰχμαλώτους, καὶ χρήματα καὶ παμπόλου σίτου, καὶ ἄλλων καρπῶν ὑπ' αὐτῶν ληφθέντων· ἅπαντὰ γὰρ τότε τὰ γεωργηθέντα καὶ προτέρων ἐτῶν ἀπόδετα ἕξω ἐτύγγανον, καὶ μόλις αὐτοῖς τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπήρκεσαν· μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς καρποὺς τῶν δένδρων καὶ τοὺς ὄπληκας, καὶ τὰς ῥίζας αὐτῶν, καὶ τῶν λαχάνων ἀπάντων· εἶτα τὴν ἡμέραν χλόην, καὶ τὰς ἀγριεβλάστους βοτάνιας, καὶ τοὺς κλινομένους χλωροὺς ἀκάνιας, καὶ τὸν χροὺν λοιπὸν τῆς γῆς κατέλειξαν, καὶ ἔτι ἐλιμώττον, οὐχ ὑπομένουσθαι τῆς γῆς τὸ βάρος αὐτῶν· αὕτη δὲ τῇ ἐσπέρᾳ τῆς πρώτης αὐτῶν ἡμέρας κατεφρυγανήσαντο, καὶ ἦσαν περὶ τὴν πόλιν πυρὰς, ὡς μιμῆσθαι τὸν ἐν τῇ Δαυιδ πύρος ποταμῶν, περὶ οὗ ὁ Ἀμβρακίου ἐλεγεν· Ποταμῶν βαρῆσεται γῆ· εἶτα σὺν τῇ πυρᾷ ἐκείνη τῇ φοβερᾷ ἀσφίαν φωνῆν ὁμοδυμαδῶν φοβερωτέρων τοῦ πυρός, περὶ ἧς, πειραθέντες ἐναργῶς λέγομεν, ὅτι ἡ γῆ ἐσεισθή, καὶ γὰρ οὐ οὐρανοὶ ἐστάξασιν.

124 Atque hæc quidem postremo fieri contigit; ipsa autem, die, qua advenimus, tum in iis, quæ extra civitatem sunt, laborarunt, commeatum, captivos, frumentique quam plurimi atque aliorum, quos rapuerant, fructuum copiam colligentes. Omnia enim, quæ ex agricultura comparata anteriorumque annorum agrum seposita, foris tunc existebant, vixque ipsis in diem sufficiebant. Post hæc autem arborum fructus, earumque ac omnium olerum radices, F herbam deinde cicurem sylvestriaque gramina, atque, ut vocantur, acanas videntes, ac terræ tandem arenam absumpserunt, atque adhuc, gravitatem ipsorum terra non ferente, esurierunt. Ipsa autem diei primæ, qua hæc acciderunt, vespera ex aridis lignis rogam circum civitatem extruxerunt atque accenderunt, ita ut memoratum in Danièle ignis fluvium imitaretur, de quo Abacuc dixit: Fluvio conspergetur terra e. Adhæc cum terribili rogo illo unanimiter emisere vocem, rogo terribiliorem, qua (experientia clare edocti loquimur) terra mota est cælique stillarunt.

deinde vero quod, cum civitas, quam circumcirca populati erant inimici,

125 Εἶτα καὶ ψόφους κυκλόθεν ἡκούομεν δι' ὅλης νυκτός· καὶ τῇ ἐπαύριον κατασκευαζόντων αὐτῶν ἐλεπόλεις καὶ κρινοὺς σιδηροῦς, καὶ πετροβόλους ὑπερμεγεθείς καὶ τὰς καλουμένας χελῶνας, ἔστινας σὺν τοῖς πετροβόλοις δέριεσιν ἐπισκεπάσαντες ξηραῖς, μεταβουλεύσασμενοι πάλιν διὰ τὸ μὴ ὑπὸ πυρός ἢ πίσης κοχλαζούσης ἀδικεῖσθαι, δέριεσι νεοσφαγῶν βοῶν καὶ καμῶν ἡμαγμῆνας ἐν τοῖς ὄργανοις ἐκείνοις ἐνήλω-

125 Adhæc per noctem totam fragores in circuitu audivimus, cumque ii postridie obsidionales machinas arietesque ferreos ac petrobolos f permagnos, atque, ut vocantur, testudines, quas juxta ac petrobolos siccis pellibus cum contextissent, mutatoque rursus, ne ab igne vel a pice ardente injuriam paterentur, consilio, cruentatas boum camelorumque recens occisorum

vehementissimi ab hisce oppugnaretur,

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEF.

occisorum pelles, quas instrumentis illis clavo-
rum ope affixerunt, preparassent, haecque ita
proxime ad murum egisset, a die tertia ac citius
lapides, potius autem magnitudine existentes
tumulos, sagittasque tandem hiemalium nimbo-
rum in modum, ita ut nemo eorum, qui in
muro erant, absque periculo prominere, vel
quidquam eorum, quae foris gererentur, specu-
lari posset, sagittarii eorum ejaculati sunt,
quin et testudinibus g muro exteriori admotis
fundamenta ejus vectibus ac dolabris maxime
concuesserunt.

hincque inco-
la, Dei idcir-
co opem

126 Cum haec autem fierent, quis sermo existi-
stentium in civitate, ante oculos metum, de-
sperationem, mortem vel certo, quod tamen
in malorum comparatione consolationem quam-
dam habebat, servitutem, captivitatem, eamque
apud immisericordes sanguinariisque ac, quod
maximum malum erat, Deum non cognoscentes
dominos, continuo ante oculos habentium, corda
possit describere? Verum humilibus parens,
percutiens atque iterum sanans, cognoscens homi-
num affectus Dominus Jesus Christus per sui
certaminum Victoris genuinique servi interces-
sionem ad corda invocantium eum respexit, vi-
densque ea ad caelum conversa, pedesque ipsius
velut domini complectentia, atque impotentiam,
conciliique inopiam, illiusque, quod impendebat,
inevitabilitatem ei commonstrantia, voceque, quae
a solo Deo auditur, clamantia; A vestigiis tuis,
misericordissime, donec nostri miseraris, non
surgemus.

B

precibus as-
siduis

127 in te enim, qui nos ab inferno liberasti
atque ab interitu secundum mirabilia tua nos
eripuisti, oculi omnium sperant, quia, si nos
salves, miraculorum tuorum, ab aeterno memo-
ratum, nulli miraculum praesens habebitur
secundum. Etsi enim ob peccata nostra digni
poena nos simus, multo magis tamen te ob
clementiam tuam misericordia decet. Quapropter
spes nostra ereximus. Domine, indignos nos
esse, qui intercessionem obtineamus, agnosci-
mus, verum id rogamus, ne pro nobis cer-
taminum Victoris (eum enim, utpote patronum
clementem, dirigere ad te pro nobis preces no-
vimus) supplicationes propter iniquitatum nostram
multitudinem absque effectu sint, sed ne id,
quod Jeremiae tum respondisti, Ne pro populo
isthoc ores, non enim exaudiam te, a te, Deus,
audiat, ne, caelestis Imperator, quia, etsi aliorum
omnium peccatorum rei simus, Deum tamen
alium extra te haud novimus, sed nomen tuum,
quod et invocatum est super nos, assidue appel-
lamus. Ne iniquitates nostrae tuam erga Marty-
rem benevolentiam exsuperent.

C

unamiter in-
plorantes,
exaudiri que
ab eo

128 Ne eum, qui pro nomine tuo lanceis fuit
occisus, ob peccatorum nostrorum multitudinem
contristes, quia peccata finita, misericordiae tuae
fons infinitus, hacque majorem, quae et admiranda
sit, gratiam tuo certaminum Victori, quam civitate
ei, Christianorumque, qui in te peccarunt,
gente donata, dare non potes. Tunc magna
amicis gratia conceditur, non quando eorum,
qui misericordia digni sunt, miseretur, sed
quando ipse iudex jam condemnatos absolvit.
Propterea, Christe Domine nos ipsi da, idque
dumtaxat semel, ut, salute, quae apud homi-
nes impossibilis est, divinitus obtenta, in tem-
plo ejus stantes laudis confessionisque vocem ei,

σαν, και οὕτω ταῦτα πλησίον τοῦ τείχους προσκαγα-
D
γόντες ἀπὸ τρίτης ἡμέρας και ἐπέκεινα ἔβαλον λίθους,
μαλλον δὲ βουνοῖς τῷ μεγέθει τυγχάνουσιν, και βέλειον
λοιπὸν οἱ τοῖσται αὐτῶν νυφάδας μιμούμενοι χειμε-
ριῶκα, ὡς μὴ τινα τῶν ἐν τῷ τείχει δύνασθαι προκύ-
ψαι ἀκινδύνως, και τι τῶν ἔξωθεν θεάσασθαι, ἀλλὰ και
τὰς χελῶνας τῷ ἔξω τείχει προσφύσαντες, μοχλοῖς
και ἀξίναις ἀμέτρως περιέτρουν αὐτοῦ τὰ θεμέλια.

126 Τούτων δὲ γινόμενων, τίς λόγος τὰς καρδίας
τῶν ἐν τῇ πόλει διαγράψαι δύνησεται, τὸν φόβον, τὸν
ἀπελπισμὸν, τὸν κατ' ὀφθαλμοῦς ὀρόμενον θάνατον,
ἢ τῶγε καὶ βραχέϊαν ἔχον παραμυθίαν ἐν συγχρίσει
κακῶν, δουλείαν πάντως, αἰχμαλωσίαν, και ταύτην
ἀνημέρον δεσποτίων, και ὠμοβόρρον, και τὸ μέγιστον
θεῶν μὴ εἰδῶτων τὸν Θεὸν. Ἄλλ' ὁ ἐλεῶν τοὺς ταπει-
νοῦς, ὁ παιδεύων και πάλιν ἰώμενος, ὁ γινώσκων τοὺς
διαλογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων, ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς
διὰ τῆς προσβείας τοῦ ἀθλοφόρου αὐτοῦ και γνησίου θερά-
ποντος ἐπέβλεψεν εἰς τὰς καρδίας τῶν ἐπικαλουμένων
αὐτὸν, και ἰδεν αὐτὰς ἀλλομέναις εἰς οὐρανόν, και κα-
τεργούσας νοητῶς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς δεσπότου, και τὴν
ἀδυναμίαν, και ἀμηχανίαν ἐμφανίζούσας αὐτῇ, και τὸ
ἄφικτον τοῦ ἐπηρητημένου, και βροῦσας φωνῇ τῇ Θεῷ
μόνη ἀκουομένη, οὐκ ἀνιστάμεθα τῶν ἡγῶν σου, φιλάθρωπε,
ἕως οὗ οἰκτερήσεις ἡμᾶς. E

127 Οἱ ὀφθαλμοὶ γὰρ πάντων εἰς σὲ ἐλπίζουσιν,
ὅς ἐλυτρώσω ἡμᾶς ἐξ ἁδου και φοβῶκα ἐξελεύ ἡμᾶς κα-
τὰ τὰ θαυμασιά σου, ὅτι ἐὰν σώσεις ἡμᾶς, οὐδένος
ἐν δευτέρῳ στήσεται τὸ παρὸν θαῦμα τῶν ἐξ αἰῶνος
σου μνημονευομένων θαυματουργημάτων· εἰ γὰρ και
ἄξιοι ἡμεῖς τῆς τιμωρίας διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, ἀλλ'
πολυ πλεον ἄξιος σὺ τῆς φιλαθρωπίας διὰ τὴν
εὐσπλαγγχίαν σου· διὸ μὴ υπερίδης ἡμᾶς, ἀγαθέ,
ὅτι και πρὸς σὲ τὸν μόνον τὰς ἐλπίδας ὕψωσαμεν. Κύ-
ριε, εἶδαμεν, ἀναξίους ἡμᾶς ὄντας τῆς προεβείας τυχεῖν,
ἀλλὰ τοῦτο δέμεθα τὰς ὑπὲρ ἡμῶν ἰεσίας τοῦ ἀθλο-
φόρου σου μὴ γενέσθαι ἀπράκτους διὰ τὸ πλῆθος τῶν
ἡμετέρων παροξυσμῶν· εἶδαμεν γὰρ αὐτὸν ὡς εὐ-
σπλαγγχῶν κηδεμόνα τὰς ὑπὲρ ἡμῶν δεήσεις σοι ἀνα-
τείνοντα· ἀλλὰ μὴ ἀκούση παρὰ σοῦ ὁ Θεός, ὅπερ
τῷ Ἰερεμίᾳ τότε ἀπεκρίθη, ὅτι μὴ προσεύχου περὶ
τοῦ λαοῦ τούτου, ὅς γὰρ εἰσακούσωμαι σου, μὴ βασιλεῦ
ἐπουράνι, ὅτι εἰ και πᾶσι τοῖς ἄλλοις κακοῖς ἔνοχοι
καθεστήκαμεν, ὅμως ἐκτός σου Θεὸν ἄλλον οὐκ εἶδα-
μεν, ἀλλὰ τὸ ὄνομά σου ὀνομάζομεν αἰεὶ, ὃ και ἐπι-
κέκληται ἐφ' ἡμᾶς, μὴ νικήσωσι αἱ ἐνομίαι ἡμῶν
τὴν εἰς τὸν μάρτυρά σου εὐνοίαν. F

128 Μὴ λυπήσῃς τὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός σου λόγ-
χαις σφαγέντα διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἡμετέρων κακῶν,
ὅτι τὰ κακὰ μέτρον, ἢ δὲ πηγή τῆς φιλαθρωπίας
σου ἀπειρος, και μείζον ταύτης χάριν και θαυμαστὴν
οὐκ ἔχεις δοῦναι τῷ ἀθλοφόρῳ σου, ἢ θαροῦμενος αὐ-
τῷ πόλιν και ἔθνος Χριστιανῶν ἐπαιτιῶν σοι. Τότε
χάρις τοῖς φίλοις μεγάλη παρέχεται, οὐχ ὅταν ὑπὲρ
ἄξιων τοῦ ἐλεηθῆναι ποιεῖται τὴν δεήσιν, ἀλλ' ὅτε
ὁ κριτὴς αὐτὸς τοὺς ἦδη κατακεκριμένους ἐλευθερώ-
σας χαρίζεται. Διὰ τοῦτο χάρισαι ἡμᾶς αὐτῷ, δεσπο-
τα Χριστέ, και τὸ ἀπαξ τοῦτο, ἵνα τῆς θεωρητικῆς παρὰ
ἀνθρώπους ἀδυνατοῦ σωτηρίας τυγχόντες ὀρθομαθῶν
συστάντες ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, φωνὴν αἰνέσεως, και ἔξο-
μολογήσεως ὕψωμεν τῷ παρορῶντι ἀνομίης και ὑ-
περβαίνοντι

A περιβαίνοντι ἀδικίας, καὶ θαυμαστά ποιοῦντι καὶ ἀνεξιχνίαστα, ἐνδοξά τε καὶ ἐξίστια, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς.

129 Ταῦτα τῷ ἐνδιαιτῷ λόγῳ πάντες ἔκραζον· τὸ γὰρ προφορικῶν ἢ ἀνάγκη τῆς ἀμηχανίας ἀπέβυσεν· ὁ δὲ ἐρευνῶν τὰς καρδίας ἐπῆκουσεν τοῦ στεναγμοῦ τῶν πεπεδημένων, καὶ τὰς ἰκεσίας τοῦ ἀλλοφύρου δεξάμενος ἐπόμβρισε τῇ πόλει ὑπὲρ ἀγαθότητος. Ἄλλ' ἴσως ἐρεῖς, πόθεν ὄηλον; Τίς ἴδεν Θεοῦ, ἢ τίς ἤκουσεν αὐτοῦ τὴν σωτηρίαν ὑποσχεμένον, ὅτι διαβεβραίουσαι τῇ πόλει δετισθῆναι; Ἄκουσον, ἀγαπητὲ Θεοῦ οὐδεὶς ἐώρακεν πώποτε, ἀλλ' οὐδὲ φωνὴν Θεοῦ κατ' οὐσίαν ἀκήκουεν· ἐν δὲ τῶν ἔργων αὐτοῦ τῶν τε κατὰ δίκαιαν ἡμῶν συνισταμένων, καὶ τῶν αἰσθητῶν δεικνυταί τοῖς φιλομαθέσι, καὶ συνετοῖς, ἥτε λεγομένη ὄρηγ' τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ κατὰ φύσιν ἀγαθότης· παραστήσατε δὴ μοι τὰς ἀκούας ὑμῶν, παρακαλῶ, κίχρη διεγγυῶμαι τοῖς πιστοῖς ἀνοραταῖς ἐναργῶς ἀποδείξει, καὶ μονουχί βρώντα τὰ πράγματα ὡς ἀδρός τὸν ἔλεον ὁ Θεὸς ἐπὶ τὴν πόλιν ἀνώμβρισε.

B 130 Εὐθύς γὰρ τοὺς νεκρωμένους ὄντας καὶ ψυχῇ, καὶ σώματι ἄπαντας ἐκ τῶν ὀρωμένων, δευτὴν καὶ προσδοκωμένον χειρῶν, ἀπροσδοκίτως ἀναδαρσῆσαι περὶ τὴν τρίτην ἡμέραν τῆς πολιορκίας, καὶ ἐπέκεινα ὡς καὶ γελᾶν, καὶ καταγελᾶν τῶν ὑπεραντιῶν, καὶ πολλοὺς αὐτῶν προερεπαιεῖς τὲ καὶ ὑποσχετέσι πεῖθειν τῇ πόλει προσχωρεῖν, ὡς μεμεστῶσθαι τὰ μὴ χρηματίζοντα δημόσια βαλανεῖα τῶν ἐκ τῆς βαρβαρικῆς πληθῆος μεταχωροῦντων, καὶ ἐντεῦθεν πλείστην τοῖς τῆς πόλεως γαρμύνην καὶ εὐσέως ἐγγίνεσθαι, ὅρα τίς ἀμφιβέλλοι μὴ θεϊκῆς ἐνεργείας εἶναι ταῦτα κατορθώματα τῆς λύσεως τοῦ πεπεδημένου, καὶ ἀνορθώσεως τοῦ κατεβράχμηνου, ἀντικαταστικῆς δ' αὐτῶν τῶν ὑπερφάνων, καὶ διασκεδαζούσης βουλᾶς εἶδον· Ἐγὼ μὲν οὖν ἐκεῖ μὴδὲν ἄλλο παύσασθαι προέβην ἔνδοξα τῆς ἐκ Θεοῦ τότε γεγενημένης τῇ πόλει βοήθης, ἀρκεῖν ἡγοῦμαι τοῖς ἐγγνώμοσι, ὡς κρίνουσι ταῦτα δεικνύσθαι, μὴ ἄλλοθεν, ἢ Θεοῦ συμμαχίαν τὴν πόλιν τότε διασωθῆναι.

C 131 Τίς γὰρ νεκροὺς ἐγείρει, οὐχὶ μόνος ὁ Θεός; Τὶ δὲ νεκρῶν οἱ πολῖται τότε διέφερον; Οὐδὲ γὰρ ἀντιπολεμῆσαι μόνον τὰς πρώτας δύο ἡμέρας οὐκ ἔδυνάκετο, ἀλλ' οὐδὲ ἀντιφθέγγεσθαι, ὅλας τῷ πάγῳ τοῦ φόβου καταψυχθέντες, ἐξίσχον· τοὺς οὖν τοιαύτους μεταβαλεῖν εἰς ἀνδρείαν, τίνος, εἰ μὴ Θεοῦ; Καὶ ὅρα τὴν οἰκονομίαν, ἀγαπήσατε, καὶ προσκύνει αὐτοῦ τὴν φιλόφρωνον πρόνοιαν· εἰ γὰρ εὐθύς τοῦ παραγενέσθαι τὸν ἐάμβραρον τὴν ἀνδρείαν ἐνέδυσεν τοῦς τῆς πόλεως, οὔτε τῷ Θεῷ τὴν αὐτῶν σωτηρίαν ἐπέγραψον, ἀλλὰ καὶ ἀχαρίστων, καὶ ὑπερφάνων κατεδικάζοντο κρίματι· διὰ τοῦτο γοῦν τὰς πρώτας ἡμέρας ἀφῆκεν αὐτοὺς εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἢ πρόνοιαν, καὶ τότε τὴν ἀντίληψιν ἐπέδειξαστο, ἵνα καὶ τὴν αὐτῶν ἀσθένειαν αἰσθῶνται, καὶ τὸ ἄμετρον τῆς ἐπικειμένης ἀνάγκης δεῖσθῶνται, καὶ τῆς ἀξίας τοῦ ὑψίστου τὴν ἐπισκιάσαν αὐτοὺς ἡμιλογίαν συνήρουν.

132 Ἄλλ' ἐπειδὴ τῶν πολλῶν ὁ νοῦς καὶ ἄλλων τιῶν γεγενημένων προτεθῆναι διήγησιν βούλεται τῶν συστησόντων, ὡς χειρὶ Θεοῦ, καὶ ταῖς τοῦ ἀλλοφύρου προσφείας τηλικαῦτα τὴν πόλιν σῶσθαι, οὐκ ἀπορούμεν ὑμῶν τὴν ἐπιθυμίαν πληρῶσαι, ἀλλὰ τὰ καθέκαστον λέγειν τὰ ἐν τοῖς ἀρκτέοις, καὶ τοῖς δυτικαῖς γεγενημένα τῆς πόλεως μέρεσι, καὶ τοῖς ἐκείσε τὰ σφοδρὰ, καὶ πολλὰ μηχανήματα παρὰ τῶν ἀντιπά-

qui iniquitates nostras præterit atque iniustitias condonat, mirabiliaque et investigabilia, gloriosaque et immensa, quorum non est numerus, facit, unanimiter offeramus.

129 Hæc omnes voce interna clamabant; ore enim proferre, rerum angustia impediēbat. Qui autem corda scrutatur, compeditorum gemitum exaudivit, certaminumque Victoris preces suscipiens benignitatis pluvia civitatem irrigavit. Ast forsā dices, unde id manifestum? Quis Deum vidit, vel quis eum, ut civitati pluisse asseveres, salutem pollicentem audivit? Audi, dilecte, Deum nullum umquam vidit, sed neque vocem Dei secundum substantiam audivit; ex operibus autem ipsius, et quæ mente cognoscimus, et quæ sensibus percipimus, studiosi discendi intelligentibusque innotescit et Dei, quæ dicta est, vindicta, et secundum naturam benignitas. Mihi proinde, moneo, aures vestras præbete, atque ego promitto, fidelibus auditoribus ostensurum me esse, res etiam propemodum clamare, supra civitatem confestim misericordie pluviam Deum effudisse.

E 130 Statim enim illos omnes, qui præ malis, quæ viderant, peioribusque, quæ formidabant, et anima et corpore emortui erant, sub tertiam obsidionis diem ac citius animos, ut et riderent et iriderent inimicos, horumque etiam multis ad civitatem accessum, ita ut balnea publica, quæ usui haud erant, iis essent, qui a barbarica multitudine transfugiebant, impleta, maximeque hinc iis, qui civitatis erant, lætitia ac audacia accederet, monitisque et promissionibus persuaserint, inexpectato recepisse, quisquam, num divine hæc virtutis, compeditos solventis confractosque erigentis, contra autem superbis resistentis gentiumque consilia disturbantis, facinora existant, in dubium revocet? Ego enim vero, etiamsi aliud, quod afferrem, subsidii, quod civitati a Deo tunc obveniret, indicium haud suppeteret, hoc iis, qui sanæ mentis sunt, sufficere existimarem, ut iis judicarent ostensum, non aliunde, quam per auxilium, a Deo in bello latum, civitatem tunc fuisse servatam.

F 131 Quis enim, nisi solus Deus, mortuos resuscitat? Quid vero a mortuis cives tunc differebant? Non tantum enim duobus primis diebus bellum ex adverso movere non poterant, sed nec quidquam omnino in contrarium eloqui metus algore frigidi valebant. Tales igitur ad fortitudinem transferre, cujusnam, nisi Dei? Et vide, dilecte, ordinationem, illiusque misericordem providentiam adora. Quod si enim, statim atque venisset barbarus, fortitudine eos, qui civitatis erant, induisset, et Deo salutem suam haud adscripsissent, ac ingratorum præterea superbiorumque condemnationi obnoxii fuissent. Idcirco igitur primis diebus naturæ suæ ipsos Providentia reliquit, tuncque subsidium exhibuit, ut et infirmitatem suam agnoscerent, incumbentisque necessitatis excessum viderent, dignitatisque Altissimi, quæ ipsos obumbrabat, præsentiam intelligerent.

132 Ast cum multorum animus et aliorum quorundam factorum, quæ Dei manu certaminumque Victoris precibus civitatem tunc fuisse servatam, ostendent, narrationem præmitti velit, ut desiderio vestro faciamus satis, haud laboramus; verum quæ in Septemtrionalibus Occidentalibusque civitatis partibus, iisque, quibus ibidem vehementes multasque machinas

humillime postulant.

E ad desperationem essent adacti, audacia continuo, animis receptis.

fuerint impleti; quo, Deo singulariter

F

adjuvante, factum, ut, cum civi uti

ab

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

ab inimicis, quos e barbaris fortiores, atque ad pug-
nandum ferociore extitisse, probe novimus, fuisse admotas, aiunt, gesta sint, uti et quando
ligneam latamque struem, quo hac in civitatis
portum irrupere valerent, mari imponere sunt
moliti, quique ea tracta in mare per machi-
nam, quam solus Deus, et non homo extru-
xisset, fuerit divulsa, singillatim edicere, longi
sermonis, multæque, et quæ præsentem cona-
tum excedat, narrationis exstiterit; quæ autem
meismet oculis vidi manibusque tetigi h in
Orientali civitatis parte et ab hostibus gesta et
a solo Deo dissipata, hæc singillatim, ne sermo-
nis prolixitate auditorum desiderium tædio affli-
ciam, sollicitus, enarrabo.

obsidionales
etiam ma-
chinas ap-
plicavissent,

133 Mihi enim dumtaxat est propositum, audi-
tui Deum amanti, salutem ex Deo, nec aliunde,
civitati tunc obvenisse, manifestum effice-
re, mentesque omnium ad divinam compunctio-
nem Deoque placentem confessionem ac conti-
nuam gratiarum actionem, certaminum Victori
faciendam, excitare. Prima ac secunda obsidio-
nis die ipsos inimicos victum collegisse et ad-
versus civitatem multa ac terribilia diversæque
speciei instrumenta preparasse, diximus; tertia
autem die, et ad septem usque (post hos enim
civitatem illos obsidere, gloriosissimus Martyr
haud concessit) dies tempore labente, muris
omnino omnia, et obsidionales machinas et
arietes et petropolos humique serpentes testudi-
num falces i applicuerunt; ac primo quidem
cum adversus portam, quæ Casandreotica di-
citur, vim suam direxissent, ut ex ea a civi-
tatis propugnatoribus harpagonem quemdam,
ferreum quidem, modicum autem ac velut pue-
rorum terriculamentum suspensum viderunt,
machina hujusmodi, dico autem arietis, timore
correpti pedem retro, nulla re præstita, ad
tabernacula sua tulere, et hunc ei similes igni
dantes k.

propugnacu-
lumque suf-
fodere, tuti-
mici cepis-
sent,

134 Civitatisne id, an Dei omnino, quæ au-
daces, non secus ac infantes, terrore percu-
tere valet, potentia id effectit? Deinde vero
testudines serpentum in morem subeuntes dola-
bris, corio obtectis, vectibusque propugnacu-
lum, ut dictum est, a fundamentis subvertere
conabantur; quod utique, abs ipsis studiose
tentatum, executioni etiam mandatum fuisset,
nisi rursus Providentia cælestis, civibus illu-
cens, et fortitudinem corda eorum, ut lorica,
induisset, indidissetque, ut propugnaculo exi-
rent, eosque, qui in testudinibus erant, illud-
que fere totum (neque enim contra ipsos in-
troeuntes, atque a propugnaculo contactos nec
ab iis, qui sursum erant, conspectos, projici
e muro quidquam poterat) suffoderant, terrore
afficerent.

in fugam eos
conjecerint,
opusque ce-
ptum retin-
quere cogē-
runt.

135 Viri igitur armati, pauci numero, quo-
rum Deum alacritatem accendit, e porta, ad
quam cataracta l, ut vocatur, erat, demitti
quidem solita, tunc autem levata, exierunt,
cumque dumtaxat emersissent propugnacula,
trepidationem inimicis attulerunt, ita ut timore
ineffabili correpti omnia, quæ ab eis ad propu-
gnaculi suffossionem facta erant, instrumenta
reliquerint aufugerintque, etiamsi viris, qui
contra illos exierant, nihil in manibus præter
hastas et spicula habentibus, testudinibus, et
quidem, ut scitis; boum camelorumque recens
occisorum corio obtectis, neque lapidum eje-
ctorum propter munimen, neque ignis picisque

λων προσαχθῆναι φασίν, οὐς καὶ τοὺς ἀνδρειωτέρους, καὶ D
θηρωδέστατους τοὺς τῶν βαρβάρων στρατοπεδεύσαι ἰκτι-
ρωσάμεθα, ὅτε καὶ τῇ θαλάσῃ τὴν ἕλινον γῆν, καὶ
πλατεῖαν ἐπιτιθέναι κατεμηχανήσαντο, ὡς ἂν δι' αὐ-
τῆς ἐπὶ τὸν λιμένα δυνήσων εἰσδύναι τῆς πόλεως, ὅπως
τὴ αὐτῇ διασπάσθῃ συρεῖσα διὰ μηχανῆς ἐπὶ τὸ πέ-
λαγος, ἢν μόνος Θεὸς ἐμηχανήσατο, καὶ οὐκ ἄνθρω-
πος, μακροῦ ἂν εἴη λόγος καὶ πολλοῦ διηγήματος,
καὶ τὴν παρούσαν ὁρμὴν ὑπερβαίνοντος· ἃ δὲ αὐτο-
ψὶ κατείδον, καὶ ταῖς χερσὶν ἐψηλάφησα κατὰ τὸ ἀ-
νατολικὸν τῆς πόλεως μέρος, ἐκ τε τῶν πολεμίων γεγε-
νημένα, καὶ ὑπὸ μόνου Θεοῦ διασκευασθέντα, καὶ ταῦτα
μερικῶς διηγήσομαι τῷ μὴ ἀποκνήσαι τῷ μήκει τοῦ λόγου
τὴν προθυμίαν τῶν ἀκοατῶν προμηθοίμενος.

133 Σκοπὸς γὰρ μοι μόνον παραστῆσαι τῇ φιλο-
θέῳ ἀκοῇ ὡς ἐκ Θεοῦ, καὶ οὐκ ἄλλοθεν ἢ σωτηρία τῇ
πόλει τότε γεγένηται, καὶ διεγείραι τὰς διανοίας ἀ-
πάντων πρὸς Θεῖον κατάνυξιν, καὶ θεοσεβτον ἐξομολό-
γησιν, καὶ εὐχαριστίαν τοῦ ἀδολοφύρου διηγεῖν. Εἶπαμεν
ὡς τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῆς πολιορκίας καὶ τῇ δευτέρᾳ,
τὰς τροφὰς τε αὐτῶν συνήγαγον οἱ πολέμιοι, καὶ κατὰ
τῆς πόλεως πολλὰ καὶ φοβερὰ, καὶ διάφορα ἠτιρέ-
πισαν ὄργανα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ μέχρι τῶν E
ἑπτὰ· πέρα γὰρ τούτων πολιορκεῖν αὐτοὺς τὴν πό-
λιν ὁ πανένδοξος μάστις οὐ συνεχώρησεν· προσήγον
ἄρδην τοὺς τεῖχος ἅπαντα, τὰς ἐλεπίλους, καὶ τοὺς
κρούς, καὶ τοὺς πετροβόλους, καὶ τῶν χελωνῶν τὰ χα-
μερπῆ ῥαβδουργήματα· καὶ πρώτον μὲν κατὰ τῆς λε-
γομένης Κασανδρεωτικῆς πύλης προετραπέσαντες ὡς
εἶδον ἐπ' αὐτῆς ὑπὸ τῶν τῆς πόλεως ἀναρτηθέντων ἄρ-
παγα τινὰ σιδηρῶν μὲν, βραχὺ δὲ καὶ οἰκίαι μορμολύ-
κων νηπίων κρεμάμενον δειλία συσχεζέντες τοῦ τη-
λικούτου μηχανήματος, λέγων δὴ τοῦ κρού, καταπτώ-
σαντες, ἄπρακτοι ἀνεχώρησαν ἐπὶ τὰς σκηνὰς, καὶ
αὐτῶν καὶ τοὺς ὁμοίους αὐτῶ κατακλύσαντες.

134 Ἄρα τοῦτο τῆς πόλεως ἡ δύναμις ἀπειργάσατο,
ἢ πάντως ἢ τοῦ Θεοῦ, ἢ καταπητήσιν δυναμένη καὶ
τοὺς θρασείας ὡς τὰ νήπια; Ἴτα ταῖς στυροφόροις
χελωνῶν ὑποδύντες ὡς ὄρεσ τὸ προτειγίσμα ἀξῆναι,
ὡς εἴρηται, καὶ μοχλοῖς ἐκ βάθρων ἀνασκηυάζειν ἐπι-
χειροῦν, ὃ δὴ καὶ εἰς ἔργον αὐτοῖς ἠνέστο δήπου τὸ
σπουδαζόμενον, εἰ μὴ πάλιν ἡ οὐράνιος τοῖς πολιταῖς
ἐπιλάμψασα πρόνοια ἀνδρεία τε τὰς καρδίας αὐτῶν P
ἐδωράκισεν, καὶ ὑπέθετο κατὰ τὸ προτειγίσμα ἐξελ-
θεῖν, καὶ καταπτοῆσαι τοὺς διὰ τῶν χελωνῶν, μικροῦ
δὴ ἅπαν αὐτὸ κατασκάψοντας· οὐ δὲ γὰρ ἦν ἐκ τοῦ
τείχους ῥίψαι τῷ κατ' αὐτῶν ἔνδον εἰσδύνων, καὶ
ὑπὸ τοῦ προτειγίσματος στικωμένων, καὶ μὴ δὲ ὁρ-
μένων τοῖς ἀνωθεν.

135 Ἄνδρες οὐκ ὄπλοφόροι βραχεῖς ἀριστοὶ, ἂν
ὁ Θεὸς ἀνῆκεν τὴν προθυμίαν, ἐξῆλθον διὰ τῆς πύ-
λης, ἐφ' ἧς καὶ ὁ λεγόμενος καταράτης κεχάλαστο μὲν,
ἀνεσπάσθη δὲ τότε, καὶ μόνον ἀναβάντες ἐπὶ τοῦ προτει-
γίσματος θάμβος ἐνεποίησαν τοῖς ὑπεναντίοις, ὡς
φῶβον συσχεζέντες ἀρήρητα καταλείπειν ἅπαντα τὰ
πρὸς ὄρουγιν αὐτοῖς γεγεννημένα τοῦ προτειγίσματος
ἔργα καὶ ἀποδράσαι, καίτοι τῶν ἐξεληλυσθέντων ἐφ'
ἑαυτοῖς ἀνδρῶν μὴδὲν ἐν χερσὶν ἐχόντων ἢ δόρατα,
καὶ ἀσπίδας ταῖς γελῶνας, ὡς ἴστε καὶ ταῦτα δέξασθαι
νεοσφαγῶν βοῶν, καὶ καμῆλων κατεστρασμαμένας, οὔτε
κύνων ἐπιβρίμνεντων διὰ τὴν ἐρμυνότητα, οὔτε πυρὸς
ἢ πίσης κοχλαζούσης ἐπίγυσαι διὰ τὸ τῶν δεβρίων κά-
δυγγον ἠδύνατο τι λυμήνασθαι, μήτις ἀνδρες εὐα-
ρίστμοι,

A ριζμητοι, και θάρασι μόνους, η τζοις, ως εικός,
απλημένιοι.

ardentis affusio per coriorum humiditatem nocere quidquam posset, nedum viri, pauci numero solisque hastis vel arcibus, ut verosimile est, armati.

A. JOANNE THESSAL. ARCHIEP.

136 Κρωάτω ουν ο ευγνωμων ακροατής, αξιοι
α-ρα οι μετά λόγχης και τζοζου μόνου φανέντες επί του
προτειχίσματος βλάψαι τι τους υπό τας χελώνας
όντας, και τοις μοχλοίς διαρύνοντας, πόθεν και τις
αίτιος της τούτων σφαγής· δηλονότι ο τὸ θάρσος τοις
Μακεδόσιν ενδείξ· ένθα γάρ ροπή Θεου πάντως τὸ
έναντιον βοηθείας γεγυμνωται. Καί η τρικαστα δε
του διαβόλου γενομένη ενέργεια δέδειχεν την πόλιν
θεικής προνοίας αξιωσθαι. Ιστε γάρ ως και τον Άδάμ,
και τον Ιώβ, και τους Άγιους πάντας, όπηρικά της θείας
επιουρείας αξιωθέντες, κατεστοχάσατο παραχρημα
κοινοτός, και κινδύνους, και άλλ' επ' άλλήλους ελίψεσι
περέβαλεν. Τοιγαρούν και τότε επεί κατενόησεν διά
των γνωμένων Σαυμάτων, ως αι προσβίβαι του πανεν-
δόξου μάρτυρος εκλάμψασαι τον θείκον έλεον επί την
πόλιν επώμβρισαν, εμνηγνήσατο ο χαριστικος, και
εθουερός δαίμων την εκ της ητης των χελωνών και βαρ-
βαρών εγγυομένην τή πόλει χαράν μεταστρέψαι εις πέν-
θος.

136 Judicet igitur aequus auditor, cum ii, qui cum hasta arcuque dumtaxat in propugnaculo sese ostendere, quidquam nocendo iis, qui sub testudinibus erant, vectibusque terram movebant, fuerint inepti, undenam et quis caedis illorum causa exstiterit; is nimirum, qui audaciam Macedonibus indidit. Ibi enim Dei nutu, quidquid subsidii inimicis erat, denudatum fuit, tuncque etiam impensa diaboli vis, divina providentia civitatem servatam fuisse, ostendit. Scitis enim, qui et Adamum et Job et Sanctos omnes, cum divino auxilio digni habitii fuissent, squalidus ille statim impetierit et periculis et tribulationibus, invicem succedentibus, circumdederit. Igitur ei tunc, cum e factis miraculis, emicantes gloriosissimi Martyris intercessionibus divinae misericordiae pluviam supra civitatem effudisse, perspiceret, aliena calamitate gaudens invidusque daemone laetitiam, quae e testudinum ac barbarorum strage civitati obvenerat, vertere in luctum est molitus.

Cum porro post, periculo prius, quod diaboli multitudo induerat.

B 137 Ένεργήσας γάρ τή οικεία στρεβλότην τον προ-
ρηθέντα της πόλης καταράκην οντα μεγιστον, και των δυο
πυλων τὸ ύψος και πλάτος εν εκατόφ φέροντα, εκ
μοισπλεύρου τὸ πλεον ανέλικυσθηναι πεποίηκεν, ως
μετά τὸ εισελθειν τους εξελθόντας, χαλασθέντος αυτού,
μη κατέρχεσθαι διά τὸ την μίαν πλευράν προσπε-
πήχσαι τῷ λιθίνῳ ὀρθωσάτῃ, και Σελήσάουτον ανέλικύ-
σαι μετά πολλής συνδρομής, μη κατισχνειν ελωσ
κάν βραχύ την άνω κορυφήν, διά τὸ την δεξιάν
αυτου ὀμίαν τῷ έτέρῳ πάλιν ὀρθωσάτῃ καταχρύσασαι
και μήποτε πρὸς τὸ άνω τουτου ανοηλιζομένου, μη
δε πρὸς τὸ κάτω κατιεμένου πάσαν την ημέραν, και
μέχρι πολλου της έπισώσης νυκτός ανεωμένη μεμένηκεν·
αλλ' ο Θεός κατοικτειήσας ημάς διά την αυτού εϋ-
σπλαγχνία, και τὰ εκίσει τότε κρουσίδον εκχυθέντα
δάκρυα, κράξαντος εν θείας έπισώσίας ενός τεχνίτου,
'Ο Χριστός μετ' ημών, ηλκίσθη την άνω, και ισωθείς
έχαλάσθη, και λοιπόν ησύχασαν αι καρδίαι των διαστα-
ζόντων.

137 Etenim obliquitate sibi propria usus praedictam portae cataractam, quae et maxima erat valvarumque duarum et altitudinem et latitudinem in se complectebatur, unum in latus magis incurvari fecit, ita ut, cum ii, qui exierant, essent ingressi, deorsum illa, cum demitteretur, propterea quod latus unum lapideae orthostate m esset affixum, haud descenderet, multorumque concursu sursum attollere eam volentes, nulla omnino ratione, quod iterum dexterum ejus latus alteri orthostate esset annexum, facere id possent n. Atque illa adeo nec sursum levata, nec infra depressa, die tota magnaue etiam noctis sequentis parte mansit aperta a. Verum Deus per suam misericordiam lacrymasque, ibidem tunc scatebrae in modum fusas, nostri misertus, artifice quodam et divina inspiratione, Christus nobiscum, inclamante, cataractam superne movit, aequataque demissa est, dubitantiumque tandem corda quieverunt.

E feliciter Dei misericordia depulso,

C 138 Έως γάρ αυτοίς και τὸ των θακούων πλήθος
κεκίνητο, του έχτρου υποβάλλοντος ενοίας ποιηράς
ως ότι ο Θεός αλώων την πόλιν βεβούληται, και διά
τουτο η πόλη ου κλειεται. Καί ὅπερ αὐτός τῇ κακου-
ργία εμνηγνήσατο, τουτο και τῷ Θεῷ προσάπτειν ταις
διανοίαις υπέβαλλεν· αλλά δόξα τῷ άγιῳ Θεῷ, εις
τέλος γάρ αυτού η δολιότης ουκ ισχυσεν. Βούλεσθε ότι
άλλας του Χριστου θαυματουργίας γεγενημένας τότε; Προ-
σῆσομαι οικ έλαττον των άλλων θαυματουργιῶν· επειδή
γάρ τῇ θεία ροπή τας χελώνας, και τους μοχλους, και
τας δικέλλας καταλείψαντες, έαυρον, μηδενός διώ-
κοντος, οι πολέμοι, λοιπόν επί τῇ εξῆς τοις πετρο-
βόλοις εχρήσαντο.

138 Hinc enim et illis lacrymarum copia fuit commota, quod cogitationes pravas, quasi Deus civitatem capi vellet, ideoque porta clausa haud esset, inimicus suggereret. Et quidem quod ipse malitia sua moliebatur, cogitationibus, ut id Deo adscriberent, subjiciebat. Verum, Deo sancto sit gloria, ad finem enim fraus ejus haud prevaluit. Vultisne et alia Christi miracula tunc facta? Proponam, quod aliis prodigiis haud est minus. Cum enim Dei nutu, testudinibus et vectibus et lignonibus relictis, inimici, nullo insequente, fugissent, tandem die sequenti petrobolis usi sunt.

petrobolis etiam

139 Ησαν δε οὔτοι τετραγώνιοι εκ πλατυτέρων βά-
σεων εις στενωτέρας κορυφάς καταλήγοντες, εφ' ὧν η-
σαν κύλινδροι παχείς λιαν σεσιδηρωμένοι τὰ πέρα-
τα, και επ' αυτών καθηλωμένα ξύλα ως δοκοί μεγά-
λης οικίας έχοντα τας σφενδόνας, αι τιες ύφούμεναι
πέτρας άπέπεμπον, και μεγαλύτες και συγγυοίς, ως
μη δε την γην δύνασθαι φέρειν τας αυτών έρρίψεις,
μήτιγε οικοδομήν ανδραπίνην, αλλά και σανίσι τας
τρεις μόνου πλευράς των τετραγώνων εκείνων πετροβόλων
διεφραξαν, ως μη τοις ένδον καθεύδοντας υπό των εκ του
τείχους τιτρώσκεισθαι βίβεισι. Καί επειδή πυρφορο-
βέλει εις εξ αυτών συν ταις σανισιν απηνδρακώδη,
διαβαστάξαντες τὰ ὄργανα υπεχώρησαν, και ὡ η εξῆς

139 Hi autem quadrangulares erant, a lateribus basibus in angustiora fastigia desinentes, supra quae erant cylindri spissi admodum, ferro ad extremitates armati, lignaque clavis hinc affixa, magna domus trabium adinstar balistas complectentia, quae sursum levatae lapides magnos et continuos emittebant, ita ut eorum impetus nec terra, nedum humana habitatio, ferre posset; verum tria dumtaxat, quadrangulorum illorum petrobolorum latera, ne qui intus morabantur, sagittis, e muro emissis, laederentur, tabulis sepiunt, ac, postquam unus ex eis una cum tabulis telo ignifero in carbonibus fuisset

c quibus assidue lapides permagno,

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

fuisset reductum, instrumentis sublatis, abierunt, dieque sequenti eosdem rursus petrobolos, pellibus nuper detractis, ut dictum est, una cum tabulis vestitis adduxerunt, muroque iis propius admotis, montes ac colles (Quidnam enim aliud quis vocet lapides illos supra modum magnos? in nos intortos, ejaculati sunt.

Deo inte-
rim cives
roborante.

140 Ast quid deinde, qui civitatis erant, ad hæc? Quid? ego dicam: De fuga præ metu quorundam ex iis, quibus civitas premebatur, arripienda non cogitarunt. Habebant enim, ut dictum est, e Dei voluntate insitam sibi audaciam. Etiam si talia humana virtus haud sufferret, lapidiferæque grandinis illius aspectu ac intolerabili tonitruvi manu facti fragore exanimaretur, roborati tamen a Deo ante pinnas parare viminibus e tenuibus veluti contextas quasdam cortinas, eosque, qui in cænaculis sub convivis ponuntur, e papyro linoque lectos sunt moliti, quo allidentis lapidis æque ac soni intensio vel distractione vel teneritate repercussionis temperata emolliretur.

in civitate
ejaculati ini-
mici sunt.

141 Ast hæc quidem cives ut homines moliebantur; verum Deus, ut omnipotens, suppetias tulit nobisque adfuit, ut, quemadmodum scriptum est, non humanum auxilium, sed sola ipsius dextera sanctumque ejus brachium civitatem servaret. Quid enim præterea est factum? Inimicis ab aurora usque ad horam septimam lapides illos supra modum magnos quotidie ejaculantibus, eorum fere nullus in murum impexit, sed vel extra murum vel interius deferebantur; quo vero deferebantur, scrobem efficiebant, utut multis e lapidibus, qui e civitate erant emissi, per petrobolorum, qui ad barbaros spectabant, verticis aperturam angustam veluti ex mandato delabantibus, eosque, qui intro erant, occidentibus Verum ne quis forte, non Deum, sed barbarorum imperitiam, ut lapides vel intra vel extra murum delaberentur, effecisse arbitretur, hujus rei causa totam eam ad suppedaneum usque ictu unico prostravit p.

in nihilominus
hi profecerunt.

142 Sane misericors Deus, cum eos, qui in muro erant, ineffabili formidine iterum correptos vidisset, lapidem haud amplius in eum impingere permisit, utut dictis petrobolis, qui contra solam Orientalem civitatis plagam erant intorti, amplius quinquaginta existentibus. Cum igitur, qui jaculabantur, defatigaretur nihilque proficerent, eadem etiam die in castra, cum per inauditam Christi protectionem incasum laborassent, sunt reversi. Ad tantam autem audaciam eos, qui timore erant mortui, Dominus denuo revocavit, ut post hæc per portam, quæ ad mare ducit, etiam excurrerint, atque e barbaris aliquos, qui in mari sese lavabant, occiderint, ac antequam, quid factum esset, exercitus nosset, nulla facta mora, quod non tantum adversus hunc exire, sed et parvum portæ vectem adaperire, periculosum esset, sint reversi.

hinc rursus,
ac maxime ex
eo, quod, ve
hementiori in
illam im-
pressi me de-
creto.

143 Quis hæc diviæ voluntatis facinora haud esse affirmet? Quis ejus misericordiam supra civitatem tunc fuisse adductam, haud confiteatur? Verum quid ni ad id, quod præcipuum est, venio, certaminumque Victoris, quod se manifestavit, auxilium, in bello suppeditatum, quod et maxime incredulos ad rei assentiendum et ad Martyrem laudandum indu-

ήγαγον αυτούς πάλιν τοὺς πετροβόλους βύρσαις νεοῦσθαι· τοῖς, ὡς προείπομεν, σὺν ταῖς σανίσιν ἡφιμισμένους, καὶ πλησιέστερον στήσαντες τοῦ τείχους, ἐβλάου ὄρη καὶ βουνοὺς καὶ ἡμῶν ἀκοντίζοντες· τίς γὰρ ἂν ἄλλο τι κάλεση τοὺς ἀπειρομεγέθεις ἐκείνους λίθους;

140 Ἐτα τί πρὸς ταῦτα οἱ τῆς πόλεως; Τί; Ἐγὼ φημί. Οὐ κατεδείλασαν ἐπινοῆσαι τινὰ τῶν ἐπιφερομένων ἀποφυγεῖν· εἶχον γὰρ, ὡς προείρηται, ὄρασος τι ἐνσπαρὲν αὐτοῖς ἐκ θείας ῥοπῆς· Ἐπεὶ ποῖα στερόβητος ἀνδρωπὴν οὐ κατάτηγεν, καὶ κατενεκροῦτο τῆ θείᾳ τῆς πετροβόλου χαλᾶξος ἐκείνης, καὶ τῷ ἀστένει τῷ ῥυθῷ τῆς χειροποιήτου βροντῆς, ἀλλ' ὅμως ὑπὸ Θεοῦ ῥωσθέντες ἐβουλεύσαντο πρὸ τῶν ἐπάλλεων ἀρτίσαι ἐκ ῥάβδων λεπτῶν, ὅσπερ τινὰ καλυψασμένα καταπετάσματα, καὶ τὰς ἐν τοῖς δειπνήτηρισι ὑπὸ τοῦς δαιτυμόνας τιθεμένας ἐκ πατύρων, καὶ σάκκων στρομνᾶς, ἵνα τοὺς πέτρου προσαράσσοντος διαμαλαχθῇ ὡσπερ ἡ τάσις τοῦ κρούσματος, ἢ τῷ διαπομένῳ, ἢ τῷ ἀπαλῷ τῆς ἀντιτυπίας μεσοειδεῖσθαι.

141 Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὡς ἀνδρωποὶ οἱ τῆς πόλεως ἐβουλεύσαντο, ὁ δὲ Θεὸς ὡς παντοδύναμος ἐβοήθησεν καὶ παρέστησεν ἡμῖν ὡς οὐχὶ ἀνδρωπὴν βοήθεια, ἀλλ' ἡ δεξιὰ αὐτοῦ μόνη ἔσσωσεν κατὰ τὸ γεγραμμένον τὴν πόλιν, καὶ ὁ βραχίον ὁ ἄγιος αὐτοῦ. Τί γὰρ καὶ γέγονεν; Ἀπὸ τοῦ αὐγούσ ἐως ὅρας ἐβδόμης καθεκάστη ἡμέραν ἀκοντίζόντων τῶν ἐχθρῶν τοὺς ἀπειρομεγέθεις ἐκείνους λίθους, οὐδεὶς αὐτῶν σχεδὸν τῷ τείχει προσέπαυεν, ἀλλ' ἡ ἕξω τοῦ τείχους, ἢ ἐνδότερον κατεφέροντο, οὐ δὲ κατεφέροντο, βόδυνον ἀπέτιλουν, καίτοι πολλῶν τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἀκοντισθέντων λίθων διὰ τοῦ στενοῦ τῆς κορυφῆς τῶν βαρβάρων πετροβόλου, ὡς ἐξ ἐπιταγῆς κατελάθοντο καὶ τοὺς ἐδῶν ἀποκτανόντων. Ἀλλ' ἵνα μὴ τις ἐκ τῶν συμβάντων ὑπολάβῃ, ὡς οὐχὶ Θεός, ἀλλ' ἡ τῶν βαρβάρων ἀπειρία τὰς πέτρας ἐνδοτέρω, ἢ ἕξωτέρω τοῦ τείχους πεποίηκεν ἀκοντίζεσθαι, τούτου χάριν μὲν πληγῇ πάσα αὐτὴν κατέστρεψεν ἕως τοῦ περιπάτου.

142 Ἀρεῖσι ὁ φιλόδρωπος Θεὸς ἀφάνη θειλῆ λαφύοντας πάλιν τοὺς ἐν τῷ τείχει θεασάμενος, οὐκ ἐκείτη προσκοῦσαι λίθων ἐν αὐτῷ συνεχώρησεν, καίτοι τῶν εἰρημένων πετροβόλων ἐν τῷ ἀνατολικῷ καὶ μονομερεῖ τῆς πόλεως, πλεῖον τῶν πενήκοντα τυγχάνοντων. Ὡς οὖν ἀπέκασον ἀκοντίζοντες, καὶ μηδὲν ἀνύοντες καὶ ταύτην τὴν ἡμέραν ἀπεχώρησαν εἰς τὴν στρατοπέδιον διὰ τῆς ἀράτου σκέπης τοῦ Χριστοῦ ματαιωπήσαντες· εἰς τοσοῦτον δὲ θέρσος ὁ Κύριος τοὺς νενεκρωμένους τῷ φόβῳ διανεχώρησεν, ὡς μετὰ ταῦτα καὶ ἐκπεδραμὲν διὰ τῆς πρὸς θάλασσαν πύλης, καὶ τινες τῶν ἐν τῇ θάλασσῃ λουομένων ἐναποφάξει βαρβάρων, καὶ σύντομον ἐργάσασθαι τὴν ἀποστραφὴν πρὸ τοῦ γινῶναι τὰ πλῆθη τὸ γεγονός, ὅτι φοβερόν ἦν οὐ μόνον τὸ κατ' αὐτῶν ἐξελεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ μοχλίου πύλης παρανοεῖαι μικρόν.

143 Ταῦτα τίς οὐχὶ τῆς θείας ῥοπῆς εἶναι ψήσιτο κατορθώματα. Τίς οὐχὶ τὴν εὐπλαγγίαν αὐτοῦ ὁμολογήσῃ τότε καταχθεῖσθαι τῇ πόλει. Ἀλλὰ τί μὴ περὶ τοῦ καιρῶν ἐρχομαι, καὶ τὴν αὐτοφανῆ τοῦ ἀβλαφῆρου συμμαχίαν γεγεννημένην ἐντίστημι, τὴν καὶ τοὺς λίαν ἀπίστους εἰς τὴν τοῦ πράγματος συγκατάξασθαι, καὶ δολογίαν τοῦ μάρτυρος συνελᾶσαι ὀφείλουσαν, καίτοι καὶ ἄλλων μυρίων διηγημάτων οὐκ ἀπορούτων ἡμῶν,

A ἡμῶν, τῶν τὴν ἀόρατον ἡμῶν καὶ οὐρανίαν σαφηνιζόντων βοήθειαν. Τοῦτο γὰρ τὸ θαῦμα κατὰ τῶν πολεμίων ὁ Κύριος διὰ τοῦ Μάρτυρος αὐτοῦ ἀπειργάσατο. Ἄγια ἐτύγγχανεν κυριακὴ ἡ ἐβδόμη καὶ τελευταία τῆς πολιορκίας ἡμῶν, καὶ δὴ ταύτην ὡς ἐν καμάτῳ τῶν προλαβουσῶν ἡμερῶν καθυσυχάσαντες οἱ πολέμιοι ἐσκέπτοντο μέγρι ζωῆς καὶ θανάτου συμπλοκῆν τῇ ἐξῆς κατὰ τῆς πόλεως ἀπεργάσασθαι, πάντων ἄρδην συνεπιθεμένων κύκλῳ τῇ τείχει, ἵνα ἡ σφοδρὸν τῆς ἐμβολῆς καταπλήξων ἀπόσπῃται κάτω τοὺς ἐν ταῖς ἐπαλλήξιν φύλακας, ἢ μὴ τοῦτου κατὰ σκοπὸν ἀποβαίνοντες, τὴν γοῦν ἀπόπειραν λάθειον τοῦ μηδὲν λοιπὸν μαχομένου ὠφελῆν ἀνήνυτα.

144 Καὶ δὴ τούτων αὐτοῖς βεβουλευμένων ὡς ἐν τῶν προσεφώνων μαθεῖν ἠδυνήθημεν, καὶ πάντων ἡμῶν ἐν φόβῳ συσχεδέντων περὶ τῆς μελλούσης τῇ ἐξῆς γίνεσθαι ἐξετάσεως, ἄνω περὶ ὄραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὀρθῶν ἄπαντες, ἀδρόν κύκλῳ τὸν βάρβαρον ἀνακράξαντες, ἐπὶ τὰς ἀκρωρίας φυγόντες ἀπόγοντο καταλείψαντες τὰς σινηὰς σὺν ταῖς αὐτῶν ἐξαρτίαις, καὶ τσαυτῇ τῇ ἐκδηματώσασα τούτους κατὰπλήξῃ, ὡς τινὰς αὐτῶν ἀόπλους φυγεῖν· εἶτα περίπου τριῶν ὥρων ἐπὶ τὰς κορυφὰς τῶν ἐγγύς ὀρέων διαμείναντες, ἰδόντες ἂ ἴδον, ὡς ὕστερον ἔγνωμεν, δύνατος τοῦ ἡλίου, αὐδῆς κατέβη ἐπὶ τὰς σινηὰς αὐτῶν ἀλλήλους ἐκ προμυθίας τοῦ ἀπλοφῆρου σκυλευσάντες, ὡς καὶ τραυματίας τοὺς πλειστοὺς γενέσθαι. Εἶτα τῆς νυκτὸς ἐκείνης διανοσθεῖσθαι ἐν ἰσυχίᾳ πολλῇ, καὶ οὐχ ὡς αἱ πρότερον, τοῦ αἴθρου φαέντος, ἱκανοὶ τῶν ἐχθρῶν περὶ τὰς πύλας προσρῶμενοι ἐφάφησαν· τῶν δὲ τῆς ἀμέτρον πληθῆος ἐκείνης, ἐφαίνετο οὐδεὶς.

145 Εἶτα διευλαβηθέντες ἡ πόλις δόλον τινα κατεστηκέναι, καὶ ἐνεδραν, οὔτε τὰς πύλας ἀνοίξαν, οὔτε τοὺς προσχωρήσαντας τότε τῶν ἐναντιῶν ἐδέξαντο· ἐκείνων δὲ πλειστα βρώντων, καὶ διωμιμένων, ὡς ἔφυγον τῇ νυκτὶ πάντες ἀφορητῆ οἱ πολέμιοι, μόλις περὶ πέμπτην ὄραν τῆς ἡμέρας τούτους ἀνοίξαντες εἰσεδέξαντο· ὡς δὲ ἠρώτων ἀπαγγέλειν ἀφενδῶς τὰ βεβουλευμένα τοῖς ἐχθροῖς, καὶ τίνας χάριν αὐτοῖς προσεχώρησαν, ἔφησαν· Ἡμεῖς μὲν πρὸς ὑμᾶς κατεφύγομεν, ἵνα μὴ διαφθαρήμεν ὑπὸ τοῦ λοιμοῦ· ἄλλως τε γινόντες, ὅτι καὶ τὸν πόλεμον νενικήκατε· καὶ γὰρ ἠκριβώθημεν ὅτι τὸν στρατὸν ὑμῶν μέχρι τοῦ νῦν ἐν μέσῳ τῆς πόλεως κατεκρύψατε, καὶ μόνον τῇ χθρῆς ἡμέρᾳ ὄρα ὀρθῶν ἀδρόν τοῦτον διὰ πασῶν τῶν πυλῶν ἐφ' ἡμᾶς ἐξοπλίσατε, ὅτε καὶ φεύγοντας ἡμᾶς ἐοράτε πάντως ἐπὶ τὰ ἄρη.

146 Κατελθόντες οὖν ἐσπῆρας, ὅτε διὰ τῶν πυλῶν αὐδῆς εἰσὶν τὸ αὐτὸ στρατεύμα κατεμάζομεν, εἰς ἀλλήλους χωρήσαντες, συμβουλευσάμενοι ἔφυγον ἐκεῖνοι δι' ὅλης νυκτὸς· εἶπαν γὰρ ὡς πρὸ τοῦ αἴθρου ἐπ' αὐτοὺς καὶ αὐδῆς ἐξομήσειν τὸ στάτευμα· ἐκείνων οὖν φυγόντων, ἡμεῖς ἀπεμείναμεν· συνέντες δὲ οἱ τῆς πόλεως ἀγγελικὴν συμμαχίαν θεόθεν αὐτοῖς ἐξαποσταλέισαν, ἐπιστάσαντες μὲν τῇ σιοπῇ, ὕμνος ἐκ καρδίας τῷ Θεῷ καὶ εὐχαριστίας ἐπέμψαντες, ἐκείνοις δὲ εἶπαν· Ναὶ ἀκριβῶς ἄχρι τῆς χθρῆς οὐκ ἐξηγάγομεν ἐφ' ὑμᾶς τὸν στρατὸν. Ἴνα δὲ γινώμεν ὡς ἀληθεύετε, εἶπατε τίνα ἐοράκατε αὐτοῦ καθηγουμένου· καὶ εἰς ἐξ αὐτῶν ἀπεκρίθη· ἄνδρα πυράκην καὶ λαμπρὸν ἵππῳ λευκῷ ἐφερευμένον, καὶ ἱμάτιον φοροῦντα λευκὸν· ἰδοὺ τοιοῦτον, καὶ ἐπεδείκνυν κρατῆρας ἐνός τῶν παρεστώτων

Octobris Tomus IV.

cere potest, ut ut narrationibus infinitis aliis, quae inauditum ac caeleste auxilium nobis ostendunt, non deficientibus, haud propono? Illud enim contra inimicos miraculum per ipsummet Martyrem operatus est Dominus. Sancta erat dies Dominica, obsidionis nostrae septima ac ultima, atque hanc veluti ob dierum praeteritorum laborem quiete inimici transigentes, sequenti ut die certamen adversus civitatem omnes omnino, mania in circuitu invadentes, per vitam et necem committerent, circumspiciebant, ut vel timore percutiens irruptionis vehementia custodes, qui sursum erant, amoveret vel, si id ex voto non succederet, experientia saltem, sese deinceps pugnando nihil proficere posse, addicerent.

144 Atque haec cum illi, uti e transfugis discere potuimus, meditarentur, nosque ob futurum die sequenti tentamen timore essemus omnes correpti, subito sub horam diei ejusdem octavam omnes circum, qui ad barbarorum exercitum spectabant, clamore simul edito, ad montium summitates, tentoris una cum eorumdem apparatus relicti, fugerunt, talisque erat, quae ipsos a mente abalienabat, consternatio, ut aliqui etiam absque armis suis fingerint. Deinde cum horis circiter tribus in vicinorum montium summitatibus permansissent, iis, quae viderunt, ut postea cognovimus, conspectis, rursus, sole occidente, ad tentoria sua sese invicem, ita ut plurimi vulnerarentur, e certaminum Victoris providentia trudentes sunt reversi. Deinde cum noctem illam quiete, contra ac praecedentibus noctibus factum fuisset, transegissent, die illucescente, inimicorum sat multi, qui ad portas confluerant, fuere conspecti; illorum autem, qui ex innumera illa multitudine fuerant, nullus apparuit.

145 Deinde cum civitas, ne dolus aliquis atque insidiae subessent, metueret, nec portas aperuit, nec ex inimicis illos, qui accesserant, recepit. Cum vero plurimum illi clamarent, inimicosque omnes nocte illa absque strepitu fugisse, jurarent, aegre sub quintam diei horam, portas aperitis, eos receperunt. Cum porro, ut, quae inimici fuissent moliti, cujusque rei gratia ad ipsos accessissent, absque mendacio renunciarent, sciscitati fuissent, dixerunt: Nos quidem ad vos fugimus, ne peste pereamus, aliterque, bello vos esse superiores factos, perspectum habentes. Vos enim exercitum vestrum in civitatis medullis usque modo abscondisse, atque heri dumtaxat hora octava, quando et nos ad montes omnino fugientes vidistis, illum simul universum per portas omnes in nos emisisse, apprime novimus.

146 Postquam itaque, quando exercitum illum per portas rursus esse ingressum, didicimus, vesperi essent reversi, collatis consiliis, tota nocte, aliis post alios loco cedentibus, fugerunt. Futurum enim dicebant, ut ante lucem etiam adversus se iterum exercitus ille moveret. Iis igitur fugientibus, nos permansimus. Illi autem, qui civitatis erant, hisce intellectis, auxilium angelicum divinitus sibi submissum fuisse, Deum ex corde laudantes gratiasque ei agentes tacite judicaverunt quidem; illis autem dixerunt: Enimvero exercitum omnino adversus vos hesternam usque in diem haud eduximus; ut autem, an vera praedicetis, noseamus, dicite, quem ei praerentem videritis. Ac unus ex eis respondit: Vi-

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

inimici fu-
gam ad mon-
tium juga.

cum civitate
egredientem,
ut retulerunt
transfugas,
ingentem
exercitum

ducentem
igneam, qui
equo albo insi-
debat, ei pra-
erentem

A. JOANNE
THESSALICENSIS
CHIEF.

rum igneum ac lucidum, equo albo vectum
vesteque alba indutum; Ecce talem, unoque ex
adstantibus apprehenso, chlamydem consularem
ostendit.

conspicis-
sent.

147 Tunc illum, qui invisibilem exercitum duxisset, unanimiter omnes agnoverunt ac laudaverunt, eratque lacrymas præ lætitia effusus videre, omnesque exultantes dicere: Te, Domine, decet gloria, te adoratio, rex cælestis. Etenim misericordia tua per certaminum Victoris patrocini civitati affulsit, gratia quidem, ut Psalmista ait, in labiis tuis est diffusa, nostra autem super capita miserationes tuas effudisti. Per infictas Ægyptiis plagas nomen tuum in terra universa divulgatum fuit; ob nos autem cæli prædicant misericordiam tuam. Benedictus es, qui nos ex ore draconis, ossa nostra dentibus suis jam comminuentis, eripuisti; vere Dominus leonum maxillas confregit, ac laqueus contritus est et nos liberati sumus.

inexpectato
arripuerunt,
Joannes con-
tendit.

148 Post hæc autem ii, qui civitatis erant, equitibus emissis, vere inimicos fugisse, atque per noctem, timore ac animi perturbatione, ita ut et impedimenta sua et animalia et mancipia per viam relinquerent, fugam capessentes, multum spatii absolvisse, didicerunt. At vero, o optimi, dixero, primum quidem et eos ipsos, qui, cum hyperboreas hiemis tempestates cernunt, perpetuo, quod solem non videant, cæcutiunt, barbarorum visio, quæ paludamento indutum exercitui in equo præeuntem vidit, hunc esse ipsum sanctum ac gloriosissimum martyrem Demetrium, luculenter videre fecerit. Attamen ne quis forsitan existimet, Sanctum quidem quempiam rerum hujusmodi causam exstitisse, nulla tamen ratione gloriosissimum Demetrium, age, celebri illa atque omnibus nota visione in medium adducta, mentem vestram excitemus affectumque erga certaminum Victorem accendamus.

ὑπατιανῶν χλαμύδα.

D

147 Τότε πάντες ὁμοθυμαδὸν ἔγνωσαν αὐτὸν εἶναι τὸν ἡγῆσάμενον τοῦ ἀοράτου στρατοῦ, καὶ ἀνύμνησαν, καὶ ἦν ἰδεῖν δάκρυα μετὰ χαρᾶς ἐκχέμενα, καὶ ἀγαλλιώντας ἀπαντας λέγειν, σοὶ δόξα πρέπει, Κύριε, σοὶ ἡ προσκύνησις, βασιλεῦ ἐπουράνιε. Ὁ ὅς γὰρ ἔλεος διὰ μέσον τοῦ Ἀθλοφόρου τῆ πόλει ἐβύλυσε, ἐξεχύθη μὲν χάρις, ὡς ὁ ψαλμοδὸς φησὶν, ἐν χεῖλεσιν σου, ἐπὶ δὲ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τοὺς οὐκ ἐπιεικέστους σου κατέχευες, ἐπὶ τῶν Ἀγυπτίων ἀνηγγέλη διὰ τῶν πληγῶν τὸ ὄνομα σου ἐν πάσῃ τῇ γῆ· ἐπὶ δὲ ἡμῶν οἱ οὐρανοὶ διηγούνται τὴν εὐσπλαγχνίαν σου· εὐλογητὸς εἶ ὁ ἐκπάστας ἡμᾶς ἐν στόματός τοῦ δράκοντος ἡδὴ διαμαρτυρούμενος τὰ ὄστα ἡμῶν τοῖς ὀδοῦσιν αὐτοῦ, ὅπως τὰς μύλας τῶν λέοντων συνέβλασεν ὁ Κύριος, καὶ παγίς συντρίβη, καὶ ἡμέρις ἐξήρῳσθημεν.

148 Μετὰ δὲ ταῦτα πέμψαντες οἱ τῆς πόλεως ἱππεῖς, ἔγνωσαν ὡς ἔφυγον ἀληθῶς οἱ πολέμιοι, καὶ πολὺ διήρυσαν διὰ τῆς νυκτὸς διάστημα, φόβῳ καὶ ταραχῇ ποιοῦμενοι τὴν ἀπόδρασιν, ὡς καὶ τὰ σκεῦη αὐτῶν διὰ τῆς ὁδοῦ καταλειπόμενοι, καὶ ζῶα καὶ σώματα. Ἄλλ', ὁ βέλτιστοι, φησάμεν ἂν, πρῶτον μὲν καὶ τοὺς ὑπερβόρειους τῶν κλιμακίων οἰκιστὰς βλέποντες τυφλώτουν διὰ παντὸς οὐχ ὁράντες τὸν ἥλιον, τοῖτους ἐπεισεν ἂν τηλαυγῶς ἢ τῶν βαρβάρων ὄψε, τὸν χλαυηφοροῦντα ἐπὶ ἵππων θεασαμένῃ προηγούμενον τοῦ στρατοῦ αὐτῶν εἶναι τὸν ἅγιον καὶ πανένδοξον μάρτυρα Δημήτριον. Ἄλλ' ἵνα μή τις ἴσως διαμφιβάλλῃ ἅγιον μὲν εἶναι τῶν τοιούτων τινᾶ, οὐ πάντως δὲ τὸν πανένδοξον Δημήτριον, φέρε τὴν αἰδίμεν ἐκείνου καὶ πολυδύλλητον ὄψασίαν εἰς μέσον ἀγαθόντες ἀναπετρώσωμεν ἡμῶν τὴν διάνοιαν, καὶ τὸν πόθον τὸν εἰς τὸν ἀσπλοφῶρον ἐξήρῳσμεν.

ANNOTATA.

a Codex noster signatus † Ms. 193, e quo caput hoc lectori hic exhibemus, e bibliothecæ Vaticanæ codice 797 tum id, tum quæcumque cap. proxime præmissis, aliocum infra proxime dando, si modo quantum ad postremum hoc caput pauca, quæ nec in dicto bibl. Vatic. codice reperta fuere, exceperis, occurrunt, uno eodemque tenore seu, nulla prorsus divisione interposita, suppeditat. Et vero, cum omnia, quæ tribus istis capp. continentur, ad unum idemque argumentum seu civitatis Thessalonicensis per Avares obsidionem prodigiosamque hujus solutionem spectent, ratione certe aliqua referantur, haud inepte sane serie continua capitumque partitione haud interrupta recitantur, hincque etiam est, cur, an non ita primitus a Joanne Thessalonicensi litteris fuerint mandata, non immerito dubites. Ego interim ea omnia, tribus capp. diversis distincta, edenda existimavi, tum quod caput unicum, in quod alias laudati bibliothecæ Vaticanæ codicis 797 exemplo conjicienda fuissent, prolixitate nimia, lectori semper ingrata, laborasset, tum quod capitum partitionem, qua Joannis Thessalonicensis lucubratiō in codice olim Masarinæo afficitur, sequi maluerim. Sequentem porro in hoc titulum caput præsens præfert: Περὶ τοῦ τραγοῦδου. De tragædo; brevis is, ut vides, studiosè lector, est admodum, nec, quid cap. subjecto tractetur, sufficenter, uti hoc evolventi patescet, exponit, hincque iterum ei alium, quem hic cernis, substituit.

b Visio Eusebio, Thessalonicensi archiepiscopo, oblata, quam hic oratione, paulo fusiore, Joannes refert, exstat etiam apud Mabillonium tom. i Veterum Analectorum pag. 83 et seq., in compendium ab Anastasio bibliothecario contracta.

c Ita lib. Judicum cap. 7.

d Cum obsidio Thessalonicensis, de qua hic Joannes, anno 597, uti ex Annotatis, cap. proxime prægresso ad lit. h subnevis, liquet, evenerit, pestisque, quæ paulo ante illam Thessalonicenses affligerit, mentio hic instituitur, divissimè illius, de qua idem auctor supra cap. 3, suis epocha sat prope habetur comperta, nisi forte, quod tamen non puto, alia hic, alia ibidem lues memoratur.

e Habacuc cap. 3, v. 10 habetur Fluvius scindens terræ; hisce autem in Græco sacræ Scripturæ textu sequentia isthæc respondent: Ὁ ποταμὸς σχίζεται τῇ γῆ; quæ quidem, si verbo verbum reddere volueris, Latine hoc modo, Fluvius scinditur terra; conversione autem facta, isto queunt exponi:

A exponi : Fluvio scinditur terra ; aut, ut alii interpretantur, in fluvios scinditur terra. Hunc itaque dicti Prophetæ locum pro hisce verbis suis, *Ποταμὸς βαγίσται γῆ* fluvio confringetur terra, Joannem Thessalonicensem hic laudare existimo ; neque enim alius, qui laudari pro iis utcumque queat, apud eundem Prophetam locus occurrit.

f Vox Græca *Πετροβόλος*, si secundum genuinam significationem suam accipiat, proprie significat Jactor lapidum ; verum hic pro machina bellica, qua lapides emittebantur, a Joanne, uti ex contextu liquet, adhibetur. Eam porro Latine, assumpta e nomine Græco nomenclatione, imo hoc fere integro retento, interpretatus sum Petrobolus, quod illud apud dictum auctorem generice ad quascumque machinas petrarias seu lapidibus jaciendis aptas significandas usurpetur ; nulla autem vox, quæ similem significationem habeat, apud Latinos in usu sit ; balistæ enim, catapultæ et scorpioes, quæ tria vocabula a purioris etiam Latinitatis studiosis adhibita invenies, diversas dumtaxat petrariarum machinarum species significant.

g Ut qualis, quæ hic ac supra, infraque adhuc plus semel a Joanne memoratur, machina bellica exstiterit, compertum habeas, adi vel Robertum Stephanum in Linguæ Latinæ Thesauri ad vocabulum Testudo, vel Henricum Stephanum in linguæ Græcæ Thesauri tom. 4, col. 467.

h Thessalonicensi, de qua hic agit, obsidioni sese interfuisse, auctor hoc loco luculentissime prodit. At vero, hinc forte inquires, cum illa, ut in Annotatis cap. præcedenti ad lit. h subjunctis, docui, anno 597 illiganda sit, hicque seu Joannes, Thessalonicensis archiepiscopus, Constantinopolitano anni 681 generali concilio, uti in Commentario prævio num. 32 docui, interfuerit, consecrarium fit, ut is tunc, etsi etiam, durante præfata obsidione, duodenis dumtaxat fuisse adstruatur, nonagenario major exstiterit. Fateor, sic habet : Verum quid tum ? Non paucos invenire est, qui ad ætatem magis etiam decrepitam pervenerit ; ut hinc argui non possit, Joannem Thessalonicensem, contra ac in Commentario prævio statuimus infraque adhuc in Annotatis, cap. sequenti subdendis, confirmabimus, diversum esse ab hujus de S. Demetrii miraculis lucubrationis auctore, qui, quemadmodum jam monui, obsidioni Thessalonicensi, anno 597 factæ, sese interfuisse, manifestissime hoc loco indicat.

i Vocabulum *Παέδορρημα* in nullis prorsus lexicis invenire licuit ; attamen, cum testudines bellicæ falcibus, quibus, nunc suspensis, nunc reductis, civitatum obsessarum (Adi in linguæ Latinæ Thesauri ad vocabulum Testudo Robertum Stephanum) muri feriebantur, essent armatæ, Græca hæc verba, *Καὶ τῶν χέλων τὰ χαμηρὰ ἐπέδουρηματα*, Latine interpretatus sum humique serpentes testudinum falcēs.

k Aliquid hic deesse sensui, a Joanne intento, certum apparet ; verum quidnam id sit, haud æque est certum, nec ego divinare velim.

l Cataractæ, uti in suo linguæ Latinæ Thesauri ad vocabulum Cataracta Robertus Stephanus docet, fores pendulæ ex ligno ferrove, quæ demitti ac tolli voluntate custodum possunt, dicuntur. Tales autem fores, civitatis Thessalonicensis portam Casandreoticam, e qua Thessalonicenses, inimicos invasuri, egressi hic narrantur, a Joanne designari, ex iis, quæ ab eo infra num. 137 memoriæ prodita invenies, sat certum apparet.

m Vocabulum hoc architectonicum est, idemque, quod arrectaria, seu arrectaria tigna significare, nonnulli autumant ; verum horum opinionem Henricus Stephanus non probat, potiusque cum Vitruvio Græcum vocabulum retinendum, pronuntiat. Hunc adeo auctorem, quem hic sequi visum est, in suo linguæ Græcæ Thesauri tom. 1, col. 1736 consule.

n Enimvero laboravi, ut, quæ hic de cataracta, quæ nec deprimi, nec sursum tolli potuerit, traduntur, in linguam Latinam apte converterem. Si minus verbum verbo ubique reddidi, auctoris saltem sensum, utut forte haud sat felici successu, exprimere sum conatus.

o In textu Græco alterutrum e vocabulis *πύλη*, porta et *πόλις*, civitas, videtur hic omissum ; hinc ego primum interpretationi Latine adjecti. Aliis porro etiam cap. præsentis locis vocem unam alteramve subinde esse omissam, vel ex eo suspicor, quod descriptum id sit ex eodem dicto bibliothecæ Vaticanæ codice 797, e quo caput proxime præcedens, quod, quemadmodum ex Annotatis ei subjectis liquet, loco non uno vocum omissione est corruptum.

p Aliquid hic iterum in textu Græco videtur omissum ; nullum enim is substantivum, ad quod nomina *πῶσαν ἀρτίη*, totam eam referri queant, complectitur.

q In visione, divinitus oblata, qua barbari seu Avars Slavique, timore percussi, fugam subito, obsidione Thessalonicensi relicta, arripuerunt, Joannes Thessalonicensis, quo hanc S. Demetrii patrocinio prodigiose fuisse solutam, probet, vim sane, uti ex iis, quæ tum hic, tum supra affert, magnam ponit ; argumentum tamen ab illa petatum omnino id evincere, ne quidem ipsemet existimavit, uti ea, quæ mox subjungit, satis ostendunt. Ut sit, ea equidem, quæ Joannes tum hic, tum cap. proxime prægresso in medium adducit, non humana, sed divina, ac proin verosimillime S. Demetrii, ope Thessalonicam liberatam fuisse, ostendunt, uti jam ante me Combefisius (adi ejus verba in Commentario prævio num. 20 recitata) existimavit.

r Ita in codice olim Mazarinæo terminatur hoc caput ; verum an ei serie continua caput proxime sequens primitus a Joanne absque interruptione non fuerit subjectum, dubitari, ut jam supra monui, non immerito potest. Res ex Annotatis, cap. sequenti subdendis, amplius adhuc patescet.

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

CAPUT XV.

Visione caelesti vir dignitate et virtute praelarus obsidionis Thessalonicensis tempore honoratur, eaque, pro Thessalonica stare S. Demetrium, eductus, cives ad fortitudinem excitat a.

Vir praelarus, durante obsidione Thessalonicensis, e visione caelesti,
Cum enim belli praedicti *b* dies tertia, qua et Civitati audaciam divinitus additam fuisse, ante narravimus, illuxisset, vir quidam nobilis, vitaeque conditione clarus, corde autem simplici clarior, illustrium etiam, ut vocantur, dignitate condecoratus, de quo forte etiam scriptum est, Innocentes et recti adhaeserunt mihi, seipsum, ut dixit, in somno, quemadmodum autem ab iis, qui accuratius loquuntur, melius est dictum, in ecstasi factus ante sancti templi, quod gloriosissimo martyri Demetrio sacrum est, fores stantem vidit; Et ecce, duo quidam ait, pulchri aspectu corporeque permagni visi mihi sunt *c*, qui foris ingredi ipsum tribelon *d*, corporisque imperatoris custodes esse videbantur. Ac unus illorum vociferatus est: Ubi est horum locorum dominus? Aderat autem in principe templi loco ministrorum ejusdem unus, ac respondebat dicens: Quid illo indigetis?

qua S. Demetrium, ad daubus viris, angelorum speciem praeferebant
150 Illi autem reposuerunt: Dominus, ut illi responsum feramus, nos misit. Iste autem sacerum illis ciborium ostendit dicens, Ibi est. Viri, quorum aspectus angelorum Dei aspectui erat similis, loco appropinquantes famulo dixerunt: Palsa ac nos ipsi renuncia. Ego autem tremore circumseptus secutus ipsos a tribelsum, ac ante unum sacri ciborii intercolumnium steti, quid ex imperatoris parte Sancto annuntiarent, discere desiderans. Famulus autem ciborii januas pulsavit, statimque sanctissimus ac gloriosus Christi Martyr intrinsecus aperuit, januisque, ita ut mihi indigno etiam appareret, praesens adstitit. Ego autem, vultum ejus, qui angeli speciem praese ferebat, videre hand sustinens, in faciem cado. Specie enim picturam, in antiquioribus ejus imaginibus expressam, referebat *e*; color autem vultus ejus fulgorem, radiis solaribus similem, emittebat, ita ut, cum in faciem jacerem, vultus meus, lumine me perstringente, pavimenti repercussione splenderet. Ac pronus quidem procumbens, quid invicem dicerent, auribus percipere studui, benignaeque salutem Sancto impertiri viros audio.

missique a Deo, Thessalonicum, inimicis tradendam, ut relinquit,
151 Ipse autem dicit eis: Gratia sit vobiscum: cujus autem rei causa venistis ad me? Dicunt viri: Nos Dominus ad sanctitatem tuam misit, haec tibi significans: Ocyus exiens veni ad me; civitas enim inimicis tradetur. Ego vero, cum id audivissem, turbatus, reique dictae dolore confusus in manus meas surrexi, sursumque paulisper suspiciens misericordem illum ac commiserantem Martyris, vere clementis civitatemque amantis, vultum maestitia turbatum ac tristem esse, aspicio, inclinatamque in terram, cumque multum temporis transisset, silentiumque ineffabile factum esset, lacrymas ejus per genas illas, quae divinitatis quamdam speciem praeferebant, cadentes vidi,

Επιφωσκούσης γὰρ τῆς τρίτης ἡμέρας τοῦ προρηθέντος πολέμου, ἐν ᾗ καὶ τὸ θάνατος θεόθεν ἐγγενέσθαι τῇ πόλει προϊστορήσαμεν, ἀνὴρ τις εὐγενὴς καὶ ἐπίδοξος κατὰ τὸν βίον, τῇ ἀπλάστῃ καρδίᾳ τυγχάνων ἐπιδοξότερος καὶ τῇ τῶν καλουμένων ἰλλουστρίων ἀξία τετιμημένος· περὶ οὗ τάχα καὶ γέγραπται· Ἄνακτοι καὶ εὐθεῖς ἐκόλλωντό μοι, ἴδεν ἑαυτὸν, ὡς ἔφη, καθ' ὕπνου, ὡς δὲ ἀκριβέστερον τοῖς γνησιωτέροις ἐλέγη ἐν ἐκστάσει γενόμενος, ἐστῶτα πρὸ τοῦ τριβήλου τοῦ ἁγίου ναοῦ τοῦ πανευδόξου μάρτυρος Δημητρίου, καὶ ἰδοὺ, φησὶν, δύο τῶν εὐειδῆς καὶ εὐμεγεθεῖς ὄψεσθάν μοι, εἰσελθόντες ἔξωθεν ἐν αὐτῷ τῷ τριβήλῳ οὗς καὶ ἰδοὺσαν βασιλέως εἶναι σωματοφύλακας, καὶ ὁ εἰς αὐτῶν ἐβόησεν φωνή· ποῦ ἐστὶν ὁ κύριος τῶν οὐδῶ; ὄψεθ' ἡ ἐν τῇ βασιλικῇ τοῦ ναοῦ εἰς τῶν ὑπηρετῶν αὐτοῦ, καὶ ἀπεκρίθη λέγων· τί αὐτοῦ χάριτας ἔχετε;

150 Οἱ δὲ εἶπαν, ὁ δεσπότης ἡμᾶς πέποιθε μνηστῆσαι αὐτῷ ἀπόκρισιν· ὁ δὲ ὑπεδέκων αὐτοῖς τὸ ἅγιον κιβώριον λέγων, ἐνταῦθα ἐστὶν· οἱ ἄνδρες, ὡς ἡ θρασις ἦν ὡς ἀγγέλων Θεοῦ, πλησιάσαντες τῷ τόπῳ εἶπαν τῷ ὑπηρετῇ· κρούσον καὶ μνήσον ἡμᾶς αὐτῷ· ἐγὼ δὲ θάμβει περιβληθεὶς συνηκολούθησας αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ τριβήλου, καὶ ἔστην πρὸ ἐνὸς μεσοστύλου τοῦ ἁγίου κιβωρίου, προσδοκῶν μαθεῖν τί ἀναγγελοῦσιν παρὰ τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν ἅγιον· ὁ δὲ ὑπηρετὴς ἔκρουσεν εἰς τὰς θύρας τοῦ κιβωρίου, καὶ παραχρῆμα ἤνοιξεν ἐνδοθεν ὁ πανάγιος καὶ ἐνδοξὸς μάρτυς τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἔστη πλησίον τῶν θυρῶν, ὡς καὶ ἐμοὶ τῷ ἀναξίῳ φαίνεσθαι αὐτὸν· ἐγὼ δὲ πίπτω ἐπ' ὕψην, μὴ φέρων ὄψην τὸ ἀγγελιοειδὲς αὐτοῦ πρόσωπον· ἦν γὰρ τῇ ἰδέᾳ κατὰ τὴν γραφὴν τὴν ἐν ταῖς ἀρχαιοτέροις αὐτοῦ εἰκόνι ἐγγεγραμμένην· ὁ δὲ χρῶς τοῦ προσώπου αὐτοῦ λαμπρόνως ὡς ἡλιακῶν ἀστέρων ἀπέπεμπεν, ὡς καὶ ἐπ' ὕψην κεκείμενος καταλάμπεσθαι τὸ πρόσωπόν μου τῇ ἀντιτύπῃ τοῦ ἰδάφους, τῆς αἰγῆς με περιστραπτούσης, καὶ κεκείμενος δὲ πρηνῆς ἐπιμελῶς τοῖς ὡσὶ προσέχων, τί ἂν λαλήσαιεν πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἀκούω βῆσιπε ἠσπάζαντο οἱ ἄνδρες φιλοφρόνως τὸν ἅγιον.

151 Ὁ δὲ λέγει πρὸς αὐτοὺς· ἡ χάρις μετ' ὑμῶν· τίνας δὲ ἐνεκεν ἐσκέλητε πρὸς με; λέγουσιν οἱ ἄνδρες· ὁ δεσπότης ἀπέστειλεν ἡμᾶς πρὸς τὴν ἀγιωσύνην σου, ταῦτά σοι δηλώσας· ταχέως ἔξελθὼν δεῦρο πρὸς με· ἡ πόλις γὰρ τοῖς ἐχθροῖς παραδίδεται· ἐγὼ δὲ ἀνάσας παραχρῆς, καὶ συγχυθεὶς τῇ ὄδῳ τοῦ λόγου, ἀνίστην ἐπὶ τὰς χεῖράς μου, καὶ ἀνακίψας ὀλίγον, ὄρω τὸ φιλόνηρον, καὶ συμπαιθεὶς ἐκείνο πρόσωπον τοῦ ὄντος οὐκ ἐπιφρόνως καὶ φιλοπόλιδος μάρτυρος συγχευμένον τῇ λύπῃ καὶ κατάστυνον, καὶ εἰς γῆν νευνοῦς, καὶ πολλὰς παρωχημένας τῆς ὄρας, καὶ ἀφάτου γενομένης σιγῆς, ἴδον αὐτοῦ τὰ δάκρυα διὰ τῶν ὑπηρετῶν ἐκείνων παρῶν καταβαίνοντα, ὡς τὸν ὑπηρετῆν εἰπεῖν πρὸς τοὺς ἄνδρας, τί τὸν κύριόν μου τῇ θλίψει καταβαπτίσαστε; ἀληθῶς εἰ προεργάζειν τὸν σκοπὸν

A σκοπόν ὑμῶν, οὐκ ἐμήνηον ὑμᾶς αὐτῆ. Τότε τὸ Θεολόγον αὐτοῦ ἀνοίξας στόμα ὁ ἅγιος, εἶπεν τῷ ὑπηρετῇ, ἄφες αὐτοὺς, σύνδουλοί μου εἰσίν, καὶ ἂ ἐλευθέρωσαν, ταῦτα καὶ ἀπήγγειλαν.

152 Λέγει δὲ πρὸς ἐκείνους, Ἀληθῶς ταῦτά μοι δεδήλωκεν ὁ δεσπότης; Οὕτως παρέστη τῷ κράτει αὐτοῦ, ἵνα τηλικαύτη πόλις τσαύταις γενεαῖς τοῖς ἰδρωσίν αὐτοῦ, καὶ τῷ αἵματι τῆς τιμῆς αὐτοῦ πλευρᾶς οικοδομηθεῖσα τῇ πίστει, νῦν ὑπὸ τῶν ἀνημέρων Σηρίων τούτων διασπασθῆ; Ταῦτα τῇ φιλανθρωπία αὐτοῦ ἤρεσαν; Ἀπεκρίθησαν οἱ ἄνδρες, εἰ μὴ ταῦτα παρέστη αὐτῆ, οὐκ ἂν ἀπετείλεν ἡμᾶς πρὸς τὸ Θεοτίμητον τῆς ψυχῆς σου. Τότε πλεον τῇ κατηφείᾳ συνθρωπᾶσας ὁ ἅγιος, καὶ ἐν πολλῇ ἰσχύϊ κεινῶν τὴν κεφαλὴν ὡσπερ τὴν βουλευόμενος, σὺν Ἐλίφει πολλῇ ταύτην ἔδωκεν τὴν ἀπόκρισιν ἡ γὰρ πολυστέφανος αὐτοῦ λαλιὰ, καὶ ἡ κατηφρομένη τῆς γλώττης φωνὴ ἐδήλου τὴν περὶ τῆς πατρίδος αὐτοῦ συμπάθειαν, ἤμετρον αὐτῷ τὴν λύπην γενήσασαν ἡ ἀπεκρίθη οὖν τοῖς ἀνδράσιν, πορευθέντες, ἀδελφοί, εἰπατε τῷ ἀγαθῷ δεσπότη, ταῦτα λέγει ὁ οἰκίης σου καὶ γνήσιος δούλος Δημήτριος.

B 153 Σὺ, δεσποτα, κύριος εἰ καίου καὶ τῆς πόλεως, καὶ παντὸς τοῦ κόσμου, καὶ ὡς ἔχον ἐξουσίαν ἐκέλευσάς μοι οἰκεῖν ἐνταῦθα μετὰ τῶν δούλων σου, πῶς σὺν δύνამαι καταλείπειν αὐτοὺς ἐν τηλικαύτῃ ἀνάγκῃ, καὶ ἀναχωρῆσαι, ἢ ποῖα προσώπῳ θεάσωμαι τὴν ἀνάλωσιν τῆς πατρίδος μου; ποῖα δὲ μοι ζωὴ τῶν πολιτῶν μου ἀπολλυμένων, ἀλλὰ μάλλον ὡσπερ εὐωχουμένων αὐτῶν, πνευματικῶς συνήμην αὐτοῖς, οὕτω καὶ ἀνοδυνοῦντων αὐτῶν οὐκ ἀπολεσθήσομαι αὐτῶν ἄλλ' ἢ σωζομένων αὐτῶν, συσώζομαι, ἢ φθειρομένων αὐτῶν συναποθνήσκω αὐτοῖς ἡ καὶ οὐ γὰρ αὐτὸς καίτοι δεσπότης ὑπάρχων τὴν ψυχὴν σου τέθεικα ὡς ποιμὴν ὑπὲρ τῶν προβάτων ἑπίσταμαι δὲ ἀκριβῶς ὅτι οὐκ ἔχουσι αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν τὴν εὐσπλαγγίαν σου, ὅτι τὸ ἔλεός σου μέγα ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ὁ θυμὸς σου ὁ δικαίος τῆς ἐπιστροφῆς ἡμῶν χρῆζει, οὐδὲ τῆς φθορᾶς ἔχον σὺν τῇ ἐξουσίᾳ ἀπάντων, ἀγαθὴ δεσποτα, ὁ κελύεις, ποιήσον εἰς ἡμᾶς ἡ γὰρ ὡς προείπον, ἢ σωζομένων αὐτῶν, σώζομαι, ἢ διαφθειρομένων αὐτῶν, συναποθνήσκω αὐτοῖς.

154 Ταῦτα τοῦ εὐσπλαγγῶν λαλήσαντος μάρτυρος, ἀνεσφῆλε μικρὸν ἡ ταλαίπωρός μου ψυχὴ τῆς περιεχούσης αὐτὴν ἀδύνης ἡ ἀποκρινένας δὲ θῆθεν οἱ ἄνδρες, λέγουσιν τῷ ἁγίῳ ἡ ταῦτα κελύεις εἶπεν ἡμᾶς τῷ δεσπότη; λέγει ὁ ἅγιος, καὶ παρακαλῶ ἡρώτησαν ἐκεῖνοι, τί σὺν οὐκ ἔρχη μεθ' ἡμῶν, σκόπησον μὴ λυπηθῆ ὁ ἀποστείλας ἡμᾶς ὡς παρακουσθεῖς ἡ ἀπεκρίθη ὁ ἅγιος ἡ γὰρ οἶδα ὅτι αἰετὴν τὴν ὀργὴν αὐτοῦ προκαλεῖται ἡ φιλανθρωπία, καὶ τὴν ἀγαθότητα αὐτοῦ κριθεῖναι, ἀρμόδιον αὐτῇ δέδωκα τὴν ἀπόκρισιν ἡ καὶ ταῦτα εἶπων ἠπάσατο τοὺς ἄνδρας, καὶ τῆς ἀγορεύας θύρας ἀποκλείσας, ἐν αἷς καὶ ἐστήκει, ἔνδον ἕμενον, μὴ ἀναχωρήσας ἡμῶν χερσὶν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡ καὶ εὐθέως ἐγὼ, ὁ ἁμαρτωλὸς ἦλθον εἰς ἡμαυτὸν ἡ δὲ γὰρ τέλειον ἐκοιμῶμην. Ταῦτα τεθέατο ὁ κἀλλιστος ἐκεῖνος ἀνὴρ καὶ φιλόθεος ἡ παραχρῆμα τε διὰ τοῦ τείχους παντὸς διαδραμῶν, παρεβάρυνε τοὺς πόλτας, τοῦτο μόνον λέγων αὐτοῖς, Σαρσῆτε, ἀδελφοί, ὁ Ἀθλοφόρος μεθ' ὑμῶν ἐστίν, ἐλπίζωμεν δὲ εἰς Χριστόν, οὐχ ἄψεται ἡμῶν κακὸν ἡ ἐν τότε, ὡς προεγγραπται, καὶ τὸλμαν ἀνδρείας οἱ τῆς πόλεως ἡμῶν ἡμῶν, καὶ τῶν ἐχθρῶν κατεπήρουντο οἱ μὴ τὴν φωνὴν πρώτων ἀφίεναι δυνάμενοι τῷ μεγέθει τοῦ φέβου.

ita ut famulus viris diceret: Ut quid Dominum meum dolore obruistis? Vere, si intentionem vestram prescissem, vos ipsi haud denunciassetem. Tunc Sanctus os suum de Deo loqui solitum, aperiens, famulo dixit: Dimitte illos, conservi mei sunt, ac, quae imperata sunt, ea et nunciarent.

152 Dixit autem eis: Verene haec mihi significavit Dominus? Itane potentiae ejus, ut talis civitas, tanto tempore ejus sudoribus venerandique lateris sanguine in fide aedificata, ab immitibus illis feris dilaceretur, est placitum? Haec ne misericordiae ejus arrident? Responderunt viri; Nisi haec ei essent placita, nos ad venerandam strenuitatem tuam haud misisset. Tunc Sanctus, vultum magis pra dolore demittens, caputque quietum, acsi deliberaret, longo tempore tenens, hoc magna cum anxietate dedit responsum; gemebunda enim ejus loquela, remissaque linguae vox ejus erga patriam commiserationem, quae immodicam ei tristitiam ciebat, manifestam faciebat; viris igitur respondit: Abeuntes, fratres, dicite misericordii Domino: Haec dilectus tuus genuinusque servus Demetrius dicit.

153 Tu, Domine, et meus et civitatis et mundi universi es dominus, ac tamquam dominatum obtinens, mihi, ut hic cum servis tuis habitarem, injunxisti: qui igitur eos in tali necessitate relinquere ac abire possim, vel quo vultu patriae meae interitum aspiciam? Qualis autem mihi, civibus meis perentibus, vita est futura? Enimvero, uti iis gaudentibus spiritualiter aderam, ita nec eosdem periclitantes relinquam, imo vel iis servatis, servabor in columis, vel perentibus commoriar. Etenim et tu ipsemet, utut dominus existens, animam tuam pro ovibus, ut pastor, posuisti, peccatis autem nostris, quia misericordia tua supra nos magna, iraque justa conversionem nostram, non mortem, vult, misericordiam tuam haud superari, probe novi. Cum igitur, optime Domine, res omnes in potestate tua habeas, nobis, quod vis, facias; ego enim, ut ante dixi, vel iis servatis, servabor in columis, vel perentibus iisdem commorior.

154 Haec benigno dicente Martyre, anima mea misera a dolore, qui eam detinebat, paulo convalluit. Respondentes autem, viri nempe, Sancto dixerunt: Haecne Domino dicere nos jubes? Reponit sanctus: Ita, obsecro. Rogarunt illi: Ut quid igitur haud venis nobiscum? Vide, ne, qui nos misit, ad iram velut contemptus provocetur. Respondit Sanctus: Iram ejus semper a misericordia praecipuari, novi, benignitatemque ejus perspectam habens, responsum huic accommodatum dedi. Ac, cum haec dixisset, viros salutavit, argenteisque, in quibus et steterat, portis clausis, intro mansit, a nobis Christi Dei gratia haud recedens. Atque ego peccator, statim ad me (neque enim omnino dormiebam) redii. Haec vidit ornatisimam Deumque amans vir ille, statimque per domos omnes discurrens civibus fiduciam addebat, eis dumtaxat dicens: Confidite, fratres, certaminum Victor vobiscum est; speremus autem in Christum, nec tanget nos malum. Ex tunc, ut supra scriptum est, qui civitatis erant, et fortitudinis audaciam induerunt, et, cum vocem primum pra timoris magnitudine edere haud potuissent, inimicos invadebant.

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

admonitum,
monitis eo-
rum sese op-
ponentem,

E
civitatemque
relinquere
haud para-
tum cernit.

pro hac illam
stare, intelli-
git, hincque
exultans ci-
ves ad forti-
tudinem ani-
mat,

A. JOANNE
THESSALAR-
CHIEF.
visionemque
nonnullis
exponit. Au-
toris ad huc

155 Tandem autem familiarioribus suam omnem visionem prædictam luculenter exposuit, idque, cum a nobis, ut causam, ob quam mœnia adiens civitatis salutem omnibus affirmasset, edicere coactus atque impulsus fuisset. Cum hæc nobis gloriosissimus martyr Demetrius exhibuerit, veramque fuisse visionem, finis ostenderit, quam ea de re laudem gloriamve Deo retribuamus? Quem vero honorem affectumve ob misericordis voluntatis ejus magnitudinem deferamus Martyri, qui per infinitas suas erga nos miserationes Dominum nostrum ac Deum Jesum Christum imitatus est, animamque pro nobis indignis ac peccatoribus posuit, nec tantum Dominico decreto ad divinam misericordiam respiciens moras iniecit, verum etiam una cum hoc nobiscum se moriturum multum misericors respondit. O Sancta civitatemque amans ac misericors anima! O intellectus Deo gratus, voluntasque Deo placens, ac, quæ Sanctum decet, providentia!

animaver-
siones quæ-
dam, qui-
bus

156 Cum enim, rerum omnium Dominum Deum una cum injustis justum non perdere, nec in justorum sorte relinquere peccatorum virgam, perspectum haberet; esse autem et peccata nostra omnem intercessionis vim excedentia videret, atque, ut opinor, ne pro nobis intercedens non audiretur, veritus, datum illud divinitus in domo sua manendi civitateque non excedendi, ne quid ipse insolitum pateretur, civitasque quidquam malorum impendentium experiretur, consilium et inivit et executioni mandavit. Verum, quemadmodum coronam, quæ lapidem pretiosum unum ac solum in parte anteriori habet, ex auro adulterato factam, igne id expurgare procuratore domus volente, domus dominus ad auri adulterini expurgationem, ne ignis, aurum purgans, margaritæ simul splendori officiat, haud tradiderit, ita et tunc, cum infinitis nos mortibus propter multa scelera nostra digni essemus, civitatem Dominus haud perdidit, ne quid indigni cohabitanti nobis certaminum Victori accideret.

simulque
paucis post-
latis lucu-
brationem
suam clau-
dit.

157 At vero, dilecti, impense omnes oremus, viasque nostras secundum Dei voluntatem ambulemus, quo ad finem usque precibus atque operibus certaminum Victorem cohabitorem retineamus. Nos enim, hoc facto, et divinam assidue, quæ nos servet, contraque inimicos primum quidem spirituales, deinde vero etiam sensibiles muniat, ac pœna æterna eripiat regnoque cælesti donet, benevolentiam habebimus. Obsecro autem, fratres, ut cœtus vester, a Deo congregatus, ad misericordem Deum et pro civitate nostra, a Deo custodita, et pro universa pia Christianorum republica e tota anima ac virtute clamet, utque etiam, veluti abortivi, humilitatis meæ recordemini, maximam mihi hanc gratiam retribuentes, quod civis nostri et patroni ac post Deum domini, gloriosissimi dico martyris Demetrii, misericordes perenniterque memorandas miraculorum patriones, etsi ex parte tantum, veritate tamen, prout fas fuit, servata, a me conscriptas, auribus vestris, Deum martyresque amantibus, proposuerim, in Christo Jesu Domino nostro, cum quo regi Deo et Patri cum ipsius vivificante et Sancto Spiritu gloria et honor et adoratio ab omni creatura tribuitur ab initio et nunc et semper et in secula seculorum *gg.* Amen.

155 Εἰς ὑστερον δὲ τοῖς συνοικιτέροις ἰδίαν πᾶσαν τὴν ῥηθείαν ὁπτασίαν τηλαυγῶς ἐξηγήσατο καὶ τοῦτο ἀναγκασθεὶς, καὶ εὐλαβείας παρ' ἡμῶν εἰπεὶν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν κατὰ τοῦ τεύχους βαδίζων διεβεβαίωτο πᾶσαν τὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως. Ταῦτα ἐνδείκνυται περὶ ἡμᾶς τοῦ πανενδόξου μάρτυρος Δημητρίου, καὶ ἀληθῆ τὴν ὁπτασίαν τοῦ πέρατος ἀποδείξαντος, τίνα αἶνον ἢ δοξολογίαν περὶ αὐτοῦ τῷ Θεῷ ἀντιώσωμεν, ποίαν δὲ τιμὴν, ἢ εὐνοίαν τῷ μάρτυρι παρασάγομεν, εἰσὲρρόπον τῆς αὐτοῦ πολυεὐσπλαγγχῶς προβίσεως, ὅς διὰ τοὺς ἀπειρούς αὐτοῦ περὶ ἡμᾶς οἰκτιρμοὺς τὸν κύριον ἡμῶν, καὶ Θεὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐμιμήσατο, καὶ τὴν ψυχὴν τέθεικεν ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἀναξίων καὶ ἀμαρτωλῶν, καὶ οὐ μόνον τὴν δεσποτικὴν κέλευσιν εἰς τὴν θεῖαν ἀφορρὴν φιλανθρωπίαν διανεβάλετο, ἀλλὰ καὶ σὺν αὐτῷ συνέκρινεν ἡμῖν ὁ πολυεὐσπλαγγχος ἀπεκρίνατο. Ὡ ψυχῆς ἀγίας, καὶ φιλοπόθιδος, καὶ οἰκτιρμονος! ὃ συνέσεως θεοπαρόχου, καὶ βουλής θεαρέστου, καὶ οἰκονομίας ἀγιοπρεποῦς.

156 Ἐπειδὴ γὰρ ἠπίστατο τὸν τῶν ὄλων δεσπότην Θεὸν μὴ συναπολλύοντα τὸν δίκαιον μετὰ ἀσεβῶν, μὴ δὲ ἕοντα τὴν βλάβην τῶν ἀμαρτωλῶν ἐπὶ τῷ κλήρῳ τῶν δικαίων· ἴωρα δὲ καὶ τὰς ἡμετέρας ἀμαρτίας, πᾶσαν υπερβανούσας πρεσβείας δύναμιν, καὶ εὐλαβήσεις, ὡς οἰμαί, μὴ περὶ ἡμῶν ἰκετεύσας, παρακουσθῆ τὴν θεοδοσίαν ταύτην γνώμην, ἐβουλεύσατο τε καὶ διεπράξατο, μείνας ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ μὴ ἀναχωρήσας τῆς πόλεως, ἵνα μὴ αὐτὸς παθεῖν τι τῶν ἀτόπων, μὴ δὲ ἡ πόλις πειραθῆ τῶν ἐπηρεγμένων κακῶν· ἀλλ' ὅσπερ στέφανον ἐν χριστῷ νεοθευμένου γενόμενον, ἔχοντα λίθου τιμὴν ἕνα καὶ μόνον κατὰ τὸ ἔμπροσθεν, θελότος τοῦ δικαιοῦ τῆς οἰκίας περὶ τούτου καταχρυσῶσαι πρὸς κάθαρσιν τοῦ κενεθδουλευμένου χρυσοῦ, ὁ οἰκοδεσπότης οὐ συγχώρησεν, ἵνα μὴ τὸν χρυσὸν κάθαιρον τὸ πῦρ τῆ λαμπρότητι τοῦ λίθου διαλυμανοίτο, οὕτως καὶ τότε, μωρὸν θανάτων ἀξίον ὄντων ἡμῶν δια τὰ πολλὰ ἡμῶν πλημμελήματα, οὐ κατέφθειρε τὴν πόλιν ὁ κύριος, να μὴ τι τῶν ἀναξίων συνοικουῖται ἡμῖν τῷ Ἄθλοφόρῳ προσγένηται.

157 Ἄλλ' ἐκτενῶς ἅπαντες δεηθῶμεν, ἀγαπητοί, καὶ τὰς πόρις ἡμῶν εἰς θεαρρεσίαν ὀδηγήσωμεν, ὥς ἂν μέχρι τέλους εὐχαῖς καὶ ἔργοις τὸν ἀλλοθόρου περικρατήσωμεν σίνουικον. Τοῦτο γὰρ ἡμῖν κατορθωμένου, καὶ τὴν θεῖαν ἀνευδούσως εὐμένειαν ἐξώμεν σίζουσαν ἡμᾶς, καὶ τευχίζουσαν κατὰ τῶν νοσητῶν πρώτων πολεμίων, ἔπειτα καὶ τῶν αἰσθητῶν, καὶ ῥομομένη ἡμᾶς τῆς αἰωνίου κολάσεως καὶ προξενούσαν τὴν βασιλείαν ἡμῖν τὴν οὐράνιον· παρακαλῶ δὲ ὑμῶν, ἀδελφοί, τὴν θεοσύλλεκτον ἐκκλησίαν ἐν πάσης ψυχῆς καὶ δυνάμεως ἐκδοῦσαι πρὸς Θεὸν τὸν οἰκτίρμονα, περὶ τε τῆς θεοφυλάκτου ἡμῶν πόλεως καὶ περὶ τοῦ παντός τῶν Χριστιανῶν εὐσεβοῦς πολιτεύματος, καὶ ὡς περὶ τοῦ ἐκτρίματος μνήσθητε καὶ τῆς ἐμῆς ταπεινώσεως, ταύτην μοι μερίστην ἀντιδίδοντες τὴν χάριν, ἀνθ' ὧν τοῦ πολίτου καὶ προστάτου καὶ μετὰ Θεῶν δεσπότης ἡμῶν, τοῦ πανενδόξου λέγου μάρτυρος Δημητρίου, τὰς φιλανθρωπούς, καὶ ἀειμνήστους θαυματουργίας, κὰν ἐν μέρει, πλὴν φιλαληθῶς ὡς ἐνέστη, συγγραφόμενος, ταῖς φιλοθείας ὑμῶν παρεθέμην καὶ φιλομάρτυσιν ἀνοαῖς, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ βασιλεῖ Θεῷ καὶ πατρὶ σὺν τῷ ζωοποιῷ αὐτοῦ καὶ ἀγίῳ πνεύματι ἢ δόξα, καὶ ἡ τιμὴ, καὶ ἡ προσκύνησις ὑπὸ πάσης κτίσεως ἀναπέμπεται ἀπ' ἀρχῆς, καὶ νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

A

ANNOTATA.

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

a Caput hoc in codice nostro † Ms. 198 vicibus duabus, altera nempe e bibliothecæ Vaticanæ codice 821, altera ex ejusdem bibliothecæ codice 797 exstat descriptum; eo autem modo, quo e duorum istorum codicum priori excerptum penes nos est, lectori hic exhibetur. Porro et a fol. verso 127 usque ad fol. 132 in codice olim Mazarinæo recensetur; in hoc autem, e quo illud haud exscribere atque adeo nec edere ob rationem, in Commentario prævio num. 19 allegatam, licuit, in capite quidem titulum sequentem præfert: Περὶ τῆς τῶν ἀγγέλων ὄπτασις, De angelorum visione; in titulorum vero, qui Operi præmittitur, elencho inscribitur: Περὶ τῆς ὄπτασις ἰλλουστρίου, De visione viri illustris. Neuter istorum titulorum, quid capite subjecto tractetur, sat explicate, ut consideranti patebit, exponit, hincque iterum ei alium, quem hic cernis, substituere est visum; verum etsi res ita habeat, tam unus, quam alter e duobus istis allatis titulis argumento suo utrumque quadrat, prior quidem, quod viri duo, quos S. Demetrium advenientes vir illustris in visione, sibi oblata, spectavit, angeli existisse e narrationis contextu videntur; posterior vero, quod visio, de qua tractatur, viri illustris visio, utpote cui vere fuerit oblata, reipsa existit. Ceterum ut et quid per Ἰλλουστρίον, Latine virum illustrem, hic modo intelligatur, perspicuum habes, adi in mediæ et infimæ vel Græcitatibus vel Latinitatis Glossariis ad vocabula Ἰλλουστρίος et Illustris Cangium, posteriorique loco invenies, tres passim apud auctores adnotari honoratorum gradus, Illustrium videlicet, clarissimorum et spectabilium, hosque interim, qui illustrium titulo, præfectis prætorio, præfectis Urbis, quæstoribus, magistris militum tribui solito, condecorabantur, primum locum obtinuisse.

B

b Id est, ab Avaribus et Sclavis, de quo binis capp. proxime prægressis, adversus Thessalonicam moti. Porro vel ea eo, quod hic sub ipsum capitis hujus initium particula γάρ, Latine enim, diversas orationis partes connectere ex officio solita, adhibetur, primitus fuisse ab auctore, quæ cap. tum præsentis, tum proxime antecedenti occurrunt, serie continua narrata, vix non indubitatum apparet.

E

c Angeli hi fuisse e narrationis contextu, uti in Annotatis ad lit. a jam monui, videntur. Certe, quin ab auctore pro angelis habili fuerint, vix dubitandum apparet.

d Ita vocabulum Græcum Τριβόλον Latine reddidi; verum in magnis Græcorum Menæis excusis, in quibus eadem, quæ hic, visio ad 26 Octobris diem narratur, Τριβόλον exaratur; ultra autem præstat lectio, non definitio. Ut interim, quid vox illa significet, lectorem edoceam, in Menæis loco cit. ita habetur: Ἀρχὴ δὲ τοῦτο τῆς πρὸς τὸν ναὸν εἰσόδου, καὶ μετῴριον τῶν πρὸς ἐσπέραν αὐτοῦ δευταλῶν μεγάλων ὄσο κίβων, Est autem illud (tribolon videlicet seu tribelon, de quo proxime ante sermo ibidem fuit) aditus ad templum initium, duabusque magnis ejusdem columnis Thessalicensis occidentalem plagam versus vicinum; Tribolon ergo seu tribelon idem fortassis, quod Latine templi vestibulum, significat. Verum Cangius in Mediæ et infimæ Græcitatibus Glossario ad vocabulum τριβόλον, sine pro hoc legendum, quod quadriporticum seu atrium apud mediæ ævi scriptores significat, περιεόλου, subdubitat, meritoque id eum facere, propense existimarem, nisi hic Joannis Thessalonicensis locus, in quem isthac observo, Menæorum lectioni, quæ præterea e Metaphraste desumpta est, omnino faveret. Expendat interim etiam studiosus lector, quæ idem Cangius in laudato suo mediæ et infimæ Græcitatibus Glossario ad vocabulum περιεόλου observat.

e Apud Mabillonium, apud quem tom. 1 Analectorum pag. 86 et binis seqq. visio, viro illustri oblata, quæ cap. præsentis a Joanne narratur, ab Anastasio Bibliothecario pariter recensetur, de S. Demetrii, viro illustri apparentis, specie ita habetur: Erat enim species ejus non juxta speciem, quæ in antiquioribus ejus imaginibus est depicta; ut hic, spectato modo, quo apud nos hoc loco Joannes loquitur, auctorem hunc inter et Anastasium bibliothecarium haud conveniat.

C

f Hic præsens caput, prout apud nos e bibliothecæ Vaticanæ codice 797 descriptum exstat, terminatur; verum, prout ex altero Vaticanæ itidem bibliothecæ codice 821, e quo hic editur, descriptum pariter apud nos exstat, ea præterea, quæ hic sequuntur, complectitur, uti etiam prout in codice olim Mazarinæo exhibetur.

F

g Ita Joannes Thessalonicensis lucubrationem suam terminat, binis dumtaxat, quæ ad bellum spectant sanctumque Demetrium illustrant, argumentis expositis, quorum alterum quidem cap. 12, alterum vero cap. præsentis, hocque proxime prægressis duobus aliis absolvit. Atque ea quidem, quæ ibidem tractat, Joanne nondum episcopo, gesta fuere; plura autem, cum jam episcopus esset, in Thessalonicensium, ab inimicis pressorum, gratiam a S. Demetrio petrata fuere prodigia quæ tamen auctor ille in litteras haud misit. Ita ipsemet supra cap. 12 non obscure declarat. Audi etiam, qui auctor, qui Joannis Thessalonicensis lucubrationem continuavit, in codice olim Mazarinæo pag. 135 statim post verba, quibus hanc terminatam hic vides, loquatur. Διατύσας, ἰνquit, παμμακάριστος πατήρ, ὁ ἠμώνυμος καὶ τρόπος καὶ ἔργος καὶ ἡλιωτής τοῦ παρθένου καὶ ἡρατημένου Ἰωάννου μετὰ τὰς πλείστας αὐτοῦ διδασκαλίας, τὰς θεοστότους, καὶ πάντα ὑπερβανοῦσας λόγους θαυματουργίας τοῦ ὡς ἀληθῆος σωστέλλιδος καὶ Ἀθλοφόρου τοῦ Χριστοῦ Δημητρίου ὡς ἐν αὐτῇ αὐτοῦ ἐμφέρεται ἐκθέσει, ἐν μέρει σύνεργαλατο, ὡς οἶμαι, μὴ φθάσας καὶ τὰς ἐπὶ τῶν χρόνων αὐτοῦ γεγενημένας τῇ καθ' ἡμᾶς μεγαλοπόλει τῶν βαρβάρων ἀφάτους πολιορκίας συντάξαι, ἢ διὰ τὸ πλησίον τῆς αὐτοῦ ἀφ' ἡμῶν πρὸς Θεὸν ἀποδημίας ταύτας γεγενῆσθαι, ἢ μᾶλλον καὶ ταύτας παρ' αὐτοῦ συγγραφείσας τοῖς μετ' αὐτὸν ἱερέας ἀποκρίψαι. Beatissimus pater noster, qui nominis ejusdem est, moribusque et operibus virginem dilectumque Joannem secundum ejus dogmata, numero plurima, æmulatur, datas a Deo sermonemque omnem superantes civitatis vere servatoris Christique certaminum Victoris DEMETRII miraculorum patraciones terminans, eas dumtaxat, uti ex ipsa ejus expositione intelligitur, ex parte conscripsit,

A. JOANNE
THESSAL. AR-
CHIEP.

psit, ad ineffabiles etiam, ut opinor, quæ temporibus ejus magnæ civitati nostræ obvenere, barbarorum obsidiones conscribendas non veniens, vel quod prope ejus a nobis ad Deum migrationem gestæ sint, vel potius quod illas, ab eo conscriptas, archiepiscopi, qui eum exceperunt, absconderint. Joannes ergo obsidiones Thessalonicenses temporibus suis factas, miraculisque S. Demetrii illustratas, in litteras haud misit, uti ex hisce jam recitatis scriptoris anonymi, qui eum continuavit, verbis liquet; cum autem, per tempora Joannis, non ea, quæ integram ejus ætatem, sed quemadmodum ex iis, quæ infra lucubrationis suæ, proxime hic subjectæ, initio scribit, colligere fas est, episcopatus ejus durationem fuerint complexa, dumtaxat intelligat, apertissime sane indicat, civitatis Thessalonicensis obsidiones, cum Joannes jam esset Thessalonicensis archiepiscopus, evenisse, easque tamen ab eo omnes litteris haud esse commendatas. Ceterum Joannem Thessalonicensem lucubrationis, quam ejus nomine jam dedimus, vere esse auctorem, etiam collige e verbis proxime recitatis scriptoris anonymi, qui ea præfationis in modum lucubrationi suæ præmittit una cum aliquot aliis, huc non transcribendis, quibus sese Joannis Thessalonicensis lucubrationem jam datam continuaturum, edicit.

MIRACULORUM

LIBER II

Auctore Anonymo

CAPUT I.

Sclavi ab obsidione Thessalonicensi, apparente sancto Demetrio, deturbantur, duæque illorum capitur, ac deinde etiam occiditur a.

Sclavi sub
Joanne
Thessaloni-
censi vici-
nis Thessa-
lonicæ locis
vastatis,
hanc etiam
b
c

Sub beatæ igitur memoriæ Joannis d episcopi spatu est factum, ut, quemadmodum dictum est, Sclavorum gens, numero infinito et ex Drogobitis, Sagodatis, Belegezetis, Bæonitis, Berzitis reliquisque, quæ primum uno ex ligno naves præparare didicerant, nationibus c congregata insolesceret, adeo ut per mare pugnans Thessaliamque omnem ac sitas prope illam et Græciæ insulas, quin adhuc et Cycladas insulas omnemque Achaiam atque Epirum totumque fere Illyricum atque Asiæ partem devastaret, plurimisque.... civitatis ac provincias habitatoribus vacuas efficeret d, simulque universa et præfatam hanc nostram Christi amantem civitatem oppugnare, eamque, ut reliquas, deprædari meditaretur. Deinde vero, cum et in hisce ejusdem C essent opinionis facti, naves, numero existentes infinitas, quarum singulas uno ex ligno pararent, juxta plagam, quæ ad mare sita est, locarunt; reliqua vero multitudo innumera et ab Oriente, Septemtrione et Occidente custoditam hanc a Deo civitatem omni ex parte circumdare cœpit, familias suas promiscuas una cum earumdem suppellectile, in civitate post expugnationem sedem fixuras e, secum habens.

occupare
moliuntur;
summo hinc
timore cives
initio per-
cultantur:

159 Lacrymæ tunc erant, fluminis in modum effusæ, ejulatusque omnis civitatis populi, quod ineffabiles civitatum devastationes cædesque ac captivitates infinitas factas, de suo etiam interitu omni prorsus ex parte inaudiens, intellexisset, solo auditu emortui, præsertim quidem, quod neque indigenarum navigia, vel ad ea ex locis, quæ vicina erant, servanda, vel ad portus, hic existentis, ostium custodiendum relicta essent residua; timor vero civibus a Christianis iis, qui, cum in crudelis illius conflictus experimento captivi fa-

Εγένετο τοίνυν, ὡς εἴρηται, ἐπὶ τῆς τοῦ ἐν ὄσῃ τῇ Ἐμνήμη ἐπισκοπῇ Ἰωάννου τῶν Σκλαβίνων ἐπαρ-
θῆναι ἔθνος, πλῆθος ἀπειρον συναχθέν ἀπὸ τῶν
δρογοβιτῶν, σαγοδατῶν, βελεγεζιτῶν, βαιουνητῶν,
βερζιτῶν, καὶ λοιπῶν ἔθνων, πρώτως ἐφευρόντων,
ἐξ ἑνὸς ἕξλου γλυπτῆς νῆας κατασκευάσαι κατὰ
θάλασσαν ὀπισθαμένους, καὶ πᾶσαν τὴν Θετταλίαν καὶ
τὰς περὶ αὐτὴν νήσους καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἐτι μὴν καὶ τὰς
Κυκλάδας νήσους καὶ τὴν Ἀχαίαν πᾶσαν, τήν τε Ἠπει-
ρον καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ Ἰλλυρικῆ καὶ μέρος τῆς Ἀσίας
ἐκπορεύσασαι, καὶ ἀεικέτους.... πλείστας πόλεις
καὶ ἐπαρχίας ποιῆσαι, βουλεύσασθαι τε ὀμοθυμαδὸν
καὶ κατὰ τῆς εἰρημένης ἡμῶν φιλοχρίστου ταύτης πόλεως
παρατάξασθαι καὶ ταύτην, ὡς τὰς λοιπὰς, ἐκπορεύ-
σαι· εἶτα δὲ καὶ ἐπὶ τούτοις ὁμογνώμονες γενόμενοι,
ἄσπερ κατεσκευάσαν ἐκ μονοδένδρου γλυπτῆς νῆας,
ἀπειρους τὸν ἀριθμὸν ὑπαρχούσας, κατὰ τὸ πρὸς θά-
λατταν κατεστρατοπέδευσαν μέρος· τὸ δὲ λοιπὸν ἀνα-
ρίθμητον πλῆθος διὰ τε ἀνατολῆς, ἀρκτου καὶ δύσεως
δι' ὅλων τῶν μερῶν τὴν Θεοφρούρητον ταύτην περιστα-
χῆσαι πᾶν μὲθ' ἑαυτῶν ἐπιζύνας ἔχοντες τὰς ἑαυ-
τῶν γενεὰς μετὰ καὶ τῆς αὐτῶν ἀποσκευῆς, ὄφειλον-
τας ἐν τῇ πόλει μετὰ τὴν ἄλωσιν τούτους ἐγκαταστή-
σαι.

159 Καὶ ἦν τότε θάλασσα ποταμόβροτρα ἐκχέ-
μενα καὶ αἰμαγὰ τοῦ παντός τῆς πόλεως λαοῦ, ἐν τῆς
ἀπίσης μόνης νεκρωθέντος, διὰ τὸ ἀκνηνεῖν αὐτοὺς
τὰς ἀράτους τῶν πόλεων ἐκπορήσεις καὶ τὰς γεγενημέ-
νας ἀπειρους κατασφαγὰς καὶ αἰχμαλωσίας, καὶ ὅτι περ
παντὶ πανταχοῦ ἐπὶ τῇ ἐκείνων ἀπολεία εὐδοκίμη-
σαντας· ἄλλωστε δὲ μὴ ὑπολειφθῆναι πλοῖα τῶν ἐγγυ-
ρίων, ἢ ἐκ τῶν γεγενημένων πλησίον χώρων σεσῶσθαι,
ἢ ὑπάσχειν πρὸς παραφυλακίην τοῦ στομίου τοῦ ἐνθά-
θα λυμένους· δείλαν δὲ πλείω θέσθαι τοῖς πολιταῖς ἐν
τῶν ἀποφύγων Χριστιανῶν τῶν ἐν πείρᾳ τῆς αὐτῆς ἀνηλε-
οῦς παρατάξεως γεγενημένων αἰχμαλώτων· καὶ ἦν
τῆτε

A τότε και των δειλων και των ανδρειων η ψυχη μια, και εκαστος προ οφθαλμων το πυρον της αιχμαλωσιας εωρα η θανατου, ουκ εχοντων ετερας που φυγειν κατα το δευτερον λογιον το φασκον. εαν τις ιμας διοκη, εκ της πολεις ταυτης φεγγετε εις την ετεραν, διοτι καθαπερ στεφανη θανατηφορος το βαρβαρον απαν Σκλαβινων την πολιν περιετοιχε. Αλλ ε μη βουλομενος ημων των αμαρτωλων τον θανατον, αλλα την επιστροφην και την ζωην, ουδε εν τωτω ως αληθως γησιου αυτοου δουλου, του κηδεμενου ημων των αναζων, του εμνηστου μαρτυρου Δημητριου των πρεσβιων παρηκουσεν, αλλα προτην και τοιαυτη πολιορκια επισκεψην των βασιλεων εποιησατο.

cti fuissent, aufugerant, magis incuteretur, Ac tunc et timidorum et fortium unus erat animus, praeque oculis quisque vel captivitatis acerbitatem vel mortem habebat, aliter secundum divinum eloquium, Si quis vos persequatur, e civitate illa fugite in aliam, quo fugeret, non habens, quod omnis Sclavorum gens barbara civitatem, non secus ac corona mortifera, cinxisset. Verum qui nostrum peccatorum mortem non vult, sed conversionem et vitam, neque hac in re servi sui vere genuini, nostrum indignorum curatoris, memorandi perpetuo martyris Demetrii preces desepxit, sed et in tali obsidione miracula, ante patrata, iteravit.

A. ANONIMO.

160 Σύνταξιν γάρ του παντός του Σκλαβίνων έθνους ποιησαμένων, ομοθυμαδόν και αίφνης προσβαλύν τή τείχει οι έν ταις ναυσίν δυτες Σκλαβίνοι σάψιν ταύτην εποιήσαντο εφ' η ταύτας επάνοθεν σαντιν τε και ταις λεγομένας βύρσαις εκπεύσαι, όπως τή τείχει μελλούσας προσορμησαι, απληγας τους ελιτας έν των άπο των τείχων λίθους η όπλα άκουτιζόντων κατ' αυτών φυλάξεν. και αύτη. . . , πρώτη έν της άνω βόρπης δέδοται αυτοίς διά του μαρτυρου η δειλία, εις το μη ευδωδρόμως προσπελάσαι τή πολει, αλλ εις τόπον κολπώδη όρμησεως τον υπαρουσης το επικληθέν ούκ αρχαιον Κελλέριον, εκείσε παραγεμόμενον εφ' η το μελετηθέν αυτοίς εκπληρώσαι της τέχνης έργον, κάκιστε επί τουτο των βαρβάρων ενασχοληθέντων μηρον θάρρους τους της πόλεως αναλαβύν, ως βροχίας ένδύσεις αυτοίς γεγεννημενης, και κατασκευάσαι τινάς έν ξύλων βάσεις έν τή λιμένι, έν αις την άπόδωσιν της αλύσεως εποιήσαντο, και μηρους δε όσαύτως εξ αναλύτων σιδήρων έαυτούς άμπέσχοντας σκουιδόν, τινάς όρειας φέροντας ράβδους, ετερας δε ήλωτας σπαθαιειδεις έν ξύλων εξεστώσας, ένδότερον δε τούτοις τας επί παρακομηδή ξυλάς * τυχούσας νησας, άσπερ κυβαίαις εκάλλον, ανάψαντες δι' άγκύρων συνεχόμενας κατά το στόμιον του λιμένος προσηλοκείσας, όισον προς την μελλουσαν παρατάξιν εποιήσαντο.

160 Cum enim Sclavorum gens, ut simul universa ac improviso in murum irrumperet, omnia composuisset, Sclavi, qui in navibus erant, desuper hasce, quo, cum in murum essent moturae, remiges illas ab iis, qui e mœnibus lapides telave adversus eos ejacularentur, servarent, tabulisque, et ut vocantur, pelibus cooperiendi consilium coepere. Atque haec prima ipsis.... e superiori nutu per Martyrem injecta fuit stupiditas, ut haud recto cursu ad civitatem, sed ad sinusum quemdam stationis, Cellarum antiquitus vocatum, locum accesserint, eo appellentes, ut, quod meditati erant, fallaciae opus executioni mandarent, cumque hoc ibidem barbari definerunt, accidit, ut, qui civitatis erant, paulum audacis, utpote missione quapiam ipsis facta, receperint, quosdamque in portu, quibus et catenam apposuerunt, e lignis gradus exstruxerint, cumque similiter et femora sua, acutas quasdam virgas, quarum aliae e lignis spathae in modum acuminatae erant, manu ferentes, resolutae, nec fulgorem emittente ferro vestissent; interius autem ligneas ad transfretandum naves, quas Cubaicas vocabant, catenis contentas ad portus ostium defixissent, aditum ad futurum conflictum aperuerunt.

verum inducias quasdam ex inimicorum mora nocti, omnia, qua ad civitatem

* an ξυλινας?

161 Τάρρον δε τότε προς τή πανωμηνη τεμέται της άγνάτου θεοκόου του δυτος προς τή αυτη λιμένι εποιήσαντο, άτειχίστου του τοιούτου κατασκευάσας τόπου, ως άπαντες εποσταται, και η των τουλιπίτων διά γωνιατων ήλωτων μηχανή κατασκευάσαστο έν τή γη κρυφθόν άποστεινόντων, εξ όλιγης ύλης τινος σκουισθέντων, όπως τή των τοιούτων οργάνων άσρασία οι την όρμην της επιβάσεως ποιήσαι μελλοντες πολέμοι, έν αυτοίς εμπάρωσι, και έν τή εκείσε δε μόλω και αυτω άτειχίστω τότε διά σανιδων και ξύλων τινών, ως μέχρι στήθους τειχισαι, και τα λοιπα δε των άλλων μηχανών άμυντήρια τα προς παρατάξιν ητοι όργανα κατασκευάσθησαν. και λοιπόν την έλπίδα πάσαν εις Θεον και εις τον υπεραπιστην της πόλεως Δημητριον αναθέμενοι, της έαυτων προθυμίας το σπουδαιον επεδείκνυτο παραθαρήνουντες τους άσθενεστέρους των λογισμών επί τή έλπιζόμενη του πολέμου παρατάξει.

161 Vallum autem prope memorabile admodum incontaminatae Deiparae templum, cum locus ille, uti omnes norunt, muro munitus haud esset, exstruxerunt, pulpitorumque e clavatis muricibus /, latenter in terra reconditis, exigua quadam e materia factis, machina, ut in eos inimici, cum aggressionis impetum facturi essent, ferramenta hujusmodi haud videntes, impingerent, praeparata fuit, atque in eo, qui ibidem est, portu et ipso muris tunc haud munito, e tabulis lignisque quibusdam, ita ut et pectus tutarentur, instrumenta propulsatoria relliqua seu ad conflictum instrumenta fuere confecta, ac tandem, spe omni in Deum civitatisque defensorem Demetrium repocita, animo imbecillioribus sperato belli successu fiduciam addentes alacritatis suae studium manifestum fecere.

strenue propugnandam conducut, alacriter parant,

162 Και τριών ούτως διαδραμουσών ήμερών και των Σκλαβινών νηών, ως άπορηλιον δύο του τείχους παραπλευσούσων, και τόπους εναλότους εφ' εκάστης ήμέρας κατασκευαπόντων, όδεν των έλπίζόμενων την πόρθησιν ποιήσονται, τή τετάρτη ήμέρα συν τή του έωσφδρου αναβάσει απαν το βαρβαρον φύλον ομοθυμαδόν άνακράζων εκάπνυδεν τή τείχει της πόλεως προσέβαλον, οι μόν διά πετροβόλων κατασκευασμένων λίθους άκουτιζοντες, άλλοι προσάγοντες κλίμακας προς τή τείχει ενπόρθησιν επειρώντο, άλλοι έν ταις πόλαις πυρ' άποκοιμίζοντες, ετεροι βίβλη καθάπερ υψάδας χει-

162 Ac cum dies tres ita essent elapsi, Sclavicæque naves duorum circiter milliarium spatia a mœnibus navigarent, diebusque singulis loca expugnata faciliora, unde eorum, quae sperabant, deprædationem facerent, specularentur, die quarta, statim atque aurora illuxit, universa simul barbarorum gens, clamore undique sublato, in civitatis murum irrupit, hi quidem e paratis petrobolis lapides ejaculantes, illi scalas adducentes, murum superare conabantur, alii portis ignem admovebant, alii

cumque deinde inimici in muros impressionem terra



A. ANONYM.

tela, non secus ac hiemales nives, confertim cadentia in mœnia, emittebant, eratque videre, mirandum illum telorum nimbum, quemadmodum grandinis multitudo solis radios offuscat, ita ærem sagittis lapidumque ejectionibus obtegere.

marique faciunt, eos, invocato prius divino auxilio.

g

h i

163 Cum itaque talis ac tantus impetus factus esset, illi, qui e barbaris navigatione audaciores atque ad pugandum fortiores erant, navibus ad loca, quæ ab ipsis conspecta erant, cursim accesserunt, alii quidem ad ecclesiasticæ scalæ g, ubi et portella existit, turrim, Occidentem versus sitam, alii vero, ubi et suda h et, quæ occulta erant, telorum i, ut vocantur, clavatorum machina existebat, ad plagam muris destitutam, hi quidem, utpote instrumentis hujusmodi eos latentibus, expectationis spe concepta, fore ut illac ingrederentur; illi vero, quod prædictam illam portellam percurrere facile esset, fore ut per illam civitatis expugnationem perficerent. Tum illico civitas tota lapidum ac telorum loco lacrymas velut imbriferas nebulas ad rerum omnium Dominum ac Deum effudit dicens: Et nunc, o Deus, e venantium laqueo nos eripe, ne inimici nostri dicant, ubi est Deus eorum, in quem speraverunt? Clamabimus et nos etiam per tuum certaminum Victorem, Domine; Anima nostra, ut passer ex insidiantium laqueo liberata est; laqueus contritus est et nos liberati sumus. In nomine Domini, qui cœlum et terram fecit, auxilium nostrum.

B

apparente que ac opitulante S. Demetrio, magna strage

164 Tunc autem a plurimis propugnator ille patriæque vere amator, gloriosissimus martyr Demetrius, chlamydem albam ferens, ac primum quidem murum percurrens, deinde vero supra mare, veluti supra solum, cursim ambulans dilucide fuit conspectus. Atque hæc quidem non solum plurimi, sacro Baptismate initiati, tamquam digni, viderunt, verum etiam et genuini Hebræorum filii in Gutturum, ut loquuntur, plaga fuere conspicati. Cum enim inordinatus navium prædictarum jactus, simili ex causa natus, per Martyrem supervenisset, atque in seipsas hæc incurrerent, aliquas ex hisdem sursum volvi, existentesque in illis Sclavos dejici contigit. Qui vero natando alio in navigio h servari volebat, illud a se apprehensum subvertit, eosque, qui in eodem erant, in mare conjecit. Ac jam ex aliis naucleris fuere, qui confugientium ad eos manus ensibus amputabant; alter alteri in caput gladium adigebat, alius autem alium hasta vulnerabat ac quisque suis ipsius salutem studens alterius inimicus fiebat, ac his quidem, qui in Tribolos l occultatos incidant, ibidem detentis, illis vero magna e navium agitatione extra mare in littore hærentibus, casque retrahere haud valentibus, alii e civibus, qui viribus valebant, desilientes, alii vero portellam, per quam inimici sese civitatem expugnatos sperant, confringentes, victoriam per eandem, certaminum Victore commilitante, obtinuerunt.

repellunt,

165 Ac tunc videre erat mare totum barbarorum e sanguine rubro colore tinctum, Pharaonisque cum Egyptiis in mari submersionem reiectam. Ea ipsa enim hora Dei misericordia scaturiit. Cum enim venti (erat enim ad summum hora diei secunda) tempus nondum esset, statim ventus peregrinus afflavit, ut jam, quæ permanserant, barbarorum naves movere ad revertendum haud possent. Verum alii quidem

μερινάς τοίς τείχεσιν ἀπέπεμπον· καί ἦν θεωρεῖν τὸ D παράδοξον ἐκεῖνο τῶν ἑλλῶν νέφος καθάπερ χαλαρότοκος πληγῆς τοῦ ἡλίου ἀκτίνας συσκιάζει, οὕτως τὸν ἕρα τοίς τοξεύμασι καὶ ταῖς βολαῖς τῶν λίθων καλύψαν.

163 Τῆς οὖν τοιαύτης καὶ τηλικαύτης προσβολῆς γενομένης, οἱ τῶ πλοῖμα τῶν βαρβάρων εὐτολμοὶ καὶ πρὸς παράταξιν ἀνδριώτεροι δρόμοι σὺν ταῖς ναυσὶ πρὸς τοὺς παρ' αὐτῶν συνεωραθέντας προσήγγισαν τόπους, οἱ μὲν εἰς τὸν πρὸς ὄψιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς σκάλας πύργον, ἔνθα καὶ παραπύλιον ὑπάρχει, οἱ δὲ πρὸς τὸ ἀτελείστον μέρος, ἔνθα ἡ σῦδα καὶ ἡ τῶν κρυπτῶν τῶν τεῖλων λεγόμενων ἡλωτῶν ἐτίγγαυεν μηχανή, οἱ μὲν ἐλπὶδα προσδοκίας θεοεικέως ὡς ἀγνώστων αὐτοῖς τῶν τοσούτων ὀργάνων, ἐκείθεν εἰσέρχονται, οἱ δὲ ὡς εὐτελέστερον τὸ λεχθὲν ὑπαρχόν παραπύλιον τοῦτο κατεδάξει καὶ δι' αὐτοῦ τὴν τῆς πόλεως ἄλωσιν ποιήσασθαι. Τότε δὴ τότε ἅπαντα ἡ πόλις ἀντιπετρῶν καὶ βελῶν τὰ δάκρυα ὡς ὄμβροστικούς νεφέλας πρὸς τὸν πάντων δεσπότην καὶ Θεὸν ἐπέχευεν λέγοντες· καὶ τὰ νῦν ἐξελού ἡμᾶς, ὦ Θεὸς, ἐκ τῆς παγίδος τῶν θηρευόντων, μὴ εἰπωσὶ οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν πῶς ἐστὶν ὁ E Θεὸς αὐτῶν, ἐφ' ὃν ἠλπισαν. Καὶ κραζόμεθα καὶ ἡμεῖς διὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου, Κύριε· ἡ ψυχὴ ἡμῶν, ὡς στρουθίου ἐρρύσθη ἐκ τῆς παγίδος τῶν θηρευόντων· ἡ παγὶς συσπέρθη καὶ ἡμεῖς ἐρρύσθημεν, ἡ βόθρεια ἡμῶν ἐν ὄνματι Κυρίου, τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

164 Τότε δὴ προφανῶς παρὰ πλείστον τε θείατα ὁ ὑπέρμαχος οὗτος καὶ φιλόπατρις ὄντως Δημήτριος ὁ πανένδοξος μάστις, χλάμυδα λευκὴν φέρον, καὶ πρῶτον μὲν τὸ τεῖχος διατρέγων, εἶτα δὲ καὶ ἐπὶ τῆς Σαλάττης, ὡς ἐπὶ ἐδάφους, ὁρμακίως περιπατῶν. Καὶ ταῦτα μὲν οὐ μόνον οἱ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος μενομήνιοι ὡς αἴιοι πλείστοι ἐθεάσαντο, ἀλλὰ γὰρ καὶ παῖδες ἑβραίων ἀφ' ὧν κατὰ τὸ λεγόμενον τῶν βροχῶν μέρος ἐθεάσαντο· τῆς γὰρ ὁμοιοτύτου φορέας τῶν λεχθεισῶν νηῶν ἀκανονίστου διὰ τοῦ μάρτυρος ἐπελθοῦσιν, καὶ εἰς ἑαυτὰς προσπιπτουσῶν, τινὰς ἐξ αὐτῶν ἀνακλήσαι συνέβη καὶ τοὺς ἐν αὐταῖς ἀποβάλλεσθαι Σκλάβους. Ἄλλ' ὁ καλυμβῶν βουλόμενος ἐν ἑτέρῳ σώζεσθαι, τοῦτο κατέχων ἐστρεφε, καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ ἐν τῇ θαλάσσῃ ἀπέριπτεν· καὶ λοιπὸν οἱ τῶν ἑτέρων ναυκλήρων τῶν πρὸς αὐτοὺς προίμενοι τὰς χεῖρας μετὰ ξίφων ἀπέπεμπον· ἄλλος ἄλλω κατὰ τῆς κεφαλῆς τὸ ξίφος ἀπέπεμπεν· ἕτερος δὲ τὸν ἕτερον λόγχῃ ἐπίτρωσκε, καὶ ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ σωτήριαν πραγματεύμενος τοῦ ἑτέρου ἐχθρὸς ἐγένετο, καὶ τῶν μὲν πρὸς τοῖς κρυπτοῖς παντῆλας εἰσβαλόντων ἐκείσε καταπαρύντων, τῶν δὲ νηῶν ἐκ μεγάλης ἐλάσεως ἔξω πρὸς τῇ αἰγιαλῷ ἀποστρωμάσαντων, καὶ μὴ δυναθέντων ταῦτα ἀνακαλέσασθαι, οἱ σθενεροὶ τῶν πολιτῶν καταπηδήσαντες, ἕτεροι δὲ δι' οὐ ἠλίπισον οἱ πολέμοι παραπυλίου πορθεῖν τὴν πόλιν, τοῦτο οἱ πολῖται κατεδάξαντες, δι' αὐτοῦ τὸ νίκας συμπολέμησαντος τοῦ Ἀδελφοῦ ἐυληθροῦσαντο.

165 Καὶ ἦν τότε θεωρεῖν τὴν θάλατταν πᾶσαν τῶ τῶν βαρβάρων αἵματι ἐρυθρωθεῖσαν, καὶ τὴν τοῦ Φαραῶ ἐπὶ τῶν Αἰγυπτίων καταπόντισιν ἀνακαλύψασαν· αὐθαρῶν γὰρ τὸ τοῦ Θεοῦ ἀνέβλυσε ἔλεος· οὕτω γὰρ τῆς ὥρας τοῦ ἀνέμου ὑπαρχούσης (ἦν γὰρ λοιπὸν ὥρα δευτέρα) εὐθὺς ἀνεμος ἐξοτικὸς κατέπνευ, ὡς λοιπὸν μὴ δὲ τὰς ἐναπομεινύσας τῶν βαρβάρων ναυκλήλας δύνασθαι πρὸς ὑποστροφήν ἐλάσαι· ἀλλ' οἱ μὲν μάλιστα πρὸς τῷ ἀνατολικῷ μέρει, οἱ δὲ πρὸς τῷ δυ-

A τινὲ ἐξέσαν· τὰ δὲ τῶν τελευτόων βαρβάρων παν-
πλάκα σώματα πρὸς τῷ τείχει καὶ τῷ αἰγιαλῷ ἢ θά-
λαττα ἀπεκρούετο· λοιπὸν οἱ τοῦ παραλίου παντός
ὄπλιται ἐξεληθέντες τὰς τῶν δυσμενεστάτων κεφαλὰς ἀ-
ποτίμνοντες διὰ τοῦ χειραίου τείχους τοῖς βαρβάροις ὑ-
πεδέκοντο· οἱ δὲ διασωθέντες πλωτῆρας τὸν θεῶν αὐτοῖς
γενομένου ἐλευθρον διὰ τοῦ Ἀθλοφόρου ἀφηγήσαντο, καὶ
ἀπρακτοὶ μετὰ πένθους μεγίστου τὰ πλείστα τῶν μαγγά-
νων καὶ τῶν σκύλων καταλιπόντες μετ' ἀσχύνης ὄχοντο.

166 Οἱ δὲ τῆς θεοσώτου ταύτης τῆς καὶ ἡμᾶς τῶν
Θεσσαλονικέων πόλεως ὄρησι τὸ πανάγιον τέμενος
τοῦ αὐτῶν προστάτου καὶ ὑπερμάχου καὶ ὑπερευδῆου κα-
ταλαβόντες μάρτυρος Δημητρίου τῷ Θεῷ εὐχαριστη-
ρίου ἡμῶν ἀνέπειπον λέγοντες· Ἐυχριστοῦμεν σοι,
δέσποτα οὐράνου καὶ γῆς, ὅτι ἀναξίων ὄντων ἡμῶν τῆς
παρὰ σοῦ σωτηρίας διὰ τὰς ἐνοῦσας ἡμῖν ἁμαρτίας
οὐκ ἔδοικας ἡμᾶς εἰς θῆραν τοῖς ὁδοῖσι τῶν ἐχθρῶν ἡ-
μῶν· ἀλλ' ἔσωσας ἡμᾶς προσδεξάμενος τὰς αἰτήσεις
τοῦ γνησίου Σεράπυτος Δημητρίου. Καὶ τοῦτο δὲ τερά-
σιον μέγιστον καὶ μνησίως ὄντως δεῖξαι ἔβη, ὅτι ὁ τῶν
αὐτῶν Σκλαβίνων ἑξαρχος, τοῦνομα Χατζῶν, κατὰ
τὸ αὐτῷ εἰσπρέμνον διὰ μαγείας ἠγήσατο μαθεῖν, εἰ
εἰσελθεῖν ἔχει ἐν τῇ Θεοφυλάκτῳ ἡμῶν πόλει, καὶ εἰρη-
θῆ αὐτῷ, ὅτι εἰσελθεῖν ἔχει· τὸ δὲ πῶς οὐκ ὑπεδέχ-
θη αὐτῷ καὶ λοιπὸν ὡς ἀπὸ τῆς δοθείσης αὐτῷ μαγεί-
ας, χρηστὰς ἔχων τῷ δοκεῖν τὰς ἐλπίδας, ἔφαρσε
τὸ δράμα παρώξυνεν.

167 Ἄλλ' ὁ ἀλλῶν καιρῶν καὶ χρόνων, καὶ διασι-
δάτων βουλὰς ἐχθρῶν, τοῦτον ζῶντα, αἰγμάλοτον τοῖς
πολίταις διὰ τοῦ προσημανθέντος παρατυλίου παρὸ-
δωκεν· τινὲς δὲ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων τῆς καὶ ἡμᾶς
πόλεως οἴκοι τοῦτον κατέκρυπτον κέρδους τινὸς καὶ
ρίπτου οὐκ εὐλόγου χάριν· ἀλλ' οὐδὲ ἐν τούτῳ ἤρ-
χισαν ἢ χριστόβουλος τοῦ Ἀθλοφόρου προμήθεια· ἀλλὰ
γύναικα πρὸς ἀνδρείαν ἀναστῆσας τέλειαν τοῦτον ἐκ τοῦ
οἴκου, ἔνθα κατεκρύπτετο, ἐξήγαγον, καὶ σύρασαι διὰ
τῆς πόλεως ἐλιθοβόλησαν· καὶ οὕτως ἀξίως τῆς αὐτοῦ δυ-
σμενεστάτης γνώμης ἐπ' ἔβη ἀντιπρόσωπον θάνατον
μηδείας οὐκ τῶν φιλομαρτύρων ἡμῶν ἀπιστεῖτο τοῖς ἀ-
γροῖκας ἐν βραχείᾳ περὶ τούτων ιστορηθεῖσιν· εἰ γὰρ
καὶ τις ὡς ψευδῆ μετὰ ταῦτα συγγράφει λογιέσθαι,
σκοπεῖται, ὡς ἐν γραφῇ τυγχάνουσιν πρὸ τοῦ πανα-
γίου τέμενος τοῦ δειμνήστου μάρτυρος Δημητρίου τοῦ πρὸς
τῷ μέρει τοῦ καλουμένου ξύλου, δηλοῦντα τὴν ἄπασαν τοῦ
πολεμίου παράταξιν, καὶ τὴν εἰς ἡμᾶς διὰ τοῦ Ἀθλο-
φόρου σωτηρίαν, δι' οὗ ἀναπέμπεται δόξα, τιμὴ καὶ
προσκύνησις τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ.

vix ad Orientalem, alii vero ad Occidentalem
plagam exierunt. Plurima porro barbarorum oc-
cisorum corpora prope murum ac littus mare
ejecit. Tandem, qui prope mare habitabant,
omnes armati egressi abscissa infestissimorum
capita supra portam terrestrem barbaris osten-
dere; nautæ vero, qui incolumes supererant, di-
vinitus sibi per certaminum Victorem cladem
fuisse illatam, narrarunt, reque infecta, majorem
instrumentorum spoliurumque partem maximo cum
luctu relinquentes cum dedecore abierunt.

166 Qui vero hujus a Deo servatæ Thessalonicen-
sis nostræ civitatis erant, sanctissimum patroni sui
ac propugnatoris martyrisque gloriosissimi Deme-
trii templum festinato adeuntes laudes Deo cum
gratiarum actione conjunctas dederunt dicentes:
Tibi, Domine cæli et terræ, gratias agimus,
quod nos propter adhærentia nobis peccata sal-
ute a te obtinenda indignos inimicorum nostro-
rum dentibus in prædam haud tradideris, sed
genuini servi Demetrii preces suscipiens serva-
ris. Hoc porro etiam maximum, memoriaque,
ut id exhibeamus, vere dignum fuit miraculum,
eorumdem Selavorum principem, qui Chatzon vo-
cabatur *m*, pro more suo, foretne in custoditam
a Deo civitatem nostram ingressurus, oraculi
petitione discere studuisse, eique, fore ut ingre-
deretur, responsum fuisse; quo autem modo ei
ostensum haud erat, tandem etiam, utpote e
dato sibi vaticinio bonam, ut apparebat, spem
habens, rem audacter fuit aggressus.

167 Verum qui occasiones ac tempora mutat,
inimicorumque consilia dissipat, vivum illum
civibus per præfatam portellam captivum tradi-
dit; quidam autem civitatis nostræ primores do-
mi suæ illum lucri alicujus studiorumque, rati-
onis haud consentaneorum, causa absconderunt;
verum neque hac in re Christi consiliis sapiens
certaminum Victoris providentia otiata est; ve-
rum mulieres ad fortem audaciam ab eo excita-
tæ e domo, ubi latebat, illum eduxerunt, tra-
ctumque per civitatem lapidibus oppresserunt;
atque ita merito mortem voluntate sua infestis-
sima dignam subiit *n*. Nemo igitur vestrum, qui
Martyrem amatis, iis, quæ de illis rustico ser-
mone narrata paucis sunt, fidem denegat *o*. Quod
si enim quis hæc, ut falsa, scripsisse me aut-
met, videat, qui ante sanctissimum semper me-
morandi martyris Demetrii templum ad ligni, ut
vocatur, locum in scriptis ostendant omnem belli
ordinem, salutemque, nobis collatam per certa-
minum Victorem, per quem tribuitur gloria, hon-
or et adoratio Patri et Filio etc.

A. ANONYMO.

ipso etiam il-
lorum duce
Chatzone ca-
pio,

m

E

qui et deinde
modo indigno
a mulieribus
occiditur.

n

o

F

ANNOTATA.

a Ut quo tempore anonymus libri hujus auctor floruerit, exploratum utcumque habeas, adi
Commentarium prævium num. 24. Caput præsens, a quo lucubrationem suam inchoat, in codice
olim Mazarinæo, e quo hic lectori id exhibetur, a fol. 136 usque ad fol. versum 144 extenditur,
sequentemque hunc, Peri τῆς κατασκευῆς τῶν Δραγοβιτών, Σαγοδοτών, Βελεγιζιτών καὶ τῶν λοιπῶν,
De Dragobitarum, Sagodatarum, Belegizitarum reliquorumque navium apparatu, præfert in
capite titulum; ego autem, quem argumento aptius congruere existimavi, alium ei substi-
tui.

b Auctor certe non de alio Joanne, Thessalonicensi archiepiscopo, quam de quo verbis, postre-
mo ad lib. præced. Annotato insertis, unaque cum aliquot aliis lucubrationi suæ præfationis in
modum præmissis, fuit locus, sermonem hic instituit; quare cum jam dati de S. Demetrii mi-
raculis libri Joannes ille (adi mox dictum Annotatum) auctor sit, hincque certe, uti apud Le-
quienum tom. 2 Orientis sacri col. 40 et binis seqq. videre licet, non citius, quam anno 650 ad
cathedram Thessalonicensem fuerit promotus, verosimillimeque ante annum 700 obierit, con-
sectarium.

A. ANONYMO.

sectarium ex hoc loco fit, ut, quæ præsentî capite narrantur, seculo septimo, media sui parte jam elapso, evenerint. Et vero vel sub Constantino Pogonato vel Justiniano, hujus nominis secundo, qui tunc Romani imperii habenas moderati sunt, isthæc collocanda esse, vel ex eo verosimillimum evadit, quod duo hi principes contra nationes barbaras, imperio Romano in Europa infestas, bellum gesserint, uti ex Theophane, Cedreno, Zonara aliisque Græcorum historicis passim obviis intelligitur.

c Hæc diversarum Sclavicæ gentis nationum seu tribuum nomina, nec apud historiæ Byzantiæ seu imperii Orientalis scriptores, nec alibi usquam expressa invenire quivi. Nec est tamen, cur propterea auctoris anonymi, qui ea hic commemorat, fides suspecta habeatur, maxime cum dubitandum non sit, quin amplissima lateque extensa Sclavorum gens varias in nationes seu tribus distributa fuerit, nec ullus inveniatur auctor, qui ea recensere aut ex instituto debuerit, aut etiam qualicumque ex causa propositum sibi habuerit.

d Quam veritati consona existant, quæ hic scriptor noster memoriæ prodiit, haud difficileter quisque deprehendet, qui res, sub Constante tertio, Constantino Pogonato et Justiniano secundo, Orientis imperatoribus, gestas atque a Cedreno aliisque scriptoribus ad posteritatem transmissas, evolverit, pauloque accuratius expendit.

e Et hoc, quod hic auctor noster anonymus memoriæ prodiit, a veritate historica nequitiam abhorret, cum nationes Sclavicas iis in locis, quæ seu armis seu occupasset, non raro etiam, inquilinis pulsas, sedes fecisse, e supra laudatis aliisque historicis habeatur comperitum.

f Significationem, quæ vocabulis πολυπύτων et γωνατιών hoc in sensu conveniat, nusquam hisce adaptatam invenî; ex orationis tamen contextu visum est postremum vocabulum Latine interpretari Murex; cujus vocis significationem ut apprime explanatam invenias, adi Lipsium Poliorceuticon lib. 5, dialog. 3, inveniesque etiam ex iis, quæ ibidem is scriptor in medium adducit, primum e dictis vocabulis idem fortassis, quod Latine vallum cæcum, significare.

g Ita indubie locus quispiam, qui vel intra vel extra Thessalonicam situs erat, appellatus fuerit.

h Thessalonicenses eo loco, quo destituta muro Thessalonica erat, contra Sclavorum vim extruxisse vallum, num. 171 auctor retulit: Vallum autem tribus constabat, fossa nempe, aggere, et sudeto seu facto e sudibus acutis sepimento; quare cum hic auctor, loquatur de souda, eo loco, quo muris destituta erat Thessalonica, existente, vocabulum illud idem significare autumo, quod Sudetum; licet autem nec hoc in Lexicis occurrat, apud scriptores tamen id in usu esse, liquet ex iis, quæ laudatus Lipsius loco cit. profert.

i Idem fere hic per vocem τεῖλον, quod supra per vocem γωνατιών, significari existimo. Ad interim Lipsium Poliorceuticon loco proxime cit. et lib. 2, dialog. 2.

k Cum nomina ἑτερός et ἄλλος in neutro genere hic ponantur, generisque feminini substantivum vās, navis, ad quod referuntur, præcedat, necesse est, ut, aut dicta nomina in neutro genere perperam ponantur, aut, ut post primum ex his omissum sit generis neutrius substantivum πλοῖον, quod idem, quod vās, significat.

l Vocabulum παντηλὸν seu παντηλὸς idem hic ni fallar, quod murex seu tribolus, significat; ita scilicet murex, cum clavis undique sit confixus, vocari Græce haud inepte posse videtur, formato scilicet nomine e voce παντή, undique, et voce ἴλος clavis.

m Nec hoc ducis Sclavorum nomen usquam alibi invenio.

n In nece Chatzoni tam indigne illata partem quampiam, uti hic auctor indicat, habuisse S. Demetrium, multum dubito.

o Quæ hæcenus cap. præsentî de Sclavorum contra Thessalonicam expeditione, hujusque infelici successu auctor retulit, facile quidem, quantum opinor, apud omnes fidem invenient; verum qui, miraculo id factum, visionemque supra relatam, qua sese S. Demetrius plurimis spectandum tum dederit, haud facile admittant, non defuturos existimo.

CAPUT II

Sclavi iterum Thessalonicam aggrediuntur, Deumque ac S. Demetrium sibi contrarios experti, re infecta, recedere coguntur a.

Scriptio-
nis
causam
aucto-
r expo-
nit.

Et miracula miraculis majora sunt et res rebus præstantiores, et bella a bellis differunt, et scripta scriptorum discrimen ostendunt, et studia studiis utiliora existunt, et magistri magistris docendi peritia præcellunt; quodlibet autem, quæ proprio suo statui conveniunt, vires sibi ex ipsa recta habitudine consequitur. Ut præsens igitur argumentum tractemus, occasio causaque est a nobis nominatus habitusque pater noster Joannes, qui post suam hinc ad Deum migrationem, una cum populari suo genuinoque amico, Dei, inquam, martyre, maxime venerando Demetrio, supplices ad Deum miser-

Καὶ θαυμάτων θαύματα τυγχάνει ἀνώτερα, καὶ πραγμάτων πράγματα ὑπάρχει ὑπέρτερα, καὶ πολέμων πάλεμοι διαφέρουσι, καὶ συγγραφαὶ συγγραμμάτων δεικνύουσι τὸ διάφορον, καὶ πόνοι πάντων εἰσὶν εὐχρηστότεροι, καὶ διδάσκαλοι διδασκάλων εἰσὶν διδακτικώτεροι: ἕκαστος δὲ τῇ αἰεὶ ἐπακολουθῶν ἁρμονίᾳ τὴν ἀπ' αὐτῆς τεύχεται ἀκολουθῶν εὐεξίας τὴν ἀρετὴν ἀφορμὴ τοίνυν καὶ ταῦτα τοῖς παροῦσιν καὶ αἰτίως γένηται ὁ πρόσθεν ἡμῖν λεχθεὶς καὶ γενόμενος ἡμῶν πατήρ Ἰωάννης, ὃς καὶ μετὰ τὴν ἐντεύξιν πρὸς Θεὸν ἤφιξεν, ὡς παρὼν ἡμῖν διαλύεται, συνικετεύων τῇ συμπαραστάτῃ καὶ γρησῶ αὐτοῦ φίλῳ, τῷ πανσέπτῳ, λέγω δὴ, μάρτυρι τοῦ Θεοῦ Δημητρίῳ,

A. ANOSTHO.

A τολῶ, τὰς ὑπὲρ ἡμῶν ἀναπέμψαν τῇ εὐσπλαγγῶ Θεῷ ἱστιάς, ὅσπερ διὰ μνήμης διηγουσὶς ἄξιον ἔστιν λέγειν τὰς πρὸς ἡμᾶς χριστοτερτεῖς αὐτοῦ καὶ ψυχοσώστους παρανέσεις· δικαίον οὖν ἔστιν ἡμᾶς μεμνήσθαι αὐτοῦ διηγουσὶς· θεῶδεν γὰρ κατησφάλιστο, καὶ ἐν βεβαίῳ εἶχεν τῆς οἰκείας πατρίδος τὴν διηκεῖ σωτηρίαν· ἀφ' ἧς γὰρ ἠερίεωτο κχαρίσθαι τῇ πόλει τὸν αὐτῆς προμηθεῖα Δημήτριον παρὰ σωτήρος Χριστοῦ, ταύτην παρ' ἡμῶν ἀντιμιστία διηκεῖ ἠερίεωτο, ὡς ἀτρέπου καὶ ἀσαλεύτου διαπαντός τῆς καθ' ἡμᾶς πόλεως ὑπὸ Θεοῦ ὑπαρχούσης· διὸ δὴ, ὡς οἰμαι, μὴ συγγράψασθαι λοιπὸν τὰς ἐτέρας, ὡς προείπομεν ἐν ἐτέρῳ, πολιορκίας.

cordem preces pro nobis dirigens, nobiscum non secus ac pressens loquitur, dum Christo acceptas animasque salutis illius ad nos admonitiones recordatione continua, prout par est, relegimus. Ut nos igitur illius assidue reminiscamur, est æquum. Divinitus enim ei promissa confirmataque fuit assidua patriæ salus; ex quo autem civitati a servatore Christo in ejus curatorem datum esse Demetrium, cognovit, continuum hanc a nobis, dum civitas nostra immota atque inconcussa per Deum semper staret, retributionem postulavit; hincque opinior, non scripsisse illum tandem, uti alio loco diximus, alias obsidiones b.

169 Μετὰ γὰρ τὴν ἤδη ἀφρηγείσσαν τῶν Σκλαβίων, ἥτοι τοῦ Χάτζωνος πάλαιθεν ὄρην, καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῖς γεγενημένην διὰ τοῦ ἀλλοφύρου ἐδάλατον δικαίαν κατασφάγην, καὶ λοιπὸν ὡς ἐπονεῖδιστον αὐτοῖς τὸν καθ' ἡμᾶς γενέσθαι πόλεμον, βλάβην τε οὐ μικρὰν αὐτοῖς ὑπομένει, ἐν τοῦ τοῦς ὑπ' αὐτῶν αἰχμαλωτισθέντας εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ἀποσφύγγοντας θεώσασσαν πόλιν ἐλευθεροῦσθαι διὰ τοῦ ὀδηγοῦ καὶ λορωτοῦ αὐτῶν καὶ ἡμῶν κηδεμόνος Δημήτριον· ἔνθεν οὖν πιρκίας αὐτοῖς ὑπέκκαμα τοῦτο γίνεται, ὅτιπερ πρὸς οἷς τῶν ἀνδραπόδων στεροῦνται, ἀλλὰ καὶ τινὰ τῶν σκύλων τῆς ἐξ αὐτῶν πορδήσεως λαμβάνοντες πρὸς τοὺς ἐν ταῦτα ἀποδιδράσκουσιν. Σκέψεις οὖν τοῦτοις ἐξ πόνου μεγίστου γεγένηται, καὶ ὄρα πολλὰ συναδρόισαντες τῷ τῶν Ἀδάρων χαγάνῳ δι' ἀποκριστικῶν ἔστειλαν ὑπόσχησιν πλείστης ὀλιγῆς χρήματος, μετὰ καὶ τῶν μελώντων πορδήσαι, ὡς αὐτοῖς διεβεβαίουτο, ἐκ τῆς καθ' ἡμᾶς πόλεως παρέχων ἐπαγγελιάμοι, εἶγε τὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦτο παράσχων αὐτοῖς συμμαχίαν· ὡς εἰσάλωτος τῆς πόλεως παρ' αὐτῷ καθομολογηθείσης, ταύτης φασκόντων παρ' αὐτοῖς λήθησσομένης, καὶ μὴ μένον ἐκ μίσου αὐτῶν καθεστάναι, δι' ὅτι τὰς ὑπ' αὐτῶν πάσας πόλεις καὶ ἐπαρχίας ἐξ αὐτῶν ἀουήτους γενέσθαι, ταυτὴν δὲ μόνην, καθὼς εἰρηται, ἐμμέσῳ αὐτῶν ὑπάρχειν, καὶ αὐτὴν ὑποδέχσθαι πάντας τοὺς ἀποσφύγγους τῶν ἐκ τοῦ Δανουβίου μερῶν, Πανονίας τε καὶ Δακίας καὶ Δαρδανίας, καὶ τῶν λοιπῶν ἐπαρχιῶν τε καὶ πόλεων, καὶ ἐν αὐτῇ ἐπερείδουσθαι.

169 Post jam narratam ergo Sclavorum seu Chatzonis numero cum exercitu aggressionem, factamque in iis per certaminum Victorem facili negotio justam eadem, ut bellum, adversus nos motum, ipsismet jam probrosum esset, damnumque haud modicum ex eo, quod capti ab eis, fugientes ad civitatem nostram, a Deo servatam, per istorum via ducem sospitatorumque nostrum ac curatorem Demetrium liberati essent, sufferrent, evenit. Hinc igitur id illis amaritudinis fomes est factum, quod præterquam quod mancipiis orbarentur, aliis etiam quibusdam, quæ illi prædati fuerant, surreptis, ad eos, qui hic sunt, aufugerent. E dolore itaque maximo consilium iniere, plurimamque congregata dona per apocriarios c ad Avarum Chaganum miserunt, sese præterea plurimi pecuniarum ponderis una cum iis, quæ, ut ipsi dicebant, e civitate nostra prædati essent, promissionem adjungere annunciantes, si ipsi ad hoc socia arma vellet præbere: cum civitas apud ipsummet facilis expugnata agnosceretur, fore, ut ea per illos caperetur, dicebant, nec solum in medio eorum relinquentiam d, quod omnes circa illam civitates ac provinciæ habitatoribus vacuæ essent effectæ, hæc autem sola, ut dictum est, superesset, omnesque e Danubii partibus, Pannoniaque et Dacia et Dardania, reliquisque et provinciis et urbibus, transfugas reciperet atque in sinu suo foret.

Sclavi clade præterita irati Avarum Chaganum in belli

170 Προσέμψας οὖν ὁ λεχθεὶς τῶν Ἀδάρων χάγανος τὸ αἰτήσεν παρ' αὐτῶν ἐκπληρῶσαι σπουδαίον τὰ ἐν ὄψεσιν αὐτοῦ πάντα βάρβαρα φίλα συναδρόισας, ἅμα τε τῶν πάντων Σκλαβίων καὶ Βουλγάρων καὶ ἀπειρῶν ἔθνῶν ἀναριθμητῶ λαῶ, παρετάξαστο μετὰ διετὴ χρόνον τῇ μαρτυροφυλάκῳ ταύτῃ ἡμῶν πόλει, καὶ ἰππείας ἐπιλέκτους ἐγκαθοπλίσας ὁρόμῳ ταχυτάτῳ προέπειψεν ἀγνώστως ἐπιδῆναι ἀδρίῳ τῇ πόλει, καὶ τὸν αὐτῆς λαὸν ἐξω λαβόντας ἢ καὶ κατασφάξαντας, τότε μετὰ ἀναμονῆς τὸν λεχθέντα Χάγανον καταλαμβάνειν μετὰ καὶ τοῦ παρ' αὐτοῦ κατασυναρχθέντος λαοῦ τοῦ ἐπιπερομένου διαφόρους κατασκευίας μαγγάνων πολέμοιστροίων πρὸς πόρθησιν τῆς καθ' ἡμᾶς πατρίδος, καὶ ταύτῃ τῇ βουλή καὶ τῷ τρόπῳ τὸ ἅπαν βάρβαρον ὄπισθεν ὄρμησαν, ὅραν πέμπτην ἔξαιρην οἱ ἰππείας ἐκ πάντοθεν σιδηρένδυντοι ἐπιβήσαντες, διὰ τὸ τοὺς τῆς πόλεως μὴ προσεγνοιάτας τοὺς ἐν ἀμνητῶ πάντας, τοὺς μὲν κατέσφαξαν, ἑτέροις δὲ αἰχμαλώτους ἔλαβον, μετ' ὧνπερ εὐρον ἀγελαίον πλείστον ζῶων, καὶ λοιπῶν τῶν ἐπὶ ἐργασίᾳ τοῦ ἀμνητοῦ σκευῶν.

170 Alacriter igitur præfatus Avarum Chaganus, quod postulatum per illos erat, adimplere studens, interiores omnes ditionis suæ nationes barbaras una cum Sclavorum omnium et Bulgarorum gentiumque numero infinitarum populo congregatas post duorum annorum spatium in hanc nostram a Martyribus custoditam civitatem instruxit e, cumque equites selectos armasset, eos, ut subito contra civitatem procederent, forisque hujus populo apprehenso occisove, suo deinde commodo dictam Chaganum una cum congregato ab eo populo, qui diversum machinarum bellicarum apparatus ad patriam nostram expugnandam ducebat, accederent, celeri cursu præmisit. Atque hoc consilio modoque omnis barbarorum gens armata movit, hora quinta ex improvise equites, ferro undequaque instructi, irrumpentes, propterea quod, qui civitatis erant, id non prænoscentes in messe essent, alios quidem occiderunt, alios vero captivos abduxerunt, quibuscum et plurima jumenta reliquaque messis operi subservientia utensilia invenere.

societatem alliciant. Hic equites, qui multos mox prope Thesaloniceam occidunt, F

171 Ὡς λοιπὸν ἐγνωκέναι τοὺς τῆς πόλεως τὴν ὑπελημένην αὐτοῖς τῶν βαρβάρων ἀπροσδοκῆτον ἐπὶ πολιορκίᾳ ἐπέλευσιν, καὶ ἐν ἀβυσμῇ πολλῇ γενέσθαι, ὅσπερ καὶ τῶν πρὸς παράταξιν ἀποροῦντων, ἄλλος

171 Cum tandem, qui civitatis erant, inexpectatum, qui ipsos minabatur, barbarorum ad obsidionem accessum cognovissent, magnaue, quod et iis, quæ ad conflictum necessaria erant,

præmittit. Thesalonice hinc ac moxime ipsiusmet Chagani,



A. ANONYMO.

f 9

erant, destituerentur, in animi dejectione essent, alter alteri ad alacritatem sermo iungebatur, alii autem ex iis, qui ex Naïso et Sardica erant, veluti illorum muros oppugnandi artis experientiam nacti cum lamentis dixerunt; inde fugientes, vobiscum ut pereamus, huc venimus; unus enim illorum lapidis iactus murum confringet. Verum supra nominatus, qui tunc episcopatum in manibus habebat, pater noster Joannes, ne animo desponderent, sed ut alacriter, quæ necessaria erant, ex opposito ad bellum pararentur, monebat, rem sese acerbe gravateque haud ferre, in Deum vero et Martiorem spem conjicere, præ se ferens. Hæc autem ac similia monendo affirmandoque beatus pater audaciam eis, qui civitatis erant, subiciebat, atque cum iis in mœnibus manebat, cumque paucos post dies barbarorum Chaganus cum alia et Bulgarorum et omnium prædictarum nationum multitudine custodite huic a Sancto civitati, velut procella hiberna, ex universa continentis plaga ad mœnia applicuit, universam etiam civitatem circumdans, ita ut unum dumtaxat undequaque caput cerneatur, nec terra invasionis eorum multitudinem ferret, nec cibaria, vel eorum, qui in circuitu sunt, fluviorum aut puteorum aquæ usibus eorum atque eorumdem animalium irrationalium sufficerent.

qui innumeram multitudinem, omnemque belli apparatus secum ducit.

172 Tunc, qui civitatis erant, barbarorum omnem multitudinem incomparabilem, ferro munitam, petrobolorumque ad cœlum usque undequaque sublimem, ita ut altitudine interiorum murorum pinnas superaret, apparatus viderunt; alios quidem, qui, ut vocantur, e cratibus coriisque testudines, alios, qui contra portas e lignis maximis rotisque facile versatilibus arietes, alios vero, qui ligneas muri altitudinem excedentes, ætateque luxuriantium juvenibus armatis sursum instructas turres præparabant, alios rursus, qui, ut vocantur, jacula missilia et alios, qui scalas, rotis subjectis mobiles, adducebant, alios, qui machinas candentes moliebantur, adeo ut ex iis, quæ cernebantur, immodico mœnore civitas detenta diceret, quia, tametsi prioribus obsidionibus civitatem liberavit Dominus, ex hac tamen (numquam enim tantam barbarorum multitudinem, civitati imminentem, quisquam viderat) servandos nos esse incolumes, haud putamus. Atque hæc et plurima ii maxime, qui bellum haud erant experti.

adventu consternati a Joanne Thessalonicensi, qui et visione celestis recreatur.

173 Prædictus autem pater ac episcopus, ne languido quid animo ferrent, sed ut certaminum Victorem, quo et nunc pro illis decertaret, deprecarentur, monebat. Tunc autem beatissimus ille pater virum quemdam fulgidum in somno vidit, dicentem sibi quodammodo, ut læto esset animo, imperantem: Ne tristitia dejiciaris, te moneo, dicebat, quia, si universa simul civitas Domine miserere exclamarit, hac etiam obsidione liberabimini. Cum hinc porro deinceps maxima cura rei que visæ anxietate afficeretur, modosque diversos animo revolveret, ac, quomodo (populo omni per civitatis mœnia disperso barbarisque alias aliorum tumultuantibus) fieri id posset, diceret, solum tunc lacrymis rigabat, Deum multum misericordem orans ac dicens.

174 Tu, rerum omnium Domine, misericors cum sis, propter nos naturam humanam

ἄλλω πρὸς εὐδυσμίαν ἐχαρίζετο λόγος, ἕτεροι δὲ τῶν ἀπὸ Ναισσοῦ καὶ Σαρδικῆς ὑπαρχόντων, ὡς περὶ τῆς αὐτῶν τευχομαχίας εὐληφότες μετὰ θρήνων ἕλεγον, ὅτι ἐκείθεν φηγόντες ἐνταῦθα ἤκουον μετ' ὑμῶν ἀπολέσθαι, μὴ γὰρ τούτων λίθου βολῆ τὸ τεῖχος καταῖξει. Ὁ δὲ τὴν ἐπισκοπὴν μετὰ χειρὸς ἔχων ὁ προσνομασθεὶς πατὴρ ἡμῶν Ἰωάννης μὴ βλαθμεῖν παρήκει, ἀλλὰ προθύμως τῶν δεινῶν ἀντοπλίξασθαι, διαβεβαιούμενος μὴδὲν λυπηρὸν ἢ ὀνηρὸν φέρειν, τῷ Θεῷ δὲ μᾶλλον, καὶ τῷ μάρτυρι τὰς ἐλπίδας ἐπιβρίπτειν. τούτοις δὲ καὶ τοῖς τοιούτοις τὸ θάρσος διὰ τῆς παρανύσεως τε καὶ βεβαιώσεως ὁ ὁσῖος πατὴρ τοῖς τῆς πόλεως παρήγων καὶ τῷ τείχῳ μετ' αὐτῶν ἐνδιατρίβων, καὶ τῶν πρὸς ἀντιμαχίαν εὐτρεπέζοντων μετ' ὀλίγας ἡμέρας καὶ αὐτὸς ὁ τῶν βαρβάρων Χάγανος μετὰ τοῦ ἑτέρου πληθῶνος τῶν τε Βουλγάρων καὶ τῶν προλιγεμένων πάντων ἔδυνον, καθάπερ λαίλαψ χειμερινή, τῇ ἀγροφυλάκῳ ταύτῃ πόλει διὰ πάσης τῆς γερσαίας προσήψε τῷ τείχῳ καὶ περιστοιχίσας ἅπασαν τὴν πόλιν, ὡς μίαν ὄρασθαι ἐκ πάντων θεν τὴν πάντων κεφαλὴν, καὶ μὴδὲ τὴν γῆν ὑποφῆρειν τῆς αὐτῶν ἐπιβάσεως τὴν πληθύν, μὴδὲ αὐταρκεῖν τῶν ἀγῶνων, ἢ τῶν πέριξ ποταμῶν ἢ τῶν φρέατων τὰ ὕδατα πρὸς τὴν τούτων καὶ τῶν ἀλόγων ζώων αὐτῶν ὀπάτην.

172 Τότε δὲ ἐσρακίτες οἱ τῆς πόλεως τὸ ἀνεῖκαστον τῶν βαρβάρων πλῆθος ἅπαν σεσθιρωμένον, καὶ τιν τῶν πετροβόλων ἐκ πάντοθεν οὐρανομήκη παράστασι, ὡς ὑπερβαίνειν τῷ ὕψει τὰς τῶν ἔσω τευχῶν ἐπάλλεσι, ἄλλους δὲ τὰς καλουμένας ἐκ πλοίων καὶ βυσσῶν χελώνας, ἄλλους πρὸς ταῖς πύλας κρούει ἐκ ξύλων μεγίστων, καὶ τροχῶν εὐπερικυλιστῶν, ἑτέρους δὲ πύργους ὑπερμεγέθεις ξυλοκατασκευάστους, ὑπερβαίνοντας τὸ ὕψος τοῦ τεύχους κατασκευασάστας, ἔχοντας κατεπάνω κενάκις σφριγῶντας καθωπλισμένους, ἑτέρους δὲ τοῖς καλουμένοις ὀρηκῆς ἐνπεπηγότας, ἄλλους ὑποτρόχους κλίμακας ἐπιφερμένους, ἑτέρους διαπίρους μαγγανείας ἐπισοῦστας, ὡς ἐκ τῶν ὀρωμένων ἐν ἀμέτρῳ ἔλθῃσι τὴν πόλιν συσχεθεῖσαν λέγειν, εἴ τι καὶ ἐκ τῶν προτέρων πολιορκιῶν τὴν πόλιν ἐλυτρώσατο ὁ Θεός, ἀλλ' ἐκ ταύτης οὐκ εὐμετὰ σώζεσθαι οὐδέποτε γὰρ τοσαύτην πληθύν βαρβάρων τις τῆ πόλει προσβαλεῖν τεύεται, καὶ ταῦτα καὶ πλεῖστα οἱ μάλιστα ἀπειροπόλεμοι.

173 Ὁ δὲ προφητεῖς πατὴρ καὶ ἐπίσκοπος παρήκει μὴδὲν βλάθμεν φέρειν, ἀλλὰ τὸν ἀβλοφῶρον αἰτεῖσθαι καὶ τὰ νῦν συμμαχεῖν. Τότε δὲ κατόναρ ὄρα ὁ περμακάριστος ἐκεῖνος πατὴρ τινα λαμπρὸν ἄνδρα λέγοντα καὶ ὡς εὐδυσμόντα αὐτὸν μὴ ἀδυσμεῖν, σὲ παρανώ, φῆσας, διότι, ἐὰν ἅπασα ἡ πόλις ὁμοθυμαδὸν ἀνακράξῃ τὸ, Χρῆς ἐλεῆσον, καὶ ἐκ ταύτης τῆς πολιορκίας διασωθήσασθε. ὅθεν λοιπὸν τότε ἐν πλεῖστη φροντῖδι καὶ ἀθρηνοῖα τοῦ ὁραθέντος γενόμενος, καὶ διαφόρους τρόπους ἐν βουλαῖς ἀνεχνεύων καὶ λέγων πᾶς δύνησται τοῦτο γενέσθαι· τοῦ γὰρ παντὸς λαοῦ διὰ τοῦ τεύχους τῆς πόλεως σποράδην ὑπάρχοντος, καὶ τῶν βαρβάρων ἄλλως ἀλλοχῶς τε θορυβοῦντων, κατέρρει τοῖς δάκρυσι τὸ ἔδαφος δυσῶπων τὸν πολὺ ἕλεον Θεὸν καὶ λέγων:

174 Σὺ, δέσποτα τῶν ἁπάντων φιλόφρωνος ἄν, ἡθροκῆσας δι' ἡμᾶς ἐναυθροπίσαι, καὶ σταυρὸν καὶ θάνατον

A τον ὑπὲρ τοῦ γένους ἡμῶν ὑπομῖναι, σὺ προσήγαγες αὐτὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἑστῶσαν καθαράν τῷ σὸ πατρί, σὺ ἐξηγόρασας ἡμᾶς σεαυτῷ τῷ οικίῳ αἵματι, ἐκλεξάμενος ἡμᾶς λαὸν σου περιούσιον, ἕνος ἔθλον, μὴ εἰσελθῶσιν ἔθνη εἰς τὴν κληρονομίαν σου, μὴ μιάνωσιν τοὺς ναοὺς σου τοὺς ἁγίους, οὗς αὐτὸς ἠνδούκησας ἐν αὐτοῖς ἐνοικῆσαι, μὴ ἐπαρείδωσιν καθ' ἡμῶν, ὡς πάλαι ἐπὶ τοῦ Δαβὶδ ὁ μεγαλύτερός σου Γολιάθ, ἀλλὰ δὸς ἡμῖν τοὺς ταπεινοὺς καὶ ἀναξίους δούλους σου, ὡς τῷ σὸ παιδί Δαβὶδ, λίθον σωτηρίον, τὴν σὴν ἀόρατον σφραγίδα, ὅπως δι' αὐτῆς σφραγιζόμενοι τὰς κακοτήτους καθ' ἡμῶν τῶν βαρβάρων ἀποκρουσόμεθα φάλαγγας, μὴ ἀπράκτους τὰς ὑπὲρ ἡμῶν διὰ τοῦ ἀλλοφύρου σου προσαγομένας δεήσεις ποιήσης, μὴ ἰσχύση καθ' ἡμῶν τὸ εἰδωλοπτικὸν καὶ ἀξέμιτόγαμον καὶ παράνομον ἔθνος, μὴ, δέσποτα· δείξον ἡμᾶς καὶ νῦν νόον σου λαὸν Ἰσραὴλ, ὡς ἐκ τῶν Αἰγυπτίων διασώσεντά.

175 Καὶ ταῦτα καὶ πλείστα εὐχόμενος τοὺς πολίτας παρτάρονον ἀξίους παρστῶν ἑαυτοὺς τῷ Θεῷ καὶ ὑπὲρ πατρίδος καὶ ναῶν παναγίων καὶ πιστεύοντες διανίστασθαι, καὶ τῶν βαρβάρων ἐναντίον ἀντιπαράστασθαι· τῆς οὖν πολιορκίας γενομένης, καὶ τῶν πετροβόλων πάντοθεν ἀκοντιζόντων οὐχὶ πέτρας, ἀλλ' ὄρη καὶ βουνούς, εἰς ἐν τῇ ἑνὸν τῶν πολιτῶν πετραρέα ὑπάρχον θεῶδεν ἐμπνευσθεὶς μικρῷ κήλῃ ἐπιγράψας τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἠγόμισεν κράξας, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Δημητρίου καὶ ἀπολυθέντος, τοῦ λίθου, ὁμοίως καὶ ἔκωδεν ἐκ τῶν βαρβάρων ὑπὲρ αὐτῶν τριπλοῦ καὶ ἐπεκεῖνα καδιστόδος, ὑπαντίσαι τοῦτον καὶ ἀνυποστρέψαι εἰς τὴν χώραν τῆς βαρβαρικῆς πετροβόλου, ἀμφοτέρους κατελθόντας καὶ τοὺς ἐκεῖσε ἀπουτεῖναι μετὰ τοῦ ἐν αὐτῇ ὄντος μαγγανάρου· καὶ μετὰ τοῦτον θαύμα, μέσης ἡδὴ τῆς ἡμέρας γενομένης, ἄνω σεισμὸς μέγας ἐγένετο, ὥστε πάντα τὸν λαὸν τῆς πόλεως ἀνακράξαι τὸ, Κύριε, ἐλέησον.

176 Τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ πλήθους ἐωρακότος τὸ τεῖχος καταπεπρωκὸς ἄπαν, συνεφορμῆσαι πρὸς τὸ τὴν πόλιν εἰσεῖν, καὶ πλησιασάντων αὐτῶν ὄραν τὸ τεῖχος καθ' ἕνα τὸ πρῶτον ἑστῶς, ἔβθεν τε ἐπεγνοκῆσαι τὸν τὴν τοιαύτην ἐωρακότα ἐπαγγελίαν ἀρχιερέα, ὅτι ἐπέσκειται τὴν πόλιν ὁ Κύριος διὰ τοῦ ἀλλοφύρου αὐτοῦ. Ἐυρήναι γὰρ ὡς καὶ πλείστα τεθέτανται ἐκ τῶν παρὰ τῶν βαρβάρων ἰσχυρῶν, ὡς μαζδῶν, βελῶν, τινὰ ἐξ αὐτῶν τὸ ἑπιτερωμένον μέρος τῷ τεῖχει κολληθέντα, τὸν δὲ αἰθῆρον πρὸς τοὺς ὑπεραντίον τρέπειν· ἐντοτε οὖν τοῦ προέδρου τὴν γεγεννημένην τῇ πόλει παρὰ Θεοῦ ἐπισκόπην διὰ τῆς τοῦ σεισμοῦ ταραχῆς σαφηνίσαντος, καὶ τῶν βαρβάρων ἔξωθεν καταπλεγάντων, ἐπιπέτωσι οἱ τῆς πόλεως ἀνδρείων κατὰ τῶν ἐναντίων ἠμφέσαντο, τινὲς δὲ τῶν δειλοτέρων τῇ βραδυμῇ τῆς ἀστυμαχοῦς πανταχῶς πρὸς αὐτοὺς συμμαχίας κατέχοντο.

177 Τότε ὁ τῶν ἐλιθεμένων σωτήρ καὶ τῶν χειμαζομένων λιμὸν ἐξ ἀοράτων αἰτοφόρους ὀλκᾶδας μετὰ καὶ ἑτέροις διαφόροις εἶδον πλείστας μέχρις ἀν' ἡ τοιαύτη τῶν βαρβάρων ἐτύγχανεν παράταξις, ἐκάστης ἡμέρας ἀνευδῶτως εἰσερχομένη ἑθναματούργησεν, ὡς πάντα τὸν λιμένα γεμισθῆναι καὶ τὴν παράλιον ὄλην ἐκ τῶν τοσούτων πλοίων· τοὺς δὲ τούτων ναυτικούς, ὡς ἐμπειρομαγῆρους, ταῖς πετραρέας καὶ τῶν λοιπῶν ἐμπρηρεῖν κατασκευασμένων ὄπλων, τοὺς δὲ βαρβαροὺς λέγειν, ὅτι τὴν νύκτα τοὺς τῆς πόλεως ἀποπέλλειν τὰ πλοῖα, καὶ τὴν ἡμέραν τῷ δοκεῖν ταῦτα εἰσερχομένη· φάσκον δὲ τοὺς ναυκλήρους καὶ δημηγορεῖν τὸ Θεῶν θαύμα, ὡς

assumere, crucemque ac mortem pro genere nostro sufferre voluisti, tu teipsum pro nobis obtulisti Patri tuo sacrificium mundum, tu nos tibi proprio sanguine emisti, eligens nos populum tuum peculiarem, gentem sanctam: non intrent gentes in haereditatem tuam, ne commaculent sancta templa tua, quæ ipse inter eam inhabitare voluisti, ne adversus nos, uti quondam arrogans Goliath adversus David, exaltentur, sed nobis humilibus atque indignis servis tuis, ut famulo tuo David, da lapidem salutarem, tuam invisibilem in bello opem, ut per eam funda utentes dolo adversus nos instructas barbarorum phalanges repellamus, ne fusas a tuo certaminum Victore pro nobis preces irritas facias, ne adversus nos, ne Domine, idolis addicta ac incesta impiaque natio prævaleat, exhibe nos etiam nunc novum tuum, ab Aegyptiis quodammodo servatum, populum Israel.

175 Atque hæc et plurima orans civibus fiduciam addebat, quo seipsos dignos Deo exhiberent, ut et pro patria et templis sanctissimis et fide insurgerent, acieque contra barbaros decertarent. Obsidione igitur incepta, petrobolicque undequaque, non lapides, sed montes et colles, ejaculantibus, unus in civitate e civibus lapidum jactor, divinitus inspiratus, cum parvo lapillo sancti Demetrii nomen inscripsisset, eum emisit clamans, In Dei et sancti Demetrii nomine, cumque lapis, similiterque extrinsecus a barbaris alter, qui triplo et amplius major erat, fuisset emissus, accidit, ut hic illi occurreret, atque ad locum, quo barbarorum erat petrobolus, reverteretur, utque ambo descendentes eos etiam, qui ibidem erant, una cum artifice, qui in eo erat, occiderent. Ac post tale miraculum, cum media jam dies esset, subito terræ motus factus est magnus, ita ut omnis simul civitatis populus clamaret, Domine, miserere.

176 Cum autem barbarica multitudo murum omnem collabi vidisset, ut civitatem caperet, simul universa movit, cumque appropinquasset murum, ut ante, stantem vidit, hincque, qui promissionem hujusmodi in visione acceperat, archiepiscopus, civitatem per suum certaminum Victorem visitasse Dominum, cognovit. E sagittis præterea, nivis confertim cadentis in modum per barbaros emissis, nonnullæ, F alata sui parte muro affixæ, ferrata autem versus hostes versæ, inventæ fuerunt atque etiam ut plurimum conspectæ. K. Ab eo ergo tempore e terræ motus tumultu visitationem a Deo civitati factam, archiepiscopo declarante, barbarisque foris consternatis, fortitudine adversus inimicos maximam partem, qui civitatis erant, fuere induti; timidiorum autem quidam dumtaxat ob unitam, quæ undequaque illis imminēbat, vim immitem animi dejectione detinebantur.

177 Tunc afflictorum servator, tempestateque jactatorum portus virtute invisibili naves plurimas frumento aliisque etiam diversi generis cibariis onustas, quotidie absque intermissione, quamdiu talis barbarorum contentio obtinuit, advenire, mirabiliter fecit, ita ut portus totus parsque omnis mari adjacens e tanta navium multitudine impleteretur, navales autem illarum copiae, utpote machinarum bellicarum peritæ, petrobolic, reliquisque, quæ parata erant, instrumentis bellicis ministrarent; barbari vero dicerent, tempore nocturno, qui civitatis erant, naves emittere,

A. ANONYMO.
et divinum
auxilium im-
plorat.

ad fortitudi-
nem animan-
tur: incepta
autem obsi-
dione, raris,
quæ fiunt

E

hincque nar-
rantur, pro-
digis, barbari
terrentur,

F

K.

cumque dein-
de quotidie
annonæ ad-
vectione pra-
digiose recre-
aretur civitas,

A. ANONYMO. emittere, diurnoque illas, ut videbatur, reverti; dicerent porro naucleri ac vulgarent divinum miraculum, sese, velut ab ignoto quodam cancellario *l*, eo invitari; hunc autem, quoniam, et ipsis secunda e ventis navigatio fuisset, patriæ servatorem esse Demetrium. Talem ergo barbarorum subitanam adversus civitatem expeditionem omnes ignorabant, eamque etiam dominus, cui scepra obtinere sors dederat, haud sciebat.

bellicaque
contra hanc
adhibita
instrumenta
omnia,
178 Verum eo præfectum misit, nomine Chariam *m*, qui neque, cum civitatis hujus, a Deo servate, portum ingrederetur, factam, ut perhibent, inimicorum irruptionem sciebat; qui cum id, quod venerat, ineffabilemque etiam e factis armatorum adversus invicem incursionibus tumultum e fragore percepisset, fuis in civitatis Servatoris Demetrii templo precibus, et ipse cum multis murum, armis assumptis, conscendit: tum vero, quæ ab inimicis parata erant, instrumenta oppugnatoria ludibrio tandem habita inutiliaque per vires oppositas ac per certaminum Victoris auxilium inepta reddita fuerunt, uti omnibus manifesto B apparuit.

ac nomina-
tim turris
lignæ, in-
ventia essent
effecta,
179 Cum enim exstructam ab eis turrim ligneam, quam omnibus terribiliorem, idoneamque existimabant, et armasset et muro admovere conarentur, divina providentia instrumentorum, existentium in ea, sponte sua, dum eadem moveretur, gubernaculo disrupto, armatos, qui in illa erant, viros interire, alios vero, qui in testudinibus attingebant murum, e superiori murorum parte per ligna, quæ mucrone, vomeris speciem referente, erant instructa, e sublimi delabantia, illasque configentia turbari evenit, adeo ut, qui intus erant, jam nudi emissis per viros armatos, qui in muro erant, jaculis vulnerarentur; unde cives, qui prius pavidi existerant, delectationi ac risu habuerunt inimicorum instrumenta.

ad pacem
inclinant,
180 Cum autem tandem barbari, adhibitam a se contra civitatem vim esse invalidam, viderunt, ut donis saltem dimitterentur, postulabant: illi vero, horum petitione haud admissa, consuetas post egerunt custodias, quando jam C et supremo excessu inimicorum princeps Chaganus, veluti ab iis, qui civitatis erant, omnino spretus, amaritudine animi, coerceri haud valente, incensus, veneranda omnia, quæ foris erant, templa igni tradi, similiter autem et omnes suburbiorum domos comburi jussit, hisce sese ex partibus non abiturum, sed plurimas gentes alias contra civitatem nostram in auxilium advocaturum, ob cladem suam minatus.

nonnullisque,
quæ ad hanc
conducerent,
impetratis,
recedunt.
181 Ob hæc igitur, cum in obstinata hujusmodi obsidione dies triginta tres præterissent, universi, qui civitatis erant, consilio etiam, quo ipsorum barbarorum gentem placarent, inito, quædam, quæ ad pacem conducerent, obtulere, ut probrosus, quod statutum apud illos erat, consilium mutarent, atque ita iis, quæ pacis erat, compositis, ad loca sibi assignata, abeunt. Cum porro pax fuisset stabilita, absque timore ad murum tunc accedentes pretio exiguo variisque in commutationem cibariis acceptis venditis, qui facti abs illis erant, captivos reddidere, salutem quæ civitati divinitus obtigerat, murorumque in terræ motu factum prodigium, armorumque

D
ἀπὸ τινος ἀγνώστου καρχηλιαρίου ἐνταῦθα προτραπή-
ναι, τοῦτον δὲ τυγχάνει τὸν σωσίπατρον Δημήτριον,
διότι περὶ καὶ τῶν ἀνέμων αὐτοῖς ἐπιτήδειος γεγήμεται
εὐπλοία· τὴν οὖν τοιαύτην τῶν βαρβάρων ἐπέλευσιν τῆ
πόλει πάντας ἀγροῦν, ἀλλὰ μὴδὲ τὸν Κύριον τῶν σκή-
πτρων κρατεῖν λαχόντα ἐργασίαν.

178 'Αλλ' ἔστειλεν ὑπαρχον ἐνταῦθα, τὸννομα Χα-
οίαν, ὅστις οὐδὲ αὐτὸς μέχρις ἐτοῦ τῆ λιμῆνι τῆς θεο-
σωστου ταύτης εἰσέβαλεν, ἐργάζει τὴν ὑπάρχουσαν, ὡς
εἴρηται, τῶν ἐχθρῶν παράστασι, ὅστις μαθὼν τὸ
ὑπαρχον, καὶ τὸ ἀφανὸς τῆς ταραχῆς ἐν τῶν προσβα-
λῶν καὶ ὀπλιτῶν εἰς ἀλλήλους γενομένων ἐν τῶν φόρων,
προσκυνήσας ἐν τῆ ναῶ τοῦ σωσίπατρός Δημήτριου
πρὸς τῆ τειχί καὶ αὐτὸς μετὰ πάντων ὀπλισάμενος
ἀνεῖσιν· εἴτα δὲ τῶν ἐν τῶν ἀντιβίων κατασκευασθέν-
των μαχητικῶν ὀπλῶν λοιπὸν καταπτυσθέντων καὶ
ἀπράκτων διὰ τῶν αὐτῶν ἀντιπαράθεσιν, καὶ ἀνε-
πιτηθέντων διὰ τῆς τοῦ ἀλλοφύρου συνεργείας ἀποδειγ-
θέντων, ὡς πᾶσιν δεδήλωται.

E
179 Καὶ γὰρ τοῦ παρ' αὐτῶν ἐυλοπύργου, ὄντινα
ἐδόκουν ὑπὲρ πάντα φοβερότερον καὶ ἐπιτήδειον εἶναι,
καθὼς αὐτὸς τε καὶ προσομιῆσαι τῆ τειχί περὶόμενοι,
θεῖα προνοία αὐτομάτως ἐν τῆ αὐτοῦ κινήσει βαχύν-
τος τοῦ ἐν αὐτῇ τὰ ὄργανα ἰθύνοντας, καὶ τοὺς ἐν αὐ-
τῷ ὀπλίτας ἀποθανεῖν, ἄλλους δὲ ἐν ταῖς χελῶσιν
προσάπτοντας τῆ τειχί ἐν τῶν ἐπάνω τῶν τειχῶν διὰ
ξύλων ἐχόντων ἕξος ἰσοειδῆς ἐν τῶν ὑπερθεν χηλοῦ-
των καὶ πηγνύτων ταύτας ἀνεγείρεσθαι, ὡς λοιπὸν τοὺς
ἐνδοθεν γυμνοὺς μὲν ταῖς ἐν τῶν ὀπλιτῶν τοῦ τειχῆος τε-
τρώσκουσαι βολαῖς, ἄθεν οἱ τὸ πρὶν ἐκφαβοὶ γενί-
μενοι πολῖται εἰς τέρψιν εἶχον καὶ γέλωτα τῶν ὑπεκ-
τίων ἀουτήρια.

F
180 Ὡς δὲ λοιπὸν εἶδον τὸ βάρβαρον, ἐπι-
χυρον εἶναι τὴν παρ' αὐτῶν πρὸς τὴν πόλιν ὄρ-
μην, ἦσαν ὄμοροι τοῦτους ἀπεπεμφθῆναι· οἱ δὲ ταύ-
την αὐτῶν μὴ προσκινῆσαι τὴν πύσιν, τῶν συνή-
θων λοιπὸν εἶχοντο ὀπλισμάτων, ὡς ἐξ ἄρας τότε
ὑπερβολῆς ὁ τῶν πολεμίων ἕξαρχος Χαγάνος, ὡς
παντελῶς ὑπὸ τῶν τῆς πόλεως καταπτυσθεῖς ἀνατα-
σχίτη πικρία ἐκκαυθεῖς προσέταξε πάντας τοὺς εἰς
σεβασμίους ναοὺς πυρὶ παραδοθῆναι, ὁμοίως δὲ καῦ-
σαι καὶ πᾶσας τὰς τῶν προστείων οἰκίσεις, ἐπαπει-
λῶν, μὴ ἀναχωρεῖν ἐν τῶν ἐνταῦθα, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ-
ρα πλείστα ἐπὶ τῆ ἑαυτοῦ ἀπωλεία πρὸς συμμαχίαν
ἔθνη κατὰ τῆς καθ' ἡμᾶς πόλεως ἐπιστάσασθαι.

181 Ἐπὶ τούτοις οὖν παρελθουσῶν ἐπὶ τῆ τοιαύτῃ
ἀνευδῶτη πολιορκία ἡμερῶν τριάκοντα τριῶν, καὶ πῶς
τὸ ἐκατήσσεως τῶν αὐτῶν βαρβάρων ἔθνος βουλῆς ἄ-
παντες οἱ τῆς πόλεως γενομένους παράγοντο τινα τὰ
πρὸς εἰρήνην προχορῶντα, ὅπως τῆς κατ' αὐτοὺς ἀ-
παλλαγῶσαν ἀναυδοῦς προσέσσεως, καὶ οὕτως τὰ τῆς εἰρή-
νης στοιχησάντων εἰς τὰς αὐτῶν τοποθεσίας ἄπισαν.
Μετὰ γὰρ τὴν στοίχησιν τῆς εἰρήνης τότε ἀδελῶς πρὸς
τῆ τειχί ἐρχόμενοι τοὺς παρ' αὐτῶν γενομένους αἰχμα-
λώτους εἰς ὀλίγην πραγματείαν πιπράσκοντες ἀπὸ-
δόντο, καὶ εἶη πρὸς συναλλαγὴν διάφορα, δημοσιεύ-
οντες τὴν θεῶν τῆ πόλει σωτηρίαν καὶ τὴν τῶν τει-
χῶν ἐπὶ τοῦ σεισμοῦ γενομένην θαυματουργίαν, καὶ
ὅτι κατ' ὀπτασίαν, ἢ τῶν ὀπλιτῶν καὶ μαχητῶν ἀερ-
γος καὶ ἀδόκιμος γεγήμεται παράστασις, διότι περ
προ-

A πρότερον ταῦτα παρ' αὐτῶν διαφόροις γυμνασθέντα, ἐπιτήδεια καὶ ἀναγκαῖα αὐτοῖς καταφαινεσθαι, καὶ πρὸς τὴν τῆς πόλεως παράταξιν ἀπόσφορα καὶ ἀνεπιτήδεια ἐκ τῆς τῶν ὀραθέντων αὐτοῖς ἀγίας ἐπιστάσεως γέγονε, καὶ ταῦτα δὲ πάντως ἀναγκαῖον ἵστοῦσθαι, ὡς ἠρβωμένους ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐπιμόνων πρεσβειῶν τοῦ μετὰ Θεοῦ προμηθέως ἡμῶν καὶ συμμάχου καὶ ὀπλίτου καὶ λυτρωτοῦ ἡμῶν Δημητρίου ἡ πόλις ἐκ πάντων τῶν κινδύνων καὶ τῶν βαρβάρων διασώζεται, δοξάζουσα ἀπαύστως Πατέρα καὶ Υἱόν, etc.

suorum ac instrumentorum inanem ac invalidam vim factam esse, divulgantes, idque per visionem sibi oblatam, quod illa, quæ, cum primum ab iis diversimode probata fuissent, idonea necessariaque visa fuerant, abs illo tempore, quod Sanctorum illis præsentia apparuit, ad civitatis expugnationem et inutilia et inepta evaserint n. Atque hæc narrare, necessarium omnino fuit, ut apprime haberemus perspectum, per assiduas nostri post Deum curatoris et commilitonis et militis et servatoris Demetrii preces a periculis omnibus barbarisque esse servatam civitatem, indesinenter laudantem Patrem et Filium etc.

A. ANONYMO.

ANNOTATA.

a Caput hoc in codice olim Mazarinæo, e quo hic typis primum excuditur, a fol. verso 144 usque ad fol. 155 occurrit; ac sequentem quidem hunc titulum, Περὶ τοῦ πολέμου τοῦ Χαγάνου, De bello Chagani, ibidem in capite præfert; licet autem in titulorum elencho, qui in laudato codice toti Operi seu capitulum lucubrationumve fere omnium, in eo contentarum, collectioni a fol. verso 10 usque ad fol. γ. xi præfigitur, Χατζῶνος legatur, Χαγάνου tamen retinendum esse, apparet e capite subjecto, ad quod prædictus titulus spectat. Huic inierim alium, quem hic cernis, ob rationem, supra plus semel memoratam, substitui.

B Qui hinc, quemadmodum auctor noster anonymus mox hic indicat, Joannes Thessalonicensis obsidiones, zelate sua seu, ipso jam episcopo, factas, atque ab ea, quam lib. præcedenti verbis ejus dedimus, distinctas, silentio præteriret, moveri potuerit, haud satis intelligo. Nec video etiam, ab eodem nostro auctore anonymo, quæ huc usque cap. præsentem occurrunt, præfationis seu exordii in modum iis, quæ sequuntur, recte præmitti.

c Id est, nuntios seu legatos; vocem autem Græcam ἀποκριτάριος, quæ ad nuntium seu legatum significandum a Theophane, Cedreno, Niceta, aliisque plus semel adhibetur, Latine hic interpretatus sum apocrisiarius, quod vox hæc in eadem, in qua apud dictos scriptores Græcos vox ἀποκριτάριος, significatione apud medix et infimæ latinitatis (adi ad vocabulum istud in Glossario Cangium) scriptores adhibita invenitur, itaque quodammodo textui Græco versio Latina reddatur conformior.

d Quæ huc usque a vocibus ὡς εὐαλότου in textu Græco occurrunt, sensum magis, quam verba sequendo Latine hic interpretatus sum, quod, ut verbum verbo reddatur, hoc loco haud sufferat Græca constructio, cui etiam, ut sensum omnino perfectum gignat, aliquid ex amanuensium vitio deesse videtur.

e Cum suscepta, a Sclavis, de qua cap. præced. contra Thessalonicam expeditio sub Constante tertio aut altero e binis ejus successoribus (adi Annotata, cap. isti ad litt. b et d, ad quas interim, quod hic monendum, Simocattæ, Theophylacti et Constantini tertii nomina pro Cedreni, Zonaræ et Constantis tertii nominibus per errorem, fato nescio quo commissum, irrepsere, subnexa) evenit, pariter sub aliquo e tribus istis imperatoribus expeditionem, cap. præsentem narratam, verosimillime evenisse, ex hoc hujus loco, utpote quo, spectatis simul antecedentibus, duorum dumtaxat annorum spatium post priorem illam accidisse innuitur, consecrarium fit.

f Urbs hæc, quæ Italiam modo Nissa, Gallis Nice dicitur, in Mysia superiori sita est, habeturque e Servix præcipuis. Ad id vocabulum Naissus in lexico Geographico Baudrandum.

g In laudato ad lit. præced. Lexico Geographico duæ nominis hujus civitates, altera nempe in Dacia ad Istrum fluvium, altera in Thracia, Naissus inter et Philippopolim sita, assignantur; ultra autem ab auctore nostro anonymo hic memoretur, pro certo assecerare non ausim, licet interim magis propendeam, ut, de posteriori sermonem ei esse, existimem.

h Cum sub tribus imperatoribus proime memoratis Bulgari haud raro, uti apud Theophanem, Cedrenum et Zonaram videre licet, in imperii Romani terras excurrerint, aliquos saltem ex iis Avarum Chagano, expeditionem adversus Thessalonicam tunc suscipienti, sibi adungere, difficile sane haud existerit.

i Ita hic duo vocabula Græca ὀργάνος ἐμπειρίτης interpretatus sum, quod, cum vocabulum ὀργάνος præter alias ei attributas significationes idem etiam, quod Latine Jaculum, significet, non perspiciam, quænam illis queat potior hoc loco significatio quadrare.

k Talia sane sunt, quæ hic ab auctore nostro narrantur, ut, si modo locum obtinuerint, dubitare non sinant, quin tum Thessalonicensibus prodigiose a S. Demetrio fuerit succursum. Orationem interim, quam a Joanne Thessalonicensi ad Deum fusam, supra is refert, lapilli emissi miraculo post secuto esse accommodatam, mirari subit, eamque Joanni a laudato auctore pro arbitrio esse affectam, vehementissime suspicor.

l Vocabulum καγκελλάριος, quod Latine Cancellarius interpretatus sum, idem hic, quod voluntatis imperatoris exsecutor significare videtur. Nec hæc, quam ei hic convenire puto, significatio abhorret ab iis, quæ de vocabulo isto in medix et infimæ Latinitatis Glossario Cangius e variis auctoribus observat.

m Nominis hujus præfectum, qui sub Constante tertio alterove e binis hujus successoribus, seu Joanne, Thessalonicensi archiepiscopo, in vivis agente, floruerit, incassum apud scriptores alios quæsi.

A. ANONYMO.

n Rursus enimvero, quæ et hic et tribus præcedentibus numeris narrantur, sunt hujusmodi, ut Thessalonicam, prodigiose ei succurrente S. Demetrio, a barbarorum hoc cap, relata obsidione fuisse liberatam, non nemini persuadere sint nata. Ego interim rem totam prudenti lectoris judicio relinquo.

CAPUT III.

De terræ motibus, divinitus immissis templique incendio a.

Cum Thessalonica post Joannis Thessalonicensis obitum terræ motibus fuisse concussa.

.. b Clementem ac misericordem Deum rogabat c, ne pœna illa d nobis sub sese eveniret. Factum autem est, ut et parvo tempore ante, id est, uno forte mense circiter ad Deum sanctus ille Pater noster e migraret, ac deinde eruditam illam a Deo civitatem nostram cœlitus immissa, ut dictum est, ineffabilem illorum terræ motuum pœna ita corripere f, ut maxima civitatis pars etc g...

Sancti ibidem templum haud dudum post comburitur.

183 Ineffabilem ergo, celebratorumque a barbaris miraculorum memoriam in lætitia modo, cum tranquillitate conjuncta, Deo Martyrique ob salutem suam civitas quotannis renovans in animabus salutari Curatoris sui templo cum hymnis conveniebat; post brevissimum vero tempus jam iterum civitati ineffabilis et peccatis nostris afflictio obvenit ex eo, quod venerandum corporumque ac animarum salutem afferens sepe memorati nostri post Deum domini, sancti martyris Demetrii, templum modo invisibili fuerit combustum h....

h agenteque de inde Sancto de novo extruitur.

184 Deum, ut Spiritum, qui Beseleel in tabernaculi structura illuminavit i, in animas, quas ipse respexit, immitteret, rogavit k, quo rursus domum suam propriis civibus splendide excitaret. Quod et factum est, perque certaminum Victoris et curam et auxilium pulcherrima illa sanitatemque afferens, uti et nunc cernitis, erecta fuit ædes sacra, quæ, peregrinis juxta ac civibus salutaris, pristino etiam honori restituta, lætitiæque omnibus facta, convenienter, quæ postulata sunt, concedit; in qua etiam, cum divinis mysteriis communicamus, laudes divinas celebramus, annuamque illius memoriam agimus, gratiis illius divinitus datis indesinenter fruentes, atque per curas ejus absque intermissione laudantes Patrem et Spiritum Sanctum l etc.

Τὸν ἀγαθὸν καὶ φιλόφρονον ἡγεῖτο Θεὸν ἐπ' αὐτοῦ μὴ ταύτην ἡμῖν γενέσθαι τὴν ἐπιπέλευσιν. Ὁ δὲ καὶ γεγένηται, καὶ πρό τιμῆς βραχέος καιροῦ, τοῦτ' ἴσθι, τάχα πῶς μὴδὲ ἐνὸς πρὸς Θεὸν τὸν αὐτὸν ἀποδηῆσαι ὅσιν ἡμῶν πατέρα, καὶ εἰδ' οὕτως καταλαβαῖν τὴν Σεοπαίδευτον ταύτην ἡμῶν πόλιν τὴν τῶν ἀνεμνηρευτῶν ἐκείνων σεισμῶν, ὅς εἴρηται, Σεήλατον ὄργην, ὥστε καὶ τὸ πλείστον τῆς πόλεως, etc...

183 Τῶν οὖν ἀνεκλαλήτων τούτων θαυμάτων καὶ ἐκ τῶν βαρβάρων κηρυττειμένων ἐν εὐφροσύνῃ λαοὶ μετ' ἡσυχίας ἢ πόλιν τῷ Θεῷ καὶ τῷ μάρτυρι ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας κατέως ἀνανεούμενοι μετ' ὕμνων συνηθροίζοντο ἐν τῷ ψυχρώστω τεμένει τοῦ αὐτῶν κηδεμόνος. μετ' ὀλιγοστών οὖν τούτων ἡδὴ χρόνον ἐπέλθει πάλιν τῇ πόλει ἐξ ἡμετέρων ἀμαρτημάτων ἄφατος ἑλπίς ἐκ τοῦ τὸν πανάγιον καὶ ἱαματοφόρον καὶ ψυχρόσπυρον ναὸν τοῦ πολλὰκις λεχθέντος μετὰ Θεοῦ δεσπότου ἡμῶν τοῦ ἀγίου μάρτυρος Δημητρίου πυρκαϊκῶς ἐξ ἀοράτου τρόπου γενέσθαι....

184 Τὸ πνεῦμα ἠτήσατο τὸ ἐν τῇ σκηνῇ τὸν Βεσελεὴλ φωτίσαν τὸν Θεὸν καταπέμψαι εἰς ἄσπερ αὐτὸς ἐπειδὴ ψυχὰς, ἵνα πάλιν τὸν αὐτοῦ οἴκου τοῖς οικείοις πολίταις παιδρῶν ἐγκαταστήσῃ ὕπερ καὶ γεγένηται, καὶ διὰ τῆς τοῦ ἀλοφῆρου σπουδῆς τε καὶ συνάρσεως, ὅς ὄρατε καὶ νῦν, ὁ ὑπερκαλλὴς οὗτος καὶ ἱαματοφόρος οἶκος ἀνιστάθη, ξένων καὶ πολιτῶν σωτήριος καὶ τῆς προτέρας ἠνωμένης τιμῆς, εὐφροσύνῃ τε τοῖς πᾶσι γενόμενος πᾶσιν παρέχει τὰς αἰτίσεις προσφόρος, ἐν ᾧ καὶ παρηγοῶμεν τρυφῶντες τῶν Σεῶν μυστηρίων, καὶ τὴν ἠτήσαν αὐτοῦ ἑορτάζομεν μνήμην, τρυφῶντες ἀπαύστως τὰς Σεοδότους αὐτοῦ χάριτας ἀνευδότως διὰ τῶν αὐτοῦ ἐπιστασιῶν, δοξολογούντες Πατέρα καὶ ἀγίον Πνεῦμα, etc.

ANNOTATA.

C a Caput hoc unum est ex iis, quæ per temporis brevitatem, quo codex olim Mazarinæus ad manum fuit, integra describi haud potuere. Ea interim, quæ descripta e litterario illo monumento habemus, lectori hic exhibeo, quæ locis, punctorum appositione hic distinctis, in dicto codice occurrit, narratione contineatur, in Annotatis subjectis compendio edocens. Præfatum porro hoc caput in eodem codice, in quo a fol. 155 usque ad fol. vers. 162 excurrit, sequentem hunc a me etiam hic retentum titulum in capite præfert: Περὶ τῶν γενομένων Σεήλατον σεισμῶν καὶ ἐμπρησμοῦ τοῦ ναοῦ.

b Auctor capituli initia, cujus loco puncta hic ponuntur, in codice olim Mazarinæo miraculorum omnigenorum, quæ S. Demetrius patravit, et magnitudinem et multitudinem primum deprædicat, moxque ad miraculum seu potius miracula, quæ post supra a se jam relata evenere, gradum faciens, Joanni, Thessalonicensi a se jam sæpius nominato archiepiscopo, cum jam Thessalonica a binis supra narratis Sclavorum obsidionibus liberata fuisset, visionem cælestem, qua terræ motibus Thessalonicam gravissime concutiendam intellexerit, divinitus fuisse oblatam, asseverat, ac tum, quæ hic modo sequuntur, subjungit.

c Joannes scilicet, Thessalonicensis archiepiscopus.
d Terræ motuum nimirum; neque enim de alia pœna auctor ante fuit locutus.
e Cum Joannem Thessalonicensem nec Fastis sacris adscriptum, nec cultu ecclesiastico condecoratum usquam inveniam, existimo, eum ab auctore nostro Sancti titulo dumtaxat hic affici ex more olim recepto, quo episcopi tum defuncti, tum in vivis adhuc superstites, honoris causa seu per tituli honorarii modum Sancti appellari solebant.

f Cum

A f Cum Joannes Thessalonicensis seculo VII senescente obierit, unoque dumtaxat mense circiter ab obitu illius elapso, uti auctor noster hic docet, terræ-motus pœna, de qua agit, evenerit, utcumque compertum habetur tempus, quo ista Thessalonicam affligi contigerit.

A. ANONIMO.

g Pagina hic, quæ alioquin fuisset 157, e codice olim Mazarinæo est excisa; illa autem tota, ut apparet, descriptus fuerit terribilis ille terræ-motus, quem per dies plures durasse, adeoque existisse gravem, ut plerique domos relinquere fuerint compulsi, auctor postea seu pag. 158 subjungit. Addit porro, et hic eluxisse prodigiosam S. Demetrii de Thessalonicensibus curam; eum enim a pluribus, terræ-motu durante, et civitatem obequitantem, et hujus una cum aliis, ut perhibent, Sanctis custodiam agentem, fuisse conspectum, neminemque e civibus ædificiorum, quæ magno numero concidere, ruina fuisse oppressum, sed omnes, cessante terræ-motu, incolumes domum esse reversos. Adhæc Sclavos, qui tum haud procul a civitate Thessalonicensi aberant, hanc tamen non occupasse, idque ex eo factum, quod cum ex eminentioribus locis civitatem penitus collabi vidissent, civesque sub ejus ruina sepultos, existimarent, hincque, ut illam occuparent, inermes accessissent, pristino in statu muros, uti multi ex iis ipsis postea fassi sunt, invenerint, armatique in iis præsidarii plurimi, licet interim nulli fere in urbe cives forent, sese spectandos exhibuerint. Paucis porro, quibus Thessalonicenses, miraculis hujusmodi, per ipsos barbaros agnitis, recreatos, ad S. Demetrii templum, repetita quotannis solemnitate, convenisse, narrat, verbis interpositis, nova mox eos adversitate, dicti scilicet templi incendio fuisse afflictos, pag. 159 refert. Verba, quibus id ibidem facit, ea ipsa sunt, quæ hic, aliquot aliis aucta, modo sequuntur.

h Modo hic in codice olim Mazarinæo addit auctor, templi S. Demetrii incendium nulla ratione, unde id a manu invisibili excitatum fuisse vult, extingui potuisse, etiamsi nec homines, nec instrumenta ad rem exsequendam deessent; atque ita quidem sacrum illud ædificium flammis fuisse combustum, ut ne minima quidem ex eo pars manserit superstes; cum vero plurimi de infortunio illo magnopere dolerent, nec viro, hos inter illustri, qui templum priori, nec elegantia nec ulla prærogativa inferius, brevi ædificandum, sese e revelatione, sibi facta, didicisse, asserebat, fidem adhiberent, Demetrium illorum misertum, fecisse, quæ hic mox verbis sequentibus memoriæ produntur.

B i Hunc Dominus incredibili metallis elaborandi et quælibet in mechanicis invenienda scientia instruxit, eidemque Moyses-constructionem tabernaculi fœderis commisit. Ad i. lib. Exodi cap. 31, §. 2.

k Sanctus scilicet Demetrius; neque enim alia, de qua queant isthæc intelligi, persona hic occurrit.

l Ita terminatur præsens anonymi nostri caput; sintne autem omnia prorsus, quæ isthoc suppeditat, ac maxime, quæ, in compendium utcumque contracta, in Annotatis hic modo exhibui, veritati apprime consona, pro certo asseverare non ausim, remque proinde totam prudenti lectoris judicio permitto.

CAPUT IV.

Sclavi, uno e principibus suis in captivitatem indigne abducto, irati Thessalonicam, iterum a se obsidione pressam, ad famis angustias adigunt, atque ab ea tamen iterum, suis succurrente S. Demetrio, recedere coguntur, parsque præterea illorum magna strage ab imperatoris exercitu post afficitur a.

C Tὴν ἤδη προτειθεῖσαν μερικῶς τῶν θαυμάτων πληθύν τῶν ἀδελφῶν καὶ συμμάχων καὶ κηδεμόνων ἡμῶν Δημητρίου, τοῦ γνησίου θεράποντος τοῦ ἀκαταλήπτου καὶ δημιουργοῦ τῶν ἀπάντων Θεοῦ ἐν βραχείᾳ λόγῳ ἐκ τῶν πλείστον διεξελθόν μετελεύσομαι εἰς τὴν νῦν καθ' ἡμᾶς προσελθούσαν παρ' αὐτοῦ τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ψυχὴν προειμένου μάρτυρος Δημητρίου προμήθειαν, ὅπως κινδύνους καὶ ἰδρώτας ὑπὲρ ἀναξίου δούλου προήλατο, καὶ ὡς τὴν πόλιν παρ' ἐλπίδας ἐξ ἀφειδέτων κινδύνων ἐρύσατο. Τῶν γὰρ πολλὰς λελεγμένων τῶν προσπαρκειμένων τῇ θεοσώστῳ ταύτῃ πόλει Σιλαβίνων, τῷ δοκεῖν τὰ τῆς εἰρήνης κρατούντων, ὁ τότε τῆς τῶν ἐνθάδε ἐπαρχόντος κρατεῖν κελυθεῖς, ποῖα τρόπον ἢ τίνος χάριν τὰς θεοσώστους τοῦ ὑπὸ Θεοῦ λαχόντος βασιλευσὶν ἡμῖν, διὰ ἀναφορῶν ἐνήχησεν ἀκούσ. κατὰ τοῦ τῶν Ρυγγίνων βῆγος, τὸ ὄνομα Περβούνδου, ὡς διαδέσει δολία καὶ γνώμη πονηρὰ κατὰ τῆς καθ' ἡμᾶς πόλεως βουλευσαμένου.

Cum celebris nostri et propugnatoris et creatoris Demetrii, incomprehensibilis omniumque conditoris Dei servi genuini, miraculorum e plurimis multitudinem, quam ex parte proponere statueram, brevi sermone modo percurrerim, ad eam, quæ nobis ab eo, qui pro nobis animam posuit, martyre Demetrio ætate nostra obvenit, curam transibo, quanta pericula ac sudores pro indignis servis subierit, et qui civitatem præter spem periculis inevitabilibus liberarit, exponens. Cum igitur sæpius dicti, qui custoditæ huic a Deo civitati adjacebant, Sclavi ea, quæ pacis erant, quemadmodum apparebat, servarent, is, qui tunc horum locorum gerere prefecturam jussus erat, certo modo, quadamque ex causa rerum divinarum peritas illius, qui tunc nobis imperare a Deo erat sortitus, aures adversus Runchinorum d regem, nomine Perbundum e, veluti qui affectu animoque fraudulentamente mala adversus civitatem nostram meditaretur, per criminum delationes ferit.

Perbundus, nationis Sclavice rex, perfidie accusatus.

186 Qui

A. *Ανοήτως.*
ad imperatorem, ut hic jussisset, captivum ducitur.

186 Qui coronatus a Deo imperator f' divinos suos apices ad praefecti potestatem misit, injungens, ut regem illum, quo ei videretur modo, vinctum ad sese transmitteret; cumque pia hujusmodi littera iis, qui inter primores eminebant, exhibita clam fuissent, statim illum, in civitate versantem, comprehendentes, ferro vinctum, ut imperatoriae litterae continebant, ad praedictum rerum administratione admodum occupatum imperatorem miserunt g....

o
Sclavi hinc Thessalonicam aggreduuntur, ab eaque, S. Demetrio.

187 Atque ita praedictis barbaris post factum murorum circuitum die prima quiescentibus, servator ac propugnator noster, laboriosusque Christi martyr in locis, ad plagam, muro unico circumdata, cognominatam Arcton, ubi parva portella existit, sitis, non in somnio, sed in veritate apparet pedibus cursim incedens, chlamyde, ab humeris dependente, indutus, virgamque in manibus ferens, ac veluti Sclavos, qui ibidem in civitatem irrumpebant, e dicta portella exigeret virgaque feriret, dicens: Hos Deus male adduxit, deinceps ego quid hic faciam h?

h
B
quinonnullis sese spectandum praebet,

188 Atque ita illos per dictam portellam e civitate expulisse est visus. Hoc visionis prodigium, cum statim narratum fuisset, civibus audacium, utut haud magnam, indidit. Rursus autem alii viderunt benignum illum Martyrem patriasque servatorem extra murum currentem, quosdamque peregrinos robustos, ac aspectu praefulgidos, scutiferos audaces, ut quibusdam etiam murorum locis starent, resisterent atque excubias agerent, adducentem i... Ac cum illud factum ab iis fuisset, omnisque interior lignea materia esset combusta, nullo modo ferorum commissuram laxari, sed ea velut in unum conflari seu alium in statum concresecere evenit.

o
opus suis ferente, recedere coguntur,

189 Ita eadem portella, utut combusta, salva permansit, ita ut barbari perculti a loco hujusmodi recederent, plagaeque haud paucae vulneraque ac caedes in ipsis barbaris modo invisibili fierent, non modo in eodem loco, verum etiam per omnem terrae plagam atque in mari. Postquam igitur ita per dies tres k... prope portas, locaque, quae ab eis capti facilia laboreque nullo expugnabilia fuerant existimata, simili modo fortunaque adversa pugnassent, cum planctu ac ejulatu et principibus, qui divinitus eis a certaminum Victore fuerant occisi, et iis, qui ab eo icti fuerant, secum acceptis ad loca propria pugnantes adversus invincem abierunt l....

t
parsque eorum, cum latrocinari adhuc pergeret,

190 Barbari autem, cum invicem pugnabant, iis, qui illos extimularant, dicebant: Nonne nobis, neminem in civitate, nisi senes quosdam, paucasque mulierculas, superesse, dixistis? Unde tanta, quae nobis restitit, in civitate populi multitudo? Sanctorum id fuisse militare auxilium, civitati pro nobis per certaminum Victorem allatum, manifestum omnibus fuit m... Atque hoc rursus per illius, qui civitatem amat, preces allatum fuit militare subsidium. E Sclavis enim omnibus ii, qui a Strymone n et Runcino o sunt, reliquis, qui

o

186 Ὅστις θεοσεφής βασιλεὺς θέλων αὐτοῦ κεραιῶν D πρὸς τὴν ὑπάρχον ἔβουσαν κατέπεμψε, κελύσας τὸν αὐτὸν λόγον, οἷοῦ νομίζει τρόπον δέξιμον πρὸς αὐτὸν ἀποστεῖλαι· καὶ τῶν τοιοῦτων εὐσεβῶν κεραιῶν τοὺς ἐξόχους τῶν πρώτων ἰδία ἐμφανισθεισῶν, τοῦτον αὐτὸν ἐν τῇ πόλει διάγοντα κρατήσαντες ἐπέστειλαν σιδηροδέσιμον, καθὼς τὰ θεία περιέχον γράμματα, πρὸς τὸν λεχθέντα πανήμερον βασιλέα....

187 Καὶ οὕτως τῶν λεχθέντων βαρβάρων τὴν πρῶτην ἡμέραν μετὰ τὴν περίοδον τῶν τειχῶν καταπαυσάντων, ὁ λυτρωτὴς καὶ ὑπέρμαχος ἡμῶν καὶ πολέμοχος τοῦ Θεοῦ μάρτυς φαίνεται οὐ κατόναρ, ἀλλὰ καθύπαρ ἐν τοῖς πρὸς τῇ λεγομένῃ ἄρκτῳ τοῦ μουρτείου, ἐνθα παραπύλιον ὑπάρχει μικρὸν, πεζοπόρος, τὴν χλαμίδα ἄνω διαναβαλλόμενος καὶ ῥάβδον τῇ χειρὶ ἐπιφερόμενος, καὶ ὡς ἐκείσε δὴ ἐν τοῦ λεχθέντος παραπύλιου τοῦ Σιλλάβου τῇ πόλει εἰσβαλόντας τοὺτους ἐκδιώκειν καὶ τῇ ῥάβδῳ μαστιζεῖν λέγων, καθὼς ὁ Θεὸς ἤγαγεν αὐτοὺς, λοιπὸν ἐγὼ τί ποιῶ ἄδε.

188 Καὶ οὕτως αὐτοὺς ἔξω διὰ τοῦ λεχθέντος παραπύλιου ἐκ τῆς πόλεως ἐξώσασθαι. Γούτο θαῦμα τῆς θεωρίας αὐτῆα ἐξηγήθηεν δάσος καὶ μικρὸν τοῖς πόλιταις ἐνέθηεν· ἕτεροι δὲ πάλιν ἐωράκεισαν τὸν εὐσεβῆ τούτου μάρτυρα καὶ σωσπίταρον διατρέγοντα ἐξέδρον τῇ τείχει καὶ ζένους τινὰς σθεναροὺς καὶ τῇ Στρα υπερέλαμπρος ἀσπιδιώτας εὐτόλμους ἀξιοῦντα, καὶ εἰς τόπους τινὰς τῶν τειχῶν ἐστάναι, παρατάσσεσθαι τε καὶ παραφλάττειν.... Καὶ τούτου παρ' αὐτῶν γνωμένου, καὶ τῆς ἐνθὲν ζυλῆς πάσης καυθείσης, μὴ δ' ὄλιος τὴν τῶν σιδηρῶν σύνθεσιν πρὸς τὴν χωνύσσει, ἀλλ' ὡς ἐνεργωσιασμένα, καὶ ἐν ἐτέρω προσπεπηγῶτα εἶδει.

189 Οὕτω τὸ αὐτὸ παραπύλιον καὶ καὶν ὄσον διέμεινεν, ὡς τοὺς βαρβάρους ἐκπλαγίνας τοῦ τοιοῦτου ἀποστῆναι τόπου, πληγὰς τε οὐκ ὀλίγας καὶ τραύματα καὶ φόνους ἐν τοῖς αὐτοῖς βαρβάρους ἀόρατος γενεήσθαι, οὐ μόνον ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, ἀλλὰ καὶ δι' ὅλης τῆς χειράκης καὶ κατὰ Σόλατταν. Ἐπεὶ οὖν τρεῖς ἡμέρας οὕτως... ταῖς πύλαις καὶ πρὸς τοὺς παρ' αὐτῶν συνωραβεῖσιν εὐδακτοῖς καὶ εὐμαχησι ταῖς τόποις κατὰ τὸν ὄμιον πολεμήσαντες τρόπον τὴν τε δυστυχίαν μετὰ Σρήνου καὶ ὀλοῦντο μὲν ἑαυτῶν λαβόντες, καὶ τοὺς θεῶν αὐτοῖς σφαγίνας F ἄρχοντας διὰ τοῦ ἀλλοφάρου, καὶ τοὺς αὐτοῦ πληγίνας, μετ' ἀλλήλων μαχόμενοι εἰς τοὺς ἰδίους τόπους ἀπλήθον....

190 Οἱ δὲ βάρβαροι πρὸς ἀλλήλους μαχόμενοι ἔλεγον τοῖς διεγείρασαν αὐτοὺς, οὐκ ἔλεγετε ἡμῖν, μηδένα ἐν τῇ πόλει ὑπεῖναι, εἰμὴ τινὰς γέροντας καὶ ὀλίγα γυναικάρια καὶ πῶθεν ἡ τοσαύτη πληθὺς τοῦ ἐν τῇ πόλει λαοῦ ἡ ἀντιπαρατάξιμένη ἡμῖν; τοῦτο δὲ πᾶσιν ὄφειλον καθέσθαι, ὡς ἡ τῶν ἁγίων διὰ τοῦ ἀλλοφάρου γενομένη τῇ πόλει ὑπερ ἡμῶν συμμαχία... Καὶ ταύτη δὲ πάλιν διὰ τῶν τοῦ φιλοπόλιδος προεβείων γεγένηται ἡ συμμαχία τῶν γὰρ ἀπάντων Σιλλάειων τῶν * ἀπὸ τοῦ Στρομῶνος καὶ Ρυγγίνου, λοιπῶν ἐκ τῶν ἐνθέν μερικῶς καταπαυσάντων καὶ διαζευκτῶν ὀπλων, τοὺς Σολαττιῶν πλοστῆρας τοὺς ἐπὶ παρακομιδῇ καρπῶν ἐν τῇ βασιλευσῶσῃ ἀνόντας πόλει παμπόλους ἐκπορεύσαντες, ἀπὸ τῶν νήσων καὶ τῆς στενῆς Σολάττης, καὶ τῶν ἐπὶ τὸ Πόριον καὶ Προκόννησον τόπους καὶ αὐτοὺς τοὺς εἰς τὸ τελευτεῖον ἅμα τῶν πλοστῆρων αἰχμαλωτισάντας μετὰ πλείστον νῆων οἶκα ἐπὶ Σιλλάκου ἀπίασιν.



A

191 Τότε δὲ ὁ τῶν πραγμάτων κύριος ὁ χριστοστεινὸς ἡμῶν βασιλεὺς τὴν ἐπιμονὴν καὶ ἀλαζονίαν τῶν ἐχθρῶν ὄρων οὐ μόνον τὴν πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς πόλιν, ἐπὶ δὲ καὶ πρὸς αὐτοὺς τολμᾶν ἀντιπαράσταθαι τοὺς κρατοῦντας, ἤϊωσε τοὺς ἐκ τοῦ αὐτοῦ φιλογρίστου στρατοῦ διὰ Θράκης καὶ τῶν ἀγίων κατὰ τῶν τοῦ Στρυμόνος καταστρατομεδεύσαι, οὐ κρυφῶν ἦτοι λαθραίων, ἀλλὰ καὶ προμνήσας αὐτοὺς τὴν πρὸς αὐτοὺς ἐπέλευσιν * οἵτινες προεργαζόμενοι, τὰς κλειούρας καὶ τοὺς ὀχυροτέρους ἐκποῦς καταλαμβάνοντες πρὸς ἀντίστασιν τῶν ῥωμαίων ἐκ στρατευμάτων ἀνωπλιζόντο, πᾶσαν τὴν βάρβαρον τό- διαφόρων ἡγῶν βοήθειαν εἰς συμμαχίαν προτρέψα- μνοι.

B

192 Ἀλλὰ καὶ ἐν τούτῳ τοῦ εὐσθενοῦς, ὡς λέλεκται, μάρτυρος μετὰ τῶν λοιπῶν ἁγίων καθοπλισαμένου, νίκης τὸ ῥωμαίων κατὰ τῶν Σκλαβίνων ἀνέδειξε στρατοπέδον καὶ εἰς αὐτὸ πεποιθήσαν ἐνέδρας τοὺς αὐτῶν σθεναροὺς καὶ ἐλόχους καὶ ὀπλίτας κατέσφαξαν, καὶ ἐφυγεν πᾶσα ἡ βάρβαρος φυλὴ, ὡς τε τινὰς εἰσδραμόντας τῇ καθ' ἡμᾶς Θεοφυλάκῃ πόλει κρυφῶν δι- ἠγερσαν, ἐφ' ἣ ἐξελθεῖν εἰς τὰς αὐτῶν κάσας τὰς πλησίον, καὶ καρποὺς τοὺς αὐτῶν λαβεῖν διὰ τοῦ ἀφάρτου φόβου, καὶ τῆς γενομένης ἐν αὐτοῖς κατασφάγῃς τὰς αὐτῶν φαμίλιας παντὰ καταλείποντας τοῖς μέρεσιν * προσπλάσαι, καὶ ἵν' ἀπορῆσαι τοὺς νικηθέντας καὶ φυγάδας πολίτας, ἅμα γυναῖξιν καὶ τέκνοις, εἰς τὰς κάσας τῶν περὶ πόλιν καὶ λοιπῶν πλησιάζοντων τύπων ἀπίοντας καὶ φέρον σίτον, ὄσπρια, καὶ ἄλλους, ἀποσκευὰς καὶ τὰ λοιπὰ τὰ πρὸς ἀποτροπὴν ἐπιόντων ἀποκομιζόντας, ἀπλοῦς καὶ ὡς ἔνεστιν διὰ τὴν ὁδὸν καὶ τὸν κάσωνα, ἡμυχίονας, καὶ ὅπερ αὐτοὶ κατὰ τῆς πόλεως ἡμῶν ἐβουλεύσαντο, τοῦτο διὰ τοῦ μάρτυρος ἡ ἄνω πάντως πρόνοια εἰς αὐτοὺς ἐπαυγάγε.

* adde
τουτοῖς

C

193 Τοῦ γὰρ στρατοῦ ἐκεῖσε ἐκ τοῦ δικαίου καὶ εὐσθενοῦς βασιλεὺς ἡμῶν λαχόντος σταλέντος ἐπὶ παρατάξει τῶν Σκλαβίνων, σποσφάρα σκάφη καὶ πρὸ τῆς ἡμῶν αἰχίσεως ἐγκαυθᾶ ἀπέστειλε. Τῶν κρατοῦντων καὶ ἐν τούτῳ ἀργησάντων, διὰ τὴν φόβον, ὅπερ ἐποίησαν ἐκ τῶν ἐγκαυθᾶ ἐκφορῶν μήπως γνωσθέντες ἀγανακτήσει καὶ ὑποβληθῶσιν, καὶ εἰμὴ ἄχρι πέντε χιλιάδων σίτου φήσαι ἀρκεῖν τῇ πόλει, ὃ λεγθεὶς ἡμῶν δεσπότης θεῶθεν εὐπνευσθεὶς ἐξήκοντα χιλιάδας σίτου σταλῆναι ἡμῶν ἐκέλευσεν. Τότε δὲ μετὰ τὴν τοῦ σίτου ἐκπόρην καὶ τῶν λοιπῶν εἰδῶν καὶ καρῶν, ἐπὶ τούτων παραφυλακῇ καταπλευσάντων, τὰ τῆς ἐσχάτης ἀπε- νέγκμασιν οἱ βάρβαροι εἰς εἰρήνην λοιπὸν προσέλαλ- σαν. Τίνα οὖν αἶνον, ἀγαπητοί, ἢ τίνα ἔμνον ἀναπέμ- φουεν τῷ μόνῳ ἀγαθῷ Θεῷ ἀντὶ τῶν τούτων γεγε- νημένων τῇ καθ' ἡμᾶς πόλει ἀνεκλαήτων θανάτων, τῷ δωδαικῷ ἡμῶν τούτου φωστῆρα, προστάτην καὶ σύμμαχον, ὃς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ διηνεκῶς ὑπὲρ ἡμῶν τῷ δεσπότη τῶν ἀπάντων Θεῷ προέμενος οὐ διέ- λειψεν, εἰδὲ διαλείψει τὰς ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἀναξίων αὐ- τοῦ δούλων ἱκεσίας ἀδικαιώτους τῷ σώτηρι καὶ Θεῷ ἡμῶν προσάγων; τὰς... τότε ποιησαμένον ἀρχόντων ξένων τε καὶ ἐγχωρίων τὰς τῇ πόλει γενομένας ἀμελείας τε καὶ λύπας καὶ παμπόλλων αἰτιῶν τρόπους καὶ βουλάς, ἃς μόνος ὁ ἀβλοφόρος ἐνίκησεν, εἰ βουληθεὶς τίς ἐν βραχεὶ ἐκθέσθαι οἶμαι, τινὰς ληρωθεῖν, ὡς αὐτοὶ εἴησιναι.

iis, quæ in Paro ac Proconisso p sita sunt, habi- tabant, atque ipsosmet etiam, qui a vectigalibus erant, una cum iis, quæ ad navigationem spectabant, capientes, cum navibus plurimis ad casas q suas revertebantur.

A. ANONYMO.

p

191 Tunc autem rerum dominus, corona- tus noster a Christo imperator, inimicorum obstinationem atque arrogantiam, non solum civitatem nostram, sed præterea etiam eos, qui principatum obtinebant, aggredi audent, conspiciens, eos, qui ad exercitum suum Christi amantem spectabant, contra eos, qui ad Strymonem sedes habebant, non occulte aut furtim, sed et, quæ adversus eos in procin- ctu erat, expeditione ante denunciata, per Thraciam locaque vicina movere jussit. Qui rem prænoscentes, angustiis locisque firmo- ribus occupatis, ut Romanis exercitibus resiste- rent, arma ex adverso, universis variorum regum barbaricis auxiliariis copiis ad belli societatem vocatis, pararunt.

q
a misso per
imperatorem
exercitu

E

192 Verum et hac in re, potens, ut dictum est, Martyr, reliquis cum Sanctis arma subministrans, Romanum exercitum contra Scla- vos victorem effecit, perque insidias, quas ipsimet struxerant, fortes eorum, præstantiores- que ac armatos occidit; atque omnis gens bar- bara fugam arripuit, adeo, ut quosdam, qui ad nostram custoditam a Deo civitatem con- fugerant, clanculum monuerit, ut ad casas suas, prope eam sitas, exirent, fructusque earundem colligerent, quo, ob ineffabilem timorem factamque in se cædem familias suas omnino relinquentes, ad partes illas accederent; popularesque, qui devicti erant ac fugiebant, cum uxoribus ac liberis ad sitorum prope illam reliquorumque vicinorum locorum casas abeun- tes frumentumque ac olera ferentes, erat vi- dere, uti etiam, qui impedimenta reliquaque, fugæ congrua, humeris portabant, alios iner- mes, atque, ut per viam ac ardorem lice- bat, semi-vestitos; ac quod ipsi contra civi- tatem nostram meditati erant, id per Mar- tyrem superna Providentia supra eos omnino induxit.

E
magnam præ-
terea cladem
accipit,

193 Is porro, qui juste ac pie nobis impe- rare est sortitus, misso ad Sclavos oppugnand- os exercitu, navigia etiam, frumento onusta, ad petitionem nostram huc misit. Cum et hac in re, qui rempublicam administrabant, ob timorem, ne, qui terræ proventus distrahebant, rem noscentes contra se indignarentur, nihil omnino facerent, dicerentque, nec nisi ad quinquaginta usque frumenti millia civitati sufficere, prædictus Dominus noster, divinitus inspiratus, sexaginta frumenti millia mitti nobis jussit. Cum au- tem, dum et frumentum et cibaria reliqua ad- veherentur, carabi r et etiam ad ea custodienda ap- pellerent, barbari extrema passi de pace tandem sunt locuti. Quam igitur gloriam, dilecti, aut quam laudem ob ineffabilia hujusmodi civitati nostræ facta mirabilia daturus sumus Deo, qui dedit nobis lumen hujusmodi, patronum ac commilitonem, qui, animam suam assidue pro nobis rerum omnium Deo offerens, non desit, nec desinet pro nobis, servis suis indignis, preces Servatori nostro ac Deo absque inter- missione offerre s?... Si quis, quæ civitati tunc a principibus, peregrinisque et indigen- nis obvenere, et angustias et tristitias et causa- rum plurimarum modos ac consilia, quæ sol-
lus

imperator,
qui exercitum
miserat, an-
onymam etiam
Thessaloni-
censium sub-
mittente.

F

A. ANONYMO.

lus certaminum Victor superavit, exponi paucis velit, aliquos, ut ipsis solitum est, nugaturos, existimo, falsaque singula celebris Martyris miracula e propriis suis opinionibus pro solemnino suo more pronuntiabant. Dei porro voluntate par exitus universos manet, quibus omnium Princeps ac Dominus Christus, verus Deus noster, par pari secundum æquum iudicium suum referet; quia ipse est vivorum ac mortuorum iudex. Ipsi gloria in secula etc.

καὶ ψευδεῖς διὰ τὰς οικείας γνώμας τὰς τοῦ λαοῦ μαρτυροῦντες μερικὰς θαυματουργίας, ὡς εἰθισται αὐτοῖς, ἀποκαλέσασιν· ψήφῳ γὰρ θεῖα τοῖς πᾶσι ἰσάροπος ἢ ἕκαστι γίνεται, οὐδὲ ἀμφισβητεῖται ὁ πάντων δεσπότης καὶ κύριος Χριστός ὁ ἀληθινὸς ἡμῶν Θεὸς κατὰ τὴν αὐτοῦ δικαίαν κρίσιν· ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ζώντων καὶ τεθνῶτων κριτὴς· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, etc.

A N N O T A T A .

a Est et hoc caput ex iis, quæ haud integra e codice olim Mazarinæo, in quo a fol. verso 162 usque ad fol. 187 extenditur, descripta habemus. Ea proinde, quæ in Annotatis, cap. præcedenti ad lit. a subneais, de hujus edendi methodo lectorem monui, pro hic repetitis quantum ad caput præsens habenda sunt. Hoc porro in laudato Mazarinæo codice sequentem hunc præfert titulum: Περὶ τῆς κατὰ τὸν Περβούνδου λιπέου καὶ ἀνευδότου πολιορκίας, De fama sub Perbundo obsidioneque obstinata.

b Hic auctor noster anonymus iis, quæ præsentis cap. narrat, sese æqualem luculentissime prodit; quandonam autem ista evenerint, studiosus lector intelliget ex iis, quæ infra tum ad caput præsens, tum ad aliud proxime subsequens notabo.

c Sclavi ergo haud procul a Thessalonica, cum civitatem hanc obsidione, cap. præsentis memorata, presserunt, sedes habebant. Nec est, cur id mirum cuiquam appareat, cum obsidio ista seculo octavo senescente, uti infra docebo, verosimiliter acciderit, hocque eodem seculo, imo etiam citius, gens Sclavica, uti infra pariter docebo, in Romani imperii terris sedes habuerit.

d Unius hoc est e diversis, quibus Sclavica gens constabat, nationibus nomen, ei fortassis inditum, quod haud procul a Rusio, Traciæ urbe, sedes haberet. Equidem eam aut in Macedonia aut in hujus regionis vicinia ac proin haud procul admodum a dicta civitate habitasse, e subdendis apparet.

e Hujus Sclavorum seu regis, uti hic vocatur, seu principis nomen nusquam apud historicos sive Græcos sive Latinos invenire quivi.

f Utinam auctor noster imperatoris, a se hic memorati, nomen alicubi prodidisset! Ita de rerum, ab eo narratarum, epocha certius aliquid statui potuisset. Ego interim, quæ hic refert, Constantini septimi, qui seculo octavo ad finem vergente imperii habenas tenuit, ætati innectenda, verosimile autumo; rectene, an secus, ex iis, quæ infra notabo, studiosus lector statuet.

g Hisce, quæ huc usque cap. præsentis recitata sunt, præmissis, auctor noster mox narrat, qui, Perbundi regis captivitate audita, binæ nationes Sclavicæ, Runchini scilicet et Strymonii, eum non interfici, sed sibi remitti, ab imperatore, contra Agarenos belligerante, per nuncios postularint, ac qui, responso, quo post bellum Agarenicum libertati restituendum Perbundum imperator promittebat, accepto, ab ira, qua ante flagrabant, fuerint revocata. Addit porro, Perbundum, suadente ac juvante Cæsareorum interpretum uno, fuga evasisse, iterumque nihilominus in loco, haud procul a Sclavis aliis sito, ad quem fugerat, captum fuisse; atque id, cum ad illos Sclavos alios, ut facere nullo negotio potuisset, haud fugerit, singulari Dei providentia sanctique Demetrii intercessionem factum, contendit, maxime cum Perbundus, si ad suos redire potuisset, bello crudeli ac pertinaci in imperii terras sævire meditaretur, idque a fuga feliciter retractus, necique imperatoris jussu datæ executioni mandare haud potuerit. Attamen nec sic Thessalonicensibus a belli infortunio quietis esse licuit; a necis enim, Perbundo illata, tempore diversæ, ut auctor noster eastantibus in codice Mazarinæo verbis narrare pergit, gentes Sclavicæ, ac præ ceteris Strymonii, Runchini et Sagodatæ bello Thessalonicam sunt aggressi. Ac primum quidem vicina omnia civitatis loca, incolis etiam in captivitate abductis, biennio integro depredati quotidie sunt. Hinc, cum simul cives, obsidione arctissima conclusi, nec terra nec mari quidpiam annonæ sibi comparare possent, aut, qui id tentarent, ab inimicis occiderentur, fames tam valida civitatem invasit, ut, multis licet ob hanc fugam dilapsis, reliqui tamen, qui in civitate supererant, non tantum asinorum ac equorum carnes, sed et alios cibos, multo magis ingratos, edere cogerentur. Imperator interim, cum exercitum, quod alio bello distineretur, mittere non posset, navigia bellica (Græcè νεμάρια vocantur) minora decem, diversi generis cibariis onusta, Thessalonicensibus in auxilium submittit. Verum, cum cibariis illis paulo quidem ad tempus imminuta, minime tamen sublata esset fames, imo hanc etiam, qui navigiis, ab imperatore submissis, advecti erant, deinde auferent, ad Thebarum ac Demetriadis partes, quo a Belegezitis, qui, quamvis et ipsi natio essent Sclavonica, pacem tamen, ut apparet, cum Thessalonicensibus tunc colebant, alia cibaria emerent, præfata, quæ imperator miserat, navigia decem, simulque, quæ sibi adhuc restabant, aliquot alia minora, robustioribus civitatis viris omnique juventutis flore instructa, mittere, civitatis primoribus ac civibus est visum. Cum vero illa e portu Thessalonicensi solvissent, Dragobitarum principes id edocti, contemptique, qui in civitate dumtaxat relicti erant, viros minus robustos ac numero pauciores habentes, Thessalonicam, quam haecenus dumtaxat fere tenuerant inclusam, totis viribus aggredi, impressionemque in muros, quo eam expugnarent, facere decreverunt. Hunc igitur in finem paratis bellicis omnis generis instrumentis, Runchini et Sagodatæ, nationes Sclavicæ, quas sibi tum Dragobitæ adjunctas habebant, adversus civitatem universi simul, Sagodatæ quidem una cum Dragobitis terra, Runchini vero mari per navigia moverunt. Ac primo

A primo quidem die muros undique circumdedere, circumcursantesque, qua possent ii parte facilius expugnari, speculati sunt, nec aliud tum fecere; illis autem, postquam id fecissent, quiescentibus, Deus, qui jam Sclavos Strymonios, ne cum ceteris, uti ex inito cum his pacto debuissent, Thessalonicam aggredierentur, prodigiose averterat, Thessalonicenses, qui, hostium accessu perterriti, auxilium ab eo supplicibus votis postularant, ad fortitudinem, S. Demetrii visione ipsis oblata, excitat. Qui postremum hoc factum sit, cap. præsentis modo exponitur descriptis e codice Mazarinæo verbis Græcis, quæ punctorum interpositionem hic proxime excipiunt.

h Licet auctor, quam hic narrat, visionem non in somnio, sed in rei veritate fuisse oblata asseveret, absit tamen, ut re etiam vera Sanctus, quæ hic ei affinguntur, dixisse credatur. Non raro est factum, ut, qui visionibus afficerentur, multa sese videre ac audire existimarent, quæ ut locum unquam reipsa habuerint, aut etiam habere potuerint, multum abest. Hæc etiam visionibus nonnullis supra relatis applica.

i Apparitionum seu visionum hic relatarum fama, late mox serpens, Thessalonicensibus, uti auctor noster verbis Græcis, e codice Mazarinæo apud nos non descriptis, narrat, animos utcumque reddidit, noctem tamen duxerunt insomnes; die autem illucescente, Sclavi undique et mari et terra omni armorum genere muros sunt aggressi, atque in παραπύλιω, seu portam minorem portellamve, in mox relata visione memoratam, quo hac sibi viam in civitatem aperirent, ignem conjecere; verum quam ipsis improspe et hoc et tentata civitatis expugnatio cesserit, auctor noster verbis, in codice olim Mazarinæo fol. 179 recto et verso estantibus hinc punctorum interpositionem proxime excipientibus exponit.

k Voces aliquot in codice olim Mazarinæo hic eesse sunt; ut autem e reliquis sensus perfectus formetur, esse puto supplendum πρὸς, Latinamque idcirco interpretationem sensui ita suppleto accommodari.

l Atque ita, ut verbis jam præmissis ab auctore nostro narratur, per S. Demetrium seu potius per angelos, illo Sancto nostro a Deo id impetrante, Sclavorum obsidione, cap. præsentis memorata, liberata fuit Thessalonicensis civitas; ut autem id vere per prodigium factum fuisse, auctor luculentius ostendat, mox etiam, postquam Thessalonicenses de felici isto successu summas Deo ac sospitatori suo S. Demetrio egisse gratias, retulit, in cod. olim Mazarinæo fol. 180 subjungit, quæ punctorum interpositioni proxime hic subduntur.

m Hic modo in cod. olim Mazarinæo non pauca, a nobis iterum ob temporis brevitatem, quo is ad manum fuit, non descripta, auctor subjungit; ac primo quidem paucis post diebus etiam illos, qui ad annonam a Belegizitis emendam fuerant cum navibus emissi, incolumes, patrocinante suis S. Demetrio, una cum haud parva, quam advehebant, frumenti copia esse reversos, cum jam Thessalonicæ obsidionem deserere compulsos fuisse Sclavos, apud Belegizitas didicissent; deinde vero addit, liberatam quidem modo a se exposito Thessalonicam Sclavorum obsidione fuisse, haud tamen propterea cessasse quotidianas fere horum in loca Thessalonicæ vicina excursiones, factasque ex insidiis, quibus hæc ipsa civitas aliquando interciperetur, in loca alia, civitatis ejusdem muris quam proxime adjacentia, irruptiones, quibus fiebat, ut et captivi abducerentur quam plurimi, et alia non pauca Thessalonicensibus inferrentur damna. Est porro, quemadmodum auctor prosequitur, præterea factum, ut, cum continuo de Thessalonicâ occupanda barbari cogitarent, varique hunc in finem varia instrumenta bellica effingere niterentur, quispiam ex iis, instrumentorum hujusmodi, utut natione Sclavus, construendorum peritior, miri artificii turrim ligneam, qua Thessalonicam certo expugnandum asserebat, excogitavit. Verum cum, turris illius delineatione Sclavicæ gentis principibus proposita ac approbata, sibi que per illos, qui jam civitati, quo adversus hanc machinæ existendæ periculum facerent, copias inexpectato admoverant, necessariis ad constructionem subministratis, manum operi, multis ei opem ferentibus adnoturus jamjam esset, subito ei spectandum sese obtulit S. Demetrius, alapaque in facie percussus mentis impotem reddidit, adeo ut fugam celerrime arripuerit, atque in montes desertos, frustra insequentibus aliis, opusque ut exordiretur, inclamantibus, ex hominum conspectu, non secus ac fera hunc vilans, secesserit. Ibi porro, donec Sclavi, machina bellica, qua Thessalonicam expugnatum iri sperant, infecta ob architecti fugam manente, suscepta in Thessalonicenses expeditioni nuntium remisere, commoratus est; tunc autem mentem sanam, quam, agente Sancto, amiserat, recepit, eique iterum Demetrius apparuit ac mandavit, ut, locis solitariis relictis, Thessalonicam ingrederetur: quod cum ille fecisset, effigiemque S. Demetrii in civitate isthac fuisset conspicuus, a viro, per illam representato, sese fuisse percussus, atque ne delineatam a sese turrim ligneam exstrueret, impeditum, omnibus edixit, fidemque Christianam amplectus, sacris Baptismatis undis fuit ablutus. Ita tum de suscepta a Sclavis contra Thessalonicam, quo civitatem hanc per bellicam novi artificii machinam expugnarent, expeditione, tum etiam prodigiis, quibus, ut hæc felici successu careret, est factum, loco supra cit. nullo fusius codex olim Mazarinæus; isthæc autem omnia in codice nostro Ms. Græco † Ms. 193 etiam narrantur, in compendium a Joanne Stauracio contracta. Verum cum hic scriptor auctori nostro anonymo, a quo illa in litteras missa fuere, antiquitatis palmam (adi commentarium prævium num. 25 et seq.) verosimillime cedat, nullum prorsus, aut certe admodum exiguum pondus anonymi nostri dictis potest adjungere; hæc vero sunt hujusmodi, ut verosimillime apud omnes fidem facile inventura haud sint. Utut sit, verba Græca reliqua, quibus iste in codice Mazarinæo a pag. 148 usque ad pag. 187 caput præsens absolvit, punctorum interpositioni modo subjungo.

n In Macedonia (adi ad vocabulum Strymon in Lexico Geographico Baudrandum) situs est fluvius, Strymon nominatus atque e monte Orbelo ortus; fluvio isti Thema seu provincia, a Constantino Porphyrogenito lib. 2 de Thematibus seu minoribus provinciis, in quas imperium Orientale, cum jam nullis sui partibus temporum infortunio mutilatum fuisset, erat divisum, loco tertio recensita, verosimillime, ne dicam indubie adjacuerit, nec dubito etiam, quin Sclavi Strymonii,

A. ANONYM.

monii, de quibus hic auctor noster anonymus, ad fluvium illum, seu in mox dicta, quæ ad eum sita fuerit, imperii provincia, sedes habuerint, cum ea, quæ cap. præsentis narratur, evenere. Ea sedet sententia, quod tunc, imo etiam citius, loca non pauca, a civitate Thessalonicensi haud procul admodum remota, Sclavi occuparint; quod hunc in modum ostendo. Constantinus Porphyrogenitus laudatus De administr. Imp. cap. 32 de Servis, qui gens Sclavica erant, sic scribit: Principatu autem Servie a patre ad duos fratres devoluto, alter sumpta populi parte dimidia, ad Romanorum imperatorem Heraclium confugit; qui et excepto locum ad inhabitandum dedit in Thessalonicæ themate (Macedonia nimirum, quæ ad Thessalonicæ thema spectabat) qui ex eo tempore Servia nuncupatur. Jam inde ergo ab ætate Heraclii, qui seculo septimo ad mediam sui partem nondum profecto imperii habenas moderatus est, Servi ac proin ex dictis Sclavi sedes, a Thessalonica haud procul remotas, habuerunt. Sclavi quidem illi, aut certe præcipua eorundem pars, non diu admodum post, sedibus illis, quas ab Heraclio obtinuerant, relictis, regionem aliam, quæ modo, deducta abs illis nomenclatione, Servia vocatur, inhabitandam acceperunt; verum aut aliquos saltem ex iis, qui semel sibi concessas ab Heraclio sedes haud reliquerant, aut certe Sclavos alios seculo septimo jam senescente loca, a Thessalonica haud procul remota, occupasse, ex iis, quæ Theophanes, Cedrenus et Zonaras de Justiniano Rinohmeto, imperii habenas tunc moderato, memoriæ produnt, intelligitur. Primi trium horum scriptorum verba, quæ huc faciunt, describo. Sic habent: Hoc anno (689 nempe) Justinianus in Bulgariam et Thraciam eduxit exercitum, Bulgarosque sibi obviam cum armis factos tum primum repulit; et excursionibus subinde Thessalonicam usque habitis, immensum Sclavorum numerum qua belli virtute domitum, qua sponte ad se transeuntem et deditum e patria educens, ad Opsicium partes, trajecto Abydi freto, habitare decrevit. Nec est, quod reponas a Justiniano Rinohmeto Sclavos, quos haud admodum procul a Thessalonica habitasse, ex hisce recitatis Theophanis verbis intelligitur, ex ea patria sua, uti etiam is auctor verbis ejusdem docet, in Opsicium Thema, in Asia e Constantini Porphyrogeniti De Thematibus libro situm, fuisse deportatos, ac proin Sclavos seculo octavo seu tunc, cum Thessalonicensis cap. præsentis memorata obsidio accidit, sedes in locis, a Thessalonica haud procul remotis, non habuisse, contra ac auctor noster anonymus loco non uno cap. præsentis indicat. Etsi enim immensum Sclavorum numerum a Justiniano Rinohmeto in Opsicium Thema fuisse abductum, Theophanes, cui etiam Zonaras, Cedrenus aliique scriptores suffragantur, verbis jam datis diserte tradat, eandem tamen sortem Sclavis omnibus, a Thessalonica haud procul habitantibus, obvenisse, nusquam affirmat. Et vero Sclavos adhuc, imperante Irene seu seculo octavo senescente, sedes haud procul a Thessalonica habuisse, ex iis, quæ de rebus, sub imperatrice illa gestis, idem Theophanes memoriæ prodit, fas est colligere. Audi, qui ad annum 782 loquatur: Hoc anno Irene, pace cum Arabibus confecta, a bellorum cura vacans, Stauratium patricium et celeris cursus logothetam cum numero exercitu adversus Sclavinorum nationes misit: qui cum Thessalonicam et Græciam adiisset, regionem omnem imperio subiecit, et tributum pendere coëgit. Quin etiam Peloponesum penetrans captivorum ingentem turbam et spolia in Romanam ditionem retulit. Adi etiam Constantinum Porphyrogenitum, plus semel jam laudatum, De administrando imperio cap. 49 et seq., discasque ex iis, quæ ibidem scribit, sub Nicephoro et Theophilo imperatoribus, quorum prior anno 811, posterior anno 842 obiit, in Peloponeso, regione a Thessalonica haud procul admodum remota, sedes adhuc Sclavos habuisse. Mitto hic Joannem Cameniãtam, qui de Thessalonicæ excidio, seu, civitatis hujus per Saracenos anno 904 expugnatione litteris ea commendat, ex quibus etiam tunc haud procul a Thessalonica habitasse Sclavos, manifestum fit. Sclavos itaque seculo octavo senescente seu tunc, cum obsidione cap. præsentis memorata Thessalonicam presserunt, in locis, a Thessalonica haud multum remotis, reipsa etiam, ut auctor noster anonymus plus semel indicat, habuisse sedes, indubitatim ex omnibus jam dictis apparet, ac proin etiam tunc illos, qui Sclavi Strymonii secundum auctorem nostrum anonymum existere, ad fluvium Strymonem seu in themate Strymonio a Thessalonica haud procul dissito, habitasse. Ceterum tum Sclavos hosce, tum etiam alios in imperii regionibus, haud procul etiam, ut dictum, a Thessalonica remotis, ab ipsismet imperatoribus sedes subinde obtinuisse, et tamen haud raro contra hosce arma postea adhuc movisse, excursionibusque damna illis haud modica intulisse, facile agnoscent, qui vel Constantini Porphyrogeniti de Thematibus administrandoque imperio libros evolverint.

o Adi, quæ supra ad lit. d notavi, dictisque ibidem ex iis, quæ ad lit. præced. observavi, adjungo, Sclavos Runchinos Strymonii finitimos verosimillime existitisse.

p Proconessus insula est Asiæ Minoris in Propontide, quæ, aliis olim Proconnesus aut etiam Preconnesus appellata, Marmora modo nuncupatur. Videsis ad vocabulum Proconnesus in Lezico Geographico Baudrandum. Porro, pag. 174 typis jam subducta demum observavi, hic paulo ante vocabulum Προκόννησος Græce exarari, non Πάρου, sed Πάρου, quæ Mysiæ Minoris in Asia ad Propontidis oram civitas est; quare hisce Latinæ ibidem interpretationis verbis, Quæ in Pario ac proconisso sita sunt, sequentia substitue: Quæ parium ac Proconissum versus sita sunt.

q Ita hic vocabulum Σάλας, quod ejusdem proprie cum vocabulo Latino saccus significationis est, interpretandum e sensu duæ.

r Vox hæc apud auctorem nostrum anonymum, uti ex antecedentibus et consequentibus apparet, navigium bellicum minus significat; reperitur autem et apud alios, si non in eadem prorsus, in significatione saltem haud penitus absimili usurpata. Consule ad vocabulum illud in mediæ et infimæ Græcitatæ Glossario Cangium.

f Aliquot hic verba in codice olim Mazarinæo exesa sunt; reliquis autem sensum, quem verosimiliorem existimavi, in versione Latina attribui.

t Haud æqualem verosimillime omnia, quæ cap. præsentis prodigiosa occurrunt, fidem apud omnes æquos etiam rerum æstimatores inventient, etsi interim auctor noster anonymus eos hic, qui, quæ

A *quæ narravit, credituri non sunt, paulo etiam acerbius perstringat. Ulut sit, gesta equidem bellica, quæ memoriae prodit, vere habuisse locum, in animum induco. Et vero ex adjunctis, quibus ea vestit, sub Constantino septimo, Irenes filio, seu seculo octavo senescente evenisse, verosimile apparet. Sclavi enim, quemadmodum refert, Thessalonicam tunc, cum bello alio (adi, quæ supra ad lit. g notata sunt) imperator distineretur, arctissima cap. præsentì relata obsidione presserunt, nec prius ille contra Sclavos movit, quam hi biennii amplius spatio imperii terras ac maxime Thessalonicam armis infestis vexassent; Sclavi autem (vide, quæ supra ad lit. n recitavi, Theophanis verba) sub Constantini septimi imperio, dum is bello adversus Agarenos distineretur, arma infesta per varios imperii tractus circumtulisse videntur, ac tum demum, cum bello Agarenico finem pacè imposuisset, misso in illos exercitu, sese continere, imò etiam imperatoris voluntati submittere fuere compulsi. Irenes quidem imperatricis, non autem imperatoris, sub quo isthæc acciderint, Theophanus laudatus meminit, Verum Irene una cum filio suo Constantino septimo summa potestate imperio tunc præerat, fierique facili negotio potest, ut, quæ Theophanes matri, quod filius minorennis tum adhuc coestiterit, altribuenda iudicavit, huic nihilominus illa auctor noster anonymus adscripserit.*

A. ANONYMO.

CAPUT V.

Sanctus, ne Thessalonica a tectis inimicis dolo malo occupetur, damnumque patiat, mirabili modo obsistit a.

B **K**αὶ λόγων εὐπορία καὶ τρόπων ποιητικῶν ἐπίνοια, καὶ πᾶσα πείσις σοφῶν ἀνεμύτων, καὶ τὰ πρῶτα ὑμνίσαι τοῦ ἀβλαστοῦ βουλευσαμένων, δεῖτερα ἐν πᾶσι γνωρίζεται καὶ τῶν καὶ τῶν λόγων καὶ ἀκοῆ καὶ τέχνη ὁ μὲν γὰρ νοῦς τὰ ὑπὲρ ἔνοιαν μὴ φράνων, ὁ δὲ λόγος τῶ ἀπόρῳ στενοχρούμενος, ἡ δὲ ἀκοή πρὸς παράληψιν ἀνοοῦσα, ἡ δὲ τέχνη τῆς σαφεινῆς τῶ μέτρῳ μὴ αὐταρκούσα: ὅσα γὰρ πρὸς Θεὸν οἰκειοῦται, ταῦτα παρὰ ἀνθρώποις ἀκατάληπτα· καὶ γὰρ καὶ τὰ τοῦ μάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Δημητρίου θαύματα θεοπάροχα τυγχάνοντα τὰς τῶν ποιητῶν καὶ συγγραφέων ὑπερβάλλουσι τέχνας, ἀλλὰ τὰς ἐκ τῶν εἰρημένων λογογραφῶν καὶ φιλοσόφων εὐθέτους ὡσανεὶ ἐκθέσεις παραδραμόντες πρὸς ὅπερ ἔσμεν βραχεῖς, τὰ μεγάλα ἐν μικροῖς λέξομεν ἔργῳ γὰρ ὄντως, εἰκαὶ τὰ πλεῖστα τῶν αὐτοῦ συμμαχῶν καὶ ἰάσεων ἐν λήθῃ δεδοκασιν, ἀλλὰ καὶ ταύτην τὴν ὑπερβαίνοντος πάντα νοῦν καὶ ἔνοιαν θαυματουργίαν τοῦ ὄντως φιλοκτιμῶντος καὶ σοσιπλόδος Δημητρίου, καὶ ἐν μικροῖς λέξομεν μεγάλην ὑπάρχουσαν.

E **E**t verborum facultas et figurarum poeticarum solertia et omnis speculationum philosophicarum inventio, quæ etiam certaminum Victoris laudes vel deliberare meditantibus sufficiat, capacitatem et mentis et sermonis et auditus et artis in omnibus excedere dignoscitur. Mens enim, quæ supra intellectum sunt, haud assequitur; sermo autem præ rerum copia, quid primum dicat, est anxius; auditus vero exceptioni est impar; ars porro aptæ explanationi per sese haud sufficit. Quæ enim apud Deum facilia sunt, ea apud homines incomprehensibilia existunt; miracula autem Christi martyris Demetrii, quæ, Deo dante, fuere patrata, oratorum philosophorumque artes exsuperant. Verum, quo breves simus, quas dicti oratores philosophique concinnarunt, appositas utcumque expositiones prætereuntes, maxima verbis paucis prosequemur. Id enim, etsi præstitorum ab eo auxiliorum, curationumque factarum partem maximam oblivione obruant, omnino convenit, illudque adeo intellectum omnem ac cogitationem superantis, vere misericordis ac civitatis servatoris Demetrii, quod et ipsum magnum est, miraculum paucis expediemus *b*.

Auctor, sese unum duntaxat Sancti miraculum præfatur.

C 195 Ὡς ἴστε, φιλόχριστοι, ἐν τοῖς προτέροις τὴν τῶν Σλαβίνων, ἦγον τοῦ κληθέντος Χάτζονος καὶ τῶν Ἀβάρων καὶ ἐν μέρει ἐκδέσιν ἐποιήσαμεθα, καὶ ὅτι περ τὸ Ἰλλυρικὸν σχεδὸν ἅπαν, ἦγον τὰς αὐτοῦ ἐπαρχίας, λέγω δὴ, Πανονίας δύο, Δακίας ὡσαύτως δύο, Δαρδανίας, Μυσίας, Τριβάλεως, Ῥοδόπης, καὶ πασῶν ἐπαρχῶν ἐστὶ μὲν καὶ Θράκης, καὶ τοῦ πρὸς Βουλγαρίαν μακροῦ τείχους καὶ λοιπὰς πόλεις τε καὶ πολιτείας ἐκπορῆσαντες, ἅπαντα τὸν αὐτὸν λαὸν εἰς τὸ ἐκείθεν πρὸς Παννονίαν μέρος τὸ πρὸς τῆ Δανουβίῳ ποταμῷ, ἦντος ἐπαρχίας παλαιῆς μητροπόλεως ὑπῆρχεν τὸ λεχθὲν Σερμειὸν ἐκείσε οὖν, ὡς εἴρηται, τὸν ἅπαντα λαὸν τῆς αἰγυπτιακῆς κατέστησεν ὁ λεχθεὶς χαγάνος, ὡς αὐτῶ λοιπὸν ὑποκείμενος: ἐξ ἐκείνου οὖν ἐπιμεινέντες μετὰ Βουλγαρίαν καὶ Ἀβάρων καὶ τῶν λοιπῶν ἔθνεων καὶ παιδοποιησάντων ἀπαλλήλων καὶ λαοῦ ἀπείρου καὶ παμπόλλου γεγόνητος, παῖς δὲ παρὰ πατρός ἕκαστος τὰς ἐνεγκαμένας παρεληφθῆτον καὶ τὴν ὀρμὴν τοῦ γένους κατὰ τὸν ἡθῶν τῶν Ῥωμαίων, καὶ καθάπερ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ ἐπὶ τοῦ Φαραῶ ἠυξάνετο τὸ τῶν Ἑβραίων γένος, οὕτως καὶ ἐν τούτοις κατὰ τὸν ὁμοίον τρόπον διὰ τῆς ὁδοδόξου πίστεως καὶ ἀγίου καὶ ζωοποιῦ βαπτίσ-

195 Supra, quemadmodum, Christi amantes, habetis perspectum, Sclavorum ducis, nomine Chatzonis, Avarumque etiam notitiam ex parte dedimus *c*, eosque omne prope modum Illyricum, illius videlicet provincias, dico autem, Pannonias ambas, Dacias similiter ambas, Dardanias, Mysias, Trebalis, Rhodopes, omniumque etiam Thraciæ adhuc ad murum usque Byzantinum longum principatum reliquas et urbes et respublicas devastantes ipsismet omnem populum ad eam, quæ hinc Pannoniam versus dissita est, abduxisse plagam, Danubio adjectam *d*, cujus provincie, quod vocatur Sirmium, metropolis olim fuit *e*. Ibidem igitur, ut dictum est, captivum omnem populum, velut sibi deinceps subditum, predictus Avarum Chaganus constituit *f*. Ab eo ergo tempore cum Bulgaris et Avaribus reliquisque gentilibus fuit commixtus, cumque sese inter liberos procrearent atque in populum infinitum maximumque exerescerent; filii autem singuli a patribus indolem generisque stu-

Cum ti, qui ex imperii terris ab Avaribus olim fuerant abducti, barbaris commixti

A. ANONYMO.
9

dium, moribus Romanis congruum, accepissent *g*, quemadmodum sub Pharaone in Aegypto Hebraeorum auctum est genus, ita et in illis modo haud absimili per fidem orthodoxam sacramque ac vivificantem baptismum Christianorum aucta est tribus, aliisque aliis de majorum suorum solo natali narrantes invicem in cordibus fugae desiderium accenderunt.

in populum ingentem excrevisent, hic, victo Avarum Chagano, majorum sedes repetiturus prope Thessaloniam consideret.

196 Cum enim ab eo tempore, quo in illorum progenitores a barbaris patrata fuerat devastatio, sexaginta circiter ac amplius anni essent elapsi *h*, aliusque jam ibidem novus populus exsurrexisset, maximam autem illius partem temporis lapsu liberam ac jam velut gentem propriam esse, Avarum chaganus concessisset, ut nationi mos est, principem, nomine Cuber *i*, iis praefecit; qui, cum e quibusdam, qui cum eo familiariter conversabantur, populi hujusmodi civitatum patriarum desiderium didicisset, quid agat, circumspicit, omnemque populum Romanum extortem, aliosque gentiles, id est, secundum quod in Moysaico Judaorum Exodi libro continetur, proselytos una cum eorumdem suppellectile atque armis ad sese assumit, hique discedunt ac rebelles chagano fiunt *k*, ita ut idem chaganus, cum id cognovisset, a tergo ipsos insequeretur; cum vero manus conseruissent, ac post quinque aut sex praelia devictus etiam in duobus abs illis fuisset, fugam cum relicto sibi populo arripiens ad partes interiores Septemtrionem versus sitas sese confert, adeo ut tandem idem Cuber, cum, relata victoria, praefatum Danubium fluvium cum omni praedicto populo suo trajecisset, ad nostras etiam partes venerit, campumque Ceramesium *l* occupavit, cumque ibidem consedissent, ii maxime, qui fidei orthodoxae erant, ad civitates patrias anhela-
m bant, hi quidem ad custoditam nostram a Martyribus Thessalonicensium urbem, alii ad fortunatissimam etiam urbium reginam *m*, alii autem ad Thraciae civitates reliquas.

verum, ut ibidem omnis iste populus unitus maneat, ab imperatore principis ejusdem petit.

197 Cum vero haec populus vellet, dolose mentis consiliarii id fraudulenter cepere consilii, ne qui ex iis desideratum locum adirent, sed idem Cuber omnibus, veluti qui commixtim essent egressi, imperaret, eorumque princeps ac chaganus fieret; quod si enim ad illum, qui nobis imperare sortitus a Deo erat, abire niteretur, fore ut populum omnem abs illo abstraheret, dissipatumque eundem ab imperio alienum efficeret; tuncque ad sceptrorum dominum, quo ei, ut hic cum omni populo, secum existente, manere posset, in specie supplicaret, legavit, postulans etiam, ut, quae nobis adjacent, Dragobitarum nationes sufficientia eis cibaria subministrare juberentur *n*; quod et factum est. Atque ita cum plurimi Sclavorum tentoria, ut cibaria eis subministrarent, essent ingressi, hique illos de civitate nostra interrogantes, esse illa ab hac haud procul remota, diligenter didicissent, plurimi jam, qui e Romanis ducebant originem, cum uxoribus et liberis nostram a Deo servatam civitatem ingredi coeperunt; quos statim, qui praefecturam administrabant, ad civitatem imperantem *o* navibus miserunt.

198 Cum vero id a praedicto principe illorum Cubero cognitum fuisset, isque latentem in corde fraudem celare non posset, cum con-

ματος ηήετο τὸ τῶν Χριστιανῶν φύλον, καὶ ἑτέροισι D
ἑστέροισι περὶ τῶν πατριῶν τοποθεσιῶν ἀπηγορεύμενος,
ἀλλήλοισι πῦρ ἐν ταῖς καρδίαις τῆς ἀποδράσεως
ὑψίπτον.

196 Χρόνον γὰρ ἐξήκοντα ἤδη ποῦ καὶ πρὸς δια-
δραμάντων, ἀφ' ἧς εἰς τοὺς αὐτῶν γεννήτορας ἢ παρὰ
τῶν βαρβάρων γεγέννηται πόρνησις, καὶ λοιπὸν ἄλλοις
νέοις ἐκείσε λαὸς ἀνεφαίνετο, ἐλευθέρους δὲ τοὺς πλεί-
στοις αὐτῶν ἐκ τοῦ χρόνου γεγενῆαι καὶ λοιπὸν ὡς ἴδιον
ἔθνος προσέχον ὁ Ἄβαρων χαγάνος, καθὼς τῷ γέ-
νει ἔθος ὑπῆρχεν, ἀρχόντα τοῖσις ἐπάνω κατέστησε,
Κοῦβερ ἄναξ αὐτῶν, ὅστις ἐκ τινῶν τῶν ἀναγκασιότατον
προσοικουμένων αὐτῷ μαζῶν τὴν τοῦ τοιοῦτου λαοῦ τῶν
πατριῶν πόλειον ἐπίδουμιαν, ἐν σκίφει γίνεται καὶ
ἀνάστατον λαμβάνει τὸν πάντα Ῥωμαίων λαὸν μετὰ καὶ
ἐτέρων ἑθνικῶν κατὰ ἐν τῇ Μοσαικῇ τῆς Ἐξόδου τῶν Ἰουδαίων
ἐμφέρεται βίβλην, τοῦτοισιν προσήλυτους μετὰ καὶ τῆς αὐ-
τῶν ἀποσκευῆς, καὶ ὅπλων, καὶ ἀνάστατοι καὶ ἀντάξ-
τοι καταλέλεκται τοῦ χαγάνου γίνονται, ὅστε ἐργασί-
α τὸν αὐτὸν χαγάνον διώξαι ὅπισθεν αὐτῶν, καὶ συμ-
βαλλόντων αὐτῶν καὶ ἐπὶ πέντε ἢ ἕξ πολέμοις καὶ ἐπ'
ἀμφοτέροις παρ' αὐτῶν ἠττηθέντος, μετὰ τοῦ ὑπο-
λειφθέντος αὐτοῦ λαοῦ φεγγ' χρησάμενος ἐν τοῖς ἐν-
δοτέροις πρὸς ἄρκτον ἀπεισι τόπους, ὡς λοιπὸν με-
τὰ νίκης περῶσαντα τὸν αὐτὸν Κοῦβερ μετὰ τοῦ εἰρη-
μένου σὺν αὐτῷ παντὸς λαοῦ τὸν προσηγηθέντα Δέ-
νουβιν ποταμὸν καὶ ἰλθεῖν εἰς τὰ πρὸς ἡμᾶς μέρη,
καὶ κρατήσαι τὸν κεραμίσιον κάμπον, κἀκείσε αὐτῶν
ἐγκαθεσθέντων, τὰς πατριὰς ἡτόντο πόλεις, ὡς μάλισ-
τα οἱ τῆς ὀρθοδόξου καθεστῶτος πίστεως, οἱ μὲν τὴν καθ'
ἡμᾶς μαρτυροφυλάκων τῶν Θεσσαλονικίων πόλιν, ἄλλοι
τὴν πανευδαίμονα καὶ βασιλίδαν τῶν πόλειον, ἕτεροι
δὲ τὰς ἀπομεινάσας τῆς Θρακικῆς πόλεις.

197 Ταῦτα δὲ τοῦ λαοῦ βουλευομένου, συμβουλευ-
ται δολερὰς γνώμη, ταύτης βουλῆς κακοῦργος γίνον-
ται, ὅστε μὴ τινας ἐξ αὐτῶν τοῦ ποθουμένου τόπου
ἀξιοῦσθαι, ἀλλ' αὐτὸν Κοῦβερ πάντας ὡς συμμίκτη
ἐξελεθόντας ἐπικρατήσαι καὶ τοῦτων ἀρχόντα καὶ χαγά-
νον γενέσθαι· εἰ γὰρ πρὸς τὸν ὑπὸ Θεοῦ βασιλευ-
σάντων ἡμῶν λαχόντα ἀπελευθέρωσιν πειραθείη, τὸν λαὸν ἅπαντα
παρ' αὐτοῦ ληφόμενος καὶ διασκορπίσας τοῦτον τῆς ἀρ-
χῆς ἀλλότριον καθίστησι, καὶ τότε τὸ δοκεῖν, ὅστις
πρὸς τὸν κῆρυον τῶν σκίπτρων πρεσβεύσων αὐτῷ, ἐφ'
ᾧ μεῖναι μετὰ τοῦ σὺν αὐτῷ ὑπάρχοντος λαοῦ ἐκεί-
σε, αὐτῶν κελουσθῆναι τὰ παρακείμενα ἡμῶν τῶν Δρα-
γουβιτῶν ἔθνη δαπάνας κατὰ τὸ ἰκανὸν αὐτοῖς ἐπι-
χρηγήσαι, ὃ δὲ καὶ γεγέννηται καὶ τῷ τροπῷ τῶ-
τῷ ἐπὶ σιτισμῷ εἰσελθόντων πλείστον εἰς τὰς τῶν Σκλά-
βων σκευὰς καὶ διετροπῶσαντων περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς πό-
λεως καὶ ἀκριβοῦσθέντες, ὡς ἐκ μήκουσ μὴ ὑπάρχειν ταύ-
τας, ἤρξαντο πλείστοι λοιπὸν οἱ ἐκ τῶν Ῥωμαίων ὄν-
τες μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων ἐν τῇ Θεοσώστῳ ταύ-
τῃ ἡμῶν εἰσέναι πόλει, ὡς τινας αὐτίκα οἱ τὴν ὑπάρ-
χοντες φροντίδα ἐν τῇ βασιλευσῆσιν διὰ τῶν πλοῦ-
μων ἀπέπεμπον πόλει.

198 Τοῦτου τε γνωσθέντος παρὰ τοῦ εἰρημένου
πρώτου αὐτῶν Κοῦβερ, καὶ μὴ δυναμένου τὸν ἐγκείμενον
ἐν τῇ καρδίᾳ ἀποκαλύψαι ὄλον, ἐσκέφατο μετὰ

τῶν

A τῶν αὐτοῦ συμβούλων ἐπὶ οἰκείᾳ ἀπολιείᾳ καὶ γνώμῃ καὶ ταύτην κρυφῶδ' ἐβούλην ἰσθῆναι, ὥστε τινα τῶν αὐτοῦ ἀρχόντων ἔξορον εἶναι καὶ πανούργον ἐν πάσι, καὶ τὴν κατ' ἡμᾶς ἐπιστάμενον γλώσσαν καὶ τὴν Ῥωμαίων, Σλάβων καὶ Βουλγάρων, καὶ ἄλλως ἐν πάσιν ἠκουημένον καὶ γέμοντε πάσης δαιμονικῆς μηχανῆς ἀνάστατον γενέσθαι ταὶ τῆ καθ' ἡμᾶς καὶ αὐτὸν τὸ δοκεῖν ὡς τοὺς λοιποὺς προσπελάσαι Θεοφυλάκτῳ πόλει, καὶ δουλον ἑαυτὸν προσποιήσασθαι τοῦ πιστοῦ βασιλέως καὶ λαὸν μετ' αὐτοῦ πλείστον εἰσβαλεῖν πρὸς ἡμᾶς, τὰ αὐτοῦ δεῖν φρονούντας καὶ εὐθεὶν καὶ ἐκ τῶν τρόπων τούτων τὴν πόλιν δι' ἐμφύλιον πόλεμον ἔλειν· ἐνταῦθα δηλοῦται μετὰ τὴν αὐτῆς πόρθησιν οφειλοντας ἐγκαταστήσαι τοῦ λεχθέντος Κούβερ μετὰ τῆς αὐτοῦ ἀποσκευῆς καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχόντων, καὶ εὐθεὶν ὄχρωσιμῶν ἀντιπαράστασθαι τῶν περὶ ἑδρῶν, καὶ τούτων δεσπόζειν, καὶ πολεμεῖν τὰς νήσους καὶ τὴν Ἀσίαν, ἔτι δὲ καὶ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τῆς βασιλείας.

B 199 Ταύτης οὖν τῆς σκέψεως καὶ γνώμης γενομένης καὶ ὅρα τὸ παρ' αὐτῶν βουλευθῆναι πιστοποιησάντων, τὸ δοκεῖν, τίς ἐξ αὐτῶν, Μαῦρος τούνομα, πρόσφυξ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γίνεται πόλει, καὶ πρῶτον πείθει τοὺς τὴν ἀρχὴν διέποντας χρηστοὺς καὶ ἀπατηλοὺς μετ' ὅρων ῥήματα, κἀλλιστα καὶ ἀποδοχῆς ἄξια πρὸς τὸν εὐσεβεστάτην βασιλέα περὶ αὐτοῦ ἀναγγαίαι, ὅστις ὁ πάντων εὐεργέτης τοῖς παρ' αὐτῶν ἀννεγεμῖνοις πισθεῖς αὐτικὰ λόγον ἐγγράφον στέλλει τοῖσι πρὸς τιμὴν, πέμψας ὁρατίονα ὑπάτου τῆ αὐτῆ Μαύρου, καὶ βάντον φιλοτιμίας χάριν, κελύσας πάντας τοὺς ἐκ τῶν τοῦ λεχθέντος Κούβερ κερμησιάνους ἀποφύγους ὑπ' αὐτὸν τὸν Μαῦρον γενέσθαι, καὶ τῆς τοιαύτης κελύσεως ἐμφανῶς γενομένης, καὶ ματρικίῃ ἐνορδίνῳ ἐγγράφῳ συσταθείσης, ἐξ ἐκείνου ἅπας ἐδόθη ὁ ἐνταῦθα προσηρῆς λαὸς τῆ αὐτῆ Μαύρου, καὶ αὐτὸς τούτων ὁ στρατηγὸς ὑπῆρχεν, τινὲς δὲ τῶν ἐκ τοῦ Ῥωμαίων φύλου τὰ περὶ τὸν Μαῦρον ἐπιστάμενοι, ὡς οὐδέποτε ἐφύλαξεν πίστιν τινα, ἀλλὰ αἰεὶ ἀποφυλάκτους καὶ ἐπισηκίους καὶ ὄδλου κἀκίτους ὡν τοῖς τρόποις, πολλοὺς τόπους καὶ ἔθνη ἐξεπάρδησεν, καὶ μὴ ὀφείλει τούτῳ καταπιστεύειν· ἐγνώκως δὲ οὗτος ἐκ διαβολῆς τῶν αὐτῶ πλησιαζόντων, διὰ τρόπων καὶ σκευῆς τῶν κατὰ ἄλλο ἐν τῷ κρυπτῷ ποιούμενος τὴν αὐτὴν δεῖν ἑνεδρῶν ἀπεκεφάλισεν, καὶ τὰ αὐτῶν γυναικότεκα, ὡς ἠθέλησεν, καὶ ὅπου ἐβούλετο ἐπράσεν.

C 200 Ὅθεν οἱ λοιποὶ τῶν Χριστιανῶν μὴ τολμώντες ἐξεπεῖν, ἦνπερ ἔγνωσαν, κατὰ τῆς πόλεως ἐνεδρῶν, ἐθρήνων καὶ ἑαυτοῦς καὶ τὴν πόλιν, μηδενὸς τολμώντος πρὸς ἀντίστασιν τούτου, ἀλλὰ μάλλον καὶ δεδιέναι αὐτὸν, τοὺς τότε τὸ δοκεῖν κρατούντας· κατέστησε γὰρ ὁ αὐτὸς Μαῦρος κεντάρχους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δεκάρχους, ὅσπερ εἶχε σύμπνοους τῆς αὐτοῦ ὄδλου γνώμης, καὶ ὀπλίται τούτου εἶναι ὡσεὶ ἄνδρες εὐτολμοὶ νόκτω καὶ καθ' ἡμέραν ἐφύλαττον τὰς σιτίσεις κομιζόμενοι ἐκ τῶν τοῦ δημοσίου· σκέψις δὲ ταύτη καὶ βουλὴ ἐτύγγαχεν, ὥστε τῇ νυκτὶ τῆς μεγάλης ἑορτῆς τοῦ ἁγίου σαββάτου, ὅτε τὰς τῆς σωτηριώδους Χριστοῦ ἀναστάσεως εὐαγγελίας ἤμελλεν μετὰ πάντων ἐκτελεῖν ἡ πόλις, τότε ἅμα τῶν μετ' αὐτοῦ ἐμπεροπολέμων, ἐμφύλιον βάλλειον πόλεμον καὶ πῦρ εἰς τινὰς ἐπιστήμους τόπους καὶ οὕτως ἐγκρατεῖς τῆς πόλεως γίνεσθαι.

siliaris suis in proprium suum interitum ac iudicium consilia contulit, hocque clanculum cepit, ut e principibus suis quempiam, qui praeter ceteris vaser ac callidus esset, linguamque nostram et Romanorum, Sclavorum et Bulgarorum calleret, atque, ut uno verbo dicam, qui in omnibus astutus omnigenaque diabolica arte esset instructus, extorris fieret, atque ad civitatem nostram a Deo custoditam, ut reliqui, in speciem aufugeret, ac seipsam fidi imperatoris servum fingeret, plurimumque ad nos, ut eadem, quae ille, velle deberemus, populum secum adduceret, hincque ac illis artibus, bello civili excitato, civitatem caperet, hic scilicet post hujus expugnationem praedicto Cubero cum familia sua ceterisque principibus sedem figere, hincque, auctis viribus, adversus populos circumjectos arma movere omnibusque dominari, ac bello insulas p et Asiam, adhuc autem et eum, qui imperii habenas moderabatur, aggredi lente.

199 Cum hujus igitur consilii voluntatisque facti essent, juramentoque, sese, quod statuerant, facturos, fidem fecissent, unus ex eis, nomine Maurus, ad civitatem nostram profugus, ut apparebat, advenit, ac primum suavis ac dolosis verbis una cum juramentis eos, qui principatum obtinebant, induxit, ut optima approbationeque digna ad piissimum imperatorem de eo referrent; qui, in omnes beneficis, iis, quae per illos relata erant, impulsus, eidem voluntatem suam, scripto honoris causa expressam, consulari ornatu vexilloque q eidem Mauro, quo illum cohonestaret, misso, statim significavit, praecipiens, ut Cermesiani r omnes, qui a praedicto Cubero aufererent, eidem Mauro subessent: eumque hujusmodi mandatum publicum factum, atque in scriptam ordinariam matriculam s relatum fuisset, exin omnis, qui huc confluxerat, populus eidem Mauro fuit commissus, ipseque eorum dux exstitit; cum vero quidam, qui e Romanorum gente erant, qualis Maurus esset, qui fidem nemini unquam servasset, sed semper praeter perversitate, perjuriis et dolo moribus existens pessimis loca multa ac gentes praedatus esset, ac illi fidendum non esse, perspectum haberent; ipse autem ex eorum, qui ad illum F veniebant, delatione id intellexisset, illos, qui graves illas insidias, quae latebant, e moribus habitusque manifestabant, capite truncavit, ac uxores eorum, ut voluit, et ubi volebat, vendidit.

200 Cum hinc Christianorum reliqui stratas, quas sciebant, contra civitatem insidias revelare non auderent, et seipsos et civitatem deplorabant, quod nemo ad resistendum ei animos haberet, sed potius etiam ii, qui tunc in speciem aliis praerant, eundem timerent; ipse enim Maurus centuriones et pentecontarchas et decarchas, quos fraudulento consilio suo conspirantes nactus erat, constituebat, eumque hic viri armati, ut plurimum audaces, qui e publico annonam accipiebant, nocte ac die custodiebant. Id porro etiam consilii ceperant, ut nocte magni festi Sabbati sancti, quando salutaris Christi resurrectionis convivium in communi sumptura esset civitas, tunc cum eo, qui belli erant periti, bellum intestinum concitarent, ignemque in loca praecipua

A ANONYMO. Thessaloniamque etiam dolo occupare hic medians virum e suis callidum,

nomine Maurum, qui se transfugam fingat, ad civitatem illam mittit. Verum dum hic E

q

r

s

F

circa Pascha, tumultu in civitate excitato, domini sui voluntatem exsequi staterat,

A. ANONYMO. cipua conjicerent, atque ita civitate potirentur.

hocejus consilium a duce, qui ab imperatore cum navibus mittitur,

201 Qui autem imperium divinitus acceperat, invisibili, quia secundum quod scriptum est, cor regis in manu Dei et, quocumque voluerit, ut aquam, inflectit illud, inspiratione ac nutu, cum nondum, quod dolo contra civitatem meditati erant, exploratum haberet, Sisinnio, caraborum tunc duci, vire solerti et verbis et moribus et in omnibus Deo acceptum sese reddenti u, præcipere dignatus est, ut cum caraborum militibus, cui ei prestant, civitatem hanc, a certaminum Victore custoditam, ad præfatum Maurum eosque, qui cum eo conveniant, observandum ingrederetur, quo, hujusmodi hic existente exercitu, eos, qui a dicto Cubero stabant, alacrius illuc aufugere eveniret: qui gloriosissimus dux Sisinnius, quod mandatum erat, ad finem perducere volens ab Hælladis partibus solvit atque ad insulam Scia-thum x die Dominica, sanctum Pascha præcedente, quæ ab omnibus in orthodoxorum civitatibus celebratur, Dominicaque Palmarum appellatur, B accessit; cum igitur in dictam insulam, quæ a multis annis habitata haud erat, appulisset, atque e sanctissimis templis, quæ ibidem fuerant, unum sylvæ obtectum ac frondosum invenisset, exercitui, quem sibi obsequentem habebat, ut unam illius partem expurgaret, divinumque ibidem Officium, quod et factum est, perageret, præcepit.

quique, ven-tis contra-riis in via detentus,

202 Sequenti igitur die, quæ sancta erat hebdomadæ Passionis Dominicæ secunda, cum et venti, ut versus nos navigaret, essent contrarii, præstantissimus vir ille totum suum convocatum exercitum hortatus est, ne quis deses esset; reliquam autem omnem templi partem expurgaret, et, quod in eo fuerat, baptisterium sacrum, omnesque, qui sancta Christi recordatione digni essent y, præpararentur, ut secundum consuetudinem festum peragerent; cumque hujusmodi ad illos facta oratio omnibus innotuisset, alacriter templi et sacri baptisterii expurgationi certatim operam dabant, ac alius cum alio tabernacula apte conficiebat, alius cum aliis, quæ ad festum spectarent, instruebat, alius autem rursus ad piscium pecorumve capturam invitabat, atque, ut verbo dicam, C universi, prout singulis videbatur, quæ ad festum deinde celebrandum spectarent, præparare sese existimabant, dum omnes quæ prædictus Cuberus et Maurus, iique, qui cum hisce conspirabant, in animo habebant, ignorarent. Postquam vero divinum sanctæ Dei secundæ Officium fuisset peractum, ac omnes cœnati essent gratiasque Deo de more egissent, celeberrimus vir ille, quæ ad stationes et excubias reliquaque omnia, ad custodiam conducentia spectant, diligenter curans, reliquum omnem exercitum jussit quiescere.

semel tamen, iterum ac tertio ut vela faciat, ab apparente alii

203 Cum vero is statim obdormisceret, pulchris victoriis decoratus Dei martyr Demetrius, qui pro nobis servis indignis ac patria x undequaque laborat ac sollicitus est, salutique nostræ imprimis studet, non in somno, sed in veritate apparet, itaque illi ait: Expergiscere, quid dormis? Vela facias, secundus est ventus. Ipse autem illico, quasi id, quod apparuerat, re etiam vera obtineret locum, eum, qui carabo præerat, qualis ventus esset, rogabat. Hic autem dicebat: Contrarius est, sed et vento

201 Ο δὲ τὸ κράτος θεῶν δεδωμένος, ἀοράτη ἐμπνεύσει καὶ νεύματι κατὰ τὸ γεγραμμένον, ὅτι καρδία βασιλέως ἐν χειρὶ Θεοῦ, καὶ ὅπου βούλεται, καθάπερ ὕδαρ, ἐκκλίνει ταύτην, οὕτω τὸ μελετηθὲν ἐν δόλῳ κατὰ τῆς πόλεως ἐπιστάμενος κελύσαι κατηξίωσεν Σισινίῳ στρατηγῷ τότε τῶν καράβων ὑπάρχοντι ἀνδρὶ συνετῷ καὶ τοῖς λόγοις καὶ τοῖς τρόποις καὶ τῷ Θεῷ ἐν ἀπάσιν ἀνατεθειμένῳ*, ὅπως μετα ταῦτα ὑπ' αὐτῶν ὄντων καραβισίωνων στρατιωτῶν τῇ ἀβλοφοροφυλάκῃ ταύτῃ εἰσβαλεῖν πόλει ἐπὶ παραφυλακῇ τοῦ λεχθέντος Μαύρου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ προσσυνετων, ὅπως τοῦ τοιοῦτου στρατοῦ ἐνθάδε τυγχάνουτος, προδωμότερος τοὺς ἀπὸ τοῦ λεχθέντος Κοῦβερ ἐνθάδε καταφεύγει γένηται· ὅστις εὐκλείστατος στρατηγὸς Σισίνιος τὸ κελυσθὲν εἰς πέρας ἀγαγεῖν βουλευόμενος ἔξεισι ἀπὸ τῶν τῆς Ἑλλάδος μερῶν, καὶ καταλαμβάνει τὴν σκιάδιαν νῆσον ἡμέρα κυριακῇ τῇ πρὸ μιᾶς τῆς ἁγίας πασχαλίας, ἥτις ἐν ταῖς τῶν ὁρθοδόξων πόλεσιν παρὰ πάντων ἐορτάζεται καὶ λέγεται ἡ τῶν βασιλευσσομορμίσσας οὖν ἐν τῇ λεχθείσῃ νῆσῳ, ἀκινήτῳ οὕτῳ ἐκ πλείστων τῶν χρόνων, καὶ εὐρύκως ἕνα τῶν γενομένων ἐκείσε παναγίῳ καὶ ἀλάσῳ καὶ ἐνυλον καθεστῶτα, τῷ εὐκλήῳ στρατῷ ἐπέτρεψεν ἕν μέρος αὐτοῦ καθάρειν, κακίσει τὴν θείαν λειτουργίαν ἐκτελεῖν, ὃ δὴ καὶ γεγένηται.

202 Τῇ οὖν ἐπιούσῃ, ἥτις ἦν ἁγία δευτέρα τῆς ἑβδομάδος τοῦ κυριακοῦ πάσους, καὶ τῶν ἀνέμων ἐναντίων ὑπαρχόντων πρὸς τὸν κατ' ἡμᾶς πλοῦν, ἐκκλησιάσας τὸν αὐτοῦ ἅπαντα στρατὸν προδηλέχθη ὁ πανάριστος οὗτος ἀνὴρ, βάρυμιον μὲν εἶναι, τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ ναοῦ καθαίρειν ἅπαν, καὶ τὸ ἐν αὐτῷ γενομένου ἄγιον βάπτισμα καὶ πάντα ἐτοιμασθῆναι ἀξίους τῆς ἁγίας Χριστοῦ ἀναματάσεως, ὡς τὰ κατὰ συνήθειαν τῆς ἐορτῆς ἐκπληρῶσαι, καὶ τῆς τοιαύτης αὐτοῖς διαλλαγίας πᾶσιν καταδήλου γενομένης, προδύμιας τῆς καθάρσεως τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἠγωνίζοντο, καὶ ἄλλος μετ' ἄλλου σκηνοποιῶν εὐθέτως, ἄλλος εὐτρεπίζων μετὰ τῶν ἑτέρων τὰ τῆς ἐορτῆς, ἕτερος δὲ πάλιν πρὸς ἄγραν ἐχθῶν ἢ καὶ κτηνῶν προσεκάλειτο, καὶ ἄπλος πάντες κατὰ τὸ ἐκάστοθ' ἰδοῦν, εἰς τὰ ἔξῃ τὰ τῆς ἐορτῆς εὐτρεπίζων ἠλπιζόν, ἐν ἀγνοίᾳ πάντων ὄντων τοῦ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ λελεγμένου Κοῦβερ καὶ τοῦ Μαύρου καὶ τῶν καταυτοῦς συμπνευστῶν, καὶ δὴ μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν τῆς αὐτῆς ἁγίας δευτέρας, καὶ τὸ δευτεῖναι πάντα, καὶ τὴν πρὸς συνήθειαν τῷ Θεῷ ἀναπέμψαι εὐχαριστίαν, ὃ πανεύφημος ἐκείνος ἀνὴρ τὰ τῶν βυγλῶν καὶ σκυλίκων καὶ λοιπῶν πάντων τῶν πρὸς παραφυλακὴν ἐπιτηδείων φροντίσας ἡρμεῖν τὸν λοιπὸν ἅπαντα στρατὸν προσέταττεν.

203 Καὶ δὴ αὐτίκα ἀρπυνώσας αὐτοῦ, φαίνεται οὐ κατόναρ, ἀλλὰ καθύπαρ ὁ πάντοτε μόνον καὶ μεριμνῶν ὑπὲρ ἀναξίων δούλων καὶ πατρίδος καὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν καλῶς πραγματευόμενος, ὁ καλλίνικος μάρτυς τοῦ Θεοῦ Δημήτριος, καὶ οὕτως αὐτῷ ἐπήγγειρε, τί καθύδαεις; ἀρμένισον, ὃ ἀνεμος ἐπιτηδείος ἐστίν. Ὁ δὲ αὐτίκα τὸ θεᾶσθαι ὡς ἐνεργῶν ὑπαρχον τὸν προσεστῶτα τοῦ καράβου ἠρώτα, ποῖος ἐστὶν ὁ ἀνεμος· ὃ δὲ ἐφ' ἐναντίος ἐστίν· ἀλλὰ καὶ τοῦ χρέος ἐπὶ πλείον σφοδρότερος πάλιν δὲ ὡς ἡμελλεν ἀρπυνοῦν καὶ ἐν βραχεί, ὃ αὐτὸς αὖθις ἐπιστάται διεγείρων τὸν λεχθέντα

θενα

A θέντα στρατηγόν, καὶ τὴν πλευράν υἴξας ἔφη ἔγειρε, εἶπον σοι, ἀρμένισον, ὁ ἀνεμος ἐπιτήδειός ἐστιν διαμαστὰς οὐν πάλιν ἐπηρώτα τοὺς παρακοιμημένους καὶ τοὺς τῆς βίγλας, τίς ἢ ὁ λέξας, καὶ ἐξυπνίους διὰ τὸν πλόον. πάντων δὲ ἀρνούμενου, μηδὲνα ἑωρακέναι, ἢ παρὰ τινος ἀκηκοέναι περὶ τούτου, πάλιν ἠρώτα, εἰ ὁ ἀνεμος ἐπιτήδειός ἐστιν κατὰ τὸ λεχθέν αὐτῷ· εἰπεὶν δὲ τοὺς πάντας ἐναντίον τυγχάνειν· ἐν ἀπορίᾳ οὐν τοῦ λεχθέντος τε καὶ δραζέντος γεγενημένου καὶ μέλλοντος πάλιν ἐκ πλείστης ἀδόλεσχίας πρὸς ὄλιγον ἀρνούσῳ, τὸν αὐτὸν στρατηγὸν αὐτὸς ὁ μάρτυς ἐκ τρίτης παρίσταται, οὐ μικρὰ σπουδῇ καὶ ταραχῇ αὐτῷ εἰπὼν.

hesterno multo vehementior. Cum autem re- A. ANONYMO.
versus obdormiturus esset, mox etiam idem, praefatum duccem excitans, rursus adstat, latereque percusso, dicit: Expergiscere, dixi tibi, vela facias, secundus est ventus. Surgens igitur eos iterum, qui juxta eum dormiebant, eosque, qui excubias agebant, rogabat, quis esset, qui eum allocutus esset atque ad navigandum excitasset; cum autem omnes, sese quemquam vidisse aut ex aliquo id audivisse, negarent, iterum rogavit, an ventus, secundum quod ei dictum erat, secundus esset: omnes autem, contrarium esse, asseruerunt; de re igitur dicta visaque quid esset, cum dubius haereret, iterumque praemaxima exercitatione ad breve tempus dormiturus foret, eundem duccem idem Martyr tertio excitat, haud parvo studio ac contentione ei dicens.

204 Σὺ μὴ ἀμελήσης, ἔγειρον, ἀρμένισον, ὁ ἀνεμος ἐπιτήδειός ἐστιν· ἰδοὺ, σὺ καθυπνίεις, καὶ ἄλλοι ἀρμενίζουσιν· τότε λοιπὸν διγερθεὶς καὶ συνεὶς ὁ Σαυμαστός καὶ ἐξουσιώτατος ἐκείνος, καὶ ὅπως γήσιος φίλος τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ μάρτυρος ὡς θεῖα ἀποκαλύψει καὶ οὐ κατὰ φαντασίαν νῆν τοιαύτην προτροπὴν τοῦ πλοῦς, αὐτίκα διαμαστὰς, καὶ οὐκ ἐτι τινὰ περὶ τούτου διερωτήσας ἤρξατο τοὺς καρᾶθους διατρέχειν, καὶ προσέταξεν ἔξορμεῖν τὰ πρὸς ἡμᾶς· τινῶν δὲ φασκόντων, τῶν ἀνεμίαν ἐναντίον ὄντων, καὶ αὐτῶν τὰ τῆς ἑορτῆς ἐκείσε εὐτρεπίζειν σπουδαζόντων, τοῦ βούλευσθαι ἔφη ἐν ἑτέρῳ τόπῳ ἐρησιότερῳ ἀποφείρειν αὐτοὺς· εἰτα δὲ ἐκείνου ἐκ τῆς ἐκ τρίτου ἐπιστάσεως τοῦ μάρτυρος ἠκραιβωμένου ὑπάρχοντος, ἐκ τῆς ἐπιμόνου αὐτοῦ ὀγλήσεως τε καὶ θεωρίας τοῦ ὑπεραριστοῦ τῆς πόλεως ἡμῶν Δημητρίου, τὸν πλοῖον αὐτῷ ἐπιτήδειον ἕσθαι, καπηλατεῖν πρὸς τὴν ὄρμην τοῦ πλοῦς προσέταττεν, καὶ δὴ ὄρᾳ κάρᾳ, ὡς ἀπὸ τῶν μερῶν χαλκίδος εἰς τὰ πρὸς αὐτοὺς ἀρμενίζοντα εἰσδέσθαι, καὶ ἐμνήσθη τοῦ ἐν ἀποκαλύψει λεχθέντος αὐτῷ.

204 Tu ne absque cura sis, expergiscere, vela facias, secundus est ventus. Ecce, tu dormis ac alii navigant. Tunc, cum tandem mirabilis ille ac visione honoratus Deique et Martyris amicus vere genuinus esset expergefactus, ac, talem ad navigandum invitationem a divina revelatione, non ab imaginatione, esse, intelligeret, statim surgens, nec quemquam amplius de re illa interrogans carabos percurrere cepit, atque ut versus partes nostras solverent, praecipit. Cum autem quidam, ventos esse contrarios, seque, ut ad festum spectantia ibidem praepararent, operam dare, assererent, velle se, dicebat, aliquo ad locum praesidio magis destitutum eos abducere. Deinde vero cum is ex tertia Martyris apparitione, sese per assidui illius civitatis nostrae propugnatoris Demetrii interpellationem ac commendationem prospera navigatione usurum, probe nosset, remigari, ut cum impetu ac celeritate navigatio procederet, jussit, carabumque, veluti e chalcidis partibus aa cursum ad ipsos celeriter dirigentem, vidit, illiusque, quod sibi in revelatione dictum fuerat, bb est recordatus dd.

205 Ἄντικα γοῦν τῇ ἑλασίᾳ τῶν καρᾶθων ἐξήντων, καὶ τοῦ ἀνεμου, ὡς ἔφημεν κατὰ πρόσωπον ὄντος, ἀφνω νεύματι θεῖῳ διὰ τῶν πρεσβείων τοῦ ἀλλοφύρου ἐκ τῶν ὄπλων τοῦτοιο ὀρμιόδρους ἀνεμος κατέπει, καὶ πλείστατες ἀρμιόδιος καὶ ἀρμενίσαντες ἐθέτως, τῇ ἁγίᾳ τετραδί τὴν τῆς ἁγίας ἑβδομάδος ὄραν ἑδδόμην τὴν θεόρυστον ταύτην κατέλαβον πλοῖον διὰ τοῦ ὑπεραριστοῦ αὐτῆς Δημητρίου θέν τοῦ δευτέρου μελετηθέντος τε καὶ στυχηθέντος δράματος τοῦ ἐμφυλίου πολέμου λοιπὸν ἀργήσαντος παρὰ τοῦ Μαύρου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ, αὐτίκα φέβῳ καὶ ἀδυσμῆα συσχεθεὶς ὁ αὐτὸς Μαύρος, πρῆτιφ χαλεποτατῷ ἐκ τῆς ἀδυμῆας περιπεσὼν κατέθεικεν ἐπὶ κλίσης ἐπιπλείστας ἡμέρας· ἔθεν καὶ τῶν ἐν-τεῦθεν μετίσθη, εἰμὴ ὁ προρηθεὶς ἀνὴρ ὁ πανεὶσθημος στρατηγός, ἀγροῦν τὸ μελετηθὲν, τοῦτον ἐν λόγοις καὶ ὄρκοις κατασφάλιστο· τὰ δὲ τοῦ ὀραθέντος αὐτῷ, ἡγουν διατυπωθέντα παρὰ τοῦ μάρτυρος περὶ τοῦ πλοῦς, πλείστοις ἀφηγοῦμενος ἐδημήγορε τὴν σπουδὴν καὶ τὴν πρόνοιαν τοῦ μάρτυρος, ἥνπερ ἐποιήσατο περὶ τῆς πόλεως. Καὶ τότε λοιπὸν τὸν αὐτὸν Μαύρον μετὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ πάντων ἐκ τοῦ Κοῦβερ καὶ τοῦ αὐτοῦ στρατοῦ τοῦ ἐκ τῶν καρᾶθων ἔξω τῆς πόλεως ἐν τοῖς δυτικαῖς μέρεσι παραρροσσέναι διετύπωσεν, πρὸς τὸ τοὺς μέλλοντας ἐκ τῶν Σκλάβων προσφεύγειν κερμησιάνους ἀδελφούς καὶ ἀνεμυδιώτους προστρέχουσαι, καὶ ὅπως διέμειναν ἡμέρας πλείους.

205 Cum igitur initio caraborum exeuntium cursui ventus etiam, ut diximus, contrarius esset, derepente nutu divino per certaminum Victoris preces a tergo eis ventus secundus afflavit, cumque convenienter navigassent, opportuneque vela fecissent, hebdomadae sanctae die quarta, hora septima ad servatam hanc a Deo civitatem per hujus propugnatorum Demetrii appulere. Unde tandem, quod a Mauro iisque, qui ei adhaerebant, indigne paratum formidatumque erat, belli intestini facinore torpescente, timore subito ac consternatione ipse Maurus correptus, cum praeanimi dejectionem febrim gravissimam incidisset, in lecto per dies plurimos decubuit. Atque hinc etiam ex hoc mundo abiisset, nisi predictus vir, dux omni laude dignus, qui, quod meditatam fuerat, ignorabat, eum et verbis et juramentis reddidisset securum. Quae porro ad illum, qui ei in visione apparuerat, pertinebant, videlicet quae a Martyre de navigatione ostensa erant, plurimis narrans, studium ac curam, quam pro civitate Martyr gessisset, manifestam faciebat, tuncque tandem, ut ipse Maurus cum omnibus suis, qui a Cubero ejusque exercitu stabant, e civitate, quo Cermesiani, qui e Sclavis fuga evasuri essent, secure atque absque impedimento advenirent, ad partes Occidentales secederet cc, qui carabis praerat, constituit. Atque hoc in statu per dies plures res manserunt.

A. ANONYMO.
a quo ipse
met Maurus
ab impera-
tore punitur.

206 Post hæc autem cum prædicto Deum amanti duci, ut præfatis carabis navigiisque ad id missis sæpe memoratos Cermesianos alio deportaret, mandatum imperatorum allatum fuisset, ipse Maurus una cum iis, qui ei adhaerebant, ad imperatoris, a Deo coronati, vestigia accessit, ut illic acciperetur princepsque crearetur. Verum nec hac in re otiosa est divinis consiliis instructa certaminum Victoris cura; sed per ipsum Mauri filium, quod contra civitatem nostram et ab illo et a Cubero meditatum erat, in pias aures demisit, fraudem ipsi et perversum sæpe memorati Mauri propositum, eumque præterea in Thraciæ partibus prodicionem contra suam ipsiusmet animam meditari, declarans, cumque hæc, quod, quæ inter illos statuta erant, observans sæpe nominatus Cuberus, nihil prorsus ex ejusdem Mauri hominibus aut rebus attigisset, quin potius et ipsius uxores eodem, quem ante habuerant, imo et majori honore prosequeretur, vere ita esse, apparet. prædictus piissimus imperator, semper ipsi, qui ei imperium est largitus, Deo ea, quæ ad regnum suum spectabant, committens, eique eundem Maurum offerens, neci quidem illud non dedit, sed dignitate orbatum in suburbium, securitatis fide acceptata, relegavit, atque a præfectura ac militia, quam habebat, amovit.

Auctoris ad
illa annota-
tio.

207 Quis, dilecti ac Christum amantes fratres, perpetuo memorandi et protectoris et civitatis nostræ servatoris Demetrii affectum, et curam et latam in bello opem non miretur? Quia, cum nos curis vacui propriique excidii haud gnari essemus, imperatori nostro, ut carabos in civitatis auxilium ac salutem huc mitteret, per Deum suggestit, cumque quod meditati erant, civilis belli, inexpectatæque ac inevitabilis necis nostræ præstitutum tempus instaret, ducem ad navigandum excitavit, ventisque contrariis existentibus, secunda navigatione deduxit, consiliaque ac spes eorum, qui civitatis hujus, ei servire gestientis, excidium moliti erant, dissipavit *dd*. Vere hoc et maximum et incomparabile et ineffabile miraculum cum letitia et lacrymis et hymnis plurimis, cum gratiarum actione conjunctis, et animo et corpore celebrari mereatur. Verum venite, dilecti, clementem ac multum misericordem benignumque Deum ex toto corde oremus, ut huic, quæ eum colit, civitati in salutem nostram continuam gloriosissimum ac maxime mirandum certaminum Victorem concedat, ut per ipsum assidue servati tribuamus laudem et gloriam et adorationem Patri et Filio et Spiritui Sancto nunc et semper etc.

dd

C

206 Μετὰ δὲ ταῦτα κελύσεως βασιλικῆς φοιτή-
σας τῆ λεχθέντι φιλοθῆν στρατηγῷ μετὰ τῶν εἰρη-
μένων καράβων καὶ τῶν ἐπὶ τοῦτο σταλέτων πλοίων ἐπὶ
τῆ ἀποκομισῆ τῶν πολλὰς εἰρημένων κερματιάνων,
ὁ αὐτὸς Μαῦρος σὺν τῶν μετ' αὐτοῦ ἀποσφύγων τῶ τοῦ
Ζεσοπίτου βασιλέως κατέλαβεν ἰσχυρῶς ἐκείσε δεχθεὶς καὶ
ἄρῳον χρηματίας: Ἄλλ' οὐδὲ ἐν τούτῳ ἤρῳσεν ἡ
Βεβουλος τοῦ Ἀθλοφόρου προμήθεια, ἀλλὰ διὰ τοῦ
αὐτοῦ υἱοῦ τοῦ Μαύρου τὸ μελετηθῆν κατὰ τῆς ἡμῶν πόλεως
ἐξ αὐτοῦ καὶ τοῦ Κούβερ εἰς τὰς εὐσεβεῖς ἐμύνησεν ἀνά-
φανερῶσας αὐτῷ τὴν δουλίτητα καὶ φαῦλον πρόθεσιν
τοῦ πολλὰς μνημονευθέντος Μαύρου, καὶ ὅτι περ καὶ ἐν
τοῖς Θρακίοις μέρεσιν προδοσίαν κατὰ τῆς ἑαυτοῦ ψυ-
χῆς ἐβουλεύσατο πράξαι· καὶ τούτων οὕτως ἀληθῶς
καταφανέντων διότι τὰ εἰς μέσον αὐτῶν βεβουλευμένα
φυλάκτων ὁ πολλὰς ἰσχυροσθεῖς Κούβερ, οὐδενὸς τῶν
αὐτοῦ Μαύρου ἀνδρόπων ἢ πραγμάτων ἐρήψατο, μάλ-
λον δὲ τὰς αὐτοῦ γυναῖκας ἐν τῇ αὐτῇ, ἥπερ εἶχον,
τιμῇ καὶ πλείω ἤξωσεν· ὁ δὲ λεχθεὶς εὐσεβεστάτος βα-
σιλεὺς, ὁ ἀπὸ τῆ τοῦ κράτος αὐτῷ παρασχηθεὶς
Θεῷ τὰ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἀνατιθέμενος, καὶ αὐτῷ
τὸν αὐτὸν Μαῦρον καταλείψας, θανάτῳ μὲν τούτων οὐ
δέδωκεν, τῆς δὲ ὄψιας ἀποστήσας, ἐν προακτιῷ μετὰ
τῶν ἀσφαλῶν περιώρσε καὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς στρατίας, ἥ-
περ εἶχον, ἀπέστειλε.

B

207 Τίς μὴ θαυμάσει, ἀγαπῆτοι καὶ φιλόχριστοι
ἀδελφοί, τὸν πόθον καὶ τὴν κηδεμονίαν καὶ συμμαχίαν τοῦ
ἀπὸ μνήστου καὶ προστάτου καὶ λυτρωτοῦ τῆς πόλεως ἡμῶν
Δημητρίου, ὅτι ἡμῶν ἀμερίμων καὶ ἀγνώστων περὶ τῆς
οικείας ἀλώσεως καθεστῶτων καὶ τὸν βασιλεῖα ἡμῶν διὰ
τοῦ Θεοῦ τοῖς καράβους πρὸς συμμαχίαν καὶ σωτηρίαν τῆς
πόλεως ἐνεκαρτίωσεν στείλαι ἐνταῦθα καὶ τῆς προδοσιμ-
ίας τοῦ μελετηθέντος ἐμφυλίου πολέμου καὶ ἀπροσδοκίτου
καὶ ἀφύκτου θανάτου ἡμῶν ἐγγὺς ὄντος, τὸν στρατηγὸν
πρὸς τὸν πλοῦν διήγειρεν, καὶ τῶν ἀνέμων ἐναντίον ὑπαρ-
χόντων εἰς ἐπιπέθειον εὐπλοῖαν ἤγαγεν καὶ τὰς βουλάς
ἔλυσεν καὶ ἐλπιδας τῶν τὴν ἄλασιν σκεψαμένων ποιή-
σασθαι τῆς δουλικῆς αὐτοῦ ταύτης πόλεως· ὄντως χάρις
καὶ θαυμάσιον καὶ ἕμνον παμπόλλων μετ' εὐχαριστίας ὑ-
πάρχει καὶ ψυχῶν καὶ σωμάτων ἔσθιον καὶ τὸ μέγιστον
καὶ ἀσύγκριτον καὶ ἀνέκφραστον καὶ τοῦτο τὸ θαῦμα. Ἄλ-
λὰ δευτε, ἀγαπῆτοι, τὸν εὐπλοῦλλον καὶ πολυέλεον
καὶ φιλοκτιρόμενα ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καθυπετάσωμεν
Θεῷ, ὅπως διηνεχῇ ἡμῶν σωτηρίαν τῆ δουλικῆ αὐτοῦ
ταύτη πόλει τὸν ὑπερένδοξον καὶ ὑπερβαύμαστον Ἀθλο-
φόρον δοξασίται, ἵνα δι' αὐτοῦ διηνεχῶς σωζόμενοι ἀ-
ναπέμωμεν δόξαν καὶ τιμὴν καὶ προσκίνησιν τῷ πά-
τρι καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ, κ. τ. λ.

P

ANNOTATA.

a Caput hoc in codice olim Mazarinæo, e quo integrum, prout apud nos descriptum exstat, lectori hic exhibetur, a fol. 187 usque ad fol. 199 extenditur, sequenti isthoc in fronte titulo affectum: Περὶ τοῦ μελετηθέντος κρυπτῶς ἐμφυλίου πολέμου κατὰ τῆς πόλεως παρὰ τοῦ μάνου καὶ κούβερ τῶν βουλγάρων, De bello intestino, quod contra civitatem Maurus et Cuber Bulgari occulte fuerunt moliti.

b Quæ toto fere hoc numero ac præsertim ejus initio auctor noster, non raro, etiam alibi, uti hic datam a nobis lucubrationem ejus evolventi patescet, intellectu admodum difficilis, modo suppeditat, adeo obscura atque implexa sunt, ut apposite ea in linguam Latinam convertere sit oppido difficile, nec ulla etiam ratione fieri forsitan id a me potuisset, nisi sensus, quem abs illo intendi, e contextu apparet, lucem attulisset.

c Duobus videlicet primis præsentis lucubrationis capp., ac præsertim horum priori.

d Locorum

A d Locorum omnium ac singulorum, quæ ab auctore nostro hic nominantur, notitia in Baudrandi aliorumque Lexicis Geographicis passim est obvia, illanque adeo lectori hic exhibere, operæ pretium non reor. Verum quod jam pertinet ad assertum, quo auctor, eorumdem omnium locorum incolas captivos a Sclavis fuisse abductos memoriæ a se supra proditum, hic ait, id omnino accuratum non est, cum supra, videlicet num. 158, eadem loca per Sclavos habitatoribus vacua reddita fuisse, dumtaxat scripserit, idque etiam aliter, quam abductis ad plagam, Pannoniam versus sitam, in captivitatem incolis, fieri certo potuerit, ut nemo non videt. Et vero regionum, quas Sclavi aliique barbari depopulati sunt, incolas omnes in captivitatem non fuisse abductos, sed alios etiam ex his occisos, alios fuga fuisse dilapsos, e Theophane, Zonara aliisque, qui de rebus illis tractant, quisque haud difficulter comperiet; ut auæsi præterea auctor noster verosimillime, ne dicam indubie, usus hic fuerit.

e Vere olim, idque ante auctoris nostri ætatem, uti is hic indicat, Pannoniæ metropolis Sirmium exstiterat. Etenim ante seculum quintum, quo celeberrima isthæc civitas ab Attila fuit eversa, Illyrici universi, non tantum caput, sed et illius, qui amplissimæ huic regioni præfecti prætorii munere præerat, sedes aliquamdiu exstitit, uti apud Farlatum Illyrici sacri tom. 1 pag. 70 et quinque seqq. videre licet; Illyricum autem Pannoniam complectebatur, quemadmodum vel e solis Secto Rufo et Jornande liquet. Prior enim in Breviario sic habet: Provincias habet Illyricus septem et decem; Noricorum duas, Pannoniarum duas, Valeriam, Saviam, Dalmatiam, Mæsiam, Daciæ duas; et in diocesi Macedoniae sunt septem; Macedonia, Thessalia, Achaia, Epirus, Prævalis et Creta; posterior vero de Success. Reg. ac temp. lib. 1 ita scribit: Illyricus autem cuncta per partes quidem et membra devincta ad unum tamen corpus aptata est; quæ habet intra se provincias decem et octo; hæ sunt: Norici duæ, duæ Pannoniæ, duæ Valeriæ, Savia, Dalmatia, Mæsia superior, Dardania, Daciæ duæ, Macedonia, Thessalia, Achaia, Epirus, Prævalis, Creta. Licet porro Sectus Rufus, contra ac Jornandes facit, provincias Illyrici Dardaniam, quod hæc forte illius ætate provinciæ nomen nondum obtinisset, haud accenseat, ambo tamen Pannoniam, aut, si mavis, ambas Pannonias, inferiorem nempe ac superiorem, Illyrico adscribunt. Ceterum cum inter Illyrici provincias etiam recenseant Prævalim, supra hic errore, ex amanuensium incuria profecto, περιβλεως scriptum, puto, vocabuloque huic περιβλεως aut certe περιβλεως substituendum. Prævalis enim, uti e recitatis Secti Rufi et Jornandis verbis liquet, nota est Illyrici provincia seu etiam, quæ pars Dalmatiæ aliquamdiu fuit, regio; Trebalis autem non item.

f Non Chatzonem, paulo ante hic memoratum, qui Sclavorum dumtaxat, non autem etiam Avaram, duæ fuisse videtur, sed eum ipsum Avaram Chaganum, qui a Sclavis, cum a Thessalonica sub Chatzonis ductu a sese obsessa recedere fuissent compulsi, pollicitationibus ac donis (Adi cap. 2) in auxilium fuit vocalus, ab auctore nostro hic designari existimo; licet autem hic, quod supra num. 158 a Sclavis factum scribit, Avaribus hoc loco eorumque Chagano adscribat, sibi metipsi propterea contrarius æstimari haud debet; Sclavis enim, dum, quod num. 158 narratur, in Illyrico gesserunt, Acares etiam, quibus sædere illi conjuncti partimque etiam paruisse videntur, numero non paucos fuisse admictos, eorumdemve saltem seu imperio seu impulsu Sclavos illud gessisse, verosimillimum fit ex iis, quæ de ambabus illis nationibus apud scriptores proxime laudatos aliosque memoriæ prodita inveniuntur.

g In hæc auctoris nostri Græca verba, πῶς δὲ παρὰ πατρὸς ἑκάστος τὰς ἐνεργαμένας παρεληφτόναι καὶ τὴν ὁμίην τοῦ γένους κατὰ τὸν ἥθω τῶν Ρωμαίων, errorem irrepsisse ex amanuensium oscitantia, in animum induco; iis interim Latinam, quam sensus maxime exigere videbatur, interpretationem attribui; quod si quis meliorem attulerit, eam lubentissime amplectar.

h Devastatio ab auctore nostro et hic et supra cap. 1 memorata, qui innumera hominum multitudo ex imperii terris, uti hic mox is retulit, in captivitatem fuit abducta, verosimillime, uti in Annotatis, cap. ipsi subnexis, jam docui, sub Constante tertio, aut altero e binis ejus successoribus, Constantino Pogonato et Justiniano Rinothmeto seu secundo, evenit. Imo vero, quo etiam aliquanto propius eventus illius epocham utcumque modo determinem, Joannes, Thessalonicensis archiepiscopus, indubie ad annum usque 681, uti ex iis, quæ in Commentario prævio num. 23 in medium adduxi, liquet, vitam protraxit, eamque verosimillime, quemadmodum jam supra docui, ante annum 700, imo etiam, ne alioquin præsul ille (annotata lucubrationis ejus cap. 14 ad lit. h subnexa, consule) ad ætatem nimis provecctam pervenisse sit dicendus, ante annum 690 terminarit: ex iis autem, quæ auctor noster anonymus tum præfationis in modum (adi, quæ lucubrationis Joannis Thessalonicensis cap. ultimo ad lit. g subnexui, Annotata) lucubrationi suæ præmittit, tum hujus cap. tertio refert, præfata devastatio tunc primum, cum dictus Thessalonicensis archiepiscopus ab obitu suo haud multum esset remotus, accidisse videtur ac proin inter annum circiter 680 et annum 690. Jam vero, cum hæc ita habeant, eaque, quæ cap. præsentis auctor noster deinceps narrat, annis amplius post eandem devastationem sexaginta, prout hoc loco ait, evenerint, consecrarium fit, ut ante annum circiter 740 horum epocha figenda haud sit. Imo vero nec ante seculi octavi finem circiter seu tempus, quo Constantinus septimus, Irene filius, imperii habenas tenuit, statuenda isthæc videtur. Ita autumo, quod ab ordine, quo quæque gesta sunt, auctor noster in narrando recedere nullo ex capite videatur, ea autem, quæ cap. præcedenti memoriæ prodit, sub Constantino, Irene filio, seu seculo octavo ad finem jam inclinante evenerint, uti docui in Annotatis cap. isti ad lit. t subnexis.

i Principis hujus, qui, quemadmodum e capitis præsentis titulo supra in Annotatis ad lit. a recitato, intelligitur, Bulgarus exstitit, mentionem nusquam apud scriptores alios invenio; Cubrati quidem, genere Bulgari, qui sub Heraclio seu seculo septimo, ad mediam sui partem nondum proveccto, contra Avaram Chaganum rebellavit, ac cum populo, quem ab eo acceperat, sedibus patris relicto, ad Romanos seu Heraclium secessit, S. Nicephorus, patriarcha Constantinopolitani,

A. ANONYMO.

mus, in Breviario historico, Parisiis anno 1648 edito, pag. 16 mentionem facit. Verum etsi ita non pauca sane Cubrato, quæ mox infra auctor noster anonymus Cubero, Nicephorus adscribat, satque præterea Cubrati et Cuberi nomina affinia sint; quo minus tamen hic cum illo unus idemque dicatur, ætatis, qua ambo floruerunt, diversitas impedit. Cubratus enim, uti ex jam dictis liquet, seculo septimo floruit; Cuberus autem seculo octavo et quidem verosimillime multum jam protecto, nisi forte quis velit, quæ mox de Cubero auctor noster anonymus subjungit, perperam abs hoc iis affici notis Chronicis, ex quibus, ut seculo octavo multum jam promoti evenerint, consectorium sit, quemadmodum in Annotatis ad lit. præced. jam docui.

k Græca hæc verba, καὶ ἀντάρται καταλήλεκται τοῦ χαρῆς κοκρονται, Latine interpretatus sum, Ad rebelles changano fiunt, nulla habita ratione vocabuli καταλήλεκται, quod quid hic significare queat, haud perspicio.

l Nominis hujus campum seu planitiem, quæ haud procul a Thessalonica sita fuerit, nusquam invenio. Verum non est, cur id mirum cuiquam accidat, cum nec planities omnes seu campos commemorare soleant Geographi, nec singulos suis nominibus distinctos tabulæ Geographicae, ulut etiam accuratæ, exhibere.

m Ita etiam scriptores Græci alii Constantinopolim per tituli honorarii modum subinde appellant.

n Dragobitæ ergo, si vera hic memoret auctor noster anonymus, jam ante illud tempus, quo Cuberus cum suis in Campo Ceramesio consedit, haud procul a Thessalonica sedes habuerint. Illi porro Dragobitæ seu, ut supra etiam ab auctore nostro hoc nomen exaratur, Dragobitæ Sclavica etiam, ut supra loco non uno tradit, natio fuerunt, ortique verosimillime ex iis, quos Russis tributarios fuisse, Constantinus Porphyrogenitus lib. De administrando Imperio cap. 9 scribit, Dragobitarumque nomine distinguit, nullam interim Dragobitarum seu Drogobitarum, qui verosimillime, ut jam dixi, e Sclavis hisce orti sunt, mentionem vel ibidem vel alibi usquam faciens.

B o Id est, Constantinopolim, ut supra adhuc monui.

p Auctor noster verosimillime non alias hic intelligit insulas, quam quæ in Mari Ægeo, quod modo Archipelagus vocatur, magno numero sitæ sunt.

q Ita hic vocabula ἰσθμῶν ἰσθμῶν καὶ ἰσθμῶν interpretatus sum; postremum enim e binis illis vocabulis idem, quod ἰσθμῶν, apud scriptores haud paucos, uti ad hanc vocem in mediæ et infimæ Græcitalis Glossario apud Cangium videre licet, Vexillum significans, hoc significare e sensus contextu est visum; quod autem ad primum pertinet, Lipomanus quidem in Metaphrastica Sancti nostri Passione, quam supra loco tertio dedimus, duo hæc vocabula ἰσθμῶν ἰσθμῶν Latine interpretatur Consularia insignia, verum mihi præ voce Insignia vocabulum Ornatus placuit, quod ab auctore nostro, non ἰσθμῶν, uti a Metaphraste fit, sed ἰσθμῶν efferatur, hocque vocabulum deductum videri queat ab adjectivo ἰσθμῶν, quod idem, quod Latine pulcher aut decorus, significat.

r Ita scilicet seu Sclavi seu Bulgari seu etiam alii quicumque, qui Cubero parebant, idcirco indubie hic vocantur, quod in Campo Ceramesio, a Thessalonica haud procul dissito, in quo, ut auctor noster supra docet, consederant, sedes haberent.

s Ut, cur bina Græca vocabula Ματρίων et ἐνὸρμων Latine hic interpretatus sim ordinaria matricula, perspectum habeas, adi ad primum e binis illis vocabulis et ad vocabulum ἐνὸρμων in Mediæ et infimæ Græcitalis Glossario Cangium.

t Vocem hanc iterum in significatione, quam in Annotatis, cap. præcedenti ad lit. i subnexi, memoravi, ab auctore nostro hic usurpari, e sensus contextu liquet.

u Nec duces Sisinnium, nec Maurum, cui, quæ ab auctore nostro cap. præsentis narrantur, conveniant, apud ullos scriptores alios invenire quivi.

C x Sila hæc est in mari Ægeo seu, ut modo vocatur, Archipelago ad oram Thessaliæ. Videsis ad vocabulum Sciathus in Lexico Geographico Baudrandum, ibidemque invenies, insulam illam, quam tum, cum ea, quæ cap. præsentis narrantur, eveneri, incolis destitutam fuisse, auctor noster post pauca memoriæ hic prodit, modo etiam arce esse munitam.

y In codice olim Mazarinæo voces aliquot hoc loco adeo excessæ sunt, ut nulla plane ratione legi potuerint; reliquis autem, quem contextui conformiorem existimavi, sensum in versione Latina attribui.

z In codice olim Mazarinæo voces iterum aliquot excessæ hic sunt, idque ita, ut non magis, quam de quibus ad lit. præced., legi queant, eo tamen discrimine, quod, quæ hoc loco excessæ sunt, sensu, ut apparet, haud officiant.

aa Chalcis, quemadmodum Baudrandus in Lexico Geographico docet, urbs est Eubææ insulæ, in Archipelago sitæ, primaria; hæc autem insula ab iis, qui e Sciatho Thessalicam navigant, a tergo relinquuntur.

bb Quia nimirum, ut sibi in visione dictum fuerat, ventum esse Thessalicam navigantibus secundum, e nati, quæ celeri cursu ad ipsos e Chalcide seu Eubæa properabat, certissime intelligebat, uti cuique ex iis, quæ de insula Eubæa ad. lit. præced. notati, manifestum esse debet.

cc Ita hic verbum παραφρασεως, quod in nullis prorsus lexicis invenire licuit, interpretatus sum, significationem, quam sensus exigere videbatur, illi attribuens.

dd Equi iterum lectoris iudicio permitto, quæcumque cap. præsentis prodigiosa occurrant. Observari tamen velim, potiorum et ea, et quæ cap. proxime antecedenti occurrunt, fidem mereri, quam quæ tribus primis capp. narrantur: illis enim, at non item hisce, auctor æqualis existit, uti partim ex ipsis hujus verbis, num. 185 occurrentibus, partim ex ætate, qua quæque secundum supra annotata eveneri, fas est colligere. Adi etiam Commentarium prævium num. 24.

A

A ANONIMO.

CAPUT VI.

Cyprianus episcopus, a Sclavis captus, mirabili modo a S. Demetrio in libertatem asseritur a.

Γέγονε τις ἐξ Ἀφρικῆς ἀνὴρ, ὡς μὲν συνετός, ὡς δὲ τὰ θεῖα θεοσεβής, καὶ πολλὸς μὲν τὴν ἀρετὴν, ἀριερατικῶν δὲ κοσμομίμενος ἀξιώματι ὄνομα τοῦτο Κυπριανός· οὗτος τὴν πρὸς βασιλῖδα τότε διὰ τινὰς χρείας στέλλόμενος περὶ τοὺς τῆς Ἑλλάδος τόπους ἀπροσδόκητα τῶ των Σκλαβίων ἔβρι ἐκλήρευται· Ἀπάγεται τοίνυν τῆ σκῶν χώρα ἀνδράποδον ὁ κατ' ἄμφω σμενός καὶ πολλὸς ἐκεῖνος ἀρχιερεὺς. Ἐντεύθεν αὐτῶ δουλεία βαρβαρικὴ, καὶ δούλος βαρβάρου δεσπότητος καὶ ἀκαθάρτου καὶ ἀντικρύς μαιψήφου Σηρός ὁ εὐτύης καὶ οἰκονόμος τῆς καθαρῆς καὶ ἀναίμακτου θυσίας, καὶ τῶν λογικῶν του Χριστοῦ θρεμμάτων ποιμῆν καὶ διδάσκαλος, κόφινος ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῶ κατ' ἑκάστην, καὶ κόφινος τῆς βαρβαρικῆς ἰπποστασίας ἐκέρουσι.

B Πληγαὶ κατὰ νότων, πληγαὶ κατὰ κόρρης, κατὰ σιαγόνος ραπισματα ὅσπερ θῆτα ἐξαποικυαίη τῶ χρέω τῆ, καὶ πολλῶ τοῦ τῆς δουλείας βάρους (ὁ βαδους τῶν σῶν κρημάτων, λέγει Θεοῦ ἀνεξικακῆ) ἡ πρεσβυτικὴ ἐκείνη, καὶ ἱερὰ πολλὰ, καὶ ἦν τῶ βαρβάρῳ ὡς ὁ λαὸς ὁ ἀρχιερεὺς τρόπον ἕτερον.

Vir quidam fuit ex Africa tum perspicax, tum rerum divinarum cultor, ac multe quidem virtutis, archiepiscopi autem dignitate ornatus. Nomen ei erat Cyprianus d. Hic tunc ad civitatum reginam negotiorum quorundam causa missus circa Helladis loca inexpectato a Sclavorum gente insidiis captus est c. Ad eorum igitur terram, manibus ambabus vinctis, in mancipium abducitur venerabilis ille ac canus archiepiscopus. Exin barbarica ipsi servitus fuit d, cumque heri barbari ac impuri servus esset, atque apud sanguinariam feram puræ ac incrementa hostiæ sacerdos ac dispensator, spiritualiumque Christi alumnorum pastor ac magister detineretur, quotidie ipsi in humeris cophinus, stercorisque ex equino barbari stabulo exportatio incumbebat. Plagæ in dorso, plagæ in capite, atque in maxilla alapæ, dum tandem servitutis et diuturnitate et gravitatis excessu (o iudiciorum tuorum, elemens Dei Verbum, profunditas!) deficeret senilis illa ac veneranda cæsaries, eratque barbaro archiepiscopus nova rerum conversione veluti e plebe unus.

Cyprianus episcopus Afer e captivitate, in quam inciderat, b

d

e

f

ab apparente sibi S. Demetrio eripitur, vinculisque liber

209 Πῶ γὰρ διαστέλλειν οἶδεν ἡ βάρβαρος ἐκείνη ψυχὴ ἀνὰ μέσον ἱεροῦ καὶ βεβήλου ὡς μὴ ἀπεσθαι τοῦ Χριστοῦ Κυρίου, καὶ ἀκηρίστατα πονηρέσθαι· τί τὸ μετὰ ταῦτα· αἶρει πρὸς οὐρανὸν τὸ ἅμα ὁ μαστιγίας ἐκεῖνος ἀρχιερεὺς μετακαλεῖται τὴν ἑλθοσὲν βοήθειαν· καὶ ταχὺ αὐτῶ ἀνατίθαι τὰ ἴαματα, καὶ ὁ ῥύσσης ἐξ ὑψωμάτων δόξης ἀποστέλλεται ταχυνώτατος. οὗ καὶ κατὰ γῆν κατέδρασαν ὁ ἀρχιερεὺς. Καὶ τοίνυν ὄναρ αὐτῶ Σαυμάσιον ὁ μάρτυς εἰσίσταται· ἴωρα γὰρ, καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ ἐνδεδυμένος πανοπλίαν στρατηγικὴν, ἔφιππος, ἔφιπφός τις ἅμα καὶ χαριστάτος· καὶ εἰ τῆς αἰχμαλωσίας ἀπαλλαγῆναι βούλει, καὶ τῶν δεσμών, φρονί, ἀκολουθεῖ μοι. Γνωρίζε τοῦτο καὶ ὄνομα καὶ πατρίδα καὶ ἀξίωμα ὅτι τε Δημήτριος καλεῖται, καὶ Θεσσαλονικὴ τοῦτο πατρίς, καὶ στρατιώτης τυγχάνει, λαμπρὸν καὶ τὸ ἀξίωμα περιειμένος. Ἄνετα παραχρῆμα τῶν δεσμών ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ ἡ ποδῶν εἶχε τάχους, τῶ φανέντι ἀκολουθεῖ.

209 Ubi enim barbara illa anima inter sacrum et profanum possit distinguere, ut Christum Domini non tangat, inclementissimeque tractet? Quid vero post hæc? Archiepiscopus ille, ad mancipii conditionem redactus, oculos ad cælum levat, auxilium supernum implorat: ac statim ei curatio affulsit, liberatorque e gloriæ altitudine celerime demittitur. Nox erat atque humi archiepiscopus dormiebat. Somnium igitur mirabile ei Sanctus immittit. Visione enim afficiebatur, et, ecce, vir, armatura militari indutus, equo, insidens, ense instructus, juvenis simul ac facie lætissimus, atque, dicebat, si captivitate et vinculis liberari vis, sequere me. Declarat ei suum et nomen et patriam et dignitatem, seque adeo Demetrium vocari, Thessalonicamque ei patriam esse, militemque existere dignitate etiam illustrem. Liberatur illico vinculis archiepiscopus, et quam posset celerime eum, qui ei apparebat, sequebatur.

f

210 Ἡμέρα παρήλθεν ἡ πρώτη, ἡ δευτέρα παρῶν, καὶ μετ' αὐτὴν ἡ τρίτη, καὶ καθέξῃς ἄχρι καὶ τῆς ὀδοῦς, πειρηματούτος τοῦ μάρτυρος· καὶ κατὰ Θεσσαλονικὴν ὁ ἀρχιερεὺς, ἰδοὺ καὶ ὁ ὀδηγὸς ἀφανής· εἰσῆμι τὴν πόλιν, πυνθάνεται τις ὁ ἐν αὐτῇ στρατιώτης, δηγούμενος ὅπως αὐτὸν τῆς αἰχμαλωσίας λυτρώσονται· εἰσέτι γὰρ τῶν ποῖς Οὐανομίας κεκλήυτο οἱ τὸ τῆς μαρτυρικῆς θανατοῦργίας μυστήριον, ὡς ἔτι μάλλον δημοσιεύοιτο τὸ τέρσιον καὶ μεγαλύνοιτο τῶ μάρτυρι τῶ Σαυμάσιον, ὡς γούν πρὸς γνώσιν οἱ ἀκούοντες γίνοντο, ὡς τὰ τοῦ πρῆγματος θανατοῦργία μαρτυρικὴ, εἰς αὐτὰ τοῦτον ἀγοῦσι τοῦ μάρτυρος τὰ θεῖα ἀνάκτορα· ὁ δὲ ἄματῃ εἰσεῖη καὶ τῆ εἰκόνι τῶν μάρτυρα ἰδοὺ καὶ ἔφιπφόν ἰδοὺ καὶ ἰπποῦτην δεύσαιο, αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν φανέντα οἱ παρεῦθ ἀναγνωρισάμενος· τότε δὴ τότε ἀποκαλύπτεται αὐτῶ τὰ τοῦ Σαυμάτος, καὶ περὶ οὗ εἰς πρόσωπον ἠδωμολογεῖτο τὰ χαριστήρια Θεοῦ καὶ τῶ Μάρτυρι.

210 Dies prima transit, secunda aderat ac post hanc tertia et sic deinceps usque ad octavam, ducem itineris se præbente Martyre, jamque prope Thessalonicam erat archiepiscopus, et, ecce, evanescit vis dux: civitatem ingreditur, quis in ea sit miles, rogat, narrans, qui enim a captivitate liberasset; adhuc enim e Providentiæ ordinatione miraculi, a Martyre patrat, mysterium ipsum latebat, ut adhuc magis divulgaretur prodigium, Martyrique ad gloriam cederet miraculum. Simulatque igitur audientes in cognitionem rei, per factum a Martyre miraculum patrate, venerunt, ad ipsam illum sacram Martyris basilicam deducunt; statim autem atque esset ingressus, ac in Icone Martyfem vidisset, simulque et ense instructum et equo insidentem conspiceret, esse illum, qui sibi apparuisset, asseverabat. Continuo ei,

haud prociat a Thessalonicam mirabili modo sititur.

Octobris Tomus IV.



A. ANONYMO. ei, quæ ad miraculum spectarent, manifestata sunt, cadensque in faciem Deo et Martyri gratias agebat.

Deo idcirco ac Martyri in civitate illa gratias agit,

211 Et nunc, exclamabat, Martyrem suum misisse Dominum, neque e manu affligentium me ac de luto facis liberasse, pedesque meos in loco patenti posuisse ac gressus meos direxisse, cognosco. Anima mea pertransiit vinculo- rum ferrum, ipsæ manus meæ in cophino servie- runt; sed, ecce, nunc illas cum lætitia elevo, unde mihi auxilium venit. Ac Deum quidem ore magnificabat, oculis autem subjectum templi so- lum madefaciebat; ei enim præ lætitia simul et compunctione lacrymæ, scatæbræ in modum manantes, effluebant. Hinc novam civitas tota tanti prodigii festivitatem celebrabat Martyri, miraculumque extollebat.

reversusque deinde in pa- triam tem- plum et ibi- dem, mira- biliter ite- rum

212 Ille autem archiepiscopus Cyprianus cap- tivus, vinctus, liber in Martyre, Constantino- polim post hæc properans, quæ ei ante captivita- tem fuerant proposita, curavit, miraculum etiam ibidem, quod ei a S. Demetrio obtigerat, enar- rans libereque divulgans. Postquam porro rursus ad ovile suum venisset, templum ingens, veluti de redemptione sua Magno e gratias agens, divino illi nomini excitat, illudque et ornat et illustrat. Verum cum et marmora, ut per ea Martyri templum ornaret splendidius, opus ei essent, socium in labore illum invenit. Ei enim apparet, seque appulsam in portu navim, quæ necessaria futura contineret, jam nunc vidisse, nunciat, nauclerum, ut in marmora inquirat, accedit.

spem ferente Sancto, ex- citat, splen- didissimeque exornat.

213 Mox audacter mentitur nauclerus, se- que, quod quærebatur, non habere, affirmat. Ab inquisitione desistit archiepiscopus. Iterum Martyr et locum navis, quo marmora ser- ventur, ei ostendit, quanta ac qualia sint, situmque illorum et munerum et nomen ei- dem exponens, ac illa, quæ nauclerus navi veheret, marmaro fratris ipsius ac commar- tyris victoris, qui et illa, inventis aliis, ei dabat, nomine esse mercatum. Rursus archiepiscopus nauclero et nomen et locum et mensuram et figuram et quot ac qualia sint marmora, et qui magno Demetrio a Victore f commartyre data sint, edicit. Cum ista igitur nauclerus audivisset, quid ita futu- ra prospiciens Martyris gratia vellet, intelle- xit, statimque marmora archiepiscopo largi- tur.

Hinc Deme- trii a capti- vorum, quos prodigiose liberavit,

214 Atque ita ornandi templi opus brevi perficitur g. Quæ autem mens enumeret, qua- lisve sermo exponat captivorum ex omni bar- barica regione liberationes, quas quotidie fere operatus sit Magnus? Alios quidem ex ipsis vin- culis statim liberans atque, ut propriis pedibus aufugerent, dimittens, alios vero, cum vehi in- digere, equo suo impositos sub equitis habitu, carcerum quidem aliis invisibiliter apertis, aliis autem etiam quantum ad vectes et seram, cum vinctis eos vacuaret, servatis intactis, ad usque etiam propriam civitatem suam Thessalonicam veluti per aëra vectos, præstans incolumes, adeo ut carceris custos, cum, vinctorum, qui cus- todiaë mancipati erant, computo inito, quosdam, quos Magnus e vinculis eripuerat, amisisset, nescius, quid ageret, aliquando etiam dixerit.

215 Quid hoc? Num iterum ergo e Bulgaris fur carcerem fuit ingressus vinctosque ab- ripuit? Noverat enim, qui sæpe a Martyre,

211 Καὶ νῦν ἔργων, ἑβόα, ὅτι ἀπίστευτε Κύριος τὸν μάρτυρα αὐτοῦ, καὶ ἐρήυσάτῳ με ἐν χερσὶ τῶν ἐλευθέρων με, καὶ ἀπὸ πηλοῦ ἴλιος· καὶ ἔστησεν ἐν εὐρυχώρῳ τοῦς πόδας μου, καὶ τὰ διαθρήματα μου κατεύθυνε. Σί- δηρον διήλθεν ἡ ψυχὴ μου τὸν τῶν δεσμῶν αἱ χεῖρες μου αὐταὶ ἐν τῷ κοφίνῳ ἐδοῦλεσαν· ἀλλὰ νῦν, ἰδοὺ, αἶρα ταύτας μετ' εὐφροσύνης ἔδειν ἡ βοήθειά μου ἐλήλυθεν· καὶ στόματι μὲν Θεὸν ἐμεγάλυνεν, ἐξ ὀμμάτων δὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ νεῶ κατέβηκεν ἑδοσφορὶ κρουνηδῶν γὰρ αὐτῷ κατέρρει τὸ τῆς χαρᾶς ὕψος καὶ κατανώθειος δάκρυον· ἐνεύθειεν ἡ πόλις πάσα ἑορτῆν ἄλλην τῆς τηλικῆς θαυματουργίας ἐκέρτου τῷ μάρτυρι, καὶ τὸ τεράστιον ἐμεγάλυνον.

212 Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἐκεῖνος Κυπριανὸς, ὁ αἰχ- μάλωτος, ὁ δεσμῖος, ὁ ἐλεύθερος ἐν τῷ μάρτυρι τὴν Κωνσταντινίου μετὰ ταῦτα καταλαβὼν ἦ, τὰ τῆς προσέσεως τοῦτ' ἃ τῆς αἰχμαλωσίας κατήπειγε, κή- κει τὸ ἐπ' αὐτῷ τοῦ Δημητρίου θαυμάσιον διηγησάμε- νος, καὶ παρήσιασάμενος. Ἐπεὶ καὶ αὐθις τῷ σφετέ- ρῳ ποιμνίῳ γένοιτο, τὸν μέγαν ὡσπερὶ δεξιούμενος τῆς ἀπολυτρώσεως ναὸν ἐγειρεῖ ἐπὶ τῷ θεῷ τοῦτ' ὄνομα- τι, καλλίνει, λαμπρύνει τοῦτον· ἀλλὰ γὰρ καὶ μαρ- μάρων ἐπεὶ εἰς χρεῖαν καθίσταται ὡς δι' αὐτῶν φαιδρό- τερον κατακαλλίνει τὸ μάρτυρι τὸν ναὸν, εὐρίσκει τοῦ- τον συνέριθον φαίνεται γὰρ αὐτῷ, καὶ τὸ ἐν τῷ λιμέ- νει πλοῖον προσκίλει· ἄρτι φάσκει ἐοράμενος, τῶν ἐν χρεῖᾳ ἔση ἐπιτυχῆς· πρόσσει τῷ ναυκλήρῳ τὴν ζή- τησιν τῶν μαρμάρων ποιούμενος.

213 Ἐξελοφειδῆς ὁ ναυκλήρος γίνεται, καὶ τὸ ζη- τοῦμενον μὴ ἔχειν δι' ἄσχετον· παύεται ὁ ἀρχιερεὺς τῆς ζητήσεως· αὐθις ὁ μάρτυρ καὶ τόπον δείκνυσσι τοῦ πλοίου αὐτῷ, ὅποι αἱ μάρμαροι, ὅποσαι, καὶ ὅποι- αι, καὶ τόπον τοῦτον, καὶ ἀριθμὸν, καὶ ὄνομα οἱ προ- σηγησάμενος, καὶ ὅτι τὰς, ἃς ὁ ναυκλήρος φορτηγεί- ται τῷ πλοίῳ μάρμαρους ὄνοματι τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συμ- μάρτυρος Βίκτορος ταύτας ὀνόησας, καὶ ὅς ἐτέρας εὐρὸν ταύτας αὐτῷ ἐδορήσατο. Πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς τῷ ναυκλήρῳ, καὶ ὄνομα σημαίνει καὶ τόπον, καὶ μέτρον, καὶ εἶδος, αἱ, καὶ ὅσαι καὶ ὅποιαι αἱ μάρμαροι, καὶ ὡς δορηθεῖεν αὐταὶ Δημητρίῳ τῷ μεγάλῳ πρὸς Βίκτορος τοῦ συμμάρτυρος. Ὡς γὰρ οὕτως ἀνοῦσαι ὁ ναυκλήρος συνέκειν ὡς οὕτω βούλεται ἡ προβλεπτικὴ χάρις τοῦ μάρτυρος, καὶ παρατὰ τὰς μαρμάρους δίδωσι τῷ ἀρχιερεῖ.

214 Καὶ τὸ ἔργον οὕτω τῆς τοῦ ναοῦ περικουσμήσεως εὐδὺς συμπεραίνεται· τίς δὲ ἐξαρτιμύσει νοῦς; ποῖος δὲ λόγος ἐκδηγήσεται τὰς τῶν αἰχμαλώτων ἀναρρίσεις ἐκ πάσης χώρας βαρβαρικῆς, ἃς ὁ μέγας καθ' ἑκά- στην ἐπιτελοῖ σκεδὸν, τοῖς μὲν ἐλευθερῶν ἐξ αὐτῶν δεσμῶν παρατὰ, καὶ πρὸς τὸ οἰκείας φεύγειν πο- σὶν ἀφίει, τοῖς δὲ ἐπόχους τῷ σφετέρῳ ἵππῳ ἀνελα- φρίζόμενος, φαινόμενος ἔφιππος, τῶν φρουρῶν τὰς μὲν ἀνοίγων ἀοράτως, τὰς δὲ καὶ ἀσφαλεῖτους κλειδῶρα καὶ σφραγίδα διατηρῶν τῶν δεσμῶν ἀποκεινῶν, καὶ πό- λεως τῆς οἰκείας ἄχρι Θεσσαλονίκης ἀέριος ὡσπερ τοῦ- τους ἀνασπάζόμενος, ὡς ἐνεύθειεν καίποτε τὸν δεσμο- φύλακα τοῦς δεσμῖους μετροῦντα κελευσμένους εἶσω φρου- ρὰς ἐπὶ τινὰς ἀπολῆσαι, οὓς ὁ μέγας ἐξήρασε τῶν δεσμῶν, διαπορούμενος * εἰπεῖν.

E

F

an non διαπορού- μενον?

A μίους ἐκ τῆς φρουρᾶς ἐξημίωτο· ἑώρατο γὰρ καὶ τοῖς βαρβάραις ἰππαζόμενος ὁ μέγας οἷς οἶδε λόγοις, φερῶν αἰχμάλωτον ἔπαυον, καὶ τὸν ἀσπάζοντα, ἢ κλέπτοντα, καὶ διοκόμενον ἄρα καὶ φεύγοντα, Σαυρασίως ἐσχηματίζετο. Ἄλλὰ τί σοι τὸ μέγαλόν τοῦ Χριστοῦ στρατιώτη; τί σοι τῶ συμπαθέστατον καὶ φιλοπατρίδι ἀντιδοίμενον ὁ λαὸς σου τῆς εἰς ἡμᾶς σου κηδεμονίας τῆς εἰς ἡμᾶς πολλῆς σου χρηστότητος;

multis e custodia eductis, damnum pateretur; nam et a barbaris Magnis fuit conspectus, cum equo vectus, quibus novit, modis captivum, vecturae indigum, deferens et rapientis seu furantis, et persequentis simul ac fugientis speciem referret. Verum quid tibi magno Christi militi, quid tibi commiserantissimo ac patriae amanti nos populus tuus ob tuam erga nos curam, ob magnam tuam erga nos benignitatem retribuemus?

A. ANONYMO. multitudine celebrandi occasio hic arripitur.

ANNOTATA.

a Caput hoc titulo simul et initio in codice olim Mazarinæo est mutilum, quod ex hoc post pag. 199 folium unum alterumve sit excisum, licet interim paginarum series, quod hæ non prius, quam factum hoc fuisset, numeris fuerint distinctæ, interrupta haud sit; quæ autem huc spectantia in præfato codice restant, a fol. 200 usque ad fol. vers. 203 eocurrunt. Porro dictum caput e codice nostro Græco † Ms. 193, in quo a fol. verso 31 usque ad fol. vers. 83 e Leonis Allatii Ms. descriptum exstat, lectori hic exhibetur; licet autem illud narrationis prolixioris, quod Joannes Stauracius adornavit, compendium dumtaxat sit, non autem ipsa prolixior auctoris nostri anonymi narratio, a nobis tamen, cum hanc integram haud habeamus, præfati nostri anonymi nomine illud hic editur, quod ab eo equidem, quæ complectitur, primum litteris commendata fuisse videantur, certeque a primæva ejusdem narratione in substantia haud differat, uti argumento esse potest occurrens apud Mabillonium tom. 1 Veterum Analect. pag. 89 et seqq. narratio, qua ab Anastasio Bibliothecario, qui et ipse anonymi nostri narrationem in compendium contraxit, quantum ad substantiam eadem omnino, quæ cap. præsentis, Joannis Stauracii verbis expresso, narrantur, litteris commendata existunt.

b Nihil plane occurrit, ut, cujusnam hic sedis in Africa fuerit archiepiscopus, utcumque determinem. Verum seculo octavo senescente nonoqve ineunte, quo tempore, uti ad lit. proxime seq. docebo, narratum cap. præsentis miraculum Cypriano, in Africa archiepiscopo, obvenit, in Africa saltem episcopus archiepiscoposque exstitisse, fas est concludere vel ex iis, quæ Pagius in Criticis ad annum 893, num. 1 in medium adducit.

c Auctor noster, uti ex iis, quæ in Commentario prævio num. 24 in medium adduxi, primum est eruere, certo ante annum 882, et quidem, quemadmodum ex Annotatis, quæ duobus capp. proxime prægressis subnequit, apparet, verosimiliter aut seculo octavo senescente aut nono ineunte floruit; quapropter, cum in narratione sua, prout apud Mabillonium loco supra cit. in compendium ab Anastasio Bibliothecario contracta exstat, narratum a sese cap. præsentis miraculum ætate sua evenisse, diserte sub initium affirmet, consecrarium fit, ut id verosimiliter vel seculo nono ineunte, vel etiam paulo citius seu octavo senescente acciderit; amobus autem hisce seculis Sclavi, qui in Dalmatia habitabant, hancque regionem jam inde ab Heraclii imperatoris ætate occupant, continuo piraticam exercere, uti quisque facile intelliget vel ex iis, quæ de natione illa Andreas Dandulus in Chronico suo loco non uno memoriæ prodit. Jam vero, cum hæc ita habeant, facile fieri potuit, ut Cyprianus archiepiscopus, cui dictum miraculum obvenit, in manus Sclavorum, dum ex Africa Constantinopolim navigaret, inciderit; quod re etiam vera factum, auctor noster hic tradit.

d Alicubi verosimillime in Dalmatia, uti ex Annotatis ad lit. præced. statuendum videtur.

e Ita hic S. Demetrius, qui μεγαλομάρτυρος, magni Martyris, titulo a Græcis passim condecoratur, Antonomastice quodammodo seu per excellentiam nominatur.

C f Non alius indubie nominis hujus martyr hic designatur, quam celeberrimus ille, de quo apud non actum jam est die XXI Julii, quo Martyrologio Romano aliisque Fastis sacris quam plurimis exstat inscriptus, cultumque plane insignem Massiliæ obtinet.

g Auctoris nostri anonymi narratio, a Joanne Stauracio in compendium contracta, hic modo (quæ enim sequuntur, a posteriore hoc scriptore addita dumtaxat sunt) terminatur; verum de templo, quod Cyprianus episcopus eo loco, quo in Africa sedem habebat, extruxisse in S. Demetrii honorem supra hic narratur, nonnulla, a Joanne Stauracio haud commemorata, ejusdem cap. præsentis parte, quæ dumtaxat ex dictis in codice olim Mazarinæo adhuc restat, auctor noster suppeditat. Cum notatu satis digna sint atque ad gloriam Sancti nostri faciant, ea huc, addita interpretatione Latina, lubet transcribere. Sic habent: Διακοσμήσας εἰς κάλλος τὸν ναὸν ἐξήτει τὸν Θεὸν δι' * προσευχῆς καὶ δεήσεως τὴν χάριν ἐπιστάσαι τοῦ μάρτυρος, καὶ μῆλαυρον γενέσθαι Σαυράτων τὸν εἰς ὄνομα αὐτοῦ οἰκοδομηθέντα ναὸν, καὶ δὴ τυγχάνει τῆς αἰτήσεως. Ποῖσι γὰρ τὸ εἶλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν ὁ Θεὸς καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν εἰσακούει. Ἰδοὺ γὰρ τῇ ἐπιφοιτήσει τοῦ μάρτυρος ἱασιεὶς ἐπιτελοῦνται νοσημάτων ποικίλων καὶ πνευμάτων ἀπαλλάττονται τὸ ἐλαῖον τῆς αὐτοῦ κανδήλας χρίμενοι. Δῆγμασι δὲ σκορπίων ἀνεπιβούλευτοι γίνονται πάντες οἱ τὴν πόλιν οἰκούντες· ὅθνη δὲ αὐτῆ προσαγορεύεται, τὸ πρότερον, ὡς πολὺς ὁ λόγος, ἐν δύο μηνσὶ τοῦ ἐτους Ἰουλίωτος καὶ Ἀυγούστου μὴ δυναμένων εἰς γῆν καταλιθεῖναι καὶ καθευθεῖν διὰ τὸ πλῆθος τῶν πληττόντων σκορπίων, ἀλλ' εἰς καθάρους εἰσίνοντων, κατέιστε τὴν χρεῖαν ἐκπληροῦντων τοῦ ὕπνου αὐτῶν· ἀπὸ δε τοῦ παρόντος ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐγκαινίσται ὁ οἶκος τοῦ πανένδοξου μάρτυρος, κἀν εἰ συνεβῆ δεηθῆναι τινὰ ἐκ τῶν σκορπίων, ἐκ τοῦ ἐλαίου τῆς κανδήλας περιχρεῖται εἰς τὸ πληγῆν μέλος καὶ τῆς ὀδύνης θάττον ἀπαλλάττει. Cum templum (Cyprianus episcopus nempe) pulchre ornasset, Deum per orationem ac preces, ut Martyris gratia obumbraret nec obscurum absque miraculis ædificatum ejus nomini templum maneret, rogabat, votique factus est compos. Voluntatem enim illorum, qui eum timent, Deus adimplet, precesque eorumdem exaudit. Ecce enim, accessu ad Martyrem morborum diversorum curationes perficiuntur atque a dæmonibus liberi evadunt, qui oleo lampadis ejus unguuntur. Omnes autem, qui civitatem incolunt,

* hoc hic testis nequit.

A. ANONYMO.

colunt, a serpentum morsibus haud periclitantur; iisdem vero ipsa, cum prius, ut fama refert, duobus anni mensibus, Julioque et Augusto, humi procumbere ac dormire præ serpentum vexantium multitudine non possent, sed schaphas ingrederentur, ibidemque somni necessitati satisfacerent, afflicta fuisse asseveratur; statim autem ab eo die, quo gloriosissimi Martyris domus fuit consecrata, etsi etiam a serpentibus morderi quempiam accidat, oleo lampadis ejus ad membrum læsum perungitur, statimque dolore liberatur. *Hæc eadem, quæ ita auctoris nostri anonymi narratio, prout in codice olim Mazarinæo exstat, paulo prolucius exponit, paucis hisce verbis, Per orationem ejus (sancti Demetrii) si quis infirmus in eodem templo (exstructo nempe a Cypriano archiepiscopo) devotus advenerit, si perunctus fuerit de oleo lampadis ejus, illico sanabitur, etiam involvit narrationis ejusdem apud Mabillonium loco supra cit. compendium, ab Anastasio Bibliothecario contextum. Hoc porro, quamquam ex dictis cum Joannis Stauracii compendio in substantia conveniens, plura tamen adhuc alia adjuncta, eaque satis notatu digna, quæ ab hoc absunt, complectitur, uti comperiet, qui unum cum altero contulerit. Ceterum quod ad narratorem hoc cap. fidem spectat, quo de hac utcumque statui queat, debent etiam, quæ supra ad lit. c dicta sunt, expendi.*

MIRACULORUM

LIBER III

Auctore Anonymo altero a.

CAPUT I.

De viro, qui S. Demetrii patrocínio amissum e morbo oculorum usum recuperavit b.

Vir, qui ex morbo oculorum usum amisit, S. Demetrio ei

Vir quidam olim civitatis hujus, Byzantium negotii cujuspiam causa profectus, gravem in morbum incidit: ex hoc autem et oculis vehemens fluxio obvenit, corporeaue luminaria extinxit. Ac, morbo quidem pulso, convaluit, præ cecitate autem omnino miser nihilque facere valens, ibat quidem, sed in lapides impingens. Pedes erant offendiculis attriti, nec illi uspiam medela occurrebat. Animo concepit magnum Demetrium curationemque quærebat, nec repetere cessabat: o utinam Thessalonice in patria mea versarer! Et magnum ibidem Pugilem, exclamabat, instanter invocare possem, et voto haud frustrarer. Verum et ibidem, quem quærebat, medicus ei apparet, bonusque pastor ac curator, ut ovis sui ovem adjuvet, festinat diligensque Thessalonice Paterfamilias, ut drachmam perditam inveniat, accurrit.

apparente, ac, quid facere debeat, indicante,

217 Ac quam ob rem, ait, o homo, modicæ fidei es, ac solum me in patria invocatum apparere existimas? Verum ne et procul et quovis recurras, si ad castissimæ Dei Matris oratorium (Oeconomium est loco nomen) accesseris, interius me invenies, tibi que apparebo ac statim lumen videbis. Homo statim expergefactus surgit, currit, divinam illam Castissimæ domum quærît, invenit, in templum ingreditur, rogat, ubi sit magnus Demetrius audit: Ecce, divina Martyris effigies: erat autem e lapillis artificiosissime composita ac optima. Procidit ante effigiem cæcus, lacrymis quam plurimis perfusus. Ad sanctos pedes tuos, ait, procumbere non desistam, donec magnus et martyr et medicus oculos meos sanes, ita ut divinam tuam formam ac speciem videam.

Ἄνθρωπος τις πάλαι τῆς πόλεως ταύτης πρὸς Βυζάντιον κατὰ τινα χροίαν ἀφορμηθεὶς, νόσῳ περιπετώσῃ δεινῇ ἐν δὲ τῆς καὶ ρεύμα τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπιπίπτει δριμύ, καὶ τοὺς σωματικοὺς φωστῆρας ἠμαύρωσε. Καὶ τῆς μὲν νόσου ἀπαλλαγείς, ὄραον ἦν, τῆς δὲ τυφλώσεως τὸ παράπαν ἄβηλος καὶ ἀνεύρηγτος, περιήκει δὲ λίσσοις προσπαίων· πόδας τοῖς προσκρούμασι συντριβόμενος, καὶ θεραπεία τούτῳ ἦν οὐδαμῶς. Εἰς τοὺν λαμβάνει τὸν μέγαν Δημήτριον, καὶ τὴν ἰατρῆαν ἐζητεῖ, καὶ ἀντιβολῶν οὐκ ἐπάνετο· καὶ εἶδε τὴν ἐμὴν πατρίδα Θεσσαλονικίαν παρῆν, καὶ τὸν μέγαν εἶγον ἐκείσε προσλιπαρεῖν ἀδελφὴν, ἕβρα, καὶ τῆς ἐφέσεως ἂν οὐκ ἀπέτυχον. Ἀλλὰ φθάσει κάκει ὁ ζητούμενος αὐτῷ ἰατρῆς, καὶ ὁ καλὸς ποιμὴν καὶ προστάτης ταχύνει τὸ τῆς οἰκείας μάνδρας ἐπισκέψασθαι πρόβατον, καὶ ὁ καλὸς τῆς Θεσσαλονικῆς οἰκοδεσπότης τὴν ἀπωλωλιαν εὐρέσθαι τρέχει δραχμῆν.

217 Καὶ ἰατρί, φησὶν, ὀλιγόπιστος, ὃ ἄνθρωπε, εἰ καὶ μόνον ἐν τῇ πατρίδι αἰεὶ με φθάσεις καλοῦμενος: Ἀλλὰ μὴ καὶ πόρρον καὶ πανταχοῦ ἀνάστα καὶ τῷ εὐκτερίῳ οἴκῳ γενόμενος τῆς πανάγνου καὶ θεομήτορος, οἰκονομεῖον τῷ τόπῳ τὸ ὄνομα, ἔνδον εὐρήσεις με, καὶ ἀφθῆσμαι σοι, καὶ ἔσῃ παραχρῆμα βλέπων τὸ φῶς. Ἐξυπνος ὁ ἄνθρωπος παραυτίκα γενόμενος ἀνίσταται, τρέχει, τὸν θεῖον οἶκον ἐκείνου τῆς πανάγνου ἱερῶν, εὐρίσκει, εἰσεῖσι τῷ ναῷ, ἑρωτά, ποῦ ὁ μέγας Δημήτριος, ἀκροῖται ἰδοὺ εἰκὼν ἢ θεῖα τοῦ μάρτυρος: ἦν δὲ ἐκ ψηφιδῶν συγκειμένη φιλοτέχνως εὐ μάλα καὶ ἀριστά. Πίπτει τῆς εἰκόνος ἐμπροσθεν ὁ τυφλός, ἄκραυτον ὅτι πλειστοὶς περιβρέμενος: οὐ παύσομαι προκλινοῦσθαι τῶν σῶν ἁγίων ἰγνῶν ἕως ὅτου ὁ μέγας καὶ μάρτυς, καὶ ἰατρός τοῖς ὀφθαλμοῖς θεραπείσεις μου, ὡς ἴδω σου τὴν θεῖαν μορφήν καὶ εὐπρέπειαν.

A 218 Νύξ ἤδη παρήν, καὶ ἰδοὺ τῆ πάσχοντι ὁ μάρτυς καὶ ἰατρός καὶ τοῖς δαυτύλοις τοῖς νενοσημέντοις ἤλατο ὀφθαλμούς, καὶ ἤρεμα πῶς διανοίγει, καὶ λήην ὡς ἰόδιον ἐκεῖθεν περιαιρεῖ· εἰς ὅτω πείζει σφοδρότερον, ὡς ὀδυνηθῆναι, καὶ ἀφυπνισθῆναι τὸν πάσχοντα, καὶ ἀκούσαι παρὰ τοῦ μάρτυρος· οὐδενὺν εἰσέτι ἴρξας με; οὐχ ἴρξας με τὸν ἰατρὸν; οὐχ ἴρξας με τὸν θεραπευτὴν; ὁ δὲ καὶ ἀνεπήδησε ταχίον, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπάρας τῆ εἰκόνι τοῦ μάρτυρος ἴρω σε, ἔφη, τὸν μέγαν μου ἰατρὸν, ἴρω σε τὸν μάρτυρα τοῦ Χριστοῦ, ἴρω τὴν σεβαστὴν καὶ θείαν εἰκόνα σου, καὶ πολλὴν τὴν εὐχαριστίαν προσάγω σοι, ὅτι ἔστησάς μοι ἐν εὐρυχώρῳ τοὺς πόδας μου καὶ τὰ διαβήματα μου κατεύθυνας· ἔτι ἐρρήσω τοῖς ὀφθαλμοῖς μου ἀπὸ δακρύων, καὶ τοὺς πόδας μου ἀπὸ ὀλισθήματος.

218 Nox jam aderat, et ecce, Martyr et medicus digitis etiam oculis, infirmitate affectos, patienti tangit, ac mire paulatim aperit, caecitatemque omnem, ut apparebat, inde aufert. Deinde ita eos vehementius premit, ut dolore afficeretur excitareturque patiens atque a Martyre audiret: Nondumne adhuc me vides? Nonne me medicum vides? Nonne me curatorem vides? Ille autem celeriter exiliit, oculisque in Martyris effigiem sublatis, video te, dixit, magnum meum medicum, video te Christi Martyrem, video venerandam ac divinam tuam effigiem, magnamque tibi gratiam habeo, quod in loco patenti pedes meos collocaris, gressusque meos direxeris; quod oculos meos a lacrymis pedesque meos a lapsu liberaris.

A. ANONYMOS. porroque opulante, eundem recuperat.

ANNOTATA.

a Ut quo in pretio scriptoris hujus, qui qua determinata ætate floruerit, ignoratur, lucubratio subjecta haberi debeat, perspectum utcumque habeas, Adi Commentarium prævium num. 25.
 B Istæc porro, quæ in codice olim Mazarinæo a pag. 208 usque ad pag. 226 extenditur, haud proxime in hoc excipit jam datam scriptoris pariter anonymi lucubrationem, sed hanc inter et illam Homilia, his verbis, ἔφη ὁ σωτήριος λόγος, inchoata atque in Commentario prævio plus semel memorata, aliæque nonnulla a pag. 205 usque ad pag. 208 interjecta habentur.
 b Miraculum, quod cap. subjecto e codice nostro signato † Ms. 193 lectori exhibetur, in codice olim Mazarinæo a fol. 209 usque ad fol. 215 etiam narratur, nonnullis fol. 208 verso et seq. recto præfationis in modum præmissis hoc initio: "Ἄλλοι μὲν ἔλλα.

CAPUT II.

Cæcus pro medela ad S. Demetrium recurrit, sibi que eum modo duplici propitium experitur a.

C Ἀνὴρ τις ἕτερος πόλεως τῆς Ἀδριανου ἑξορμώμενος, καὶ οὗτος προῦται τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ προδραμεῖν ἐπὶ θεραπείᾳ τῶ μεγάλῳ διανεμόνται, καὶ δὴ ὁ μὲν πρὸς ὀδοποιρίαν ἦν εὐρεπής· οἷς δὲ οικίος πρὸς γένος ἦν ἀνὴρ τὴν ὀδοποιρίαν ὡς μακρὰν, ὡς δυσχερῆ καὶ ταῦτα πείρω καὶ τυφλόττοντι ἀπηγόρευον. Ὁ δὲ, ἀλλ' εἰ καὶ εἰς δύο ἔτους ἐκαστοὺς παραστήθῃ τὰ τῆς ὀδοποιρίας μοι, οὐ παύσομαι ἕως εὐρήσω μοι τὸν ζητούμενον ἰατρὸν, τὸν μέγαν Δημήτριον, ἀπτεταί τῆς ὁδοῦ, διανέει δρόμον εἰς ἑλας ἡμέρας δύο, τυφλῶ ποδί ἀδελφίως περιπλανώμενος, βιαζόμενος προσκοσῶν τοῖς λίθοις, πικρὰ διολισθαίνων, καὶ πολλὴν ἐπιφέρει τὸν κάματον. Βλέπει τούτου ὁ μέγας μακρόθεν, κάμπτεται τῆ συμφορᾷ τοῦ ἀνδρὸς ὁ συμπαθῆς τὰ πάντα Δημήτριος τῆς πίστεως ἀποδίξεται, καὶ κατ' ὄδον ἐπιπρὸς τῶ πεπρωμένῳ τούτῳ ἀνδρὶ.

Vir quidam alius, Adrianopoli oriundus, oculis et ipse mutilatus erat, atque ad Magnum d pro medela recurrere meditabatur. Ac is quidem ad iter paratus jam erat; quibus vero generis necessitudine vir erat conjunctus, iter ut longum, ut difficile, idque incendenti pedibus cæcutientique conficiendum, dissuadebant. Ille autem dicebat: Verum, etsi mihi duorum integrorum annorum iter esset propositum, non cessabo, donec quæsitum a me medicum, magnum Demetrium, invenero. Iter arripit, cursum duobus circiter diebus integris promovet, cæco pede miserum in modum errabundus circumiens, in lapides impingere coactus, frequenter in terram cadens, magnumque vere laborem sufferens. Respiciet illum a longe Magnus, calamitate viri multum commiserans Demetrius flectitur, fidem suscipit, equoque insidens mutilato viro isti in via apparet e.

Cæcus, dum pro medela ad S. Demetrium amulum Adrianopoli properat, ab eo in via

220 Ἐρωτᾷ καὶ μὴ ἀγροῦν ὅπῃ πορεύεται οὗτω μόνος, ὅτω σιωπῶν καὶ πάσης ἐλευθέρως, ἀκούει, πρὸς τὸν τοῦ μεγάλου Δημητρίου θεῖον τάφον, ὡς ἀναβλέψων ἄλλὰ πολὺς σοι, φησὶν, ὁ δρόμος τῆς προκειμένης ὀδοποιρίας καὶ δυσχερῆς· αὐτίς τὸ καὶ πρῶτην ῥηθῆν· ἀλλ' εἰ καὶ εἰς δύο ἔτους ἐκαστοὺς, φησὶν, οὗτω ταλαιπωρήσασαι, οὐ στήσομαι μέχρις ὅτου ἐκείσε γένομαι· ἀλλάγε δὴ, φησὶν ὁ μέγας, καὶ μικρὸν σε τῶ ἴπῳ τῶδε διαναπαύσομαι· λαμβάνει τούτου ἐπὶ τοῦ ἵππου, καὶ αὐθημέρον μέσον τοῦ θεῖου τεμένους τούτου ἐντίθησιν τὸν τυφλόν· ὁ δὲ μὴ γινούσ τὸ θαυμάσιον, καὶ ὅπῃ παρῆ, τοῖς ἐν τῶ κατὰ τοῦ μεγάλου εἰσιούσι, καὶ ἐξήκουσ

220 Rogat, non tamen ignorans, quo vadat ita solus, ita caligans, omnique ex parte miserabilis; audit: ad divum magni Demetrii monumentum, ut visum recuperem. Sed, ait, longum tibi difficilisque itineris propositi est cursus. Rursus id, quod primo dixerat, sed etsi ita, ait, ad duos annos integros laborare oportuerit, non desistam, donec ibi fuero. At vero, ait Magnus, paulisper te hoc in equo requiescere faciam. Eum in equum accipit, eodemque de in medio divino illo templo cæcum constituit d. Hic autem

sibi apparente Thessalonicam miraculi modo sistitur.

A. ANONYMO.

tem haud noscens prodigium ac ubi esset, a multis hominibus, qui Magni templum (Dies enim, qua Martyris celebramus martyrium, tunc erat) ingrediebantur et egrediebantur, contrusus, sese per equitem illum, qui iter cum eo fecerat, a via fuisse abductum, iterumque in civitatis Adrianopolitanae forum conjectum, existimabat, atque hanc ob rem vociferabatur, talem seductorem incusans, causamque hujusmodi populi concursus rogabat.

visusque
deinde ibi-
dem dona-
tur.

221 Atque aliqui, cum id audivissent, aiunt: Insanisne, homo? Thessalonicae in Magni Demetrii templo cum stes, Adrianopolim, equitemque, qui a via aberrare fecerit, imaginaris. Mox sat diu erat attonitus ac silens ac tum demum ita ad seipsum quodammodo reversus, miraculum vulgabat, lacrymisque simul et letitia medellam querebat; jam enim e preconcepta opinione oculorum usum indubitanter recuperatum habebat. Ei igitur noctu in somno Martyr apparet ac dicit: Non modo manu contactu meum

B hoc templum considera, sed et ipsis oculis id intuere. Ac statim palpebras explicans omnem templi situmque ac decorem conspicatus est, Deum magnificans ac martyrem ejus Demetrium.

δημοις πολλοῖς συναδούμενος (ἦν γὰρ ἡμέρα τότε, καὶ ἦν πανηγυρίζουσα τῷ μάρτυρι τὸ μαρτύριον) ἐδόκει ὡς ἐξαπατηθεὶς πρὸς τοῦ συνοδοιπορήσαντος τοῦτο ἰππέτου, καὶ αὐτὸς ἐναπερήφθη τῆ τῆς Ἀδριανουπόλεως ἀγορᾶ, καὶ τὰ περὶ τοῦτου ἔβρα μεμφομένους οἰον τὸν ἀπατήσαντα, καὶ τὴν αἰτίαν ἠρώτα τῆς τοσαύτης τοῦ λαοῦ συνδρομῆς.

221 Καὶ τινας καθήκοι τοῦτου γενόμενοι φασιν ἄνθρωπε, μέγας; τῶ ἐν Θεσσαλονικῇ κατὰ τοῦ μεγάλου Δημητρίου ἐστὸς Ἀδριανουπόλι φαντάζῃ καὶ ἰππέτην πλανήσαντα καὶ δὴ ἐκκλητός ἦν ὥραις ἐπ' ἰκαναῖς, καὶ σιγῶν εἶδ' οὕτως εἰς αὐτὸν ὥσπερ γενόμενος, ἐδημοσίευσεν τὸ τεράστιον, καὶ μετὰ δαυρῶν ἅμα καὶ χαρμῶν τὴν Σεραπειαν ἐζήτει ἥδη γὰρ ἀναμφοβὸν ἐκ τοῦ προλαβόντος εἶχε τὴν τῶν ὀμμάτων ἀνάβλεψιν φαίνεται γούν κατ' ὄναρ ὁ μάρτυς αὐτῷ νυκτός, καὶ φησιν, μὴ μόνον χερσίν επαρώμενος τὸν ἐμὸν τόνδον ναὸν καταμάδανε, ἀλλὰ βλέπε τούτων καὶ αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ αὐτῶν ἀναπέτασας τὰ βλέφαρα, ὅρα πᾶσαν τοῦ ναοῦ τὴν εἶσιν τε, καὶ εὐσείπειαν Θεὸν μεγαλύνων, καὶ τὸν μάρτυρα τοῦτου Δημητρίου.

ANNOTATA.

a *Caput hoc, quod iterum e codice nostro † Ms. 193 lectori hic proponitur, in codice olim Mazarinæ a fol. 215 usque ad fol. vers. 218 narratur.*

b *Ita et hic et infra iterum S. Demetrius designatur; quod qua ratione fiat, ex Annotatis, libri præced. cap. 6 ad lit. e subnevis intelliges.*

c *In textu Græco post has voces, τοῦτῷ ἀνδρὶ vox φαίνεται desiderari ad complementum sensus videtur, huicque proinde, per illam suppleto, interpretationem Latinam accommodavi.*

d *En, insigne enimvero miraculum! Verum quid de eo censendum? Etsi quidem omnia, quæ supra naturæ vires a Sanctis patrata narrantur, solo hoc ex capite, quod prodigia sint, haberi pro commentis fabulisque haud debeant, quo tamen prodigiosa magis crediturque adeo difficiliora existunt, eo etiam, ut credantur, majoris et fidei et auctoritatis seu testes seu scriptores, a quibus memoriæ sint prodita, solent requiri; cum autem id ita habeat, ane auctor noster, ut tali, quale hic refert, prodigio fidem indubitam conciliet, auctoritatis sufficientis sit, statues ex iis, quæ de illo in Commentario prævio num. 25 in medium adduci. Ei interim suffragatur Joannes Stauracius, qui plura id genus miracula a S. Demetrio fuisse patrata, supra num. 214 et seq. affirmat.*

C

CAPUT III.

Ne viri, loca sacra visitantes, in Saracenorum manus incidant, prodigiose impedit S. Demetrius a.

Peregrini
quidam,
Thessaloni-
cam, quæ ab
Agarenis
capta erat,
properantes.

Aliud, auditores, e magni Martyris prodigiis narrare aggredior, iis forte, quæ narrata sunt, haud minus. Enimvero qui multos ante annos, Leone sceptrā moderante, Thessalonica per judicia arcana, quæ tu, Domine, talia despiciens itaque ob peccata nostra evenire disponens solus ipse nosti, ab Agaris ancilla filiis capta gladioque fuerit excisa, alia omnino scripta ostendunt, et memoria diffluens, quæ tum contigerunt, modo adhuc lamentabiliter deflet. Ipso igitur tempore, quo capta fuit, viri quidam Itali, e patria sua voti causa atque ut, quæ ubique gentium exstant, templa lustrarent, profecti, cum idcirco et ad ipsum vivificum monumentum tenderent, via, quæ

Ἐπερον, ὡ παρόντες, τῶν τοῦ Μεγαλομάρτυρος τεραστίων λέγων ἔρχομαι, τῶν εἰρημίνων τάχα οὐκ ἔλαττον ὅπως μὲν ἡ Θεσσαλονικῆ χρόνους πολλοῖς πρότερον ὑπὸ τῶν τῆς Δούλης ἐάλω τέκνων τῆς Ἀγῆς καὶ μαχαίρας ἔργον ἐγένετο, Λέοντος τὰ σκίπτρα διέποντος, καίμασιν οἷς αὐτὸς μόνος ἀπορρήτως ἐπίσταται, Κύριε, παρὶδὸν τὰ τοιαῦτα, καὶ οὕτω διὰ τὰς ἡμετέρας ἁμαρτίας γενέσθαι διοικουνομήμενος, ἄλλαι τε πάντος δηλοῦσι γραφαί, καὶ ἡ μνήμη διὰ βεβούσα ἐτι καὶ νῦν τὰ ἐπισυμβάντα τμητικὰ ἐπιτραγηθεῖ. Κατ' αὐτὸν οὖν τὸν καιρὸν τῆς ἀλώσεως ἄνθρωποι τινας Ἰταλίους τῆς αὐτῶν ἐξορμήσαντες εὐχῆς ἕνεκεν, καὶ ἱστορίας τῶν ἐκασταχθεῖ ναῶν, καὶ δὴ πρὸς αὐτὸ τὸ ζωνφόρον τείνοντες μῆμα τὴν εὐδὴ τῆς τοῦ μαρτυρίου ἀνήσαν.

A

223 Καὶ ἐπειπερ αὐτὰ δὴ τότε τὰ Τέμπη διεξέειναι τούτοις ἔτυχε τὰ Θεσσαλικά, ἀνὴρ τις, ἄγνωστος αὐτοῖς πρότερον καὶ οὐκ ἄπειρος, καθέωρατο συνοδοιπορῶν, πολὺς τὴν τρίχα, τὴν ἔβην ἰλαρὸς, τὴν περιολὴν σεμνὸς καὶ τὴν Σία μόνη πολλὸ τὸ σεβάσιμον ὑποβαίνων καὶ πρῶτον. Εἶτα ἕτερός τις ἐφαίνετο πρὸς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πρόσω ἐπιών, ἰππότης ὄραϊός μιν ὅσα θεάσασθαι, καὶ πολλὸ τὸ ἐκ φύσεως ἐπιτερπὲς ἔχων καὶ χαρῖεν κατηγῆς δὲ καὶ ματαιούμενον τὸ τῆς φαιδρότητος ὑποδόλων χαροπὸν, καὶ ὥσπερ τῷ πένθει ἀπαρακλήτῳ καταβεβλημένον καὶ ἐπιστυγασθένον ὅς, ὁμοίαν τῇ ἔβην καὶ φωνὴν ἄρει, προσηγύρευσε τε πρότερον τὸν πρεσβύτερον, Ἀχιλλεῖον τοῦτον κατονομάσας, καὶ πῶν πορεύη, ἐπήρετο' ἐγὼ δὲ τὴν πρὸς σέ, ὡς ὄραξ, διεξίω. Καὶ ὁ πρεσβύτερος περιχαρῶς ἀναπασχόμενος. Δημήτριον τοῦτον καλέσας, καὶ μέγαν τοῦ Ἀξλοδέτου Ἀγιοιστὴν προσεπιπὼν, σὺν σπουδῇ καὶ αὐτὸς ἀνηράτα, ὅ, τι εἴη τὸ αἴτιον τοῦ σκυθρωπασμοῦ καὶ τῆς τοσαύτης κατηγῆας καὶ λύπης.

B

224 Καὶ ὁ Μάρτυρ, ἄγεται μοι, ἔφρασαν, ἡ πατρίς καὶ παρὰ τῷ Διασπῇ τῶν ἔλων ἕδη κατέγιντο. Χεῖρες ἀνδροφάνου καὶ βάρβαροι τοὺς φυλῆτας ἠνδραποδίσαντο· αἵμασι ἰεροφίλοις περιφύεται μοι σὺν ὁ σίκος βεβήλοις καὶ ἀνάγνοις ποσὶ πατεῖται τὰ ἱερά καὶ ἐξουδένονται· ἀγῶ μιν τὸ Θεῖον ἐξελεγκάρων συνήθως, εἰς ἔλεον τῶν ἠτυχημένων ἐκαλοῦμενος, καὶ οἶκον αὐθις λαθεῖν παρητούνη, ἀλλὰ μὴ ἦν οἰκίῳ αἵματι περιποιήσατο ἐκλήσαν, βαρβάρων ἰσχυρὸ μόνον πεποιδῶτων, ἀλλ' οὐ Θεῷ, παρῖθεν διασπαζῆναι χερσίν. Ὁ δὲ, καὶ γὰρ τὰ ἑαυτοῦ ἀνεξερένητα κήματα, εἴασε τὴν τοῦτον κληρονομίαν βαρβαρικῆς ἀπανθρωπίας πείραν λαθεῖν· ταῦτα μὲν ὁ Μάρτυρ ἐκδιηγούμενος, καὶ τὸν ἱεράρχην ἔχον Ἀχιλλεῖον συνεπικλώμενον τε τοῖς πάθεσι καὶ Μεγάλα σου, Κύριε, ἐπέθῃσον ὁμοῦ, τὰ θαυμάσια, καὶ οὐδεὶς ἱκανὸς εἰς ἐνομίαν ἀρκεῖσθαι τῆς οἰκονομίας σου.

C

225 Τῶν δὲ Ἰταλιῶτων ταῦτα σὺν ἐκπλήξει ἀμηχάνῳ καταδουρομένον, εἰς τις ἤρμα πῶς ἑλληνικῆς ὀμιλίας οὐκ ἀλλότριος, ἀλλ', ἄγε δὴ, φησὶ, ὁ Στρατιώτα, εἰπέ μοι, περὶ ποίας ταῦτα ἡμῖν λέγεται πόλεως, καὶ τίς ἡ τοῖς βαρβάροις παραδοθεῖσα. Καὶ ὁ μέγας Δημήτριος. Ἡ ἐμὴ, ἔφρασε, δυστυχεστάτη πατρίς ἡ Θεσσαλονίκη, τοῖς βαρβάροις ἐγένετο ἐκδοτός· καὶ αὐτίκα, οἱ μὲν, ὅ τε πρέσβεις καὶ ὁ μέγας Δημήτριος, οἰκίετι τοῖς συνοδοιπορῶσι κατεδουροῦντο· αὐτοὶ δὲ κατὰ μόνας, ἐπειπερ οἱ Ἰταλιῶται ἐγένοντο, τοῦ ἑτέρου διεπυδάνοντο, τί ποτε ἔρα πρὸς ἐκείνων δίκουσε. καὶ οἵτινες οἱ συνοδοιπορῆτες εἶεν· ὁ δὲ σὺν θαύματι καὶ ἐκπλήξει ἕκαστα διηγείτο, καὶ τὴν τοῦ Μεγαλομάρτυρος ἐθῆλον ἐπιφάνειαν, τὰ τε τῆς πατρίδος δεινὰ διασπασάντος, καὶ τὰ κατ' αὐτοὺς ἐν ἀσφακίᾳ θέσθαι διασπασάντος.

226 Ὡς σὺν δὲ μὴ λάβωμεν καὶ αὐτοὶ τῶν ἐχθρῶν γένωνται, πόρρω ἑαυτοὺς Θεσσαλονίκης ἀπαγαγόντες, οὐ μετὰ μικρὸν παρὰ τῶν διαδράντων ἕκαστα τε τῶν γεγενημένων κατήκουον, καὶ συνήκων οἱ ἀδελφοὶ ἐναργῶς ὡς ὁ μέγας ἐκείνος Δημήτριος ἐτύχανεν ὢν, τῆς πατρίδος ἐπαναστάς, ἐπὶ τοῖς συμβασι σκυθρωπάζων καὶ ἀνώμενος. Εἰς αὐτὴν δὲ τὴν βασιλεύουσαν ἀναχθέντες, ὅσα τε αὐταῖς εἶδον ἔβησι περιηγούντο, καὶ τὴν τοῦ

ad Martyris eodem recta ducit, aliquamdiu in-

cesserant.

223 Cum vero et ipsa Thessalica tempe c transire illis jam accidisset, vir quidam, prius illis ignotus ac nondum conspectus, crinibus canus, vultu hilaris, habitu modestus, ac qui solo aspectu multum majestatis lenitatisque praeferret, una iter facere est visus. Deinde alius quidam apparebat a fronte illis occurrens, eques quidem aspectu pulcher, multumque jucunditatis ac venustatis ex natura habens; subtristis autem, demissumque, qui letitiam obtegeret, ac veluti luctu quodam inconsolabili depelleret atque obrueret, vultum exhibens; qui et vocem, aspectu similem, emittens, ante omnia senem, Achilleum illum vocans, compellavitque ac, quo vadis, rogavit; ego vero ad te, ut vides, transeo. Tum senex, gaudio ingenti salute vicissim dicta, Demetrium eum vocans, manique illius, qui certantibus praemia proponit, athletea titulo condecorans, statim et ipse rogat, quae tristis supercilii ac ita demissi vultus moestitiaeque causa sit.

224 Ac Martyr, perit mihi, dixit, patria, jamque ab universorum Judice reprobata est. Manus cruentae ac barbarae contribules meos in captivitate abduxere; templum meum eorum, qui ejusdem mecum gentis sunt, sanguine modo circumlucit; profanis impurisque pedibus Sancta calcantur ac pro nihilo habentur. Ac ego quidem de more, ad miserorum misericordiam provocans, Deum impense orabam, atque, ut rursus miseratione duceretur, ac, quam suo sanguine acquisivisset, ecclesiam barbarorum manibus, qui in sua tantum virtute, non in Deo, confidunt, divelli haud sineret, efflagitabam. Ipse autem (inscrutabilia enim illius sunt judicia) hereditatem suam barbarorum saevitiam experiri permisit. Haec autem effatus Martyr Achilleum etiam, sacrorum antistitem, ad commiserationis affectum movit d, ac, Magna tua, Domine, clamabant simul, mirabilia, nec ullus est, qui, quae ad Providentiam tuam spectant, mente assequi sufficiat.

225 Haec autem Italis stupore, cum mentis abalienatione conjuncto, spectantibus, unus aliquis, linguae Graecae non omnino ignarus, submissa voce, sed nunc, age, inquit, o miles, dic mihi, de quali haec a vobis dicantur civitate, ac quanam illa sit, quae barbaris sit tradita. Tum magnus Demetrius, Mea ipsius, dixit, infortunatissima patria Thessalonica barbaris tradita est. Ac statim quidem senexque et magnus Demetrius a simul iter facientibus haud amplius fuere conspecti; illi autem, quoniam Itali essent, seorsum alterum sciscitabantur, quid tandem ex illis audivisset, ac quinam illi essent, qui itineris socii exstitissent. Hic autem cum admiratione et stupore referebat singula, perhibebatque magni Martyris apparitionem, qui et patriae mala exposuisset, atque, ut sua in tuto ponerent, admonuisset.

226 Ne igitur et ipsi inimicorum praeda fierent, procul sese a Thessalonica recipientes haud multo post ex iis, qui aufugerant, et singula, quae acciderant, audire, et dilucide magnum illum Demetrium exstitisse, qui, patria relicta, ob ea, quae evenerant, vultu praetristitia demisso dejectoque fuisset, viri intellexere. In ipsam autem civitatem imperantem reversi,

A. ANONYM.

a S. Demetrio, in via sibi appa-
rente,

E
patriaeque
sux interi-
tum deplo-
rante,

a

id intelli-
gunt,

F

alioque id-
circo decli-
nantes bar-
barorum
captivitate
eandem.

A. ANONYMO. reversi, et en, quæ suis oculis viderant, narrare, et Martyris patriæ commiserantis affectum, illiusque in hanc et suos amorem exposuere; a quo et nunc adhuc custoditur ac fovetur, atque ad pristinam felicitatem sub illo altero cive suo ac curatore rediit. Is namque, velut immotum quoddam firmumque vallum, hodieque adhuc sceleratorum Scytharum *f* inhibet impetum, inexpugnabilem eis dextram in murum obijciens, irruptionibusque eorum patriam suam servans superiorem.

Μάρτυρος ἐπὶ τῇ πατρίδι συμπάσαιαν· καὶ τὸ τοῦτο D
 φιλόπατρι καὶ φιλοκαίον ἐπεδείκνυτο, ὅφ' οὐ καὶ νῦν
 ἐτι περιφρουρεῖται τε καὶ περιβάλλεται, καὶ ἐπὶ τῆς
 προτέρας εὐδαιμονίας ὑπ' ἐκεῖνο δευτέρω πολίτη καὶ
 κηδεμόνι ἀνέδραμεν. Οὗτος καὶ γάρ, οἷά τις ἀκλήως
 περίβολος καὶ σπέρρος, τὰς τῶν ἀληπτῶν Σκυθῶν ἐτι καὶ
 νῦν ἐπιχειροῦσας, τὴν ἀμαχον αὐτοῖς ἐπιτειγίζων
 δεξιάν, καὶ ἀνοτέραν τὴν αὐτοῦ τῆς ἐκείνων διασώζων
 ἐπιδρομῆς.

ANNOTATA.

a Caput præsens, aut, si mavis, prodigium isthoc c contentum e codice olim Mazarinæo, in quo a fol. verso 218 usque ad fol. versum 221 excurrit, Græce simul et Latine in Historiæ Byzantinæ post Theophanem Scriploribus pag. 314 et binis seqq. ante me jam vulgavit Combefisius. Atque hoc quidem, cum hinc Græca scriptoris nostri anonymi narratio describenda e dicto Mazarinæo codice haud fuerit, mihi accidit percommodum; verum, etsi id ita sit, hancque, prout loco cit. a Combefisio vulgata exstat, dumtaxat hic recudam, Latinæ tamen, qua ab hoc scriptore exponitur, interpretationi novam substituendam existimavi, quod adornata ab eo auctoris dumtaxat sensum, non autem etiam verba subinde reddat; quod nostræ Græca interpretandi methodo haud satis congruit.

b Saraceni, aliis Agareni hicque auctori nostro Agaris ancille filii, quod ab hac Saræ, Abrahæ uxoris, famula originem per filium Ismaëlem ducere credantur, etiam nuncupati, anno ab orbe condito secundum Græcorum computum sexies millesimo, quadringentesimo duodecimo ac proin B
 a Christo nato 904 Thessalonicam expugnarunt, murisque dejectis ac incolis majorem partem aut occisis aut in captivitatem ad agros Tripolitanos misere abreptis, incenderunt. Ita præter scriptores alios docet nos auctor omni exceptione major Joannes Cameniata, Clericus et Cubuclesius Thessalonicensis, qui, quam oculis suis spectarat, universam patriæ suæ tunc excisæ Historiam in libello, ea de re conscripto atque a Bertholdo Nihusio, primum ac deinde iterum a Combefisio inter historiæ Byzantinæ post Theophanem Scriptores vulgato, graphice depingit; de hoc autem Thessalonicæ excidio (neque enim aliud, a Saracenis patratum, noscitur) indubie hic loquitur auctor noster anonymus; quare cum eodem, quo id accidit, tempore etiam evenisse, quod cap. præsentis narrat, miraculum, mox subjungat, hujus apprime determinatam epocham habemus.

c Hoc nomine, quod indeclinabile simul pluralisque est numeri, distinguuntur Thessaliæ loca seu, quæ isthæc complectitur, regiuncula, in valle amoenissima, quam Peneus fluvius bisariam secat, Larissam inter et oram maritimam sita. Adi ad vocabulum tempe vel in linguæ Latinæ Thesaurο Stephanum, vel in Geographia Baudrandum, vel etiam in Antiquitatum Lexico Hosmannum, qui præterea, cur regiuncula ista ita appellata fuerit, exponit.

d Senem Achilleum, hic et supra ab auctore nostro memoratum, existit esse episcopum, Lequienus in Oriente sacro tom. 2 col. 28 recte ex hoc loco concludit; verum nunc recte pariter ibidem Thessalonicensem archiepiscopum eum facit? Id equidem mihi haud apparet. Demetrius enim, qui, quemadmodum infra num. 226 dicitur, Thessalonicam patriam suam, ab Agarenis captam reliquerat, seni Achilleo, una cum peregrinis Latinis, Thessalonicam ad Sancti nostri tumulum properantibus, Tempeque Thessalica, Larissa ex Annotatis ad lit. præced. haud procul dissita, jam prætergressis, iter instituenti, recta in fronte occurrisset, eique, sese ad illum festinare, dicisset ab auctore nostro supra narratur; quod cum ita sit, sanctusque Larissensis seculo IV episcopus ac metropolita, nomine Achillius, seu Achilleus, de quo in Opere nostro ad xv Maii diem jam actum, e sacris Græcorum Fastis ac nominatim e Basiliano Melonogio notus sit, hunc ego, non autem Sanctum homonymum, qui Thessalonicensis fuerit archiepiscopus, ab auctore nostro, qui, S. Demetrium, Thessalonicæ, quæ ab Agarenis capta erat, relicta, Larissam ad S. Achilleum concessisset, secundum jam dicta insinuat, designari, existimo; in hac autem opinione maxime etiam confirmor, quod Thessalonicensis archiepiscopus, qui Achilleus fuerit vocatus, aliunde notus haud sit. Ceterum laudatus Leguienus suppeditatam ab auctore nostro cap. præsentis narrationem perperam etiam loco cit. intellexit, dum ea tradi, affirmat, Achilleum senem, qui una cum S. Demetrio peregrinis Italis apparuisse narratur, quique ob jam dicta e Thessalonicensem archiepiscopum Catalogo expungendus videtur, pro civitate Thessalonicensi Deum, ut imminentem ei Saracenorum impressionem averteret, frustra interpellasse; neque enim illa vel verbum, quo hoc adstruatur, complectitur, ut facile deprehendet, qui totum caput præsens evolverit.

e Narrata ab auctore nostro SS. Demetrii et Achillei cap. præsentis apparitio, quam angelorum ministerio peractam, Combefisius supra laudatus in scriptorum editione ad lit. b cit pag. 315 et seq. ad marginem indicat, sola peregrinorum, uti omnia ad hunc usque locum, quo, quæ ad visionem illam spectant, terminantur, occurrentia manifestant, fide innititur; sitne autem hæc, ut dicta apparitio indubitanter credatur, fundamentum sufficiens, prudentis lectoris judicio relinquo, ita tamen, ut hunc præ ceteris, quæ de hoc argumento possent disseri, meminisse velim, peregrinorum passim, ac maxime eorum, qui aliunde, uti hic fit, noti haud sunt, relationes omnes, quæ prodigiosum quid ac raro evenire solitum continent, suspectas haberi.

f Antiqui Græcorum scriptores, ut Strabo Geographiæ lib. xi, pag. 507 aliisque locis docet, universas Septentrionales gentes Scytharum et Celto-Schytharum nomine afficere erant soliti; ex illorum adeo more Hungaros, qui, e Septentrione Meridiem versus delati, seculo nono senesce-

A te sedes primum in Pannonia, abs illis deinde Hungaria ilcirco nuncupata, fixerunt, annoque 934, iterumque deinde anno 943 in imperii Orientalis ditiones irruerunt, ab auctore nostro per Scythas hic intelligi, existimo; qui cum præterea, ætate sua postremum hoc factum, indicare hic videatur, id eum, qui fortassis (adi Commentarium prævium num. 25) jam inde etiam a seculo nono floruit, seculo decimo saltem lucubrationem suam adornasse, argumento etiam qualicumque est. Hæc adeo iis, quæ in Commentario prævio num. 25 dicta sunt, adijunge.

CAPUT IV.

Vir valetudinis, pessime affectæ, in æde, S. Demetrio prope Thessalonicam sacra, ad quam sese conferre ab hoc in somnio jussus fuerat, sanitatem recuperat a.

Μυρόν τι τοῦ ἄστεος ἀποτέρω, τῆς Θεσσαλονίκης πηγή, πηγή τις δι' ἰσοῦς καὶ καθαροῦ πρόβεισι, ψύχρου μὲν ὅσον ψαύσαι καὶ διαφανοῦς νόματος, ἄλλως δὲ ἴδιου καὶ ἀγροῦ πόματος· πέτρας γὰρ ὑπερεκχέται τὸ ρεῖθρον ἀποτόμου φυσικῆ τῆς διερχομένης τῆς τομῆς, καὶ σφοδρὸν ὁμοῦ τι καὶ ἄφρονον τοῦτο ἀποβλύζουσα· ταῦτατοι καὶ τὸ χωρὶν τινὲς τῶν ἀνω τοῦ χρόνου πλοῦτη κοινῶν τῆς εὐκαιρίας ἀγάμενοι, ἀγαθὸν ἀνδρῶν τοῦτο καὶ θεῶν ἀπέφηναν οἰκητήριον· ναὸν μὲν ἐκτίσε κατὰ τὸ ἐγγυρῶν ἐπὶ τῆ ὀνόματι τοῦ μεγάλου Δημητρίου δευράμενοι, πηγὴν δὲ ὡς ἀληθῶς θεουμάτων καὶ ἰστέων ἄβυσσον τῶν χρόνων ἀποδείξάμενοι. Ἄνδρι οὖν τῶν τούτων θῆ τῶν ταῖς βασιλικαῖς ἐξυπηρετουμένων διακοιλίας συνέβη ποτὲ νόσῳ περιπεσεῖν, τὴν Θεσσαλονικὴν παρῶντι καὶ πάσας αὐτῆς τὰς χρηστοτέρας προσδοκίας περιαιρεθῆναι, ἅτε θῆ τοῦ κακοῦ μήτε ἰατρῶν τέχνης εἰκοντος, καὶ τῆ χρόνῳ μᾶλλον ἐπιιδόντος πρὸς τὸ χαλεπώτερον.

228 Πορεῖτο μὲν γὰρ αὐτῆ ἄπαν τὸ σῶμα, ἐλέλυτο δὲ ἀρμονικὰ καὶ διερρήγεσθαι, καὶ εἰ τι τῶν σαρκῶν μὴ τῆ νόσῳ προεδόκαστο, διᾶδει τοῦτο καὶ ἐξώγατο, ὡς μὴδὲ ἀπὸν οἶόντε εἶναι τῶν θεραπευόντων προσέβηαι· ἔκειτο οὖν τὰ κατ' ἑαυτὸν ἀπογροῦς καὶ τοῖς τῶν ἀλγεῶν ἀφῆρτοῖς συνεγῆς κατατιρωσκόμενος βέλσει· ἦδη ποῦ τὰ τελευταῖα ἀπῶν καὶ ὅσον οὖπω τὴν ψυχὴν ἐξαφῆναι ταῖς ἀληθῶς κατακόκων, ὅσο οὖν θεῶν ὁ θεὸς ἐπέστη Δημήτριος, καὶ εἰ τῆς ἰστέως, ὃ οὐτος, ἰμεῖρον τυχεῖν, πρὸς τὸ ἔξω τοῦ ἄστεος, εἶπεν, ἐμὸν ἄπειθε τίμενος, ὁ πηγὴν ὀνομάζουσι, μελλήσας μὴ δὲ βραχὺ, χεῖραστε γὰρ τοῦ ὕδατος καὶ πόδας νυφάμενος καὶ αὐτῶν περιέραντας τὸ πρόσωπον, τῆς ὑγιείας οὐκ ἀμειρήσεις, εἰμὶ δὲ ὁ ταῦτά σοι προστάσσω Δημήτριος, τῆς δὲ τῶν πόλεως κηδεμῶν καὶ τῶν ἐν ἀσθενοῦς ἀμειρῶν ἰατρῶν.

229 Ἡ μὲν οὖν ἦψε ταῦτα προσέτατε· πῶς δὲ, ἐπὶ ὁ κείμενος, πορευθῆσομαι, πάντων μοι διαλελυμένων τῶν μελῶν καὶ μὴ μόνον αὐτὸς πρὸς κίνησιν ἐξηπορήμενος; ἀλλὰ καὶ ψαύσαι τις μοι βουληθεῖν, δριμυτέρας ὀδύνας βυλλόμενος, τοῦτο ἐμοὶ καὶ λίαν ἐστὶν ἄπορον, πανταχῶθεν παρεμῆνη καὶ ἐξοθνησκέτι· ἀλλ' ὁ φανεὶς ἐμῆς αὐτόνερος ὁ θεὸς Δημήτριος, ἀπιθε οὖν, ἀνδρῶπε, τὰλλα παρὰ φαῦλον ἔμενος, ἔλεγε, καὶ τῆς ἰστέως τευξῆ· ἤγετο οὖν φορᾶν· οὐ γὰρ ἦν ἀπειθεῖν καὶ τῆ τεμῆναι προσέριπτο, ἐλαίωτε ἀγίῳ πρὸς τῶν νοσοκομούντων περιχρισθεὶς καὶ τῆ θεῶν ἐκείνη, ὡς ἐκίλευσε ὁ φανεὶς, περὶ ἀντλησάμενος ὕδατι· τῆς αὐτῆς οὖν ἦκε νυκτὸς ὁ ἄρτυπος ἰατρὸς πρὸς τὸν κείμενον καὶ αὐτῆς εἰ ὑγιαίνει ἐπήγετο· ὁ δὲ καὶ

Octoberis Tomus IV.

Parvo quodam spatio a civitate, Thessalonicam dico, fons quidam suaviter ac pure manat, aquæ quidem quantum ad tactum frigida ac limpida, ad bibendum autem alioquin suavissima ac optima. Fluentum enim e prærupta, quæ naturali quadam sectione scissa est, modoque quodam vehementi simul ac copioso id emittit, petra effunditur. Quidam igitur superiorum temporum, qui divitiis abundabant, locum etiam ob opportunitatem admirantes, proborum cum sacrarumque virorum domicilium fecerunt, templum quidem ibidem, prout licebat, Magni Demetrii nomini ædificantes, fontem autem, ut vere esset miraculorum ac curationum abyssi sedes, destinantes. Accidit igitur, ut vir quidam ex iis, qui imperatoris officiis funguntur, in morbum aliquando incidere, utque Thessalonicam progressu emendationis etiam quæque expectatio ei præcideretur, utpote malo medicorum arti non cedente, sed tempore potius in pejus crescente.

228 Labefactatum enim ipsi erat totum corpus; dissoluta autem erat ac diffuebat membrorum compactio, et si quid carniū morbo ante assumptum haud erat, id intumescere ac inflabatur, adeo ut neque curantium tactum posset admittere. Jacebat igitur eorum, quæ de se fiebant, ignarus, continuoque intolerabilibus dolorum ictibus convulsus. Ubi jam extremum spirare animamque fere præ doloribus exhalare putabatur, per somnium divinum adstitit Demetrius, et, si sanitatem, o tu, consequi vis, ad meum, dixit, situm extra civitatem templum, quod Fontem appellant, abito, nec mora, cum manus nimirum ac pedes ablueris, faciemque ibidem unxeris, sanitatem consequere; sum autem, qui hæc tibi præcipio, Demetrius civitatis curator infirmorumque absque mercede medicus.

229 Hæc igitur visio injunxit; qui autem, dixit decumbens, membris omnibus mihi dissolutis, iter instituum? Cum non tantum memetipsum ut moveam, sim ineptus, verum etiam, si quispiam contrectare me velit, doloribus gravioribus feriar, id mihi sane, omni ex parte debilitato viribusque effeto, oppido est difficile. Verum ille, qui ipsemet apparebat, divinus Demetrius, abi modo, homo, dixit, ceterumque malo factus superior sanitatem consequere. Gestatus igitur (neque enim, ut fidem abnueret, comparatus erat) ducebatur, cumque ab iis, qui ægros curabant, et sacro oleo perunctus, et divina illa, quem

29 admodum

In æde S. Demetrio ad fontem prope Thessalonicam sacra vir quidam,

E

membris omnibus captus, cum ad illam uti hic

F

in somnio jusserat, sese contulisset,

A. ANONYMO. admodum is, qui apparuerat, in mandatis dederat, aqua ablutus fuisset, in templo est depositus. Ipsa igitur nocte vigil ille Medicus ad ægrotantem accessit, rursusque, an recte valeret, rogavit; ille autem, imo vero, dixit, morbo immedicabili, emendationis spe nondum etiam modo affulgente, laboro.

seque ibidem
fontis illius
aqua lavis-
set, sanita-
tem recupe-
rat.

B 230 Cum igitur hujus manum prehendisset, vehementiusque commovisset, is quidem; qui adversa valetudine laborabat, expergefactus perspicue ac vehementer clamavit, continuoque lamentatus est; famulorum autem, et quantacumque præ misericordia aderat, multitudo simul accurrat, cumque universi una, veluti extremum spirantem, deplorarent, æger quidem, quæ sibi rursus visa fuerant, subobscura voce narravit; Illi autem, Martyrem ipsum esse, exclamabant, eique manifestissime apparuisse, dicebant, atque decumbentem, ut meliori alacriorique esset animo, excitabant. Hic igitur, cum primum quidem manum sensim movisset, deinde vero ad pedes, e dissolutione antecedenti tunc adhuc expansos, tulisset, rursusque retraxisset, ac aquam ex illo morbos propellenti fonte postulasset, seque ipsum abluisset, qui prius nec modicum sese circumagebat, nec omnino movebat, prodigiorum hujusmodi Effectorem et laudabat et variis, quibus gratias ageret, canticis condecorabat; cumque, e lecto nempe, surrexisset, et sanis incedebat pedibus, et, quod patratum fuerat, miraculum clamoribus, contineri haud valentibus, narrabat b, ita ut hinc omnes quidem e civitate effunderentur atque ad sacram Martyris sedem concurrerent c; diebus autem non paucis per noctem ac diem hymnis Deum honorarent, Martyrisque templum a vulgo infimæque plebis hominibus nominis mutationem acciperet, ac exinde, membrorum laxationem dissolutionemque modo ineffabili colligante rursusque etiam chirurgia admirabili apte componente Martyre, Armogenes d Demetrii loco vocaretur.

λαν, ἔφη, ἀνάτως ἔχω, μήπω καὶ οὖν τῶν χρηστέων παρόντων.

230 Τῆς χειρὸς οὖν τούτου δεξιόμενος καὶ σφαιρότερον διακινήσας, ὁ μὲν διυπνισθείς ὁ νοσῶν, τὸν τι καὶ θωλύγιον ἀνεβόησε καὶ συνεχῶς ἀπόμαζεν· τὸ δὲ τῶν θεραπέων καὶ ὄσων ὑπὸ φιλανθρωπίας παρῶν πλήθος, συνθεδραμικῶς καὶ ὡς τελευταία πνεύματος ἡδὴ συναποθηνούτων ἀπάντων, ὁ μὲν ἀμυδρᾷ τῇ φωνῇ ὁ νοσῶν διεξέει ἀυδῆς τὰ ὀραθέντα, οἱ δὲ ἐπεβόηον τὸν μάρτυρα ἐκεῖνον τούτου ὑπάρχειν, καὶ ἀριθλήως αὐτῷ ἐπιφανῆσαι ἔλεγον, καὶ πρὸς τὸ εὐδυνώτερον τὸν κείμενον ἐπανήγον· ὁ δὲ πρῶτα μὲν τὴν χεῖρα ἡρέμα κινήσας, πρὸς δὲ καὶ τοὺς πόδας ἠπλωμένους τέως ἐκ πρώτης ἐτι καταβολῆς περιστείλας, καὶ αὐτῆς ἐκτείνας ὑδαρτε ἐξαιτησάμενος τῆς ἀλεξικαίου ἐκείνης πηγῆς καὶ ἀπονήψας αὐτὸν, ὁ μὲν πρὸς βραχὺ πρότερον ἑαυτὸν μετὰ γων ἢ ὄλωσ μετακινῶν, ὕμνοι τε τῶν τοσούτων θαυματουργῶν καὶ παντοδαπῶς ἐξέτιμα εὐχαριστηρίοις ᾠδαῖς, καὶ τῆς κλίνης ἡδὴ ποῦ ὑπέκταναστάς· ἑβὰδιζέ τε ἀρτίοις ποσὶ, καὶ τὸ τερατουργηθέν ἀσιγήτοις ἐξηγεῖτο βοαῖς, ὡς ἐντεῦθεν ἐκχεθέναι μὲν πάντας τοὺς ἄστυας πρὸς τὸ τοῦ μάρτυρος ἀποδραμεῖν οἰκητήριον, ἡμερῶν δὲ οὐκ ὀλίγων παννυχίαι καὶ ἡμερινοὶ ὕμνοι τὸ θεῖον γεραίρειν, τότε τοῦ μάρτυρος τέμενος παρὰ τῶν ἰδιωτῶν καὶ βαναύσων τὴν ἐπανομίαν ἀλλάξασθαι καὶ ἀντὶ Δημητρίου ἀρμογένην τὸ ἀπὸ τοῦδε καλεῖσθαι, τὴν τῶν ἀρμονιῶν πάρεσιν καὶ διάλωσιν συνδήσαντος ἀρρήτην τινὴ καὶ θαυμαστὰ χειρουργία καὶ αὐθις συναρμωσαμένου τοῦ μάρτυρος.

ANNOTATA.

C a Caput hoc, prout e codice olim Mazarinæo, in quo a fol. 221 usque ad fol. vers. 224 extenditur, integrum apud nos descriptum existat, lectori hic exhibetur; existat autem et fol. 90 vers. ac seq. recto in codice rostro signato † Ms. 193, a Joanne Stauracio aliis verbis expositum.

b Cum auctor noster nusquam edicat, longone, an brevi dumtaxat temporis spatio a miraculo jam exposito remotus vixerit, vel idcirco, quam hoc fidem mereatur, definire haud possum.

c Videtur etiam quæ de loco illo sacro frequentique olim ad eundem populi concursu in Commentario prævio num. 93 dicta sunt.

d Nomenclatione nimirum ab Ἀρμῆς, articulus seu membrum, et γεννώ, progigno seu genero deducta, Sanctoque ac ejus templo, quod in eo is membra quodammodo, dum, quæ dissoluta ictave paralyti essent, sanitati restitueret, progignere videretur, attributa, uti hic auctor noster memoriæ prodit.



A

A. ANONYMO

CAPUT V

Qui Sanctus, ut sacrum sibi in Cappadocia templum, quod collapsum erat, instauraretur, effecerit a.

Ἐν τινι τῆς Καππαδοκίας χωρίῳ, (δρακοντιὰν τῷ χωρίῳ τὸ ὄνομα,) καθὼς τῷ μεγαλομάρτυρι Δημητρίῳ ἐξοικοδομήθη, διὰ τῆς ἀνοσιγίας τινῆς τε καὶ αἰδοῦς ἔτι τοῖς ἐγγυρῶσι ἀγόμενος, καὶ ἡ αἰτία τῆς οἰκοδομῆς εἰπεῖν οὐ χειρὸν ταύτην ἐστίν· ἀνὴρ τις αὐτοῦργεῖν εἰθὺς καὶ ἀπὸ χειρῶν πεπορισμένος τὸν βίον περὶ τὸ ἑαυτοῦ πονούμενος γήδιον, λίθων τὰ ἐξερῶρει σωρὸν, προσκίετο δὲ ἀρα τῷ ἀνδρὶ εἰς ἄλλα μετασκευάσαι τὸν χώρον ἐκκαθαρόντα, καὶ ὁ μὲν ἔργον εἰχε-το καὶ σπουδαῖα τότε ὡς δοκοῦν ἀχρηστὸν διεκάρη.

In quodam Cappadociae pago (Dracontiana ^b Rustico cui-
dam in Cap-
padocia com-
mutare in
aream medi-
tanti locum,
b
loco nomen est) magno martyri Demetrio tem-
plum, quod in maximo adhuc honore ac vene-
ratione ab incolis habetur, ædificatum exstat,
causaque, quam exposuisse abs re fuerit haud
ædificationis est: Vir quidam, per sese laborare
manuumque opere victum comparare solitus,
cum in agello suo laboraret, lapidum quemdam
acervum extulit, viro autem forte erat propo-
situm, locum, cum expurgatus esset, in aream
commutare; ac opere quidem detinebatur, accu-
ratissimeque, quod, ut videbatur, inutile erat,
repurgabat.

B

232 Νεανίας δὲ τις αὐτῷ περὶ ταῦτα ποιοῦντι τὴν ὄψιν ἐκπρεπῆς, τὴν ὄραν διαφανῆς, στρατιωτικῶς ἐσταλμένος ἰππότης ἐφίσταται, καὶ ὁ οὗτος, ἐφῆ, εἰς ἄλλα τὸν ἐμὸν σοὶ διὰ σπουδῆς μετασκευάσαι στήνῃ; οὐ χαίρησαι τῷ ἐπινοήματι, οὐδὲ ἄριστα σάντῳ ἔση βεβουλευμένος· εἰμὶ δὲ ὁ Θεσσαλονικεὺς, ἐφῆ, Δημήτριος καὶ ἐναυδα τιμώμενος, καὶ ὁ μὲν τσαυτὰ εἰπὼν ὤχετο· ἄφωνος δὲ ὁ γηγόνος κατέλειπτο, καὶ εἰον τὰς φρένας παρακοπέει, τῶν μὲν ἐν χειρὶ πάντων ἐλλειψόμενος, ὑπὸ δὲ τῆς βίας ἐκείνης μαμαρυγῆς τὰς αἰσθήσεις ἀφαιρεθείς.

E

232 Ei vero, hisce operam danti, juvenis quidam, facie decorus, specie pellucidus, militari equitis habitu indutus, repente adstat, et, heus tu, inquit, meumne tu templum in aream tibi prope commutes? Re, quam meditaris, haud lætaberis, neque optime tibi metipsi consulueris; sum autem, dixit, Demetrius, Thessalonice natus ibique honoratus. Atque hic quidem, cum talia dixisset, abibat; agricola autem voce manebat destitutus, ac velut mente percussus, omnium quidem, quæ præ manibus habebat, erat oblitus, præ divino autem illo fulgore sensibus orbatus.

in quo funda-
menta antiqui
templi De-
metrii jace-
bant, Sanctus
apparet.

233 Ἐπεὶ οὖν οἱ προσήκοντες καὶ ἄλλοι συνήθεις τὴν αἰτίαν τῆς ἀφασίας διεπισπύσαντο, τρεμούση ἐναυδα ὁ ἀνδρῶπος καὶ ὅσπερ παραφαινόμενη τῇ γλῶσση ἕκαστα τῶν δρακόντων περιγέεται, καὶ τὸν ἐπιφανέντα Δημήτριον εἶναι ἔλεγε. Σπουδῆ οὖν οἱ ἀκούσαντες τη-νικαῦτα, μᾶλλον τὸν ἐπικείμενον ἐκφορήσαντες συρφε-τόν, καὶ διακαθάρσαντο, θεμελίωσι τε παλαιᾶς τυβῆς περιετύχων οἰκοδομῆς, καὶ τοῦτο ἐκεῖνο δηλοῦν τὸν φανέντα, οἷς περιέτυχον εἰκότως τεκμηριωσάμενοι, τοῦτον δὲ τὸν νῦν ὁρώμενον πολυτιμώτερον τε καὶ θαυμαστόν στήνῃ ἀνοικοδομήσαντο, σταυρὸν τε ἐπὶ τοῦ ἐκείνου, ὡς τοῖς ἀγρόταις ἔδος, ἐξ ἀργύρου τῷ τεμένει ἐνιδρυ-σάμενοι ὀνόματι θαυμάτων καὶ τεραστῶν ἐμπλεον τὴν περίουον ἀπειργάσαντο μεγάλα καὶ ἀκούσι φρικτὰ ἀεὶ τοῦ φιλανθρώπου ἐπιτελούντος ἐναυδα Θεοῦ διὰ τῆς τοῦ μάρτυρος Δημητρίου συνεχροῦς τῷ χωρίῳ παρουσίας καὶ ἐπιφανήσεως· ἐν χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν καὶ αἰεὶ εἰς.

233 Cum igitur necessarii aliterque familiares stuporis causam rogarunt, tremente ac velut deficiente voce singula eorum, quæ visa erant, homo hic exponit, eumque, qui apparuerat, Demetrium esse, edixit. Tum igitur, qui id audierant, magis alacriter superjacentes sordes efferentes, locumque expurgantes et in antiqui cujusdam ædificii fundamenta incidebant, et hanc ipsam rem, qui apparuerat, ostendere, ex iis, in quæ inciderunt, merito conjicientes, hanc, quæ hodieque cernitur, ædem sacram et pretiosam et mirandam instaurarunt, ac crucem ^F argenteam, ut rusticis mos est, nomini illius in luco collocantes miraculis et prodigiis plenam, magna audituque stupenda misericordii Deo semper per assiduam martyris Demetrii in loco presentiam ac visitationem ibidem perficiente, viciniam effe-
cere c et in Christo Jesu Domino nostro, cui gloria et virtus nunc et semper etc.

itaque, ut il-
lud instaura-
tur, efficit.

ANNOTATA.

^a Et hoc caput, prout e codice olim Mazarinæo, in quo a fol. 224 verso usque ad fol. 226 rect. excurrit, integrum apud nos descriptum exstat, hic proponitur; pariter autem aliis verbis a Joanne Stauracio explanatum exstat in codice nostro † Ms. 193, in quo miraculum, cap. præcedenti datum, proxime excipit.

^b Nec urbem nec pagum hujus nominis, qui in Cappadocia situs sit, in Geographicis seu tabulis seu lexicis invenio; ut adeo pro ignobili dumtaxat loco Dracontiana debeat haberi, licet interim et æde S. Demetrio sacra, et miraculis, per hunc patris, effulsisse ab auctore nostro cap. præsentis tradatur.

^c Cum omnia, cap. præsentis, quo auctor noster lucubrationem suam terminat, narrata, in Cappadocia gesta dicantur, isque non in regione illa, sed vel Thessalonice vel in loco, haud procul admodum ab hac civitate, longissimeque adeo a Cappadocia remoto, floruisse videatur, potest sane vel hinc, num integrum is in omnibus, quæ hic memorie prodit, fidem mereatur, non immerito revocari in dubium.

ANALECTA